

فەرھەنگا گۆتنىن پىشىيان

خودانى ئىيەتىبازى
حافظ قاضى

سەرئەنۋىسىدەر
مۆيد طېب

مافيين چاپكىرنە د پاراستى نە

- ژمارا وەشانى: (٨٠)
- نافى بەرتۇوگى: فەرھەنگا گۆتنىن پېشىيان
- دانانان: چىا مازى
- ۋەڭۈزۈچىنىڭ ئەلەفبىيا لاتىنى: ئەڤراز حسین
- دەرىيەنانا نافەرۇگى: ئەڤراز حسین
- بەرگ: بەيار جەمیل
- سەرپەرشتى چاپى: شىئرونان ئەممەد تەيىب
- چاپا: ئىكىن
- تىراز: (١٠٠٠) دانە
- ژمارا سپاردىنى: () ل سالا ٢٠٠٦
- چاپخانى حەجى ھاشم ھەولىبر

ئەدرىس
كوردستانى عىراھىن - دھۆك
نافاهىت ئىتكەنلى سەندىكا يىلين
كرىكارىن كوردستانى
قاتى سېيەم
تەلەفۇن: ٧٧٢٥٣٧٦ - ٧٧٢٢١٢٥

www.spirez.org
www.spirezpage.net

SPIREZ PRESS & PUBLISHER

دار سپرېز للطباعة والنشر

فەرەنگا گۆتنىن پېشىيان

دانان
چىامازى

ئەقراز حسین
ژئەلخابىيا لاتينى قەگوهازتىيە

2006

سىرىجى

پېرست

٧ چىا مازى
٩ پېشەك
١٣ گۆتنىن پېشيان ج نه؟
٤٩ گۆتارىن لسەر گۆتنىن پېشيان
٥٣ گۆتنىن پېشيان و بویژ
٥٩ نيقاشا ۳ نقيىسكاران لسەر ۴ گۆتنىن پېشيان
٧٩ فەرھەنگا گۆتنىن پېشيان
٤٦٥ رىزا گۆتنىن پېشيان

چیا مازی

چیا مازی دسالا ۱۹۶۰ ئ دل گوندکی نافچه‌یا شهمره خ
(مازیداکس) هاتیه دنیایی. همتا په رومردەھیا ئامادەھی ل ۋى
نافچەبىي، يا بلند ڙى ل مىردىنى قەدانديھ. دوورە ڙ نافھندا
مىردىنى بنەجىھ بۇويھ. ڙ سالا ۱۹۹۳ يان و فرده ب نېيسكارى يا
كوردى رە تىكىلدارە. ڙ سالا ۱۹۹۷ ان و فرده ئەندامى ئىنسىتىويا
كوردى يا ستهنبولى يە. ڦىلى لىكۈلىنان، گەلهك كورتە چىرۆك،
ھەلبەست و نېيسارىن وى د وەشانىن وەكى؛ وەلات، ئازادى يا
وەلات، ڦيانا روشهن، ئاقا شين، زەند، نۇوبەhar، ھىوا، مەھنامە،
نوودەم، ئافەستا، كەفان، فەستا، تىرۇز و 'W' يى ده هاتنە
وەشاندن. پرتووكەكە وى يا چىرۇكان ب نافى "مستەك ڦيان" ڙ
وەشانخانەيى سى هاتىھ وەشاندن. ھىئىت دېرى.

λ

پیشەك

قى خەباتا، دەما من خوھست ئەز توورەكى خوھى چاندا كوردى تىرى بکەم، دەست پى كرييە. گەلەك كەسان دگۈتنى؛ چاندا كوردى پر دەولەمەندە، لى ب راستى ژى تشتىن خويايى پر هندك بۇون. ژېھر وى يەكى ژى من خوھست بىينم، كا ج قاس دەولەمەندە و ئەز ب چاھىن خود بىينم، كا ئەڭ چەند ج يە؟ ھلېت كورد گش پر ئان هندك ب قى يەكى زانى كو چاندا كوردى نەھاتىيە نفيisanدن و پر تشت ژى ب پەيپەن ل سەر قى چاندى تىئىنە گۆتنى، لى ب پراني هەولدان، ژبلى چەند كەسان بېقە نەھاتىيە دايىن كو بى نفيisanدن. د كلاسيكان د ئەڭ ھەولە خويا دېبە. مىناك ھەلبەستقانى مەزن جىگەرخوين ھەول دايىه و ژبلى ھەلبەستان دەست ئاۋىتىيە زارگۇتنى؛ ژ فەرھەنگان ھەتا گۆتنان و دووركان ھەتا مەتلۇكان، ھەما ببىزىن خوھستىيە ھەر تشتى بىنىسىنە. د دەما مەدە ژ پر كەسان ل ئەورۇپا و ل وللىت دەست ئاۋىتىنە فەرھەنگىن پەيچان، ژ فانا يا ھەرى دەولەمەند و ھىزرا يا ئەنسىتىتىوا كوردى ستەنبولى يە كو ژ ئالى ھىزرا زانا فارقىن ھاتىيە تۆماركرىن و وەشاندىن.

ھەتا نەما ب پراني، گۆتنىن پېشيان تەنلى ب رىزكىرنى د پرتووکان دەھاتىنە وەشاندىن، لى بەلى كەس كەسى واتەيا وان شىرۇفە نەكىرىيە و وەكى فەرھەنگى ئامادە نەكىرىيە. ب باورىيا من ئەڭ كىيماسىيەك بۇو و من ژى دەست ئاۋىتىت ھەتكەن. بى گۇومان گەلەك كەسان ژى خوھستىيە ل سەر زارگۇتنى بىسەكىن، لى ژېھر بى دەرفەتبۇون و قەددەغە يىا ل سەر زمان، خەباتا گشان تەنگ مایە. ئەڭ پرتووک ژى ئەز باوردىكم بەرسقەكە باش نادە، لى ئەھى ژى بېھ يەك ژ وان بەرھەمىن كو رى لېھر وىيە و نفيisa كوردى قەكىنە. ھىمانىن ژيانى يەك ژى ژى زمانە، بىنگەها وىزەبىي ژى زمانە و ھەروها ئەڭ ھەردو خال بگەيىژن ھەندىوو، زمان دېھ ژيان بخوه. بىنگەها زمان ژى زارگۇتنە. زارگۇتنى؛ گۆتنىن پېشيان، بويىز، دوورك، چىچرۇك، مەتالۇك و ھەندىن.

زبهر وی یهکی ژی، ژبو ویژه و زمان بپیش کەفه، دڤى زارگۇتن دەركەفه ھۆلى و بى نېيىساندن.

ئىرۇ ئەم دېيىن كو ويژەقانىن نۇوهاتى، دېن باندۇرا زمانىن بىان و جىرانان دە دەمىن. ھەلبەست و چىرۇكىن وان، خودنەقانان باش بخۇفە گرى نادن. سەدەمەن فى يەكى پرن لى ئەز باوردىكىم يەك ژى ژى كو ھايا وان ژ زارگۇتنا زمانى وان تونىيە. ئەڭ بەرھەم، ژ وى یەكى رە ژى دى بىه ئالىكار.

زبهركى دەقى فەرھەنگى دە شىرۇفە و نرخاندىن ل سەر زارگۇتنى و گۇتنىن پېشيانە، ھەروها بۇويە وەكى نرخاندىن ل سەر زمان. زبهر وى یەكى ئەز باوردىكىم وى گەلەك چەوتىان راست بکە و نيقاشىن نۇو دەرخىينە ھۆلى. ئىراز مەرۇف دەكارە بېيژە؛ ئەڭ بەرھەم ئىدايەك و دۆزىنەك ل سەر دەولەمەندىا زمانى كوردى يە. چاوا خودنەقانىن زانكۈيان ژبو داولىا دېستانى ئان ماستەرى، دۆزىنەن (تەز) ئامادە دکن و نيقاشىن نۇو دەردىخن ھۆلى، ئەز ھېقى دەڭ ژى وەكى دى بىه دەستپېكى نيقاشەكە باش.

من ئەڭ بەرھەم د پېنچ سالان دە قەدانىيە. دەما من ل مىردىن دەست ب فى خەباتى كر (1998)، نېيىسا كوردى و خەباتەك وەھا ل وەلاتى فى چاندى قەددەغەبۇو. زبهر وى یەكى ژى من پر زۇر و زاھىمەتى كشانىدە ژبو فى پرتۇوكى. پېشى تەكىنۇلۇزى؛ كو جارنان ل سەرەت مەرۇف دې بەلا. دەقى مەرۇف باش كاربە بكاربىنە ئان نا ژى مەرۇف پر ھېسىرىيەن زبهر وى دەكتىنە. دو جاران ب تەمامى دۆسیاپىن فى پرتۇوكى رووخيايە و دو جاران ژ تابا چار مەھان ب ئەردى دە چۈويە. ھەتا داوىي ئەز دەكارە بېيژم ب دىزى فە ئەڭ ھەبات ھاتىيە كرەن. ھەنەك دەكارەن بېيژن "ما ئەڭ زارگۇتنە ج پېقەيە؟" لى دوى دەمىن دە مەرۇفان ژبو كو دەگۇتن "ئەز كورد" دەھاتن كوشتن. ھم ژى ئەڭ رەوش لېھر دەرىيەن بۇو. دوى دەمىن دە مەرۇفان ب ھېسانى ژ جىرانى خۇرە و ژ ھەقلى خۇرە ژى نكاريپۇو ب گۇتنان "سپاس". زبهركى "سپاس" پەيپەكە سەمبۇلا زمانى كوردى بۇو. كو مەرۇف ب گۇتنان "سپاس"، وى گافى دەھات فىمكىن كو پېۋەندىيەك خوددىيە وى پەيپەن ب دۆزىنە دەن رە ھەيە. كو من ژ كالەكى پەيپەك دېرسى و شىرۇفە ژى دخوھەست، بەرى بەرسقى ژمن رە دەگۇت "تو ژبو ج ۋان تشتانا دېرسى؟". باوربىن پر كىيم جاران من قالا چاند و ويژەيى ژ وان رە دەكر. زبهركى نە بەرسە دەدان و بسەردا ژى دترسىيان و دخوھەستن ژ من ب دۇور كەفن. زبهر وى یەكى ژى خەبات پر گران دەھشىيا و درېز دبۇو. ھەروها تەنگ ژى دما. د سى چار سالان دە و درەوشەكە

ئاسايى ده، مرۆڤ دكاره سى جلتىن وها دەرخە هۇلى، لى ئەف يەك ژ كوردان رە نە پىكانە، ب تايىبەتى ژى كوردىن ئان نفييىكارىن ل وەلىت دېيان نە پىكان بwoo. دوئ خەباتى ده تاب كو كەدا ژنىن كورد پرە. ب قاسى كو ئالىكاريا خاتما من مەكىھ و ژن برا من ھەدىھ ژ من رە چىببۇو، تا بwoo كەتا كەس چىنەبwoo. دەرە ئەز وان و ژبۇ تابا ژن و دايىكىن كورد سپاس دكم.

ژبۇ ج من قان تشتانا گۈت. ژېركو دەقى زۆر و زاھەمەتى ده، ب تەكۈزى تو جار چاند و ويژەيا كوردى باش يېپىش ناكەفە. ئەف يەك ژ ۲۰۰ سال بەرئ و فرده وھايە. ژبۇ ج ويژەيا كوردى بېپىش نە كەتىھ زى ژقى يەكى باش تى فيمکرن. تەقلى ئاستەنگىيان ژى ج ژ دەستى كى بى دەقى بکە و ئەز ھىقى دكم كو ئەف بەرھەم وى ژ چاند و ويژەيا كوردى رە ب سوودە بە. كىماسى و خەلەتى ژى دبە كو تىيەدە ھەبن. د نفييىساندنا گۈتنان ده من خوهىست كو ئەز شاشىيەن وان سەرەراست بكم لگۇر رىزمانى كوردى، لى ئايىھەك ژبۇ كو قايدەيەك كوردى ي باش ھى تونەيە، يادودويان ژى، ھەر گۇتنەك ب ئاوايىھەكى يە و ل ھەر جىيەكى ب ئاوايىھەكى تى شىرۇفەكرن. دەما مرۆڤ لگۇر رىزمان ژ سەدى سەد سەرەراست بکە، دبە كو وانە و مەلۇدى بى گوھەراندىن. من ئەھىز و ئەرك بخودە نەدىت كو ئەز وان گڭشان لگۇر رىزمانى كوردى بگوھەرينم. ميناك پەيقييەن وەكى؛ مرۆڤ، مەررو، مەرى، مىر و مەرىيە پرەتەنە بكارئانىن. مرۆڤ نكارە يەكى تەنى ژى ژبۇ پەيچا (ئنسان) بكاربىنە و مرۆڤ نكارە ھەر يەكى ب واتايىھەكى ژى بكاربىنە. ئەف يەك ژى ژمن رە و ھەروها ژ زمان رە ژى بۇويە ئاستەنگى. لى ھەتا ژمن ھات كو ئەز وان نىزىكى رىزمان بكم. من د شىرۇفەيان ده ب پرائى پەيچا "مرۆڤ" بكارئانى. ھەنەك گۈتنىن كو پر ژ زمان ب دوور كەتە و فۇرما وان ژ نەزانى ھاتنە گوھەراندىن، بى ي كو ژ واتە و مەلۇدى ب دوور كەفن، من ئەھىز گۈتن ژېر مەلۇدى و قالب بۇونا وان، ھەكە ھەنەكى دوورى رىزمان بن ژى، من ئەھىز گوھەراندىن، ھەكە ب ھاتانا گوھەراندى بالكىشىا وان ژى نەدما. دەقى ئىدایا پرتۇوكى ده ئەز قەت نابېزم كو تشتىن من گۈتنىن ژ سەدى سەد راستن، لى ھەتا ژ من ھاتىھ من ھەول دايە كو تەكۈز بە. (چىا مازى)

گۆتنىن پىشيان چ نە؟

واتهيا فەرەنگى: گۆتنىن پىشيان، د ئەرەبى دە؛ دارب – مەسەل، دارابى مەسەل، دورووب و ئەمسال، مەسەل و بەيان، دەرباس دې. د دەما زمانى ئۆسمانى دە؛ ئىبارە، بەيان و ئىستلاھ هاتىھ گۆتن. د ترکى دە؛ پىشى تائىير دوورە بۇويھ ئاتاسۇزو. د زمانىن ئەورۆپى دە؛ metaphor, parable, idiom, saying, expresioin paradox تى ب ناڭىرن. د كوردى دە؛ ب ئاۋايى "پەيىھ" و "گۆتنىن پىشيان" دەرباس دې. د كوردى دە سەدەما "پەيىھ" و "گۆتن" ژ ھەفدو جەن دې بىزى دەن ھەۋۆكى يە. پەيىھ تى واتهيا كەلىمەيەكى تەننى، لى گۆتن تى واتهيا پەيىھىن دېن ھەۋۆك و ب واتە. ل ھن دەقەرىن كوردى "پەيىھ" ژى د واتهيا "گۆتن" ئى تى بكارىنин.

واتهيا وىزەيى: گۆتنىن پىشيان؛ ھەۋۆكىن ب دارازى، ھوكىمى و ب پەندى ل نافا گەل ژبۇ ۋەگۆتن و رەخنەيا تىشىتىكى، بۇويھەكى ئان رامانەكى ھاتىن زمىن. گۆتنىن پىشيان؛ ل سەر ھەر تىشى ھاتىھ گۆتن. ل سەر ئازالان، يا مەرۇقان ب خۇزايى، يا ئامورۇ و تىشان ب مەرۇقان و ب ھەۋەرەتەتىھ كىن. ژېر وى يەكى ژى جارنان گۆتنىن ھەرى كە مەرۇق بىيىزە سەقكىن ژى، ديسا واتهيا وان ئى گەنگ ھەيە. ھەكە ژ ئالى مەرۇقان ھاتىن زمىن و ب سالان ب بەردەۋامى ھاتىن گۆتن، نەخۇھ ھاتىھ ئەجبانىن.

گۆتنىن پىشيان، لگۇر دەمى ژى تىنە گۆتن و ماينىدە دەيىنن. مىناك؛ دېيىزە "نالبەند ل سوارى دنېرە و ھەسپى نال دكە". خويایە كە د دەما ئەڭ گۆتن ھاتىھ گۆتن "نالبەندى" پەر ب روومەت بۇويھ و نىرينا نالبەند ژى بۇويھ مىناكەك ژ ژيانى. ب باودرييا من، گۆتنىن پىشيان ئىرۇ ژى دې كە بىنە ئافراندىن. نە تەننى پىشيان گۆتنە، مەرۇقىن ئىرۇ ژى د ئافريين و بجىھ دېن. ماپەستا ناڭ كە "يىن پىشيان" ن، د دەمىن بەرى دە وەكى ئانها ئەوقاس راگەناندن تونە بۇويھ و ئەوقاس زانە بۇونا

پهروهاردهي تونهبوویه. ئانها پر گوتتنین خومش تىنە گوتتن. ڇبهر کو پر تىنە گوتتن و مرؤف ب پرانى گوتتنبيزى وان ناس دکە، مرؤف نابىزە ئەف گوتتنەك پىشيانە. لى کو هنهك دم د سەر رە دەربايس دېھ و مرؤف گوتتنبيزى وي ڇبیر بکە ئان گوتتنبيزى وي وندا بېھ، ڇخوه ئەۋۇزى دېھ گوتتنەكە پىشيان. وي دېھ دەما کو ئەم تىدەنە ڙى پر گوتتن بىنە ئافراندىن. لى بەلى وي ب دەمى رە هيئە هلبىزارتەن، كىزان بىنە ئەجاندىن، ئەو دى ماینەد بەمینە.

گوتتنين پىشيان، ب تايىھتى ڇبۇ ئەدەبا مرؤفان هاتنە گوتتن. مرؤف دكارە بېيژە کو ل جەھ پهروهاردهي كىيم بىوویه ئان تونە بىوویه و وەكى مە گوت راگهاندىن كىيم بىوویه، هاتنە گوتتن. هەتا مرؤف دكارە بېيژە کو ڇىدەركا گوتتنين پىشيان ل ھەر وەلاتى، گوندىن. ڇبهرکو ل گوندان خومىدىن كىيمە و مرؤف ھى پر ب پەيقى رامانىن خود دەردىن. ڇخوه شباندىن و رەمىزىن گوتنان دە ڙى ئەف ديار دېھ. مىناك: "نىر، داس، گا، دار، دەھى، جۇت، كادىن، شەقان، ئازال". ل گوندان مرؤفچىن زانە ھەرتەم بىوونە ئافرنەرىيەن گوتنان. جەھ پهروهاردهي لى تونەبە و فيئركىندا ڙى ئەف كىيم بە، مرؤف ب ئاوايىھى ئاسايى تشتان و بىووېران فيم ناكن. ب گەلەمپەرى ڙى مرؤفەكى فيلۆزۆف نكارە خود ب ھىسانى دنالا ڙى ئالى پاش دەمایى دە بىدە فيمكىن. مىناكىن لگۇر ۋى رامانى د دېرۇكى دە پر ھەنن. وەكى ئافارۇزكرنا فيلۆزۆفچىن بەرى ڇبۇ رامانەك وان ئان گوتتنەكە. ئىثار دەما کو مرؤفچىن زانا خودستنە، بىووېرهكى، رامانەكى ب پرى كەسان بىن فيمكىن و زوو بى فيمكىن، ھەۋوکىن کو باندۇرى ل ھشى مرؤفان دكەن بكارئانىنە.

گوھەراندىن وان ڙى تشتەكى خودزايدى يە. ڇبهر کو لگۇر ئاستا پهروهاردهي و راگهاندى، دېھ کو فۇرم ئان پەيىش بىنە گوھەراندىن. ڇبهرکو ئەم دېيىن مالى گەلن، وي دەمى گەل د چ ئاستى دېھ دى لگۇر خود بگوھەرينە، تو كەس ڙى نكارە رى لېھر ۋى يەكى بىگە.

جارنان هنهك گوتتن پر سەق خويما دېن، لى مرؤف نكارە بېيژە کو ئەف نە گوتتنين پىشيانە. وەكى: دېيىزه "ل سەر چاڤان بروو ھەننە". دەما ئەف گوتتن تى بېھىستن پر سەق خويما يە. ليچ دەما کو مرؤف ڇبۇ سەلاندىن تشتەكى بېيژە، مرؤف د واتەيا وي دە باش تى دگەيىزە و وي دەمى واتەيا وي ئى مەجاز پر گرىنگ دېھ. واتەيا وي ئى رازبهر

(سۆبیوت) هى پر ل پیشە، وەکى مەرۆڤ ببىزە، كورد ھەنن و نە ھەوجهى نيقاشى يە، ئەڭ دېھ وەكى "ل سەر چاڭان بروو ھەنن".

گۆتنىن ژىدەركا وان باودەريا ئۆلى ژى پرن. لى پارانيا وان گۆتنان، نەكى گش د پرتووکىن پىرۋىزدە دەرباس بۇونە. پرى وان گەل ژ خودە ئافراندىنە. پرى وان ژى كو دەما مەرۆڤ كەتنە تەنگاسىي، ھاتنە گۆتن. ئان چارە ژ دەردى خودە نە دىتنە و وەكى كو خود ب قەدەر ۋە گىرىدانە و گۆتىن خودى لىگۈر وى يەكى ئانىنە زمىن. لى دېھ دەرى دا تەمنى خو خاپاندىنەك ئان ژ ئالى دەرروونى د خود رەھەت كرن ھەيە. دەما كو مەرۆڤ ل داۋىي راست تىن، ئان پرسىگىركى دېن گىرىكتەك دېيىن: "چارەيا ھەر تشتى ھەيە".

وەكى مىناك: "خودى دەرد دايە، دەرمان ژى دايە".

ھەنك گۆتنىن پىشيان ژى ھەنن، مەرۆڤ دكارە ببىزە كو ژ ئالى رىزمان ۋە راست نە ھاتنە گۆتن. لى بەلى ژبەر مەلۇدىا وان وندادى، كىيم ھاتنە گۆتن. ھەكە راست بىنە گۆتن ئەو مەلۇدى پىرە نامىنە. مەلۇدى و رىزبەندى (كافيە) ژى ژ ھەنك گۆتنان رە پر گىنگە. ژبەر كو دەما ب مەلۇدى و رىزبەندى تىنە گۆتن، ئەو دېن وەكى تىگىنان و ھى باش تى فىمكىن. ئانگۇ ب وى مەلۇدى و رىزبەندىا خود د ھى مەرۆڤان د بجىھ دېن.

وەكى مىناك: "خۇزىيا سىّويا، نە ھېقى يە".

ھەكە دېھ گۆتنى دە راست نەقىس ھەبوويا، دەپىابۇو ب ئاوايى "خۇزىيا سىّويان نە ھېقى يە" ب ھاتا گۆتن. لى مەلۇدى و، رىزبەندىيەك ژېرە چىپۇويە و ب نەقىسەك كىيمانى ھاتىيە ھۆلى. پەيەقا "خۇزىيان" بۇويە "خۇزىيا" و تىپا پر ھەزمارىي "ن" ژ ھۆلى رابۇويە تەننى "ئا" ھاتىيە بكارئانىن. ئەو ژى پر ھەزمارىي خويا دكەت . د داۋىي دە ژى "يا" دەپىابۇو "يە" بۇويَا. لى ژبەر رىزبەندىي ب پەيەقا "خۇزىيا" ۋە ھاتىيە گىرىدان و تىپا "ئا" ھاتىيە بكارئانىن. ئەڭ تىپ ھەرىمما گۆتنى ژى دىيار دكە كو ل ئالى ھەرىمما تۆرى تى گۆتن.

تاييه تيئن گوتنين پيشيان

- ١- دارازى و هوكمى نه.
- ٢- هەفۈكىن ب قالىن.
- ٣- مالى گەلن، نەفيسکارى وان نه ديارن.
- ٤- ب پرانى مەجازى نه.
- ٥- پەندى نه، ڦبۇ مرۆڤان دېن پەند و رۇناھى و شىرەت.
- ٦- نەتهۋى نه.

ھوكوم و دارازىيۇونا وان:

گوتنىن پيشيان ھوكوم دكن، دارازى نه. مرۆڤان د دارازىينن تاوانبار دكن. وەكى "خەتا خوار ڙ گايى پير دەيە". ئەڭ گوتىن ئەنجامما دارزاندى يە، ھوكومە، دېيىزە "يى سوچدار گايى پير" د، ئان رېقەبەرە. راستە راست مرۆڤىن سەرۋىك، رېقەبەر و بەرپرسىyar تىئە تاوانبار كرن. ديسا وەكى "نۈك تى ل كۈكى". دەرى دە ڙى پېشدارازى ھەمە و وەكى "باشقى زارۇك خەراب بە، ئەۋۇزى دى خەراب بە". ئان "باشق باش بە ئەۋۇزى دى باش بە".

و ميناكنە دن: "توبى ل جەنى شل نەكى، تو نا چەرخى" "كەسى خىرى ناچە دېرى". ئەڭ گش ئەنجامىن دارزاندى نه و داويا وان ھوكومە. دېيىزە، تو قى تەقگەرە نەكى ئەف بۇويەر نايى سەرلى تە ئان تو بى، ئەقى بى سەرلى تە.

ب قالبۇونا وان:

گوتنىن پيشيان، د ناڭا گەل دە ب دەمىرە بۇونە قالب و ب رېزبەندى (كافىيە) هاتنە زمەن. ب قالبۇون و رېزبەندىا وان، ڦبۇ كۆتۈن نەيىن ڦېرىكىن و ھى خوھش بى فييمىكىن ئان بەلاڭ بىن، هاتىيە ھۆلى وەكى:
"شىر شىرە، ج ڙنە ج مىرە" ،
"مهنىر ل مرووز، بنىر ل گورووز" .
"تشتى نېقى، ڙى نەكە هيقى" ،

"چافی ل دهريما خودلى ل سهريما".

"برا برايم، همساب ل دهري هايم"،

"بوك ل ههسي يه، كهس نزانه رسکي کي يه" و هتد.

گەلېرىيۇونا وان (مالى گەلن) :

ئانۇنمبۇونا وان، ژخوه ل ژۆر پر باش تى فيمكىن. مروق داره بېيژە پرېن گۇتنىن پېشيان ژ ئالى هەر كەسى فە تى زانىن. ھەتا ب زارۆكان. مروقىن خوەندە و نەخوەندە، ژن، مىر ھەر كەس پر ھندك گۇتنىن پېشيان زانىن و بكارتىين. ئەڭ ژى خويما دكە كو گۇتنىن پېشيان ژ نافا گەل دەركەتىيە و دنافا گەل دە دەزى. لى بەلى د نافا نفييس و ويژهىي دە ژى پر ھاتنە بكارتىانىن. د ويژهىي دە ژبۇ ۋەگۇتنا ھنەك بۇويەران تى بكارتىانىن و وهى مىناك تى نشيisanدن.

مەجازىيۇونا وان :

گۇتنىن پېشيان ب پرانىيەك گەورە ب مەجازى ھاتنە گۇتن. ئەڭ تايىەتى يەكە گرنگە ژبۇ وان. نە ھەوجەيە كو ئەڭ تايىەتى پر بى شىرۇقەكىن، ژ خوه نافەرۇقا فى پىرتۇوكى ل سەر مەجازىبۇونا وان ئافا بۇويە. لى بەلى دىيسا ئەمى دو مىناكان بدن.

"ئار د كۇوتىكى كەفن دەيە"

"ئار" د واتەيىا "ھېز" ئان "زانەبۇونى" دەيە. "كۇوتىك" ژى د واتەيىا "كال" ئان "پېر" دەيە. تى وى واتەيى كو ھېز و زانەبۇون ب مروقىن كال رە ھەيە.

"ب شەقى دار و دەقى ب گوھن"

گەل و برا ب شەقى گوھىن دار و دەقىان چىدىن؟ نا. لى ئەڭ گۇتن مەجازى يە. ب شەقى ھم مروق دىرسىن و ژ خودە گوھان ژ دەقىان رە چىدىكەن و ھم ژى ژبەر بىدەنگايىا شەقى گوھدارىكىرنا شەقى ھى پر ھېسانە.

پەندىيۇونا وان:

جارنان باڭ ڙ لاوى ره دېيىزه لهۇۋە، "گولكى مالى ڙ گايى مالى نا ترسە". ئەق تى واتەيا كو مرۆڤ ڙ لىزمى خوه فەدى ناكن ئان ب ھىسانى مرۆڤ دكارن يىئن نىزىكى خوه رەخنه بىن. د ڦى دەرى دە، باڭ ل لاوى خوه شىرەتى دكە و دېيىزه، "دەن تو ل يىن هەرى نىزىكى خوه مقاٹە و ھايدار بى". مىناكەك دن ڙى: "گا دەكەفە ئەردى كىر پر دىن". ئەق تى واتەيا كو، يى كەتى ھەر كەس قەرقى خوه پىدكەن. باڭ ڙ لاوى خودە دېيىزه "دەن ئەم نەكەفن و قەلس نەبن، كو ئەم بکەفن ئان ئەم قەلس بىن، ھىزا مە نەمىنە، وى دەمى دى گەلەك مرۆڤ ئىریشى مە بىن". و ږقى گۈتنى گەلەك واتەيىن دن ڙى دەركەفن.

"ب گور رە دگۈژە، ب خودە رە شىنى دكە" ئەق تى واتەيا ئان رەخنه يا ڇبۇ مرۆڤىن دو روو دو ئالى.

نەتەوېبۈونا وان:

گۈتنىن پېشيان نەتەوى نە، لگۈر، رەوش، جقاڭ، چاند و ئەردىيگاريا نەتەوان ھاتنە گۈتن. لى ئەق يەك نە پر قونەبرى يە. جارنان گۈتنىن جىرانان ڙى ھاتنە بكارئانىن. ڙېھر كۆچەربىي، ڙېھر سىنۇر گوھەراندىنى، ڙېھر شەر و بن دەستىي؛ ھەك گۈتنىن پېشيان بۇونە نافنەتەوى و ل گەلەك نەتەوان ب ھەمان واتەيى تى بكارئانىن. ل ئەق دىسا نەتەوېبۈونا وان وندا ناكە. گۈتنىن پېشيان نە وەكى بويىزان كو ل نافا وەلاتەكى دن نەيىن فييەكىن. ل گەلەك وەلاتان ھەنەك گۈتن ھاتنە ئافراندىن و پر نىزى ھەقەوونن. مژارا نەتەوېبۈونا وان ڙ واتەيىن وان تى فييەكىن. مرۆڤىن نەتەوان ئان گەلى وەلاتان، ل سەر ج پر مژۇول دىن ئان كول و ئىيىشىن وان ب پراني ج بىن، گۈتن ڙى ب پراني ل سەر وى يەكى ھاتنە ئافراندىن. مرۆڤ دكارە بېيىزه نەتەوېن د نافا بەھرە دە، دى ڙ باھرە و ئازالىن باھرە پر باھس بىن ئان وان بىن رەمز. مرۆڤ و نەتەوېن چىايى، دى پر ڙ چىيان و نەباتىن چىايى سوودى ودرگەرن و نافى وان ب مەجازى بكاربىنن. گەلىن كو پر شەر دىتبىن، دى ڙ شەر ئان ڙ زلم و زۆردارىي پر باھس بىن. ئەم ھەنەكى دن ڙى ل سەر نەتەوى و نافنەتەوېبۈونا وان بسەكىن:

میناک د کوردى ده دبىزىن: ب گولەكى نابە بهار،
د ترکى ده دبىزىن: Bir çiçekle yaz olmaz (ب چىچەكەكى نابە بهار).
د ئىنگلىزى ده دبىزىن: One swallow does not make a summer
دەجەھەجکەك ناكە هافين).

دېنى گۆتنى ئىنگلىزى ده باش ديارە كو گۆتنىن پىشيان، رەوشادەردىگارى و رەوشادەوا و دەم سالان ژى دەردخن ھۆلى. ژېرکو مەرۋە دكارە بىزە، جىھە ئىنگلىزان، هافينلى كىمە و ئەو، هافينى وەكى بهارى دېين و دېين. ل جىھە كوردان ژى دەجەھەجک هافينى نايىن، بهارى تىن. ژېرکو بهار دەستپىكا گەرمى يە و خودشه. لى ل ئىنگلىستانى هافين وەكى بهارا ئەردىگاريا كوردانه.

گۆتنىن نافدارىن دىنى ژى، د دەمەن بەرى كول نافا وەلاتان ب پەيقۇن بەلاغ بۇونە، ئەو ژى ل ھن وەلاتان بۇونە گۆتنىن پىشيان. مەرۋە دكارە ژ وان گۆتنانا رە بىزە ناڭنەتەوھىي. د ناشا جڭاكان ده ھاتنە ئەجباندىن و ژېرکو راڭھاندى تونە بۇويە گۆتنبىزى وان ھاتىيە گۈن ئان ھاتىيە ژىيرىرن. ھەروها وەكى گۆتنىن پىشيان ژى بىجىھ بۇونە.

وەكى میناک: نېيسىكارى نافدار (مۇرقى) گۆتىيە:
قەنجىا كو تو بى، دەمەك دن دى بې پەيوپرا تە و تو قەنجى ژى بى ھەزا نامىنە.
د كوردى ده ل ھمبەر ۋى گۆتنى میناک پىن. وەكى:
"قەنجى ب خەرابىي تى ۋەگەراندىن" ئان "قەنجى ب كوشتنى تى ۋەگەراندىن" د.
دې كوردان بخوه ژى ئەڭ گۆتن ئافراندىن لى ئەڭ تەنلى میناکەكە. ب دەھان میناکىن وسا ھەنە. ئەڭ خويا دكە كو چاندىن وەلاتان ژى گشان ژ ھەۋددۇو باندۇر گرتىنە.

ژېرکو نەتەوى نە؛ وانەيا وان، رەوشادىانا جڭاكان، رامانا جڭاكان، ھەلوەستىن مەرۋەقىن وى جڭاكان ل ھمبەر ھەق، ھەلوەستىن وى جڭاكان ل ھمبەر جڭاكان دن و نىرىينا وى جڭاكان ل دنیايى ژى، دەردخىنن ھۆلى. ل ئالىكى ژى فەلسەفەيا ژىانا دەمەكى ددن خوياكرىن.

میناک دبیژه؛

"میری فەدیۆك ب کوندەکى، ڙنا فەدیۆك ب گوندەکى".

ئەڭ گۆتن روومەتا ڙن و میر دنافا جقاکا کوردى وى دەمما ئەڭ گۆتن ھاتىه گۆتن،
دەردخە ھۆلى. روومەتا ڙنى ئەوه کو فەدیۆك بە و ھەر تم بى دەنگ و بى كەسايەتى
بە. روومەتا میر ڙى کو ھەرددم پ پەيىش بە، ب ئەرك و ئار بە.
"بى خوددى دې بى خوددى نابە":

ئەڭ گۆتن نە ھەلوەستەك ل ھمبەر خوددى يە، ئەڭ ھەلوەستەكە ل ھمبەر بى
خوددىتىي يە. ڙبو روشا جقاکى ئان مالباتى ھاتىه گۆتن. ڙبەر کو کوردان پر بى
خوددىتى دېتنە ڙى ئەڭ راستە راست ل جقاکا کورد تى. ڙبەر کو ئازادى يَا وان تونە
بۇويە و دەمۆکراسى قەت تاھم نەكرنە، ھلېت وى ل خوددىھەكى ئان ل ئەگىتەكى کو
وان خەلاس بکە بگەردە. ب خوددىبۈون ئەو قاس گرنگە کو باوھريا ئۆلى كەتىھ خالا
دویيەمین.

"ب ئلمى مەلى بکە ب ئەمەلى وى نەكە":

ئەڭ گۆتن ڙى ھەلوەستەكە ل ھمبەر مەۋەقان خوھ بخوه ئان يَا گرسەيى ل ھمبەر
مەلایە. ئەمەلى مەلى ھاتىھ دېتن و پېغان و دبىزە کو ئلم نەيى وى يە، ئەو كەسەكە،
لى ئلم گەلەمپەرى يە.

"بەختى رۆمى تونەيە"

ئەڭ ڙى ھەلوەستا گەلەكى ئان جقاکەكى ل ھمبەر نەتەوەيەك دنە. پەيغەكە کو
زىدەرکا وى پر كەفن خويایە. دې کو د دەمما رۇما دە ھاتىھ گۆتن و ھىزى ڙبو زۆرداريا
سەرددەستان د نافا کوردان دە تى بكارئانىن د زاراھىن كوردى دە ڙى نەتەوېبۈونا
گۆتنىن پېشيان خويایە و گۆتنىن د زاراھىيەكى دە ھاتىھ بكارئانىن، د زاراھىيىن دن دە
ڙى ھەنن. ھەروها د ئەردىنيگاريا نىزى ھەڭ دە ڙى، د زمانىن جىرانان دە ڙى دې کو
ھەما گۆتن ھاتىن بكارئانىن. وەكى میناک:

سۆرانى: گىا لەسەر بىنجى خۆى دەرويىتەوە.

كورمانجى: گىيە ل سەر كۆكا خوھ شىن تى.

دملکى: كۈوتک پى زوار نىشىن سىيىد.

كورمانجى: تازى ب زۆرى ناچە نىچىرى.

فی گۆتنا لژیر ژی بورویه مالی ترک و کوردان. ئەف ژی باندۇرا چاندی جیرانان خویا دکە: كەچكا قەرهچى نابە خاتۇون.

ئەف گۆتن، ئەسلی وى دبە کو ترکى بە لى د کوردى دە ژى بجىيە بورویه و ئىيىدى تو كەس نكارە دەرخە، ئان مرۆڤ نكارە بېيژە، کوردى يە ژى. هەتا ب ئاوايى "qiz ژى ل هن دەھەران د نافا کوردان دە تى بكارئانىن. هەروها مرۆڤ دېيىنە کو گەلەك گۆتنىن کوردان د ترکى دە بجىيە بۇونە و ئىيىدى مرۆڤ نكارە دەرخە، هاتنە ئەجباندن.

ديسا وەكى گۆتنا؛

"پېشى ئىيمەك دوورە دىمەك"

و وەكى:

"Dims û pekmez farketmez"

فان گۆتنانا ژى دو زمان تەۋلەھە كرييە.

د گەلەك پرتووكىن ياشار كەمال د گۆتن و بويىزىن كو مرۆڤ دېيژە ئەسلی وان کوردى نە جىيە دىگرن. د پرتووكا ياشار كەمال - Sebahattin Eyüboxlu ياب نافى "ئەزمان شىن ما" (Gökyüzü Mavî kaldı) دە ژى گەلەك گۆتنىن كو كۆكَا وان کوردى نن هاتنە بكارئانىن و وەكى گۆتنىن پېشيان يى ترکى هاتنە نيشاندان. هەنك ژى پە ديارن، لى هەنك ھم د نافا کوردى دە و ھم د نافا ترکى دە، مرۆڤ دكارە بېيژە ژ سەد سالى ۋىرەتىنە بكارئانىن. ئەف تەۋلەھە قبۇونا چاندی يە. لگۇر رەوشاجقاڭا كورد و ترک و سەردەستىيا سەد سالان، تىتەكى خودزاپى يە. بالكىشىيەك فى پرتووكا ياشار كەمال و گۆتنىن د نافى دەنە ھەيدە كو، ئەف گۆتنانا ژ دەقى گەلى ئاناتۆلىا نافىن ژى هاتنە گرتىن و پېرىن وان د پرتووكىن وەكى فەرمى دە تونەنە.

میناکین ژ فی پرتووکی:

(کورمی داری ژ هوندری وی چىدبه) Agacin kûrdû îçîuden olûr

د کوردى ده: کورمی داری ژ داری يه.

مرۆڤ دكاره ببىزە كو ئەڭ ژ كوردى هاتىه گرتن، ڙېھر كو ئەھو پر خوهش ل زمانى كوردى تى. لى د ترکى ده هنهكى بى خوى يه. ديسا مرۆڤ نكاره ببىزە ئەڭ ژ سەدى سەد كوردى هاتىه ئان كۆكا وى تركى يه. میناکین ترکى ى لژىر ژى خويما دكه كو چاندا كوردى و يا ترکى ژ هەفدوو باندۇر گرتنه. ئەڭ ژى تىشەكى خوهزايى يه. لى گەلهك گۆتنىن كو د ترکى ده تىيەن گۆتن قەت د كوردى ده تونەنە و گەلهك گۆتنىن كوردى ژى د ترکى ده نايىن گۆتن. ئەڭ ژى خويما دكه كو هەر يەك چاندەكە جوودايە. گۆتنىن پىشيان ب پرانى ژ ئەجبانلىنى تىيەن بكارئانين. میناك ل نافا بازىرى مىردىن كورد و ئەرەب ب هەفەرە دەzin. نە گەنگازە كو مرۆڤ سىنۇرەكى ستۇور ناف گۆتن و بويىزىن وان. چەند گۆتنىن ئەرەبى هەنە، دېيىن:

"السلام يجلب الكلام، والكلام يجلب البطيخ".

(سلاف پەيقىن تىيەن، پەيىش ژى پەتىخ تىيەن).

ئان

"ژ ماران و هماران هەى ماف خساران"

(ژ ماران خسارا كەزان تونەيە).

پرى گۆتنان خودى چىرۇكن ژى. د دوو چىرۇكەكى ئان قەومىنەكى هاتنە ھۆلى. وەكى چىرۇكا في گۆتنا لىزۇر: يەك دبا پەتىخ فرۇش رە دەھەرە و سلافى دكە، پشتى سلافى پەيىش خوهش دبە و دوورە پەتىخەكى دخوازە. پەتىخ فرۇش ژى بى پەرە ددى. لى رۇزا دودويان و سسىيان ژى وسا دۆم دكە. رۇزا چاران پەتىخ فرۇش سلافا وى فەناگەرينىه. خودىن سلافى دېيىزه "چما؟" پەتىخ فرۇش دېيىزه "سلاف پەيقىن تىيەن پەيىش ژى پەتىخ تىيەن".

ئەڭ گۆتن ئىدى د نافا كوردان ده ژى تى بكارئانين. هەكە نە ب وى ئاوابى بە ژى كورد ئان نەتهۋىن دن، گۆتنىن وها لگۇر زمانى خوه وەردگەرينىه ئان گۆتنەكە وها د ئافرىينە. ئەڭ رىبازا تىشەكى خوهزايى يه.

میناکین گوتنین پیشیان ب ترکی و ل همبه روان بیین کوردى

میناکین گوتنین پیشیان، بیین هم دپرتووکا یاشار کەمال (Gökyüzü Mavî) و هم د پرتووکین دن بی ترکی ده، گوتنین نیزى چاندا کوردى نه و د کوردى ده تینه بکارئانين ژی ئەفن:

ترکی: Biçak yarasi onulur, dert yarasi onulmaz (برینا کیرئى تى تامیرکرن، برینا دهرد نایى تامیرکرن).

کوردى: خوهش دبه دهوسا خەنجهران، خوهش نابه دهوسا خەبەران.

ترکی: Bir çiçekle yaz olmaz (ب چىچەكەكى نابه ھافىن).

کوردى: ل گولەكى نابه بھار.

ترکی: Cins horozu yumurtada öter (دیکى جنس د ھېكى ده ئازان دده).

کوردى: دیکى چى د ھېكى ده ئازان دده.

ترکی: Dağ ne kadar yüce olsa yol üzerinden geçer (چيا ج قاس مەزن به ژى رى دسەر رە دەرباس دەبە).

کوردى: چيا ج قاس بلن بە، رى پى دكەفە.

ترکی: El eli yikar, iki el yüzü (دەست دەست دشو دو دەست روو دەشو).

کوردى: دەست دەستان دشو، دەست فەدگەرە روو دشو.

ترکی: Abdalin karm doyunca gözü papucundadir (زکى ئەبدال تىر دبه، چافى وى ل سۆلا وى يە).

کوردى: دەرويىش تىر دخوه چافى وى ل سۆلا وى يە.

ترکی: Ateş ile barut bir arada olmaz (ئاگر و بارود لبا هەڤ نابن).
کوردی: ئاگر و پیشۇ لبا هەڤ نابن.

ترکی: Demir tavında dövühür (ھەسن د سەماخا خوده تى کوتان).
کوردی: ھەسن ب گەرمى تى تەواندن.

ترکی: Mal bulunur can bulunmaz (مال تى دیتن جان نایى دیتن).
کوردی: مال تى جان نایى.

ترکی: Otuz iki dişten çikan otuziki mahalleye yayılır (يا ژ ناڭسى و دو درانان دەردكەفه، لناڭسى و دو مەھەلەيان بەلاڭ دې).
کوردی: پەيغا كەت ناڭسى و سى درانان، د كەفه ناڭسى و سى زمانان.

ترکی: Tatlı dil yilani deliğinden çıkarır (زمانى شىرىن، مار ژ قولۇ وى دەردىخە).
کوردی: پەيغا خوهش مار ژ قولى دەردىخە.

د گۆتنىن پېشىان ده ھونەرا پەيچى و ويژەيى

د گەلەك گۆتنىن پېشىان ده ھوونەرىن جەھى خويما دې. ئەڤ ژى ژ ويژەيا دەشكى پارى دستىنە. ژبۇ باش بىنە فىمكىرن و ماينىدە بىيىن، ب ھلبىزارتنه كە دەم درېئ، د گۆتنان ده ھونەر ژى هاتىيە ئافراندىن. ئەڤ بايەت پر كوور و درېئە. ھىزايى ليكۈلىنىن بەرفەھە. لى بەلى ئەمى تەنلى ب مىناكە كە بچووك فى بايەتى راھە بىن.

شباندىن: ئەڤ ژى ژبۇ گۆتن باش بىنە فىمكىرن و ماينىدە بىيىن هاتىيە بكارئانىن.

مىنائىك: كنجى كەته بەر پىيىنان، سەرئ كەته بەر شىرتان كىرى تىتەكى نايىن.

دەقى گۆتنى ده سەر يى مرۇقان بىكىجىن كەفن هاتىيە شباندىن.

ریزبهندی (کافیه):

میناک: هونه ر چه که، دبن چه نگی خوه که، روژا هه و جه بؤ فه که.
میناکین ب فی ره نگی پرن. ئه ڇووره هونه ر ڙی ڙبو فیمکرنی پر هاتیه
بکارئانین. د گه له ک گوتنان ده، لی دسه ری و نافی ده ڙی هاتیه بکارئانین. وکی گوتنا
لژور.

و هزن و پیشان کیتهیان:

هنھ ک گوتنانین پیشیان ب و هزن و پیشان هاتنه گوتنا.
نه کو ڦان گوتنانی ب و هزن، ب زانه بی هاتنه ئافراندن. ل هه ڦانین و هه زکرنا ڙی
مه لؤدی و ریزبهندی ئه و ددرخستنے هولی.

"گا - دم - ره - چهرم - د - میه - نه؛ میر - دم - ره - ناف د - میه - نه"

(٧ + ٧)

ئه ڇ گوتنا هه ڦدوو دانی یه ئان گو دو گوتنانین ب هه ڦو هاتنه گوتنا و بوونه یه ک.
لی به لی هم ر یه ک ب و هزن و ڙ (٧) کیتهیان پیک تی. دو میناکین دن:
"مه - نیئر - ل - م - رووز، ب - نیئر - ل - گو - رووز" (٥ + ٥)
"چا - ڦی - ل - ده - ر - یا، خوه - لی - ل - سه - ر - یا" (٦ + ٦)

فه گوتنا ب پهیف و ئاخافتني (پرس و بهرسف):

د هنھ ک گوتنان ده هم پرس هه بیه هم ڙی بهرسف هاتنه دایین. وکی میناک"
کی مری فه گه لاند؟ یېن دل کری.
کی نه خوهش راکر؟ کی کو پرس کر.
کی تر کر؟ یېن بی دئ و باٺ.

ڦان گوتنان سه لاندنا بوویه ان. ڙبو ره خنہ یا ل جفاک و که سان هاتنه گوتنا.

فه گوتنا چیروکی:

هنھ گرتن هه نه، ب ئاوایي فه گوتنا چیروکی هاتنه گوتنا. ئه و ڙی جارنان دریز و
جارنان ب پرس و بهرسفان چیبوونه.

میناک:

د مالا بافی ده زینهتن، ئافا جىرین وان شەربەتن، دايىك دمرن، زېيى تىين، "ژنبرا بى رومەت" ن.

ئەڭ گۆتن ب ئاوايى هەلبەستى ژى تى زمىن. مرۇۋە چىرۇكا فى گۆتنى ژى واتەيا كەچىن كو دبن بۈوك و رەوشَا وان، دېينە.

ژ كەرى رە گۆتنە وەرە داوهتى، گۆتىيە: دىرسىم، بار مار ل ئەردى يە، نىڭى من نە نىڭى داوهتى يە.

دەقى گۆتنى دە راستە راست ۋە گۆتنا دىالۇكى ھەمە و ئەڭ رىپازا چىرۇكى يە.

ۋە گۆتنا مەجازى و پىوهندى:

ژخوھ تايىبەتىا ھەرى ب باندۇر مەجازىبۇونا پەيپەن د نافا ھەڤۇكىن گۆتنىيەن پىشىان دەنە. ئەڭ تايىبەتىا سەرەكەيە. لى بەلى نەكىش مەجازىن. ھەنەك ھەنەن ئەڭ كىيمانى دوان دە ھەمە كەمەن سەلەندىن و خوھ روونن. ھەنەك ژى ھەنەن ب مەجازىبۇونا وان واتەيمەكە كۈورى نەخويايى تىين ھۆلى.

میناک:

جىئر ل رىپا ئافى دشىكى.

مرۇۋە دكارە گەلەك واتەيان ژۇپەيچى دەرخە. جىئر ب تەنا سەرە خوھ مەجازە. وەكى "مرۇۋە" خويا دېبە. مرۇۋە ھەرە شهر دى بىرە ژى. جىئر، وەكى ئامۇران ژى خويا. ئامۇر، دج كارى دە بى ب كار ئانىن، دوى دەرى دە خەرا ژى دېبە. جەھ قەمت نەبۈويە گەنم.

ژخوھ جەھ نەبۈويە گەنم. لى جەھ دەقى دەرى دەتايىن دن ژى خويا دەكە. وەكى، "زىن نابە مىر"، "سەوال نابە مۇۋە"، "مرۇۋە باش توخار خەرابىيان ناكە" و ھەتى. دەغان گۆتنا دە ھەر تىشت ب تىشتىن دن رە تىيكلداركىن و شباندىن.

ۋە گۆتنا خەبەر بازى و قەرفۇكى:

ھەنەك گۆتن ژى ھەنەن، دەما تىينە گۆتن وەكى كەمەن قەرقى خوھ ب ھەنەكان بکە، تىينە قىيمىكىن. ئەڭ يەك ژى وېزەمىي و مەجازى يە.

میناک:

بى كەمەن ماسىيان، قۇونا وان شل دېبە.

فهگوتنا دو واتهی (تەورىيە):

د هنەك گۆتنان دە، هنەك پەيىھەمنە كۆ دو واتەيان ژى تىئە بكارئانىن. مروڻ
ب كىئان واتەيى ژى فيم بکە تايىبەتىا گۆتنى نا گوهەرە و هەردو واتە ژى د جىھ دەنە.
میناك:

بەرخى نىر، ژبۇ كىر.

پەيىھا "كىر" مروڻ دكارە بېيىزە هم د واتەيا "كىرى" و هم د واتەيا كىرھاتنى
(كارى نىرلۈپۈنىي) دە هاتىھ بكارئانىن. بەرخى نىر ژبۇ گۇن خوارنا مىھان تىن ھلئانىن.
"كىر" د ۋى گۆتنى دە تىن وى واتەيى ژى. لى ئەف واتە واتەيەك دوورە. پىشى واتەيا
كىرا بىرىن تى بىرا مروڻ.

فهگوتنا ھەنەگرتى (ب ناكۆكى):

هنەك گۆتن ھەنە كۆ ب ناكۆكى، واتەيان دەردىخن ھۆلى. ژ دېبەرىي (تەزاتى)
سۈودى دستىنەن.

میناك:

ل زاك خىستنە، گۆتىھ ئائ پشتا من.
دەقى دەرى د "پشت" نە ئەمۇ پشتا بەدەننى يە، پشتا ھىز و پشتىگىرى يە. وەكى
كەسەكى كۆ ئالىكاريا وى بکە تونەيە ئان كەسەكى ژىرە ببە پشتىگى تونەيە.

فهگوتنا رەمزى (سەمبولى):

فهگوتنا رەمزى، دگۇتنىن پىشىان دە تايىبەتىيەك گرنگە. ب تايىبەتى تىشت (ئۆبجە)
ب ئاوايى سەمبول ھاتنە بكارئانىن. ھەر تىشتەك ب پرانى د گۆتنان دە دە رەمز و دەر
دكەڤن پىشىبەرى مروڻ. وەكى، دار، وەكى، سەوال، وەكى بەشىن بەدەندا مروڻ و هەندى.

میناك:

ھەسپىن چى، چۇ ل خوھ ناخىنە.
ژ مشكان دكەڤن ھەبانگۇوشك.
دارا خەباتكاران تم ب بەرە.

د ڦان گوٽنан ده: "ههسپ"، "مشك"، "ههبانگوشك" و "دار"، هر يهك رهمزدهه و ڙ ديلهه ٺاشتهه کي دن هاتنه گوٽن. ميناك "ههسپ"، د واتهيا مرؤفيٽين باش و ڙيهاتي ده هاتيه بكارئانين. ههکه مرؤفه ڙيهاتي به مرؤفه ناهيله تاھده بگوييژه مرؤفه. "مشك" ڙي د واتهيا مرؤفان دهيه. ئهو ڙي، کو مرؤفيٽي نهباش به، زاروٽكين نهباش ڙ وان چيڏبه. "دار" ڙي د واتهيا بهرهه مهڻي دهيه. مرؤفيٽي خهباتکار بهرهه مهڻي وان هر ب ههبيٽين و دهولهه مهندهه.

د گوتنیں پیشیان ده یه یده کرنا "رامانا بنگه هین"

- ۱/ رامانا خوهسهر (رامانا هوندوريں).
۲/ ديتنا مروڻان یا ڙيو بويهري).

رامانا خوهسەر (رامانا ھوندوريين): رامانا خوهسەر، هيئمانا بنگەھينه، خالا ئەسل ئا مژاري يە. يا، دى بى رافەكرنە. بەرسقا پرسا "ئەفچ فەدبىزە؟" يە.

رامان: دارازيا رامانا خوهسەره، سينورى وى يە. بەرسقا پرسا "بچ و چاوا ھاتىيە رافەكرن؟" ۵. ڇۈ مروقق رامانا خوهسەر فييم بکە، مروقق دكارە ڙ "كرده" و "پېقەبەر" ھاۋوڭى سوودى وەرگىرە. كرده (özne)، و يىيەن وى تەمام دكىن؛ خوهسەريا رامانى، پېقەبەر (yuklem) و يىيەن وى تەمام دكىن ڙى ديتىن و فەلسەفەيىا مروققان و يَا گۇتنى دە، دخن هەقلى.

میناک: یئی کو کہت گولی ڙ بارانی ناترسه (واتھے یا مه جاز؛ یئی کو کارهکی بکه، ڙ دسکا وی ناترسه).

پیشنهاد: ناترسه. ب ج هایی را فهم کن، ب گولی هایی را فهم کن. گول جهی نه پنهانه،
جهی فهتماندن و مرنی یه رسکه.

کرده: ج ناترسه (بى کو دكهفه گولى). بى وى ريسكى دده بهر چاھى خوه. بى کو کار دكهيه. بى کو ژ گولى ناترسه، ژ ريسكا کار ژى ناترسه.

کو مرۆڤ كرده و پىغەبەرى دبه بهر هەفدوو و وان ۋەگوھەزىنە ژيانا ئاساي، مرۆڤ دى بېينە کو ج دېيژە.

ئانگۇ، ژ فەتساندىنا گولى، ريسكا (ئيفلاسکرنا) کار تى فيمكرن. بى کو دكهفه گولى ژى، بى کو دەست ب کارەكى دكهيه.

جوداهى يا بویىز و گۆتنىن پېشيان:

بویىز: د فەرەنگىن ئەورۇپى دە ل ھمبەر بویىزان وەكى "idiom" دەرباس دبه. د ترکى دە، "deyim" و د ئەرەبى دە "تابير" دەرباس دبه. د فەرەنگىن كوردى دە، پى گۆتى ئان تەبىر و بویىز دەرباس دبه.

واتەيا بویىزان يا ويىزدى ژى، پەيىف ئان ھەفۈكىن ب مەجازان. راوهيا وان و گۆتنىن پېشيان ھەنەكى كوور و درېزە. بویىز ژى ب دىرۇڭا خوه ژ ئالى پېشيان ھاتنە گۆتن و ئافراندىن. ژېھر پەيويرا وان و گۆتنىن پېشيان، ژېھر جودابۇون و بلېشكىرنا وان، ژ ھەفدوو قەتىانە و ھەر يەك بووې بەشك ژ ويىزدى. مرۆڤ دكارە بېيژە، بویىز كەتنە ناۋا زمىن و وەكى ھايما مرۆڤان ژى تونە بە و پەيىف ب فاتەيەكە دن تى بكارئانىن.

بویىز وەگۆتنىن ب قالبىن تايىبەتن كۆ ژبۇ مرۆڤ تىيگەنى ئان تەفگەرەكە مرۆڤان بىنە زمىن، ھاننە ھاتنە ھۆلى. لى گۆتنىن پېشيان قايدەيىن وان ئى كەلەمپەرى ھەمە. دەما كۆ گۆتنەكە پېشيان تى گۆتن و دەھر دەمى دە ل دەرى مرۆڤ دكارە بېيژە. لى بویىز ژبۇ تايىبەتىا يەكى ئان تىشەكى تىينە گۆتن. مىناك، مرۆڤ بېيژە: "ھەتا تو ھات با من ھاسلى د مووسلى رە دەرباس بۇو". ئەڭ بویىز ژ يەكى تەمنى رە تى گۆتن، تو باندۇرلى ل بى سىيىھەمین کو لبا مرۆڤ بە ناكە.

وەكى مە د شىرۇفەيا پىرتووکا (ئە. بالى) دە ژى گۆتىيە، جارنان بىنى ۋەنەن تىينە بكارئانىن. نە ھەوجەيە كۆ مرۆڤ بېيژە "ئەزى بویىز بكار بىنە" لى ژ بى گافى تىينە بكارئانىن. بۇونە ھىمانىن ھەفۇك و زمىن.

لی گوتتین پیشیان، کو دهما تینه گوتن هر کهس لی های دبه کو ئه و ژبو بسویه رهک ئان رەخنه يەکه کو ژ هەر کەسى رە هەمان دارزاندن و هوكمى چېدکە تى گوتن و دياره. هەتا کو بسویه رەك چى نەبە ئان شيرەتكە نە پیویست بە ئان تىشەكى بى نىشانىكىن تونەبە، مروق دكارە گوتتین پیشیان نەبىزە و ب پەيەھە. لى بويز مرۆڤان بى كار دھىلەن کو بىنە گوتن. وەكى مروق ژ هەنەكەن رە ب كار دھىلەن کو بىنە گوتن. وەكى مروق ژ هەنەكەن رە ب خەيد ببىزە "لاو ما تو ئە و قاس ھوندور رەشى". "ھوندور رەش" بخوه بويزە و دوى دىالوگا ب خەيدىدە، ب ئاوايەكى خۇزمازىي دەڭەھە ئافا ھەفۇكى.

میناکەك د ئافا ھەفۇكى دە:

"مە گوت ئەمى ل بەندە ئەنجامى بسەكىن، ژبەر کو ھى دېستان ۋەنەبۈونە و ئەم نازان ئەم دى كىژان پرتووكان بىرىن لى بەلى شەمدىن ھى سپ تونەيە ئالغان چېدکە".

ئەڭ بويز کو مروق فالا كارەكى بکە و دەستپېكىننا وي كارى ھى پر دوور بە ئان ھى دېھىقى دەبە، لى مروق وەكى دەست بكار بکە، ئامادەكاريان بکە و لگۇر وي يەكى تەقىبگەرە.

دهما کو ئەڭ گوتن ب ئاوايى "ھى سپ تونەيە ئالغان چى نەكىن" بسويا، وي ژىرە ب گوتتانا ئەڭ گوتنا پیشیانە. ژبەر کو پېرىن گوتتین پیشیان ب ھەفۇكىن راوهيا فەرمانى (ئەمير كىپ) هاتنە سازكىن. دەما دبىزە "پېيىن خوه لگۇر بەرگا خوه درىز بکە"، دېنى دەرى د "درىز بکە" لېكەرەك پېيەبەر (yuklem) يَا راوهيا فەرمانى يە.

ھەنەك گوتتین پیشیان زى ھەنن ب ھەفۇكىن كىيم، چىبۈونە: "ئافا بىران ب تەقىدیران". واتەيا وي؛ دېنى مروق ئافا بىران ب تەقىدیر خەرج بکەيە. دېنى گوتنا پیشیان د پېيەبەر تونەيە. لى تى فېمكىن کو لېكەرا "خەرج بکە" تەقلى كو تىيە تونەيە زى، پېيەبەرەك فەشارتى يە. کو مروق جارەك دن زى تايىەتىيىن وان بىنە بەر چاھىن خوه ھى باش جووداتىا وان دەركەھە ھۆلى.

گۆتنىن پىشيان:

- ١- هوكمى و دارازى نه.
 - ٢- دودو و هى پر واتهيان دهدخن.
 - ٣- پەندى نه (شىرتەن).
 - ٤- مەجازى نه.
 - ٥- نېسىسکارى وان نەدىيارە.
 - ٦- قايدەيا وانى گەلەمپەرى ھەمەيە.
- (ل ھەر دەفەرئ واتەيىن نىزى ھەۋدۇو دەردخن و تىئىنە فىمكىن)

بويىز:

- ١- نە هوكمى و نە دارازى نه.
 - ٢- واتەيەكى دەردخن.
 - ٣- نە پەندى نه.
 - ٤- ھەنەك ڙى نېسىسکارى وان دىارەن.
 - ٥- قايدەيا وانى گەلەمپەرى تونەيە، پەيىن وان ب تايىبەتن.
- (ھەنەك ڙى ھەرمىيەن. ل ھەر دەفەران نايىنە فىمكىن)

ھەنەك بويىز ھەنە، لگۇر دەمى و لگۇر كار و تىكلىا مروقان خويا دىن. جارنان ھن ژ
ۋان بويىزان، تەنى د گۈندەكى دە ب واتەنە. لى دەما مروق و ئى پەيىشى ل دەرقەبى وى
گۈندى بېبىزە كەس تو تىشى تى فىم ناكە.

وەكى:

- "ما چەمىي چەقچەقى يە چې؟" ،
- "ما كانىا مىيمەلاسلىكى يە؟" ،
- "منەتا تە ل سەرئ گھارى دنابە" وەتە.
- "داويا پەيىشى نايى پەل ھەنە".

ڦان بویڙانا ل ههريما ميردين شهمره خي تينه بكارئانين. ههريما ڙ وان چيروکهك وان ڙي ههيه. ميناك بویڙا "دوايا پهيفي نائي پهل هنهه." يهكى كوهلى جخارهيان دفروشه ئافرانديه. دههما كودجوبوي قاهوهخانه و چايخانهيان، د ديت كوكهس ل وي گوهداري ناكه و ههريما كوهس ل ليڪا ڪاخهزان هوور بونه و هنهك ڙي كهتنه گوفتوو گوپيئن کوور، كوهس ڙي ل پهلان نانيئه. ئيڙار كودكههه فوك بوبويه قاهوهخانه يي دبېزه: "دوايا پهيفي نائي پهل هنهه." ب في چيروکي ئههه فوك بوبويه بویڙ ههريما. كومروف دخوازن بالى بكتشين سهر پرسگريكا خوه في گوتني دبېزه. ئانگو دبېزه "هنهاكى ل من ڙي گوهداري بكن". د بویڙ و گوتنيين وها ده ديسا خويادبه كوههريما ڙ وان خوهدي چيروکهكى نه.

پرئين بویڙان ڙي وهكى في بویڙي پرن. ئههه ڙي تايبيهتىهك وانه، كوب پرانى ب ئاوايي قهرق و هيچيچن. ئههه تايبيهتى ڙي وان نافدار دكن.

میناکیین بویڙان:

"دزان ڙ دزان دزي، ئههه ده زمان پي ههسيما"
 "بهروويي ڙ قيلاك بازدا، گوت، دههه چهندىهه"
 "هسل د مووسلن ره دهرباس بوبو"
 "ههسکو ڙ بازىر خهيدى" (fare daxa kustu)
 "هههتا وه هلاتى لىختىت مه شكهفا كر" (is isten geçti).

وانهههين هنهك بویڙان:

ئاگر بهردا كايى، خوهدا بهر بايى:

ئاگر بهردده كايى، لى ڙبو با لى نهره، خوه دده بهر با. وهكى كاري ڙيانى ڙي كومروف بخوازه كارهكى بکه لى مروف بخوه ببه ئاستنهگى وي كاري.

ئاگر ب سه‌ر سه‌ری من گەتىيە، تو فريكتى خوه د قەلینە:
وەكى دېيىزە ئەز د تەنگىيى دەمە، لى تو ئالىكاريا من ناكى.

ئاش چووپە ب دوو چەقچەقى كەتىيە:
ئاش خەرابووپە، ھى ب دوو نگاراندى كەفە. وەكى مەۋە ئەز د درەفەتەكە مەزن،
فرسەتەكە مەزن وندابكە لى ب دوو تىشەكى بچۈوك بکەفە...

ئاخى مە ئۆمە خوهلى ل سەرىي مە كۆمە:
وەكى دېيىزە قلان كەسۇ بۇو سەرۆكى مە، دى خوهلى ل سەرىي مە بە ئان ئەم نە
باشنى كۆن بۇويە ئاخىيى مە.

بەزىن تىتە مال مەھچىتە:
بەزىن سېھى و ب بەدلە لى مال تونھىيە. ژبۇ مەرۆڤىن كو تەنلى بەدەنا خوه و
ردوشا خوهى خودشكۈونىي دىفكلە، تى گۆتن.

بەرروو دا بىزنى، دەست ئاڭىت ئاقچى:
وەكى ھى نۇو بەرروو دايى، دېيىزە ھەلا بى خورت بۇويە. ژبۇ پەرۆشى و لەزكىن
مەرۆڤان تى گۆتن.

چوون دەوسا مرييان، ھەر كەس ل مريي خوه گرييان:
چوون دەوسا مرييان، لى ھەر كەسى ئەو مرى ژ برىكىر و مرييىن وان ھاتە بىرا وان
ئان ژبۇ كارەكى چوون لى ھەر كەس ژبۇ بەرژەوەندىيىن خوه تەفگەريان.

چوون وەلاتى كەرا، ئائىن بارى پەرا:
وەكى پەرە ژ پىشتا نەزانان دەردەكەفە. ژبۇ مەرۆڤىن ل بەندە فەرسەندى و
فەرسەندى د گەرن و ب سەر دكەفن تى گۆتن.
داويا مەشكى گوتىيە، دەھى وى بەردايە:

وەکى جىبىئى كار ژى خەرابىدە، لىسەر ناسەكىنە ئان گوھ نادى، لى وەکى كو ناھىلە خەرابىدە تەڭ دەگەرە. ژبۇ مەرۆڤىن كو دكار دە، تشتىن گرىنگ ژبىر دكىن، لى ب تشتىن ھىسان د شتاخلىن، تى گۆتن.

دەف و زرنە بەردايىه، ب كەندالى ئابەس گەرتىيە:
وەکى كارى كو ژىرە دبە ناكە، يى ژىرە ئابە دكە.

ئەيشكى ژخوھ ب شكى:
ژبۇ مەرۆڤىن ژ هەر تشتى گوومانى دكىن، هاتىيە گۆتن. ژبۇ مەرۆڤىن ب خوھ نە باوەر
ژى تى گۆتن.

ئەز مير تو مير، كى سوقل ھەمر:
ئەز مير بەم، تو مير بە؛ وى كى يى خەباتى بکە (سوقل ھەمر، د ئەرەبى دە ئازۇتىنا
كەرئى يە). ھەر كەس دېيىزە ئەز، تەفگەر چى ئابە. ئەز مير تو مير، دى كى يى كەرئى
باژۇ.

ھورى تەننۇر دادا، قاھىبى پېيچەدا:
وەکى ھورى (ئازاد) گۆت ج فەھپى بەزراند. ژبۇ مەرۆڤىن كو پر و بى شك ھەۋدۇو
دېپارىزىن تى گۆتن.

ژ كىسى قرم، خوھش دېرم:
دەما ژ كىسى ھنەكى دن بە، مەرۆخ خوھش جامىرىي ئان مەسرەق دكە.

نە فەنە، ئەڭ ج دار و بەنە:
دار و بەن يى خەنقاندىنى نە. يى فەنان بکە، خوييا دبە. دەما كو ھنەك فەنا خوھ
فەشىرە لى يى ھەمبەر پى بەھسە و ۋى بويىزى بېيىزە. ج قاس بده ماندەلى ژى، دەلىل
ھەيە.

ۋا دار، ۋا مشار:

هه رشت ل هولى يه.

وئى ئەڭ ھەپىر، ھەلەك ئاڭى ھلىنە:
بۇويەرەن دەم درېز و كارىن دەم درېز خەلاس دې. ڇۈچ بۇويەرەن كو ھى خەلاس
نەبۇويە، ھاتىيە گۆتن.

كۆئىز جوان بۇوم، ب تىر ب كەفان بۇوم، كافا كۆئىز پىر بۇوم، نۇترقانى شەفەت
ھەپىر بۇوم:
ودكى كۆ مرۆغ جوان بە ژىيەتى يە، لى پىر دې، ژ تىشەكى رە نابە ئان ژ ھندك
تىشان رە دې.

وەختا گەبا بۇو، كەس نە خويا بۇو؛ بۇو فرىك، ھەسو ھەممۇ بۇون شرىك:
دەما كار كەس خوە نادە بەر، لى دەما ھازربە، گەلەك كەس خوە لى دىگرن.

وەختا كار رووپى خوە د گوھەرىنە، وەختا شىقى كەفچيان تىنە:
دەما كار خوە دخەيدىنە، لى خوارن تى، ئەۋۇزى ژۈچ بخوە، تىشەكى بچۈوك دكە.

حال خدرۇ، ھەرۇ ل ۋەرۇ:
ھەردەم خويايى يە. ژۈچ مىقانىن كۆ ھەر تم دەھەرن و تىنەن ھاتىيە گۆتن.

خوارن لېھر كەر، چۈچ راسەرى سەرگەر:
خوارن ددى يى، لى منهتا خوە لسەرى دكە ئان تىشەكى ژى دخوازە.

خوھستەك و ھۆدك ب شۇون دە:
ودكى نە پارسەك بە، نە فەدى بىكە ژۈچ خوھستەن.
يا ژ مام رە، يا ژ حال رە:

ڇٻو فيزين کو دبن باندوري ده تي زهويجاندن، هاتيhe گوتن. ڇٻو تشتن کو مرؤف
بخوازه بفروشه ڙئي تي گوتن. کي دبه بلا به.

يا ناره دزيئ، يا ڙي دھهره، شفان دکوڙه:
يا خه رابيئ ناکه، يانڻي دکه پر توند دکه. يان تشههکي کارهکي ناکه، يانڻي دکه
پر نه باش دکه.

يارى دیام يهك بوویا، مني ب دھنڌکيئن بهیفان خودي بکرا:
وھکي دزماني من، نه ياريئن من پرن.

يهك تا نابه، دو تا، تي رانابه:
وھکي دبیئه، ئاليکي چاهله، ئاليکي باھره. رېيھك ل ناڻي تونهيمه.

بي ڙ دھرفه هات، بي هوندر قهوراند:
وھکي تيڪليا يهکي د کارهکي ده تونهبه لى ده ما په یف فه دبه، رهخنهبي ل يي
تيڪليا وي ب کار ره هه به، دکه.

خوديئي تري، ل خوه مکوري:
دفني مرؤف بانگي خوديئي کاري پيس بکه کول خوه مکور بي. ئهڻ پرسه که ڙ وي
که سی رهيمه.

میناکنه بويژين ترکى و ل همبه روان يىن كوردى:

(ز چېبۇونا خود پۇشمان بۇون) **Doğduğuna pişman olmak**
د كوردى ده: (ل ئەمرى چۈھىيىن پۇشمان بۇون).

(ز نەھ گۇندان قەوراندىن) **Dokuz köyden kovulmuş olmak**
د كوردى ده: (مرۆقى بى ئار، ل دەركى نەكى ستار).

(هاتنا چۈنگى) **Dîze gelmek**
د كوردى ده: (هاتنا دەست و پيان).

(دوايىن كۆ نەبە، ۋىرە ئامىن گۆتن) **Olmayacak duaya amîn demek**
د كوردى ده: (ماه ڙ فى دوايىن رە نە گۆت ئامىن).

(وهكى كوفاركان ڙ ئەردى دەركەتن) **Mantar gibî yerden çıkmak**
د كوردى ده: (وهكى بىزى كولى نە).

(ئەو ئەندەزىيارى رى يە) **O kaldırim muhendîsîdir**
د كوردى ده: (ئەو بەقان د خەسینە - ئەو كىچان د خەسینە - ئەو سا خوى دكە).

(يىن كۆ چوو) **Dîmyata pîrînce gîderken evdeki bûlgurdan olamk**
دمىياتى ڙ بولخورا مالى ما)
د كوردى ده: (چوو ھەيفا باشقۇ، قۇنا دى لىسەر كر).

(دبىزە نووه نابىزە پىخەمبەر) **Nûh der peygamber demez**
د كوردى ده: (ئەو ھەر تم دبىزە بارى ئىزىنگى من).

د دو پرتووکان ده گۆتنىن پېشيان و بویز:

د ناڭا پرتووکىن كو ب ناڭى گۆتنىن پېشيان و بویزان هاتنه وەشاندى يەك ڙى يَا ئاھمەت زەكى چاملىھل يَا ب ناڭى "ئىدىيۇمىن كوردى" يە. ئە. زەكى چاملىھل د پرتووکا خوددە بویزان وها شىرۇفە دكە: قالبەك و چارچۈفەيەك ئىدىيۇمان (بویزان) تونەيە. تەقلى كو تەورىا وان زەلال نە بۇويە ڙى جووداتىيا ئىدىيۇمان ھەمە. جارنان ھەفۇكەك، جارنان پەيچەك بۇويە ئىدىيۇم. مىتاك:

ئاگر بېرىن،
ئاگر بۇويە كەتىيە جانى مە،
ب پەر و باسك بۇويىن،
جلا خوه ڙ ناڭى دەرخستن،
چاڭىرىتى،
رى پېكەتن.
تىيمە چاڭى تە،
روونى ھەلاندى،
ھەلال بە ڙ تەرە،

ڙ پرتووکىن گۆتنىن پېشيان يېن كو ھەتا نە دەركەتنە يەك ڙى ڙى يَا (ئە. بالى) يە. ئەز دخازم شىرۇفەيَا برىيَز (ئە. بالى) ڙى ل ۋەر بىجىھ بكم. ئەز باوەر دكە ئەمۇزى دى سوودەيەكى بىدە لىكۆلینا لىسر گۆتنىن پېشيان.

"گۆتنىن پېشيان؛ رىزەپەيەيىن، رامانىن ھەفپار، باوەر و تەقگەرەن نەتەوان نشان ددن و رى ب بەر مەرۇڭان دخن و دەرسدار و ب واتەن. گۆتنىن پېشيان كو ب قاسى دىرۇڭا وەلاتەكى كەفن، ڙ جەرباندىن و رامانىن گىسىيەن گەلان كو ب سەد سالان ڙيانە، پېك هاتنە. ڙبۇ كو مەرۇڭ نەتەۋەكى ڙ نىزفە ناس بکە، دەقى مەرۇڭ پېشى گۆتنىن پېشىيەن وان لى بکولە. ڙبەر كو تشتى نەتەوان ب مەرۇڭ ددن ناسىرن و فەدبىيەن گۆتنىن پېشيان.

گۆتنىن پىشيان چىرە گۆتنە "دارب مەسىل" ، نەينكا گەلهكى نى. ئەمپەيچىن كو پەندى دىكىن، داب و نىرىپىنن گەلان، لگۇرى پىئراندىنا جشاڭى، پىيەساندىنى چىدكىن، جارنان دوورى دەمىز چىرىدىن. مىناك؛ پەيچەكە دەممەكە دىرۋۆكى دە بواتە، كو چەند سەد سال دنابېھرى رە دەرباس بن، دكارە وندابە ئان بى واتە بىنەن و ژ پەيچىن رۆزانە رە نابىن مىناك. هەزمارىن ۋان گۆتنانىن وها نە ئەو قاس پەرن. ب گەلهمپەرى؛ ژبۇ فەگۆتن و فيمکرنا مىزارىن رۆزانە، ئاخىغەر، كو پىوست بە جىه دەن گۆتنىن پىشيان. مرۇقىن ھەرى زانە پەيچەن كو، دەما ئاخاپتىن، گۆتنىن پىشيان بكارتىن.

گۆتنىن پىشيان؛ هەفۈكتىن كو پەيچىن د نافا وان دە، يىن ب دەمىز رە بى واتە مانە، ب بن بىئىنگى كەتنە و ب بكارئانىنى رە پەيچىن مايدى بۇونە قالىن. لى بەلى جارنان بىي كو واتەيا وان وندابىن، ژبۇ مەلۇدىا فەگۆتنا مىزاران، جارنان هاتنە گوھەرين. بەلى ئەم مودا خەلەيانا تو جار نەبۇونە سەدەما گوھەرينەكە بنگەھىن". (ژ ترکى وەرگەر. ج. مازى)

پرتوكولا (ئە. بالى)، ب نافى "گۆتنىن پىشىن كوردان" چاپا يەكەمین د سالا ۱۹۹۳ ژ وەشانخانە يا بەلى سۆرەتىيە چاپىرن. لگۇر بىرىز (ئە. بالى) د پىشەكا پرتوكولى دىيار دكە كو ژ ٤ ھەزار گۆتنىن پىشيان پىكھاھتىيە.

لى بەلى دەما مرۇقى ل ۋان گۆتنانا دنيرە، (وهكى وي ژى گۆتىيە) مرۇقى دېينە پېرىن وان، ھەما ب بىزىن ژ سەدى ٧٠ بويىز.

مىناك:

ئاگر بەر پىي وي دې ئاڭ
ئاگر بن كارى يە
بچە سەر كانيي وي زوا بې
بەھار هات زەستان ھلات
بۇوكا ب دلى زاڭايە
دايى ئەوا تو دېبىزى من ل دەر دايە

ئەز دېيىم برا، ئەو زەمن رە دېيىزى كرييف
 گازيا ل دووڭىرى يە
 لاۋى مەنچى چوو قەزەنچى
 ل نالى ڙى ددە و ل بزمارى ڙى
 وەكى مەلەقانى د خەنقة
 مريشكا رەشه هەرۇ نەخوهشە
 نە دخوم نانى تە نە دئازۇم ھۆريكا تە
 رووتۇ خەبەر پۇوتۇ
 زمانى وى نەبوويا وى قىزكا چاھى وى دەرخستاننا
 زىيەر زىيەر ديسا ل فر

.... و ھەر وەكى دن. مەرۆڤ دكارە ھى پر ميناکىن وسا بده. لى بەلى ھەكە مەرۆڤ ژ
 گۇتنىن وها رە بېيىزە "گۇتنىن پېشيان" نايىن ھەسىپ و ھەزمارا وان ب دەھ ھەزاران.
 گۇتنىن پېشيان ڙ بويىزان تى جووداكرن و ڙ وان ھندكىن. بويىز، د نافا زمىن دە بېيىھ
 بۇونە و بۇونە ھىيمانىن ھەفۇك و زمىن.
 لى گۇتنىن پېشيان نە وھانن. كەسەك ھەتا كو تشتەكى نيشان نەدە ئان
 رەخنەيەكى نەكە، دكارە گۇتنىن پېشيان نە بېيىزە. لى بويىز جارنان بخوه تىنە گۇتن و
 بېيى كو مەرۆڤ بېيىزە ئەڭ بويىزن ڙى. ئەم ديسا ميناکەكى بدن؛ وەكى مەرۆڤ ژ يەكى رە
 بېيىزە "ئەو كەس پر گوھ گرانە" مەرۆڤ نزانە كو بويىز ھاتىيە بكارئانىن، لى "گوھ
 گران" بخوه بويىزە.

وهرگه و گوتنين پيشيان:

مه گوت گوتنين پيشيان نهتهوي نه. ده ما لگور چاند و ژيانا مرؤفان چيدين تاييهتىهك وان ژى چيدين. ژبه روى يەكى ژى ده ما مرؤف بخواهه و هرگهرينه، مرؤف نكاره راسته راست ب پەيغان ئان پەييف ب پەييف بگوههرينه. دېن ده ما مرؤف گوتون و هرگه رەند كىزان زمانى، واتەيا وى گوتني ج به لگور وى يەكى مرؤف بىكىره و بكاربىنه. پيوست به مرؤف و هرگه راند كىزان زمانى، گوتنهكى ژى بىبىنه و يان د نافا كەفانى يانزى د تىبىنى د بكاربىنه. لى ھەكە باش بى فيمکرن ئەش شىواز نه هەوجهىه. لەورە پەيقىن د زمانهكى ده و د ئافا گەلهكى ده ب تاييهت بن و تشنن هەبن كو ب تاييهت بن، دبە كول وەلاتەكى دن قەت تاييهتىا وان تونەبه. وى دەمىن ژى نايىن فيمکرن ئان پر ب شاشى دى بىنە فيمکرن. ميناكىن گوتنين ئينگلىزى كو د رووبەلەن پيش ده هاتنه شىرۇفەكىن ۋى يەكى باش دەردىخن ھۆلى. دبە گوتنانا قەت ل كوردى و رەوشى جقاكا كوردى نەيىن. ژبه روى يەكى ژى ب هەمان واتەيان لى ب ئاوايەكى دن، ل ھمبەر وان گوتون ھەنە، د كوردى ده.

وەكى بویزان گوتنين پيشيان ژى ب پرانى ده ما كو ژ زمانهكى دن بىنە و هرگه راندن، دېن مرؤف پر لى مقاتە به و پەيغان لگور وى رەوشى بكاربىنه. ھەكە نه وها بە جارنان مرؤف تىشەكى ژ و هرگەرى فيم ناكە. بویز ژخوه ھەما ھەما ب تەمامى وھانن. لى گوتنين پيشيان جارنان نه هەوجهىي كو مرؤف گوتنا ھمبەر وى بىنە، ب كىزان زمانى بە تى فيمکرن. يا راست ئەوه كو مرؤف ده ما و هرگەرا گوتون و بویزان ژ زمانهكى دن كر، مرؤف يا د واتەيا وى ده تى گوتون، بىنە ئان ھەروديان ژى بنفيسيه. ميناكىن لزىر (ميناكىن بویزىن تركى) ژى ۋى يەكى ديار دكىن.

د پرتووكا موستاقا ئايىدوغان ياب نافى "بەرى گوتون ھەبۈو" ده، ب گەلهەمپەرى لسىر و هرگەرى هاتىيە سەكناندىن و مەزا و هرگەرا گوتون و "ھەچى پەيقىن پيشيان، ژبۇ نىشاندا ئىزلايى و بىغانىن جقاكان، پر گريگەن، تاييهتىيەن چاندىن جوودا، خوه دوان ده ددىن دەر. ئەو لسىر بىنگەها زانەبۈون و تەجرووبەييەن جقاتان ھاتتن ئافاكرن، شيرەتىيەن رى نىشاندىرەن و د ژيانا جقاڭى ده رۆلەن پر مەزن دلەيزن.

په یقین پیشیان ودک ئیدیومان (بویژ)، په یقین تایبەتى نن و نایىن گوھەرتن. قالبىن وان سەر راستكىرى ھەنن. لى ھنەك فەرق ھەنن كو په یقین پیشیان ژ ئیدیومان فەدقەتىن. بەريا ھەر تشتى، پرانيا په یقین پیشیان گەلەك جاران ژ ئیدیومان درېزترن و ھەفۇكىن تەمامكىرىن. ناڭەرۆكىن په یقین پیشیان ژ يىن ئیدیومان كونكەرتىن. په یقین پیشیان، گەلەك جاران ئەنجاما سەر پىهايان و ژبەر ۋى يەكى تايىبەتىيەكە وان ژى ئەوه كو ئە و ئان رەوشەكى، ئانزى چىرۇكەكى دەملىن. مەرۆڤ نكارە ژ په یقین ئیدیومان دەرخىنە، بى مەھنەيا وان ج يە. ئە و دەن وارى دە خوددىيەن سپىن مەزنن، لى په یقین پیشیان ماھنەيىن خوه زىدە فەناشىرن. هەتا ژبۇ كو مەرۆڤ ب گشتى بكاربىن تى بگەيىژن، ئالىكاريا مەرۆڤان دكىن. يانى ئە و دەن مەھنەيى دە، ژ ئیدیومان ب رەھمەرن. قەسدا من نە ئەوه كو تو ئاسەتكىن وەرگەرا په یقین پیشیان تونەيە و ھەما مەرۆڤ چاوا چاڭل وان بىكەفە، مەرۆڤى بكاربە پر ب ھىسانى و بى پرۆبلىم وان وەرگەرىنە. ھەچى په یقین پیشیان، وەرگەرا وان ب فاسى يَا ئیدیوم و په یقین ئارگۇبى نە دۈزار بە ژى ديسا دەن مەرۆڤ ل وەرگەرا وان پر مقاتە بە. لى بەرى ژى ھات گۆتن، ماھنەيىن ئىن لەكسيكالى ئالىكاريا مەرۆڤان دكىن، دا مەرۆڤ بكاربە شىرۇفەيا ماھنەيىن په یقین پیشیان بکە".

وەرگەرا گۆتنىن پیشیان يىن ئىنگلىزى و ل ھمبەر وان يىن كوردى

ژبۇ وەرگەرا گۆتن و بويژان مەرۆڤ دكارە ھنەك ميناكىن ژ زمانى ئىنگلىزى بده. دەن دەرى دە هي باش تى فيمكىن كو وەرگەر دەن چاوا بە.

All that glitters is not gold

وەرگەر: (ھەر تشتى كو دېرقينه نە زىرە).

كوردى: "ھەر تشتى كو زەر دەكە نە زىرە".

Barking dogs seldom bite

وەرگەر: (كوجى كوب رەيە پر كىم دەن مەرۆڤ دكە).

كوردى: "كۈچكى كو پر درەيە نايى مەرۆڤ".

Clothes do not make the man

وهرگه: (کنج مرؤف ناكه زلام).

كوردى: "ئەسل نە چاۋ و كىلداڭ ئەسل دوهىل و بادانه".

Easy come easy go

وهرگه: (تىشى هىسان تى هىسان دەھەرە).

كوردى: "مالى ھەرامىي دى دەھەرە، "مالى خەسسى دچە فەتس".

One swallow does not make a summer

وهرگه: (ھەجەھەك ناكە ھافىن).

كوردى: "ب گولەكى نابە بەھار".

Strike while the iron is hot

وهرگه: (لىخستن د دەما ھەسن گەرم بە دې).

كوردى: "دەما ھەسن گەرم بە لېپىدە، "مېر ئەمۇد كۆ ھەسن سۆر بە راھىزى".

Who loves the rose should put up with its thorns

وهرگه: (بى ڙ گولى ھەزبکە دېقى تەقلى سترىي وى بىستىنە).

كوردى: "كۈل بى سترى نابە، "مرۇققى كەت داوهتى وى خۇد كەن بىكە".

Word cut more than swords

وهرگه: (پەيىش ڙ شوور ھى خودشتى دېرى).

كوردى: "خۇدش دې شۇونا خەنچەران خۇدش نابە شۇونا خەبەران، "پەيىشا

خۇدش مار ڙ كۈلى دەردەخە".

وهرگهرا گۈتنەك ئەرەبى:

"الصباح رباح": (ھەر سېھەك خىرەك وى ھەيە).

كوردى: "سېھ تى خىر پىيىدە تى".

میناکنه گۆتنىن پىشيان ژنه تەۋىن دن

گۆتنەك ئەرەبى:

كۆ هوون چل رۆز و چل شەقى ب گەل رە بېزىن، ئان هوونى بىن وەكى وان ئان وان
تەرك بىن.

گۆتنەك رووسى:

جەھى كۆ پەرە لى دېھىشە، راستى بىدەنگ دەيىنە.

سى گۆتنىن چىنى:

ئافا ل دوور، ژ تىبۇونا ب لەز رە نابە چارە.
كۆ مەرۆف ل قۆزىي ناسى ببە، كىقەرۆشكەك ژى دەكارە مەرۆف بدرە.
كۆ تو گولىيەكى زەيتۈن دلى خودە ب ھەۋىنى، دى چەپىكىن ب شىرە شىر وەرن.

گۆتنەك ئالمانى:

ھەر كەس ھەسنەكارى بەختىاريا خودىيە.

گۆتنەك ئەممەرىكى:

زىر ب ئىڭىر، ژن ب زىر، مىر ب ژانى تى ئەزمۇونكىن.

گۆتنەك لاتىنى:

باودريما خوه ب تىشتەكى نەينە، ل ھەمبەرى ھەر تىشتى ب تەۋدىير بە.

گۆتنەك ئالاسكى:

تو ج فاسى هندك بلند بفرى، دەما تو بىكەقى توپى ئەو فاس هندك بىشى.

گۆتنەك مەكسىكى:

دەما كۆ ژن كاربىن بىكەن مەراق نەكىن وىچ بىكەن، دەما كۆ بخوازن، دەگرن ژى.

گۆتنەك كۆنگۈ:

ڙن، وەكى سى يىن يە. ڙ يىن كو وى دشۇپىنە دەرۋە، ل پەھى يىن پېشىيا خوه ڙى بازدده.

گۆتنەك ۋەنمزووپىلا:

كىيغۇوهشى د ڙيانا ھەر كەسى دە جارەكى دەرباس دىبە، ڙېير نەكىن.

گۆتنەك تايلاند:

زەواج وەك كەلەھەكى يە؛ يىن دەرۋە ڙبو تىكەقەن ھوندور، يىن ھوندور ڙى ڙبو دەركەقەن، د لە و لەباتى دەنە.

گۆتنەك شىلى:

خوهشى، دىارييەكە كو خۇوزايى بەخشى ڙنان كرييە، لى يَا كو د پېشىيى دە ب شۇوندە ڙى دستىنەيە.

گۆتنەك ئىتالى:

ئىشىيىن مەزن بىيىدەنگان.

گۆتنەك نىزەريا:

خەمگىنىيىن بچۇوك دېھىيەن، دەردىيىن مەزن بى زمانن.

گۆتنەك ژاپۇنى:

ڙنا تە يَا پېشى خوددى، يَا دودويان مەرۋە، يَا سىسىان شەيتان دشىنە.

گۆتنەك فەرنىسى:

ئىدييال، وەكى ستىرکانن. گرتنا وان نە پېكانە. لى بەلى د شەقىن تارى دە ڙ رېيىا مەرۋە رە رېېرىيى دكىن.

گۆتنەك پۇلونى:

بەھار كەچەك جوان، ھافىن دايىكەك، پايسىز ژنهبىيەك، زېستان ژى دىممارىيەكە.

گۆتنەك دانماركى:

مېرەكە كەپ و ژنهكە كۆر، ژن و مېرەكى دلشانە.

ژ كورئانى گۆتنەك:

نە تاڭ دكارە بگەيىزە ھەيقى، نەزى شەف دكارە رۆزى دەرباس بىك، ھەر يەك دخىزكا خودە ئاقۇزنىي دىكىن.

ژ ئنجىلى ھنەك مىناكىن گۆتنان:

زۆرا خەرابىي نەبە، ب قەنجبىي ببە.
ئەفىن وەكە مىنلى ب ھىز، وەكە گۆرۈ دەخاسە.
ھەر دار، ژ مىۋا خوھ تى زانىن.

گۆتنىيەن ناقداران

د ليتەراتورا وېژە و چاندىچ دە ئان زارگۆتنى دە بەشەكە دن ژى "گۆتنىيەن ناقداران" د. جووداتىا وان ژ بويىزان ب ئاوايىھى بەر بچاڭ ھەيە. ب پرانى نىزى گۆتنىيەن پېشيانە. ژخوھ دەمما كو نفييىسکارى وان نەديار بن، ئەو بخوھ دېن گۆتنىيەن پېشيان. گۆتنىيەن پېشيان ژى ب پرانى وەھا هاتنا ھۆلى كو دوورە نفييىسکارىيەن وان ھاتنە ژييرىكەن. ژبەر واتەيا وان ئى گريينگ و ژبۇ جوودابۇونا وان و گۆتنىيەن پېشيان ئان بويىزان بى فېمكىن، ھنەك مىناكىن ھلبىزارتى لېرىن:

- ل دلى خوھ بنييەرە و ولو بىنفيسيه. (سېر قلىپ سىدىنى)
- زانىن، چاڭكانىيا باش نفييىساندىنى يە. (ھۆراتىيوس)
- گەر ھوون دخوازن بىن نفييىسکار، بىنفييسن. (ئەپيتەتۆس)
- يېن ھەرى خزان، پەيایيەن دىرۇكى يېن ھەرى مەزىن. (ئەممەرسۇن)

- تشتىڭ كو تو راست دىيىن بىكە؛ تە دېقى بلا دنيا خەراب بېبە. (ھەربەرت)
- گەر ھېتى نەمىينە، زەۋقا ڇيانى ڙى نامىينە. (ئەمەلە زۇلا)
- دل ل كوبە، وەلاتەزىيا راستى ڙى ل ورە. (بەركەلە)
- زىنجىرا كو ھوون دخن ستۇويىن دىلەكى، سەرىيىن وىي يى دن دەكەفە ستۇويىن وە.
- (ئەمەرسۇن)
- ھەلبەست ھەڤالى تەننېيەتىيە يە. (جەرفانتسىس)
- يىن كو سىاسەتى و ئەھلەلاق ڙ ھەف ۋەدقەتىن، تىن وىي مانھىيى كو ئەو ھەردويان ڙى فېم ناكن. (جۆن مۆرلەي)
- وەلاتىن ھونەرمەندىن مەزن تونەيە. (ئالفرەدد دى موسەت)
- گەر ھونەرا كىرنا گۈتنەكە خۇوش ھەبە، ھونەرا خۇوش تىگۈشتن و خۇوش گۈھدارىيەرنى ڙى ھەمەيە. (ئەپىكتەتۆس)
- تو ھونەرمەندىن مەزن، تو تشتىن دەر و دۇردا خۇوه مينا كو ھەمەيە نابىين، گەر وان ولو ب دىتانا، ئەو نە دېبوون ھونەرمەند. (ئۆ. ويلدە)
- ھەر كەس ب رېبا خۇوه دچنە بوھوشتى. (فەرەدىرىكى مەزن)
- ئەفووگىن، زەڭاتا بىسەرگەتنى يە. (ھز. ئەمەر)
- ھلوھاشاندىن ستوونەكى ھىسانە، ھونەر د راستىكىرنا ستوونا خوپىل دەيە. (جەلادەت ئەلى بەدرخان)
- دېقى فکر رند بى فكىرىن، پەيىف رند بى گۆتن، كار رند بى كون. (زەردىشت)
- خەباتا ھەر كەسى ژېۋ خۇمەيە. منهتا تو كارى تونەيە. (ئۆسمان سەبرى)
- ھەر كەس مىمارى دىوارى خۇمەيە. (ئەھمەدى خانى)
- رەوشەنبىر بەرپرسىيارى بۇويەران و ڇيانا جىفاڭى يە. (وەددات ئايىن)
- ئەز بى نان دكارم بىزىم، لى ئەز نكارم بى ئازادى بىزىم. (سەيدى كوردى)
- ڙ رۇزى ئەشكەرە ترە بەلگەميا بۇويىن و ماقى ھەمى كەلان لىسەر قى دنىايىن زمانە.
- (ھەزار)

$\xi \wedge$

گۆتارىن لىسەر گۆتنىن پېشىان

ژ رەمزان ھەتا گۆتنىن پېشىان - ھاسن ئۆزدەمير

نەخشەيا رىيا گۆتنىن پېشىان، ھەما بېيىن ژ پېشەزۇيا کو مەرۋاھ بۇويە مەرۋاھى دەستپى دكە. ئەڭ دەستپىك، مەرۋقى پېشى کو خوييا بۇويە، دسەرى دە ژبۇ ژيانا خوه بىدۈمىنە، ب تىشەيان رە تىكلىيا وي يى سەرەكمەيە (سەرۇل تەبەر، لەباتىن مە). ژبۇ مەرۋقۇ بابەتى باش ھين ببە دەن مەرۋقۇ چاڭ ل دىرۋۇكا پېشىكتىن مەرۋاھىي بگەرينىه. ژبۇ، گيانەورەكى كەردىي، بكاربە تىكەفە لە و لباتى، دەن ب تىشان رە تىكەفە تىكلىي. ب كورتاسى كەردە تىشەيا خوه، تىشە ژى كەردەيا خوه دئافىرىنىه.

جوورەيى گيانەورەكى بوبويە مەرۋقۇ، ژبۇ شەرتى خوهى ژيانى بىنە جىيە؛ لباتا وي يى پېشى ژبۇ بىرچىبۇونا خوه چارەسەر بکە، ب تىشەيەكى رە دەما کو كەتىيە تىكلىي، ئەو بوبويە ھىنبۇونا وي يى پېشى، ھەستى وي يىن پېشى و ناگاھيا وي يى پېشى. پاشتى قۇيى، پرسىگەرەيەن نوو؛ سەندىندا ئاگاھيا وي يى نوو، رامان و ژبۇ ئەزمۇونىن کو قەزەنچ كرنە پېشىدە ببە، ب قۇيى يەكى رە تۆقۇيى کو ژىرە دېيىزه "چاند" چىدكە.

د دەمئىن پېشەزۇيا ژيانا مەرۋقۇونىي دە؛ ژ كۆمكىن جۈلى دەرباسبۇونا جىڭاكى؛ هەر تاكە كەس ب تاكە كەسى دن رە، هەر جۈلەك ب جۈلى دن رە، هەر بەرەك ب بەرە دن رە، هەر كۆمەك ب كۆمئىن دن رە، ئانگۇ ژبۇ ئاگاھىن کو ژ ژيانى كەزەنچ كرنە بدن جىڭاكان، پېيۇستى دىتنە ب رامان و ھەستىن خوه بىن سوودەوار و ۋەگوھەزتىن ژ ھەقدۇو رە بېڭ بىنن. ئەڭ يەك بەلكى ژى بوبويە دەستپىكى راگەناندى، ب بكارئانىنا رەمز و نىشانەيىن دوبارەيى و سەكەنەيى، تىشىن کو ھاتنە سەر ھەڭ ۋەگوھەزى يە ھەتا دەما مە. ژ دەھ ھەزار سالان؛ ب رەسم، شان و تاسقىران رىيَا پەيامىن بى ھەزىز بەيدە بوبويە. دىسا ژ ھەمان پېيۇستىي، واتەداربۇونا جوورەيىن

د هنگین جوودا و ب ئاوایی بكارئانينا رهمنان، كەشقا شەرتى پىشكەتنا مرۆڤاھيا كو ئەم دېيىن "ناخڭەر" فەكرييە.

د سەرى دە سەركەفتىنا زمان كو ئارمانچەك بۇو، ئىرۇ بۇويە پىكانەك خوه ئىفادەكرنا بى كىماسى. بۇويە ئەركا ب جەلەبى مەرۆڤ و بۇويە خەزىنەك چاندى يَا مەرۆڤايى.

تەقلى كۆ زيانى واتەيا خوه د زمان دە دىتىيە، مەرۆڤىن كۆ لسەر جوور ب جوور ئەردىن دنیايى زيانە پىوستى دىتنە كۆ وان پىزانىن بگەين نەفسىن پىشىا خوه. قى پىوستىي زۆر دايە ئىجادا مەرۆڤاھى يَا دويەمەن. د دەستپىكا نەفيسى دە، رەسم، شان و تاسفير هاتنە بكارئانىن. ئەۋشان و ناسفيرانا دېھرى زايىنىن ٤٠٠ دە ژئالى سومەريان، د ھەسابى چاندىيى دە هاتنە بكارئانىن.

ز ۋانا:

پىكتۈگرام (نەفيسا رسمى)،

ئىدەۋگرام (نەفيسا رامانى)،

نەفيسا بىزمارى (٢٩٠٠ ب.ز. سومەر)،

ھىەرۆگلىف (٣ يەمەن ب.ز.)،

فۇنۇڭرام (نەفيسا دەنگى)،

نەفيسا ھىەراتىيك (نەفيسا بكارى)،

نەفيسا دەمۆتىيك (نەفيسا گەل)،

نەفيسا چىنى (٢٠٠٠ ب.ز.)،

ئەلغا بى (١٠٠٠ ب.ز.)،

تىپۆگراف (نەفيسا قەپشاندى)،

گرافىتى (نەفيسا رەسم - گۇتارى)،

كالىگراف (رېزكىن شىكى)، يىن سەرەكەنن.

ب ۋانا رە فەگۇھەزتنە پىزانىنىن ھاتىيە ھەتا رۆزا مە يَا ئىرۇيىن. د رۆزا مەدە، ديسا رېيىا ژ تەقلەھەۋىا پىزانىنى خلاسبۇون، د سەمبۇلان دە تى دىتن. مىnak: ژ سەمبۇلىن

شیرکه‌تان و لوگویین وان بگرن ههتا نیشانین پارتیین سیاسی و رهنگین قولوویین سپوری، مرؤف دکاره بژمیره.

د دوو فی دیارکرنی ره مرؤف دکاره بفکره کو گوتنين پیشيان رهمزین (سیمگه‌یین) ب واته‌یا زمان ئى کوور، بارکرین. "د مرؤفی پیشی ده پیشکه‌تتا زمان، ژبه‌ر کو ژ بزاکاري ده‌که‌تیه، تیگنیته. دهه‌مان ده‌می ده واته‌یا خوه‌یا کوور د هوندوره خوده دهه‌وینه. لى بله‌لی زمانی ب په‌روه‌ده‌هی تی بدستخستن، تیگنین رووكالی و دهه‌وینه. (له‌ف سه‌م‌ؤفیج فیگوت‌سکی - رامان و زمان).

زانستی زمان نائوم چۆمسکی دېی باهه‌تی ده؛ ب واته‌داری زمان، وەکی "چیکه‌ریا رووكالی و کوور" ب ناف دکه. دزمان ده، چیکه‌ریا تیگنی د رووكالی و کووربوونی ده؛ ب تەکنیکی، چیکه‌ریا رووكالی ئى شیرۆفه‌یا دنگی بله‌لی دکه. چیکه‌ریا کووربوونی ژی، هنه‌ک ئالیین شیرۆفه‌یا واته‌یی ب تەمامی بله‌لی دکه. (ن. چۆمسکی - زمان و زیه‌ن، ر-

(۱۸۶)

"دیسا چیکه‌ریین رووكالی نابه تەفکارین واته‌یی، چیکه‌ریا کوور دبه تەفکارین واته‌یی". (ن. چۆمسکی - زمان و زیه‌ن)

ژبۇ ههمان تشتی هەلبەستقان جۆرجس جىن، دېیژه: "ھەموو جووره‌يین لەرزىا هەستان، ب رېیا بەرھەمیئن ھوندرى ھاتىه فەگوھەزتن. لى بله‌لی واته‌یا وان ئى کوور، ئاماده‌کرى نەھاتنە داین". (ج. جىن - نفيس هشى مرؤف‌قاھىي)

ب دو گوتنين پیشيان مىتاك:

"بى خودى دبه بى خودى نابه"
"چىلکى ماران بى ڈاھر نابن".

گوتنين پیشيان، ب دەربىرینەك رووكالى خويما دکه کو ج قاس واته‌یەك کوور ھلدگرن. ب ۋان دياردەيانا؟ گوتنين پیشيان، بارگرین واته‌یا کوور ئى زمانان. ئانتىكبوون و دەولەمەندىيا زمانەكى ب فى چیکه‌ریا کوور ديار دبه.

"د زمانەكى ده چیکه‌ریین کوور ب سينۇرن، كىمن" دېیژه، نائوم چۆمسکى.
د زمانى كوردى ده ژى ھەبۇنا دەولەمەندىيەك گەورە، ب خەباتىن کوور ئى ب كەد
ھاتنە ئاماده‌کرن ھاتىه پەيتاندن و ھىزى دى بىنە پەيتاندن.

دیسا د زمانی کوردى ده سەددەم و ژىددەرکا سەردەکەبىا دەولەمەندىيى؛ ئەز باودر دكم دەپى، د میراسا چاندىن مەزوپوتاميا بىين وندابى ده لى بى گەرين. مىناكەك كفشدەپى ئەفە؛ د تابلهتىن ٥ ھەزار سالى يېن سومەريان ده، ھنەك پەيىش ژى ھېزى د كوردى يا ئىرۇ د تىئىنە بكارئانىن. وەكى "مەجلىساشەش كالا"، "ئەرد و ئاب". (ساموئيل نۆھ كرامەر - دىرۋەك ژ سومەرى دەستپى دكە)

(*) نفيصارا هاسان ئۆزدەميرە، د رۆزىنامەيا ئىنتەرنەتى رۇزىدە دە ھاتىھ وەشاندىن. ژبۇ، واتەيا كۈوربۈونا زمان و گۆتنىن پېشىان دەردىخە ھۆلى و بۇ سوودەمىي بەدە نىقاشان، ئەڭ ژى ل ۋى ھاتىھ بېجىھ كرن.

گۆتنىن پېشيان و بويژ

قەدرى دىرسلافى

پر جاران ئەم دېيىن د جفات و جمهەتىن مەدە پر بويژ و گۆتنىن پېشيان تىنە بكارئانىن و ئەڭ مە بەختىار دكە. لەورە پربۇون و بكارئانىنا بويژ و گۆتنىن پېشيان، نىشانا دەولەمەندىيا زمان و ويژدىي يە. لى كىمانى ئان نەزانىنەكە مە ھەيدە، ئەڭ ئەقان رە "بويژ و گۆتنىن پېشيان" دېيىن؛ "گۆتنىن پېشيان". ۋەن پەيغان ئىن كو گۆتنىن پېشيان. ژخو، تو رەخنە و گۆتنا مە ژىرە نىنە. لى پەرىن ۋان گۆتنىن كو ژىرە دېيىن بىن پېشيان، كو ب ئەسلىن خوه، نە گۆتنىن پېشيان، "بويژ" ن. لى ئەم ديسا، ژ وان رە ژى دېيىن "گۆتنىن پېشيان". يانى گۆتن بخوه بويژە لى ھەم ئىن كو بكارتىنە و جەمتا دۆرى ژى ڦان بويژان رە دېيىن گۆتنىن پېشيان. ئەڭ ژى دې سەددەما گەنگەشى و تەقلىيەڭ يەكە، كو دبە، د پېشەرۆزى دە ژى سەرى مە بېشىنە. دگەل ۋى رووشى تو گۆتن و رەخنەيىن من ژ گەل رە نىنە. لەورە لىسەر هوور نە بۇويە، ب زۆر كارە زمانى خوه بپارىزە، دى ل كو لىكۈلىنى بکە، كىزان بويژە، كىزان ژى گۆتنا پېشيانە؟ لى ئەم ژ زانا و خوندان رە ج بېيىن؟ بەلى ئا ھەرى خەتمەر ئەوە كۆزان، خوندە و نفيڪار و سازىپىن مە ژى پر جاران دكەفن فى خەتەرى. ژ بويژان رە ژى دېيىن گۆتنىن پېشيان. ھەلە ئىن كو گۆتنىن پېشيان جەناندە، كىرىن پرتۇوك و چاپ كرنە!

چەند پرتۇوكىن كوردى، كو ب ناھىيە "گۆتنىن پېشىپىن كوردى" هاتنە چاپكىن، ئەز لى راست هاتمە، من ب سەدان بويژ ژ وان ھەزمارتىنە. ب ئا من سەددەمىنى ۋى يەكى ژى، لى هوورنەبۇونە، نە كۆلينە. گەل ج گۆتىيە، مەزى ئەو پەرۋاندىيە. ئەم لى هوور نە بۇونە، مە نە گۆتىيە كا گەلۇ، د ليتەرەتۈرۈن زامانان دە "بويژ" ج نە، "گۆتىن پېشيان" ج نە؟ ب ج ئاوايى تىنە ناساندىن (تارىيەتكەن)؟ تارىيە بويژى چىيە، تارىيە گۆتنىن پېشيان چىيە؟ د ھەنەك وەشانان دە تارىيف و نىشانا وان ھاتبىن زەلالكىن ژى، مە ديسا ئەڭ تارىيف نە دانە بەر چاڭ، ژ مەرە ھىسان ھاتىيە و مە ژ تەقان رە گۆتىيە

"گوتنين پيشيان" لى مخابن تهه نه گوتنين پيشيان. دهه مرؤف بسهر ره لى د نهيره، مرؤف دبىزه قهى تهه ودكه ههفن، گوتنين پيشيانه. لى تو مرؤف واته و بكارئانينا وان دبه بهر چاڭ و لسهر ئان هوور ببه، دى مرؤف باش ڙ ههف دهرخه كو بويىز و گوتنين پيشيان ڙ ههف پر جهئى نه. ميناكەك ڙ چەوتى و كيمانىن كو ئەز دنیز د لى راست هاتمه ئەفه:

د سالناما NCM 1999 ده جوداتيا نافا بويىز و گوتنين پيشيان ب زەلالى، ب چەند خالان هاتيه فەسيھىرن. (ئەو ڙى ڙ نفييسارا چيا مازى يا كوفارا زمندى هاتيه گرتن). ديسا د هنەك روپەلىن سالنامەيى ده، ب نافى گوتنين پيشيان پر بويىز هاتنه وەشاندن. هنەك ڙى د ئان روپەلان ده همنه، نافى گوتنين پيشيان ل وان هاتيه گرن، لى نه بويىز و نه گوتنين پيشيان. هنەك ڙى گوتنين پيشيان. لەك فۇرما وان هاتيه گوهىزتن.

د خوازم، هنەكى ل ئان هەردوو دەولەمەندىيەن زمان هوور ببم و چەند جوداتييەن گرينج ئى، د نافا بويىز و گوتنين پيشيان ده رىز و دوباره بكم.

گوتنين پيشيان ب تاييەتى، ڙبو مرؤف دھرس و شيرەتكى ڙى دھرخه هاتنه گوتن. تاييەتىا گوتنين پيشيان ئىن هەرى گرينج ھوكى (دارازاندىن) ئىمى، ئان ڙى شيرەت (پەند) تى ھەيء. يانى ئا كو ئەم ڙېرە بېيىن گوتنا پيشيان، ئان ڙ سەدى سەد راسته، ئىمى يە ئان ڙى دەقى مرؤف ڙى دھرس بگەر، پەندى بە (شىرت).

وەكە بويىزان گوتنين پيشيان ڙى پەيغىن قالىنى نه. يانى ج قاس ھەمان واتەبىن بده، نابە كو مرؤف پەيغەكى ڙ هەۋۆكى بده گوهىزتن، دەرخستن ئان زىدەكرن. وەكە كو ئەم بېيىن: (1) "رۆز ب بېزىنگى نايى فەشارتن". (2) "راسى تاھلە". (2) "رەڤنىقى مىرانيي يە". گوتنا يەكەم ڙ سەدى سەد راسته. يانى تو كەس نكارە بېيىز كو "رۆز ب بېزىنگى تى فەشارتن". ئەم ڙ كى ب پرسن و ب ج تەورى ب جەربىن، دى ئەف پەيغا مە راست دەرى. پەيغا دويەمین و سىيەمین ڙى، ڙ سەدى سەد راستن، لەك نە دەھر رەوش و دەمى ده. يانى راستى، دەھر رەوش و دەمى ده نە تاھلە. جارنان دبه كو راستى شىرىن بە ڙى. لى تشتەك ھەيء كەن ھاتىيە سەرى مە تەقا، يانى مە پران جەرباندى يە ڙېھر ھنەك مرؤف، گوتنا راست پەيغىنە، دەرددۈرى ئان دۆست و ھەڤالان، خوھ ڙى خەيداندىنە، ئەف ڙېھر كەن ھاتىيە جەرباندىن، بۇويە تشتەكى ئىمى. ڙخوھ دەھر رەوش و دەمى ده ڙى نايى بكارئانىن.

دهما کو مرۆڤ تشتەکى راست ببىزە و دهروو دۇر خوه ب خەيدىن ئەڭ گۈتن تى بكارئانىن و گەلەك د جەن خودەدە، راستە. ئا دن، "رەڭ" ژى وسا، دهما کو ل مرۆڤ بقەومە (مرۆڤ تىكەفە نەگاسىيەكى) و مرۆڤ چۈنگ شەستى نەبە، بىرەفە، خوه خلاس بکە، ئەۋۇزى دېبە مىرانى. وەكە گۈتنا دوويم ئەڭ ژى نە ل ھەر دەر و دەمى تى بكارئانىن. لى دهما کو مرۆڤ ئان ھەردوو گۈتنان دجەن وان دە بكاربىنە، كەس نكارە، مرۆڤ ل فرى ب قەلبىنە و ببىزە تو نە راستى. كى دېبە بلا ببە، دى راستى ياشان گۈتنان ب سەدقىنە و ئەڭ ژى دېبە ئىلمى. گۈتنا (٤) "سەرى گورى دىن كوم دە باشە" و (٥) "ئان مېرەكى باش بە، ئان بىر و داس بە، ئانزى بىرە ژ خودە خەلاسې" ژى دىرەك ژبۇ مرۆڤ ئان شىرەتن. يانى مرۆڤ ژى دەرس دگەرە. گۈتنىن (٦) "شۇور كالانى خوه نابرە" و (٧) "خەتا چوت ژ گايى پىر خوارە" ھەم ئىلمى نە، جىقاكى نە، ھەم ژى شىرەتن. مرۆڤ كارە بىن کو فەلسەفە نە ژى. ژ دەرقاىي ھەنەك ئىستىسنا ژى قادەيان خەرا ناكن. گۈتنا (٨) "زمان قوتۇ سەرى رەتاتۇ" ژى ھەم ئىلمى يە، ھەم ژى شىرەتە. يانى كو "تو زمانى خوه كەن بىرى، پەزىدە نە پەيىقى، دى سەرى تە رەتەت بە". و مە تەڭ ئەڭ جەرباندە كو د جىقاكان دە، مرۆڤى كىيم خەبەردان و نە فەساد بە، سەرى وان نا كەفە دەرد و بەلابى. تەبى ژ دەرفى ئىستىسنايان.

دهما مرۆڤ بالا خوه ددى، دغان گۈتنان تەغان دە شىرەت ھەنە. ئانزى ھوكومى ئىلمى (كە ئەۋۇزى شىرەتن) ھەنە. د ھەنەكان دە ژى، ھەم ھوكوم ھەيە، ھەم شىرەت ھەيە. لى د بويىزان دە شىرەت ھەنە، نە ژى ھوكومى ئىلمى ھەنە.

بويىز، رەوشەكى، رامانەكى، دلىنييەكى بوبويەرەكى ئانزى فيرەكى د بىرا مرۆڤ تىنە. كەر ئەم ببىزىن "رۆز ب بىزىنگى فەشارتن" و "زمانى قوت" و "سەرى گورى دىن كوم دە" ھىنگا ئەڭ گۈتن دىن بويىز. لەورە رەوشى دە ئىفادەكىن و تىيەدە تو ھوكوم و شىرەت ژى نىنن. كو ئەم جار جاران، د بويىزى دە ھوكوم ژى بېين وەكە "قونا تازى" سىلە دخازى" تىيەدە ھوكوم ھەبە ژى، تو واتىيەكە ئىلمى نىنن. و تو شىرەت ژى تىيەدە نىنن. ژبۇ زارۋۆكىن، كو پاقتازارى ل ساك و كۆلانا دگەريانە، هاتىيە لەھە گۈتن و گۈتن. دوورە ژى بوبويە بويىز. بويىز ژى وەكە گۈتنىن پېشىيان خودەدى قالىن. نە دېبە مرۆڤ گۈتنەكى ژى بگوھىزە، نە گۈتنەكى ژى ژى دەرخە، نە ژى گۈتنەكى لى زىيەدە بکە. ژ تايىەتىيەن ھەردويانە ژى، كو نە ب واتىيە نازارى (ئا ئەول) تىنە بكارئانىن. يانى ب واتىيەكە دىيت (مەجاز) تىنە بكارئانىن. جارنان گۈتنىن پېشىيان ب واتىيە خوه ئى نازارى (ئەولى، ھەقىقى، راست) ژى تىنە بكارئانىن، لەن ئەڭ ژبۇ بويىزى نە گەنگازە.

یانی واته‌یا بویز هر تم مه جازن. ودکه گوتتین پیشیان، بویز نه رېبهرن. ئى کو وى بویز نزان بە، سەرپیھاتىيا وي نزانبە تو واتھىي ژى ژى دەرناخە. لەورا هەر بویزەك، سەرپیھاتىيەكە و واتھىيەكە وي يى تايىبەت ھەيە. ژ دودو و زىدەتى گوتتىن ھاتنە با ھەۋ؛ ژ تىشەكى، رەوشەكى ئان بۇويھەرەكى رە بۇونە ناف. يەكى كوج قاس زمانزان بە ژى، گەر وي بویز نزان بە، ئان نە بەھىست بە، نزانە واتھىا وي ژى چىيە. لەورە تىيىبەتىيەكە بویز ژى ئەفە كۆ، ب گوتتەكە كن و كورت مەسەلەكە دوور و درېز تىينە زمان. ودکه ئەم بېيىن (۲) "مەسەلا باقى نىسكان" يەكى كۆ سەرپیھاتىيا فى بویز نزان بە، ما دى ژفى ھەفواكا كن ج مانى دەرخە؟ و نزانى من ب فى گوتتى ژى ج دا فيمکىن، داخوازا من ج بۇو. لى ئى كۆ فى بویز ژانە، ئەو فىيم دكە كۆ من ج گوتت و من خوهست ئەز ج بدم فيمکىن. ۋەكىنما فى بویز ژى ب كىيمانى دو روپەلان تزە دكە. ب گوتتىن (۳) "چۈنگ شەھىسى" قەستا من نەكۆ ب راستى، چۈنگىن وي (ب فزيكى) شەھىسى نە. بەلكى قاستا من ژى ئەفە كۆ "ترسييە قوتوق يە، ژ ترسان بى ھال كەتىيە" لى ب رەوشاش خوهىا فزيكى سې و ساخلەمە.

ھەردو ژى (بویز و گوتتىن پیشیان)، پر ب بنگەھ و واتھدارن. گوتتىن پیشیان، ودکە كۆ ناھىيەن وان لىسەرن، خوييە كۆ مەرۇۋىن مەزن و زانا گوتتە، پەيقين وان نە قانەنە، چىز و بىنما پېرۋىزى ژوان دفۇورە. دەما مەرۇۋەل ھەنەك گوتتىن پیشیان ھۇور دبە، پر ل وان مشتاق دەيىنە، دكەفە شكى كۆ، چەوا مەرۇۋا بىر و رامان كرنە، ئەم گوتتىن خوهش، راست و دورست ل ھەۋ ئانىنە، ھۇونانە، گەل ژى ئەو ھەتا فى دەمى ئانى يە. لى بویز نە وسانە. گوتتىن بويىزان پر ژ رېزى نە، ل ھەۋ ئانىن و ھۇوناندىندا وان ژى خوهشە، لى گوتت نە نەقانەنە، ھەتا پەرىن گوتتىن بويىزان نە ل رى (موستەھجم) نن. د بويز و گوتتىن پیشىيەن كوردان د پاشۋەرۇتى نىنە، يانى، ل كۆ، كىرماشان گوتت پېۋست و موناسې بە، هاتىيە بكارئانىن، نە گوتتە ئەم پەيىش شەرمە، ئەم پەيىش نە ل رى يە. مەرۇۋ كارە بېزە كۆ خوهزايى نە.

كەس نىكارە دەستپېكى گوتتىن پیشیان بىينە. يانى ب تەفاهى گوتتىن پیشیان پر كەفنارنە. پالە خود ددن چاڭ نىرەن و جەرباندىن ژيانا ھەزار سالان. ھەر يەك، ب ھەزاران جاران ھاتنە جەرباندىن و داۋىي ھاتنە گوتت. لى بويز نە وسانە. ژبۇ بويىزان، كەفن و نۇو نە پېغانە. دبە كۆ ب ھەزاران سالا بىرئى و دبى كۆ د دەمەك نىز د ژى ھاتىن گوتت. ھەنەك ژ گوتتىن پیشیان، ل چەند قادا و ھەرەمان زىدەتى بىينە بكارئانىن ژى، د راستىا خودده، گوتتىن پیشیان نەتەوى، ھەتا مەرۇۋ كارە بېزە كۆ نافنەتمەوى

نه. ب ته‌فاهی، ههر گوتتنین پیشیان نه‌ته‌وهکی، لگوری ژیانا جثاکا وی یا سوسيالی، ئەکۆمۆنی، چاندی و دهرونى هاتنه گوتن. لى مرۆڤ ژ گەلین دیت ره ژی و هرگەرينە، دبە کو ئەۋۇزى گەلهك درس و ئەقلان ژی بگرن. لى بویز نه وسانە. دهما مرۆڤ بویزەكى و هرگەرينە زمانەکى دیت، جارنان تشتىن ئەجىپ و سۆسرەت دەردكەفن هۆلى. لەورە هەريما بویزان تەنگە. جارنان د هەرىمەکى ده، جارنان د بازەرەکى ده، جارنان د قادەكى ده، د گوندەكى ده، د تاخەكى ده، د كۈلانەكى ده، د مالباتەكى ده و جارنان د نافا چەند برا ئان ھەقلاڭ تەننە د تى بكارئانىن. ژېھر ۋى يە كو، ئەم گەلهك جاران دەنەك پرتوكان ده راستى گوتتنين پیشىيەن نەته‌وين بىيانان تىن، لى ئەم ل بویزىن نەته‌وين بىيانان راست نايىن. ئانىزى پەركىم لى راست تىن. گوتتنين پیشیان كى گوتتىن بلا به، ژ هەر مرۆڤى رە پىوستن. چەمكى ژ چاڭ نىرەن و جەرباندىنین وان دەركەتنە و ئىلمى نه. لى بویز، ئەنجاخ ئىن كو بىسىرى وان ده هاتىيە و چىرۇكا وى بىزان بە ژىرە لازمە. ژ خوھ تو ئەلمىتىيا بویزان ژى نىنە. پەرسەنە كو مە، ب سەئاتان دەن فکراندن، گرياندن و كەناندن. لى يەكى كو نە ژ هەريما مە، گوندى مە ئان تاخا مەبە، تو واتە و فكرى ژ بویزىن مە يى هەرمەمكى دەرناخە، بالا وى ژى ناكشىنە. دهما كو مرۆڤ ژ يەكى بىانى رە بویزەكى دېيىز، زمانى مە زانبه ژى زوق دىن، ل دەقى مرۆڤ د نەھىرەن. ژېھر واتەيا بویز، مەجازە.

ج گوتتنين پیشیان، ج ژى بویزىن كوردى، هەردو ژى پەرىن وان ب قافىيە هاتنە گوتن، هاتنە ھۆناندىن. ئىن كو نە وزن بن ژى هەنە، لى ئەۋۇزى گەر كو فۇرما وان نە هاتبە قولوپاندىن (خەراڭن)، ھۇوناندىن وان پەر بالكىشە. وەكە كۆ ھۆستايى دىيوبىر رىزىن كەفرىن شەھكىر، ب شاقۇل لى بکە. د تو جەھان د نە نوختكە كىيم، نەزى يەكە زىيدە هەبە. ئىن كو فۇرمىن وان هاتنە خەراڭن ژى مرۆڤ ج قاس ئۆرۈزىتالىتا وى نزان بە ژى، دهما لى ب نەھىرە، خەتا و كىمانىن وى پەيىقى وەكە خەتە و كىمانىن د وارى ھۆستەيە.

"ئەف شىرۇفەيا بىریز دېرسلافى، ژبۇ رەخنەيا گوتتنين پیشیان ئىن كو د سالنامەيا نافەندى چاندا مەزۇپۇتامىا (NCM) سىتەنبول 1999) هاتنە وەشاندىن و هەروھا ب گەلەمپەرى لى سەر گوتتنين پیشىيەن كوردانە. ئەف گوتتار د رۇزنامەيا ئازادىيا وەلات ده هاتىيە وەشاندىن. ژبۇ گوتتنين پیشیان ھى باش بى فيمكىن، من ئەو گوتتار ب گوھەرينىن بچووك و ب دەستوورا بىریز قەدرى دېرسلافى ل ۋەجىيە كر. ج. مازى"

$\sigma \wedge$

نيقاشا ۳ نشيڪاران لسه ۵ گوتنين پيشيان

فان گوتنين لزيز د سالنامه يا NCM يا ۱۹۹۹ هان ده هاتنه و هشاندن. ڙبو واته و ناسکرنا گوتون و بویزان باش بينه فيمکرن من ب شيرو ڦهبيين خوه، شيرو ڦهبيين بريز فه دري ديرسلافى و يين بريز مستهفا رهشيد دفر ده وهکي نيقاشه کي بجيه کر.

۱- "کهسى ئاقلمهند په یېقى خوه دېيىھ، نو دېيىھ" ب نافى گوتنا پيشيان هاتىه و هشاندن. بەلى ئەڭ نه گوتنا پيشيانه. لى دبه کو مەتەلۆك (özdeyiş) بە. لهوره تو مەجاز و شيرهت تىدە نه خويايە. پر تشتىن دن ڙى هەنە کو ڦى گوتنى ڙ گوتنين پيشيان دوور دخە، لى ڙبو درىز نە به ئەز زىدە ناكم. د گوتنى ده ڙى گوهەرتىن چىبۈوپە. نە "نوو" دېيىت د فرده پەيضا "ھين" بكاربانىنا. (ق. ديرسلافى)

ئەز مانە و نافەرۇكا ڦى گوتنى باش و گريىنگ دېيىم. كەسى کو هەما ج بەر دەھىنە، چات و پات لى دخە، ب راستى ڙى نه ئاقلمهندە. ج قاس مەۋە گوتنين خوه بېيىھ و پاشى بېيىھ، ئەو قاس ڙى باشە. پر جاران ڙ گوتنين نە پېقايسى سەرئىشىن مەزن دەردكەفن. ڙ لهوره، ئەڭ گوتنا لزۇر پەند و شيرەتكە گەلەك باشە. پرسا گريىنگ ل ۋە ئەو، کو ئەڭ گوتنين پيشيان، لگۇر رىز و رىزكىن زمانى مە راست بىن نشيisanدن. بى گۆمان، وهک کو لزۇر هاتىه نشيisanدن، مەۋە ڙى فييەم دكە. لى بەلى لگۇر گرامىرا زمانى نفييىسى دېيىت ل جەن "پەيىقى خوه" ئاوايى "پەيىقىن خوه" بى نشيisanدن. بېيىھيا "نو" ڙى ئەم ب ئاوايى "نوو" دنفييىسەن. لى ڙ ئالىي سەمانتىيك فە، پەيضا "نوو" نافەرۇكا ڦى پەندى باش نادە خوياكىن. ب ديتنا من، هەكە بھاتا گوتن:

"کەسى ئاقلمەند پەيپەن خوھ دېيىھە و پاشى دېيىزە" ھىن باشتى بۇو. ئەڭ فەدگەرە سەر زمانى كەسى كو ئەڭ پەند گۈتىيە، يانزى گەندييە مە. ئەز بخۇھ نە ژ وى باودرىي مە، كو ئەم بىزىن، مە وسا بەيىتىيە، دېيىت وەك خوھ بىمىنە و وسا ئەم ۋان گۆتنان لگۇر گرامىرى چەوت بنقىسىن. (م. رەشيد)

٢- "پېقازار، پېقازار، ج سەرى يە، ج بىن يە" راستىيا "پېقازار، پېقازار، ج سۇرە، ج سېي يە" يانى كۆك و بنگەھ يەكىن، ج گەور ئان ژى ئەسمەر بە. لى كو مرۇف وەكە (ج سەرى، ج بىن) بخوينە تو واتى نادە، تىشەك ژى نايى فىركرىن.

ئەز جاداھىيەكە مەزىن دنابىھرا هەردۇو شىوهيان دە نابىيىن. ب ھەردۇ شىوان ژى تى فىمكىرن، كو مەبەست ج يە. (م. رەشيد)

٣- "ب كەرى نكارە، ئېرىشى دىبە سەر كورتىيەن" فۇرمَا (قالىبى) قى پەيپى ژى ھاتىيە خەراكىن. راستىيا وى "نكارە ب كەرى، بازدە كوتان" بەلكى ھەمان واتەبىي ددىن. لى كايدەكى گۆتنى پېشىيان ژى ئەفە، كو فۇرمَا وى نەيى گوھەرتىن. (ق. دېرسلافى)

"لى ب باوهىا من، لگۇر ھەرىمان، لگۇر رەوشش و تەڭگەرا جەڭاڭى، فۇرمىيەن وان تىينە گوھەراندىن، لى نە ئە و فۇرمَا كو وى ژ گۆتنىي پېشىيان ب دوور دخە. جارنان ب گوھەرينەكە كورت ئەم دىن بويىز ئان دىن گۆتنەكە پېشىيان يەكە دىن. (ج. مازى)"

٤- "دەستى پېسىتىي ب دەرىي خوھ وەرە" ئەز باوەرم ژېرکو فۇرمَا قى گۆتنى ژى گوھەرتىيە، مەرۇف نكارە تىشەكى ژى فىرتبىيە. لى ئەز راستىيا وى نزاىم. (ق. دېرسلافى)

"ژېرکو پەيپ كىيم ھاتنى بكارئانىن نايى فىمكىرن. ئەسلىن وى ئەفە؛ "دەستى پېسىتىي بىدە، وى ب رووبى خوھ وەرە". لى ئەڭ ژى كىيمە. ب باوهىا من وى وەھاتىيە گۆتن. "يى ب دەستى خوھ تىكەفە پېسىتىي وى رووبى وى ژى تىكەفە ناڭ" ھ. ژخوھ واتەيىا وى ژى ئەوھ، كو ھەنەك ب دەستى خوھ ئان ب ھەندىكى تىكەفە ناڭ كارىن خەراب،

دەمەك دن ب ھەر تشتى خوه دکەھى و ئىيىدى نكارە خوه زى خەلاس بکە. ب ھندىكى دەستپى دکە لى دوورە نكارە خوه خەلاس بکە، ب پرى ۋە دەھەرە. (ج. مازى)

5. "دنىا ژ كەسى رە نابى يار" و "ھەر كەس ل بەندى خوه دسەكەنە ئەڭ چى نە گۇتنىن پېشىيانە. مەتلۇك (özdeyiş) ن. "نابى" ژى نە. گەرە "نابە" بىت. راستىا گۇتنا دوييم ژى "ھەر كەس ل بەندى رۆزى خودىيە". (ق. دېرسلافى)

"ھەك گۇتنىن پېشىيان ھەنن كو د نافا فەرەنگى ده ژى پرن، وەكى تاسافونى تى دىتن. و دبە كو ب وى ئاوايى ژى ھاتىن گۇتن. لى ب سەد سالان ھاتىن گۇتن و ئىيىدى ژ ئۇلدارى يى تاسافوقيي دەركەتنە، د نافا مەرقۇن ده ب واتە و ژبۇ تاشتنە دن ژى تى گۇتن. ئەڭ گۇتنا ب ئۇلدارى لىسەر دنى ھاتىيە گۇتن، كو وەكى 'مەرقۇڭش دى بىرەن' ن. لى ئىيىدى ژبۇ گەلەك تاشتىن دن تى گۇتن. مىناك؛ كو ھەنەك ملکەكى مەرقۇخون ئان ب دارى زۇرى ژ مەرقۇ بىستىن ژى، مەرقۇ دېيىز 'دنىا ژ كەسى رە بۇويە يار'. ئان دنیا ژ كەسى رە نەمايىە. ژېھر وى يەكى ژى، گۇتنىن وەا ئىيىدى بۇونە گۇتنىن پېشىيان. لى دبە كول نافا گەلەك نەتەوان بىنە بكارائىن. ئەڭ ژى تاشتەكى خۇزمازىي يە. لى ل نافا ھەر نەتەفەيەكى ب ئاوايىەكى دن تىنە گۇتن. ئەڭ ژى وەكى بىرېز دېرسلافى ژى د شىرۇقەيا خوه ئى سەرى دە باھس كرييە كو گۇتنىن پېشىيان ھەك ژى دبە كو نافنەتەوى بن. ئەڭ دبە مالى چەند نەتەوەيان. (ج. مازى)"

6. "كىمانيا كەسەكى ژ كەسى رە نابە كىمانى" يانى ج؛ گەلۇ ھوون كان ج واتەيى لقى گۇتنى كن؟ گۇتن ھاتىيە گوھەستن گەلۇ نە "تونە بۇون ژ مېران رە نابە كىمانى" بە. (ق. دېرسلافى)

"ئەڭ گۇتن بەرەۋاھىزى گۇتنا 'گۈلەك نافى گارانەكى خەرا دكە' يە. كو مەرقەك ج دكە ژخۇرە دكە، كىمانيا وى ژ وى رەيە. نكارە خىسarı بىدە ھەنەكى دن. جارنان لگۇر رەوشى، گۇتن بەرەۋاھىزى ھەۋدوو ھاتىن گۇتن. مىناكىن وەا ژى پرن. (ج. مازى)"

٧- "کەسى پشتا وى تونەبە، سەرئى وى تم تەواندى يە" ئەز باودرم كو ئەم فى گۆتنى ژى تىخن ستۇوبىي پېشيان، دى د خەو دە مارئ وان وەرە مە. گەلۇ ھۇون كارن ھەرىمما فى گۆتنى بەيان بىكىن. من تىتەك وها بەيىستى يە: "ل زك خىستنە، گۆتىيە ئاي پشتا من". ئەف ژى دبە بويىز نە گۆتنا پېشيايە. (ق. دىرسلافى)

"لى ھن بويىز ھەنە ب فۇرمەكى دىبن بويىز و ب فۇرمەكى دىبن گۆتنىن پېشيان. وەكى مە دشىرۋەھىيا نېھىسكار دە ژى دىيار كرييە كو ھەنەك گۆتن دنافبەرئ دە ژى دەمینن. برىيىز دىرسلافى ژ فانا رە گۆتىيە مەتەلۇك (özdeyiş). مۇراھەرىمئى ژى، نە گەنگازە كو مروقق گۆتنىن پېشيان يېن ل ھەرىممنە دن بى گۆتن، ب بەھىزە. ل ھەرىمەكە دن، دبە كو ب ئاوايىھىكى دن بى گۆتن. ئەف ژى خۇھىزايى يە. ھەردۇ گۆتن ژى نە وەكى ھەفن، واتەيا وان ژى جوودايە. (ج. مازى)"

ت پېۋەندى دنافبەرا "کەسى پشتا وى تونەبە، سەرئى وى تم تەواندى يە" و "ل زك خىستنە، گۆتىيە ئاي پشتا من" دە نىنە. ھەر يەك تىتەكى دنە. گافا مروققەك بى كەس بە، دى ھەر كەس زۆرئ لى بکە و سەرئى وى ب تەۋىنە، لى گافا نە بى كەس بە، ت كەس نكارە زۆرئ لى بکە. ئەز گۆتنا ژۆرىن ب فى مانھېيى فېيم دىم. گۆتنا دن ب تەمامى تىتەكى دنە. (م. رەشيد)

٨- "خوهسارا كەسى د رۇناھىيى دە جى نابە" گەلۇ بىانيان گۆتن نېھىسى نە؟ نە من تىتەك ژى فېىمكەر نە ژى تەخمىن. (ق. دىرسلافى)

"خوهسەرئ، وەكى خودروو بۇونە، ئان ئازادى يە. وەكى دېيىزە، ئازادىيا كەسى ب خوهشى نايىي، يە. ئەف يەك ژى گۆتنى ل راستىا خوه دسەكىنىھ و ب يَا من راست ھاتىيە گۆتن لى دىسا مروقق ب قوتەبرى نكارە بېيىزە وها يە. دبە كو ۲ خوهسەر ب واتەيا "خسار" ژى ھاتىبە گۆتن. (ج. مازى)"

ئەز تىتەكى دن ژى فىيەم دىكم. ئەز باوەردىكم، كو "خوهسار" ژ گۇتنا ئەرەبى "خەسار" يانى "زدار" هاتىيە. ھينگى "زرا را كەسى د رۇناھىيى دە چى نابە" تى وى مانەيى، كو گافا پرس و مىزارا زەلال بۇو و ھەر تشت دەركەت مەيدانى، راستى تى خوياکىرن و د راستىيى دە ماق كەسەكى نايى خوارن. (م. رەشيد)

٩- "ب ھەفالى خوە نەكەن، وى وەرە سەرى تە ژى" ئەڭ ژى نە گۇتنا پېشىيەن كوردانە. ئا پېشىيەن ترکان كو "Gülme komşuna gelir başna" و ئا پېشىيەن ئەرابانە، كو ئۆرۈزىنالا وى ژى "من دق دق" ژ خوە بەيانە، واتە خوش بە ژى، گۇتنىن وى بى سرن. بەلكى ب كوردى ژى ھەبە، لى نە بقى فۇرمى. (ق. دىرسلافى)

١٠- "ھلەنەھەشىنە، وى ھلەھەشىنەن" ئەز باش دازىم كو ئەڭ ژى مالى نەتەۋىن بىيانى نە. قەمى گەلۇ دمانى خوەدە كىيمانى دىيت. گۇتنىن پېشىيەن كوردى تىرا ۋى چەند روپەلكى وە نەدەركى؟ (ق. دىرسلافى)

"راستە، ھەردو گۇتن ژى دېبە كو ژ نەتەۋىن جىريان ھاتىن، دېبە كو يىن پېشىيەن كوردان بە ژى و دوورە گەلىن دن گۇتنىن، لور ژى ھاتىن گۇتن. ئەڭ رەوش ياسەدىن سالانە. ژېھر وى يەكى ژى تىتەكى خوەزايى يە. نە ھەوچەيە كو مرۇف ژبۇ گۇتنىن وها پر قوتەبرى ھلەھەستى دەينە. (ج. مازى)"

ئەز نە ژفى باوەرىيى مە، كو گافا گۇتنەكە مىنا قىن ل با گەلىن دن ھەبە، ھينگى ئەو يَا وانە. لەگۈر لۆگىك، د رەوشەكە ولو دە، سى ئىمكەن ھەنە:

- (١) دېبە كو وان ژ مە بىر بە،
- (٢) دېبە كو مە ژ وان بىر بە،
- (٣) دېبە كو رەوشەكە وسا پەيدا بۇوبە، ل با مە ژى (بىيى باندۇرا وان) و ل با وان ژى (بىيى باندۇرا مە) ئەڭ گۇتنا ھاتىبە ئافراندەن.

گەلو چما نەم ل فر هەما تىئىنە ئيمكانا دوييەمین دستىين و باودىكىن، كو ئەف گۇتن
يا گەلىن دنه؟ مانه ئەف ژ كىم باودىيا مە ب چاند و كەلهپۇرا مە تى؟

ئەف گۇتنا ژۇرىن ياخىدا دوييەم، ل ھەريما مە ژى ھەيە و ب ۋى ئاوايى تى گۇتن: "ب
ھەۋالى خوه مە كەنە، ئى وەردە سەرى تە ژى". باودىيا من ژى، ل فر، وەك ياخىدا
يە. (م. رەشيد)

11- "كار ب تاخپاشكرنى پىيك نايى" (؟) گەلو گۆتنى ژ ۋە ج فېمكىر. من گۇتنەكە وەكە
"گايى تەخېشۈ" بەيىتى يە. لى ئەز باودرم ئەو ژى بویىزە. (ق. دېرسلاڭى)

"تاخپاشكرن دەپ دەرى دە وەكى كۆز پەيقا "داباشكرن" ئەتاتىه. وەكى كۆ مرۆڤ
دەست ب كاردىكى بکە، پېشى مرۆڤ دابەش بکە ئان پار بکە، لى پشتى وى دەپ دەپ
دەست ب كار بکە بقەدىنە. ب داباشكرنى تەنلى چىنابە. واتەيەكە دە ئى ل ھەريما
تۈرى تى بكارئانى ژى ئەفە (ب باودىيا من ئا راست ژى ئەوە؛ كار ب تاخپاشكرنى
پىيك نايى، وەكى كار نە ئەو تىشە كۆ تەنلى مرۆڤ تاخان ل پاش خوه بەيىلە و بېيىزە
كار خەلاس بۇو. ئانگۇ دەپ دەپ دەپ بىنگەھىن و زەخم كار بکە، ھەروها ئەف گۇتنەكە
پېشيانە و دازاندىن و هوکوم تىيە ھەيە. (ج. مازى)"

پرسىرىكا فى گۇتنى د "تاخپاشكرنى" دەيە. گەلو ئەف ب راستى ژ بویىزىن "تاخ" و
"پاقشىرن" پىيك هاتىيە؟ ھەكە وسا بە، ھىنگى شىرۇۋەكىرنا بىرىز ج. مازى راستە. لى ب
ديتىنامىن، ب گەلهمپەرى مىزارا "گۇتنىن پېشيان" نە پرسەكە ئەو قاس رەھتە. ئەز
بخۇد گۇتنى ناس ناكەم. دەپ دەپ دەپ بىرسە، كا گەلو ئەف گۇتن ژ كۇو هاتىيە و ل
كىئان ھەرىمى تى گۇتن و ھىنگى ژ وان بىرسە، كا مەبەست ژ فى گۇتنى چىيە؟ دە كە
مەبەست تىشەكى دە بە ژى. (م. رەشيد)

١٢- "کەس ژبەر مالى خوھ نە كەتى يە شەرى مە" تو واتە تىدە نىنە. من ئەف بەيىتى يە "كەسى ژبەر مالى خوھ نە دايە كەپا، بەپا" يانى كەسى مالى خوھ نە ئافىتىيە، تەركا وي نە كريە. (ق. دېرسلافى)

"ئان 'كەس ژبەر مالى خوھ نە كەتىيە شەرى كەسى' يە. ئان فۇرمما كو ئەم دېيىزنى دبە گۆتنە پېشيان ژى ئەفە "كەس ژبەر مالى خوھ ناكەفە شەرى كەسى" گۆتنىن پېشيان ژى لگۇر ھەريمان تىينە گوهەراندىن. (ج. مازى)"

ئەف ژى وە يَا ژۆر، دەفيت مەرۋە بېرسە، كا ژ كۇو ھاتىيە و مەبەست ژى ج يە؟ دبە كو ب ۋى ئاوايى بە ژى: "ئەل دىز مە دەركەفن، نەكۈز زارادەك گەيشتىيە مالى وان يان تىشتەكى وسا، مەسەلە تەنلى دەخسى و ھەسۋودى يە". لى ئەف تەخمينە، ئەز راستىيا وي نازام. (م. رەشيد)

١٣- "كەسى چاڭ بىرچى، كەرى ب بارقە دادبەلئىنە" راستىيا في ژى وها يە و بويىزە: "وەكە گورى چاڭ بىرچى، كەرى تەقى بار دادبەلئىنە". (ق. دېرسلافى)

"وەكى بەرى ژى مە گۆتىبو ب ھن گوھەرتنا فۇرمان، بويىزەك دكارە بېه گۆتنەكە پېشيان و ب دەمى رە وها بۈويە. وەكى في گۆتنى ژى، دەما كو مەرۋە پەيغا "كەسى" بكار نەينە و 'وەكە' بكاربىنە، دبە بويىز، ژبەر كو مەرۋە راستە راست ژ يەكى رە دېيىزە. لى ھەكە وەكى پەيغا 'كەسى' ھېبە تەفاهىبۇون چىدېبە و دارزاندىن، پەندىبۇون و ھوکوم ژ ھەر كەسى رە چىدېبە. دەما تەنلى "كەرى ب بار دادبەلئىنە" بە، دبە بويىز. (ج. مازى)"

پەيغا "دادبەلئىنە" پەيغەكە ئەرەبى يە، كوردىا وي "دادقورتىنە" يە. ل با مە بويىزەكە مينا في ھەمەيە. دېيىزنى: "ھىستەر ئەف ھاود دادقورتىنە". ئەف ژ كەسەكى رە تى گۆتن، كو پۇلپەردەست و دراڭ پەردەست بە، تەنلى كەلك و مەسلەھەتا خوھ دزانە، ھەما ج كەيس و فەرسەند كەتى، ھەر تاشى ژخوھە دبە، ھەسابى كەسەكى دن ناكە. ئەز ژ بويىزا ژور ژى في مانەبى قىيەم دىن. (م. رەشيد)

١٤- "وختن برا برابه، ڙنا برئ مههر ناكه" ج تيڪليا فئ و گوتنا پيشيا ب ههڻ
ههيه. ب تهخمينا من فئ گوتني ماھسوم قرمزيگول، د ١٩٩٩ ده ده رخستي (قهرده).
(ق. ديرسلافى)

"لڳور کو من ليڪولين کريه و ب باودريا من ئهڻ ڙبهره ده ههيه. وهکي دبيژه 'برا
خير برا بخوازه، ڙنا وي مههر ناكه'. لئي دبه کو هنهکي هتبه گوهه رتن. (ج. مازى)"

ديتنا من ڙي ل فر ودك يا ج. مازى يه. (م. رهشيد)

١٥- "ئهسل وندانابه". تو تيڪليا فئ گوتني ب پيشيا ره نينه. (ق. ديرسلافى)

"ب باودريا من وهکي 'ئهسالهت وندانابه' يه. ئهسالهت د ده مين بهره ده
باندوريهک وئي ههبوو، ڙبهه روي يهکي ڙي و ڙبهه رکو هوکوم ڙي ههيه گوتنه که پيشيانه،
(مناك دبيژه 'ئهڻ تشن وها نابه'). همر وها ڙبو "ئهسل" ڙي بئي گوتون د همه ره سه ره
ههمان واتهبي. ئهسالهت بخوه ڙي ڙ بنگه هي تئي ڙ "ئهساس" تئي، "ئهساس" ڙي نيزى
"ئهسل" د ئانگو "ڙيدهرك" د. (ج. مازى)"

ئهڙ ڙي ودك ج. مازى "ئهسل و فهسل" ڙي فيهم دكن. ئهڻ ڙبهره ده ههيه. گافا
كهسه ک تشته کي خراب و نه باش دکه، دبيژن "ئه و بئي ئهسل و فهسله" يانزى "شيري
وي نه پاقره". (م. رهشيد)

١٦- "زير زنگار نابه" راستيا وئي "زير دکو کهفه، زنگا نابه" يه. (ق. ديرسلافى)

"زير زنگار ناگره" بهسه. لئي ب گوهه راندنا فورمي ڻان ل هن دهه ران بوويه "زير
دکو کهفه زنگا نابه" ئهڻ ڙي تشته کي خومزايو يه... (ج. مازى)

گەلۇ ئەڭ گۆتنىن پېشيان و ئەڭ بويىزىن كو ئەم لىسەر دىاخىن لىسەر ت كەفران
هاتنه نېيىساندىن يان ئى د ت بەلگەيىن دىرۋىكى دە هاتنه تۆماركىن؟ ھەيا كو ئەم
بىزىن "راستىا خود ئەفە و نە يادنە؟". ژېھر كە ئەو ب زمانى دەقكى ژ باۋە و كالان
گەنانە مە، تىشىنى كەلەك سرووشتى يە، كو فۇرمى وان ئى ب بەھورىنى دەمىن دىرۋىكى
هاتبە گوھەرتىن. گافا ئەم دېيىز:

- (۱) زىر زىنگار ناگەرە.
- (۲) زىرە، زىنگار ناگەرە.
- (۳) وەك زىرە، زىنگار ناگەرە.

كىيم ئان زىيەدە مىيىتا ھەفن. كىيزان ژ قان د پرتووكان دە دەھات تۆكاركىن، ئەھوئى جەھى
خود بىگەرە. ئەڭ ژى نها بەرپرسىياريا ج. مازى يە.
ب دىتنا من، دۇنى وارى دە نافەرۇك گرىنگە. ئەم ژ قان فۇرمىن (۱)، (۲) و (۳)
يەكى وەرگرن و دەرباس بىن. تىشى دىن يىنى گرىنگ ئەھو، كو گافا ئەم "گۆتنەكە
پېشيان" يانزى بويىزەكى، كو ب زاراھايى ھەرىمەكە دەن ھاتىھ گۆتن، دېھىسىن و ئەم
نزاڭان ژ سەدى سەد مەبەست ژى چىھە، ژېھر كە ئەو ب مە نە ناسە، ئەم نەبىزىن "ئەڭ
نە گۆتنى پېشىيەن كوردانە"، يانزى "ئەڭ يادىلەكى دنە"، يانزى "تىشىنى كەننە".
دىتنەكە وسا، دىتنەكە گەلەك تەنگە و نە زانسىتى يە. ئەم دزاڭان، كول وەلاتى مە (ل
ھەمۇو وەلاتىن دن ژى وسايە) گەلەك زاراھا و دەھۋىكىن جووددا ھەنە. تىشىنى كەلەك
سرووشتى يە، كول ھەر ھەرىمەكى گۆتنەكە پېشيان فۇرمەكى دە ستاندبه. يانزى ل
ھەر ھەرىمەكى، لگۇر رەوش و سەربۈریا وى ھەرىمە، گۆتنەكە پېشيان ل ور پەيدا
بووپە، كول ھەرىمەكى دە توننەبە. ھىن ژ قى بىتىر، دېھر كو دىتن و ھلوھىستا خەلکى
ھەر ھەرىمەكى ل تىشىنى تايىبەتى، يانزى د روپەكە تايىبەتى دە، نە مىيىتا ھەڭ بە.
ئەملىقى ل فەر وەك نەمۇونە بىزىن:

كەم، وەك بالىھىيەكى ب ناڭ و دەنگ ل سەرانسەرئ كوردىستانى تى ناسىكىن. نىچىرا
كەوان ژېھرى دەھەيە. گەلەك نىچىرەقان ب تايىبەتى دەچىن نىچىرا ۋى تەيرى خوھشەك.
گافا ئەو دفرە، مىل و راست دفرە، باسک ل ھەۋا ناخە. ژ لەورە، نىچىرەقانى پىپۇر دەقىت
تەنلىقى ل بانى تەنگا خود بەرددە كەم. گافا كەسەك تەنگا خود ل ئەردى بەرددە سەر كەر،

نیچیرفانین پسپور ترق و تنازیین خوه پی دکن. لی ب بهورینا ههیامین دیرۆکى رووشەکە دن ژى د نیچیرفانیا کەوان ده پەيدا بۇویه. هن نیچیرفان پیشى دچن ب دافى ماریەکى (کەوا مى) دگرن، وئى دخن رەكەلەكى (قەفسەكى) و ل مال خودى دکن. گافا ئەو دچن نیچیرى، کەوا مى د رەكەلە دە بخوه دبن ل جەھەكى داتىن. کەوا مى دەستپى دکە و خوينە. ب ئاوازىن وئى رە کەۋىن نىر ژ چىا و بهاران تىيىن نىزىكاھيا وئى. نیچیرفان ژى تەنگا خوه بەردە وان و وان دكۈزە. ئى رەوشادا خاپىنۋاڭ، باوەريەك ل با گەلەك كوردان چىكريە، كەخەنلى ئىخانەتى يە. ل ھەرىمما مە ژى ئەڭ تىيگەشتەن ھەيە. لى بەلنى خويایە، كول ھەر ھەرىمەكى ئەڭ تىيگەشتەن نە وسا يە. گافا ئەم ئېرۇ ل مالپەرەن ئىتمەرنىتى تەماشە دکن، ئەم دېيىن، كو پە سازىيەن كوردان، ھەيَا ھن تىخىستەن سىياسى ژى كەخەنلى خودە كرنە سەمبۇل. ب تىيگەيشتەن پېشىن، ئەڭ كەسىن ھان دېيىن "ئەم خايىنن قەھومى خودنە". لى گەلۇ ئەڭ راستە؟ نا خىر. ب باوەريَا وان، كەو ل كوردىستانى بالنهىيەكى ب ناڭ و دەنگە، ئەو گەلەك خوشكە، ژ لەورە ژى، وان ئەو ژ خودە كرييە نىشان و سەمبۇل. گەلۇ ھەكە ئەو بىزان، ل با گەلەك كوردان كەو وەك سەمبۇلى ئىخانەتى تى فېيمىرن، ئەوئى كەو ژ خودە بىن سەمبۇل؟ نا. وسا خويَا دکە، كول با وان ئەڭ تىيگەشتەن قەت نىنە.

من چما ئەڭ چىرۇكا (لگۇر مژارا مە دوور و درېز) ل فر نېيساند؟ من خوھست ئەز بدم خوياكىن، كو نە مەرجە، دىتنىن كوردان يېن جشاڭى ل ھەر ھەرىمەكە كوردىستانى مينا ھەفيں. نى ژى ئاوايى بلىقىكىن و گۇتنى وان ژ سەدى سەد مينا ھەفە. من جارەكى د كۇفارا بىرانەبۇون (كۇفارەكە ژ ئالى كوردىن ئاناتۇليا نافىن تى وەشاندىن) دە هن گۇتنىن پېشىان خوھندن و ئەز گەلەك لى ماتمايى مام. ئەڭ ھەموو ل با مە ژى ھەنە، لى ب ئاوايىكى دن تىيىن گۇتن. ژ سەدى سەد، گەلەك كەس ژى دى وان ھەميان ناس بىكە، لى دى ئەوئى وان ب ئاوايىكى سېيھەم بىرۇ، كو نە وەك يَا وان و بەلكى نە وەك يَا مەبە ژى. تىشتى گرىنگ د فەرە ئەوە، كو ئەڭ گۇتنىن پېشىان يانزى بويۇز ب زمانەكى پەتى، رەسەن و خوشك بىن تۆماركىن. تىشتى كو ئەز ژى نە رەھەت بۇوم ژى ئەو بۇو، نەكۆ د كۇفارا بىرەبۇون دە ب ئاوايىكى دن ھاتبۇون نېيساندىن، نا خىر، ژبەر

کو ئەو ژ ئالىي زمان فە، چەوت و لگۇر قەيدىن قەكىت و راست نېيىس نە راست
ھاتبۇون نېيىساندن. ب دىتنا من، ئەڭ ژ پر تشتىن دن گرینگتە. دېقىت ئەم وان ب
زمانەكى راست و دورست بنېيىسىنин. (م. رەشىد)

١٧- "گول بى سترى نابن" ئا تركا يە، ب كوردى "گۆشت بى ھەستى نابە" يە. (ق.
دېرسلافى)

د كوردى ده ژى ھەيە و دېھ كو ترکان ژ چاندا كوردى گرتىن. ژبەر كو گول ژى ل
ناۋا كوردان ھەيە و سىزىيەن وان ژى. ئەشق ژى ھەيە، كېيىف ژى ھەيە و دژوارىيەن وان
ژى پرن. مەرۇف نكارە تىشىكى قوتەبرى ژبۇ نەتەوهيا فى گۆتنى بىيىزە. (ج. مازى)

١٨- "كەسى خەباتكار، نانى خود ژ كەفر دەرتىنە" راستىا فى گۆتنى ئەقە. "مېرى
چى نانى خود ژ كەفر دەردەخە". (ق. دېرسلافى)

"لگۇر رەوشاجشاڭ ژى فۇرمما گۆتنان ھاتىيە گوھەرتىن. مىناك؛ بەرئ خەباتكار
تونەبۇون ئان كېيم بۇون. لى ژبەر كو ئا ناھا خەباتكارى پەر، ھەتىيە وەرگەراندىن.
گۆتنىن پېشىيان نايى وى واتەبىن كو تەقەز پېشىيان گۆتنىن ئان د دەمىن بەرئ دە ھاتىن
گۆتن. دەھەر دەھەن دە، لگۇر رەوشاجشاڭ و تەفگەران ھاتىنە ئافراندىن و ھېزى تىينە
ئافراندىن. (ج. مازى)"

١٩- "دەقى ئەلى ۋەر، نا سەكىنە". دەقى نا ئەلە ۋەر، ژخۇمنە ئۆرۈزىنالىتا پەيىقى
تىيە سۆر دكە. مە داشبەقىنى دە گۆتنەكە وەا بەيىسى يە: "قوونا كو ئەلى ترا،
را لى نابە" د دەرھەقى ۋەر دە ژى پر ھەنە. (ق. دېرسلافى)

"ل ھەر ھەرىمەكى دېھ كوب ئاوايىھەكى ھاتبا گۆتن. د ھەر دو گۆتنىن بىرىز
دېرسلافى بىيىزە، واتە نە يەكىن. يَا يەكەم ژبۇ دەرەوان تى گۆتن و دەقى بخوھ ھىن دېھ.

لی يا دويهم ژبۇ ترهكىي ئان قەلپىي و تشتەكى دى تى گۆتن و ئەو ژى ژبۇ دەرەوان
جارنان تى گۆتن. (ج. مازى)"

٢٠- "كەر كەرە، نا كەفە ناڭ ئافا كۈور دە" گەلۇ مەرۆڤ كارە ج زانستى و شىرىھتى ژ
في گۆتنى دەرخە؟ ما كى خوه خستىيە ئافا كۈور؟ ج گۆتنەكە رېزى. ئەز باوھرم فۇرمما
في گۆتنى هاتىيە ھلوشاندىن. و ژېھر وي يە، كو پەيچەكە سۆسەرەت دەركەتىيە ھۆلى.
گەلۇ گۆتن نە وەرى بە؟ "كەرى كونە ئەملى بە دەلاڭ، زو ب زو لى نادە". (ق.
دېرسلافى)

"ھەردۇو گۆتن ژى ھەمان واتىھىي دەردىخن، لى يا پېشى ب ھېرس ھاتىيە گۆتن، يا
داۋى راستە. ئەز نە باوھرم كەسى گوھەراندې، د ناڭا گەل د دەمما ھېرسبوونىي تى
گۆتن. پەيضا "ئاڭ" ژى دې كونە ئاڭ بە. ژبۇ خەلەتىيەن مەرۇغان كۆ دەپىن رە،
تى گۆتن". (ج. مازى)

٢١- "رۆز نايى فەمراندىن" ئەڭ نە گۆتنا پېشيانە. دوروشمىيە (سۇلۇگانە). كا ئەم
تەڭ ب ھەفرە لىسر ھوور بىن و د ناڭا ھەۋەكەكى دە بكاربىين. نا ئەز باوھرم، كو كەس
ژى نكارە پېيك بىنە. (ق. دېرسلافى)

دې كونە ب مەرۇغان ھەنمەكى دوروشمىيە خويابىي. ژېھر كونە گۆتن نوو
دەركەتىيە. لى ئەز باوھرم دەم كەن كو ب سالىن دن دە دې كونە گۆتن بە گۆتنەكە
پېشيان. ژخوه ئەز دىسەرى دەزى دېيىم كۆ گۆتنىن پېشيان ب دەمىن رە تىيە ھلبىزارتىن.
ھەكە ئەڭ تىيەكە فە سەرەي مەرۇغان و جەن خوه بىگە، دى بە گۆتنەكە پېشيان. ما گەلۇ
پېشى كىين؟ مانە كويىن ٤٠ سال ئان سەد سال بەرى مە ژيانە. ئىراھەكە ئا
نها پەيچەكە خودىش بى گۆتن ژخوه وي ئا نەنە نەقىيەكەرە وي دىيار بە و نابە گۆتنا
پېشيان. لى ٥٠ سالىن دن و نەقىيەكەرە وي ژېير بە وى بە گۆتنەكە پېشيان. بىزىز
دېرسلافى راست دېيىزە. ژخوه ھەنەك دخازن ب زۆرى قالبان دەپىن و وەكى سىاسەتى،

چاندی ڙی ڙ نووڻ ده ب ئافريين. لى چاند ب ئاوایه کي خوه زايي پيڻ دکھه و جهڻ خوه دبينه. راسته مرؤڻ رئ لبهر فه دکه ئان ههول دده کو چاند ببه چاند که گه دردووني، لى ٿئڻ ڀهڪ ب زورى نايه. (ج. مازى)

- "ئاخا و بەگ هەمی خوپىن مەزۇن" من دىتىيە كۆپرىن جامىرلان ژ بويىزان رە
 گۇتنە "گۇتنىن پېشىان" لى من كەس نە دىتى يە كۆزبەر خودقە گۇتنىن پېشىان
 دەرخە، ژ گۇتن و پەيقيەن ژ رىزى ئان دوروشمان رە بېيىزە "گۇتنىن پېشىان" قەى
 گەلۇ ھوون ج دىفكلەن؟ گەلۇ پېشىيەن كوردان، ھەمو شۇرەشگىر بۇونە، ھەمو مارسىيەت
 - لهنىيىست بۇونە و ل دەزى ئاخاتىيە دەركەتنە ؟ ئەز دېلىم ب قان پەيقيەن نزمك و
 بچۈوك روومەتا بېزەيا كوردى ژى نا مىنە. (ق. دېرسلاڭى)

"ئەۋشىرۇقە يى بىرىز دىرسلاپى دەجىيە دەدەنە كىن ب فى ئاوايى دەركە فەن پېشىپەرى مەرۇف. ھەكە ئەۋ گۆتنەكە پېشىان بە دەقى پەيقىن زانستى و پەيقىن تەنۈرىسىيەنин سىاپەتى گش بىن گۆتنىن پېشىان. ئەۋ ژى خەتكەرە كە مەزىنە. (ج. مازى)"

٢٣- من ڙ گوٽنا "د روڙا تهنگي چده، ئهمر کورته" تو تشت فيم نهکر. دبه کو ئين فتمکربن ههبن. (ق. ديرسلافي)

"ب باودریا من ئەف، ڙبو په رۆشیي هاتیه گوتون. وەکى د روژین تەنگ ده نه هەوچەبى ئەمرىن (فەرمانىن) درېزە. دەپ ب لەزگىن فەرمان بىنە دايىن و كورت بن. ديسا وەکى 'د روژين تەنگىي ده ئەمر (تەمەن) كن' بە. وەکى 'د شەران د ئەمر كنە' ئان ب پەرۆشى مەرۆڤ بىزى، بەدەن ڙى زوو د ھەلە. ئەف ڙى تىشەكى زانستى، ئىلمى پە. واتەپا هەنەك گۇتنىن يېشان يېر كۈورە. (ج. مازى)"

۲۴- "خوار رونی، راست بپهیشه" گوتنه‌که ترکی يه. دفیت، مروڤ ذیت نه‌که.
ذخوه که‌سی خیر ڏ مالی ذیت نه دبیت يه. (ق. دیر سلافو)

راسته. ئەڭ گۆتنەكە ژ چاندا ترکى ره بۇويە ملک. ل فۇرم و زمانى كوردى قەت نايى. نه هەوجهىيە كو مرۇف گۆتنىن پېشىيىن نەتەوھىيىن دن بىكە يىن كوردان. ژخوه يىن وان ژى ب ۋى ئاوايى پېرن. (ج. مازى)

۴۵- "یہک ڙمہ چل، چل ڙمہ یہک" تو تیکلایا فی و گوٽنین ییشان ب ههفڑه نینه.

"د ترکی ده دبیژه 'یه ک ژبو مه گشان، ئەم گش ژبو یەکی'. ئەڭ ژى بويژە. لى دکوردى ده وەکى گۆتنەكە پېشيان خويايىه. ل ھن دەقەران ژى ھاتىيە گۆتن كو 'چل ژبو یەکى، يەک ژبو چلى'. وەکى بويژ خويايىه لى ژبهر كو هوکوم تىيەدە ھەيە دبیژە "چل ژبو یەکى كار بىن و يەک ژى ژبو چلى كار بىكە" ئانگۇ ژبو ھەفدوو كار بىن، ئالىكاريا ھەفدوو بىن. پەند ژى تىيەدە ھەيە، دبیژە "ھەر كەس بەرپرسىياريا خود بجىيە بىنە و ھەكە يەک ژبو چلى ئان ژبو گشتى كار بىكە، چل ژى ژبو یەکى دى باش بىفرە و ۋى بىپارىزە. ژبهر ۋان تايىەتىيان، مە ئەڭ گۆتن وەکى گۆتنا پېشيان د فەرەنگى دە ژى شىرۇفە كرىيە. (ج. مازى)"

٢٦- "مالی دنیاچی ل دنیاچی دمینه" ئەف ژى نە گۆتنا پېشىانە. (ق. دېرسلافي)

"راسته ئەم نە كۆتنەكە كۆ مرۇڭ بېيىزە ب واتايىكە كۆور ئان تايىبەتىيەك وى ھەيە.
پەيقەك ژ زىرى يە. ج. مازى"

- ۲۷ "گوتن دجهی خودده گرینگه" نه گوتنا پیشیانه و نه گوتنه که خودشه ژی.
(ق. دیرسلافس)

"ب باوهریا من گوتنه که پیشانه و "پهیف" ئان "گوتن" هەرو ھەر د نافا جشاکى دە ب روومەت بسویە و گوتن وەکى برىيارى يە. دېھ کو مروف ببىزە، پە سقكە. لى دەما كۆ د نىقاشەكى دە بى نكاۋاتىنىن يې ب واتە خۇيا دىھ. چ. مازى"

٢٨- "هەر كەس تاما دەبى خوھ دزانى" ما ژ كو هەر كەس تاما دەبى (نە دەبى، دەقى) خوھ دزانە؟ كا واتەيا مەجاز، كا واتەيا جقاکى؟ گۆتنەكە كو ب تەورى مەجاز "تاما دەقى خوھ خوھش دكە" ئەڭ زى نە گۇتنا پېشيانە، بويزە. (ق. دېرسلافى)

"هەر كەس تاما دەقى خوھ دزانە، وەكى كو 'هەر كەس ژ خوھدەيە، ئەگۆئىزمى دەردخە پېش. ژخوھ مەجازىبۇونا وي ژى ژ ور تى و ب باودريما من گۆتنەكە پېشيانە. د گۆتىن پېشيان گىشان دە واتەيا جقاکى (جقاکىسا سازووبەندى) نە ھەوجەيە كو ھەبە. يېن ژ جقاکى رە هاتتنە گۆتن ژى پرن. لى يېن ژ گىرسەيان ئان ژ ھەمومو كەسى رە ئان ژ كۆمىن كاتەكۈرىك رە هاتتنە گۆتن ژى ھەنن. ئەف يەك تايىبەتىا وان ئى گىشتى ونداناكە. مىناك ھەكە لىسەر ""خەسسوویە" ئان لىسەر "باڭ" ھاتبە گۆتن؛ ئەم لىسەر ھەمومو "خەسسوویان" ئان لىسەر ھەمومو "باڭان" ھاتىيە گۆتن. ئەڭ زى دبە گىشتى. ج. مازى"

٢٩- "ئاقل ب پەران نايى پاشتى" پر ھاتىيە گەلهەمشەكىن. ئا راست "ئاقل ب پەران نايى كرین". (ق. دېرسلافى)

"ھەردوو پەيىش واتەيىن جودا دەردخن و جەھى نە. يا پېش وەكى "ئاقل ب پەرەيان نابە پاشت (ئان پاشتىگى) يە. لىسەر پاشتىگىي ھاتىيە گۆتن "ئاقل ب پەرەيان نابە پاشت". لى يَا دودويان تەنى لىسەر ئاقل و گرمان بەبابۇونا وي ھاتىيە گۆتن. ج. مازى"

٣٠- "قەنجى بەيھوودە ناجە" و "قىر نابە راست، راست ژى نابە قىر". تو تىكلىيا ۋان و گۆتنىن پېشيان ب ھەقىرە نىين. "داويا فرا نىنە و راستى ل ئىنادە" ھن خوھشترە. (ق. دېرسلافى)

"پەيىھەكە راستەقىنى يە. تو مەجاز تىيە تونەيە. تەنى دبە پەندەك. ئەڭ تايىبەتى تەنى ژى وي ناكە گۆتنەك پېشيان". (ج. مازى)

٣١- "ب قاسى خوه ب پەيىھە" نابە، ل كوردى نايى "لگۆر ئەمەلى (كىنىيەن) خوه ب پەيىھە". (ق. دىرسلافى)

دەپى فەرەنگى دە 'ب قاسى بەزنا خوه بپەيىھە' جىھە گرتىيە، وەكى، دەپى مەرۋە لگۆر رەوش، مەزنېوون و مال و ملكىن خوه بپەيىھە. ئەڭ گۆتن وەكى "فۇرتان" ژى تى بكارئانىن. لى واتەيا وي ئى گۆتنىن پېشيان، دەما كۈشىت تى كىرىن دېيىزىن؛ "دەپى" هەر كەس لگۆر رەوش خوه لگۆر ئەمەلى خوه و لگۆر زانينا خوه بپەيىھە". (ج. مازى)

٣٢- "فەقىرى ژ مەرنى خەرابىتە" نە كۆتنا پېشيانە. بەلكى كۆتنا كەلە. كۆپۈزىن "مالا فەقىرىي بىشەوتە" ئەۋۇزى دەب بويىز. (ق. دىرسلافى)

"كۆتنىن پېشيان، ژخوه مالى كەلن. هەروها هەنك پەيىھە و كۆتنىن كۆ ئا نە دزمان دە تىنە بكارئانىن ژى ب خىرا وان كۆتنىن پېشيان. لى هايدا مەرۋەن ژى تونەيە كۆ ژ كۆ ھاتىيە. وەكى مىناكا ژى كۆتنىن. كۆتنا يەكەمەن چىپۇويە كۆ كۆتنا دويمەن ھاتىيە ھۆلى. ب رەھىسان خويايە، لى ب باودىريا من كۆتنەكە پېشيانە، لى واتەيەك وي ئى پە سەڭ و فېمىدار ھەيە. ج. مازى"

٣٣- "دز ژ تارىي ھەز دىن" نە راستە. ئا راست "تارىتى كەلا دزايدە". (ق. دىرسلافى)

"لگۆر رەوش و ھەرىمەن ھاتىيە گوھەرتىن. ب ھەردۇ ئاوايان ژى تى گۆتن. لى يات دودويان ھى پە ب قۇرمۇ كۆتنىن پېشيانە". (ج. مازى)

٣٤- "ھەرام ژ كەسى رە ھەلال نابە" ئەڭ چ كۆتنە؟ كۆ ب كۆتنا "ھەرام دەركا ھەر كەسى رە ناجە" خوھىتە نەدبوو؟ (ق. دىرسلافى)

"هەردوو گۆتن نە وەکى ھەڤن. پا پىش، وەکى ھەرام بە، ژ ھەر كەسى رە ھەرامە.
 ئان راستى ژ ھەر كەسى رە راستە. لى يا دودويان راستە راست لىسەر ھەرامىي ھاتىيە
 گۆتن. هلبەت دىلى ھەر كەسى دە دەرباس دې بە كۈچ بېيژە "وسا بۇويا نەدبوو؟ لى
 بەلى ئا نەها وسا تى گۆتن، دې بە كۈچ دەمەي رە فۇرمۇ كۈچ بېيژە "وسا بۇويا نەدبوو؟ لى
 و بجىيە ببە. ژخوھ دىرۋەكا گۆتنىي پېشىيان ئەفە، بە دەمەي رە جەھى خوھ گرتتە". (ج. مازى)"

٣٥- "رى ب رىقەچۈونى خەلاس نابە" ژ كەنگى دەيمە، كۈوتنا سلو (yollar
 بۇويە گۆتنىي پېشىيان كوردان؟ (ق. دىرسلافى)

"ئەز نە د وى باودرىي دەمە كۈچ گۆتن يا سلىمان بە. دې بە كۈچ يا ھەنك
 نەتەوھىيىن دن بە ئان يا كوردان بە ژى. كى دزانە، دې بە كۈچ سلىمان ل دەڭەرەكى ئەف
 گۆتن بەيىستە و گۆتبە و ھەروھا بۇوبە مالى وى. ما گەلۇ چاندا ئەندەۋلى ب پرانى ب
 يارىسى و ياكوردان رە نەفەھ نەبۇويە ئەف تىشتەكى خۇهزايى يە؟ (ج. مازى)"

٣٦- "پەيىف ژ دەستان بلندىرن" من تو واتە ژى دەرنانى. (ق. دىرسلافى)

"دەست بلنكرن" ھەيمە. د كوردى دە، وەكى "ل ھمبەر ھن كەسان سەرى ھەندا" تى
 فييمىرن، ئان لەپ ھەلئاينىن. كۈچ لەپى خوھ ھلتىنە وەكى ئەم ژى شەر دخوازن،
 ئان دەكەفە ناڭ شەر و سەرى ھددە. دەپ گۆتنى دە دېيىزە، پەيىف ئان گۆتن ژ شەر ھى
 بېھەر ب باندۇرە. جارنان ھەنك پەيىف ھەنە كۈچ گولەيان بەرا كەسان دە،
 ئەو قاس ب وان زۆرە. د شەران دە ژى گۆتن، جارنان پەر ب باندۇرن. ھەنك شەر ژى
 تەنى ژبۇ پەيىھەكى دەركەفن. ژبەر وى يەكى ژى واتەيَا وى ئى مەجازى ھەيمە و
 دارازى يە. ھەروھا گۆتنەكە پېشىانە" (ج. مازى)

٣٧- "دەستى كۆمارى درېزە" نە دەستى كۆمارى "دەستى دەولەتى درېزە". ئەف ژى
 نە گۆتنى كوردانە. (ق. دىرسلافى)

"وهکی مه بھری ڙی گوتبوو، لسهر رہوشا هھر تشتی، گوتنيين پیشيان هاتنه گوتن.
چما نابه کو، کورديئن ئهو قاس تاهده ڙ دھستن دھولهتان، کوماران کشاندبه و گوتنهکي
ڙبو دھست دريڙيا وان ببېژه. ب يا من ئهڻ گوتنهکه کوردانه". (ج. مازى)

٢٨- گەلۇ کى ڙېئى گوتنيين "بەلا نابېئى، ۋا ئەز ھاتم" ج فېم دكە. (ق. دېرسلافى)

"د ترکى ده ڙى هھيء، لى د کوردى ده ب گەلهك جوورھىي هاتىھ گوتن. "رو ڙ
قەدا و بەلا دەرباس نابه" و هتد. مرۆڤ نكاره ببېژه 'بەلا ئيرۇ نايى ئەزى رەھەت بم'.
ئان 'بەلا نە دياره کو كىرڙان دەمى بى'، واتەيا وى ئى مەجاز ئەوه کو دەقى مەرۆڤ
تەۋدىرا خوه ڙبو پېشيا خوه بستىنە. ئەڻ ڙى وى دكە گوتنهکه پېشيان" (ج. مازى)

٢٩- "دەقى رۆڤى نە گىھاشت ترى، دېبېژه ڙخوه ت مرى" وەكە کو من بھىستىھ وسا
يە: "دەقى رۆڤى ناگەھىزە ترى، دېبېژه ترى ترشە" (ق. دېرسلافى)

"ئان 'رۆڤى تىرە ترى ترشە'، ب باودريا من ۋان گوتنان بوېڙن. ڙېھر کو هوکوم و
پەند تىيە تونەيە". (ج. مازى)

٤٠- "نە گىزى بەرچەم خوه هلنەکە" ئەسىلى فۆرما فى پەيىنى "ھين نە گۈيىشىتىھ
بەر چەم خوه هلنەکە" يە (ھنەكەن ھەريم د دەوسا "خوه" ده "داو و دىلى خوه"
دبېڙن). وەكە ڙ رەوشان وى تى فېمکرن، بوېژه. نېقىسالا ب وى رەنگى (فۆرما) گوتنا
پېشيان ڙى دېھ. لى نېقىسالا "نەگىزى" خەلەتە. راستىيا وى "نەگەھىزى" يە. (ق.
دېرسلافى)

"بەلۇ گوتنهکه پېشيانە، ڙېھر کو هوکوم تىيە ھەيە دېبېژه (خوه هلنەکە)، پەند
تىيە ھەيە ئەو ڙى شىرەتى ل مەرۇشان دكە و دېبېژه "بەری تو کارەكى بکە، ئان

بریارهکی بده، پیشی ئاماده کاریا خود بکه ئان بھری تو کارهکی بکه، هنهک لیکولینى بکه". (ج. مازى)

٤١- گۆتنا "پیسیتىي" ج قاس د ھەۋى دى ئەۋ قاس بین دده "ھەنەك ھەریم، د دوسا "پیسیتىي" ده "گو" بكارتىين. كىزان بى بكارئانىن، نە خەتەرە. ئا خەراب كو د دوسا "تەقىدى" ده "د ھەۋ ب دى" د دوسا "ئەو قاس" ده ژى "ئەۋ قاس" ھاتىيە بكارئانىن. ڙخوه ئەفن تشتى بچووك كو ئەم دېيىن "تشت نابە، نە خەتەرە"، لى چەندەك شۇوندە، ئەم دېيىن كوب تەمامى فۆرما گۆتنى ھاتىيە گووهىزتن.
(ق. دېرسلافى)

٤٢- كى کارە ج ژ گۆتنا "ت بکى كەسان، تو يى بقى تەسى" تشتەك فيرېبە؟ نا ئەزە باودرم، كەس ژى تشتەكى ژ گۆتنا "فر بقە شامكۈوتى، كەس نافى نافى ملى خوه" لەورە فۆرما وان ھەدمى يە. ب قاسى كوب دېيرام دەيمە، فۆرما گۆتنا يەكەم "تو بکى ب كەسان، وي بى سەرى نەفسان" يانى كوتۇر ئەم دەيدەن دەيدەن، دى ئەو خەرابى بى سەرى تە ئان بى سەرى ھەنەكان ژ مالباتا تە. گۆتنا دويەم ژى "فر بىن تورى زېران، كەس نافى ملى خوه" يانى كوتۇر كەس ب فرا ئەمەل دەكە، پر ئان ھندك، لى كەس ل فرا خودى دەرنىايى، نابىزە من فېركەر. (ق. دېرسلافى)

٤٣- گۆتنا "خوهشىا گووزى، كاكلى گووزى" تو حېزى گۆتنىي پېشيان نادە مرۆڤ.
وەكە خوارنا نېقېپزى و بى خوى يە. (ق. دېرسلافى)

"لى بەلى د گەلەك گۆتنىي پېشيان دە، ژېھر مەلۇدى و قالب، ھەفۇك تەمام نە بۇونە. ئەو ژى رىبازەك گۆتنىي پېشيانە. پېۋەھەر ب كىمانى يە، ب دزى يە". (ج. مازى)

٤٤- "لاؤ مەنچى، چوو قەزەنچى" نە گۈتنى پېشىانە. بويىژە. ج قاس هوکوم تى
ھەبە ژى، تو دەرس و توجرووبىن ئلمى تى نىن. بەلكى مە ب رووشەكى ددە ھايدار
كرن. تىشەكى مرۆڤ ئەنلىقەن ب شىرىتى بىرىخەنە. (ق. دېرسلافى)

٤٥- "سەيى ب زراف و ترسۇنك، گور تىنە پەز" نە "ب زراف" راستىا وى "بى زراف"
د. وەكە يَا يەكەم ژى دې. لى من ب ۋى ئاوايى ژى بەيىستى يە: "سەيى خەراب پەز ددە
گور". (ق. دېرسلافى)

د ناڭا ۋان گۈتنان دە، يېن كو من شىرۇفەيَا خۇوه نە نەقىساندىيە، ئەز شىرۇفەيَا
قەدرى دېرسلافى ڇىپۇ وان، راست دېيىنم. (ج. مازى)

فەرھەنگا گۆتنىن پېشىان

Λ *

ئاگر ب چیان دکەفە تەر و هشک تەقەدە دشەوتە -

ئاگر بىگە رىلى تەر و هشک وي پىكە بشەوتە :

وەكى بۇويەردەك مەزن پىك وەرە، تاشتىن راست خويما نەبن و هەروھا كەسىن مافدار و نە مافدار، كەسىن سووجدار و نە سووجدار گش خسارى ببىن و تىكەفن رېزەكى. مىناك: دەما دو گرسە شەر بىن، هەردو ئالى ژى بەرى خود ددن مەرۆڤى گرسەيا ھمبەر خود و گشان تاوانبار دىكىن. نابىزىن كو دنافا گرسەيى دە ھنەكى بى سووج ھەنە. دىسا وەكى كو دەما ھەۋالى كەسەكى ئان يى د ھەمان فکرى دەبە و شاشىيەكى بىكە، ئەو كەس ژى بىي پەرزايدنا وي ژى، ژى خسارى ببىنە.

ئاگر ب دارىن ھورھلەكە :

تاشتىن كو مەرۆڤ چىدەن ئان كارىن كو پىك تىين، پىشى ژ تاشتىن بچۈوك دەستىپى دىكىن. ب وان تاشتىن بچۈوك تاشتىن مەزن پىك ئانىننەن مەزن دەركەفن ھۆلى. ژبۇ پىك ئانىننەن مەزن بىنگەھ پېيوستە و ئەو ژى ژى ھىمەننەن سەرەكە ئان ھىمەننەن بچۈوك سووجدىيى دەستىن.

ئاگر د كەفەنە بزووتان دە دەپىنە :

تاشتىن كەفەن جەرباندى نە، ئان مەرۆڤىن كاڭ ژ ڈيانى فىيمىرنە، يىن كو خود بىگەن ئان ب سەبر و ئىنيات بن ئەون. كەفەنە بزووت دەپى دە بزووتىن ئاگر ئى كەفەنە ئان يىن دەرنەنگ ۋەدمىن.

ئاگر كەتە مالا دەرەوینان كەسى ژى باوەر نەكىر :

ئەڭ گۇتن وەكى يَا تۈركى يە، لى دەبە كو ژ كوردى ژى دەرباس بۇويە تۈركى. مەرۆڤىن كو دەرەوین بن و ھەر كەس پى زان بە، دەما ب راستى ژى ئاگر ب مالا وان كەفە كەس باوەر ناكە. دەپى دەپى دە، وەكى تاشتىن كو ھەر كەس پى زان بە لى ھنەك، وەكى كو نۇو دەركەتبە ھۆلى، ژ مەرۆڤان رە فەبىزە، وي دەمى ب مەرۆڤان باوەر چىنابە.

ئاگر و پیشۇل جەم ھەڤنابن:

تاشتىن ل ھەۋدو نەكە ل با ھەڤنابن. پېشۇ كو مەرۆڤەز پاچكا ب ئىڭىر چىدكە.
دەما ئاگر و پاچك ل با ھەڤ بن وى پاچك بشەوتە. ديسا پېشۇ د واتەميا باروودى دەيە.
کو ئاگر ھەرە با باروودى وى بتهقە. دو مەرۆقىن کو دەزمىنى ھەۋدووبىن و ژبۇ كوشتنى
ل ھەڤ بىگەرن، مەرۆڤ نكارە وان ل با ھەۋدوو بەيىلە.

ئاگرى كۈچكەن تىمى گەرمە:

كۈچكەن دۇرا تەنلىكىن نە. كو تاشتەك ل دۇردا ئاگر ھەبە ئەو ئاگر ب ھېسانى
فەنامىرە. تاشتىن کو مەرۆڤ دەۋاپىنن ھەكە ب ئەولەكاريلى بى نىيرىن و سەراندىن وى
دۆم بىكە. لۇ كو تاشتى مەرۆڤ چىتىر و ل دوو نەرە ئان نە پارىزە ژخوھ زۇو وندادى دې.

ئاگرى گۇورە قورمان دەيىه -

ئاگرى خوهش ئاگرى دارى ھشكە:

وەكى كارى ھىزى، مەرۆقىن ب ئەزمۇون دكارن پېيك بىىنن. مەرۆقىن پېر پر گەريانە
پر بۇويەر دىتنە، ژېھر وى يەكى ژى ب ئەزمۇونن. ئەو كەسانا تاشتان ھە خوهش
بىكارتىن و چىدكەن. چاوا ئاگرى قورمان مەرۆڤ باش گەرم دكە، كىرنىن مەرۆقىن ب
ئەزمۇون ژى باندۇرەكە خورت ل مەرۆقان دكە.

ئاپ ب برازىيان رە دكە، خال ب خوارزىيان رە دكە :

خال لېھر دلى خوارزىيان، ئاپ ژى لېھر دلى برازىيان شىرىينە. ئەڤ گۆتنەكە كو
خزمىنى دەردەخە پېيش. خال و خوارزى يېن کو ھەرى نىزىكى ھەقىن. خال و ئاپ ب
جوانان رە كار دكەن.

ئاکل ب پەرەیان نایی پشت:

ئاقل ب پەرەیان نایی پیشان:

وەکى ئاقل ب پەرەیان نابە پشتگرى. ئاقل ب پەرەیان نا خېبته. دېنى ئاقلى مروقان ب خۇزايى ئان ب ئازمۇنان و پەرەردەھىي بخېبته. مروقۇن ھەنە كو دەولەمەندىن لى ئاقلى وان وەکى يى خزانەكى نە پېشىكەتى يە. ڙېھر كو ئاقل نە تىشەكى كو مروقۇن ب پەرەیان بىكىرە.

ئاقل ب پەرەیان نایی فرۇتن:

ئەڭ ڙى تى وى واتەيا كو ئاقل (ھش) تىشەكى خۇزايى يە و نایى كرین و فرۇتن. مروقۇن ج قاس دەولەمەندىبە ڙى دېبە كو ئاقلى وى كىم بە. نە وەکى ئالاڭەكى دەكانان بە كو مروقۇن بىكىرە. ھەكە ئاقلى مروقان بخۇه چىيەبە ڙخۇه ب پەرەیان چىيىنابە.

ئاقل دەرخۇن فرۇتنى، ھەركەس ئاقلى خۇه دىكە:

وەکى ھەركەس ڙ ئاقلى خۇه ڙ گۈتنا خۇه رازى و باودەرە. دىسا تو جارى كو كەس ناخوازە گۈتنا يەكى لىسرە يَا وى بە. ھەركەس دخوازە كو مروقۇن ڙ وى باودەر بکە. ئەڭ ھەنەكى ڙى رەخنەيە كو دېنى مروقۇن ب ئاقل باودەر بکە. ڙخۇه دېيىن ئاقل ڙ ئاقل زىدەترە ڙى.

ئاقل د سەرەيان دەيىه نە د رەدا دەيىه:

وکى نایى واتەيا كو مروقۇن پىر ب ئاقل بن، لەورە دېبە كو ئاقلى جوانان ھى پى دشخولە. ھن جوان ھەنن كو ب پەرەردەھىي، ب ھەر تىشى دەھەسن و زانەنە. لى ھن مروقۇن پىر ڙى ھەنن كو ئاقلى وان وەکى يى زارۇكەكى تونەيە.

ئاقل ڙ ئاقل زىدەترە:

تى واتەيا كو ئاقلى ھەركەسى نە وەکى يى ھەڤن. يىن ھەنەكان پەرە و يى ھەنەكان ھەندىكە. دىسا وەکى كو فکر و رامان ڙى ڙ ھەڤدۇو جوودانن. ھەر مروقۇن لگۇر خۇد ئان لگۇر كو ھشى وان دىگەيىزى دەتكەن. تى گۆتن ئاقلى مروقۇن نە گەيىزە تىشەكى، دېنى مروقۇن ڙ يى ھى زانە و بېرسە.

ئاقل نه ژمهزناهیي يه نه ژبچووگاهیي يه -
ئاقل نه ل سهريانه، نه ل درېژيا چوکانه -
ئاقل نه ل بهژنی يه ل سهري يه :

ئەف گۆتنىن ل ژۆر وەكى هەڤن و ژبۇ ھەمان واتەيى ھاتنە گۆتن. وەكى مروققىن
درېژىن ئان كن بن نايى وى واتەيى كو ب ئاقل بن ئان بى ئاقل بن. ئاقل نه لگۈرى
بەژنی يه. دبە كو مروققىن درېژ ئاقلى وان كىم بە و يىن كن ژى پر بە. نه ژ
مهزناهیي يه ژى. مروققىن جوان ھەمنە كو ب پەرودەھەي ژەزار ھەبىن كو ژ وان
كالىر، زانەتر و ب ئاقلتەن. ئانگۇ ئاقل تەنلى د سەريان دىيە.

ئاقل تاجا زىرىئىنە، سەرىي ھەركەرسى نىنە :

ئەف ژى، وەكى ئاقل پر ب روومەتە، كىم كەس دكارن بكاربىين. ھەكە ئاقل ھەبە
ژخوھ ئەو بخوه زىرە و زىرتىنە. تشتى كو مروققىن دخە ئان مروقق ب پېش دە دخە
دىسا ئاقله و ئاقلى پر ئان باش ژى نە د سەرىي ھەر مروققى دەيە، د سەرىي كىم مروققان
دەيە.

ئاقلى گران مۇو كىير دكە :

چاوا ئاقلى سەشك بارە، يى گران ژى هيىزايە. يى گران، يى ب كۈوراھى دىكىرە. دكارە
ھەر تشتى چارەسەر بىكە و ھەر پرسىرىيكتىن تەقلەھە ژەفدوو دەرخە. گرانىا دەنى
گۆتنى دە تى واتەيى مروققىن كو ب تەۋدىر و سەمت تەف دەگەرن. وەكى مروققىن ب
پەرۋىش پر كۈور نافىرن لى يى گران تەف دەگەرن ھى پر كۈور دىكىرن.

ئاقلى كىم، رىيىا خوار ب بەرھەقانلى خوھ دخە :

ئەف ھەردو گۆتنانا ھەفدوو تەمام دكەن. ئاقلى گران كۈور دىكىرە. ھەر تشتى ھەساب
دكە. لى ئاقلى سەشك ھەم خوھ شاش دكە و ھەم ھەقانلى خوھ دخە رىا شاش.

ئاقلىڭورى ب تەيران ره دفرى

ئاقلىڭورى سەتى دبىرى

ئاقلىڭورى جانىيا دىلى:

ئەف ھەرسى گۇتن ژى وەكى ھەفن. لىسەر جوانان ھاتىيە گۇتن. وەكى كو جوان ناشىن ئان بى ئەزمۇون (تەجقۇرووبە) نى، ھەر كەس دكارە ب وان ب ليزنى، ھشى وان ژ سەرى وان بىن. جوان خوين گەرمن كۆب تەيران ره دفرن و وەكى جانىيا مى پەر ب لەپەلەن.

ئاقلىنىڭ سەتكەن چەپەلە:

دېبە كۆب ئەف گۇتن ژ ئالى زانستان فە ھاتىيە گۇتن. وەكى ژ ئالى پىزىشكان. ژېر كو د زانستىيا بىزىشكى دە ژى دېيىن ھەر دەر ب مەزى فە گىيدايى يە. ھەروها لەتا و لباتا نىڭ (پى) ژى ژ ئاقلى تى. ئىئار ئاقلى نە باش بىفكەر ئان نا تىقۇز بە، ھەروها تەۋگەر ژى دى نە سەر راست بە. مەرۇققى كۆئاپلىنىڭ وى سەتكەن بە كار و خەباتا وى ژى لگۇر وى يەكى نە راستە.

ئاقلىنىڭ سەتكەن بارىڭارانە:

ئاقلىنىڭ سەتكەن بەرتم ئاستەنگىيان دەردخە و نكارە پېرسىگەنچەن چارەسەر بىكە. ئان مەرۇققىن كۆئاپلى وان كىيم بە ئان كىيم بىشىخە لىسەر پېشىدا مەرۇققىن دەن دىن بار. مەرۇققى نەزان لىسەر پېشىدا يە زانە بارە. ھەروها ئاقلىنىڭ سەتكەن بەر سەرەت خۇددىيە خۇد ژى بارە. دەمما ئاقلىنىڭ وى كىيم بە و نەزان بە، ب وى نەزانىيا خۇد دەكەفە ناشا تەۋگەر و كار. لى ژېر كۆنەن ئەنەن ژەق وى كارى دەرناكەفە و د داۋىيى دە ل چەراقى راست تى و نكارە دەركەفە.

ئارد كۈوتىكى كەقىن دەدە:

ئەف ژى وەكى گۇتنىن "ئاگر د كورمان دەدە" ئان "ئاگر د كەقىن بىزۇوتان دەدە".

ئارژكەسى نەزان بارە:

ئار، تى واتەيا هەمە ئان نامووس و فەدى يى ژى، ژېھر وى يەكى ئەڭ گۆتن ژى تى واتەيا كو مرۆڤىن نەزان نزانە نامووس چىھ ئان فەدى چىھ و ل كىژان دەقەرە خويما دبە.

ئارى كەوارە رسقى بوھارە:

دېيىزە ژبۇ تشتىن بچۈوك مرۆڤ خوه نەخە مەترسى و خەتەريان. ژبۇ ئارمانجىن مەزن مرۆڤ خوه تىيغە رىسىكى، ھى ب روومەت و ھىيّا يە.

ئارى كەوانە رسقى بەتانە:

ئار ئان ئاگىر. گەرمەھيا كەوان، خەباتا كەوانە لى بەرھامى دبە پارا بەتان. بەت تەيرەكە ژ كەۋى مەزنتە. د ژيانى دە ژى ژبۇ وەكى، "ھەنەك دكىن ھەنەك دخون" ھاتىھ گۆتن. ھەنەك پەر ژ دل و ب گەرمەھى كاركى دكىن و تشتەكى دئافريين، لى ژېھر كو تكارن ب پارىزىن دبە پارا ھەنەكى دن.

ئارقانى سالى دسالى دە دچە:

مرۆڤ ژبۇ سالەكى دە بارا خوه دكىن و ھەتا سال خەلاس بە تەداركا ئالاڭ و خوارنان دكىن. ب قاسى درىزىيا دەممەكى تشتان دكىن. كو مرۆڤ ژبۇ تفگەرەكى تشتەك ئاڭاكرى بە ئان ژبۇ وى تەفگەرەي مرۆڤ ھەنەك گۆتن گۆتبە، ئەو ژوئى دەمىرى رەيە. دەممەك دن دفى تشتەكى جىودا ھەبە.

ئاستەنگ بى دەرە نجە ئابن:

ئاستەنگى ژ نەھەكى ھەڻن و پېش ھەنكى بچۈوك تىيىن، ھەكە مرۆڤ وان چارەسەر نەكە ھەنەكى دن ھى ب مەزناھى تىيىن. ژېھر وى يەكى ژى ئاستەنگى ژى دەرەنجە يە (رادەيى) وان ھەيە. لگۇر وى رادەيى دفى مەرۆڤ تەڭ بگەرە.

ئاستەنگى مەزن ل دەرى مالا مەۋھە:

ئاش دگەرە قەراش خوھ دىھىنىيە:

ئەف ڙي وەكى گۈتنا "باران ديارە، ئەرد خوه دېھسەنیئە" يە.

ئاش شخولى خوه دكە، چەقچە قۇڭ درانى خوه دشىكىنە:

تشن هنه کو دهما تینه هولی لسهر ناشهکی ئان لسهر هن مرؤفان خويا دبه. لی يا راست ئان مرؤفین کو وى تشتى تينن هولی نه خويانه. هيئمانین کو وان تشتانا سهره راست دکن نه خويان. ديسا ودکی کو مرؤف کارهکی دکه لی ب وى کاري هنەك خسارى دبىن. چەقچەقۇك دەرى دەرى دەھيئانه، لی نەخويابىه. ب تەفايى ئاش خويا دبه. يى كو ئارفان جىنلەكە ودکى تەننی ئاشە.

ئاشى دىننان بى ئاڭ دگەرە:

ناشی دینان ئان سەرئ وان، بى ئاڭ ئان بى مەزى دگەرد. ھەكە مەزىيەن وان ھەبۈۋىا
ئان وەكى يى مرۆڤقىن دن ناسايى بەخەبىتى يا ژوان ژى رە دين نە دهات گۆتن. دەنى
مرۆڤق دين و پىيەن وەكى دینان دەتكىن، گوھ لى نەھىي كرن.

ئاشەکى بەھىلە كۆ تو ئارقانى خوه لى بىكى:

جارنан مرؤُّف د تیکلیئین خودده پر ههسومن. ڙ تو کهسی نه رازینه و ڙهه رکهسی خهیدينه. ده ما دکهه فن ئاسته نگيڻ زى کهسه کي ئاليكاريا وان بکه تونه يه. تشتئن ڙ مرؤُّف ره پيوست به، دٺي مرؤُّف نافيڙه ئاليكي ئان مرؤُّفهين کو روڙهه کي دئ لازم ببن مرؤُّف ڙ وي کهسی نه خهيده.

ئاشق بىرچى دىن قالا نانى داوهستان دكىن:

جارنان كو مرۆڤ دلى خودده تشتەكى بخوازه، لى بەلى راسته راست مرۆڤ قالا وى تشتى نەكە، يان ژى مرۆڤ تم قالا وى تشتى بکە. مىناك كو دلى يەكى هەبە خانىيەكى چىبکە، ب وى رامانى هەرتىم د جەفاتان دە بەھسا خانيان بکە و ئەو لسەر بالا وى بە. وەكى مرۆڤ بىرچى ببە و بىتى فيينا خوه تم قالا خوارنان بکە.

ئاشقان تو جار نابە پۇشمان:

ئاشقان ھەركو ئارقاھانەكى دەھىرە ژ خودره پارا خوه ھلتىنە. وەكى ھەرددەم ئەو د ھەيىنى دەيە. ۋېھر كو بازرگانە، ب كار (داھاتويى) دخەبته. مرۆڤىن كارى كو ب ھەين و ھەرتىم ھەوجەداريا مرۆڤان ژى ھەبە بکن، ئەو تو جار ناكەفە خسارى.

ئاشقانى ئاشى میران ب خۇلماھ:

تشتىن ب مرۆڤىن مەزن فە گۈيدايى نە ھەرتىم ب روومەتن. ھەروها نافى وان ژى ل كو بە تەڭگەر زى لگۇرى وى يەكى يە. مرۆڤىن كو كارى مەزن دكىن، ھەر تەڭگەرەك وان مەزىنە. ھەروها يىن پېرە د خەبتىن ژى مەزن خوييانە.

ئاڭ ب بىيىنگى نايى چقاندىن:

ھەر تشتىن كو چىدېن لگۇرى رېبازىن خوه چىدېن. مرۆڤ لگۇر وى رېبازى تەڭ نەگەرە مرۆڤ ب سەرناكەفە.

ئاڭ د جەھى گەلش دە دەقەتە:

يەكىتىيا گرسەيان دجىيەن قەلس دە خەرادبە و گرسە ژ ھەۋدوو بەلاڭ دىن. ديسا كارەك كو كىيمانى تىيەدە ھەبە ئەو كىيمانى وى ھەر كو ھەرە مەزن ببە ئان ھەنەكى دل نەخواز وى ب وى كىيمانى وى كارى خەرا بکە. دەما قەلش دكارى مرۆڤ دە چىببە و مرۆڤ وى قەلشى نە خەتمىنە، ھەركو ھەرە وى فەرە ببە. رۆزەك وى بى، ئىيىدى مرۆڤ نكارە بخەتمىنە و كار گش وى پېرە خەرا ببە.

ئاڭ د گۆلۈ دە بىمىنە وى گەنى بىبە :

دېقى هەر تشت د دەمما خودده بى بكارئانىن. دەمما كو پىيقتى بە دېقى بى بكارئانىن. كو دەمما وى تشتى درباس بىه روومەت وى ژى نامىنە. ديسا ھەر تشت د دەمما خودده ھى خوش چارەسەر دبە. تشنن ھەنە كو مروقى د دەمما ئاقتقىتىھيا وان دە دەست نە ئاڭىزى، واتەيا وان و چارەسەركىردى وان دزۋارتى دبە.

ئاڭ د سەرەكانيي دە شىلۇو دبە :

ئەق ژى وەكى گۇتنا ترکى كو دېيىن "ماسى ژ سەرى دە دېهن ددە" يە. د كوردى دە گۇتنەك دن ژى ھەيە وەكى "خەتا خوار ژ گايى پىر دەيە". ج بۇويەر چىدېھ مىسۇگەر ژىدەرکا وى ھەيە. شاشىيەن د گرسەيان د خويىا دېن ژ سەرى گرسەيانە ئان ژ رېقەبەرىن گرسەيانە.

ئاڭ دەرە ئاقانىي :

ئاڭ د ھەركە، دەھەرە جەھى كو بەرئ وى لى يە. ئان د ھەرە جىبەن خوه. خەباتىن كو ب مەشه دى بگەزىن جەھى خوه. ئان لف و لبات، ھەكە د دۆمىدارى بن، دى جەھى خوه بىگرن، ھاتىيە گۇتن.

ئاڭ دكەقە جەھى تەنگ، دەنگ ددە :

گيانەودر ئان مروقى ژى وسايە. كو د كەفن جىبەكى تەنگ وى دەمى سەرى ھلددن ئان ل ھەپەر تشتى كو ئە خىستىيە وى جىبە دەنگى خوه بلند دكىن. دېقى گۇتنى دە وەكى كو ئەق تىشىنى خۇزى يە تى دىتن.

ئاڭ ھەتا گرافى نەبە زەلال نابە :

دەمما بۇويەرىن مەزىن چىدىن مروقى ھى نوول چارەسەرىي دەركەرن. ديسا بەرئ كو تەفلەھەنى چىببە مروقى ب ھەشەكى راست نافىكەرە، لى دەمما گرافى (تەفلەھەنى) چىدېھ و ژيانا ھەركەسى دېن باندۇرا وى بۇويەرئ دەمینە وى دەمىن ھەر كەس دخوازە چارەسەرى چىببە و د وى وارى دە ھەمول ددد..

ئاڭ ژچىيان دەھەركە ل نەوالان خوھ دەدە دەر:

ھەر تشت ژ ژۆردى (ز سەرى كانيي) دەستپى دكە و لزىرى خوھ بەلاڭ دبە. وەكى كو زاگۇنەك ل پارلەمەنتۇ دەركەفە و باندۇرا خوھ ل گوسەيىن گەل بکە. ھەكە باشيا وان زاگۇنان ھەبە ژى ل ژۆر خەيا نابە، دەما ل ناڭا گەل وەرە پېڭ ئانىن خويا دبە و پرسگەرىيەك خوھ ددن دەر.

ئاڭ ژسەرى سىكىرىدە زها دبە:

جيىھى كو كانى زها بىبە ئاڭا كو ژى تى گش زها دبە. ديسا جىيەن كو بىريار تى سەندىن باندۇرى ل دەر دۇردا خوھ دكە. دەما كو كارگەها ئارغان بى گىرتىن ل دكالان ژى ئارغان نايى فروتىن. ئەۋ ژى وەكى كو زاگۇنەن ل پارلەمەنتۇ دەركەفن باندۇرا خوھ ل مەرۇغان دكىنە.

ئاڭ رابوو سىكىر و بەند بەلاڭ بۇو:

دەما كو ئاڭ ب يەڭ جارى و گۈور رابە و ب ھەركە بەنداڭ لېھر ناسەكىنە. ديسا دەما كو گىرسەيىن مەرۇغان ب ھەۋدۇورە تەبىگەرن تو ئاستەنگى نكاران ل ھەمبەر وئى گىرسەيىن بىسەكىن. سىكىر، وەكى جەھۆكە. بەند ژى بەنداڭ، بەرازە.

ئاڭ زانە بناڭل كويىه:

بۇويەرەيم سەرگىتى كو مەرۇف نە دنافىيەدە بە مەرۇف نازانە چاوا چىيپۈويە. بۇويەرەين چىدەنلى كەسەك تىشىتەكى ژى فييەم ناكە ژېلى بى كو پېڭ ئانىيە. ھەكە مەرۇف دنافا وئى بۇويەرەي دە بە ئان چىيکەرەي بۇويەرەي بە مەرۇف دى زانبە چاوا ھاتىيە ھۆلى.

ئاڭ بىران ب تەقىدىران:

ئاڭ بىران زوو دەقەدە ئان هندكە. دەقى ب تەقىدىر بى بكارئانىن. ھەروھا ھەر تشتىن هندك ژى دەقى ب تەقىدىر و هندك هندك، ب قاسى كو پىيوسەت بە بىن بكارئانىن.

ئاڭا جەمدى ڙكانىيان قوت نابە:

تاشتى پاك تم ڙ كانىيا خوه دەردىكەفە، دوورە خەرا دې ئان گەمارى دې ئان د سەرى دە هەر تشت نە گەمارى يە دوورە گەمارى دې. تاشتىن خوهش و خودروو د ڙېدەركى دەيە.

ئاڭا دا سەرى ج بھۆستەك ج چارتلى:

ئەڭ ڙى وەكى "ئاڭى دا چۈنگى ج بھۆستەك ڙ چارتلى" يە.

ئاڭا خورت سەرئەقراز دچت:

ئاڭا خورت تو ئاستەنگىيان ل پىشىا خوه ناھىلە. ږبەر كو بھىزە و هەر دەرى تزە دكە و دەھەرە. گرسەيىن ب ھىز و پر ڙى ج ئاستەنگىن كو دەردىكەفن پىش بەرى وان، نكارن وى گرسەيى بدن سەكناندىن. لەورە گرسە ب يەك بە، و پر بە، ج دەركەفە پىش د ھەجقىنه و دەھەرە.

ئاڭا خوهستى ناچە ھەستى:

وەكى ئاڭا كو خوددىي وى ھەبە ئان ھنەكان خوهستىبە ناچە سەرى. تاشتىن كو ھنەكى بخوازە و مروققلى ب خوهدى دەركەفە ئان يى ھنەكى دن بە و مروققلى خوهدى دەركەفە نابە يى مروقق. ديسا وەكى ب خوهستىنى تاشتەك چىنابە. دېنى كار و خەبات ھەبن.

ئاڭا زەلال تىيىدە خويايىه خەم و خەيال:

تاشتى زەلال و پاقز ھەرتەم خوهش تى فيمکرن، بۇويەر و تاشت زەلال دېن مروقق ڙ خەيالىن خوه لگۇر وى يەكى درىسن. ڙخوه دەما كو بۇويەر، پىشىا وى نە دىيار و خويايى بە، كەس نزانە راست بىكىرە. ڙبۇ مروقق راست بىكىرە و راست تەڭ بگەرە دېنى مروقق ل بەندى زەلالبۇونا وى بۇويەر ئىسەكتە.

ئاڭا زۇرھەقراز دچە:

ئەڭ ڙى وەكى گۈتنى "ئاڭا خورت سەر ھەقراز دچە" يە.

ئاخ و ئاڭاھى ناڭ و ناڭدایى:

وەكى ئاخ ب ئاڭاھىيان خوهش دبە، ناڭ ب ناڭدایىنى تى بھىستن. ديسا وەكى كۆ ئاخا مروقق، ئاڭاھىيىن مروقق ھەبن مروقق ناڭدار دبە.

ئاخا ب خولام، خولام ب ئۆلام، ئۆلام ب تەنتەنەيە:

ئاخا ب خولام خوه دېسەنинە، خولام ڙى ب يى بن خوه، خوه دېسەنинە ئەۋۇزى ئۆلامە. لى ئۆلام خوه ب تەنتەنەيىن خوه ب رەوشكىن خوه، خوه دېسەنинە. ڙى و پىيغە تو تشت تونەيە ئان تو كەس دېن وى رە تونەيە كۆ خوه پى بېسەنинە. جارنان هن مروققىن ھەرى كەتى ژ ئاخەيان بىيەتر خوه ئاخە دەھەسبىنن.

ئاخا ڙن و مىر نە ژ ھەق بە، تەق ناگەرە:

وەكى ڙن و مىر نە ژ سەر ئاخەكى بن، نە ژ وەلات ئان ھەرىمەكى و چاندا وان نە يەك بە ل ھەقدۇو ناكن. ديسا وەكى ڙن و مىر نە ناسىن ھەقىن، ب ھەقەرە نا قەدىن و ژيانا وان ناچە سەرى.

ئاخا ڙن و مىر ژ ھەق:

ئەڭ گۈتن ڙى وەكى "ئاخا ڙن و مىران ژ ھەقە" ، دەما زەواجا وان بى، ھەكە ئاخا وان نە ژ ھەق بە، خويى وان نە وەكى ھەق بە، ھەقدۇو نابىنن. ديسا وەكى كۆ چاندا وان ئان وەلاتى وان نە يەك بە ل ھەقدۇو ناكن.

ئاخا مالا مرۆڤ جەواھرى خەلکى چىتە:

تاشى كو مرۆڤ زانبىن يى وانه، ب وان شىيرينه. تاشتىن هەرى خوش، ئافاھى و ئەردىن هەرى خوش بىن ژى، كونەيى مرۆڤان بخوه بىن. وى زانبىن كو رۆزەكى وى ژ دەست وان هەرە. ژېھر وى يەكى تم ب مرۆڤان خوشە. لى تاشتىن كو مرۆڤ زانبىن يى وانه هەتا هەتا، يى وانه. وى دەمى ب دلى وانه و وەكى تو تاشت ل دنيايى ژى خوشتر تونەيە. ب تايىبەتى ئەڭ گۆتن ژبۇ خوارنان و مال و ملكان ھاتىيە گۆتن، لى وەكى دن ژى مرۆڤ دكارە شىرۆفە بکە.

ئاخايى سپىخوربى خولام دەمینە:

ئاخايى كو ترۆل بە ول خوه ل بەندىدا خوه نە مقاتە به مرۆققىن دۆرى وى ژى برەفە. وەكى ئاخا ژ خوه ژېھر كول خوه دنېرە و پاڭزە بۈويە ئاخا. وەكى مرۆڤ روومەتا خوه نزان بە كەس دى روومەتا مرۆڤ نزانبە.

ئاخىرى ھەتا دەرى گۆرى يە:

وەكى مايندەبۈون تونەيە. ئاخىر ئان داوى ژ ھەر كەسى رەھەيە، مايندەبۈون ھەتا بەر دەرى گۆرى يە.

ئاخورى مرۆڤ ژ قەسەرىن خەلکى چىتە:

ئەڭ گۆتن ژ ژبۇ ئافاھيان ھاتىيە گۆتن كو دەما نەيى مرۆڤ بە نە خوشە ئان يى مرۆڤ بە ژىيى بىيانىان و دەم دەمى د دەستى مرۆڤ دەبە، چىتە. وارى مرۆڤان ب مرۆڤان خوشە.

ئايىنى بىزنا كۆل ژيا ب قلۇچ رەنامىنە:

بىزنا كۆل بىزنا بى قلۇچە. ژېھر وى يەكى بىزنا ب قلۇچ وەك ب چەك بە و با كۆل بى چەك بە. مرۆققىن ب چەك ژى ھەرتەم دكارەن تاھدىتى ل يى بى چەك بىن لى بەلى زلم توجار بى بەرسىۋ نامىنە و تۈل تى هلئائىن.

ئازەبى مالى خوبىه پاشى يى خەلکى بە:

ئازەب دېنى دەرى دە "سازومانكار" خويا دې ئان "خودىي كارى خوه". وەكى دېيىن: "نكارە مالا خوه ب رېقە بې ئىثار تى سەرۋىكىي ڙ مەرە دكە". ئەف ميناكن. هەكە مرۆفەك مالا خوه سەر راست نەكە و نكارە ب رېقە بې كەس ڙبۇ سەرۋىكتىي ڙبۇ رېقە بېرى ڙى باوەر ناكە.

با بى شەبەشا ب دېير با نە يى گۆھان ب دېير:

كۆ با بى هەر تشتى ڙبۇ ۋەل باكىنى، دې بە كۆ مرۆف ل با بکە. هەتا ڙەبەش ڙى دېبە. لى كۆ با نەيى مرۆف گوھدارى سەر با دېبە. كۆ دەمما تشتەكى بكارئانىيىن بە، دېنى مرۆف وى تشتى بكارېبىنە. لى كۆ نە دەمما وى بە دېنى مرۆف ل بەندە بە و گوھدار بە. وەكى؛ دەمما خەلايى مرۆف گەنمى هەرى نەباش ڙى بفرۇشە وى خوهش بى فرۇتن. لى نە خەلابە ئان پر بە يى نەباش وى ئەرزان هەردە. ديسا دەمما ئاڭ تونەبە ل بازارەكى، ئافا هەرى گەرمارى ڙى وى بى فرۇتن.

با چاوا تى بىيىندرى، وەلى بىدە بايى:

ئەف گۇتن ڙى وەكى كۆ مرۆف دەمما تەف دگەرە، دېنى لگۆر رەوشَا ڙيانى و رەوشَا كۆ دىيارە تەف بىگەرە. ل بىيىندرى ڙبۇ كۆ كا و گەنم ڙەق بقەتن تى ل با كرن. لى هەكە مرۆف بەرەۋاڙى بايى ل با بکە، دى گەنم و كا ديسا تەفلىيەف بىن.

با ژتاهتى ج دېبە:

وەكى با نكارە ژ تاهتى پەرجە بقەتىنە. ئەف گۇتن ڙبۇ مرۆفى قەلس كۆ نكاربە ڙ يەكى پر خورت تشتەكى بقەتىنە. ميناك، مرۆفەك تەننى ل دىزى دەولەتەكى شەر بکە و بېيىزە "ئەزى وى دەولەتى خەرابىم". مرۆفەك تەننى و بى رېخستن، دكارە ج بکە؟

با ل دیرواری دهقه دخه :

د مهترسیان ده ههر دهم، تشتین ل رەخى ئان ل پېشىي، خسارى دبىنن. لى واتەيەكە دن ژى، وەكى كو مرۆڤىن ژ رەھىن خوه دوور بە، پېشى ئەو خسارى دبىنە بە. مىناكەك دن ژى وەكى قى گۆتنى ھەيە دېبىزە "بەرفا هوور خوه داھىزە رانى ستۇور". ئەو ژى وەكى دەرى قېبە بە، ب ھەين بە، پېشى خسار دگەپىزە وى دەرى.

باھرا وانى ب دەقى تازىكى ھەرام نابە :

وەكى مرۆڤ دەقى تشتىن مەزن بەردە و ب تشتەكى بچۈوك بگەرە ئان مرۆڤ ژبۇ تشتەكى بچۈوك تشتىن مەزن ژى خەرابكە. وەكى دەقى گۆتنى ده ژى تى خويماكىن ژبۇ چەلپاندىن تازىكى نە ھەوجەيە كو مرۆڤ گۆلمەكى گش قالا بکە ئان مرۆڤ بېبىزە گش ھەرام بۇويە.

بازارى ل ئەردى نا رى :

بازار جىھى شارستانىي بە، ل بازار مرۆڤ ھى زووتر فيئرى تشتان دبە ھەروها پاقىزى ژى ژ گوندان ھى بىيەت پېشىدىيە. ئەق گۆتن لىسر كو داشر ل بازاران ھەيە ھاتىيە گۆتن. ژبۇ مرۆڤىن قورە ژى تى گۆتن كوب تشتان قايىل نابىن، تشتىن كەفنارە. ئان ژيانا ل پاشدە مايى نا پەرژىنن.

بان قول بە، بن بان شلە :

بان ئان سەرخانى. ھەكە ب قول بە وى دلۋپان بکە و بىن بان شل ببە. ج تشتى كو تىيەنە چىكىن، ھەكە بىنگەها وى تشتى نە ساخلم و تىقۇز بە وى ل دەركى خوه بده دەر و خەرا ببە. شاشى و خەلەتى بخوه چىتابن. تەقەز سەددىما وان ھەيە.

بار مەرفان ناكۇزە، سەربار مەرفان دكۇزە :

وەكى كو مرۆڤ بارەكى هلگەرە و ئەو لگۇرى مرۆڤ بە، تەنى مرۆڤ دكارە وى بارى ب ھىسانى ھاگەرە. لى ھنەك بارى خوه ژى بافيزە سەر ملى مرۆڤ، وى دەمىن ب تۈومى مرۆڤ تەنگەزەر دبە.

با ناچی بهر که‌ری، که‌ردچه بهر باری:

کار و خهباتین کو مرؤف دکه دفی لگور قائدیان بن. ههکه مرؤف دی باری که‌ری
بار بکه، بار بخوه نایی بهر که‌ری، دفی که‌رد باره بار. وهکی مرؤف موئازی کارهکی
به و مرؤف ل مala خوه رونی. ژ خوه کار نایی بهر دهفی دریی مرؤف. دفی مرؤف ل
کار بگهره.

باران دباره ئهرد خوه دپه‌سینینه:

باران دباره ل ئهردی شیناهی و فیکی چیدبن، زاد چیدبن ههروها کیفما مرؤفان ژ
ئهردی ره تی، لی بله‌نی نه باران بوویا ئهرد شین نه‌دبوو. د جفاکی و ژیانی ده ژی
گلهک تشت هنه کو یی ئانینه هولی نه دیارن و هنه کی دن ژ دیله‌فا وان په‌سنت خوه
فه‌ددن.

باری ب ئاقلان، پشتا کیم ئاقلان:

مرؤفین ب ئاقل همرتم کاری خوه ب هیسانی دکه، جارنان ژی ژ مرؤفین بی ئاقل
سوودهی و هرددگرن. ههتا کاری خوه ژی ب وان دکن و باری خوه ل وان دکن.

باری هاجه‌تان که‌س نکاره راست بکه:

وهکی ماکینه و مرؤف. ماکینه ژبۇ هاجه‌تان چىدبه و ب هاجه‌تان ژی چى دبه. کو
مرؤف ماکینه‌یان سەر راست و ئاماده بکه ژبۇ کارهکی، ج مەترسى ههبه ژی ئە وی
کاری پېیک تینه. لی ههکه مرؤفهک خوه ژبۇ کارهکی ئاماده بکه، دەما مەترسیهک
چىببە ب شۇوندە فەدگەرە و چىناکە. ئانگۇ مرؤف وهکی رۆبۈتان قمت نکاره کار بکه.

باری که‌ری ج قاس گاران بە، گوھى وى دله پتن:

گیانه‌وەرین کارکر و ژ کار ھەز دکن هەرتم ھەول ددن، ههتا داویی ژی و ههتا ره
د بەدهنا وان ده ههبه ژی.

بارى كەتى كەسەك راناكە ژ خىيىنى خوددىي وى:

وەكى گەلەك گۇتنىين دن ئەڭ گۇتن ژى ژبۇ كو مروققى كارى خوه بخوه بکە يە. بارى كەرى بىكەفە، ژېلى بى خوددى تو كەس راناكە. ژېر كو مروققى دويھم دكارە بېئىزە "تو فىيدىيا من و پىيەندىيا من ژى تونمىيە".

باشى و خەرابى، ھەردوو ژى د دەستى كەسان دەنە:

باشى ژى، خەرابى ژى مروققى ئان كەس دكىن. وەكى كو مروققى بخوازە دكارە باش بە ژى. مروققى دكارەن باشىي ژى بكن و خەرابىي ژى بكن. ھەروها مروققى دەمال خوه مقاتەن وى باش بن. لى ل خوه نە مقاتەن بن رەوشان وان ژى وى نەباش بە.

باخچى گولان پارا بى ئاقلان:

باخچەبىي گولان ژبۇ كىيف و سەيرانى يە. لەگۈر گۇتنىيەر ئەنەن وەكى مروققىن كىيفى بكن بى ئاقلان. ديسا وەكى كو مروققىن بەتال و تو كارى ناكن ژ وان رە تەننى گەر ھەمەيە ئەم جىيەن گەر ئەنەن ژى باخچى گولانە.

باڭ ھەرسىم دخوه، درانىن بچۈوك كور دسەقىين:

ئان ژى باڭ ھەرسىم دخوه درانىن كورى وى ئى بچۈوك تۈۋەز دبن. ئەڭ گۇتن وەكى كو لاو و باشقى خوه دنيرە و خوه ئامادە دكە. ھەكە باڭ ل با لاۋى خوه (ل باكۈر ئەنەن كارەكى نەباش ئان باش بکە، لاۋى وى ل وى دنهھىرە. دبە كو درۈزىن پېشىدە ژ وى بېھەر وى كارى، باش بکە.

باشقى مروقق پشتا مروققە:

پشت دەقى دەھىزە. باشقى مروققە بە ھەسابىي وى ئان ھىزرا وى ژى خويابە ل با مروققان. مروقق ج قاس قەلس بە ژى باشقى مروققە بە ديسا ژى مروققىن دن ھەسابىي باشقى مروقق ژى دكىن.

باشي ته سواران کوشت پهيان کوشت لى نه پرسه:

وهکی کو باش، ج سواری ج پهيان کوشت، د داويت ده هاتیه کوشتن. ههکه مرؤوف کانبه مرؤوف نه ل پهيان نه ل سواران بپرسه و تولا وي هلینه. بوویهرين کو ب قه ومن ئان پرسگریکین کو چې بین دې مرؤوف ب پرانی ل چاره سه رکرنی بگەره. ههکه هەرتە مرؤوف ل ژیدەركى بفکرە ژخوه چاره سه رى ژى چىنابە.

بایي گورگورى وەکە ژنا ۋەرلىقى:

بایي گورگورى ئان بایي دەم دەمى. ديسا وەکى بایي بابسىكى. ئەو با دەممەك كورت چىدېبە و وندا دبه. مرؤوف ژى پېر ژ وي ناترسن. ژېرکو نه وەکى بایي كور ئان بایي خەرابى ب دەم درېزى هەيە. د ژيانى ده ژى کو مرؤوف ل پەى كارەكى نەرە ئان نه ب رك بە ئان ژى نه دۆمدار و ب نەنجامەك باش بە، كەس باودرىي ب مرؤڤان نايىنە. مرؤوف كارى خوه دنييى ده بھېلە و ئەڭھەر دەم وها پېڭ ودرە باودرى ژى نامينە.

بایي رۈزئافا بایي بىنده رانە:

د بایي رۈزئافا ده بىندهر ھى خوش ل با دبه. لى دبه کو ژبۇ ھلبەرينى ھاتبە گۈتن. وەکى ھلبەرين و چىكىرنا ئالاقان و تشىتىن دن، ژېرکو بازىرگانى و فابرىقە ب تايىھەتى ل رۈزئافا ھەنن ل وي دەرى ھەمېيىن ژى هەيە و بىندهر ئان كۆمىيەن تشتان ژى ل وي دەرى دەست پى دكە.

باز ب بازان، قاز ب قازان، مريشكا كۆر ب دىكى كولەك رە:

وەکى دې ھەركەس ب مرۇقىيەن وەکى خورە تەڭ بگەرن. ديسا يېن باش ب يېن باش رە، يېن خەراب ب يېن خەراب رە دىن ھافال. لى جارنان تشنە ئەجىپ چىدېن و ھەنەك يې قەت نه بارى وي ئان نېزىكى وي بە ژى، لى ئەو پېرە دگەرە و دبه ھەفال.

بازار بلا ل شووفى بى نه ل پريزى بى :

شووف، ئەردى ئازۇتى و ل بەندى چاندى يە. دەما بازار لىسەر شووفى بىبە، درۆزىن پىشىدە كۆ زاد، گەنم، بى ھولى ژى مروققى لگۇر بازارا خوه يى بەرى تەۋ بىگەرە. لى بازار لىسەر پريزى كۆ گەنم بى چىنин و ساپ تەنى بىمینە، وەكى هەر تشت دەقەدە و بازار ژى نابە. كۆ مروقق دەست ب تىشەكى بىكە دەققى مروقق دېيىشىي دە بنگەھا وى خورت بىكە، نەكۆ ئەو تشت دەرباس بە دوورە مروقق شىيار بىبە ئان چارسەرىي بىگەرە.

بازارا مال و بازىر ھەۋاتاكە :

جارنان تشتى كۆ مروقق ھىيىقى دكە و راستيا ژيانى نە وەكى ھەڤن. ديسا وەكى كۆ مروقق ل با خوه بۈويەران شىرۇقە بىكە، لى دەما مروقق تىكەفە نافا بۈويەران تىشەكى دەن دەركەفە پىشىبەرى مروقق. رامان و قەومىن دبە كۆ نە وەكى ھەۋ بن.

بى ھاڦىن شىرقە يىماخ ناڭرە :

میناکىن وەكى ۋى گۇتنى ژى پرن. ج تشتى كۆ تى ھولى، تەقەز بنگەھەك وى ھەيە ئان سەددەمەك وى ھەيە، تو تىشەك ژ تونەبۈونى چىنابە. ئامۇرۇ كۆ تىستان تىنە ھولى تونەبن، مروقق نكارە تىستان بئاپرىنە.

بى مالى مالخوى مالى، نەبى مالى قەدا سالى :

مالخوى مالى ئان زلامى مالى. ئەۋ گۇتن وەكى سەربەردايىنا مالەكى ئان مالخوى مالى ۋەدبىيەز. و ديسا وەكى تاھاكوما زلام لىسەر مالباتى تىنە زمىن. ھەكە مروققەكى پە گەرۆك بە و ل مالا خوه نە مقاتە بە، لى دەما كۆ بى مالى ژى خوه وەكى مالخوى مالى بەھەسبىنە، ئەۋ ئەۋ گۇتن لى تى.

بى مالۇ، بى خاتى بى خالۇ، ب مالۇ ب خاتى ب خالۇ:

دېنى گۈتنى ده "مال" وەكى دەولەمندىيەتىيە زەمین. ھەكە مەرۆڤ ب مال بە ئان دەولەمند بە، خالى مەرۆڤ ژى ھەيە و پە كەس ل دۆرا مەرۆڤ دەھەرن و تىن ئان خوھ ب مەرۆڤ ۋە دزەلقيين. لى مەرۆڤ خزان بە تو كەس خوھ ل مەرۆڤ ناكە خودى.

بى مىرەكى نەچە دىوانا مىرەكى:

ئەڭ گۈتنى بى رۇومەتىيا ژنى ياد دەمەكى دەيىھە. وەكى ژن بى مىرى خوھ نكارە ھەرە دەملا مىر ئان جىھى كە مىر لى بن. دىسا وەكى مىر ب ھىزىن و وەكى ب وى ھىزا خوھ دكارەن تاھەدىيە ل ژىنن بى مىر بىن.

بى نان و دەو خەبەر نايى ھەق:

كە مەرۆڤ بىرچى بە مەرۆڤ نكارە خوھشىك بېرىيەت ژى. دىسا وەكى كە تىشتەكى بەلاش تونەيە و ھەر تىشت ب دراڭ و ھەيىن ب خوارن و ۋەخوارنى چىدە.

بى قاتىخ شىر ھافىن ناڭره:

شىر، كە مەرۆڤ ھافىن تىيىخى يى ئىنجاخ ب مەيە و ببە ماست. ھەر تىشتىن كە چىدېن ژى وھا نە. مىسىزگەر چىبۇونا وى تىشتى، ۋە تىشتەكى دن ژ خالەكى چىدە. دەمما ئەو خال، نىقتە تونەبە ئەو تىشت ژى چىنابە.

بى سەرودى گارارا پىر ناكەلە:

بى سەرودى ئان بى سەرۇك، مەرۆڤىن پەر و گەل، نايى ب رىقەبرىن. ئىدارەيا وان سەرەھەۋىدەيا وان چىنابە.

بى زرافىنەمەدرىيە:

بى زرافى ئان مەرۆڤىن ترسۇنەك. مەرۆڤىن ترسۇنەك زوو زوو نكارەن بىسەر بۇويەرىن مەترىسى (تالۇوكە) دە ھەرن، ژېھەر وى يەكى ژى زوو زوو نايىن كوشتن. دىسا مەرۆڤىن ترسۇنەك خوھ نادىن سەر مەترىسان.

بى خوددى دې، بى خوددى نابە:

ئەڭ ب تايىبەتى راستىا زيانا جواكا فەئۇدالزمى يە. دەقى گۈتنى دە وەكى مەرۆڤلەم بەر مەرۆڤان، خوه بىارىزە، خوددى ھېز بە ئان ھەنەك مەرۆڤىن دن ل دۆر خوه كۆم بکە دا كو ئەو مەرۆڤانلى خوددى دەركەفن. ب تايىبەتى د جواكا فەئۇدالى دە ئېيل و مالبات ل ھەف خوددى دەركەفن. يېن كو د ناڭا وان ئىلان دەبە خوددى ھېزىن و يېن ھەم بەر وان، دەزمىنلى خەدىيەن وان، ئەيلا وان دترسە و نكارە خسارى بىدە وان كەسان. لى گۈتنا بى خوددى دې، وەكى كو مەرۆڤ بى خوددى ڈى بە، كەس خسارى نادە مەرۆڤ، تەنى ل وى دني خوددى ل مەرۆڤ تى رەھمى. لى دې كو مەرۆڤلە مەرۆڤان نەيېن رەھمى.

بىيەنا دىيان تى ژخالتىيان:

خالتى، خودها دىيانە. ھەروها خالتى ج قاس دوور بە ڈى تەم مەرۆڤ دى وەكى دىيا خوه دەھىسىنى. تشتىن كو ژىدەرکا وان يەك بە، ئان ژ جىيەكى بن، ل كو دىن بلا بىن خوه خويما دىن و مەرۆڤ پى دەھىسە.

بىيەنا فرەھ ژقەلسى يە:

دەما كو مەرۆڤ نكارىبە ل ھەم بەر نەھەقىيان بىسەكتە، ھەنەك تىن ژ مەرۆڤ رە دېيىزىن: "تىشەك نابە بىيەنا خوه فرەھ بکە". لى ئەسلى ئەمە، نەكى مەرۆڤ بىيەنا خوه فرەھ بکە، ئەسلى ئەمە كو مەرۆڤ ژ ترسان ئان ژ قەلسى دەنگى خوه ناكە. دەما كو دېيىزە "بىيەنا خوه فرەھ بکە"، وەكى دېيىزە "رەخنەيېن توند نەكە" ئان "توند نە پەيىھە".

بىيەنا كز تى ژمالا دز:

ھەكە دزى ڈى پىشەيەك بە، دز ڈى پىشەكارى كارى خودىيە. ھەرتەم گوھى وى لىسەر دزىي يە. "كز" د فى گۈتنى ب واتەيا كزكى، ئان دووقۇن قەلاندى ھاتىيە بكارىانىن. كو بىيەنا كزكى د مالەكى دەھەبە، ئەمە مال خوددى گۈشتە ئان خوددى سەوالە. دز ڈى، فى يەكى، ب بىيەنا تى دگەيىزە. مەرۆڤىن كو ئەھلى كارى خوه بن، ل كو بن ڈى، گوھى وان لىسەرە و زانە كارى وان ژ كودە خەرادىبە ئان چىدېبە.

بیش لاله نه بیش ترا له:

ترال ئان ترؤل. مرؤفین کو ژ هەر کارى، ژ هەر تەفگەرئى زقىر دىن و نكارن، ب خودەر نابىينن کو رابن كارەكى بىن. ترالى ھەنەكى ئەيپ خويما دىبە. لى لابۇونى ھەنەكى خۇذايى يە. ژبەر وى يەكى ھاتىيە گۆتن کو مرۇف بى پاراستن. لابۇونى ژى ژ ترالى چىتەرە.

بیئندهدا کو چیلہک لی یگه ره ئە و نە تو بیئندهدا:

بیژن دینه، نه بیژن کورفوته:

کورهوت (زهفzek) ئان پرېيىز (گەفەزە). دينىتى، ژخوه تىشەكى ئەشكەره و ديارە لى كورهوت وەكى، ھەنەكى خوه ب مرۇغان كرنە. دەقى دەرى د كورهوت وەكى دينىتىي خويابىيە. ئان كورهوت ئە دينىتىي خەرابىتەر و نە خوھشتەر و تازاڭانگ (هاكارەت) خوبىدا.

لە دەوپا مەرۆق ئەلم و مارىفە تا مەرۆقە :

مرۆڤین ب بهدهنا خوه هەری خوهشک بن ژی، دەمما کو ژ ئالى زانستى و ماريفەتى پووج بە، دەمەك كورت مرۆڤ وى ناسدكەن وۇچى ب دوور دكەقەن. لى مرۆڤین هەری نە خوهشک، هەكە ژ ئالى زانستىي تىر بن، مرۆڤ هەرتەم روومەتا وى دگرن و خوه لى دگن.

لەھ ب دەق سان بىس نادە:

وھک، ڙڀوٽ شتھک بچووک، مرؤفٽ شتیئن مهڙن ب ههڙمینه. دٺيٽ مرؤفٽ شتیئن
مهڙن، هٿا اھٻن، مهڙن نڪه قوه، بانا شتیئن بچووک.

"بەلى" هەمەن بەلا ھەمەن:

"بەلى" هەمەن کو بەلا ژى ژبۇ وى تى. هەكە مەرۆڤ ژبۇ پىك ئانىنەكى نەبىزە "ئەرى"، ژخود ئەو بۇويەر چىنابە. دەما مەرۆڤ بېزە ئەرى بۇويەر ب بەلا بە ژى، ب خىر بە ژى، پىك تى. ئانگۇ بەلا ژ "بەلى" ئان "ئەرى" يى پىك تى. ئانگۇ بەلى و بەلا دەپەرىن ھەۋدونىن. هەكە ھەردۇو بىنە با ھەڭ بەلا چىدە.

بەزنا ھەيرانى، ھەركەراسلىقى:

ئەڭ گۈتن، وەكى کو دلى يەكى د كەچەكى دە ھەبە و ھەيرانى وى بە، ج لىباسى، كىنجى لخوه بکە، ژ وى كەس رە باشە و لى تى. چاڭى وى نە خوھشىكىي نابىنە. کو دلى مەرۆڤان ژ تىتەكى رە ئان پىك ئانىنەكى رە بخوازە، قوسوور و كىمانىيىن وى تىتى نابىنەن. تەنى ئالىيى باش ل پىش چاڭى وين خويا دە.

بەلا نابىزە قاي ئەزھاتم:

بەريا کو تىشت خەرابىبە دفى مەرۆڤ تەقەدىرى بىستىنە. هەكە مەرۆڤ ل پىشىا خوه ب نەھىيە و مەرۆڤ ھنەكى تىشتىن، دەبە کو بقە ومن بىفكەرە، ئەڭ يەك بەلايان ژى پرسىگىرەكىان ژى دى ھنەكى كىيم بکە. مىناك مەرۆڤ نەبىزە کو ئەرەبە لسىر رى تونەنە و مەرۆڤ ل نافا رى بىرىقە ھەرە. لى دەبە کو ژ نەدىتى ئەرەبە بىن. هەكە مەرۆڤ، ژ سەرى دە ئەرەبە تونەبن ژى، ل كىلەكا رى بىرىقە ھەرە، ئەرەبە ژ نەدىتى ژى بى، پىل مەرۆڤ ناكە.

بەلچەمۇك ب شەق دەگەرن:

پەلچەمۇك، بەلچەمۇك، باچمىلەك ئان گاپەرچىقەك ئەق نافى گش نافى پەلچەمۇكى نن. ئەو ب شەق بە، نكارن بگەرن. ژ تارىيى ھەز دەن. تارى روئىيا وانە. مەرۆڤىن كارى تارى ژى دەن ب شەق ئان د تارىيى دە دەگەرن. تارىتى ژ وان رە ھالانە.

بهله نگاز چوونه دزی، هېش ل وان ده رکه تیه:

مرؤفین بهله نگاز تم چهوتیان ل پیش خوه دبینن و ژبو کو سوودا وان ل ههف نایي
ههر تشتی دکن پرسگریک ئان ههر تشت دبه پرسگریک ل پیش چاھین وان.

بهله کیا سه والان ژدھقەیه، یا مرؤفان د هوندور دهیه:

ژبو دو رووتی هاتیه گوتن. ئیزار ب بهله کیا سه والان هاتیه شباندن. یین وان
خويایه و د چەرمى وان ده دهدکەفه هولى. لى مرؤفین دو روو ئان "ها رەش ھا
سپى" نه خويانه. هەتا کو مرؤف وان نه جەربىنە ئان تىكلى ب وان رە دانەينه مرؤف
فييم ناكه.

بهندى بىكەس دەرھەقى وى ناكن بهس:

بهند ئان بارگر. ب تايىهتى بهند ژبو کو تشتان ھلگەر ئان بسەكىنинه چىدبن.
وهكى بهند ئافى، "بهنداش". ئەھىزى ئافى دسەكىنинه. "بهندەكە"، يا كو لسىر پشتا
كەرى ژبو بار بسەكىنە تى گريدان. ئیزار ھەكە ژبو مرؤفان بى گوتن وەكى "بارگر"
ئان يى باران ھلدگرنە. ژ خوه يى خودىيى وى تونەبە هەر كەس دى بارى خوه لى
بکە. د دەرھەقى وى/وى ده ژى كەس نابىزە "گونەھە بهس، ئەم پېشگۇتنىا وى ناكن".

بەنيشتى دېھنان ژرتلى يە:

رتل ئان ليتر (بەتمان)، وەكى بەنيشتى دېھنان پەر، مەزىنە. تەقگەر و لەباتا دېھنان
زى ئەجىپ و نە وەكى تشتىن ئاسايى نە. ھەروها دەما مرؤفەن ژى تشتەنە نە ل رى و
دەرى مرؤفایي بکن ئەھىزى گوتن ژبو وان تى گوتن. 'رتل' د فى دەرى ده 'ليتر' تى
فييمكىن.

بەق نە قورە وى ب درە:

کو خويما مرؤفان چاوا بە، مرؤف دى تم ل پەى وى خويما خوه ھەرن. ديسا مرؤف
ھېنىج تشتى ببە، مرؤف تم ب پەى وى تشتى يە كو بده دەر. نە وها بە مرؤف دى
تەنگەزەر ببە. ديسا كو مرؤف لسىر تشتىن كو دەتكەرە نە پەيشه، مرؤف د ھشى خوھەد
دەھىلە، ژبو فيي يەكى دېبىزە "بەرا ھوندرى خوه ددە".

بەق نکارە جۆت بکە :

ھەر تشت و گیانھوەر تفگەرا وى ب ئاوايىھى يە. ھەر يەك کارەكى دکارە بکە. ھەر تەفگەرەك ب تشنەكى و ب رېبازەكە خۇد ئى تايپەتى چىدې.

بەرژبەستان خلاس نابن :

بەست ئان جەھى ئاڭ تىيەدە دەھەركن. د خۇدايى دە جەھى كور، وەكى نەوالان خويا دىن. ڙخۇد د وان دەران دە دار ھەنە، دەما كو دار ھەبن بەرئى وان ئان فيكىي وان ڙى ھەنن. ديسا "بەر" ل دەۋەرنان "كەفر" تى گۆتن. كەفر ڙى ل بەستان پەن. واتەيەكە دن، كو كول و ئىش ڙ مەرقۇقىن كەتى رە خەلاس نابەيە.

بەرقە نجىي قەنجى، شوخلىكەسى يە، بەرخەرابىي قەنجى شوخلىكەرىانە :
وەكى كو ڙ قەنجىي رە ھەر كەس دکارە قەنجىي بکە. ئان د پېكھاتنىن ئەرىيىن دە ھەر كەس دکارە ب ھىسانى تەڭ بگەرە و تشنىن ئەرىيىن بکن. لى خەرابى ب مەرۋە بى و مەرۋە بەرافازى وى خەرابىي بکە ئەو تشنەكى ب روومەتە و وەكى داش گۆتنى دە دېيىزە ئەڭ كارى مېرمانە، ئەڭ نە کارەكى ھىسانە.

بەرل جەھى خۇد گرمانە :

د ۋەر دە "بەر" ڙ دېلەقا "كەفر" هاتىيە گۆتن، كەفر ل جەھى خۇد گرمانە. دەما مەرۋە خۇد تى ھلدە و ھەول بىدە راكە، سەڭاھيا وى ئان گرانيا وى خويا دې. ڇۈچ مەرۋەن ڙى، كو مەرۋە ل جەھى خۇد ل وارى خۇد بە مەرۋە خۇد پەر ب ھېز دېينە.

بەرل جەھى خۇد رىندە :

ئەڭ ڙى وەكى كو "بەر ئان كەفر ل جەھى خۇد خۇدشىكە". دەما تىكەفە دىواران وندا دې. ديسا وەكى "بەر" ئان بەركىيەن نەباتانە. بەركىيەن نەباتان ل جەھى خۇد خۇدشىكەن. "بەر" ئان "بەرمەھى" ڙى ل جەھى خۇد ب روومەتن.

بەرل جىيەن خوھ قەدرە:

بەر، وەكى بەرى گىا و چاندى يە. گەنم ئان نىسىك ل جەن خوھ ب روومەت و ب قەدرەن. دەمما مروققىمىيەكى، ل وەلاتى كۆتى خوارن، بىھ جىيەكى كۆئەن گىا نايى خوارن بىغۇشە، كەس روومەتى نادى.

بەرسەنا كەرىتىي ب كەرىتىي نايى دايىن:

شاشى ب شاشيان سەر راست نابىن. بەرسەنا تشتىن دەرەو ب راستيان تى دايىن. هەكە بەرسەنا دەرەوان ب دەرەوان بى دايىن راستى دەرناكەفە ھۈلى. نەزانى ژى ب زانەبۈونى راست دې.

بەرسىيا رۇقى دە نەبە بلا شىر تە بخوه:

رۇقى ئازەلەكى فەنهكە، شىر ژى پەر ب ھىز و ئازال گش ژى دىرسن. دەمما كۆ مرۆققى ل پەي يەكى فەنهك بىگەرە دې ب كۆ مرۆققى تىكەفە دافكان، ھەروها مرۆققى وەكى وي ژى خويما دې. لى دەمما مرۆققى ل پەي يەكى مىر و ب ھىز بىگەرە، ھىز ژى مرۆققى رە چىدې و مرۆققى ب ھىز و مىر ژى تشتىن خوھ، نە ب دزى، ئەشكەرە دەن. پىۋستىي ژى ب فەن و دافكان نايىن. تشتىن ئەشكەرە بن ژى، مرۆققى لگۆر وي يەكى تەڭدىرا خوھ دىستىن. دىسا ئەڭ گۇتن تى ۋى واتەيى كۆ، مرۆققى تشتەك كر بلا ھىزا بە، نە كۆ مرۆققى ب پەي تشتىن ھوورك بىكەفە و داۋىي ژى تابا مرۆققى بەلا سەبەپ ھەرە.

بەرف ب فلا خوھ نا ھەلە:

بەرف ب فلا خوھ ئان ب خومىستىن خوھ نا ھەلە. ئەڭ گۇتن تى وي واتەيى كۆ، سەركەفتىن ب خوھ چى نابە ئان، كار، كۆ مرۆققى ھەول نەدە ب خوھ چىنابە.

بەرف كەتىيە كۆلنگ ب جەمدەن:

تشتىن خوھزايى، بۇويەرەن خوھزايى، ھەريەك ژ تشتەكى و ژ سەددەمەكى چىدېن. ھەروها تو بۇويەر و پىتەھاتن ژى بى سەددەم تونەنە.

بەرفا بەرئىفارى قىرىٰ تىنە ل دەبارى:

بەرفا بەر ئىفارى، پر جەمدى يە، ژېھر كۆناف ژى وندادى دە، ئىدى هەوا ژى پر سار دە. ديسا وەكى كۆ مرۆڤ ل بەنداتشىتەكى بە و نىزى ئەنجامى، بۇويەرەك بى دىلى مرۆڤ بى ھۆلى.

بەرف دچە ئەرد دەمینە :

ئەرد بىنگەھە دفى گۆتنى دە. كۆ مرۆڤ بىنگەھى زانبه ژخوه تاشتىن كۆ ژ وى ھاتىيە ھۆلى وندادىن ژى، مرۆڤ دى زانبه وى ديسا چىپىن، ئان مرۆڤى كاربە چىپكە. ژېھر وى يەكى ژى، دفى مرۆڤ ل بىنگەھى مقاتابە و زانبه بىنگەھ چىه.

بەربەرى و نانى گەنم ل جەم ھەۋى نابىن :

بەربەرى، فەسادى يە، نانى گەنم ژى نامەت و پېرۆزە. ژېھر وى يەكى ژى تاشتىن پېرۆز و فەسادى، بەربەرى، ل ھەۋى ناكن. يان مرۆڤ وەكى نانى گەنم پاقۇز بە، يانزى مرۆڤ ب فەسادى و بەربەرى ب پەي تاشتىن نەراسىت بىكەفە. ديسا وەكى كۆ مرۆڤىن بەربەرى دىكەن ھەرتىم سەرى وان د تەشقەلەيان دەيمە. ژېھر وى يەكى ژى ھەرتىم خزان و بەلەنگازن، نانى گەنم ژ وان رە بەھايە.

بەرى ب ئەدلەنە، پاشى ب خەملىنە :

خەملاندىن ھەنەكى ب زۆرى و ژبۇ دەمەك كورت ئان دەمبۈرى، چىدېبە. لى ئەدلاندىن ئان سەر راستىرن ژبۇ دەمەن درىز چىدېبە. ھەكە مرۆڤ بەرى ب خۇەملىنە و دوورە ب ئەدلەنە د دەمە ئەدلاندىن دە ئەو خەملاندىن وى خەرا بىبە و ديسا ژ بىگاڭى مەرۆڤ دى ب ئەدلەنە. وەكى مەرۆڤ كارى پىشى داۋىي یى داۋىي ژى پىشى نەكە. پىشى ج پىيۆست بە مەرۆڤ وى بکە.

بەری داری، داری دخەملىنە:

بەری هەر تشتى وى تشتى دخەملىنە. "بەر" ئان "بەرھەم" ئان تشتى ژ ھلېھەرنى تى ھۆلى. بەرھەمى مروقان ژى مروقان ب روومەت دکن و وان بلند دکن. ھەروها خوھشک ژى دکن.

بەری گوھدارى كە پاشى خەبەر دە:

گوھدارى كەن گىنگە د جقاتان دە، د جقىنان دە. ھەكە مروق گوھدارى نەكە، مروق رەوش و خوھستنا يى ل ھمبەر خوه قىيەم ناكە. مروق باش گوھدارى نەكە مروق باش نكارە بەرسقى ژى بىدە. ديسا مروق نكارە يى ھمبەرى خوه قانە ژى بکە. ھەروها مروق روومەتا خوه ژى د گۇفتۇگۆيان دە وندە دکە.

بەری خەبەر بېيىزە پاشى بېيىزە:

كە مروق ژ ھەكان رە بەھسا بۈويەرەكى بکە دەقى مروق پېيشى بۈويەرە باش بېيىزە و دوورە شىرۇقەيى بکە ئان رەخنەيى بکە.

بەری خوھهان ل بىرانە، يى بىران ل چىيانە:

ئەڭ گۇتن راستە راست ژبۇ كوردان هاتىيە گۇتن. د دەمىن بەری دە برا ئان مىر تم ل چىيا بۇون. د ژيان و دىرۇقا كوردان دە ئەڭ يەك ھەرتەم پېڭ ھاتىيە. لى بەل دەمىن بەری خوھه ئان ژن، تم ل پەي مىرمان بۇون، ئان خوه ب برايى خوه دىستاندن. دەما برايى وان ژى بچۇويما چىي، ھىقىيا وان ژى نەما ب تو كەسى دەھات. ديسا تى واتەيا كو برا تم ل تشتىن مەزن دگەرن.

بەری دلان بەرە:

وەكى دل ب ھەيىنە، ئان بەری دلان (بەرھەما دلان) بەر ژى چىىدىن. نە بەلا سەبەبە.

بەری بارانی با تى، بەری مرنى تا تى:
بنىر: "نیشانا بارانى بايە، نیشانا مرنى تايە".

بەرف ژى سېي يە، لى تام تى تونەيە:
ھەر تشتى سېي ئان پاقىز، مروڭ ژىرە نكارە بېيىزە باشە. ئەسلى ئەوھە كۆنگەھە وى
تاشتى ئان سوودەيا وى تاشتى باش بە.

بەرفا چىايى بلند پر دې:
چىايىن بلند تم سار و بەرف خوه لى دگەرە. تاشتىن مەزن و مروققى ل پەھى تاشتىن
مەزن دگەرن، ھەر تم بۇويەرىن مەزن ژى تى پېشىا وان و زۆر، ل دۆرا وان دگەرە.

بەرتىل كەقىران نەرم دكە:
نە ھەوجهى شىرۇقەيى يە. لى بەلى وەكى تى گۆتن دنیا لى سەر تماھىي ئافا بۇويە
و مروققى د ژيانا خودەدە تم ل پەھى ژيانەكە خوھش و تۈزى ھەبۈونى يە. ژېھر وى يەكى
ژى ھەبۈون جارنان مروققان دخە رىيا خەراب و تاشتىن نە ل رى ژى ب مروققان دەد
كرن.

بەرروو ژكۈتكى دەرە:
بەرروو دەما ژ كۈتكا خوه دەردەكەفە تاشتەكى چەن يە، نە وەكى كۈتكا خوهىيە.
تاشتىن كۆن نوو چىدىن ژىي كەفن جووداترن. ھەرۇھا زارۇك ژى ژ دى و باقى خوه
جوودانە و تاشتىن نوو دىكىن و دپارىزىن. ژېھر وى يەكى يە كۆ دېيىزىن "لاو تم باقى
خوه ب شوون دە دەھىلە". وەكى تى زانىن مروققىن كۆ پىر دېن ژ زارۇكىن خوه رە
دېيىزىن "زارۇكىن زەمانە". ھەنەك پىر ژى دېيىزىن "چما زارۇكىن مە وەكى مە نافىكىن".
لى بەرروو ژ كۈتكى دەرە. ئەڭ يەك تاشتەكى خوهىايى يە. ھەكە زارۇكىن مروققى نە ژ
مروقق پېشىكتى تى بن، تەقەز شاشىيەك ئان خەلەتىيەك دېيىقەزۋىيا ژيانى دە چىبۈويە.

بەرروو زارى بىزنى يە:

بىز، وەكى خوه ب بەررووپى تىينه زمىن، كول و دەردىئن بىزنى كو بەررووپى بخوه.
دەما قالا بىزنى تى بىرا مەرۆف. ديسا وەكى تەمبۇرۇ زارى ھونەرمەندە، ب تەمبۇرۇ
خوه، خوه تىينه زمىن و تىشتن دەلى خودە دەدە فېمکرن.

بەرقە شەرى سبى ھەرە، بەرقە خىرا ئىيقارى نەرە:

ئەڭ گۈتن ژى وەكى گۈتنا "شەرى سبى چىتە ژ شەرى ئىيقارى" ئان "خىرا سبى
چىتە ژ خىرا ئىيقارى" يە.

بەرخ ھەتا ھەتايى دىن شىللىكى دە نابە:

ھەرتىشت كو كەته دەما خوه ئى كاملىبۇونى، دەقى مەرۆف ب پەرژىينە. بەرخ ئان
زارۇك، كو بۇون خۇرت دەقى مەرۆف ب پەرژىينە و لگۇر وى تەۋبەرە. ھەروها خورت ژى
كو بۇون زلام، ديسا لگۇر وى يەكى تەۋبەرەن. كو بۇويەرەن، دەما وان بى دەقى مەرۆف
ھاى ژى ھەبە كو وى بى. كو ھات ژى دەقى مەرۆف نەبىزە چما ھات، مەرۆف زانبە كۆ، دەما
وى يە و ھاتىيە. لى بەلى لگۇر وى رەوشى مەرۆف تەۋبەرە.

بەرخى بەرمىي، وەكە بەرانى بەرىي:

بەرخى بەرمىي ئان بەرخى بەر دىا خوه وەكى بەرانى ھەرى خوداشك و مەزنە.
لاو ژى لېھر دەلى دىا خوه وەكى مېرى ھەرى باش و شىرىينە. ديسا وەكى بەرخى بەر
دىا خوه وەكى، باشه و ژبۇ "بەر"، زېدەبۇونىيى، باشه. ئەۋۇزى دى بېھەران. ژخوه
پەيقا بەران پەيقةكە ھەفدوودانى يە و ژ "بەر - ئان" ھاتىيە. ئانگۇ سەۋالى ژبۇ
"بەران" نە.

بەرخى چى دكۈزى دە خويایە:

بەرخى چى، ھى د كۈزى دە بە خويایا دبە كو باشه ئان نەباشه. ديسا وەكى كو مەرۆف
دەكەفە كۈزكە شەر، مېرانى ئان ئەگىتى خويایا دبە.

بەرخى چى لېھر مالى مالۇوم دې:

بەرخى چى لېھر دى بەللى يە:

بەرخ دەمە تى كۆزكى، باش بە ئان نە باش بە، خورت بە ئان قەلس بە خويما دې.

ھەروها خۇرتىن باش هى دەملا خودە خويما دېن. ديسا تى واتھيا كو خۇرتىن مىر د

كۆزكى شەرددە خويما دېن و ھونھرىن خوه وى دەمى دەن خوياكىن.

بەرخى ژى دو ماكان دەزه:

وەكى كو بەرخى چى ھنگى ژىر و چالاكە ئان ب پرۇشه و تىئر نابە دو ماكان دەزه

ئەو ژى ژىھاتى بۇونا وي خويما دكە.

بەرخى نىر ژبۇ كىر:

بەرخى نىر ژبەر كو زىدایى ژى چىنابە، تم يى فرۇتنا ژبۇ گوشته. مىر ژى ھەرتە

ژبۇ شەر و جەنگى نە، ھەرتەم مەن و كوشتن لسەر وانە. ديسا تى واتھيا كو بەرخى نىر

ژبۇ كارى زىدایى يى يە. مىرىن باش ژى دەقى ب كىرى تىشتەكى بىن.

بەرخى نىر ژبۇنا كىرى يە:

وەكى گۇتنى ژۇرىنە، لى بەلى "ژبۇ كىر" و "ژبۇ كىرى" جووداتىي دەردەخە ھۆلى.

ئەڭ گۇتن ژى بەرخى نىر، وەكى ژبۇ سەرژىكىنى يە. دنافا پەز دە بەرخىن نىر پر

نايىن ھلئانىن. يەك ئان دودو، ژبۇ بەرانىي دەيىن. يىن دن ژى ژبۇ سەرژىكىنى تىنە

فرۇتن. دنافا مەرۋەن دە ژى ئەڭ يەك، وەكى كو مىر ژبۇ شەرە. ئان داشەران دە مىر

ھەنە و ئەو تىنە كوشتن. ديسا وەكى كورى خوه ل مىرانىي دەكە بەلا ئان دېيىزە "ئەز

مىر" م، تم و تم ب كوشتنى دەرە، نە ب ئەجەلى خوه.

بەرخى خەلکى د كۆزا مەرۋەن نابە:

بەرخى ھەنەكى دن، دەمە ب كۆزا مەرۋەن دەبە، ھەرتەم مەرۋەن وەكى خوه نابىنە و باش

لى مقاتە نابە. ديسا تى واتھيا كو ج مەرۋەن، ج ئازال، نە ل جىبىھى كو لى چىپۇویە بن

مەزن نابىن، ئان ھەرتەم ھشى وان لسەر ئەسلى وانە.

بەرخى سېيۇي نابە بەران:

ئەڭ پەيچا "بەرخ" ، يىن كو دگەلەك گۆتنان دە خوييا دې، بتايىبەتى ژبۇ خۇرتان تى گۆتن. يا ۋىنى گۆتنى ژى وھايە. زارۇك ئان خۇرتەمى سېيۇي و بى خۇودى، مەزن بې، ژخوھ پەروددەھىيا وى ئەدەبىا وى كىيم دەمینە و نابە وەكى ھەم دەمى خوه، نابە وەكى ھەفچاخى خوه.

بەت چ قاس كۆك دې ئەو قاس چىھ لى تەنگ دې:

بەت (تەيرى بەت) چ قاس كۆك دې (مەزن دې) ئەو قاس جىھ ژى لى تەنگ دې. وەكى كو مرۇۋەج قاس مەزن دې ئەو قاس جىھى مەزۇنلى دەزى ژى بچۈوك خوييا دې. مرۇۋەج قاس زانه دې، ڙيانا مرۇۋەئى بەرى ب مرۇۋەپ بچۈوك و ئەجىپ تى. ھەروها مرۇۋەكول گەلەك دەفھەران بىگەرە و جەن مەزن بېينە ئەو قاس جىھى مەزۇنلى بەرى ب مرۇۋە بچۈوك خوييا دې.

بەخت كەلەھا مېرایە:

نە سۇند نە قەسەم و نە پەيىش. تەنلى بەخت. بەختى كو باشىا مەزۇن دە دەنەشاندالىن. مەزۇنلىقىن باش، بەختى خوه خەرا ناكن و خرابىي ناكن. دەما كو دېيىن فلانكەسۇ مېرە، دەقى بەختى وى راست بە.

بەختى دى جەھىزى قىيزى يە:

بەخت، دەقى گۆتنى دە سوودە. سوودا دى كو باش بە، ژ خوه قىز وى ب يەكى ب دلى خودەرە ب زەوجە. دەما كو ب يەكى ى لى خودەرە زەوجە، وى دەمى ژى نە ھەفچەيە كو قىز حېزان ژى چىپكە. دەما دى باش بە، وى چەھىزى قىزا خوه باش چىپكە. وەكى كو مرۇۋە د کارەكى دە ب خەبتە، ھۆستايى شاگىرت ب بەخت بە و باش رى وى بىدە، ژ خوه ئەۋۇزى دى بېھ ھۆستا.

بەختی پیشین واری هیشینه :

بەختی مروڤ باش بە، پیشی واری مروڤ شینه. هەکە واری مروڤ نە شین بە تو تشتی دن سەر راست نارە. لگۆر ۋى گۈتنى، دفى ئەولى واری مروڤ شین بە و هیشین بە.

بەختی میران گۇوزا پووجە، پر شەستى يە :

پەيچا "میر" د گەلەك گۆتنان دە ھەمە. جارنا ژبۇ زلامان، جارنان ژبۇ ئەگىتان و جارنان ژى ژبۇ میرەنى (وېرەكىي) ھاتىيە بكارىانىن. دفى گۆتنى دە مروڤ دكارە ب دو ۋاوايان شىرۇقە بکە. میر ئان زلام ژبەر كو د دەمىن بەرى دە ھەرتەم ل پیشىي بۇونە و كوشتن ب پرانى پارا وان بۇويە، دبە كو بەختى وان گۇوزا پووج بە. ديسا ھەكە مروڤ ب وېرەكىي شىرۇقە بکە، ديسا مروڤىن وېرەك كو خوه ژبەر گوللەيان نادە ئالى ژى ديسا بەختى وان، پرا شەستى يە.

بەختى رەش تە ئى خوددى يە :

بەخت ئان ويژدان، تە يى كو ھلدگەر وەكى دن تو كەسى تىيىكلدار ناكە. راستى ئان نە راستى تە يى خوددى خودىيە، لسەر كەسەكى دن نايىن ھەسىپ.

بەختى رۇمى تونە يە :

وەكى راستىيا رۇمان تونەيە، ويژدانى وان تونەيە، باوھرى ب وان نايى. ئەڭ گۆتنەكە دىرۇكى يە كو گەلىن ئەندەۋلى پر زۆرەستى ژ دەستى رۇمان دىتىيە وى خويا دكە.

بەزا پىسىكى ھەتا بەركۈلىنى يە :

جىيەن ئاسى ژ پىسىكى رە كۈلىتا نېيىنایە. ھەر كەسەك ژى رەقا وى ھەتا جىيەكى يە، مىسۇگەر وى ل دەردەك ئاسى ببە و بى دىتن. ھەر كارەك ژى داوىيەك وى ھەمە و ژ بىيەن فەھىيە رە ژى سىنۇرەك ھەمە.

بەزىھەسپى نامووسا سوارانە :

تاشتىن کو مرۆڤ خوددىي وى بە، ئان ھەسپا کو مرۆڤ سوارىي وى بە، ھلېت باشى و نەباشيا وى ژ مرۆڤ تى پرسىن.

ب ئالاستنى زك تىر نابە :

تاشتىن کو مرۆڤ دىكىن، دەقى بىنگەھە و ھېزايى تاشتەكى بن، داكو بىه بىنگەھە تاشتىنان. تاشتىن هوورك تم كىيم دەمەن و تاشتىن مەزن دەرناخە ھۇلى. ديسا ب پارىكان و ب پارسى مرۆڤ ب ھىسانى تىر ناخوھە. ب بەرگەرا كۆلەدارى ژى تو تاشتەك ناكەفە دەستتىن مرۆڤ.

ب ئامەن بىكە جەزئەك بەرى تە خوارىيە :

ئەزمۇون پر گرنگە. مرۆڤىن ب تەمەنى خوھ مەزن، خوددى ئەزمۇونن ژى. ھەكە مرۆڤ تە ب مەزنىي خوھ ب شىورە و ب وان رە كاربکە سوودەيا وى يەكى ھەيە. گۇتنىيىن ب ۋەرنىگى پېن.

ب بىيەنا فەرەھ بىسىرە دېھ ھەلاو-

ب بىيەنا فەرەھ بىسىرە دېھ دەس :

بىسىرە ئان شەربەت (شىريديا ترى)، ب سەبرى خوھش دېھ و دكارە بىه ھەلاو. ئامۇ گۇتن وەكى سوودەيا سەبرى ۋەدبىزە. مرۆڤ ب سەبرى سەركەفتىن ب دەست دخە.

ب چاڭ گۆقاشتىن چاڭ تەنگ نابە :

چەفتەنگى مينا خەسووسىي، تەما ھكارىي ھاتىيە گۇتن. مرۆڤ ژبۇ تاشتىن بچووڭ ئان تاشتىن کو ژ مرۆڤ رە پىيۆست بە، دكارە بەرسقان نەيىنى بىدە.

بچووک گورا مه زنان بکه، لنگى وى ل كەقран ناكەفە:
بچووک كەقران باشىزە، چالى مەزن نكارن دەرخىنە:
زارۇك ئان خۇرتىن ناشى كو تشتان دكىن، لگۇر ھشىن خوه ئى تمەزە دكىن و شاشيان
نابىين. ژېمەر وى يەكىن ژى دەما تشنە ئەجىپ دكىن مەۋەقىن مەزن ل چارەسىرىيا وى
دەھىپەرن.

ب چىكى گوران بە، نەبە بچووکى براان:
دبىئەن بچووکى برا تم يى سوخرەيانە و ھەرتىم زۆرا برايىن مەزن لىسەر وان ھەيە.
دكىيەن كارى نە كىرھاتى دە، يى مەزن تم يى بچووک دشىنە. د جەڭلىكى دە ژى وھايە.
وھكى گرسە يَا بچووک ھەرتىم ل داۋىي يە و بەرژەوەندى ھەرتىم ژىي پر ھېزىزە دەھەرە.

ب دارى زۇرىبەتىي موهبەت نابە، دارى زۇرىبەتىي زۇو دشكى:
موھبەت ئان موھابەت، وھكى تىيەلىي خويا دبە. ھەكە تىيەلىي مەۋەقان ھەبە
موھابەتىن خوهش و دەم درېز د دۆمە. ژخوه ب زۇرى ئەڭ موهبەت چىنابە. ب زۇرى
بە پر كورت دقەدە.

ب دەستت نامەرداڭ نەچە، بلا سېلاڭ تە ببە:
"بلا شىئر تە بخوه" و هەندى. وھكى دبىئە مەرۇف تو جار خوه رادەستى مەۋەقىن نە
باش نەكە، مەرۇف تو جار ژېبەر نامەرداڭ دانە خوه و خوه بەردەست نەكە.

ب دلى كالان قىيزى بستىنە، ب دلى خۇرتان ھەسپى:
دىلى كالان گەلەكى دنيا دىتىيە. ب جەربە. خۇرت ژى پر ب پەرۇشىن و ژ تشتىن
پەرۇشىي ھەز دكىن وھكى لى سواربۇونا ھەسپى ئان ئەرەبەيى. ديسا وھكى كو مەرۇف
تشتەك كر ئان دەست ب كارەكى كر دەقى مەرۇف ژ پىسپۇرە وى كارى بېرسە.

ب ئەلبىا مەزن نەدە خەلکى، ب ئەلبىا بچووڭ بىدە: كو مرۇققى ب ئەلبىا مەزن بىدە خەلکى، مرۇققى داۋىيى بى دەو دەمىنە. دېنى مەرۇققى خودەزى بىكىرە. دېنى مەرۇققى ھەيىنەن خوه بپارىزە و زوو ب زوو بەلاڭ نەكە ئان مەرۇققى شكارتەيىن خوه ۋەشىرە و زوو ب زوو ژ خەلکى رە دىيار نەكە كو ھەر كەس بى بەھسە.

ب داگن دهگووش ره ههرن، زوو فهگهرن:

ڙٻو کو دا ڀڪن ب ده گووش هه رتم بالا وان لسهر ده گووشان وان ئى ل مالٽ ما ڀه یه.
وئي ده مي د رڀيان ده قمهت خوه نا شتا خلين و کاريئن خوه ڙي زوو خه لاس دکن دا کو
زوو هه رن مالٽ. ڀيٽ کو هه وجه داريا وئي ب کار هه به دفڻي مرؤُف کار پيره بکه. نه کو
ڀين ڙي کار هه زنا کن.

ب دهست بشقتو دکاره خوه بگری، ب نگ بشقتو دکاري خوه بگری ب زمان بشقتو
نکاري خوه بگری:

ئان ب فى ئاوايى، "تو ب دهست بشقى تو دكاره خوه بگرە، تو ب نگ بشقى، تو دكاره خوه بگرە، تو ب زمان بشقى تو نكاره خوه بگرە". دېنى كۆتنى ده ژى خويما دبه كۆ زمان ئان كۆتن پر گرنگە. دېنى مروۋەل كۆتن و پەيقيەن خوه مقاتە به، داكو رۆزەك بى مروۋەز بۇ پەيقيەن خوه فەدىكار دەرنەكەفە. د دەمەن بەرى دە كۆتنا دەھې مروۋەن وەكى پەيمانى بۇويە. ژېۇنا وى يەكى مروۋەن نكارىبۈون پەيقيەن نە ل رى بکرانا ئان نكارىبۈون خۇدەيتىي ل پەيقيەن خوه نەكىن. كۆتنا مروۋەن دېبۈ كەسايەتىا وان.

ب دنیٰ ب شبوره، ب ئاقلى خوه نکه:

ژبو کارهکی، دفی مرؤف لیکولینی بکه و ب گلهک کهسان ب شیوره، لی ههر که س لگوری خوه رامانی خوه دبیزه. د نافا وان رامنان ده دفی یی کو هه ری دکه فه سه ری مرؤف، مرؤف وی بپهزرینه. هه که ده ما کی ج گوت و مرؤف ببیزه "نه راسته"، مرؤف تو حاری ناگهه راستی، لهوره هشی مرؤفان تهول ب تهوله.

ب ئەشقى مەويژان دل دچت گويژان:

دەما مرۆڤ ب ئەشق، ب خوهستان كارهكى بکە، ئەو كار ب مرۆڤ شىرین دبه. وەكى كو مرۆڤ ب خوهستان هەرە گويژان ئەو گويژ ب مرۆڤ دبه وەكى مەويژان وشىرین. ديسا وەكى كو مرۆڤ ژيۇنا تشتەكى بىينە، (میناك يارا خوه) هەرە جىھەكى پر نە خوهش كو مرۆڤ دەمەكە دن نەچى.

ب گۆت گۆت مرۆڤ نارە جوت:

دەما مرۆڤ كارەك كر دەقى مرۆڤ پر لىھەر نە پەيىھە ئان دەقى مەھەق كرن ل پېش بە. تەنى گۆتن نابە تشتەكى. ژبۇ كارەكى خەبات پر گرنگە. ب تۈركى دېيىژن "ب پەيىھە كەشتىيا پەنیر نا مەشه". كو مرۆڤ كارەك كر و پر ب بەلەنگازى لىھەر پەيىھە، ژخوه ئەو كار نا مەشه. وەكى مرۆڤ بى دلى خوه وى كارى بکە.

ب ھەۋالى خوه نەكمەن، وى وەرە سەرى تە زى:

دەما تشتەكى خەراب تى سەرى ھەۋالى مرۆڤ، دەقى مرۆڤ بى نە كەمنە و مرۆڤ وى يەكى باش ب نرخىنە. داكو نەيى سەرى مرۆڤ ژى. ھەكە مرۆڤ بکەنە و قەھرىپىن خوه پى بکە و دەرباس ببە، رۇزىكى ھەمان بۇويەر بى سەرى مرۆڤ، وى دەمى مرۆڤ نزانە كو مرۆڤ دى ج بکە. ئا نەوا وەكى گۆتنەكە تۈركى خويايە، لى وەكى گەلەك گۆتنىن دن، نە دىيارە كو پېشى كىزان نەتەوەيى بكار ئانىيە. دبە كو پېشى كوردان ئەڭ بكار ئانىيە. لەورە چاندا كوردان پر ھاتىيە نالانكىن و ھەروها ژ يا تۈركى كەفنتە.

ب ئىلمى مەلى بکە ب ئەمەلى وى نەكە:

مەلە وەكى ئىلمدار و زانىست تى ھەسىپ. تشتىن كو دېيىژ، دبە كو راست بە لى دبە كو ئەو د ژيانا خودە لگۇر وى ئىلمى تەڭ نەگەرە. ئەو ژ وى كارى بەرپرسىيارە. لى دەقى ئىلمى وى ژ ئالى مرۆڤان دە بى نرخاندىن. ئەڭ گۆتن ژى تى وى واتەيى كو، مرۆڤىن زانا و زانست دبە كو د ژيانا خودە لگۇر وى زانستىيا خوه تەڭ نەگەرە لى زانستى ژى، ژبەر وى يەكى ژ ھۆلى رانابە و نايى وى واتەيى كو نە راستە.

ب کولان نه چن دریشی:

همبهر دركهتنا تشتان ڙي ب ریبازه. وڌي کو مرؤُف نکاربه دهستن خوه بافيڙه
گوللهيا کو بهر ب مرؤُف تي. ئان مرؤُف نکاربه دهستان ئهره بهيهکه ب ريده بسنه کنيه.
کو مرؤُف ب کولان همهه دریشی ڙ خوه پر توروڙه و وئي دهستن مرؤُف په رجه بکه.

ب مه رفهي مه رفان ره بازار نابه:

ڙبو کو مرؤُف کارهکي ل همبهر يهکي بکه و مرؤُف ب ئاکرده بهي وئي که سى ره ڙبو
وئي يهکي تيکه فه بازارئ ئان ئاليکاري ڙي بخوازه. لئي وڌي دگوتنيين دن ڙي تي
فييمکرن، ئاقره به، ئاقره به ييئن خوه نافيڙه ئان خاييٽي پيره ناكه، لڳور ڦي گوتني.

ب په يشي پا خر نابه زير:

ئهڻ گوتون ڙي تي واتهيا کو کرن ڙ په يشي چيٽه. تشت، ب په يشي تهني نايئن
هولى. ده ما مرؤُف کار نه که تو تشهك چيٽابه. مرؤُف ج قاسي ب سه رپا خر ده ڙي ب
په يشا ديسا نابه زير. لئي مرؤُف ههول بده و خهباتي بکه، گوههرين دهه رت شتى ده
چيٽابه.

ب په يشي کي مرؤُف دهه ره جنه تي، ب يهکي مرؤُف دهه ره جهه هنه مي:

کو گوتنيين مرؤُف ڙبو خيري به و باشيا مرؤُفان تيده به، مرؤُف دئي همه ره جنه تي.
لئي نه ڙ خيري ره به، مرؤُف دئي نه باشيو ڙي ببينه و مرؤُف دئي به رديلا وئي بده. دفني
مرؤُف ل په يشيئن خوه مقاته به، ب په يشي کي ڙي گهلهک تشت تيئن گوهه رتن. گوتنه ک
دبه سه ده ما قه تلا گهلهک مرؤُفان ئان دبه سه ده ما ئاشتيي و خوهشيو. ب گوتنه کي
سه رئي مرؤُف دكه فه به لاي ان.

ب پرسی مروق دهه ره خورسی:
ب پرسی مروق دهه ره قودسی:
ب پرسی مروق دهه ره قهربانی:

تشتین کو مروق نزانبه، ریبین کو مروق نزانه پیده هر، دفعه مروق ب پرسه. دبه کو مروق نزانبه، ئەف نه تشتەگى ئەبىھە، لى مروق ب پرسە، مروق دى ھىنى گەلەك تشستان ببە و مروق دى رىا خوه ببىنە.

ب قاسى بهزنا خوه بپەيچە:

كەساتيا مروق چاۋا بە، ج قاس مەزن ئان ج قاس بچۈوك بە، دفعه مروق لگۇر وئى يەكى تەف بگەرە. د جفاڭى د ڙى كۆپ كەس ل پەى مروق بن ئە و قاس ھىّزا مروق ھەيە. وەكى سەرۋاڭ كۆمارەك دكارە ببىزە "ئەز دى ب قلان دەولەتى رە شهر (ھەربى) بكم" ، لى كاركەرەك ئان گوندييەك نكارە فى يەكى ببىزە.

ب قىزان رە نەچن، قىز تەرن، ب نەبيان رە نەچن، زاف دەرن:
"ب قىزانى ج قاس خوهشە، بۇوكانى گولا گەشە، گافا كۆ كەت بەر قەھرا مالان، رۆزى رەشە".

ديسا گۆتنەكە لى سەر قىزان. لى ئىيڭار راڭھىيا ژيانا وانە. ب قىزانى خوهشىن. ب بۇوكانى وەكى گولەكى ۋەدبىن و دەم، دەما وانە. لى دەما كۆ مال و زارۋاڭ چىدېن قەھر ڙى چىدېن و ڙ وان رە ڙى، ڙ مىرىن وان رە ڙى رۆزىن رەش دەردكەفن. گيانە وەرىن جوان گش ب پەرۋىن. ئەف گۆتن وەكى پەيچەكە خوهشە و واتەھىا وئى ئى گۆتنىن پىشىان ڙى ئەفە؛ دفعه هەر كەس ھەم جنسى خوه لگۇر خوه ھلبىزىرە.

ب شەق رىيلى ل رىيان، قەدا لېھەر پىيان:

د دەمەن بەرئى دە كۆ مروق ب پىيان (پەياتى) دچوون بازاران و دەران. ژخوه قەدا و بەلا ڙى ھەبوون و ب پرانى ب شەق چىدېبوون. ھەر تشت دەما وى ھەيە. ھەكە مروق د دەما وى دە نەكە، دفعه مروق مەترسىان ڙى دەشى خودەد ب جىھ بکە.

ب شەقى دار و دەشقى ب گوھن :

ب شەقى دەنگ زوو بەلاف دې. ديسا ب شەقى گەلەك تشت ژېر كو ھەر كەس د رەھەتۆكى دەيە و دەنگ كىمە ج دەنگ و گۇتن چىپبە زوو تى بەيىستن.

ب تاڭىي خەلکى نىچىر نابە :

دەما مروقق كارەكى دكە و مروقق حاجەتىن ھنەكى دن بكار بىنە، مروقق تەم دېيىزە "بلا تشتەك ب قى حاجەتى نەيى". ژېر وى يەكى، دبە كو مروقق ژ وى ترسە، كارى خوھ سەر راست ناكە. لى حاجەت يى مروقق بە بى خەم مروقق بكار بىنە و وى ھى باش كارى مروقق ھەرە سەرى.

ب قران سۆند بخوه سەرى نائىشە :

"ب دەرەوان سۆند بخوه سەرى تە نائىشە". مروقق نە باشىيەكى بکە و مروقق لېھر سۇندى، بېيىزە ئەز سۇن ناخوم، گۈمان چىدې كە كارى نە باش مروقق كرييە. لى مروقق ب دەرەوان سۆند بخوه دبە كوم رۆزەك دن دەركەفە ھۆلى لى وى دەمى مروقق ژ بەلايى خەلاس دبە. ئەڭ گۇتن قى يەكى رافە دكە.

ب خودزىيان دەست ناگەپىزە باقى كەزىيان :

تشتەكى كو مروقق بخوازە ب دەست مروقق كەفە، دفى ژبۇ وى تشتى خەبات بى كرن. تەنلى ب خودستنى نابە. وەكى كو دلى مروقق بخوازە وەلاتەك ئاڭا بېھ لى دەما ژبۇ وى يەكى خەبات نەيى كرن، وى چاوا ئاڭا بېھ؟

ب خەبەردا خوهش، مارژ قولى دەركەفە :

میناکىين وەكى قى گۇتنى ژى پرن. وەكى "ب گۇتنا نەرم مار ژ كولى دەركەفە" و هەتى.

بچووکان مهزن نهکه، مهزنان بچووک نهکه:

هەركەس چاوا به دېن وها خوه خويابكە و مرۆڤ ژى وان وسا بده خوياگرن. نە كۆ مرۆڤ يى بچووک مهزن بكە كۆ داويي ببە درييەن نافا پىيەن مرۆڤان و نە كۆ مرۆڤ يى مهزن بچووک بكە دا كۆ داويي مرۆڤ پۇشمان ببە.

بچووکايى دېيىزه هىيىك، مهزن دبه دېيىزه "قاقي":

كۆ زارۆك دەما بچووکايى خوه ل تشننە بچووک دگرن و ژى هەز دكىن، ب مەزنان پر ئەجىپ تى. ژېھر كۆ ئەزمۇون ھى فرده. تشنىن كۆ مرۆڤ دەستتې دكە ژى مرۆڤ پر ژى هەز دكە و دبه كۆ مرۆڤ ئىتشتى پر باش ببىين. لى دەما مرۆڤ د ژيانى دە ب تشننان دەھسە و ئەزمۇون فرەھ دبه وى دەمى ژى مرۆڤ ھى ل تشتى مەزن دفکرە.

بده نە ترسە، ب ترسە شىرم نەكە:

د ژيانى دە هەرتىم دېن مرۆڤ نەترسە. كۆ مرۆڤ زانبە د ژيانى دە هەر تشت تى سەرىي مرۆڤان، وى دەمى مرۆڤ دى هم ب تەقدير بە و هم ژى خەباتا خوه بكە. لى دېن مرۆڤ ئىتشتى مەترسى ژى ب ترسە، دەما مرۆڤ ئىتشتىن نە باش ب ترسە وى دەمى ژى مرۆڤ دى تەقديرا خوه ژى بستىئە. كۆ مرۆڤ ژى تشنىن مەترسى نەترسە وى دەمى مرۆڤ نىكارە تەقديران بستىئە. ترس ژى د ژيانى دە دېن مىسۇڭمر ھەبە. دېن زانەبوون، ترس و مىرانى ب ھەۋەر ھەبن.

بەهاران خوه شل نەكەن، پاپىيزان خوه گىرۇ نەكەن:

بەهار هەرتىم شلى يە. مرۆڤ خوه شل بكە مرۆڤ دى نەخووش بکەفە. پاپىيزان ژى تۈز و دخانە، دېن مرۆڤ خوه ل ئەردى گىرۇ نەكە. وەكى مرۆڤ لگۇرى دەمى تەۋ بگەرە و ئەو دەم ج رېبازى دخوازە مرۆڤ وى يەكى پىيەك بىينە.

بەۋشت رووپىي ئەردى يە:

بەشت رووپىي ئەردى ب خودىه. د پرتووکىن پىرۆز ده ژى تى گۇتن كو ھەردوو دنيا نەينكا ھەفدوو نە. خودشكىا كو ئەر دەردخە ھۆلى، ھەردهم ژ مەرۆفان رە وەكى بەشتى خوييا بۈوپە.

بىكە كالان بخوه مالان:

وەكى كو، دېنى خورت ب كالان رە ب زەوجن. لەورە كال مالى وان ھەيە. نە ھەوجهىيە كو ژ نۇو فە مالى چىيەن. لى ب خۇرتان را ب زەوجن دېنى مالى ژ نۇوقدە چىيەن. ئەڭ گۇتن ب ئاوايەكى دن ژى تى گۇتن. "بىك كالا، بخوى مالا، تى ج بىكى ژ خۇرتى كوم ۋالا" ئان "تۈورك ۋالا".

بلا ئاقس بە، بلا ب دەرنگى بە:

تشتەكى كو مەرۆڤ پەر بخوازە، لى چىيەنونا وي تاشى بى ھېقى بە، بەلى نىشانەك ھەبە كو دى چىببە. وى دەمى مەرۆڤ دېئىزە بلا نە بىيەقى بە بلا ب دەرنگى بە. چاوا بە، وى رۆزەكى چىببە.

بلا ئاقس بە، كەنگى ذى بلا بىزى:

ئەڭ گۇتن ژى وەكى "بلا چىببە بلا دەرنگى بە" يە. دەما ئاقس بە مىسىزگەر وى بىزى، وەكى دن رى تونەيە. دەما قەمەمین بەر ب چىيەنونى ۋە ھەرە مەرۆڤ ھېقىيەن خوھ ب فى گۇتنى تىنە زەيىن.

بلا بىر بە، بلا كۈور بە:

تشتى كو مەرۆڤ دخوازە بلا ئەو بە، بلا ھەنەكى جوودا بە. ھەكە مەرۆڤ تاشتەكى بخوازە و ب تۈومى تونەبە، قەت نەخوھشە. لى ھەنەك ھەبە ئان ب كىيمانى ھەبە، ژ تونەبۈونى چىيەتە.

بلا بُور بُوهور به، بلا گوور به:

بُور ئان بُوهور. جهى كو مرؤف تىرە دەرباس دىبە. ئىزار دېيىن بلا جهى مرؤف تىرە دەرباس بىه، هەبە، بلا كوور ئان تەنگ بە. كاردىكى كو مرؤف بکە، لى رىپا چىكىندا وى كارى هەنكى ب داف و ئاستەنگى بە، لى وەكى دن چارە تونەبە و دفى ميسۇگەر ئەو كار ئى ب جىھ بى، وى دەمى مرؤف دېيىزە، "دئ بلا كارى مە هەرە سەرى ئەم ئاستەنگى نە پر موھمە".

بلا دژمنى مېران شىر به، نە رۇقى به:

دژمنى مېران مېر بن ئان وەكى وان بن، دەما يەك بەرە زى مرؤف لېر ناكەفن لگۆرى فى گۈتنى. وەكى كو مرؤفەكى ل با مرۇفان ب تىشەكى نايى هەسابىكىن و هەرە مرۇفەكى ناڭدار بکۈزە، ڇخوھ مرۇف فى گۈتنى دكە كو "ج هەيغا وى ب دەستى رۇقىيەكى هاتە كوشتن". رۇقى هەنكى زى وەكى فەنك و بى بەخت زى تى خوياكىن. زېر وى يەكى مېرەكى كو ب فەن و فۇوتان بىچ كوشتن مرۇف لېر دكەفن.

بلا دز ھەبن شەقەرەش گەلەكن:

ئەڭ زى وەكى كو، بلا مرۇف كارەكى بخوازە چىپكە، دەم پرە. دل ھەبە، ھەرتشت تى ھۆلى و ھەر پرسگىرىڭ چارەسەر دىبە.

بلا گرتىيە پىسان به، بلا نە مەريي گۇران به:

ۋەگەرا مەرنى تونەيە، لى فەگەرا ھەفسى (گرتىيە) ھەيە. دەما مرۇف ژ ھەردويان يەكى ب پەزىزىنى مرۇفى بېيىزە، "گرتىيە". وەكى دېيىزە "دفى مرۇف خوھ ژ مەرنى و تاشتىيەن مەترسيا مەرنى تىيە ھەبە، بپارىزە".

بلا كەچ بە بلا پىر به:

ئەڭ گۈتن ھەم لىسر زەواجى ھەم لىسر تىشەكى كرىنەن ھاتىيە گۈتن. ھەنك مرۇف ھەنە، دەما زەواجى كى دبە بلا بىه، ل ژنەك بى ناكەرە. پىشى ل قىزەكى دگەرە. تىشەكى كو مرۇف بکەرە زى مرۇف دېيىزە "بلا نوھ بە ئان نە ھاتىبە بكارىانىن".

بلا کووچک نه ره به ر چیچک:

کووچک دبه کو چیچکی بخوه، ئەڭ مەترسى ھەيە. تشتى ژ ھەفدوو دخون دەقى نەل با ھەقىن، ژ سەرى دە دەقى مروققەسابى ۋى يەكى بکە. ديسا وەكى كو دكارەكى دە مروقق بېيژە "تو سووجە من دەقى بوويمەرئ دە تونەيە، بلا فلان تشت وها نەبوويا، ئان "ئان فلانكەس بلا وها نەكرا".

بلا ل ئەرشان بە نە ل بن فەرشان بە:

وەكى بلا ساخ بە، ل كو دبه بلا ببە. دخوازە بلا ل ئەرشان بە (ئەزمان). لى دەما لبىن فەرشان بە، مرى بە، ۋەگەر تونەيە. تشتىن كو ب تومى جارەكە دەن ۋەنەگەرە، مروقق ھىيىنى ناكە. لى كو ھىيىنى ھەبە ۋەگەرە ژ بىن ئاخى ئان ژ نەۋەگەرئ چىتە.

بلا ل پى بە بلا ل تربى بە:

ئەڭ وەكى "بلا ئاقىن بە بلا ب دەرنىگى بە" وەكى ھەتا مرنى ژى، ھەتا تربى ژى. ديسا وەكى لىمەر شۇپاندىنى ژى ھاتىيە گۆتن. ھەكە ب شۇپىنە، ھەتا مرنى ژى دبه كو ب شۇپىنە.

بلا ل خودى خوش ھەرە، بلا ل ئەقىدان خوش نەرە:

وەكى مروقق كارەكى بکە ئان گۆتنەكى بکە و بېيژە "دە بلا ب خودى خوش بە ئان بلا خودى ۋى گۆتنى راست بىينە لى ئەقىدان مروقق خوش نەبىين راست نە بىين ژى دبه". وەكى راستىيا ھەر تشتى ب پەزىراندىنا خوددى يە.

بلا مى بە، شىر قسمەتە:

شىر ژ سەوالىيەن مى چىدې. ھەكە مى بە ھىيىشا شىر ژى ھەيە. كو مروقق ب رىيەكى دە ھەرە مروقق زانبە ئەڭ رى، دى مروقق ببە جەن راست، ھىيىشا مروقق چىدې. ديسا مروقق كارى خوه ب راستى بکە، ب باوھرى بکە دى راستى ژى ودرە ھۆلى.

بلا مهري خودديي قهدر به، نه دبن سيا قهدران ده به -

بلا مرؤف بخوه خودى روومهت به، نه دبن سيا بى ب روومهت ده به :

مرؤفيين خودى روومهت، تمهز تشهى هيزا كرنه ئان تشهى كى كو دنافا جفاكى ده هيزا تى ديتىن، كرنە، لە وما ب روومهت خويما دېن. لى ھنك ھنكە كۆ خوه وها خويما دکن، ب سايما ھنكى دن. ده ما كۆ ئاپ ئان خالى يەكى ب روومهت به و ئەو ژى ب ۋى يەكى خوه بپەسىنىنە، وەكى ژ خودە ژى پارى دەرخنە، وى دەمى دەقى ئەيىب بى ديتىن، لەورا روومهتا باشى وى ئان خالى وى ژ وان رەيە. ھەكە مالى مرؤف، ئاپى مرؤف ئان ژى باشى مرؤف باش به، دنافا چفاكى دە باش بى ديتىن، نايى وى واتەيى كۆ مرؤف ژى دى ميسۇگەر باش به. دەقى مرؤف ب خوه باش به داكو ھنك ژ مرؤف رە نەبىزە "فایا خوارزى فلانكەسە". دەما وها ببىزە ئەو پايەنە ژ مرؤف رەيە، ژ خالى مرؤف رەيە.

بلا مرؤف جوانگى رۆزەكى به، نه چىلەكا سەد رۆزى به :

جوانگە نىشانى مىرىانىي يە، چىلەك نىشانى بكارئانىنىي يە. ھەكە ھنك ژ مرؤف رە ببىزە، تو يى ب چىلەكى بىيىن، ئەز دى تە سەد رۆزى خودى بكم، لى تو ببىزى ئەز دى لىسر خيرەتا خوه بىيىن، وى دەمى تەنلى ئەم دى نانى رۆزەكى بدنە تە.

بلا مرؤف هەرسەرەفت ھەوييان، نەرە سەر دو سىوييان :

سىوي، ئان زارۆكىن بى دى و باش. خودىكىرنا وان نە ب دەستىن دى و باشى وان بە تو جار ب دلخوهشى چىتابە. نە مرؤف، كەسەك دكارە ژ دل ل وان خودى دەركەفە و نە ئەو ب ھىسانى ب يَا كەسەكى دكە. ئەڭ گۈتن ب تايىھەتلى لىسر ڙىنن كۆ دەھەرن ب زلامىن بى، ئان خودى زارۆك رە دزموجن، هاتىيە گۈتن. ئەو ژن قەت نكارە زارۆكىن بىيان وەكى زارۆكىن ژ بەدەنا خوه خودى بکە.

بلا مرۆڤ دەيندارى دەولەمەندان بە، نەيى تەزە پىكھاتىان بە :

مرۆڤىن تەزە پىكھاتى (نۇو بىدەست خىتى) ئان مرۆڤىن دنيا نەدىت. كو ھنەك دوورە دەولەمەند دىن و ژ سەر ھشى خوه دەھەرن ژ وان رە ئەف تى گۈتن. ئىئازار كو مرۆڤ دەيندارى وان بە، وى ھەرۇ درۇ ھەنەكى خوه ب مرۆڤ بکن و سەر ھەقىدىي ب سەرى مەرۆڤ دن.

بلا مىّرى من سىيار بە، بلا دەيندار بە -

بلا مىّرى مىّر بە، بلا ژەزاران دەيندار بە :

ب گۇتنەكى زى تى گۇتن كو، دەين قولۇچى مىزانە. وەكى كو مرۆڤىن مىّر ژ دەينان ناترسە و ھەروها مرۆڤىن كو دەينان بىدئ زى زى ناترسە. سوارى زى د دەمىن بەرى دە پەر ب روومەت بۇو. ھەسپا كەسەكى ھەبوويا وەكى تەيارەيا وى ھەبوويا. ژېھر وى يەكى زى ب روومەت و پايە بۇو.

بلا ناڭى مرۆڤ دەرنەكەقە، قۇونا مرۆڤ دەركەقە :

ژ فىيىا رە دېيىن شۆھرەت. مرۆڤىن شۆھرەت، ھەر كەس ناسىكىن و ج ئاوايى ھاتىن ناسىن ب وى ئاوايى زى تىيەن نرخاندىن. ناڭى وان ب خەرابى دەركەتبە، دەما تشتىن باش زى بکن، دىسا ب خەرابى تى پەيغاندىن. دەما يەك ب كارى دزىي بى ناسىكىن و دەنگ بده، ھەتا ئەمرى وى ھەبە ئەو ناڭ ژ سەر وى نارە. ھەكە ئىيىدى دزىي نەكە و تشتىن باش زى بکە دەركەتنا ناڭى وى ئى ب خەرابى ژ سەر نارە.

بلا نىر بە ژى بزى، مى بە ژى بزى :

زاين زىدايى يە. ج مى ج نىر. لگۇر ژى گۇتنى كو ھەيىن ھەبە، چەوا دبە بلا ببە. زىدايى ھەبە بلا قە ج دبە بلا ھەبە. لى زايىن تونبە خەرابە.

بلا پاری خوه ب روون به، بلا سه‌ری خوه ب خوین به :

پاری خوه ب روون ئان پاریکەن نانى ب قاتخ ھەبە کو بخوه. مرۆڤەکى کو کاربە خەباتى بکە و زکى خوه تىیر بکە، ئەو ژخوه ژىيەتى يە. کو سەرئى مرۆڤ بەلا سەبەب بشكى و مرۆڤ بەلا سەبەب د بۇويەران دە خوييا بېھ ئەو نەباشە. ژبۇ تشىتەگى بە، دېھ. لىنەمە سوودەيا مرۆڤ تونەبە و مرۆڤ خوه د تەشقەلەيان خە، ئەو نەباشە.

بلا رى بە، بلا دوور بە :

دەما مرۆڤ ژبۇ خەلاسىنى ل رېيەكى بگەرد، ئەو رى ج دووج نىزىك، دېنى مرۆڤ پېيدە ھەرد. ژبۇ ھەر تشتى وھايە. دەما مرۆڤ بخوازە تشتەگى بىدەست بخە مرۆڤ ل رېيەكى دگەرد. دېنى مرۆڤ نەبىزە ئەف زۆرە ئان دوورە. رى، رېيە.

بلا رووبي مرۆڤ بئىشە، بلا سه‌ری مرۆڤ نەنېشە :

د سەرئى دە کارى کو مرۆڤ نكاربە بکە، مرۆڤ بېيىزە، "باشە"، کو کارى مرۆڤ نكاربە بکە و مرۆڤ ب دەرەوان بېيىزە "ئەز دكارم". داۋىي مەرۆڤ فەدىكار دەركەفە و سەرئى مەرۆڤ دەركەفە تەشقەلەيان. ژ سەرئى دە مەرۆڤ ھەنەكى سەرئى خوه بئىشىنە و مەرۆڤ ھەنەكى د بەر خوه بەد داۋىي سەرئى مەرۆڤ نائىشە.

بلا سەھوودا مەرۆڤ ھەبە ئالىكى مەرۆڤ تونەبە :

سەھوود باوھرىيەكە، ژ ھەنەك مەرۆڤان رە و لگۇر وان، سەھوود ھەر تشتى تىنە پېشىيا مەرۆڤ. دەما سەھوود باش بە، ھەر تشت ب ھېسانى ژ مەرۆڤ رە ب خېر دگەرد. لىنەمە سەھوود خەراب بە، ھەر تشت ژبەر مەرۆڤ وندادىن. ھەكە مەرۆڤ سەقەت بە ژى، سەھوود ھەبە، وەكى مەرۆڤلىن ساخلىم مەرۆڤ دبە خودى مال و ملک. ئەف ژى باوھرىيەكە د نافا مەرۆڤان دەيە.

بلا شیری شووفی به، بلا نه قوپقوقی بیندھری به :

ل هن دھفهران ب واتھيا "شیری شووفی" و "قوپقوقی بیندھری" تی بکارئانين. وھکی مرؤف د سھری دھ میر به ئان ب ئنیات بھ، داوی مرؤف پوشمان نابه ئان مرؤف د داویي دھ قەلس نابه. ھەکە مرؤف پیشى خەباتى نەکە و ل ماق خوه نەگەرە، د داویي دھ مرؤف قەلس و لاواز بھ، كەس مرؤف ب تشتەکى ناھەسبىنه. ل هن دھفهران، "قوپ قوپ"، ڙبۇ نافى چەکى هاتىھ بکارئانين. لى واتھ و ئارمانچ پر نىزى ھەڤن. پرسگریکەك ڙبۇ ئەرد بھ، لسھر شووفی هى ھیسەن تى چارەسھرکرن. لەورە لسھر شووفی هى تشتەکى ڙ ئەردى ھاتىھ تونەيە ل ھۆلى. دەما بگھیزە سھر بیندھری و تشتى ڙ وى ئەردى ھتېھ (بەرمەھى، ھلبەرين) ل ھۆلى بھ، هى پر چارەسھری و پارکرن زۆرە. تى وى واتھىي کو بازار ڙ سھری دھ ساخلمە بھ و ب جىھە بى، كرن باشە. ديسا دەن بازارا ھەر تشتى لسھر ج دبە، ڙبۇ ج دبە بلا ببە، ل وى دەرى، ل جەن وى تشتى بى كرن، نه ل جىھەکى دن، ئان کار خەلاس ببە و مرؤف هى نوو ببىزە "دھ كا ئەم بازارا خوه بکن".

بلا شين دمالان دەپە، شەرنە دمالان دەپە :

شين ئان شوون، وھکى شوونا ھنەکى مرى. دەما ھنەك دەرن ل شوونا وى، ل دوو وى تازى تى کشاندن، وھکى تشتىن داویي تى پەيۋاندۇن و گۆتن. لى شەر دەما د مالان دەبە ھەرتەم مەترسیا مرن و كوشتنى ھەيە. ڙبەر وى يەکى گۆتنە كو، شين ڙ شەر چىتە.

بلا تو خويىنداربى، نه دەينداربى :

خويىندار ڙى، وھکى، مرؤف ھنەك كوشتبە و دەيندارى خويىن بھ. دەما مرؤف دەيندارى خويىن بھ، جانەكى مرؤف ھەيە كو مرؤف بده، لى دەيندارى دراڤان ئان ملک بھ و تونەبە مرؤف بده، هى زۇرتىر هاتىھ دىتن و ئەڭ گۆتن هاتىھ گۆتن.

بلا خه رابى نه ئالىي من بە، ئالىي دژمن بە :

د شەران دە ژى كو مروقەك باشىي بکە، دەردۇر روومەتى ددن وي مروقى. هەكە مروقەك ب خەرابى تەڭ بىگەرە، ئە و خەرابى تى بەر وي مروقى و ژوى رە دېھ كىمانى. وي دەمىنەھەقى ژى تى ئالىي وي مروقى. ئان ژى دېيىزە، بلا خەرابى نە ژ من رە بە، بلا ژ دۈزمىن من رە بە.

بلا زكى مەلا بەل بە، بلا گىيەا و پەل بە :

مەلایىن بەرى، تەنى ب خوارن و زاكتى خوه خوددى دىكىن و ب وي ئاوابىي پەيپەر دىكىن. خوارن تونەبۈويا وان ژى پەيپەر مەلەتىي ب جىيە نەدىتائىن. ژبەر وي يەكى ژى گوندىيان زكى وان تىير بکرا، بەس بۇو. ج بىدا وان بلا بىدا وان، بەس ئە و خوارن بۈويا.

بلا زكى مروق تىير بە، بلا قالكى دىئر بە :

دەما مروق بىرچى بە، هەر خوارن ب مروق خوهشە. قالكى داران بە ژى، مروق بخوه دى زكى مروق تىزى ببە و وەكى مروق نان خواربە مروق دكارە تەڭ بىگەرە. وەكى دېيىزە "كەفر خستە بەر دلى خوه".

بلند نەفرە تى نزم بکەفە :

دەقى مروق ب دەرەوان خوه مەزن نەكە. هەكە مروق خوه بلند بىينە و نە وەا بە، وي رۆزەكى دەرەو بى فىيمىكىن و مروقى ديسا وەرە جەن خوه ئى بەرى، مروقى نزم بکەفە و جەڭاك وي مروق بچۈوك بىينە.

برا برايە، بازار جوودايە-

برا برايە، مئامىلە جوودايە-

برا برايە، ھەساب ل دەرا هايە :

د بازركانىي دە، بازار دەقى ب ھەقى بە. ج برا دېھ، ج مروققىن دن دېھ. ماقدارى دەقى ل پېش بە. برا بە ژى، دەقى كەسىك ماق كەدا خوه ب ئەرزانى نەدە وي. لى براتى ژى، ل ئالىكى، دەقى بى پاراستن.

برایی نه ڙماکی، نابه پس ماله کی:

پس وهکی د واتھیا "کور" ئان "لاو" دهیه. برایی کونه ڙ مala مرؤڻ به ئان ڙ دیماری ڦی به ئان نه ڙ باڻي مرؤڻ به، ڙ خوه مالباتی وهکی برا لى نانیبن، وهکی کورئ مالی نابین. مرؤڻ نیزی ههڻ بن هله بت ڙ مرؤڻین دووري ههڻ ئان نه خزمی ههڻ بیهڙ روومه تی دگرن و ڙ تاهمیں مالی هی بیهڙ سوودھی ودردگرن.

برینا مرؤڻ، بخوه نه خورینه، رهههت نابه:

ئهڻ وهکی کو مرؤڻ کاری خوه ب خوه نهکه مرؤڻ دل رهههت نابه. ڙبهر کو تشتیں، کاریں مرؤڻ کو ڙ ئالی هنهکی دن چېدبن دبن کو ئه د سه ر گوهئی خوهه باڻیژن و لى نه مقاطه بن.

برینا بخوه کرا دهرمان نابه:

ئهڻ گوتن ڙی بهرا ڦاڙی گوتنا "برینا مرؤڻ ب خوه نه خورینه رهههت نابه" یه. لى واته ڙی جوودايہ دهدا مرؤڻ بخوه بکه و مرؤڻ نههیله کس کاری مرؤڻ بکه، شاشی ڙی دهرکه ڦن وئی دهمن تو ماڻ مرؤڻ تونه یه کو مرؤڻ دهدؤرا خوه تاوانبار بکه. تشتیں کو مرؤڻ بخوه بکه مرؤڻین دن ب هیسانی نکاره تهڻلی بین. لموره خهربابیا کو مرؤڻ بخوه ڙی بکه که سی سییه مین دبیڙن: "وی کريه فهی ڙيره باشه". دهدا هنهکی دن خهربابی ب مرؤڻ بکه، مرؤڻی وی که سی تاوانبار بکه، ل دادگه هی ڙی وئی یهکی تاوانبار بی دیتن و جهزاکرن، لی که سی تونه به جهزا ڙی ڙ که سی ره نایی برین.

برینا ل ههڦالان تیرا ل کهندالان:

کو برین نه ل به دهنا مرؤڻ به، مرؤڻ نائیشہ. ج قاس مرؤڻ ببیڙه "ههڦال" ڙی دیسا وهکی برینا خوه مرؤڻ تی ناگھیڙه و به دهنا مرؤڻ نائیشہ.

برینا خه به ران ڙیا شوور خرابتہ:

میناکیئن وهکی ڦی گوتني ڙی پرن. وهکی "خوهش دبه شوونا خهنجه ران، خوهش نابه شوونا خه به ران" هتد.

برینا خوه ب دهستی خوه دهorman بکه :

وەکى هەر کەس کارى خوه ب دهستىن خوه بکه. کارى خوه ئى نە د رى د ژى دەقى مەرۆڤ ب خوه راست بکه. نەخوه ھەنەكى دن بى کارى مەرۆڤ راست بکه دبە كو بەرژەوندىيىن خوه بىفکەن. بريينا مەرۆڤ ب ژى مەرۆڤ ب دهستى كەسى ۋە بەرنەدە و ب خوه دهorman بکه.

بريندار ب بريينا خوه زانه :

زۇرددەستى ل كى بە، ئەو زانه كو كى دكە. نەباشى، خەرابى ژ كو گەاشتىبى، ئەو كەسى كو گەاشتىي زانه. كى ج تشتى باش ئان نەباش كربە، ئەو زانه وى ج كرىيە. كەسى سېيىھەمەن نزانە وى ج كرىيە. دەما قاتا وى تشتى ژى بى كرن، ئەو كەسمەرى دكشىنە، لى يېن دەرى وى نزانە كو ژبۇج كەسەرە دكشىنە.

پترى ژگايىچوت رە نامىنە :

پترى، ژ سەر ھشى خوه چۈويينا بى بنگەھە. دەما ھنەك دەولەمەند دېن، ژ سەر ھشى خوه دەھەرن و نەھەقىي ل مەرۆڤان دكەن، وەكى كو تو جار نامىن. لى يې كو زۇر لى تى، تو جار ژبىر ناكە و ھەيغا خوه ژى ھلتىنە.

بخوه ب گورىكى رابە ب مىركى :

وەكى دەما مەرۆڤ خوارن ل دەھەرەكى خوار، مەرۆڤ خوه وەكى گوريان بکە و دەما مەرۆڤ رابۇو ژى، وەكى مىران خوه خويا بکە. ديسا وەكى كو دەما مەرۆڤ خوار مەرۆڤ ب گوريان رە بخوه، لى دەما مەرۆڤ تىشەك كر ب مىران رە بکە.

بىزنى ب دىزى گۈن دخوه ئەشكەرە دىزى :

تىشىن ب دىزى مىسۇگەر رۆزەكى دەردكەقىن ھۆلى. تو تشتەت قىامەتى فەشارتى نامىنە. ج قاس مەرۆڤ تىشان فەشىرە، وى رۆزەكى ئەو قاس مەزن ببە كو نەيىن فەشارتن. تىشىن كو مەرۆڤ دكە دبە كو د سەرى دە فەشارتن پېيىست بە، لى دەما وى بى دەقى مەرۆڤ دەرخە ھۆلى ئان بخوه دەردكەقە ھۆلى. ديسا وەكى نەقىسەكارەكى نافدار دېيىزە؛ "مەرۆڤ، مەرۆڤان ب دىزى چىدىكەن، لى ئەشكەرە دەكۈزۈن". ئەڭ يەك ژى ب واتە و نرخا خوه نېزى في گۇتنى يە.

بزنا بزنه به ری جیی خوه بکوں دکه دووره مه خه ل تی:

دفی هر تشت ب سازوومانی به، ج کار چیببه د سهری ده ری و ریباز ژیره دفه،
دووره چیکن و راستیا چیکرنی. مرؤف ژی، دهاما روونشت ئان رابوو ئان ژی کارهک کر،
دفی بفکره و ب ئهولمی تەڭ بگەرە، ب زانهی تەڭ بگەرە.

بزنا كولەك و شفانى بەزەك تەڭ دەگەپىژن بەر دەرى:

شفان هەرتىم ب پەزى خودە يە. ژېھر وئى يەكى ژى ج کاس بەزە بە ژى دفی ل
بەندىا پەزى خوه بەمینە. وئى دەمى بزنا كولەك ژى دى ب وى رە هەرە بەر دەرى. ژ بۇنا
مرۆڤان ژى، وەكى كەمەنچە قاس بەزە بە ئان مرۇفچ قاس پاشدەمايى بە ژى مەن
يەكە و ژ هەركەسى رە تى.

بزنا كۆك بۇو وئى ستۇويي خوه د كەندالان ھلەدە:

بزنا مەزن بۇو ھلبەت وئى خوه د كەندالان دە ودرکە، ژېھر كەمەنچە دەمى وى يە و
ناترسە. مرۇقىن ژ چووكانى دەرباسى مەزنبوونى دېن ژى ژ خوه وەكى بەرە نكاران
تەڭ بگەرن. وئى لەپەر مەزناھيا خوه تەڭ بگەرن.

بۇوك ل سەر زىينى كەس نزانە نسيبى كى يە - بۇوك ل ھەسپى يە كەس نزانە رسقى كى يە :

تشت، هەتا دەما وى نەيى، كەس نزانە وئى چاوا بېھ ئان ج يە. تشتىن كەمەنچە دەمى وان
نە دىار بە، دفی لسەر وئى شىرۇۋەپەپەن شىش نەيىن شەن ئان گۇتنىن دەرەو و رووژ ئان
ب قۇوتايى نەيى كەن. ئەڭ گۇتن ژىپۇ بۇويەرەن كەمەنچە دەمى وان نە دىار ئان مرۇف نزانبە
وئى چاوا چى بېن ھاتىھ گۇتن.

بۇوكا مالى كەفتىكا سەر دەستانە -

بۇوكا سالى قەشمەرا مالى:

بۇوكا كەمەنچە دەمى وان بە ل مالى، فەدىۈكە. ژېھر وئى يەكى ژى يېن مالى گش
دەخوازىن رى ب بەر بخن، ئان ھەنەكى خوه پى دەن. مرۇف دەكارەكى كەفە، دەھرى دە بى
ئەزمۇونى، مرۇف تەنگەزەر دکە و جارنان مرۇف دەبە پېكەنۈكىن مەرۇفان.

جار، جاران تینه، گایی رهش باران تینه:

"جار" ئان "جارهك". وەکى كو داولىا جاران نايى. هەر كو جارهك تى گۈتن، جارهك دن ل پەھى تى. لى بەلىيى كو دئىشە گایى رەشه. يى كو كار دكە ئەو دئىشە، لى يى كو دزمىرە تەنلى جارا ل پەھى جاران رېز دكە.

جاو دېھ كتان دەۋىزى دېھ دەرمان:

جاو ئان قوماش. كو پەرەپىن مەرۆڤ تونەبە، ژخوه جاو ژى دېھ كتان و دەۋىزى ژ مەرۆڤ رە دېھ دەرمان. مەرۆڤ ھەوجەدارىيى ب وان ببىنە مەرۆڤ ژ بىگاشى وان بكار تىنە.

جارنان دەس روونە، جارنا قەتل خويينە:

وەکى كو مەرۆفەك جارنان باش بە و جارنان ژى نەباش بە. جارنان وەکى دەس و روونە، جارنان ژى قەتل و خويينە. ديسا وەکى كارهك، جارنان پر باش و ب سوودىيە، جارنان ژى قەدا و بەلايدە.

جەربىاندىن ژنه جەربىاندىنى چىتە:

كو مەرۆڤ تشتەكى ئان ئامۇورەكى بجهەربىنە، مەرۆڤ دى باشىا وي و نەباشىا وي ببىنە. لى كو مەرۆڤ نە جەربىنە، ج قاس بى گۈتن ژى مەرۆڤ ب گۇومانە. ژبۇ مەرۆڤ راستىيى ب جىيە ببىنە دەپ مەرۆڤ بجهەربىنە.

جيير ل رېيىا ئاقى دشى:

مېناكىن وەکى ۋى گۈتنى ژى پرن. جىير، ھەكە نەبى بكارئانىن ژ خوه ناشكى و تشتەك ژى پى نايى. مەرۆفييەن كو بىرىقە نەرن، ژ خوه تشتەك ب وان نايى و خەلەتىان ژى ناكن.

جىئر نووچە كەس نابىزە ھەقى وى چىيە :

جىئرئى (شەربك) كو مەرۆڤ نوو دكارە، هەر كەس ئافا وى، ڇېھر كو جەمدىيە فەدخوه. لى كەس نابىزە "تە ب ج كرى يە". لى دەما كەفن دې، ئافا وى گەرم دې، ئىزىار يى كو دېبىزە "تە بها كرىيە"، يى كو دېبىزە "جىئرئى تە نەباشە" و هتد. تىشتەكى كو مەرۆڤ نوو بىرە هەر كەس دخوازە سوودەيى ڙى بىينە و د سەرى دە، باشە. لى دەما كو كەفن دې، كەس بكار نايىنە.

جەھ قەت نەبووچە گەنم :

تىشتىن دخومزايى دە جىيە دىگرن گش ڙەھەفدوو جوودانە. لى هەنەك تىشت هەنە كو دشبن ھەفدوو، هەنەك تىشت ڙى هەنە ڙەھەفدوو پەر دوورن و مەرۆڤ قەت وان نىكارە بىدە بەر ھەفدوو. مەرۆقىيەن باش و نەباش، مىر و زن، زارۇك و مەزن، راستى و دەرەوە هتد.

جەھشىك مەزن بە ڙى، ديسا كەره :

تىشت ڙى كىزان بەشى بن، ب وى بەشى تىينە ناسىرىن. مەرۆڤ و گىانەوەر ج بن ئان ڙ كىزان كۆكى بن، مەزن بن، بچۈوك بن، ديسا ژوى كۆكى تى ناسىرىن. راستى تو جار نايىن گوھەرانىن. ج قاس بىن ۋەشارتن ڙى تەقەمز رۆزەكىن دەردكەفن.

جەورىن سەبىيەن در تىمى درن :

ئەڤ گۇتن ڙى وەكى گەلەك گۇتنىيەن دنە. وەكى "كۈوچك گۇشتى كۈوچك ناخوھ، نۆك تىن ل كۆكى" و هتد.

جىيەھەيە رەققىز مىيرانىيى چىيتە :

مىرئى ب ئاقىل، دەما كو تىيەقە خەتەرەيى و مەترىسى ھەبە، خوھ ب پاشدە دەدە. دەما خوھ ب پاشدە دەدە خوھ خەلاس دكە و دكارە جارەكە دن ڙى تىشتى دخوازە، بکە. لى دەھەر خەتمەرە و مەترىيان دە مەرۆڤ ب پاشدە فەنهگەرە، دې كو مەرۆڤ بىرە و كارى مەرۆڤ ڙى نىيەنجى بىينە.

جلی ته رزیان تمی قه تیایه :

وهکی مرؤفین پیشهکار، تم ههول ددن کو کاری خوه ئى پەرەیان تىنە، بکن. تشتىن پەرەیان نەينە، گوھى خوه نادنى. ژبەر وئى يەكى ژى تم تشتى پەرەیان نەينە ب دەرنگى دخن و دېيىزىن: يى من هيچە، بلا ئەز يى مرؤفان خەلاس بكم، يى من دوورە. لى ھەر کو يەكى خەلاس دكە يى دن ل پەرى تى.

جنهت و جاھنەمە دېن لىنگى دى و باغان دەيە :

يى کو مرؤف ئانىنە دنیايى، ب هەزار پىكۈوتى و زاھمەتى خوددى كرنە و مەزن كرنە، ماق وان پر لىسر مرؤفان لىسر زارۇكىن وان ھەنە. ژبەر وئى يەكى ژى دېنى مرؤف روومەتى بده دى و باقى خوه.

جوان مىشەنە، لى شىرينى و كىتكەنە :

وهکی جوان بى ئارن پر ئەجهلە دكەن، لى بەلى ھەرتىم لېھر دلى دى و باغان ئان ھەۋالىن خوه شىرينىن.

جوانەكى باقىيەن رەشىبا، پېرەكى باقىيەن خوهشىبا :

دېنى گۇتنى دە مرؤف باوھر دكە کو روومەتا ژنى ھاتىھ گرتىن. وەكى دېيىزە جوان درەشىي دە به ژى دى ژەق خوه دەركەفە، لى دېنى جىھى ژنى پېرەكى خوهش بە. دىسا د پەيىغا "پىر" دە وەكى كال تى فيىمكىن و جوان د رەشيان دە به ژى دېنى پىر د خوهشىي دەبە.

جيى تير ھوندرى كەۋانە :

ھەر تشت د جىھى خوهدد سوودا وى ھەيە. دەما تشت د جىھى خوهدد نەيى بكارئانىن، روومەتا وان ژى تونەيە. وەكى، كاسەت توونەبە تەيىب ژى تشتەكى رە نابە. دەرى توونەبە، كلىت ژ تشتەكى رە نابە. ھەروھا تير توونەبە، كەۋان ژ تشتەكى رە نابە و كەۋان توونەبە، تير ژ تشتەكى رە نابە.

جیهی دهستی ته ههربی لنگی خوه زی تیخی:

دهما مرؤفه ژبو پرسگریکه کی چاره سه ر بکه، مرؤفه ل قولپه کی دگه ره ئان ل
چرووسکه که کو وی چاره سه ری چیببه دگمه ره. دهما مرؤفه وی چرووسکی دبینه، مرؤفه
خوه لى دشدينه. کو مرؤفه ب سه ری گرت داویل و دریش وی ب خوه بى ئان مرؤفه
دهستی خوه خست قه لشی، مرؤفه پی خوه زی تیخه بن ئه ردا کو جاره که دن نهی
گرتن.

جیرانی نیزیک دگه زه مرؤفان، نه کو برايی دوور-

جیرانی نه باش ستری بی بەر چاقی مرؤفه-

جیرانی خوه ره بخوازه کو خودی ب ته ده-

جیرانی خه راب مرؤفه دکه خودیی هەرتشتی:

جیرانی مرؤفه ئان یى کو ل دۆرا مرؤفه خه راب بن، وەکی نه ژیهاتی بن و مرؤفه
ھنه کی ژیهاتی بە، مرؤفه دى ھەرتم ژوان مەزنتر و ب ئاقلتە خويا بېه. دهما مرؤفه ژوان
ب ئاقلتە بە، ئەو كەسین نیزیکی مرؤفه دى ھەر تشتی ب مرؤفه بشیورە، ھەتا مرؤفه
دنافا وان دە وەکی سەرۆك ژی دکارە خوه بىدە پەزراندن. ژبه ر وی يەکی ژی مرؤفه
دکارە ببە خودی ئەرك و گەلەك تشین دن. دیسا جارنان جیرانین مە ژ برايی مە ئى
دوور چیتە و سوودەيا وی هى پر دگھیزە مە.

جوکا ئاڭ تىرە چوویە وی ھەرتم تىرە ھەرە:

وەکی، رى و ریبازىن خوه زايى ب هيىسانى نايىن گوھەراندىن. ھەرۇھا رى و ریبازىن
جقاکى ژی نايىن گوھەراندىن. ھەكە مرؤفان تاما تىشە کى ستهندىن، ب هيىسانى دەڭ ژى
بەرنادىن. مىنىك، کو مرؤفان تاما سەرخوه بۇونى ستهندىن ب هيىسانى دەڭ ژى بەرنادىن.
لى تاما وی يەکی نه ستهندىن ب دۆمان ئان ب دل دۆزا وی يەکی ناكن. كارەكى کو
دهست پى كر و ریپا خوه فەكىر وی ھەرتم ئەو كار بىمەشە.

جوتى بى گيسن نوكول زوولى دشكى:

گيسن، هەسن دكه فە سەرىٰ ھالەتى جوت ئى دار. ئە و ڙى ڙبو ھالەت زوو نەشكى دكه فە سەرى. ڙخوه ئە و هەسن تونەبە دار دى زوو بشكى. کو مرۆڤ كارەك كر دفى مرۆڤ ب ئامورىن زەخەم و لگۇر وى كارى بكار بىنە. نە وسا بە، كارى مرۆڤ دى دنيچى دە بىينە.

جوت ب گايى پير نابە:

ڙبو ڪارەكى دفى هەرتەم مرۆڤ تشتىن نووژەن بكار بىنە. تشتىن كەفن هەرتەم سوودەيەكە باش ڙبو ڪارەكى ب رىك و پىاك نادن. جوانى هەرتەم نووژەنىي ب خودە تىنە و جوان هەرتەم ب هيئن.

چاروخان ڙسەيان ره چيىكىن وى چاروخا خوه بخون:
 ئانگۇ مرۆڤىن چكوس و تەماھكار تمى چكوس و تەماھكارن. ڙ تەبى خوه فەناگەرن. مرۆڤ ج قاسى بخوازە ئالىكارىي پى بکە ڙى بى فيىدەيە.

چاڭ خنامى خوه ناسدكە:

مرۆڤتىن وەكى هەڻ زوو هەڤدوو ناسدكەن و مرۆڤتىن وەكى هەڤدوو کو دىن براك ئان پەيچىن وان ب سەرىٰ هەڤدوو دە دەھەرن و فييەم دكەن.

چاڭ كول ڙىي كۆر چىتە:

چاڭ كول بە، هېيشىكەن ھەيە كو رەھەت بىبە، چاڭ كۆر تو هېشى تونەيە و ب تۈومى قەدىايە، تو سوودەيا وى ڙى تونەيە. وەكى مرۆڤىن کو كار قەت نەكەن و مرۆڤىن دكەن لى ب كىمانى دكەن. ڙخوه يى ب كىمانى بکە ڙىي كو قەت نەكە چىتە.

چاڻي ل دهريان خوهلي ل سهريان :

چاڻين کو ههرتم ل دهريان به، دا کو هنهک خوارنهکي ڙيره بينه و ئهو بخوه ههول نهده کو خوارني بخوه چيڪه ئان بدھست بخه. ئه و چاڻ خهرا به و ب ڪيري تو تشتى نائي. مرؤڻين کو ب هيڙا پيان خوه خودي دکن ههرتم ل با جواڪي ب روومهتن. ديسا وهکي کو مرؤڻ دُوزا خوه، ماڻ خوه ب دھستي خوه بپاريڙه و بستينه، نهکو مرؤڻ رهنهکان هيٺي بکه و ل جيٺي خوه رونه.

چاڻي نالبهندان ل سمی ههسپانه :

ڙبهر کو ههركمس ل کاري خوه دفکره، ئه و کاري وي تم د هشى وي دهيه، کو مرؤڻ فالا ج بکه ئه و ديسا پهيٺي تينه سه رکاري خوه. يي نالبهند ڙي ههسپانه کي ل کو ببينه ل ناليين وي دنه هيٺه دٻيڙه، "ههلا نالي وي هيءه ئان نا، دبه کو نالي وي تونه به، ئمز چيڪم".

چاڻي شهلقى ڙي ڙي ڪور چيٽره :

ئاڻي شهلقى يي کوله، يي کول ڙي ڙي ڙي ڪور چيٽره. تشن هنه کو ههبوونا وان ئي ب نيءه ئان ب کيماني، ڙ تونهبووني چيٽره.

چاڻي ترسيايي زوو خوهلي دكهڻي :

وهکي مرؤڻ ڙ کارهکي بترسه و هنهک ڙ مرؤڻ ره ببيڙه ههره وي کاري بکه. مرؤڻ دئ وي گافى مانهيهکي ببنه و بخوازه خوه ڙي ڦهڪشينه. مرؤڻي ڙ کارهکي ترسيايي به، ههروها وي کاري بکه ڙي زوو شاش و بسمر ناكهڻه.

چاڻي زل دبن کايي ده ڙي دبینه :

چاڻي زل ئان مرؤڻين بي ئاڻل. زوو ب تشنان و بوويه ران دگهڙه. زوو فيم دکه. يي کو هوور دفکرن ڙي تشنين ههري هوور ڙي دفکرن و دبینن.

چاڤه‌ک کوربه، مرۆڤ دەستى خوه دده بەريي دن:

چاڤه‌کى مرۆڤ كول بە مرۆڤ دخوازه تشتەك ب يى دن نەيى ئان دەمما ئىرشاڭ مرۆڤ
گوھ ناده يى چۈويى، مرۆڤ ل يى ساخ مقاتە دبە. يى كۈر تم كۈرە ئان يى چۈويى تم
چۈويى يە. دەقى مەرۆڤ ل يى مائى مقاتە بە.

چاخ ڙ چاخان فەدى ناكە:

رۆز و دەم هەرتەم دەھەركە و تو كەس نكارە بسەكىنىنه. تشتىن د دەمەكى دە دېن،
دەمەك دن كو تى، وي تىشى دەرە دەرەخە، ئان راستى بخوه دەردەكەفە ھۆلى. چاخ ئان
دەم ڙ ھەۋدوو فەدى ناكەن، لەورە جارەكە دن نايىن با ھەۋدوو.

چى كرۇ بخوه كرۇ، خەرا كرۇ بخوه كرۇ:

مرۆڤىين چىيان ڙى دكىن ڙبۇ خوه دكىن، باشىيان ڙى دكىن ڙبۇ خوه دكىن، تشتىن چى
ڙبۇ ڙيانا وان باشه، وي دكىن. ھەروها خەرابىي ڙى دكىن ئەو ڙى ڙبۇ ڙيانا وان نە باشه.

چىل و دۇتن، كەزوان و كۆلەتن نە قىيىك كەتىيە:

كەزوان (قىزوغان) كەلاندىن تشتەكى دنە و چىل كەزوان دۇتن تشتەكى دنە. ديسا وەكى
گەلەك گۆتنان، ئەف گۆتن ڙى ڙبۇ رىبازىن كار، هاتىيە گۆتن. ھەر رىباز نابن وەكى ھەف.
دبە كو مرۆڤ كەزوانا بىكەلەنە و سابۇونى ڙى چىبکە لى نابە كو مرۆڤ چىلەكى بىدۇشە.

چىلەك رىخۇك گارانى خەرا دكە:

دناغا گرسەيا مرۆڤان دە، ھەنەكى كو گوھ ل مرۆڤان نەكەن و تشتىن نە باش بىن
ئان ل دەرى رىزى تەف بىگەرن، بى گوومان گرسە گش پى نە رەھەت دبە و گش پى
تاوانبار دبە.

چیله کا سته وربی شیره:

تشتین لبهر چافان، نه ههوجه بی شیر و قهین يه. تشتین خویایی، نه ههوجه بی
نقاش و تهلهه قهین يه. ههکه چیله ک ستهور به، نه ئافس به، شیر ژی ناده. ئهه
تشته کی خوهزایی يه کهس ژی نکاره بگوهه ره. ههروها راستین ژی کهس نکاره
بگوهه ره.

چیلکی گوران ژ مرؤفه نابن برا:

گور، ههرتم ژ مرؤفان دترسن و مرؤفان ودکی نهيار دهه سبینن. مرؤفه ژی، گوران
ودکی مرؤفحور دبینن. ژبهر وئی يهکی گور و مرؤفه ل همه ناکن و نابن دوست و برا.
تشتین د زاگونا خوهزایی ده ل دزی ههقدووبن ل ههقدوو ناکن.

چیلکی ماران بی ژار نابن:

مار ودکی تی زانین ب ژاهرن، ههروها چیلکین وان ژی ب ژاهرن. مرؤفه ژ فی گوتنه
دکاره شیر و قهیه که وها دمرخه، کو زاروکین مرؤفین نهباش، دی نهباشی پیره هه به ثان
ج قاس باشبن ژی وئی تشه کی ژ بقای خوه هلهئینه. داماره ک وی زاروکی میسونگه وئی
ودکی بی دی و باقی خوه به.

چیلیان به ردن بلا هه رن، خه رابان بگرن بلا نه رن:

مرؤفین چی هه رهتم تشتین چی دکن و دفکرن. ژبهر وئی يهکی ب ئهوله نن. لی
مرؤفین نه باش، بی ئهوله نن دفی هه رهتم مرؤفه لی مقاته به، داكو تشتین خه راب نه کن.
مرؤفین چی ده ما ئازادین ژ خوه چیلیان دکن، لی مرؤفه، خه راب ده ما مرؤفه وان بی
خوه دی به رده، تشتین نه باش ژوان چیدبه.

چه رخا فهله کی گیه ل ژیره، گیه ل ژوره:

چه رخا فهله کی (په رگالا رۆزى) ژی تشه کی خوهزایی يه و لسر هه رکان دنا رۆز و
شەھى هاتىه گوتنه. ستىرك و دنيا هه رهتم لدۇرا تاۋى دگرن، گوه ناده كەسى هه رهتم
دگەرن. رۆزەك تی ژهنەكان ره باشى ژ هنەكان ره خه رابى هەيە، رۆزى دن ژی
بە راھا زى وئی تی ھولى.

چەك نەيا هەموو كەسى يە، لى نەفس يَا هەموو كەسى يە :
نەفس ئان ۋىن (ئىرادە) ب ھەر كەسى رەھمەيە. ھەنەك كىم ھەنەك زىدە. ھەر كەس دكارە ب وى نەفسا خود ب پېشىدە ھەرد ئان ب شۇوندە قەگەرە و ھوكومدارىي لى بکە.
لى چەك ب ھەر كەسى رە تونەيە و يى د دەستان دە بە، ئەو دكارە ھوكومدارىي بکە.

چل ھەراقى نكارن رووتەكى بشىلەين:

نكارن بشىلەين، ژېھر كۆ تو تشتەكى يى رووت (مرۆڤى تازى) تونەيە. ديسا تى وى واتەيى كۆ جارنان تشتىن بى رىباز كەس نكارە ژ ناقى دەركەفە و پېرە بقەدىنە. وەكى مرۆڤى دىھن. بېشىكىن ھەرى زانە ژى جارنان نكارن دەنەن بىسەكىنەن.

ج ب چەرچى رە بە وى دفرۇشە :

مرۆڤىن د دەربارى ج د بخەبتىن وى تشتى دەتكىرن و وى ۋەدبىيەن. ژېلى وى تشتى نكارن ئان ناخوازن بەھسا تشتەكى بکەن. پىشەيا مرۇۋە ج بە مرۇۋە ب وى ئاوايى تى ناسىكەن.

ج دچە ژبىيغ دچە، ژباخوان ج دچە :

بىرینا كى ب كول بە ئەو دكە قەر. ئان بەروىدەر (موھاتاپ) كى بە ئەو دئىشە ئان ئەو بەرپرسىيارە. يى نە بەرپرسىيار تشتەك پى نايى.

ج كۆھافىنى شىن دې، ئەوزۇستانى لازم دې :

تشتى ھافىنى شىن دې بە ئەو زۇستانى شىن نابە. تشتى د ھەيىن دە ھەبە د تونەبۇونى دە مرۇۋە لى دگەرن.

ج ل شىرى، ورل پىرى :

وەكى گۈتنە "كۈرمى شىرى ھەتا پىرى" يە.

ج تى سهري مرؤفچ زمانى مرؤفه :

هن مرؤفه هنه ب گوتنان گلهك تشتان تهفليهه دكن، ههتا گوتنين ودكى سهروك
كوماران حارنان دين سهداما شهر و ئاشتىيان. گوتن ژى ب زمان تى گوتن. ده ما مرؤفه
نزانبه لگور جقاكى بېمېيشه سهري مرؤفه دكهفه بەلايان.

ج قاس كەقран باقىيە، سە وي ئە و قاس ب ئەوته :

تشتن هنه كو مرؤفج قاس ب پەي كەفه، ئەو قاس تهفلەه دبە. مرؤفييەن نەباش،
كو مرؤف پېرە تىكەفه نيقاشى، هەر كو دچە خەرابى چىدبه.

ج قاس سهري مرؤف مەزن دبە چاڭىن مرؤف ئەجييان دېينە :

سهري مرؤف زارۆكتىا مرؤف پىيده مەزن دبە و هەر كو مرؤف مەزن دبە مرؤف
فييرى ژيانى دبە، مرؤف دۈزيانى ده تشتىن ئەجيپ دېينە. ديسا ژبۇ كو مرؤف پر تشتان
بىكىرە ئان پرتوكان بخويىنه ژى مرؤف تشتىن تھول ب تھول دېينە، مرؤف فييرى گلهك
تشتان دبە.

چرا هەركەسى پېيختى نامىينە هەتە سېھەن :

دهما كو زارۆك نوو ژ دايىكا خوه چىدىن وي شەقى مالباتا زارۆك چرا خوه پېيختى
دەپىان هەتا سېھەن. هەروها دهما شىن، موى، د مالان ده چىببە ژى چرا هەتا سېھەن
پېيختى دەينە. ئەف يەك تىشەكى تايىبەتە و پىك تىين، بتايىبەتى ئەف باوھرىيەكە كو د
دەمەن بەرئى دەھبۇو. ئەف گوتن ژى تى واتەيا كو هەركەس ل بۇويەرىن شادى و
خەرابىي ھەرتە راست نايىن.

چرا ژكۆران رە، دەف ژكەران رە فييده ناكە :

ج تشت هنه كو مرؤف ژ ئەھلى وي يە بېيژە فييەم دكە. هەكە نە ئەھلى وي بە و
ژىرە نە پېيوست بە، ناخوازە فييەم بکە. ديسا تشنن هنه و نە گەنگازە كو هن مرؤف ئان
ئازال ژى سوودى وەرگرن، مينا كۆر و چرا.

چويكا ل پزىي، چىتەر ژېراني بەرووپىي:

بەرروو دېنى گۇتنى دە واتەيا "بەزى" ھاتىيە بكارئانىن. بەرانى بەرى ئان بەزى ژخوه پەر ژ مەرۆف رە نابە. ياد دەستى مەرۆف دەبە ونېزىكى مەرۆف بە، ج قاس بەجۈوك بە ژى ھى ب سوودىيە.

چىيا ب چىيا ناكەقىن، چاڭل چاقا دكەقىن:

چىيا ھەرتەم د جىيەن خوددە دسەكىن، لى مەرۆف تەم دگەرن. ج دەم دەرباس ببە ژى، دەبە كۆ راستى ھەفدوو وەرن. ژېر وى يەكى ژى دېنى مەرۆف لگۇر وى داھاتووپى تەڭ بگەرن و ھەسابى دىتنا ھەفدوو يا رۆزەكە پېش بکن.

چىيا بلندە، دۆر بازار و گۈنە:

چىيا بلندن، لىسر بازار چىيابىن لى ژېر بلنداهىا وان و خوشكىيا وان، شىئناھى ل دۆرى چىدىن. مەرۆف دكارە بېيىزە كۆ كەسىن قەدر بلند ژى مەرۆفان ل دۆرا خوه كۆم دكىن و دستىينن. كەسىن مەزن ئان سەرۆك، گرسەيىن گەل ل دۆرا خوه كۆم دكىن.

چىيا ج قاس بلند بە وى رۆزەكى بکەقە بن لىنگى مەرۆفان:

مەرۆف دكارەن ھەر تاشى پېڭ بىينن و دكارەن ھەرن جەن ھەری بلند. ھەروها، تاشت ج قاس مەزن بن ژى د دەمىن پېش دە دەبە كۆ تاشتىن ھى مەزنلى دەركەقىن و ئەھى پېشى تىكەقە بەر پېيان. ھەر كۆ دەم دەھەرە تاشتىن كەقىن وندادىن، تاشتىن نۇو بروومەتر دىن.

چىيا ج قاس بلند بە وى رۆزەكى رى پېكەقە:

ئەڭتى وى واتەيى كۆ مەرۆف دكارەن ھەرن ھەر دەرى و تاشتىن ھەرى مەزن و دوور ژى، وى رۆزەكى مەرۆف وان بىدەست بخن. مەرۆف ج قاس خوه مەزن بىينە و مەرۆف ج قاس خوه ژەن بۇويەران بېپارىزە وى رۆزەكى بى با مەرۆف.

چیا دگوهه‌ری، ئەھلاق ناگوهه‌ری:

تى وى واتھيى كو ئەھلەق، سنج، ژ سەرى دە ج بە، ھەتا داويى ئەوه. پر زۆرە
گوهه‌رینا وي. چيا ب مiliون سالان ناگوهه‌رین.

چیا، ژىھر چیان بلند بۇونە:

د ترکى دە دېيىزه "ھەر بىدىنەك، بى ئىمانەك ژىرە لازمە" ل ھمبەر ھەر مروققىن
نەھەقىي دكىن، بەرخومدان چىدبه و مروققىن ژ وان ھى خورتر تىنە ھولى. نەباشى
ژى، ژ نەباشى چىدبه. ئەڭ ھەنەكى وەكى مىزىندا خودزايدى يە ژى.

چیایىن بلند بى رى نابن، نەوالىن كۈور بى ئاڭ نابن:

چیایىن بلند بى با نابە، نەوالا كۈور بى ئاڭ نابە: ئان "چیایىن بلند بى دار نابن".
چيا ساپەنن، دار و بەر ب ھىسانى لى مەزن دىن. چيا جىھى دار و بەر و نەباتا يە.
نەوال ژى جىھى شىناھى و ئاڭى يە. ئاڭ ژ سەرئ چيان تى د نەوالان دە دردكەفە.
مروققىن مەزن، بى مىغان نابن، ئان نە گەنگازە كو ئە و مروقق ب پرسگەرەكىن مروققان
تىكىدار نەبە و سەرئ وي نە د تەقەرقى دەبە.

چیایىن دەھەڙن خەراب نابن:

چیایىن دەھەڙن ئان مروققىن دبەر خوھ ددىن، د ژيانى دە باش تى دىتن و ل ژيانا
خوھ خوددى دەردكەفن.

چیایىن بى گول، مروققىن بى دل، ھەردوو ژىيەكىن:

مروقق ھەزكى بە، ب دل بە، د ژيانى دە ژ تىتەكى ھەز بکە، ئەمۇ ژ مروقق رە دبە
ھىزما ژيانى. دەقى مىسۇگەر تىتەكى كو مروقق ژەز بکە ھەبە. نە وسا بە، ژيان وەكى
بى خوى بە. ژخوھ چيا ژى بى گول بە، ناڭى وي نابە چيا، وي دەمى تەنى ناڭى وي
دبە ئاخ.

چووچک چووچکه ئاڭى قەدخدۇھ ل ژۇرى خوه ل خوددى دىنېرە:
وەكى "مېرىشكا مېرىشك ژى ئاڭى قەدخدۇھ دىھە خودە ل خوددى دىنېرە" يە. تى
واتەيا كۆ، دەقى مەرۇف ب رەھم بىن و تاھەدى ل ھەقىدو نەكىن.

چوونا گايى نەزان لسەرى چىلەكى سوار دېھ :
پەيضا "چوونا" چوونينا يە لى مەلۇدىا گۆتنى وسا دخوازە و ب وى ئاوابى بجىيە
بۈويە. واتەيا گۆتنى ژى وەكى؛ مەرۇفچىن نەزان، ھەرتىم لىسىر پشتا مەرۇفچىن زانە دېھ بار.
مەرۇفچىن زانە، دەما ب ھەفالىيەن خوه ئان دەر دۆرا خوه تىستان بىدە فىيمىكىن وى مەرۇفچىن
زانە پە بىن، ھەروها بارى سەر ملى وان ژى دى سەڭ بېھ.

چووڭ ستۇورە توخوب زۇرە، چووڭ زرافە توخوب ئاڭە :
چووڭ ئان چۇ. ھەكە چۇ ستۇور (قالىند) يە، ژ خوه مەرۇف زانە كۆ كارى پى بى كىن
ژى، زۇرە. مىناك، ھەكە د شەردەكى دە مەرۇف بىبىنە كۆ دارى ستۇور د دەست يەكى
دەيە، دەقى مەرۇف زانبە كۆ شەر گارانە. لى ھەكە چۇ زرافە، وەكى كۆ شەر سەقكە خويا
دېھ.

چووچى تۇلانا، ل سەيدا ھەستىيا دەگەرە :
تۇل ئان ھەيىف. وەكى كۆ ژېۋى تىشەكى مەرۇف ب رى كەفە و دەما مەرۇف ژ ھەق نەيىن
دەر، مەرۇف دەڭ ژ وى تىشى بەرددە و ب پەي تىشەكى دن كەفە. مەرۇف سۇزا خوه ئى
پېشىن ژىير بکە و تىشەكى دن بىنە ھۆلى. ئەو تىشى كۆ بى ھۆلى ژى نە ھېئىرا بە.

چووينا رىييان، ب رىيەرiya رىييان رە كىفسە :
رى بخود ھەيىھە و تەڭ نالىڭە. ھەكە مەرۇف زانبە پېيدە ھەرە و رېبەر زانە بە، ژ خوه
مەرۇفى بىگەيىزە جىيە خوه. ھەكە رېبەرە بخوه شاش ب مەشە و نازابە، ژ خوه مەرۇف ل
تاھەتەن دەقەومە. بەرەڭا زى یەكى كۆ رېبەرە باش رى زانبە، مەرۇفى ب ھېسانى
بىگەيىزە قۇناخا خوه. مىناك، دەما دەگەرەكى دە رېبەرە مەرۇف نەزانبە، مەرۇف دېيىزە "ژ
رەوشَا رېبەر، من زانى بۇو كۆ ئەم نا گەيىزەن جىي خوه".

داهشی بیر، کووجکی نویه‌تی:

داهشی لبн بار، ج قاس دکاربه سوودهی بده مرۆڤان، کووجکی لبهر تشتان نوبه‌تی بگره ڙی، ئهو قاس سوودهی دده مرۆڤان. هه ردوو ڙی هارن. داهش دهما وی ئی باربوونی یه جوانه، بهیزه. کوچک ڙی، ڙخوه تم هاره. دفی گوتني ده، هه ردوو گیانه‌وهر ڙی ب هیز و ی سووده تی شیروفة‌کرن.

داین ڙدله، نه ڙهه‌بینی یه:

وهدکی کو هه بونا مرۆڤ تونه‌به‌زی، ملکی مرۆڤ تونه‌به‌زی، هه که دلی مرۆڤ بخوازه، مرۆڤ دکاره بینه هولی. مرۆڤین هه ری دومله‌مەند ڙی هه که دلی وی تونه‌به ئان تەماهکار به، دبه کو ڙ دایینی ره دهست تەنگ به. دفی گوتني ده، رسق و کسمه‌ت تی شیروفة‌کرن.

دان و سته‌ندن د دهستی خوددی دهیه:

ئەڻ گوتن ڙبؤ دان و سته‌ندنا گیان (ره) هاتیه گوتن. ڙبؤ باوهریا کو، هه ر تشت ڙی خوددا دده و دستینه یه. کو ب هیسانی نکاره ما فه کەسى بدھست بخه و ب زور بستینه.

دار ب بهری خوهقہ ئهیانه، میر ب نافی خوه:

دار ب بهری خوه ئان ب فیکی خوه. میر ڙی ب نافی خوه. ئانگو میر ڙی ب تشتین ئانیه هولی نافداره. ئهو ڙی بهره ئان بهره‌مه.

دار، ب بهری خودره شیرینه:

دیسا وهدکی گەلهک گوتتین دن، ئەڻ ڙی تی وی واته‌یا کو هه ر مرۆڤ ب کرنین خوه، ب لف و لباتین خوه، روومه‌تی دگرن و تینه ناسکرن.

دار، لسهر دامارین خوه شین دبه :

ئەڭ ڙى وەكى "نۆك تى ل كۆكى" ئان "گها لسهر كۆكا خوه شين تى" يە. لى دفى
گۆتنى ده "دامار" ئان "رەھ"، هى كوورە. وەكى كۆكا ھەر تشتى ژ دووردە يە ئان كوورە
و دووفەرپۇزە.

دار يى ٽەدەبى بۇويا ژ جەنەتى دەرنەدكەت :

ھەكە دار و لىدان تشتەكى باش بۇويا ٽەف ناڤى كو "ژ جەنەتى دەركەتىھ" نە
دهات سەرى وى. مىسىزگەر نە باشە كۆ ژ جەنەتى (بەھوشتى) ژى ھاتىھ دەر كرن. شەر
و لەھەۋدو خىستن نە تشتەكى باشە.

دارا ئازادىي ب خوين و خويىداني تى ئاڭدان (م. زەدۇونگ) :

تەقلى كۆ تى گۆتن، ٽەپەيىھ يَا م. زەدۇونگە سەرۆكى شۇرەشا چىنى) ژى، دىسا د
ناڤا جەڭاڭى دە وەكى گۆتنا پېشىان تى بكارئانىن. وەكى كۆ تو تشتەك بى كەد و
بەردىل نايىھولى. تشتىن ھىزى، نرخىن ھىزى، ب بەردىلەن مەزن تىنە بدەست خىستن.
ئازادى ژى پەر گران بەھايدى، بەھايدى وى ژى ب خوينى تى سەندىن.

دارا كەتى، يى بىشى خوه لى بىن پىن :

دارا كۆ لسهر پىان بە، تو كەس ب ھىسانى نكارە وى ژ جىيەن وى بلەقىنە، لى پاشتى
كۆ كەت ئەردە لىبەر پىانە، ھەر كەس ب ھىسانى دكارە بىرە خوه لى بجهربىنە. ژبۇ
جەڭاڭى ژى وەھايدى. جەڭاڭا بى ھىزى، بى خودى، بى رەھ، ھەر كەس ژخودە دكە مال و
پى دلىزە. مەرۇشىن بن دەست ئان كەتى و لازى ژى ھەر كەس قەرقى خوه پى دكە ئان
دەخوازە چۆپى خوه لسهر سەرى كەل بکە. لى مەرۇش و جواكىن ب ھىزى، خودى پاشت،
كەس نكارە نىزى وان بې.

دارا رهز، ب چقلی داردایی کفشه:

هر گیانه و دره ک تایبەتیه ک وی هەیە. چکلی داردایی، گووشی ئان گولى بى رەزه. دیسا پشتی مەردا نا رەزان، خود دیئرەزان، شفان ددە بەر چقلی میوی، ژبۇ كول ھەوا بىمینە و ل ئەردى بەلا نەبە. ئەڭ ژى تایبەتیه ک رەزه. مەرۆڤ دکارە فىن واتەبىن ل مەرۆڤان و جەفاکى ژى بار بکە. مەرۆڤین کو زېھاتى بن ئان خود تایبەتیه کى بن، ژەلە دەست، تەڭگەر و بەرھەمیئن وان خويما دېن.

دارا خەباتکاران تم ب بەره:

خەباتکار ھەر تم ژبۇ کارەکى ئان بارەکى، ھەنن. تم بار لسەر ملى وانن. كو يەك ببىزە ئەز دى خەباتى ژبۇ تىشەکى بكم، دفىن بار ھلگرە سەر ملىيەن خود. دەمما داوايا خەباتى تى ژى ميسۇگەر تىشەک تى ھۆلى. وەكى خەباتکارى کارگەھا ئەرەبەيان، داوايا خەباتىن وان دە ئەرەبە چىدبىن.

دارا خوهزىي شىن نابە:

کو مەرۆڤ ژ تىشەکى ھەز بکە ئان ژبۇ تىشەکى بىدەست بخە دلخواز بە، دفىن مەرۆڤ تەنى نەبىزە: "خوهزى ئەو تىشەت چىببۈويا" و بىسەكىنە، وەكى دن ژبۇ وى تىشى تو خەبات و تەڭگەر ئەكە. ھەر تىش ب تەڭگەر ئەكە ب خەباتى، ب خود دان ئەنىي، ب كەدا ملان تى ھۆلى. ب خومىستى و ھەسکرنى تەنى داخواز ناچە سەرى.

دارا شکەستو، خوارو بەستو:

ئەڭ گۇتن گۇتنەكە دملکى يە و د كورمانجى ده ژى تى بكارئانىن. وەكى دارا خوار چىتە ژ دارا شکەستى. دارا خوار بە، قەمت نەبە کارەك ب ھندىكى بە ژى پى دېبە. لى يَا شکەستى کار پى نابە. ئەڭ وەكى، "مەرۆڤین كولەك و بىرىقە دەھەرە، ژ مەرۆڤى روونشى ئان ل ئەردى مايى چىتە" يە. تىشىن ھەرى خەراب ژى، ژ تونەبۇونا وى تىشى چىتە.

داری ب ستری نابه گوپال:

هه ئامورهك ژبو چىكىنا تىشىنى چىدىن. ههكى ئامور نه لگۇر بكارىانىنا خوهى، ژخوه نابه ئامورى وى كارى. گوپال ئان ھېزەران ژبو مروقىن كال پى بىرىقە هەرنە. ئانگۇ ھەرتىم د دەستى مروقان دەيە. ژخوه ب سترى بە نابە. وەكى كو تىشىك ژ مروقى رە پىيۆست بە و مروقىل روشا وى نەفکرە و بىستىنە، لى بەلى ئا راست دەقى مروقى بىفكەرە كا دبە ئان نابە.

دارى دېن خۇدە قوت نەكە:

دارا كو مروقى لىسەر بە مروقى نەبرە. وەكى گۇتنا خۆجى مشۇورە. جەھى مروقى لىسەر دىسەكىنە و پى زىيانا خود دەدۈمىنە، دەقى مروقى وى جىھى بىارىزە.

دارى ژىنى ۋە نەبرە:

كو مروقى دارى ژىنى ۋە بىرە جارەك دن شىن نابە. هەرتىشت وھايە. دەما مروقى و هەنەكى دن ژ ھەڤدوو بىخەيدە، دەقى مروقى بىفكەرە كو رۆزەكى مروقى ل ھەڤ بەھەسلە. ژبەر وى يەكى ژى دەقى مروقى ژىنى دە تىكلىان قوت نەكە. ئالاڭەك ژ مروقى رە دەمەكى نە پىيۆست بە، دەقى مروقى وى ئالاڭى نە ئافىزە، مروقى بىفكەرە كو دى رۆزەكى پىيۆست بې.

دارىن كوزەھەف مەزىز ئانى، سەرى خوه بەرژىر دەن:

ئان ژى گولىي خوه بەرژىر دەكە. ئەڤ وەكى كو مروقى پەر كار بکە ئىيىدى كال دبە يە. ژبو ۋى يەكى ھاتىيە گۇتن. ديسا وەكى كو دارا مىيۇي، ترىي باش نەينە و ترىي وى ژى گىش ببە مەھویز و وەكى كو فەدى بکە بەرژىر دبە. ئەڤ ژى وەكى، مروقىن بىسەر نەكەفە و فەدى بکە يە.

دارى مىشە ھەبە، چما مروقى دەستى خوه بىشە و تىينە:

دارا بەرروويى (مىشە) دارەكە ھشكە و تزدەيە. هەكە ئامور ھەبە ژبو كارەكى، دەقى مروقى وى ئامورى بكار بىنە، نە كو مروقى ژ دىلەقا وى، تىشىكى دن بكاربىنە. ئەڤ گۇتن، رىيَا ھىسان و زەخىم رىيَا مروقى دەدە كو مروقى ب تەقدىر بەمەشە.

داسا پاله ناییْ دزین:

داس، ئاموررا پالهيان يا هەرى ب روومەتە. ئەو تونەبە نابە. ئەف گۆتن وەكى روومەت گرتنا كاركەرانە. پاله ژخوه كارەكى هەرى زاھمەتى دېينە يە. ژبەر كو پر تابى دېينە و ژ وى كەدا وى پېقىت تشتەكى وى تونەيە ژى، روومەتا مروڤان دېن ژوى كەدى رە هەبە.

داشكەك مروڻ هەبە، مروڻ شۇونا واران نامىنە:

ئەف گۆتن لسەر باركىن و كۆچپەرينى ھاتىھ گۆتن. هەكە ئەردەبەيەكە مروڻ هەبە مروڻ ژخوه ل شۇونا واران ئان ل داۋىي نامىنە. تەو تونەبە، داشكەك مروڻ هەبە ژى ھىشى ھەبە كە مروڻ ژى بىگىزە ھە فالىن خوه. ديسا ئەف گۆتن، وەكى تەنیتىا مروڻ فەدبىزە.

داودتا متربان، مترب بخوه لى دخن:

وەكى كە مترب ژخوه يېن داودتان و ناخوازن كەسەكى دن تەقلى وان ببە ئان كەسەكى ژخوه زانەتر نابىين. ديسا گۆتنەكە دن ھەبە كە دېبىزە "دۇنى خوه دسەرە خوه بىدە". كە مروڻن نەخوازن ھەنەكى دن تەقلى كار و ژيانا وان بىن و ھەر كارى خوه بخوه دىكىن: ھەروها كە باشى ئان خەرابىا وى كارى وان ھەبە ژى، ژ كەسى نكارن ئالىكارىي بخوازن ئان كەسى تاوانبار بىن. دەما كە تاوانبارى بى كەن ژى ئەف گۆتن دى بى گۆتن، "داودتا متربان مترب لى دخن، چ كارى مە پى ھەبە".

داويا دەرەوان كۆچە چەكمەزى يە:

كۆچەيا كە بەند ئان دېوار ل داۋىي، ئىيدى رى تىيرە تونەيە. دەرەو ژى كە بى كەن ژى رۆزەكى مىسىزگەر دى دەركەفە و تىشى راست بى فېمکىن.

داوی سپرها زده:

سفره‌یا هازر ژیو خوارنی یه، ج ههبه ٿئه و تی سه‌ر. داویا هه‌ر تشتی کو ج هه‌به، تالی تی سه‌ر سفره‌یی و یا راست نه‌وه. کی ژیو ج تشتہ‌کی بکه داویی خویا دبه. دیسا ل هن ده‌هران دبیژن "داوه (دوز) سفرا هازره". وهکی مرؤف دوزا تشتہ‌کی ل هنه‌کان بکه ئان وان توانبار بکه، ئه و ژی ببیژه "داوه سفرا هازره" ئان، ئانها تشتہ‌کی وها تونه‌یه، وا یا هه‌ر تشت خویا یه.

دایکی هفت کور خودی کریه لی هفت کوران دایکه ک ژیر جینا کوشتنه:

دایکی، هرتم ژ لاوین خوه ئان قىزىن خوه ل كورتى ژ زارۋىكىن خوه هەز كريه و بىچ ئاوابىي بە خودى كريه. لى كور تو جار وەكى دايىكى نكارە ژبۇ وى زەھەمەتى بېكشىنە. ئەف ژى تىشتەكى خوخەزايى دەردىخە ھۆلى كۆ هەر مەرۋەل پېشىيا خوه دەركەرە.

داینا به گان، نو لا نه وری به ر بایه :

ئەورى بەر با، زۇو دەھەرە و وندا دې. دايىنا بەگان ئان ئاخەييان ژى، هندكە و ج
قاسى يىدە مەرۋەق ژى، سى قات ژ مەرۋەق دستىنە، ئەو ژى وى گاڭچى خەلاس دىبە، وندا دىبە.

دی نهرب و هلهدا، وهلهد نهرب حبای قاف:

بهرى دى هەرتىم ل ودلەدانە و ھەرتىم دخوازە ل با زارۆكىن خوھ بە. لى زارۆك كو
مهىزى دىن حاۋىن وان ل دەرفەيە كۆ ئە مالى يەقەتن.

دی سه دنماری، ساق ده ساقماری:

دی ببینه دوتی و هرینه :

دوقت ئان قىز. دوقت چاوا به تم خوويا دىيما خوه هلتىنە و دشبه وي. لېھر وي يەكى گۇتنە كو، مروف دىيما قىزى ناسىكە وەكى مروف قىزى ناسىكە. وي دەمى مروف دكارە بىريارا زەواجى بىدە.

دی يەك، ژن دەھ :

وەكى دى ژىنى هى بىيەتر بارە ئان پرسگىرىك هى پرن. ديسا وەكى كو مروف دكارە دەھ ژنان ببىنە، لى مروف نكارە دەھ دىييان ببىنە. واتەيەكە دن ژى؛ وەكى كو دەھ كەس ژىنى چىدبىتە.

دېل ب بايە كۈوچك ل پەھەتا باخدا يە -

دېل ب بايە چۈوچك ژېھەخدا يە :

دېلک ھەكە نەخوازە كۈوچك نارە با وي و پى نا ئالقە. كو مروف ژى ژى يەكى نە خوش بە مروف نارە با وي ئان پېرە كارەكى ناكە.

دېل نە ترۇل بە چەور ب دۆرى ناكەقە :

دېل ئان كۈوچكاب چەور. وەكى نە ھەزكى بە، نە خوشستى بە چەور ژى چىنابە. ديسا وەكى كوتلىا مروف د بۇويەردەن دەتونەبە، كەس قالا مروف ناكە ئان كەس دۆزا تىشىكى د وي وارى دە ل مروف ناكە.

دەف ب ئادەتلى دەكەقە :

تەڭگەرېن مروف بکە ئان لە و لەباتىن كو مروف پېڭ بىنە، دېلى لگۇر ئادەتان بە. هەر تىشت لگۇر رى و رېبازىن خوه چىدبىن. كو مروف ئان رى و رېبازان بكار نەينە (وەكى مروف بى رېباز ل دەق خە، وي دەف بەتكە) تو كار ناچە سەرى ئان وي شاش .ھەرە.

دەفچان ل دەفى دخە دەم دەم:

دەفچان ئان دەفچى ژى لگۇر پېقانەكى ل دەق دخە. ديسا وەكى كو دەفچان ژى د دەما دەف ليخستن دە ل دەق دخە. هەرتەم لى ناخە، ئەو ژى دەما وى ھەيە و دەما وى بقەدە، ئەو ژى نكارە لى بخوه. ھەر تشت ب دەم و دۆرە.

دەھ كەسى ناقلمەند ژەھقى يەكى دىيەن دەرناكەفە:

وەكى تى زانىن، مەرۋەقىن دىيەن لگۇر رى و رېبازىن جواكى تەڭ ناگەرن. ج تى بەر دەفى وان ئان ج د دلى وان دەبە دېيىن و پېڭ تىين. ژېھر وى يەكى ئەو و مەرۋەقىن د ناڭا جقاكى دە ب ئاقل تى دىيتىن، ل ھەفدوو ناكن. جارنان مەرۋەقى پە دەرى رېزا جقاكى بن، ژېۋ وان ژى ئەڭ گۈتن تى گۈتن.

دەم ب دۆرە، گەھ ل ژىرە، گەھ ل ژۆرە:

دەم ئان چاخ، ئەڭ چاخ ژى ژ تافى رە ھاتىيە گۈتن كو تم دەھەرد لى بەلنى گەھ ل ژىر گەھ ل ژۆرە. ئەڭ تى وى واتەمىي كو تو تىشتك ل جىبىخ خود نامىنە. مەرۋە خوھىزا، دەم، ھەرتەم دگوھەرن، ھەرتەم ھەركبارن. مەرۋەقىن زۆردار، رۆزەكى دى بىن يىن ستوخوار، مەرۋەقىن ستوخوار دى رۆزەكى بىن يىن سەر بلند.

دەم ب مەرۋەقان رە نەچۈو، پېيۇستە مەرۋەق ب دەمەي رە ھەرە:

وەكى چىرۇكا دىيەن كو د دەمەكى دە، ھەنەك ئىكىسىرى فەدخون و دېيىن ئەم دىيەن. دەمەك تى گەل گش دىيەن دېن ئان وسا خويما دىن. تەنلى قراال دەمەنە. ھەتا كو قراال ژى خود دىن ناكە نكارە رېبەريا گەل بکە. دەم تو جارى ل دوو مەرۋە نايى. ھەر و ھەر جوان دې نوو دې. لى مەرۋە كاڭ دېن، نە نە ھەوجەيە كو مەرۋە بېيىزە بلا ھەر دەم دەما كو ئەز لى ژيامە. دەم ھات و گوھەرى دېن مەرۋە خود لگۇر وى يەكى بگوھەرينى.

دەمما ھەیوان بى خوى بىعىن كەفران دئالىسسىن :

خوددىي سەوالان، خوى لىسەر تاھتان دكىن و وان خوى ددىن. سەوال ژى ڙېھر وى يەكى هىنى تاھتان دىن. دەمما خوى تونەبە، تەمنى ب ئالاستنا تاھتان خوه تىئر دكىن ئان خوه دخاپىن. مەرۆڤىن هىنى تىشتكى دىن ژى دەمما ئەو تىشت تونەبە، ج نىزى وى تىشى بە، خوه ب وى تىشى دخاپىن ئان تىئر دكىن.

دەمما ھەگاۋىتىنا كەرى تى نانى جۇتىيارى دخوه :

وەكى دەمما تىشتكى خەرا بىبە نىشانى وى خويما دبە. مەرۆڤ دزانە كۆ وى قەومىنەك چىيىبە ئان بخوه خويما دبە.

دەمما سئووت هات سەرى، بلا بىزىرە وەك كەرى، خەلکى بىيىزە ئافەرى :

دەمما كۆ سئوودا مەرۆڤ بە... كەلەك گۆتن ب ڦى شىيەدىي ھاتنە گۆتن. كۆ مەرۆڤ ڦى سئوودى باودر بکە، ڙ خوه مەرۆڤ ئاقلى ڙېير دكە و ھەر تىشى لىسەر وى بار دكە. وەكى ڦى گۆتنى كۆ مەرۆڤى، سئوودا وى ھەبە ڙ خوه وەكى كەران بىزىرە ڙى خەلکى بىيىزە ئافەرىن. لى دەمما سئوود تونەبە، ھەكە ھونەرمەندى ھەرى دەنگ خوهش بە ڙى بالى ناكشىنە.

دەمەك يى گولى يە يەك يى شىلانى يە -

دەمەك يا كۈلىكانە يەك ئا سۆسنانە :

ھەردوو گۆتن نىزىكى ھەڤن. دەم ڙى ھەرتەم نە يَا كەسەكى يە. دەم ب دۆرە. ديسا وەكى كۆ تىشىن خوهش ڙى ب دۆرى خويما دىن. دەم تى، دۆر تى سەر ھەر كەسى.

دەنگى دەقى ڙ دۇورقە خوهشە :

وەكى مەرۆڤ نە دناظ بۇويەران دەبە، مەرۆڤ بۇويەران ب ئاوايىھەكى راستى نكارە شىرۆقە بکە. شىرۆقە وى دەمى كىيم دەمینە. ھەر لىكۆلىن دەجىيە خوهىدە بى كەرن نىزى راستىي نە. ئەڭ گۆتن د ترکى ده ڙى ھەيە.

دەرا تە ھېشى ژى ھەيە، تە گازنان ژى ژى ھەيە:

دەرا کو مروققى ھەز دكە، ئان كەسى کو مروققى ھەز دكە، مروققى دخوازە ئەو كەس ب پېش كەفە. دەما شاشيان بکە پېشى رەخنە ئان هشياركىن ژ مروققى، ئان ژ بىن كو ژى ھەز دكە تى. كەسەك، ژ مروققىن كو قەت وى ناسنەكە، ھېقىان ژى نەكە و ھەرۇها گازنان ژى ژى ناكە ژبەر كو ھېقىا وى ژى تونەيە، ماق گازنان ژى بخودە نابىنە.

دەربا كو وان دېرى شۇور ئابىرە:

ژبۇ نان مروققى خوه داھىزىن گەلەك مەترسىان ژى. ژخوه زانست ژى دېيىزىن، ئابۇرى ئان خوارن پېشىا ھەر تشتى دگەرە. ئان خوارن و ئابۇرى بىنگەھا ھەر تشتى يە. يېن دن دوورە تىن. خوارن و ئابۇرى، ژيانا مروققان راستە راست دگوھەرينە و كەسايەتىا مروققان ژى دئافرينىه.

دەربىان، ژددەبلىكەتىيان بېرسە:

وەكى دېيىزە "برىندار بىرینا خوه زانە". ھەكە بىرىندار زانبە، دېنى دەرھەقى وى بىرینى دە ئاگاهيان ژى، مروققى ژ وى بىرىندارى بخوه بېرسە. ھەر تشتى ژ ئەھلى وى تشتى، پىسپۇرى وى تشتى بېرسە.

دەربىي ھەرچان، كەقەرە:

ھرج د واتەيا ھۇفيتىي دە تى بكارئانىن. ل ھمبەر ھۇفيتىي زۆر دېنى. دەما مروققى زۆرى بكارنهينە ھۇفيتىي ھى پر بې. لى كو مروققى وەكى كو، ئەمۇ ژ زۆرى فېم دكە، مروققى ژى زۆرى بکە. ھرج، نە ب كەقەر بە نارە. ديسا وەكى كو ھرج دەما ل مروققى دخە، وەكى كەقەر ل مروققى بکەفە.

دەردى بىرچيان نانە، ئەولەد گۈومانە:

دەردى بىرچيان نانە و ھېقىا وان ژى ئەولەدە. ئان ئەمۇ ژى ژ وان رە ھېقى يە. بىن ل مروققان خوددى دەركەقەن، ئەولەدى وانە.

دەردى دلان هوورئى، كوورئى، دوورئى :

مۇۋقۇن ب دل بن هوور، كوور و دوور دىكىرن. نە ژبۇ دلکەتىن قىزەكى تەنى، ژبۇ دلکەتىن ھەر تىشى وھايە. مۇۋقۇن كو دلى وى لىسەر تىشەكى ھەبە، دې كو ژبۇ وى تىشى دىن ژى ببە.

دەردى قىران نانە، دەردى ئاخا كىيف و دىلانە :

گەلەك گۆتنىن ب ۋى شىيەدىن ھاتنە گۆتن ھەنە. ھەر كەس ب دەردى خۇھ دەكەفە ئان ھەر كەس ل ڇيانا خۇھ دنیرە، ھەر كەس لگۇر رەوشَا خۇھ تەڭ دەگەرە و وى دىكىرە.

دەردۇوي پېپىيەن دىن، ئەقىندا دەنگبىيەن دىن :

يىن كو دەردى وان ھەبن پەپەيىش دىن و يىن ئەقىندا ژى دىن دەنگبىيەن ئان سترانبىيەن. ژخۇھ ب پەرانى ژى سترانبىيەن ئان نەفييەرىن ناڭدار، ھونەرمەندىن ناڭدار و پېشكەتى ژ ناكۈكىيەن ڇيانا خۇھ سوودە وەرگەتنە. مىناك ھەلبەستقانەكى دىلدار بە ژ وى دىلداريا خۇھ، ژ وى ئەقىندا رىا خۇھ سوودەمىي وەردىگەرە و خۇھش دىكارە بىنقيسىنە.

دەردى ھەرچى ھەرمى يە - دەردى قەرىش ئاڭ ھەرسەر ئېش :

د كەسايەتىا مۇۋقۇن د ئەزىتى (تەنى ئەز) ھەيە. دېپىيەن ژ ئادەم و ھاوا ۋەردى ھەر كەس كەسايەتىا خۇھ دخە پېشىما يىن دن و ل ئا خۇھ دىكىرن. ھەر كەس دېپىيە، بلا كارى من راست بە، وەكى دن تو كەس من ئەلەقەدەر ناكە. قەراش، كو ئاڭا ئاشى وى باش بە، كىفა وى دى ب جىيە بە. دەمما كو بۇويەرەك چىيەبە و مۇۋقۇن لېپرسىنەن ژ ھەنەكان دكە، ئەو كەس گوھى خۇھ نادە پەرسىگەرەكى كو ژى تى پەرسىن يەكسەر كارى خۇھ دكە، وى دەمى ئەڭ گۆتن تى گۆتن.

دەرھول مەريان دې، ل ساخان نابە :

مرى نكارن بەرسىنى بدن، لى ساغ ھەرتەم دكارن بەرسىنى بدن. دەرھول مۇۋقۇن ھەشىار و ھشى وان لىسەر ئان ب ئاقىل بە، نابە.

دەرەوین دژمنى خوددى نە :

دەرەو دەمما تى كرن، لگۇر باوەرمەندان، خوددى ل وان گوھدارى دكە. ژېھر وى يەكى ژى خوددى ژ وان هەز ناكە. تشتىن خوددى ژى هەز نەكە و مروق دكە، وى دەمى مروق دبە دژمنى خوددى.

دەرەوین جارەكى دخوه فراڭين :

"داويا دەرەوان كۈچە چەكمەزى يە". مروقى ب ئاقلى جارەكى دەرەو لى ھاتە كرن، جارەكە دن ژەمان دەرەوى باوەر ناكە. ھەروها يى كو دەرەو لى كرييە ژى جارەكە دن ل با وى روومەتى ناگرە.

دەرەوین ئىقلەھ نابن :

مروقىن ھىنى دەرەوان بىن نكارن دەڭ ژى بەردىن، تو جار ژى ژ دەرەوى خوھ ناقەرن. ئەم ژ وان رە دبە وەكى تەبەكى، ئەڭ تەب ژ سەر وان نارە.

دەرىي خوھ دادە گوندى و جىرانى خوھ دز دەرنە خە -

دەرىي خوھ ئاسى بکە، جىرانى خوھ نەكە دز: دەقى مروق تەل خوھ مقاتىبە كو سەرى مروق نەكەفە تەقەرقى. ھەكە مروق ل خوھ نە مقاتىبە و سەرى مروق تېكەفە تەشقەلەيان دەقى پىشى مروق ژخوھ بېرسە، "كا من تەقىدира خوھ كربۇۋ ئان نا؟" و دوورە يى كو سەرى مروق خستىيە تەشقەلەيى تاوانبار بکە.

دەرمانى بخوه كرا تۇونەيە :

كەسى بخوه بکە، وى ب خوھ بکشىنە. تەشقەلە و سۆسرەت ھەنە كو ھەنەكى دن تىين سەرى مروق، وى دەمى ژى مروق ژ وان ئان ھەنەك كەسىن دن دخوازە كو سەرى مروق ژ تەشقەلەيى دەرخە، ئان مروق ئالىكارىي ژ ھەنەكان دخوازە. لى كو مروق بخوه تەشقەلەيان بىنە سەرى خوھ، وى دەمى دېئىن، "ھەرە تە چاوا چىكىريە وە ژى خەرابكە، ئان ژى، تە چاوا خەرا كرييە وە راست بکە".

دەرمانى درانى رزى كشاندىنە :

تىشىھى كى كو كەفن بىه، هەكە گۇومانا فيىدەيى ژى هەبە دې كە مەرۆڤ چىپكە ئان تامىر بکە. لى ھەكە رزىيابى بە، تو فيىدەيا وى تونەبە، مەرۆڤ ژى بىنى ۋە چەرسەر بکە و ژە ھۆلى راکە. ژېر كو ئەو تىشىھى نەيى تونەكىن دې كە كۆز نەباشىنە دەن رە رى فەكە.

دەرمانى ئەھەمەقىي تونەيە :

مەرۆڤىن نەزان دكارن ھىنى تىستان بىن، مەرۆڤىن كۆر، سەقەت ئان لال ژى دكارن فيىرى تىستان بىن. لى يىن ئەھەمەق (دەبەنگ) تم لىسەر ئا خوهەن و گوھ ل تو كەسى ناكن.

دەرمانى ھەرتىشتى خۇويە، لى ھەكە خۇو خەراب بە دەرمان نىنە -

دەرمانى ھەرتىشتى خۇي يە، لى خۇي خەراببە دەرمان نىنە :

وەكى د ژيانا مەرۆڤان دە تىشتنە بنگەھىن ھەرن كو ئەو تونەبن نابە. وەكى خوينى. خوين تونابە، گىان تونە دې. گۇتنا پىشىن ژى وەكى يا دنە لى ھەنەك جووداتى د پەيچان دەھەيە. مىنال، خوى ئان خوى. دې كە ب زانەبى ئەڭ گوھەراندىن چىپبوبە ئان ژە ھەرىيەن دوورى ھەڭ، لى وەكى د ھەمان واتەيى دە ھاتىيە گۆتن. خوى ئان تەبى مەرۆڤان. كو خوى خەراببە تىشتك نكارە وى چىپكە. لى دەرمانى گەلەك تىشى بىيەنا فەھە و خوى ئا باشه.

دەرمانى خۇەستىنى دايىنە :

كە مەرۆڤ ئالىكاريا ھەنەكان بکە، دەما مەرۆڤ ژان بخوازە ژى ئەۋى ژ ب مەرۆڤ بەدە. لى ھەكە مەرۆڤ تىشتك نە دابە كەسى، كەس نادە مەرۆڤ ژى. ژېر كو مەرۆڤ دەرمانى وى بەرئ (ھەين) ئامادە نەكىريە.

دەرمانى ھەرتىشى زىيە بەلىٽ زىيە خورتىزۇرە:

زىيە ئان دراڭ دەرىيى گەلەك تشتان فەدكە. لىٽ بەلىٽ لگۇرى گۆتنېيىزى فى گۆتنى، زۇر ھى دىسەر رەيىھە و ئەو دىكارە زىيە ژى ب زۇرى دەرخە ئان ب زۇرى ھەرتىشى چىيىدە. تشتى خوهشىي ژەھلىٽ راكە زۇردىستى يە.

دەرويىش زانە ج ل ھەبانا دەرويىش ھەيىھ :

مېناكىن وەكى فى گۆتنى ژى پرن. وەكى "يى برچى زانە بىرچىبۇون چىيە" ئان "يى بىریندار ب بىرىندا خوه زانە". مەرۋەقىن ژەمان گرسەيى بن ئان پىيشەيىا وان يەك بن، دزانە تەفگەرا وى پىيشەيى چىيە و مەرۋەقىن وى پىيشەيى چاوا تەف دەگەرن.

دەرييا ب دلۇپان نا قەدە:

تاشتىن پر، كىيم نابىن و تاشتىن وەكى دەريايى ژى ھەكە ھەرتىم ئاڭ لى زىيە دېبە، ژخوه تو جار ناقەدە. ب دلۇپان ژى تو جار نا قەدە، لەورە ب دلۇپان نە، لىٽ ب چەم و رووباران ئاڭ دەھەرە سەر دەريايى.

دەريي خىرمان نايى گىرتىن:

دەريي خىرمان ئان باشىيان، دەقى نەيى گىرتىن. دەقى مەرۋەقىن باشىيان بىكىرە و ئالىيى چىيى قەت نەگەرە. ژېھر كۆز ھەر كەسى رە دەم دەمما پىيۆست دېن.

دەرزىيا ژىنان تىمى د سەرى ژىنان دەيىھ :

دەرزى دېھر كۆفييا ژىنان دەيىھ. وەكى كۆز ئامادەكارن تم ئامادەنن. دەرزىيا وان د سەرى وان دەيىھ. دەمما دروونەك چىببە ل دەرزىيا خوه ناگەرن. ژېھر كۆز ھەر كارى وانە. د گەلەك كاران دە وەا يە كۆ ئەھلىٽ كارەكى، ئامورى كارى خوه ل با خوه دەھىلە.

دەست دەستان دشۇ، دەست قەدگەرە روو دشۇ:

دەما دەستەك تەنى بە، نكارە تو تشت بکە، لى دو دەست بن وى ھەۋدوو بشۇن و دوورە دەڭ و روويان بشۇن. مەرقەكى تەنى ژى نكارە تشتىن مەزن بکە ئان بى ھېز دەينە. لى دەما كۆكەس بن وى ھەۋدوو ژى خەلاس بکن و سوودەيا وان ل دۆرا وان ژى چىببە.

دەست د سەر دەست رەھەيە ھەتا با خودى:

مەرقىيەن باش و نەباش، ب ئاقل و كىم ئاقل، ژىھاتى و نە ژىھاتى، مەزن و بچۈوك ھەنە و ھەرتىم ژى دى ھەبن. ئەڭل با خودى ژى وها يە. خودى مەرقىيەن چەلەنگ و خەباتكاران، ژىيەن نە ژىھاتى و روونشتى حوودا دېينە.

دەست زانە كۆدەر دخورە:

دەست ب بەدەنى ۋەيە. دەما مەرقە دنالا كارەكى دەبە مەرقە دزانە كۆز كۆ دە خەراب دە ئان دەقى مەرقە زانبە. مەرقىيەن ژى دەرقەبى وي كارى، دە كۆ نزانبىن، لى يىن ھوندر زان.

دەستى دى پشكى قىزى يە:

وهكى گۈتنى ترکى "ل دى بنىرە قىزى بىتىنە" يە. دەستى دى پشك (وهكى، ھونەر، چەيىز) يى قىزى يە. ئان قىز دىشە دىيىا خود.

دەستى دى رەنگ و رووپى قىزى يە:

ئەڭ گۈتن ژى وەكى يا دنه، لى بەللى دە كۆ مەرقە بېيىزە، دى ج ژ قىزا خودە كىرى، ئەو ژ قىزى رە دە رەنگ و روو، ئان دە خودشىنى و سەر بلندى.

دەستى ب دۇن پىشى دەھرى خوه بىدە:

"ھەكە دۇن ھەبە پىشى دەھرى خوه بىدە" مىناكا وەكى في گۈتنى يە. ھەكە ھەبە دەقى مەرقە پىشى ژ خودە بىكىرە.

دەستى دزان ب دزان نايى برين:

د شەريئاتى دە كو يەك دزىي بکە دەستى وى تى ژىكىن (ل ھن دەولەتان). ئىزار
ھەكە دەستى يەكى بى ژىكىن، دفى يەكى كو دزى نەكرىبە ئان بى سووج بە كو دەستى
وى ژىبکە. دەما يەكى دز دەستى وى ژىبکە، وى دەمىن نەھەقى ل وى دزى دەستى وى
ژىدې تى كرەن. ژېھر كو يى دەستى وى ژىبکە ب خۇھ ژى سووجدارە.

دەستى دزان ناچە پاشلى-

دەستى دزى تو جار ناستره:

دز تى خۇھ فەدشىرىن ئان خۇھ د كۆخن ژى ديسا فكار و گۇومانان دكەن. ديسا وەكى
دز تىر ناخون.

دەستى ھلاوخوران تى كفشنى:

ھەلاوخور ئان مەرقۇقىن تم خوارنا خۇوهش دخون. ديسا وەكى مەرقۇقىن نازك.
مەرقۇقىن كو كارەكى دكەن ئان دەستى خۇھ بكارتىين (دەست درىز) بن خويانىن.

دەستى كەفييان دېيرىكا وان دەيىه:

مەرقۇقى ژ هەكان رە دىن كەفييل (دەرھوود)، دېھۈرىتە كە، ھەكە ئەو دەينى خۇھ
نەدە دى ئەۋى ژ دىللەقا وى بىدە، لەورە دېيشىي دە دەستى خۇھ دخە بېرىكە خۇھ و
خۇھ ئامادە دكە. كى بىبە كەفيلى كى، دفى خۇھ بەرپرس ئان دەيندار بېينە.

دەستى كۆمارى درىزە:

دەما دېيىزىن كۆمار، د ھوندرى وان سىنۇرئى كۆمارى دە دكارە ھەر ناشتى بکە. لەوما
گۇتىيە دەستى وى درىزە. ئەڭ نە وەكى گۇتنەكە پېشىانە. لى ژېھر ب واتە و فەھەبوونا
وى د ناڭا گۇتنىين پېشىان دە شىرۇقە بۇويە.

دهستي کو جارهک شكهست وهکي بهري ناجهه بره:

ههر تشت نورژيناليا وي ههديه. کو جارهک خه راب ببه مروڻه نکاره وهکي بهري بکه. کاري مروڻه ڙي بله بکه ئان ل ئاسته نگي ڪله، ههکه مروڻه تشتنه کي نوه نه ئافرينه و د رې بازي ڏين که ڦون ده ئينات بکه، وي تيڪ بچه.

دهستي لبند بهري، بکيشي وي بمهرتنه، نهکيسي وي ب ههرشه:

دهستي کو کمته بن کهفر، دٺي مروڻه بکشينه، مروڻه نه کشينه وي بهرجقه، لى مروڻه بکشينه ڙي وي بسهمته، چهرمي وي، وي ڙي ببه. ئيزار ڙبو تشننه کو دئهري نايي دهديه، هاتيه گوتن. وهکي، تو چاوا بکي خساره. د تركي ده دبيزن "تو توروکي ڙيره، تو توروکي ڙور سمبيله".

دهستي پيسينتني بده، وي ب رېي خوه وهره:

وهکي، دهستي کو پيسينتني بده، وي ب روويي خوه تيڪهه نافي. مروڻي نه باش وي تم د نافا نه باش و خهرا بي ده فهگمه فزن.

دهستي شيخ ماچي نهکن ئهو شيخ نه قوتبي رازى يه، تاج و تهيله سانا سهري وي گش خه باتا دهستي سار و تازى يه:

ل گري تى گوتنه که مهلايي حزيري يه. لى ئيٽي ودکي گوتنهين پيشيان د نافا گهل ده بجييه بعويه. مه ڙي پيوست دى کو ئه م دنافا گوتنهين پيشيان ده شيروڻه بکن. وهکي کو شيخ نه مهلايي کهت ئان خه لاسکره، يي کو ئهو ئانيه وي ئاستي دهستي سار و تازى ئان خه باتکار و به لهنگازان ئهو ئانيه وي ئاستي.

دهستي تهنى دهنج ڙي نايي:

دهستي تهنى دهنج ڙي نايي، لى دو دهست، ل چهپكان دخن. مروڻيin تهنى بي هيڙن دو مروڻه ئان سى مروڻه و هي پرتر، دبن خوددي هيڙ و دزمون وان ڙ وان دترسن. لى ده ما هندك بن دزمون ڙي ئهو قاس بسهر وان ده دههره.

دەستى تەنى دەنگ ژى نايى، شىرى ئەلى بە ژى دەنگ ژى نايى:
ئەڭ ژى وەكى، دەستى تەنى بە ج قاس خورت بە ژى ديسا دەنگ ژى نايى. مەرۆڤ ج
قاس گربە ئان قەلەو بە ژى دەما تەنى بە ھىزى وي تونە.

دەستى تەنى رووپى مەرۆڤ رەش دەكە:

بەلى، وەكى د گۇتنىن دن د ژى تى گۇتن، دەستى تەنى، نە تەنى دەنگ ژى نايى،
ھم دەنگ ژى نايى و ھم ژى مەرۆڤ د فەدىكارىي د دەيلە. كو ھەۋال تونەبن، تەڭگەر
تونەبن، مەرۆڤ بسەر ژى ناكەفە. داوى ژى يى ل ھمبەر مەرۆڤ قەرقى خوه ب مەرۆڤ بکە.
د داوىيى دە، ھەكە مەرۆڤ مافدار بە ژى ژېھەر تەنیتىي مەرۆڤ دبە فەدىكار.

دەستى توڭارى گەز بکە ماچ بکە:

كەسى كو مەرۆڤ ناكاربە ل ھمبەر وي شەر بکە، دەقى مەرۆڤ رېزى ژى رە بىگەرە ئان
ھورمەتى ژىرە بکە.

دەستى ۋالا لسەر زكى برچى يە:

دەما دەستى ۋالا بە و تو كارى نەكە زك ژى برچى دەينە. لى دەما دەستى بخەبەتە
وي تىز ببە و زك ژى دى تىز ببە.

دەستى خەبىتى لسەر زكى تىزە:

مەرۆڤىن كو بخەبەن وي تىز بخوه، نە خەبىتى وي برچى بەينىن.

دەستى تىز سەر زكى برچى:

دەستى تىز ئان تىزان، ھەرتىم لسەر زكى برچيانە، ژ بەلەنگاز و خزانان دخوە. نە
وەكى گۇتنىن ل ژۆرن. واتەيا ۋى گۇتنى جوودا يە.

دەستى خوارنى درىزە:

خوارن د ژيانى دە تىشەكى "تونەبە نابە" يە. ژېھەر وي يەكى ژى ھەر گيانەوەر
ژبۇ خوارنى دكارە ھەر تىشتى بکە كو خوارنى بىدەست بخە.

دەستى خوھ نەخەھەر قولان، دەنەن مارھەنە، دەنەن زى دووھېشىك:

تاشتىن لىسەر مروۋەن بار و پەيپەرلىن، دەقى مروۋەخوھ تەھلى نەكە. تاشتىن بەلا سەبەب و زى سوودە نەبى، دەقى مروۋەن نەكە. بى ھەساب و تەۋەدر مروۋە تەۋ نەگەرە. رى يېئىن داۋىا وى نە دىيار، دەقى مروۋە پېيىدە نەرە، جىبىھى كۆمۈرۇن نازابە ج تىيىدە ھەيە، مروۋەخوھ نىزى وى جىبىھى نەكە.

دەستى كىرەكى و گۇوپى لىسەر بىرەكى وەكى ھەقىن:

دەستىيى كىرەن تەنلى ژ تاشتەكى رە نابە، دەقى كىر زى ھەبە كۆمۈرۇن نەكە، وەكى ژى بىرىنى رە ببە.

دەقە د كۆشقى دە نايى ئاڭدان:

وەكى گەلەك گۇتنىيەن دن. ئەڭ زى "زېۋە ھەر كارەكى رىي بازەك ھەيە" نىشان ددى.

دەقى ئەلمى قرا، ناسەكىنە:

دەقى كۆمۈرۇن ببە، وەكى هىنى جخارەيى ببە، ژۇى رە دېبە وەكى تەبەكى، ھەتا دەرەوان نەكە دلى وى رەھەت نابە. وەكى كۆ باوەرپا زېۋە سەيدقانان ل ناڭا گەل چىپۇويە، كۆ پەر دەرەوان دكەن. ھەنەك سەيدقانى جارنان زېۋە دەرەوان بىكەن دەھەرن سەيدى و تىيىن ل ناڭا گىرسەيى دېبەيىقەن خوھ رەھەت دكەن.

دەقى رۇقى نا گەپىيە ترى دېيىزه" بلا خىپرا دى و باقى من بە:

ئەڭ زى دەرەوەكە كۆ مروۋە دەما نكاربە تاشتەكى بکە، مروۋەخوھ بخوھ قانە دكە و دېيىزه؛ "زخوھ من ئە و تاشت نە دخوھەست". زخوھ مروۋەن كۆ راستىيا خوھ ئى نكارە بىسەركەفە، دەرناخىن ھۆلى ۋە گۇتنى بكارتىن.

ئەقى خوار، كەنلى نابە ستار:

كەن زى تەشەيەكە رووپە. ئە و زى ب دەقى چىپىدە. دەما ئە و ئامۇور تونەبە زخوھ ئەو لبات زى نايى ھۆلى. كارە كۆ راستى و خوھشى تى دە تونەبە، د وى كارى دە فىيە نايى دېتىن.

دەقە بەلاوەلانە، گۆھى وان لىسەر ھەقىن :

دەقە ئازەلى ھەرى ژەھەقىدە كەتى يە، يىھەرى گران و گرسە. ژېھەر وى يەكى ژى دەمما مەۋۇقىن ژەھەقىدە كەتى، لە نەخۇوش، ئان تەھەقەر چەوت، ژېرە دېئەن "وەكى دەقانە". مەۋۇقىن وەھا ژى گۆھىن وان ب قولە ئان پەزۇو تشتان دېھىزىن. مەۋۇقىن وەكى ھەف دەقىرن، نە لىسەر ھەقىن لىھا يَا وان ژەھەف ھەيە.

دەقى پالا خوه دەن ھۇورەھەقىيان :

دەقى، ئان لىيمىشىن دارىيەن بچۈوك. يىن مەزن ب خىرا دەقىيەن بچۈوك مەزن دېن، ئاڭى ژوان دەكشىن. مەۋۇقىن كۆبسەر دەكەقىن ژى ژەكەن گەلەك گرسەيىن جەڭاڭى و مەۋۇقىن كۆب نەزانى ئان ب زانەيى ژېرە دېن ئالىيكار، كۆبسەر دەكەقىن. هەنەك دەولەمەند ژى ب خىرا مەۋۇقىن نەزان ئان ب ئالىيكاريا وان مەزن دېن و دەولەمەند دېن. وەكى كۆ گرسەيىن بچۈوك كۆم دېن، دېن گرسەيىن مەزن، ئەھو ژى دېن گرسەيىن جواڭى و ئەھو ژى دېن يەك، وى دەمى جواڭ تىھۆلى.

دەقى تەراش ژى دېن دار:

تاشتىن د نودەركەتتا خودە بچۈوك خويا دېن، كەس ھەسابىن وان ناكە ئان وان ب تاشتەكى ناھەسبىينە. لى ئەھو ژى مەزن دېن.

دەو دېھەر دەقى مەربىان رە نارزە:

وەكى زانن بخون ئان ناھىيە تاشتەك ب تو دەرى دەھەرە. ژېھەر كۆ ھەرتەم بەھەست وان ناكەفە. ژېھەر تونەبۇونى ژى ھەمتا داوىيى سوودەيى ژ تشتان دەستىيەن.

دەولەت دېن گۆزىن جەھى دە نە:

وەكى دەولەت دەھەر دەرى دەنە. لى ب واتەيەكە دەن ژى ھاتىيە گۆتن كۆ دەولەتبۇويىن ئان دەولەمەندى ب گەھايى يە ئان ب چاندى يە.

دەولەتا با دىن رەھەرە، ئەونە تودەولەتە :

دەپىزى دەولەت زەخىم بە. ھەكە رېقەبەرىيەكە وى ھەبە دەپىزى هوکوم بىكە و دەولەتى
برېقەبە. دەپىزى كەس و كۆمك تشتان ژى ۋەنەشىرە و فەرمانىيەن دەولەتى ئان زاگۇنىيەن
وى لىگۈر بەرژەوەندىيەن خۇخ بىكار نەينە.

دەۋى تىرش نىنە، قەخوارنا ھەمى بەندى نىنە :

مەرۆڤە دەكارە بېيىزە دواتەيا كو "بەندەروھ" "روھبەر" "گىانەور" كو دەمما بىرچى
بن دەو ژ وان رە نە تىرسە ئان تىرش بە ژى ۋەدخۇن. ژبەر كو كىيمە، دەو قەت تىرش
نابە ئان ژىرە "تىرش" نايى گۇتن.

دەۋى جەرباندى ژماستى نە جەرباندى چىتە :

تىشتىن جەرباندى دىيارە كوشىلىك بە ڈيسا فكار تىيىدە ھەيە. لى
تىشتىن جەرباندى دىيارە كوشىلىك بە ڈيسا فكار تىيىدە ھەيە. لى
سەر تىشتىن جەرباندى و كەسىن جەرباندى و ب ئازمۇون.

دەۋى پايىزى بەدە ئەزىزى، دەۋى بەھارى بەدە نەيارى :

دەۋى پايىزى شىرىنە ئان ژبەر كوشىلىك بە ڈيسا فكار تىيىدە ھەيە. لى
شىر تەرە، خامە، نە وەكى يى ھاۋىن يە و گەرم ژى دەست پى دەتكە تىرسە. تىشتىن
نەخودىش مەرۆڤە دىيارى نەياران دەتكە، لى بىيىن خودىش مەرۆڤە دەدە ھەزكىرىيەن خۇخ.

دەوسا تىرا خۇخ چىيىكە پاشى ب ھنگەمە :

تىر و كەفان، چەكىن مەرۆڤان ئى بەردى نە. مەرۆڤە دەوسا تىرا خۇخ باش چىيىكە،
ھلېبەت مەرۆڤە دى باش ل نىشانى بخە ژى. مەرۆڤە دەست ب كارەكى كر، دەپىزى بىشى بىنگەھ
ئاڭا بىبە. نەكۆ ژ دەست بچە دوورە.

د جشاتی ده تم جهی خوهش و گهرم يې مه زنی جشاتی يه:
 ئەف يەك رىزگرتا ژبۇ مرۇققىن ئاقلمەند ئان پىرن. بتابىبەتى ژبۇ دەمما ئاخاتى
 هاتىيە ھاتىيە گۆتن. لى د دەمما جواكا كاپىتالى ده ژى ئەف يەك ژبۇ مرۇققىن دەولەمەند
 تى بكارئانين.

د دنیایی د شهربه تونه به هورمهت ژی تونه یه:
و هکی، دزبه ریین کو هه فدوو ته مام دکن. خه مگینی تونه به دلخوهشی ژی تونه یه.
خرارابی تونه به باشی ژی تونه یه. ژیهر خه رابیی مرؤفه ب باشی ده سه.

د کورفی ده هیزان رانان:

پهیشا "کورف"، ل هن دهه هران (وهکی هه ریما نؤمه ریان)، ژ زکی ب همه مله ره تی گوتمن ئان زکی گه ورده و نه پخی. د فهره هنگی ده وهکی ستراخ (کریش) تی را فهه کرن. "هیزان" ژی وهکی "پلوزبون" تی گوتمن. لگور شان واته یان؛ واته یا گوتمن وها تی فیمکرن: بیین ب زکی قله او ئان گه ورده و شیش بن نکارن خوه تهه بگه رین. "کورف" نه ئه و پهیشا ئه ره بی "خورف" ه. همه که "خورف" بوو بیا واته دهات گوهه راندن. لگوری لیکولین نه "کوفر" ه ژی. ئهه گوتمن د وه شانه کی ده هاتیه دیتن، لی بھلی بیی شر و فهی. ژیه ر خوش بیا وی، ئه و ژی د فهه هنگی ده بجیه بو.

د ماله کي ده مهزن تونه به، که فري گران بينه پي بشيوهه:
و هکي کو مرؤفهين مهزن، زبُو شيورى، د ههر مالي ده پيوسته. هه و جه يي کو مرؤفه
ب زاروکان ره بشيوهه. ڏ دليلههافا وان، مرؤفه ب که فري هکي ره بشيوهه هي جيٽه.

د مالی باقی ده زینه تن، ئاقا چىرىن وان شەربەتن، دايىك دمرى، زەيى تىن ئىبرا
لى روومەتن:

دوروک ئان گۆتنەك خۇدەشە. لى بەلى دە گۆتنەك پېشىيان ژى. ژېر كو ژبۇ قىزان دارازىندىنەك ھەيە. وەكى كو دىيىا قىزىكى بەرە و زەمىن بىينە مالى روومەتە خۇدە خۇ نزاھە. زەمىن ژى قىزىن بافن كو زەھرىجىنە. ۋازان رە وەبى ژى تى گۆتن. بەرى كو دەما بۈوك سى رۆزىن وان دەقەدىيان دەھاتن مala يافى خۇ، وي دەمى ژ وان رە دەگۆتن ھاتىيە ژى. زەمىن ۋازان بۈوكان رە تى گۆتن.

دناقا نیسان و گولانی، خوده بده تاشهک بارانی، چیزه ژگوندواری زیرینی لسهر سی ریانی:

دننا نیسان و گولانی ده دهمه زهقیانه، ئاپقى دخوازن داکو تەنە شین ببن. وئى دەملى باران ژەھەر تشتى بېھەز پىوستە. باران بى تەنە شین بىن و ھەيى چىببە. ژخوه زىر تى كىرىن، لى ب زىران باران ناپى كىرىن.

د ناقا شوورکشاندن و لیخستنی ده بر زهمان همه یه :

شوروکشاندن ههلوهسته‌که، لیخستن ههلوهسته‌که. شوروکشاندن وهکی، فورت کرنی
یه. ئان وهکی ترساندن و ته‌هدیتی يه. نایی واته‌یا لیخستنی. وهکی "کوتون و کرن نابه
یه‌ک". مرؤف شورو بکشینه ژی، دبه کو مرؤف بکار نهینه. مرؤف بربیارا تشه‌کی بده
ژی، ههکه مرؤف دهست پی نهکه ئه و بربیار نابه تشه‌کی ب روومهت. ئان بربیار ته‌نی
نه بهسە، دفی تیکه‌فه پراتیکی ژی. ههتا کو بربیار تیکه‌فه پراتیکی ژی دم هه‌یه و
دبه کو بربیار بی گوهه‌راندن.

دناشیه را گوتنی و کرنی ده جیا همه یه:

دگه لهک گوتنان ده، د فاته‌یا ڦي گوتني ده راشاکرن هه‌يه. "کرن و گوتني نابه يه‌ك". ده‌ما مرؤفه بکه مرؤفه ل راستيي روو ب روو دميي، ج شاشي و باشي هه‌به وي ده‌مي خويا ديه. ج ئاسته‌نگي و دورستي هه‌يه وي ده‌مي خويا ديه.

دیرا نامه‌ردان ره نه‌چه بلا ئاپتہ ب یه‌ر خوه بیه:

وهکی نامه رد تم بې بهختن و مرۆڤ بەر ب وان ھەرە، مرۆڤ میسۇگەر دى خسارى ببینە. ژېھر وى يەكى ژى مرۆڤ بەر ب ئاھىٰ ھەرە دبە كۆ مرۆڤ خەلاس ببە، لى پرا نامەردان مرۆڤ دادقورتىنە. وەكى مرۆڤ ب كەسىن پىس رە ھەفالتىنەكە، ج قاس سوودەيىا مرۆڤ ھەبە ژى دەپىزە دان و ستاندىنەكە. لەورە د داوىيى دە تمى مرۆڤ ل خسارى يە.

د قیامه ده ههسابی به رزیر بکه، د به رزیر ده ههسابی قیامه بکه :

دهما مرؤوف کهت قیامهیان و زور ل مرؤوف بی، مرؤوف زانه کو دهولیا قیامهیی به رزیره و ههسابی وی بکه. هروها مرؤوف دهما د کارهکه، دهی مرؤوف تم ههسابی ونداکرنی ژی بکه. مرؤوف به لهنگاز و ههزار به ژی دیسا مرؤوف تم ههسابی بلندبوونی و سهرهکه فتنی بکه.

د رویا ته نگیي ده ئه مر قوتە :

د روژا ته نگیي ده هه رشت کنه، هه رشت زوو دقەدە و ب لهزگینی يه. هه روها تەمەن ژی قوتە، تەمەن ژی تىری ناكه، کو ئەو قاس زور و ئاستەنگی هەيە. كەسى بەندەوارى تىشەكى بە، ناخوازە روژ خەلاس ببە، لى بەراوازى وی زوو خەلاس دبە.

د شەرەدە ژبى بەخت و خايىن و جىفاكى بىرسە :

ئەڭ گۈتن ھنەكى ب راستەقىنى ھاتىيە گۈتن ئان نە د واتەيا خۇھىي دويىەمەن ده خويایە، د يەكەمەن ده خويایە. زخود د شەران ده مرؤوف ز خايىنان دىرسە، ئان ژ خەفيان. خەقى و جاسوس دكارن سەركەفتىنان خەرابىكىن. بى بەخت ژى ب راستى تەڭ ناگەرن و خايىنتىيان دكىن. جىفاك ژى ده دەمە تە ل پەرى رەقى رېبەرىي بە ل ھمبەر وان تەڭ بىگەردە، سەركەفتىن نە گەنگازە.

د تارىيى د چرا روپىيە :

وهكى دېبىزە؛ ده دەمە كۆتۈن ئان نە د واتەيا خۇھىي دويىەمەن ده دكە و مرؤوف ب وى تىشى دەبار بکە. ج ھەبە مرؤوفى وى بكار بىنە، ھەتا كۆ مرؤوف يا ژى ھى خودشكىز بىدەست بخە. ھەكە دتارىيى د چىروو سكەك ژى ھەبە، دەنگىز مرؤوف خود لى بىگەرە. د ژيانا جىفاكى ده ژى، ژيۇ جىفاك ب پېش كەفە جارنان دەنگىز مرؤوف ب گافىين بچۇوك ژى دەبار بکە و بەرنەدە، ھەتا كۆ مرؤوف پېشەكتىيەن مەزن ببىنە، مرؤوف وى تىشى بکە بىنگەھە.

دژمن ب هالى دژمن نزانه :

دەما مروقق و هنەكى دن دزمىن هەفدوو بە، مروقق هەر تشتى خوھ، تەقگەرە خوھ،
هالى و هەوالى خوھ ڙى ۋەدىشىرە.

دژمن ل نگى مروقق دنىيرە، دۆست ل سەرى مروقق دنىيرە :

وهكى زمن فەدى دكە ئان چاھى وى بار نەبە كول روويى مروقق بنىيرە، ڙېھر وى
يەكى هەرتەم سەرى وان بەرژىرە و ل سۇلا مروقق دنىيرە. لى دۆست دكارە ب ھىسانى ل
چاھى مروقق بنىيرە، ڙېھر كوتىپەتەكى كە تو تشتەكى كە تونەيە. د داويا گۆتنى ده ڙى ئان
بەردەوااما قى گۆتنى ڙى ئەڭ "دەن سۇلا مروقق و كومى نووبە" ڙېھر كۆ دۆست و دزمىن
ل ۋان دەرىن مروقق دنىيرە.

دژمن پىشى ل پى دنىيرەن پاشى ل سەرە :

ئەڭ ڙى وهكى يَا دنه، لى جووداهىا وى، كۆ دزمىن دوورە ل سەرى مروقق ڙى
دنهھىرە، ئان ئاقلى مروقق دېيىن.

دزمىن ئاقلمەند ڙەقائى خايىن چىتە :

دزمىن ئاقلمەند لگۇر ڙيانى دەكەرە و هەرەوا مروقق ڙى ب ئاقلى بەتكەرە مروقق دزانە
دە دزمىن مروقق بکە. لى ڙەن ھەزىن كول با مروقق خويى ببە و خايىن بە،
ڙخوه مروقق دېيىزە ھەقائى، لى مروقق نزانە دە خايىنتىپ مروقق بکە.

دزمىن ئاردووپى خوھ، دۆستى نانى خوهىيە :

ئاردوو ڙبۇ نان چىدېھ و مروقق وى دشەوتىنە، دەما مروقق ئاردووپى خوھ پر
بىشەوتىنە، تى وى واتەپى كۆ مروقق ل تەندۈرستىا خوھ مقاتەيە ئان مروقق ئاردووپى
خوھ دشەوتىنە ڙبۇ نانى خوھ. دەما مروقق مەسرەق بکە، د ڙيانى ده ڙى ھەكە مروقق
وى مەسرەق ڙبۇ بنگەها تشتەكى بکە باشە و مروقق ج قاس مەسرەق ئان خەباتى بکە
باشە.

دژمنی باقان، نابن دوستی لاوان:

ئەڭ گۇتنەكە فەئۆدالى يە. ژبۇ دۆزىن خوبىنى ھاتىيە گۇتن. مروقەك دژمنى باقەكى بە، ژخوه نابە دوستى لاوى وى ژى. كى دې بلا بې، ژ دژمن رە لاو، باڭ ئاپ، پىسام يەكە.

دژمنى ب ئاقل ژ دوستى ب ئاقل چىتە:

دوستى بى ئاقل مروقەل تەشقەلەيان دەقەومىنە و سوودميا وى ژ مروقەرە تونەيە. لى دژمنى ب ئاقل مروقەل دزانە وى ج بکە، ھەروھا دژمنى ب ئاقل لگۇر رى و رىبازىن ژيانى تەڭ دىگەرە. ئەدەما كۆ تشىھەكى باش بى ھۆلى دې كۆ دژمنى ب ئاقل وى تشى ب پەزىزىنە و ئاشتى چىتە.

دژمنى دژمنى مروقە دوستى مروقە:

كۆ دژمنى مروقە هەبە، ج خسار بگەيىزە وى كىيغا مروقەتى. لەمما كۆ دژمنى دژمنى مروقە هەبە مروقە پىرە تىكلىي داتىنە و ل ھەمبەر وى مروقە دېن يەك. ھەكە ئە و ژى خسارى بە دژمنى مروقە باشە.

دژمنى دژوار ژ دوستى خايىن چىتە:

میناکىن فى گوتىنى ژى پەرن. دژمنى دژوار پارىزىي د بىرا مروقە دە تىنە و مروقە ژبۇ وى دژوارىدا وى خود پاراستىنى ژى ھى پەركە. لى دوستى مروقە خايىن بە (دوستى دۆست خويايى) مروقە ژ بىنى ۋە ھەيدى ھەيدى دەھەرفە. ئەڭ ژى وەكى، "دژمنى ئاقلمەند ژ دوستى خايىن چىتە" يە. لى ھەنەكى جووداتى تىيەدە ھەمەيە. وەكى كۆ دژمنى پە دژوار بە مروقە ژى خود ل ھەمبەر وى دژوار دەكە ئان مروقە لگۇر وى يەكى تەقىدىرىن خود چىدكە.

دژمنى تە گىيرك بە ژى ھەسابى وى بکە:

دژمن دژمنە. ج بچووك، ج مەزن. ھەكە مروقە ھەسابى دژمن بچووك نەكە و د سەرى دە ژ ھۆلى رانەكە ئان چارەسەرىيەكى ژىرە نەبىنە، ھەر كۆ بچە وى مەزن ببە و گەلەك دژمنى دن ئى بچووك دەركەفن ھۆلى.

دل بده سه‌ر‌دلان، گول بده سه‌ر سمبیلان:

دل ب دل ره دف. دل ج دخوازه وی بدی، ودکی گولین سه‌ر سمبیلان. هه‌ر که‌سه‌ک
ب یی ودکی خودره دلخوهشه.

دل مقابلى دله:

دلی یه‌کی همبه‌ری مرۆڤ، ژ مرۆڤ ره بخوازه یی مرۆڤ ژی ژ ویره دخوازه. هه‌ر
تشت ل همبه‌ر یی خوه دنییره، ده‌ما سوووده هه‌به ئان باشی هه‌به ژیره ئه‌و ژی باشی ژ
ویره دخوازه.

دل نه سفره‌یه کو مرۆڤ لبه‌ر هه‌می که‌سی قه‌که:

ودکی تشتی د دلی مرۆڤ ده به هه‌ر که‌س فیئم ناکه. و نه هه‌وجه‌یه کو مرۆڤ ژ هه‌ر
که‌سی ره ببیژه. یی کو ژ دلی مرۆڤ، ژ هه‌ست و رامانیین مرۆڤ فیئم بکه، مرۆڤ ژی خوه
ل وی که‌سی دگره و کولین خوه ژ ویره دبیژه.

دل قوقى ریخی یه:

ئەڤ گۆتن ژی ودکی، "دله ج بخوازه ئه‌وه" يه. که‌س نکاره ل همبه‌ر بسەکنه. ده‌ما
تشته‌کی بخوازه دبه کو ژبۇ هنەکی دن نه باش به، لى دل کەتبى، ژ ویره ودکی شەکر
و جەواھەرە. ده‌ما دلی خورتەکی تېکەفه قىزەك نه خوشك، مرۆڤى سىيەمین نکاره
ببیژه "چما"، لهوره دل قوقى ریخى يه دبه کو ل ریخى ژی دەينه.

دل شووشەیه، کوبشكى جەبار نابه:

دل ودکی رئ گۆتن، نارينه نازکه. کو مرۆڤ دل بشكىنه، ب هيئسانى مرۆڤ نکاره ب
جەبرىنه. مرۆڤ نه‌ھەقىي ل يه‌کى بکه ئان دلی وی بھېلە دبه کو تو جار ئه‌و که‌س
نکاربە ب مرۆڤ ره تېكلىي دەينه.

دلی بی که سان لسمره هه مهو که سی دشه وته :

که سی بی که س دل شه واته. دلی وی لسمر هه ر که سی دشه وته، لهوره ئه و پر د ئاسته نگیان ره دهرباس دبه. هه روها خوه ته نی دهه سبینه و دیزه قهی هه ر که س ودکی منه. ژبه ر ته نیتی کشاندیه ژی، مرؤفین بی که س ناخوازن که سه کی دن ژی ودکی وان بی که س بمینه.

دلی دی بسمر دوتی یه، بی دوتی بسمر چیایی قاف دهیه :

ئەڤ ژی ودکی "بهری خودها ل برا، بی برا ل چیایه". لی ئیزار دیج هه یه کو تم دلی وی لسمر زارؤکین وی دئیش، لی مخابن دزه وجن دهه رن. دوت دفی ده قیزه، کو ژ نه چاری دی ئه و بزه وجه و دیا خوه ته رک بکه.

دلی فرهه پیر نابه :

بیهنته نگی، نه خوه شیان چیدکن. بیهند فرهه هی، رهه تیا به دهنی ژی بخوده تینه. دروونی ژ مرؤفان ره پر گرینگه. دروونیا مرؤفان خه رابه به نه خوه شی ژی د به دنا مرؤفان ده پر دبن. کیف خوه شی مرؤفان جوین دهیله.

دلی میقانان نه هیله، وی بخوه هه رن :

میقان ج قاس تاه مسار بن ژی، ج قاس نه هیزایی هورمه تی بن ژی، نه هه وجه بی کو مرؤف وی بقه و مینه، لهوره ئه و دی بخوه هه رن.

دلی شقان کو که ته بشکول، هوور دکه ب شیر دخوه -

دلی شقان بخوازه، ژنیری ماست چیدکه -

دلی شقان بخوازه، دکاره شیر ژنیری بدؤشه :

دهما دلی مرؤفان بخوازه و خوه ستنا کار و هه زکرنا کار ب وان ره هه به. دکاره گله ک تشنان بکن و هه روها گله ک رییان ببینن. تشنان، مرؤف ب خوه ستن و ژدل بکه، مرؤفی بسمر که فه.

**دلی نازک ناگهیزه تو مرازی-
دلی ترسونه ک سینگا گهور نابینه :**

ئەڭ گۇتن لىسەر رەفاندنا قىزان ھاتىيە گۇتن. ھەكە خۇرت مىر بە، كەسا كو دلى وى
تىيەد ھەيە، ھەكە مالباتا وى نەدى يى زى وى بىرەقىنە. لى خۇرتى كو نەويىر بە
بىرەقىنە، دى ژ دلدارا خۇھ بى پار بىمینە. دلى نازك ژى دكەھىزه مرازان، لى مرازى كو ب
ھشكيي بىدەست دكەھى بارا وى / وى.

دلی خەزەب ناگهیزه مرازان :

دلین ب خەزەب ئان ب كەرب و زالم و لەزگىن بن، تم زۇو دەقەدن و ژېھر كو ب لەز
تەڭ دىگەرن، د نىيى دە ئاستەنگى ل ھەمبەر وان چىدېن. ھەروھا نا گەھىزەن تاشتىن كو
دخوازن.

دلۇپ بخوه جىيە خوه چىدەكە :

تاشتىن خۇزايى، مەرۆڤ دەستى نەدى ژى، ئەو بخوه خوه دگوھەرىين. تاشتىن ھەنە
كو مەرۆڤ دەست نافىيەر ھى باشە، ژېۋى كو بخوه بىزىن ئان چى بىن. ھەكە مەرۆڤ
موداھەلە بىكە دې كو ژ درووھى خوه دەركەھە و شاش چى بىن. جارنان بۇويەر ب
ئاوايى خۇزايى چى بىن باشە.

دمس چ قاس د كۈپ د بىمینە ئەو قاس نىزىكىي ل سىرکى دكە :

تاشتىن كو د دەما خۇددە نەيى بكارئانىن، د دەمىن دن ده روومەتا وان نامىنە و ھەر
دەچە ژ درووھى خوه دەردەكەن و تو سوودەيا وان نامىنە. وەكى ھەر كو دمس بىمینە
وى تىرش بىبە و نايى خوارن.

د دەنلىي دە ژ زمان شىرىنتر ژى تونەيە، ژ زمان تاھلتىر ژى تونەيە :

زمان شىرىنە، ھەكە مەرۆڤ زانبە بكار بىنە. وەكى دېيىن "پەيغا خۇوش مار ژ قولى
دەردەخە". زمان تاھلە، ژېھر كو مەرۆڤ نزانە بكار بىنە. مەرۆڤ پەيقيىن نەخۇوش بىكە،
جارنان ھەر تاشت خەرا دې، مەرۆقىن دەردۇرۇ گش ژ مەرۆڤ دخەيىدىن.

د دنیی ده هه رتشت بدھست دکھفه، لی دی و باڻنا:

ئهڻ گوٽن روومهتا دی و بافان خویا دکه. دهما همبن، مرؤُف های ڙ تونهبوونا وان ئان فلاھيا وان چینابه. لی دهما ڙ هولی رادبن فلاھيا وان خویا دبه. خودبی مرؤُفان بی هه ری نیزیک دی و باڻن.

دنیا ب دُری یه، نه ب زُری یه:

وھکی ئه م دزانن دنیا دزیفره ئان تو ده د جیھی خودده نا سهکنه، چه رخا فهلهکی ڙی هه رتم ل دُر خوه و ل دُر تافی دزیفره. ڙبه ر وی یه کی ڙی نه و باودری هه یه کو وی دُردا هه ر تشتی بی.

دنیا ب گولهکی نابه بهار:

هه ر تشت وھایه، نه دنیا ب گولهکی دبه بهار، نه تھمنه ب سالهکی دقہ ده. نه مرؤُف د سالهکی ده مهزن دبه و نه تو تشتی ب نیقی، نابه کو مرؤُف ڙیره ببیژه تھمامه.

دنیا ب تران بوویا وی هه مووبه هرا که ران بوویا:

دنیا نه ب تشتین فلا و نه باش ئان قریژن. تشتین خوش و باش ڙی ل دنیی چیدبن.

دنیا بوویه که س، که س نه گوٽیه به س:

دنیا گش ببه بی کھسکی ڙی نه و کھس نابیژه به س. ڙبو تاماھکاری ھاتیه گوٽن کو، ج فاس ملکین مرؤُف هه به ڙی دیسا مرؤُف لی دخه بته کو هنکی دن ڙی لی زیده بکه.

دنیا دارا هسره تی یه:

وھکی مرؤُفل دنیی بھ، هه رتم مرؤُف هسردتا تشهکی دکشینه. مرؤُف هه رتم دخوازه تشهکی بکه ئان تشهکی ڙخودره دکه ئارمانج. مرؤُف هه رتم ب هسردتا پیشکه تنی یه.

دنیا دهه‌ژه، بهلی خراب نابه:

ئەڭ ژى وەكى ل ھمبەر دەركەتنا خەرابوونا دنييى يە. گەلهك كەسىن ئۇلدار ژى جارنان دېيىزىن "دنیا سەر سەرەت مەۋەقان تەنلىخەرا دىبە، دەمما كو دەرن دنیا ژى خەرا دىبە". "دەھەژه" ژى؛ وەكى دەھەژه و مەۋەقە گش ژخوھ ب وى ھەۋاندى دەرن. كو دەھەژه، ژخوھ خەرابوون ئەوه. ب تو دەرى دە نارە.

دنیا دووقە، ئاقل كىر:

دووق ئان بەزى ل سەر گۆشتى گىنەوەرانە. نەرمە، كىر پر ب ھىسانى دېرە. دەمما كو ئاقل ھەبە، دنیا بە ژى، ژوى ئاقلى رە دىبە وەكى دووق.

دنیا نەردەقانە، رابوون ژى ھەيە، پەيابوون ژى ھەيە:

ئەڭ ژى وەكى گەلهك گۈتنانە كو، د دنیايى دە ئان د تەمىنلىخەن مەۋەقان دە پېشىكەتن و پاشدەمايىن ژى ھەيە. رابوون و كەتن ژى ھەيە.

دنیا نە بهس و بازارە، دنیا سۆز و قەرارە:

دنیا ب سۆز و قەرار (بىرياران) دەمەشە. ئان تەمىنلىخەن مەۋەقان، ڇيانا مەۋەقان، ب بىريارىن مەۋەقان دەمەشە. بهس ژى ھەيە و بازار ژى ھەيە لى بىريار، تشتان و بۈويەران دەمەشىنە.

دنیا گولەكە، بىيەن بکە و بىدە ھەقالى خوھ:

دنیا گولەكە، دنیا خوھشە. دەقىقى دنیا خوھش و شىرىن مەۋەقەز ھەر كەسى رە بخوازە. مەۋەقەز ھەقالى خوھ ژى رە بخوازە.

دنیا ژىكەسى رە نابە يار:

ئەڭ گۈتن ژى دېيىزە، دەقىقى مەۋەقەپر ژ دنیيى ھەز نەكە ئان دنیا ژ كەسى رە نابە يار و ھەتا ھەتايى ل دنیيى كەس نامىنە. ژېھر وى يەكى ژى دەقىقى مەۋەقەپر ب سەر دنیيى دە مژۇول نەبە.

دنیا ژ سلطان سلیمان ره نه مايه :

ئەڭ گۆتن ڙى لسهر دنیي يه کو ڙ كەسى ره نامينه. دفى هەر کەس هەسابى خوه و رۆزدەكى بکە کو وى بمرە. ئەڭ ل ئالىكى دن ڙى گەفه. کو مرۆڤ ڙ هنەكان بخەبىيدە ئان مرۆڤ ل ھەبەر زلا هنەكان نكاربە سەرى ھلەد، مرۆڤ ڦى گۆتنى دېيىزه.

دنیا نه يەك و جارەكە :

تى واتەيا کو دنيا ب دۆرە. ھەرتەم دنيا ژ مرۆڤ رە خەراب ناكەفە و تەممەن درېزە. دبە کو مرۆڤ رۆزدەكى ڙى سوودەيى و درگەرە و رۆزدەكى مرۆڤ ڙى بکەنە. دەما کەسەك ئالىكاريا مرۆڤ نەكە مرۆڤ دېيىزه، "دنیا نه يەك و جارەكە، قەى ئەوى ڙى ل من بەھسلە". ئەڭ ڙى وەكى گەف و فۇرتان تى بكارئانىن.

دنیا قادى يە، ھەر کەس ڙخوه رازى يە :

دنیا ل ھەر کەسى مکور تى. ھەر ج قاس مرۆڤ ڙخوه رازى بە ڙى، دنيا ب مرۆڤ زانە و راستى جوودايە. وەكى کەس نابېزە "ماستى من ترشە" ھەر کەس دېيىزه "يا من باشە".

دنیا رىلە، ژھەرتىشتى تىيەدە ھە يە :

ئەڭ ڙى فرەھبۇونا دنیي و پربۇونا مرۆڤان خويما دكە. ھەروها پربۇونا گيانەوەر و گەوەربۇونا خوەزايى ڙى رافە دكە.

دنیا سېيىدا دارى يە، گەھ ل سېيى يە گەھ ل ئېڭارى :

ڇبەر کو دنيا د ڇيانا مرۆڤان د گرينجە و تىشتەكى کو مرۆڤان ئەم باش فييم نەكرنە، گۆتنىن لسهر دنیي ڙى پرن. ھەروها ڇيانا مرۆڤان ھەرتەم ب دنیي رە تىكلى ئافراندىيە و گەلهك تىشت ب باوەريان هاتنە هولى. ئەڭ گۆتن ڙى وەكى، دنيا مرۆڤان پر زوو دقەددە و دنيا پر زوو دزىفرە.

دنیا سیبا داری يه گهه ل فره گهه ل ور:

ئەڭ ژى وەكى "دنیا سیبا دارى يه گهه ل سبى گهه ل ئىقمارى يه". دېنى گۇتنى دە خويما دكە كۈرمۇش بەرى باش زانىبۇون ب زەراندۇن دىنىي. ژېھر كۈرمۇش دەزىز، سیبا دارى ژى ل جىيەن خوه ناسەكتە. ژېھر وى يەكى ژى پىوهندىيا سیبا دارى و دىنيابى بەفەرە چىكىنە.

دنیا سیبا داری يه، ژكەسى رە نە دۆمانە:

چاوا سیبا دارى د جىيەن خودەد ناسەكتە دىنيا ژى ناسەكتە و ژكەسى رە نە دائىمە، نە بى سەرى و بى داوى يە.

دنیا خانە ئنسان بەزىگانە:

ئەڭ ژى وەكى فەرەبىوونا دىنىي و ژيانا مەرۇغان نە ھەتا ھەتايى يە، نە باقى يە.

درانى ئىشىياتى وى رۆزەكى وەرە كشاڭدىن:

دران ئان خەرابۇونا د ناڭ تىتەكى دە، ئەو خەرابۇون كۈرمۇش بۇو، دېنى چارەسەر بىبە، وەكى دن چارە تونەيە.

دېنى مەرۇق د ئاڭرى مەزن دە بشەوتە:

وەكى مەرۇق تىتەك كە، تىتىن ب رېك و پېك، تىتىن كۈرمۇش بەن پە، بەتكەرە. ھەكە مەرۇق تەقلى تىتىن بچۈوك بىبە و د داۋىي دە مەرۇق ژبۇ وى تىتى نە ھېڭىزرا خسارتى بىبىنە ھەيە. دېنى مەرۇق تىتىن مەزن بکە كۈرمۇش بە.

دېنى مەرۇق گەپ خوه ب دەستىن خوه بخورىنە:

دەمما مەرۇق كارى خوه ب دەستىن خوه بکە دلى مەرۇق رەھەت دې. ج قاس ھەنەكى دن كارى مەرۇق باش بکە ژى، نە وەكى كىرنا مەرۇقە. دىسا وەكى، دېنى مەرۇق ژكەسى، تىتەكى كۈرمۇش بە، ھېقى نەكە. دېنى مەرۇق بخوه دۆزا وى تىتى بکە و بستىنە.

دڦي مرؤُف که له کا خوه د ئاڻي ره دهرياس بکه :
دڦي مرؤُف کاري خوه زانبه و هنه کي ڙيهاتي به، داكو مرؤُف ل پهی هه فلاان ل پهی
مرؤُفان نه مينه، مرؤُف کاري خوه ب ج ئاويي به بمهشينه.

دڦي مرؤُف زانبه سه رئ مرؤُف لسه رکيڙان که فري يه :
د ڙيانى ده دڦي تم هايا مرؤُف ڙخوه هه به و مرؤُف زانبه مرؤُف ج دكه ئان مرؤُف ب
کو ده، ب ج ئاويي دهه ره. ب ڦي يهکي ره ڙي دڦي مرؤُف زانبه کو ييڻ تيڪلداري مرؤُف
به، کي يه و کوكا وي ڙ کويه. هه روها دهرب و بوويءريين پيڪ تيڻ، دڦي مرؤُف زانبه کو
ڙ کو و ب ج ئاويي پيڪ تيڻ. نه وسا به ڙيان زوره.

ديا دزان دو تران دکه، يهک ڙکيڻا يهک ڙترسا :
کيڻا ديا دزه کي تي، کو ڙ زارؤُکي ويره تشتهك ئانيه. ل ئاليکي دن ڙي ترسا کو بى
گرتن ڙي هه يه. ييڻ کو خه رابيي بکن، دبه کو کيڻا وان ڙي بى، کو ب سه رکه فه، دبه
کو ب سه رن هه که فه و خه مگين ڙي ببن.

ديا مرؤُف تم لاوان ناينه :
وهکي ببيڙه "باش به، ديا ته نکاره هه رتم لاوان بيئه ئان تو هه ره يهکي وھکي ته
دبه کو نه يي دوسا ته". ديسا تي وئي واته يي کو "هه رتم کاري ته باش ناره". کاري تو
که سى ڙي هه رتم باش ناره.

دياري قه سپه، شون دياري هه سپه :
قه سپ دواته يا مشمشي (قه يسي) ده هاتي هه بكارئانين. دياري بچووک به ڙي دڦي
مرؤُف روومه تا وئي بگره و دياريه ک هن مه زن بده. "شون" د واته يا "قه گه رئ" ده ئان
د واته يا "ب شووندہ ڦه گه رئ" ده يه، دملکي يه.

دیاریا شفان ھەلەکۆکە:

شفان ب تەنیٽ يە و دنافا سەوالان دەيە. ھەلەکۆك وەكى د واتەميا كىفخۇوشىيەن ھاتىيە زمىن. ھەكە شفان كىفخۇوش بە دىيارى ئەوە. مەرۋە جارنان ب تىشتكى بچۈوك كىفخۇوش دىن.

دزى دزى يە، ج ھېكەك ج گامىشەك:

دزى تىڭىھەكە. كۆب جىيە ھات بەسە، نافىٽ وى دې دزى، ج ھندك ج پر. د وارى دادى دە دەمما تاوانباريا دزىي تىكىن، نابىزە "چما تە پر ئان ھندك دزى يە"، دبىزە "چما تە دزى". كۆناف دەركەت ئىدى ۋەگەر زۆرە.

دزژمالى بە گا ژكولەكى دەردخە:

دزژمالى بە دكارە ب ھىسانى تەڭ بگەرە و كەس گۇومانى ڈى ڈى ناكە. وەكى دبىزە "كۈرمى دارى نە ڈارى بە نازە". خايىنتى ھەبە د مالەكى دە ئەو مالبات بسەر خودقە نايى.

دزژدان ددزە ئەرد و ئەزمان دلەرزە:

وەكى بويىزرا "دزان ڈزان دزى ئەر و ئەزمان پى ھەسىا" يە. دزژدان بىزە دەنگ دەد. مەرۋەقىن كۆ كارەكى ب ھەفرە بىن و ب ھەۋددۇورە خاين بىن. ڈخوه وى پاش گۇتنىيا ھەۋ بىن و ئالەمى گشى پى بەھەسىن.

دزژتارىي ھەزدەن:

مەرۋەقىن دز رېبازىن كارى خوه ڈى دزانن. كى ج كارى ڈى بکە رېبازىن وى دزانە. كارى نەباش ڈى بکە دزانە وى كىزان دەمى و ب ج ئاوابى بکە.

دزلى شەقە رەشان دەگەرە:

دزى تىشتكى، تەڭگەرەكە رەش ئان قىرىزە. ڈېھر وى يەكى ڈى دزژ رۇناھىيەن ھەز ناكن.

دز ل ماله ده رگه ه گرتن به تاله :

ئەڭ ژى وەكى گۇتنا "دز د مالى دەبە دكارە گا ز كولەكى دەرخە" يە. دز د مالى دە بە نەھەوجەبى تەۋەپىر و دەرى قەقەنلىنى يە.

درى بىستانان موکور تى زېستانان :

هنەك كو كارى ب دزى ئان كارى نەباش دكىن، دەمما كو ئىيىدى بېيىزە "تشتەك ژى خەرا نابە" ، وي دەمى مکور تىين و ل خۇھ ئەشكەرە دكىن، دېيىن.

درى تالۇكان پايىزى بەللى دې :

تالۇك ئان پەتىيەخ. ئەڭ گۇتن ژى وەكى "درى بىستانان موکور تىين زېستانان" د.

دېزكا كەبانىي بىشى دەنگ ژى نايى :

دېز، فراك ئان ساتل. كەبانى، د مالى دە خۇھدى ئەركە. هەكە تشتەكى خەرا بکە ئان بشكىنه ژى ب ھىسانى كەس ژىرە نكارە بېيىزە تشتەك. لى ھنەكى دن ز مالى، بشكىنه، دې بە كو ھەر كەس پىرە بخەيىدىن. د جقاڭى د ژى جارنان ھنەكى كو پر نافادار بن ئان ب ئەركى بن، شاشيان ژى بىن رەئاكسىون چىنابە.

دېكى چى د ھېكى دە ئازان دده :

وەكى دېكى چى ھى د ھېكى دە يە ديارە. ھەروها مەرۆفىن چى د زارۆكتىيا خۇھە ديار دىن. ديسا تشتىن باش دسەرى دە ديارە. د تىكلىا خۇھى سەرى دە ديار دې.

دین نېچىرەقانى ئاقله :

مەرۆفىن دين، ئاقل ژوان رە وەكى ھۆلىكا سېلەكانە. تشتىن كو ب ئاقل ب ھش چىدەن، ژوان رە نە پىيۆستە. ھەروها ب ئاقل دلىزىن و وي پەرچە پەرچە دكىن. ب پرانى تشتىن دەرى ئاقلان دكىن تشتىن كو مەرۆفى ساخلم ناكن ئە و دكىن.

دین نه دین، کەسی ژوان باوهردکن دین:

دینیتى كو خويابه و هەر كەس زانبه، لى ديسا ژى هەكىن ژوان باوهربىن ھەبن، وى دەمەئى دینىتى جىھ دوگوهەرە و بىن باوهردکن دين خويما دين. تىشەكى كو دياربە و مروقق ديسا بەرھوازى وى تىشى بىكىرە، مروقق دين تى ھەسابىكىن. (دىيەن نە دىيەن، يېن ژوان باوهردکن دىيەن) ئەڭ ژى لگۇر ھەرىمەكە دىنە. ژخوھ مروققىن كو ژوان رە "دىيەن" تى گۆتن، ل دەرى جەفاكى نە. ھەكە نە وە بوويا ژىرە دىيەن نە دەھات گۆتن. مروقق، دەپ تىشىن لگۇر رىبازا جەفاكى جىبۈونە، ژ دىيان نەخوازە و ژوان باوەرنەكە.

دین و ئىماما بىرچىيان تونەيە:

مروققىن بىرچى جارنان ژ ئىشىا بەدەنا خوھ، ژ سەر ھشى خوھ دەھەرن و تىشىن دەرى ئادەتان ئان دەرى باوەرى يى دەن. ئەڭ گۆتن ژبۇ وى يەكى ھاتىھ گۆتن كو مروققىن بىرچى دين و ئىمان نايى بىرا وان.

دېتىنا دەيندارى نەخوھشترە ژ پىيغەدا نا كۆرەمارى:

دەيندارى، ماھەكى ھەنەكان مالەكى ھەنەكان ل با مروقق بەيە. ھەكە مروقق دەيندار بە و تونەبە كو مروقق بىدىيى، ژخوھ پەزورە ئەھو ھەست. مروقق ناخوازە دەيندارى خوھ ببىنە.

دېتىن و گۆتن نابە يەك:

ئەڭ گۆتن لىسر پراتىكى ھاتىھ گۆتن كو چ قاس پراتىك گەرىنگە. تىشىن ھەنە كو فەگۇتنى وان نە گەنگازە. ھەتا مروقق ب چاھىن خوھ نەبىن باوەر ناكىن. ئان دەما گۆتنى مروقق نكارە تىشىن تارىيف بکە لى مروقق وان تىشان ببىنە ھى پە باندۇرى چىدكە.

ديوار بىگوھن:

ئەڭ ژى تى وى واتەيى كو مروقق ج كارى بکە دەپ مروقق ئەولەكاريا وى چىبکە. مروقق د ھوندر دەبە ژى، دەپ مروقق زانبه كو ھەنەك دكارن ل مروقق گوھدارى بکن.

دیواری راست هلناوەشە :

تاشتین کو مرۆڤ چىبکە ئان كارى كو مرۆڤ بىكە دېن بنگەها وى ساخلم بە و راست بە. ھەكە نە وھابە وى خەرا ببە. لى دەما بنگەھ ساخلم بە، ب ھىسانى خەرا نابە.

دیا باش ژھەزار مامۇستەيى چىزە :

"مال مەكتەبە،" "جىنەت د بن نگى دى دەيە" و ھەت. مەزنبوون و روومەتىا دى د گەلەك گۆتنان دە خويايە. زارۇك، پىشى خوه ب دى فە دىگرن، ژېھر كۆ ژ بەدەنا وى ھاتىيە و ھەتا بىر برىيە ب ويقە يە. ژېھر وى يەكى ژى ھەتا مەزن دې بە پەيقىن دىا خوه دخە سەرى خوه. دى باش و زانبەبە زارۇك ب پەروردەھى و ب ئەددەب مەزن دبن.

دۆرى بىدە دۆرناسان :

دۆر، كۆ ژبۇ تىشەكى مرۆڤ دىكەفن رېزى يە. ھەكە ھورمەتا مرۆڤان ژ ھەۋدۇورە ھەبن و روومەتا دۆرى بىگرن چارەسەردى ژى ھىسانە. ژبۇ وى يەكى ژى دېن مەۋە دۆرى بىدە يى كۆ ژ دۆرى رە رېزداريا وى / وى ھەيە. مرۆڤ ماق پەيقى و پىك ئانىنى بىدە يىن كۆ پىسپۇرۇ وى كارى يە، نە كۆ ھەر كەس خوه ل ھەر تىشى راكشىنە.

دۆلاب ھەبىسە، تەشى رەقسە، نەقش ھەوسە :

دۆلاب يَا كۆ رىستنا تەڭۈز و تەراھەيان چىدكە. ئە و وەكى ژبۇ گىرىدەن ئان گىرتىنە ھاتىيە راھەكىن. تەشى تم درىيە و د ليزە، ئە و ژى كىيغۇخوھشىي راھە دكە. نەقش ژى كۆ مرۆڤ ب ھەودس (كىيغۇخوھش) بە چىدبه ئان نە ژبۇ ھەۋجەدارىيەكى يە، تەنلى ژ كىيغان تى چىكىن. ھەر كارەك، لگۇر پىشكۈلۈزىيا مرۆڤان تى ھۆلى ئان ھەر يەك ھەلوھستەكى دەدە خوياكىن.

دۆست ل پىشىا مروق دېيشه، دژمن ل پاش مروق دېيشه :

وەكى دۆست زى دژمن زى كۆ ب مروق ره دېيشن، هەر يەك لگۇر خوه دېيشن.
لى بەلى سىنورەك ھەيدە، ھەكە مروق زانبە وى سىنورى زراڭ مروق دى زانبە كۆ كى
دۆستە كى دژمنە. دۆست، ئەشكەرە مروق رەخنە دكە و ل با مروق خەتەرىيان دېيژە،
زېھر كۆ دلى وى لسەر مروق دئىشە. لى دژمن رەخنەيىن خوه ب گرانى و نە ل با
مروق ل جەھەكى دن دېيژە، زېھر كۆ دلى وى ب مروق نائىشە.

دۆستى باغان نابن دژمنى لاوان :

ئەف گۈتن زى ميناڭى وى پرن و گۇتنەك فەئۇدالى يە. وەكى گەلەك گۇتنىن
پىشىان، ئەف زى د دەما فەئۇدالى دەھاتىيە گۈتن. لەورە ئىرۇ رەوش جوودايە، دژمنى
باغان زى دىن دۆستىن لاوان و دۆستىن باغان زى دىن دژمنى لاوان.

دۆستى بى ئاقل بارى پشتى يە :

دۆستى مروق ھەكە بى ئاقل بە ز مروق رە دبە ئاستەنگى و بار. زېھر دۆستانىي زى
دەقى مروق ئالىكارىي زى بکە. دەما سەرى دۆستى مروق ئى بى ئاقل د تەشقەلەيى كەفە
مروق زى ئالىكارىي پى دكە و سەرى مروق زى پىرە دكەفە تەشقەلەيان.

دۆستى كەقىن ھەسپى زىن كرى يە :

ھەسپى زىن كرى بە نكارە دەقى خوه تەف بده و خوارنى بخوه. دۆستى كەقىن زى
زىنكارى يە، نكارە ل ھمبەر دۆستى خوه ئى كەقىن ب پەيىقە و خەرابىي پى بکە.

دۆستى من دژمنى پۇستى من :

دۆست جارنان ب خايىنى بەندە مروق دكەقىن و تربا مروق دكۈلن، ل دژمنى وها
دەقى مروق مقاتەبە، دژمنى كۆ دۆست خويا دبە. ئەف بويىزەكە. ژبۇ جووداھيا بويىز و
گۇتنىن پىشىان باش بى فييمكىن دەقى دەرى جىھ گرت.

دۆستى تە بگىينە باشە، نەيى تە بکەنинە :

ئەڭ تى وى واتەيى كو دۆستى دەھر مەرجى دە راستىي ژ مەرۆڤە رە بېيىزە باشە.
لەورە ژبۇ مەرۆڤە دەمەكە كورت دە كىيى بکە و دوورە مەرۆڤە پى بەھسە كو نە وھايە،
وى دەمىي ھى نەباشە و مەرۆڤە بى تەقدير دەمینە.

دۆستى تە زمانى تە، دەزمەنلىقى تە زمانى تە :

"ز زمان شىرىينىز ژى تونە، ژى تاھلتىر ژى تونە" "زمان بەلا سەرى يە". "ب زمانى خوھ كاربە". ئەڭ گۆتن و بويىز هەروھا گەلهك گۆتنىن دن ژبۇ زمان هاتنە گۆتن. بى گۇومان كو زمان ئان پەيغا مەرۆڤە خوش بە ئان مەرۆڤە ل پەيغا خوھ مقاتەبە و زانبە بپەيغە، زمان دبە دۆست.

دو دلى تەقايى چىيا ددن سەر چىيان :

دو دل ئان دو ئەفيىندار. ئەفيىندار كو زەخىم دبە و دشده كەس نكارە ل ھەمبەر دەركەفە. مەرۆڤە خوھ ژبۇ وى يەكى دەكۈزۈن ژى. دەما دو دل بىن يەك گەلهك تاشتى دكارن بىن. يەكىتى ژ دودويان دە دەستپى دكە.

دودو كەروانە سىسى بەزىگانە :

ئەڭ ژى لەھەنە كەيتىيا مەرۆڤانە. دو ھەبىن باشە سى ھەبىن ھى باشە. ج قاس مەرۆڤىن پر، بىن يەك و بەمەشىن ھېز ژى ھى پر دبە.

دو ھەنەك ب راستكى نە :

ھەنەك مەرۆڤە ھەنە كو راستە راست گۆتنان نابىيىز، دناڭا ھەنەكان دە ب مەرۆڤە دەن زانىن. ژبەر وى يەكى ژى دو ھەنەك تىكەقەن سەر ھەف، واتەيا وان ئى راست ژى دەردكەفە ھۆلى.

دو کەسەك لىسەرى كەسەكى بەلانە :

"كەسەك" ژ ئاخا كو هەرى و هشک دې ل نافا ئەردان رەھاتىيە گۇتن. ئان ژى ژبۇ كو هەر مەۋەقەك لىسەرى مەۋەقەكى دن بەلايە. يان ژى كەس ئان "دو مىر"، ھەكە ب ژنەكى "كەسەكى" رە تىكىلدار بن، ھەردۇو ژى دىن بەلا.

دو ھەسپ لىسەر ئافرەكى نابە :

خوارنەك ئان جىيەكى كو ژبۇ يەكى تەنلىكى بە و مەۋەقەل دو ھەبان پار بکە، پرسگۈرۈك دى تەقەز دەركەفن. ژبۇ كارەكى كو يەك تەنلىكى بکە مەۋەقە نىكارە دو كەسان پەيويردار بکە.

دو سەرى د بەرۇشەكى ده ھلنايى، ناكەلن :

دو سەرىيى سەوالان كو مەۋەقە دەكەلینە د بەرۇشى دە، ژ بەرۇشەكى رە پېرن. واتەميا فى گۇتنى ئەوه كو ھەكە تىشەك تىرى يەكى بکە دەقى يەك بكار بىنە، لەورە سۆلەك ژ دو مەۋەقەن رە نابە، ھەكە ببە ژى ھەر يەكى فەرەك دەڭەفە. ژبەر وى يەكى ژى تاشتى نىيەقى بىن ھېقى يە. ئەڭ ژى نىيزى گۇتنا "دو ھەسپ لىسەر ئافرەكى نابە" يە. دو كەسىن وەكى ھەۋەب رەك و ئىنیات نىكارەن ب ھەۋەرە كار بکەن. د ترکى دە "دو زەبەش د بىن چەنەگەكى ده ھلنايىتىن". د

دۇئايى كۈوچكەن قەبۈول بېبۈيىا، وى ژئەزمىن ھەستى بېبارىيა :

وەكى تى زانىن كۈوچك (سە) بەرى خود دەن ئەزمانان و دزوورەن. تو سەوال ژى وەكى وان نا زوورەن ئان پەر نا زوورەن ئەڭ ژى وەكى دئايىان كو مەۋەقە بەھەسبىنە، كۈوچك پەر دئا دىكەن، ھەكە خۇدەقەبۈول بکرا دى ھەستى بېبارىيَا. ھەروھا ژبۇ كو دئايىتىن مەۋەقەن نەباش خۇدەقەبۈول بکرا دى ھەستى بېبارىيَا. ھەرەتىم ژەقۇو

دۇورە نۇورە :

دەما مەۋەقە ھەۋەدۇو دوورىن، تم ب ھەسەرەتىن كو ھەۋەدۇو بېبىن و ھەرەتىم ژ ھەۋەدۇو ھەز دىكەن. لى دەما كو مەۋەقە ھەرەتىم ل با ھەۋەدۇوبىن، د دەمەكە كەن دە ژ ھەۋەدۇو سار دىن.

دوري بله دورناسان :

دورى (ئينجي) مادنهك ئان كەفرەكى گران بھايمه. مرۆڤى كو پى زانبه، دفى شىور ب وى بى كرن. تشهىرى مرۆڤە بە دفى مرۆڤ ژبۇ وي تشتى ب يى كو ئەھلى وي بە، بشۇرە.

دوورى چاقان دوورى دلانه :

ئەف ڙى بەرەۋازى گۇتنا "دوورە نوورە" كو مرۆڤە بەر كو ڙەھەۋدوو ب دوور بکەفە، ھىيىدى ھىيىدى مرۆڤە بەۋدوو ژپىر دكە.

دوووقى رۆقى ژىرە نە بارە :

دوووقى رېقى ژخوه پېقە يە و ژىرە پېوستە. ھەروها بەرچاقكا مرۆڤان ژوان رە نە بارە. وەكى كو تشهىرى ڙەمرۆڤ رە پېوست يە ڙەمرۆڤ رە نە بارە.

دوووقى سە، سى سالان تىخن بلوولى، سالا چاران دەرخن ھەر خوارە :

بلوول (قالب). تشنن ھەنە كو مرۆڤ چاوا بکە ڙى راست نابن. دفى مرۆڤ ب پەمى وان تشتانا نەكەفە و ھىزى خوه ژبۇ تشهىرى نەھىيىرا بەلا سەبەب وندانەكە و نە قەدینە.

ئى دەغان بەھەۋىنە، وي دەقى دەرىيى خوه بلند چىبىكە :

جەن كو دەقە تىرە ھەرە دفى دەرىيى وي بلند بە. كى ج كارى بکە، دفى لگۇر رېبازىن وي كارى تەڭ بگەردە. ج كار بە، زاھىمەتىيا وي ڙى ھەيە، ج قاسى سوودەيا وي ھەبە ڙى. مرۆڤ ج كارى بکە دفى مرۆڤ ئەولەكارىيا وي ڙى بەھەسبىنە، و لگۇر وي يەكى، لگۇر كار و خسارا وي خوه ئامادە بکە.

ئى دۇدماما خوه نە ئەجىيىنە وى كۆردووندە بېرىنە:

د ده میین بهری ده کو خورت مهزن دبوون پیشی دئ و بافیین وان ل دوداما وان دفکرین، همه دوداما تونه بورویا، خزمیین دن، ئهو ژی تونه بورونا هی نول قیزین بیان دگه ریان. بافی قیزان ژی کو نه پسمام بورویا ئان پسمام هې بورویا قیزین خوه نه ددان کەسى. مرؤفین کو ب تشتین لگور خوه نهیین سهر و بخوازن تشتین هی مهزنی خوه بدهست بخن، وئى دهست فلا بمین. ژخوه ئهو ژی بدهست ناكەفه.

ئۇ ژنىٰ بەرده ل يانپى نانپىرە:

ئى كەت گۈلى، ژبارانى ناترسە:

میناکین ودکی فی گوتنی ژی پرن. "ودکی بی کهت داودتی وی خوه کل بکه". ودکی کو مرؤف کته نافا کارهکی، کار و خسارا وی کاري مرؤف دی ببینه و دفی مرؤف پی را ذی به.

ئى كى مەنلىقىسىنى، بى نەخۇھىشى قانە ناھە:

کو مرؤٹ تشتہ کی بخواہ وی تشتی جیہ زانبہ، مرؤٹ ب تشتی بهریا (پیشیا) وی تشتی قانہ نابه. وہکی مرؤٹ ب جیہ، ب راستی ڈی زانبہ کو مرؤٹ ب نہ خوهشیہ کے گران کھتی، مرؤٹ ب بہرگھرا بیڑشک قانہ نابه.

ئى كو سەرخوھش دىھ، شۇوشان نا زەمىنە:

بی کو دوزا تشتین مهزن دکن ل خساري نانيرن. هلهت بهردیلا هم رشتی هم
بزافین کو مرؤفه بکه همه يه. د فی هه يامي ده مرؤفه لیچوونا درافان ئان ئالافان
نانيره. ديسا وەکي مرؤفین کو خوه وندادکن، ب راستي و ئاقلمەندى تەۋناغەرن.

ئىّ كوشل بە، ڙبارانى نا ترسە:

يىّ كوبەرى بووېر دىتبە و ئەبووېر ديسا پىك ودرە، ڙخوه ناترسە. وەكى دېيىزىن "ساوا خوه دگەر". ئەپەۋوشى ڙ سەر دەھەرە. ڙخوه كومۇق تقلى بووېرە بىبە، مەرۆڤ ئىيىدى ڙ بەھسە وى ڙى ناترسە.

ئىّ كوخەبىتى، نە خەلتى:

ڙخوه دېيىزىن "يىّ كوبەختە بىچى نامىنە". خەبات ڙيان بخومىه. ڙيانا مرى، بى خەباتى يە. خەبات: تەڭەرە، خەبات، لف و لباتە. خەبات، كار و شخولە. ج ڙبۇ زك، ج ڙبۇ ھونەر و جەفاكى. يىّ كوخەباتى بکە نە خەلتە.

ئىّ نەكە ب ئا مەزنان، وي ستۇورەھى وى بېھ وەك ئى بىزنا:

لگۇر ۋى گۆتنى، ڙبەر ئەزمۇونا وان، دېنى ھەر تم مەرۆڤ ب يامەزنان بکە، ھەكە مەرۆڤ ب يامەزنان نەكە دى مەرۆڤ وەكى سەوالان بېھ و ھەرتەم مەرۆڤىن بىيان دى رى ب بەر مەرۆڤ خە و بەمەشىنە.

ئىّ پانىيا مەرۆڤ ڙى نەبە بخوين، لىسەر مەرۆڤ ناكە شىن:

وەكى يىّ كونە نىزى مەرۆڤ بە لىسەر مەرۆڤ نا ئىشە. يىّ كونە ھەۋالى مەرۆڤ بە، يىّ كونە خزمى مەرۆڤ بە، زكى وى ب مەرۆڤ نا ئىشە و ئالىكارىيا مەرۆڤ ڙى ناكە.

ئىيل ھەبە، ئىيل بەگ ڙى ھەيە:

ئانگۇ "ئىيل، بى بەگ نابە". گرسە بى سەرۆك نابە. كو گرسە يەك ھەبە و يەكىتىيەك (كاتەگۈرۈك) ھەبە دېنى سەرۆكى وى يەكىتىي ڙى ھەبە. ھەۋدۇو تەمام دىن. تىشن ھەنە كو ھەۋدۇو تەمام دىن ئان يەك ب سەددەما يەكى چىدېبە.

ئىل يامان بەگ يامان، ئىل رابوو بەگ وندا بۇو:

د دهما بهگان ده کو بهگ لسهر سه‌ری ئیلان و ئەشیران بیوون، هەرتەم گۆتنابەگ فەرمان بیوو ئانگو بهگ یامان بیوو، لى دهما کو ئیلی ئەو فەرمان نە دېرژان و سه‌ری ھلددابەگ بخوه وندادبیوو. لەورە د روژا ئیرو ده ژی دهما کو گەل رادبە سەر پیان بەگین نووژەن ژ تشتەکى رە نابن و درەفن. ژبەر کو بهگ، ب گەل بەگن. ئەف گۆتنەکە کو د ترکى ده ژی ھەيە. بى گۇومان گەلهك گۆتنىن جىرانان تەفلى يىن كوردى بیوونە، ئەف ژی تشتەکى ئەشیرەتى يە. لى دبە کو ژ كوردى دەرباس بیووبە ئەو ژی خۇزمازىيە، ژبەر کو ئەشیرەتى د نافا كوردان ده ھى پر ھەبۈويە.

ئىلكانى دلان ڙئيلكانى با گورتره:

ئىلكانا دلان ئان كىكىن و ھىيەكانا دلان، ۋ ھىيەكانا با، گوورترە. ئەڭ كۆتن مەزنېبۈون و گىنگىا دلگەرتىن ھەزكىرنى ۋەدىيىزە.

ئېرشا گور يەز د ترسىنە:

گور ههرتمن دزماني پهزو. ژبهر وي يهکي ژي ئيرشا وي دسهرى ده پهز دترسيينه، لهوره ژبۇ كو وان بخوه گور ئيرش دكه. دشهريئن جفاكى ده ژي ههمان تشت ههيء. ددهما كو دزماني مروف بخوازه گرسه يا مروف بترسينه، ئيرشىن ترساندى دكه، نه ژبۇ كوشتنى لى ژبۇ ترساندى ئيرشان پىك تينه. ژبۇ كو دزمون بترسه و فەگەره ئان ئيرش نهكە.

ئىشانلىقى، يىا ھەممۇ لاشى يە:

ئىقشارىٰ ھېش خوه رۆزدەھە سېيىھ :

ئىقشارىٰ کو رۆز تونىبە ھېش دېيىژە قەى ئەز تاڭم. دەما مەرۆڤ كارەكى دكە کو ئەھلىٰ وي كارى تونىبە ل با مەرۆڤ و مەرۆڤ زى باش نزاپى، لى ڙېھر کو ڙ مەرۆڤ پېقە كەسەكى زانە تونىيە، مەرۆڤ خوه سەرەك دېيىنە و خوه دېھىنىنە. دەما رۆز ل با ھېقى تونىبە، ھېش خوه مەزن دېيىنە. د مالان دە كى مەزن بە ئەو خوه سەرمىيان دېيىنە.

ئەجەل ھات، مەجالىٰ نادە :

کو چىبۇونا تىشەكى ھاتىبە رادەيا پېيك ئانىيىن، ڇخوه ھەولدىانىن سەكناندىن پەرە ناكن. بۇويەر ھات و قەومىتى دفىٰ مەرۆڤ ب پەزىرىنە و ڇبۇ پېشەرۆزَا وي بىكىرە.

ئەجەلىٰ بىزنىٰ تىٰ نانىٰ شقىن دخوه :

ئەف گۇتن ڙى ب باوھرىيى فە گىرىدایى يە، کو ھەر تىشت ب قەدەر ئى ۋەگۇتن. دەما قەدەرا مەرۆڤ بى، مەرۆڤ بخوه دەھەرە سەر سەددەمىٰ.

ئەجەلىٰ گىيركى تىٰ پەر پىٰ شىن تى :

ئەف گۇتن ڙى ب باوھرىيَا ئۆلى يە کو "قەدەر ھەبە سەددەم بخوه تى".

ئەجەلىٰ مار تى، د ناڭا رى دە دچە :

ئەف گۇتن ڙى ب باوھرىيَا ئۆلى يە کو مىناكىن وەكى وي پىرن. کو ئەجەل ھات ڙ خوه ھەر تىشت دې سەددەم و بى کو ئەجەلىٰ وي تى ئەو بخوه سەددەمىٰ چىدكە.

ئەگەرب مالى، ب خالەت و خالى :

گۇتنەكە ڇبۇ دەولەمەندىيە ھاتىيە گۇتن. دەما مەرۆڤ دەولەمەند بە ئان مال و ملکى مەرۆڤ ھەبە ڇخوه روومەت ڙى پىرە. وي دەمىٰ ھەر كەس خوه ب مەرۆڤ ۋە دەگەرە و دېيىژە "خزمىٰ منه".

ئەگەر دنى ده مروقى كەرتونەبە، كەردى بى قىيمەت بە:

ژېھر كو دنافا مروق ده ژى يى وەكى كەران ئان يىين دشبن كەران ھەنە كو كەر دكەن رادھيا ھەنەك مروقان. ژېھر وى يەكى يە كەر دنافا روومەتا كەردى زانە. لگۇر ۋى گۇتنى ئەڭ راپە دبە. لى راپىيا وى يى بىنگەھىن ئەڭ كەر دبىزە "دنافا مروقان مروقىين زانە و نەزان ئان پر دەبەنگ ژى دفى هەبن". ھەكە نە وسابە روومەتا مروقى باش و زانە خويما نابە.

ئەگەر دز خوه مالە، ھىلە باتالە:

دز دمالى دەبە نە ھەوجەيى ئەولەكارىيى يە. مىناكىن ۋى گۇتنى ژى پرن.

ئەگەر كور ژ باگەرى بترسيا، وي ژخوه رە ھۆلکەك چىكرا:
وەكى گۇتنا "ھەگەر كور ژ بارانى بترسيا وي ژخوه رە ھۆلکەك چىكريا" يە.
گۇتنەكە ترکى ژى ھەمە كەر ئەم ژ ھەسن بترسيانا ئەم ل ترىيىن سوار نەدبوون". وەكى كو مروقىين رىيەك ژبۇ خوه كربە نىشان و ب بريار بە تو تىشتكەن وى ناترسىيە.

ئەگەر ھەوەسە، ئە و ژى بەسە:

ئ تىشتكى رە ھەوەسە مروقان ھەبە، كارىن كو دكىن، دى بىسەر كەفە. ھەكە ھەوەس و خوهستن تونەبە و كار ب زۆر بى كرۇ ناچە سەرى و بچە سەرى ژى نىيچجى و شاش چىيدىبە.

ئەگەر ھەنەك مروق كەر نەبۈونا، وي قىيمەتى كەران زىيە بۈويما:
ئەڭ گۇتن ب فۇرما خوه بەراثاڭى گۇتنا "ئەگەر دنى ده مروقىين كەر تونەبۈونا وي كەر بى قىيمەت بۈونا" ھاتىيە گۇتن. لى بەلى ھەمان واتە ھەمە كەر دەنە گۇتنى دبىزە: گەر مروق وەكى كەران بە ژخوه روومەتا كەران ژى نامىنە. وەكى وان مروقاندا ژ كەران خەرابتى دەھەسبىنە.

ئەگەر نانى شل كەت زكى مەريان، قاوشان ناگەره:

نانى شل ئان نانى ب خوارنا ئاھى. نانى تسى، كەسى تىر ناكە ئان ھەتا كو خوارنا ب نان تونىبە مەرۆڤ تىر ناخوھ. ئەڭ گۆتن ژى لىسەر بىرچىبۈون و كار و خەباتى ھاتىيە گۆتن. كو خەبات تونىبە نانى تسى پارا مەرۆڤە. ديسا وەكى كو مەرۆڤىن تىر بخون ژسەر ھشى خۇھ دەھەرن ئان تەڭگەرا وان زېدە دې.

ئەگەر تو دخوازى كورى خۇھ بکى مىر، بکە شقان، لى زوو بنە مال، ھى نەبويھ ھەيوان:

شقانى ھەكى ب خودزايدى رە روو ب رو ماينىنە. ژېھر وئى يەكى ژى جەسارەتى ب مەرۆڤان رە چىدكە و هىن دې. لى پەرمىنە ل با سەوالان، وەكى سەوالان دې.

ئەگەر تو نزانى، بېرسە فکرى جىرانى:

"بېرسى مۇرۇۋ دەھەرە خورسى". پەرس ژى دشبه خوهندىنى. نەزانى ب گەلەك ئاوايان ژ ھۆلى رادبە؛ ب پەرسى، ب خوهندىنى، ب گەرئى و هەتى.

ئەگەر خىر ل مالى بچت، نە ھەوجەبى مىزگەفتى يە:

وەكى كو ئىبادەت ل مالى ببۇويما نە ھەوجەبى مىزگەفتى بۇو. كو مەرۆڤ بكاربە كارى خۇھ ل مالى بکە نە ھەوجەبى كارگەھى بۇو. ديسا وەكى كو ھەر پەرسگەپك ل با مەرۆڤ چارەسەر ببە نە ھەوجەبى ھەۋدىتىنىن ب مەرۆڤىن دن رە يە و نە ھەوجەبى كوب كەسى رە دان و ستاندنه.

ئەگەر تو خوهلىي لخۇھ دكە، بلا خوهلىيەكە گەرم بە:

مەرۆڤ تىشتكە كر بلا ھىئىزابە. مەرۆڤ خوهلى ژى لىسەر خۇھ كر بلا ژ تىشتكى رە ببە. ھەكە گەرم بە مەرۆڤى پى گەرم ببە.

ئەلەگەز بىرنج بە، ئەرەز روون بە، بەرگەدان تونەبە، دىسا وى پووج بە :
بەرگەدان ئان ھلبەرين (üretim). دنيا گش ب بىرنج بە زى كۆ ھلبەرين تونەبە،
ئامورى ھلبەرينى تونەبە، ڙخوه ڙ تىتەكى رە نابە. ئەڻ ڙى لىسر لخودى دەركەتنا
تىستان و بەرمەھيان ھاتىيە گۇتن.

ئەمەلى پىرى نايى بىرى :

كرنىن مەرۇفان كۆ دوورە كەراساتان دەردخىنن ھۆلى و مەرۇقىن كۆ دېن سەددەمەن
وان زى قەت ل خوه ھاي نابن و بىسر دە زى پەسىنى خوه قەددن، ئان وەكى كۆ تىتەك
نەبىو بە تەڭ دىگەرن، ۋى گۇتنى تىينە ھۆلى. وەكى بويىزە، لى كۆ مەرۇف بېيىزە "ئەمەلى
پىرا نايى بىرا" وەكى گۇتنەكە پېشىان خويا دې.

ئەمرى چۈويي جار دن نايى :

ھەر تىشت دخوەزايى دە ھەركبارە و تو تىشت فەناگەرە، وەكى بەرى نابە. دەقى
گۇتنى دە وەكى كۆ ئەمرى چۈويي جار دن نايى، ږېھر وى يەكى ڙى دەقى مەرۇف ب دلى
خوه بىزى، تىشتىن مەرۇف بکە دەقى مەرۇف ب دەرەنگى نەخە.

ئەمرى مەرۇف ب خوهشىيا وېقە گەرىدایى يە :

ئەمرى (تەمەن) مەرۇف ب خوهشىيە گەرىدایى يە. ھەكە خوهشى د بەدەن مەرۇف،
د ڇىانا مەرۇف دە ھەبە، سەھەت ھەبە، تەمەن درېز و خوهشە.

ئەمرى خايىنان كورتە :

تەمەننى كۆ ب جىاڭا خوهە ب ھەقائى خوهە خايىنتىي، بى بەختىي دە، كىيمە.
لەورە رۆزدەك تى تەقەزە دەركەفە ھۆلى. تو تىتەكى هەتا ھەتايى ۋەشارتى نامىنە.

ئەرد بىرنج بە و ئاڭ روون بە، كۆ خوهدى تونەبە، زۇو خلاس دې :
ئەڻ گۇتن ڙى وەكى گۇتنە "ئەلەگەز بىرنج بە، ئەرەز روون بە، بەرگەدان تونەبە
دىسا ڙى پووجە" يە.

ئەرد ھشكە، ئەزمان دوورە، خوين ژى نايى:

ب تايىهتى ئەڭ گۆتن د دەما كۆ باران نەبارە تى گۆتن. كۆ ئەرد ھشك دېھ ئەور ژى تونەيە و ئاسمان دوور خويايە. نە باران ژى تى، نە تىشەك و ھەتا، تو بگۇفيش خوين ژى ژى نايى.

ئەرەب و رەز، فلەھ و پەز؟:

ئەرەب نزان كۆ رەز چېھ ئان ل با وان رەز تونەيە. فلەھ ژى پىشەكارن و نزانن پەز چېھ. ژېھر وى يەكى ژى دەما ھەنەكى كۆ تىكلىا وى ب كارەكى تونەبە و وى كارى بکە ئەڭ گۆتن تى گۆتن. وەكى "ما رۆقى و دىلان؟".

ئەزان كرى ھەبان درى:

تىشتى كۆ مرۆڤ ئەرزان دىكە مەھقەك نە پە باشە. كارى كۆ مرۆڤ ب ئەرزانى دكە ژى مرۆڤ پە ب ئەرزانى دفرۆشە، داۋىي مەرۆڤ ل خۇد دخە. ھەرتىشت دەقى ب قاسى بەھايى خۇد بى سەندىن ئان تىشەكى مەرۆڤ بىرە دوورە زوو خەلاس ببە ئان زوو خەرا ببە مەرۆڤ دى تەنگەزار ببە.

ئەسل نە چەلتى نە قسىنە، ئەسل فراقيينە:

ئەسل نە چەلتە ئان چەلتى نە قسىنە ئەسل خوارنە. چەلتە، ھەنەك دېيىن كۆ چەنتەيە (تۈور) د. لى لىگۈر واتەيا گۆتنى، چەلتە چەلتە. چەتەل ھى نىزىكى گۆتنى يە. ژېھر كۆ خوارن ب ھەر جوورەيى دبە. چەتەلنى نە قسىن ژى تونەبە مەرۆڤ دى خوارنى بخود. چەتەل ج قاس ب نەقش بە ژى ديسا دلى مەرۆڤ نەرە خوارنى مەرۆڤ نىكارە بخود. روشا تىستان ھەنەكى ئەسلى تىستان وندا دكە. خوشكىا دەرۋە و يَا ھوندورىن نە وەكى ھەفن.

ئەسلىدە نابە:

وەكى كۆ راستى وندا نابە، بىنگەھ وندا نابە، كۆك وندا نابە. ج روڭ دەرباس بىبە، وى تم شىن بىبە دەركەفە هولى. ب ۋى گۇتنى رە ڙى ئەذتى گۇتن "پەفكىن بارانلى ل مەرۆڤە مکور تىيەن" كۆ دەمما مەرۆڤەكى يەك كوشتىيە، باران دهاتە و سال د سەر رە دەرباس دې، ديسا روڙەكى باران تى و ئەو ڙى دېيىزە ڙىنا خودرە، كۆ وى دبارانەكى دە يەك كوشتىيە. دەمما كۆ ئەو و ڙىنا خوه ل ھەڻ دخن، ڙىنا وى دەھەرە سەر خانى و بانگ دكە دېيىزە "وەلەھ مىرى من فلانكەس كوشتىيە". پەفكى بارانى و شاھادىيا وان ئەفە.

ئەسرارى مەرۇش، مفتا دلى مەرۇش:

بەلى، دلى مەرۇشان كەسايەتىيا مەرۇشان دنه قشىنە. دلى مەرۇش تشتنان دخوازە و مەرۇش ڙى لگۇر وى، رامانان دەردخن هولى. لگۇر وى دلى ڙى راستىيان دئافرىين.

ئەشقا دزان د شەقەرشاڭ دە تى:

ئەف گۇتن ڙى وەكى يا "دز ز شەقەرشاڭ ھەز دكە" يە.

ئەو جىيە خودشە، كۆ مەرۇش ڙى رازى بە:

جى و وار. ۋان تشتنان لېھر دلى مەرۇشان پر ئەزىزىن. ب تايىبەتى د ۋان دەملىن داۋىن دە كول دىنىي ب مiliونان كەس كۆچبەرىي دكىن، ھى پر ب واتەيە. ل ئەورۇپا مەرۇش ل جەنەن ھەرى خودشىن ڙى، ديسا ب ھىرىتتا گوندەكى بچۈوك و گەمارى دكەلەن.

ئەو چاڭى كۆ ژمنى خوه ناسىنەكە، بلا بىرە:

د ھەبۈونا مەرۇشان دە دېبەرى و بەربرى ھەر ھەيە. ل مەبەر دېمىنەتىيەن ڙىيەتى بۈون و چالاکبۈون پىوستە. ھەروها فەن و كۆنەقانى ڙى دەقى. يەك ڙوان ڙى ناسىرنا دېمىنە. كۆ مەرۇش دېمىنى خوه باش ناسىكە، مەرۇش زانبە كۆ چاوا تەڭ بىگەرە. دەمما كۆ د ھەن جەڭاكان دە مەرۇشىن دېمىنى خوه ناسىنەكە ئان نكاربە ل ھەبەرى وى تەف بىگەرە، ئەف تىشەكى شەرمە.

ئەو دەقەرە كۆمشكىھەرام بىناموس بىزانىن، خۇودىئەقدىن خۇھۇر دۈرۈور

بىخە:

ئەڭ دىشى دايدىكى. مشك بخۇد دەمەنەرام بە، مەرۆڤ ژى دەقەھەرە و دل ژى دەخەلە.
ئىزاز مەرۆڤىن د وى رەوشى دە بن و ل دەقارنان ب روومەت بن، وى دەمىن ھىپر
نەخۇوشى چىدىن.

ئەو كەسى د بن خۇدرە ل كەسان بىنەرە، ئەو تم رەزىل و رسوايە :

ئەو كەسى د بن خۇدرە ل كەسان ب نەھىيەرە، ھلبەت كەسىن دسەر وىرە ژى ھەيە
ۋۆز كەسىن دسەر خۇدرە كۆلەتىيە دكە. لەوما تم رەزىل دبە. لەورە مەرۆڤ مەرۆڤە. دەقى
كەس كەسى دلن خۇدرە نەبىنە. دەرفەتىيەن مەرۆڤان وەكى ھەقىن دبە كۆ مەرۆڤ وەكى
يىھىمەرى خۇھۇر تاشتىان ب ئافرىينە.

ئەو ئەو كەسى كۆز خۇودى نە ترسە، ژۇي كەسى بىتسە :

مەرۆڤ دكارە بېتىزە كۆ مەرۆڤى باوھەریا وى تونەبە، نە تەنلى باوھەریا ئۆلى باوھەریا ب
زىيانى ژى، باوھەریا ب بىرەقەچۈونەكى ژى تونەبە، باوھەریا وى ژ خۇھۇر تاشتەكى نايى.
وى دەمىن نە باوھەر دكە نە باوھەر پىتى.

ئەو كەسى كۆنە چە شەر، شەر پى خودشە :

مەيناکىن فى گۆتنى ژى ھەنن. وەكى، "مەرۆڤى نە دەشەر دە بن شىئىن". مەرۆڤى نە د
شەران دەبە، زۇر و زاھەمەتىيا شەر ژى نابىيەن تەنلى ھالانان دېيىن و دكەن. لى زۇرئى
بېيىن كوشتنى بېيىن، وى دەمىن شەر تاشتەكى دەن ژ وان رە دەردەخە ھۆلى.

ئەو كەسى كۆ قەوهتا تە پىنە چە، بەلا خۇھۇر دوى كەسى نەدە :

ئەو كەسى كۆ مەرۆڤ نكاربە ل ھەمبەر رابە ئان ھىيىزا وى ژ يَا مەرۆڤ بىيەت بە، دەقى
مەرۆڤ پىرە نەكەفە شەر. (لەگۈر فى گۆتنى) لى كۆ مەرۆڤ ب باوھەرە كە مەزن بخوازە دەقى
مەرۆڤ ھىيىزا خۇھۇر بىنە ئاستا ھىيىزا وى.

ئەو كولفهت ھەيە، ژ مىران چىتە:

ئەڭ گۆتن لىسەر زيان ھاتىھ گۆتن. وەكى كۆ كولفهتى مروقق زانە و ژىھاتى بە ژخوه
بىنەرى نىزىكى مروققە و ژ مروقق رە ژ مىران چىتە.

ئەو مالا تە نانى وى خوارى، خوهىلى نەنېرە:

مالا كۆ تە نانى وى خوار، نەبىزە قەى ئەو بۇو يى مەزن. ژ باشىي رە دفىن ھەرتەم
ھورمەتا مروقق ھەبە و مروقق تو جار كۆ كەسىن باشى ب مروقق بکە، خايىنتىپىرە
نەكە.

ئەو مال خراب ببە، ئەوا ژن تىيەدە ببە مالخوى:

ئەڭ گۆتن ژنى (پىرەكى) د جىنا مروققان دە نابىنە. دېيىزە كۆ ئەو نە مروققە. كۆ
ژن د مالەكى دە ببە سەرمىان ئان مالخوى، دفىن ئەو مال خراب ببە. ئائىگۇ ژن ژ
تشتەكى رە نابە، ژن نكارە مالى ب رىيە ببە. ديسا وەكى مىر د وى مالى دە تونەبە و
نە سەرمىان بە، ئەو مال خرابە يە. سەردەستىيا مىران د دەمما فىن گۆتنا كۆ ھاتىھ
گۆتن دە، پە خوهش دىيار دبە.

ئەو مروقق نەزانە، بىنە كۆ ئاقلى وى ژكىسى خەلکى بە:

كەسايەتىي راوه دكە. وەكى كۆ مروقق ب ئاقلى ھەنەكى دن ئان ب رامانىن ھەنەكى دن
تەڭ بىگەرە، ژ نەزانى يە. مروققى كۆ تم ب يى دەرفەيى خوه بکە و ئاقلى خوه بكار
نەيىنە ئەو نەزانە.

ئەو خەم بۇ ئەو دەمە:

ھەكە كۆ مروقق، خەما دەمەكى دە چىبۈوبە، ب خودە بھىلە، ژ خوه مروقق نكارە
بىزى. دفىن ھەر خەما كۆ ژبۈج چى بۈوبە، ل جەھى خوه بمىنە. نە وسا بە مروقق نكارە
بىزى. زيان ھەر بەردىۋامە.

ڻهوا کو دهست دکه، دی و باڻ ناکه:

ئەوی دىرسە ئەو دىرسە:

مرؤفی د بوویه رهکی ده جبه گرتبه د نه باشیه کی ده تلیا وی هه به، ز خوه هه
تاشتی وی د فکرن. د وی لیسته کی ده رئی و ریبازین هه ر تاشتی پیشی ئاماده دکن.

ئەوی ژخەبەرا دى و باشى خوه دەركەفە، ھەر تەم يۈشمانە:

میناکین وهکی فی گوتني زی پرن. "جهت د بن پیین دی و بافان ده یه" و هتد.

ئەوی کو بىرسە، بىلا قەت ڙ ياشكا ڙنا خوه دەرنە كەفە:

د ده میں بھری د مرؤفین کو ژنان پر خود ہےز دکرن، ژ وان رہ دگوتن "سہرپیڑہک" ئان دگوتن "ژ بن پا خلا ژنا خود دمناکھفہ". مرؤفین ب وی ئاوایی تھے دگہ ریان پر ژ شہر و پہ فچوونان ہےز نہ دکرن. همروہا "ترسوئنک" ژی دھاتن دیتیں.

ئەوی کو میر بولو، چىن بولو چ مير بولو:

"شیر شیره، چ ژنه چ میره". د چفاکین به رئی ده میر ئان زلام هه ر تم د شه ران ده، د کارین زور ده ل پیش بوون. مرؤفه دکاره ببیژه، ژن تهنه ل مال بوون. واتهه یا میر، وهکی جه سووره. لی بله لی د نافا چفاکا کوردان ده گله ک جاران ژن ژی وهکی میران تهه گه ریایه و ده ما شهر کریه رو ومه ته اک پر مه زن دیتیه. ژبه ر کو کیم ژن وها ده دکه تن. ده ما ده دکه تن ژی نافدار دبوون. ده ما کو مرؤفان ددیت ن کو ژن ژی وهکی میران دکارن شهر بکن وی ده می د نافبهر ا میر و ژنان ده تو جو ودادی نه ددیت ن. هه که مرؤفین کاری ره، ئه و شهر ئان ئه و شهر پیوست بوو. د ده می نه ده ئه فیه ک هی پر هاتهه گوهه رین و جاران ژن دکه فن پیش ا میران.

ئەوی، كۆسیرى نەخوه، بىيەن ژەدەقى وى نايى:

د ترکى ده گۆتنەك ب فى ئاوايى هەيە، "جىھى كۆ ئاگر لى تونەبە دخان ژى دەرنەكەفە". وەكى كۆ دەرەوەك ژى چىپىھە تەقەز تشتەكى راستى هەيە. گۆتنەكە ب كوردى ژى وها دېيىزە، "دەھەنەك ب راستىھەكى يە". دەما كۆ دەرەوەك تى كىن مىسۇگەر كۆ تشتەك هەيە، لەمك، تەڭگەرەك دوى وارى دەھەيە كۆ دەرەوە لىسەر دەردكەفەن. دىسا مەرۆقىيەن كۆ تەڭ بۇويەران نەبن نافىيەن وان ب ھىسانى دەرناكەفە.

ئەوی نە ژەناقان، نايىت پىش چاۋان:

ئانگۇ "ئەوی نە ژەناقان بە نايى پىش چاۋان". وەكى كۆ ھەر مەرۆق، پىشى، يى كۆ نىزىكى خوه دەركەن. يىن دن دوورە دەركەن.

ئەوی تلىيا خوه بخە گوھى خوه، دزانە كا وي ج بېيىزە:

ئەو وەكى دېيىزە، مەرۆقى پىشى ل خوه گوھدارى بکە ئان پىشى ب ھشى خوه بەفكەرە، ژخوه دزانە وي ج بېيىزە. لى يى كۆ نەفكەرە و بېھىيەقە نازانە بېھىيەقە ژى.

ئەورى گەرەگەر باران ژى نايى:

دېيىزەن "مەرۆقىيەن پە ب بارە بار، دلپاكن". ژېھەر كۆ ج دلى وي دەھەيە دەرددخە و تەنى ئەوە. لى يى كۆ كۈورفەر، پە دەركەرە و دەرناخە. مىناك دېيىزەن "كۈوچكى پە درەين نايى مەرۆق" ئان "دەفل مەرۆقان ناكن".

ئەورى رەش بارانى ھلەنگەرە. يى سې زەستانە:

ئەورىن رەش بارانى ھلەنگەرە. يى سې سايتى ھلەنگەرە. سايى ژى سارە. ئەورىن رەش دەقى گۆتنى دە وەكى تارىيەتى ھاتىيە ۋە گۆتنەن. پەتى تارىيە باشى ژى تى. باران شىئناھىي بخودە تىنە. لى سايى سارە و د سەرمایى دە شىئناھىي چىنابە ھەروھا خىر ژى پېرىھ رە تونەيە.

ئەيارى بى نامووسان فرهە :

نامووس، د سەرى دە زبۇ ژنى هاتىيە گۆتن كۆن كۆن مېرلى خودە بە و مەۋەقىن كۆ دەپ باقىيەتى بى نامووسىي دكىن. لى ھەر كۆ جواڭ ب پېش كەتىيە، ئىدى نامووس بۇويە خىرەت و يى كۆ تاھدىي بېھزىرنە، يى كۆ بىندەستىي بېھزىرنە، يى كۆ نەھەقىي بېھزىرنە گش دكەفن دەوسا بى نامووسان. نامووس نە تەنلى ژنە. يىن كۆ ۋان سەددەمەن ل ژۆر كىزانى هلینە و تىخە ئەيارى خوه، تىخە ھوندرى خوه ئەو كەس بى نامووسە و دېيىن: "خوه ئەيارى وى فەرەھە، ھەر تشتى ھلەڭرە."

ئەيد تى، خىر و بىر پېرە :

ئەيد ب تەفگەردە. مەۋەقىن ب تەفگەر ژى دان و ستاندى دكىن، مەۋەقەتىنە با ھەۋە خوهشى چىدەبە. ژېھر وى يەكى ژى خىر و بەر چىدەبە.

ئەز چۈوم سەرى چىيان زۇورىيام وەك گۇرا، برازى نابن برا :

براينى مەۋەقە، ژىنە ھەرى نىزىكى مەۋەقە يەكە. برا د مالەكى دە مەزن دېن. لى برازى، ھى لاوى برايە. ژمالى دەركەفە. ئىدى دې كەسى سىيەم و ژ ئاپى خوه ب دوور دەركەفە. ھلبەت نە وەكى برايە.

فالا قەرەچىي ل ھەۋە دەركەفە :

دەما قەرەچى فالان فەدكە و ل ھەۋە دەركەفە، ژېرە دې دە وەكى باوەرىيەكى. ژى و پېيىھە ھەر كەس دېيىزە فالا قەرەچىي ل ھەۋە دەركەفە. وەكى مەۋەقە دېيىزە "زەھوا دە ھات". ئىئازار كۆ كارى مەۋەقە ل ھەۋە دەركەفە، مەۋەقە دېيىزە وەلەھ "بى ھەمدى خوه يە، وەكى فالا قەرەچىي يە."

فەلەك خائىنە فەرسەندىي يە :

ئەۋە سىتەمەكە كۆ زەلەكى رە هاتىيە گۆتن. دەما مەۋەقەن زەپسەرگەيەن خودە چارە نە دىتنە، ھەرتەم بەرلى خوه دانە خودى و فەلەكى. دەما مەۋەقەن تو سەددەم زەنە ھەقىيا كۆ ل وان تى كىن نە دىتنە ئان تو چارە ژېرە نە دىتنە، ئەو ئافىتىنە ھېلەكى و ب وى يەكى ژى خوه خاپاندىنە ئان خوه ئاش كەرنە.

فەن ھاتە دەر، ئەم پىرە ب ترکى پەيىشىن:

ئەڭ وەكى بېقىزى يە، لى واتەيەكە گۆتىيەن پېشيان ژى پىرە ھەيم. ژبەر كو شاشيا كو ھاتىيە ھۆلى تاوانبار دكە و ددارزىنە. مروف دكارە بىيەزه ژبۇ كوردان تەنلى ھاتىيە گۈتن. دەما دېستان چى بۇون كوردان ئان ب ئەرەبى ئان ژى ب ترکى ئەنەناس كرنە. ژبەر وى يەكى ژى ب شۇوندە مانە و زمانى فەننى (زانستىي) كېيم مايم.

فەن ل رۆقى نابە:

رۆقى بخوه فەنهكە و ئەنەكارى وى يە، هەر تم ل پەي فەنایە. ژبەر وى يەكى ژى، فەن ل فەنەكان نابە. دەقى مروف وەكى رۆقى فەنەك بە دا كو كەمس فەنا ل مروف نەكە.

فەقىر ب فەقىران رە بىزەوجن وى پارسەك ژوان چىپىن:

ئان "نۇك تى ل كۆكى". دەما دو خزان ب ھافدوورە بىزەوجن ئەنجام نايىن گوھەرتىن. دەقى ھەرتىم ئالىيگەركى مروف ئى خورت ھەبە داكو مروف كەتە تەنگاسىي، پشتگەريا مروف بکە. جارنان دەقى مروف ب ھەتكى خورت رە ھەۋالىتى ژى بکە.

فەقىر دچن دزىي ھەيى ژئىشار دە دەردەكەقە:

وەكى كو رى ھەرتىم لېھر فەقىران (خزانان) گرتىيە. ج قاس ھەول ددىن كو بىسەركەفن ژى، ديسا نكارن. ھەرن دزىي ژى ھەيى ناھىيە و دنلىي رۆنى دكە.

فەقىر ژ لەومان ژارە، ژبۇ كو ھىرىتىن وى ئاڭ و دارە:

فەقىر ژ لەومان ژارە. ژبەر كو ئاڭ و دارى وى تونەيە. ئاڭ و دار ھەبۈوپا ئەۋى ژى خودى ملک بۈوپا و فەدى نەدەكر.

فەقىر و ژار وەك پارو پىزار:

پەيضا ژار مروف دكارە دەقى دەرى دە وەكى رەبەن فييم بکە. ژبەر كو مروفىن فەقىر و زانە بە، رۆزدەكى دى رىيەكى ژخودە بېينە، لى بەلىي یى ژار ئان ھەزار، رەبەن و نكارن تىتەكى بکن، ئان ژەق خودە دەرناكەفن، نەزانىن. ژبەر وى يەكى ژى، ھەن خزان (فەقىر) و ھەن نەزان، ژخودە ھەر سال وەكى خودەن، تو پېشىكەتن دوان دە چېنابە.

فه‌رمانا دهقان هات، روْقى بازدا:

مرۆڤ و سه‌وال هەرتم ب ھەڤە هاتنە شباندن. وەکى روْقى و مرۆڤىن فەنهك.
مرۆڤىن فەنهك د ھەر دەمى ده ھەبۈونە. دەما ترس تونەبە ھەر كەس ل دۆر مرۆڤىن
مەزن و پېشکىشان. لى دەما مەترسىيەك ھەبە، مرۆڤى فەنهك خوھ دەن ئالى.

فەرسەند ھەر دەمى ناکەڤە دەست:

فەرسەند، دەما نوقتەيا تشتان و پېيك ئانينان يا ھەرى ب كىرە. دەما مرۆڤ وى
دەمى بشۇپىنە، مرۆڤ وى نقتەيى ب دەست بخە، مرۆڤ دى بسەركەڤە. لى مرۆڤ ئەو
كىلىكا بىدەست نەخست، دبە كۆئىدى تو جار نەكەڤە دەستى مرۆڤ.

فەھ گۆتىيە "ئاقلى كوردا يى هىشىن، يى تاڭىي من بۇويا، يى پاشىن لىسەرەي من
بۇويا":

دەنى دەرى دە وەکى كورد پر لەزدارن ئان پر ئەجهلە دكىن. پر ب
كۈوراھى نافىكىن. بريارا خوھ زوو دەن. بريارا كۆ زوو دەن ژى ژ تىشىكى رە نابە.
برىارا پاشى، يى داۋىيى كۆ ھەشى مەرۆڤان ھى نۇو تى سەرەي وان، باشە. لى دەرنگ
دەمینە. يى كوردان ژى، دبە كۆ دەنى دەرى دە وەھاتبە زەمین، ئەجهلە دكىن و داۋىيى
ژى پۆشمان دېن.

فرا مەريشكى، كادىنە:

مەنەنەك وەکى گۆتنى ژى وەا يە: "بەزا پسىكى هەتا كادىنە يە". ھەر
گىانەمەردەك، ھەر مەرۆڤەك، لگۇر ھېزى خوھ دەكارە تەڭ بىگەرە ئان تىشى كۆ كاربە بکە
ديارە.

فيت مان، نە ب خەما يى بى لېشە:

فيت ئان فيكىاندىن. فيكىاندىن ھەبە تونەبە نە خەما يى بى لېشە. وەکى مەى بە بە
نەبە، نە خەما يى كۆ فەناخوھ. ھەر تىشى كۆ دەقەومە، ھەنەكان تىكىلدار دكە و ھەنەكان
ژى ناكە. يى كۆ تىكىلما وان ب تشتان رە ھەبە دەنى ئەو تەڭ بىگەرە. ديسا دبە فيت د
واتەيا وەكەھەقىبۈونى دە ھاتبە بىكارئانىن، لى بەلى ھەكە وسا بە واتەبى خەرا دكە.

گا ب چلان نایی ناسکرن:

گا ب چلا لسهر لسهر نایی ناسکرن. ئان مرۆڤ و تشت ژ رهوش خوه ئى دەرفە، ژ چلىن خوه نایی ناسکرن. دەپپە مرۆڤ ھوندرى وى، تەڭگەرا وى ھين بىبە. مرۆڤىن ھوندور قرېز ژى ب چلىن خوهشك نابن مرۆڤىن باش و پاقز.

گا بکە گا بخوه، لى تانى تۆلک وى ج بخوه؟

ئەپ گۇتن وەكى پىيىستىيا ئالىكارىيى ۋەدبىيەز. گا بکە و گا بخوه بخوه، وى گۈلک و جۆنەگا ج بخون. دىمالەكى دە باڭ بخوبىتە و ئەو تەنلى بخوه نابە، دەپپە ل زارۆكىن خوه ژى بىفكەرە.

گا دكەقە ئەردى كىير پر دبن:

تشتىن ب ترس، بۇويەرىن ب ترس دەما كو چىيىدىن، گەلەك كەس خوه ژى ۋەدكىشىن. كەس نىزى وان نابن. لى دەما بۇويەر دقەدن ئان تشت تى ئافراندىن، گەلەك كەس ژبۇ بەرزەوەندىيەن خوه نىزىك دبن و لى خودى دەركەفن. ديسا وەكى كو بۇويەر دقەدن و دەم خوهش دبن، تشتىن تەھول ب تەھول و شىرۆقەيىن جىھىرەنگ دەركەفن. ج تشتىن كو د بۇويەرى دە ب دزى دەمىن، دەما بۇويەر خەلاس دې ئان ب دوور دكەقە وى دەمىنى تشتىن دزى، ۋەشارتى و كەس نزاپە ژى دەركەفن ھۆلى.

گا دەرە چەرم دەمىنە، مىر دەرە ناڭ دەمىنە:

مرۆڤىن ژبۇ جقاڭى تشتەكى باش بىن، پاشتى مىرنا وان ژى ناڭى وان دەمىنە و ھەرتەم ل ناڭا گەل ب رىزدارى و ب ئەگىتى تىن بىر ئانىن. ئەو ناڭاندا تو جار وندادى نابن.

گا دخن، گۈلكان ل پەي دخن:

تشتىن مەزن كو ل ھمبەر دېمنان بن، پىشى وى دفکەرە و زانن كو ھەكە يى مەزن ل ھۆلى بە يىن بچۈوك تونەبن ژى رهوش ناگوھەرە، لى يى مەزن پىشى ژ ھۆلى رابە، دى يىن بچۈوك ژى بخوه ژ ھۆلى رابن. وەكى "سەرى ژىيە ب گەودە بلىزە".

گا کەت، بۆچک ل خوددى:

ئەڭ گۇتن ڙى وەكى يا "گا دەكەفە ئەردى كىر پر دېن" د. لى دېنى گۇتنى دە هەنەك
ھېشى ھەيە و دېيىزه، "تەو تونەبە خودىيى وى ھەيە كو ب بۆچكى بىگە."

گا ل مىرىگى كۆك دې، مەلە ل مالىيىن مرييان"

وەكى كو گا، گھايىن دخوه، مەلا ڙى ل دەوسا مرييان خوارنى دخوهو خورت دې. ھەر
كەس ل جىھى كوتىر دخوه يە. دېنى دەھەر كەسەك ل جىھى كول گۇرا وى بە تەڭ
بىگەرە.

گا نكاربه، گۈلک يى كاره:

گا نكاربه، دېنى گۈلک ئامادە بە ڙ كار رە. ھەكە باڭ كال بۇو، زارۇ دېنى خوه ئامادە
بىن. ديسا وەكى كو دەما يى مەزن نكاربه وى دەمى خورت تىينە بىرا مەزنان و دېيىزە
"زخوه يى كاره."

گا قەزەنج كە گا بخوه، مەرىي گوشتى خوه بخوه:

ئەڭ ڙى وەكى گۇتنا "گا بکە كا بخوه، لى تانى تۈلک ج بخوه" يە. لى دېنى گۇتنى دە
تشتەكى جوودا ھەيە. وەكى د گۇتنەك ترکى ده ڙى دېيىزه "ھەنەك بخون و ھەنەك
بنىرن، ڇخوه قيامەت ڙ وى يەكى پىك تى". ھەكە ھەنەك مەرۆڤ تەنلى بخوبىتىن و ئەو
ب تەنا خوه بخون ڙ خوه يىن مايى وى نەرەھەتىان و ئالۇزىيان دەرخن. دېنى يىن دكىن
ڙى ل دۆرا خوه بىغىرن.

گالگالا ل روو بە گونەھ ئەفۇو:

مەرۆڤ ج بکە دېنى مەرۆڤ ئەشكەرە بېيىزه. ئان دوو كەس ب ھەۋدۇورە كارەكى بىن،
دېنى د سەرى دە ل رووبيى ھەۋدو بازارى بىن. ديسا كو مەرۆڤ ھەنەكان رەخنە بکە،
مەرۆڤ ل رووبيى وى بکە. ھەكە مەرۆڤ ل رووبيى وى بکە دې بە رەخنە و ماق بەرسىيەن
ھەيە، لى مەرۆڤ ل پاش وى، كو ئەو كەس نە ل وى دەرى بە و د دەرەھەقى وى دە
تشتەكى بېيىزه ئان رەخنە بکە، ئەو نابە رەخنە ئەو دې بە پاشگۇتنى و تشتىن نە باش
ڙى دەركەفەن.

گامیش د سینوری خوده خورته :

میناکین وەکی فى گۆتنى زى پرن، لى جووداتىيەك فى گۆتنى زى وان هەيە، ئەو زى وەکی، سینورەكى خورتبۇونا گامىشى زى هەيە. ھەر خورتبۇونەك و ھەر ھېزدك زى سینورەكى وى هەيە. تو تىشكەن ئەتەن بى سینور تونەيە.

گافا مروق مار دېينە، مار زى مروق دترسە، مروق زى زى مار دترسە :

مروقچ قاس ژ كەسان ئان تىستان بىرسە زى كەسىن ھمبەرى مروق زى ھېزا وى سینورەك ژىرە هەيە. وەکی گۆتنا "خورتبۇونا گامىشى". مروققىن بى ترس تونەيە. ج قاس مروق بىبىزە خورته ئان بى ترسە و مروق زى بىرسە زى، ئەو بخوه زى، ھەسابى بى ل ھمبەرى خوه دكە و دترسە.

گافا رۇقى شل بو، ژبارانى ناترسە :

میناکین وەکی فى گۆتنى زى هەمن. پاشى كو مروق ساوا خوه گرت ئىدى خەم تونەيە. كو مروق شل بۇو، چما مروقى ژ بارانى بىرسە. مروق كەتە ناڭ بۇويەرەكى، ئىدى مروق زى لەگۈرى وى بۇويەرى دەمەشە و تەڭ دگەرد.

گافا خودى ژىيەكى رە لاو تىينە، نابىزە تو كورى كى يى - گافا خودى ژىيەكى رە لەق تىينە، نابىزە تو كورى كى يى :

ئەق ھەردو گۆتن، ژبۇ سئوودى ھاتنە گۆتن. لەق ھاتن، تى باوھەرکەن كو ژ ئالى خودى دە پىك تى ئان ب سئوودى يە. ب تايىبەتى ژ ئالى ھن كەسىن نەزان، كو نزانن كارى خوه بىمەشىن و دەمە كەسەكى دن ل با وى، كو ھشى وى پر ھبە و ھەرتەم ل پەي ھەق بىسەر بىھەفە، ئەو دېھەجە. لى يەكى كو دەسەرى دە سەركەفتى بە، ۋەخوه وى كارى وى د رىيەك باش دە بە. ديسا مروقەك كو ھشى وى ھەبە، لاوى كى دې بلا بې. لاوى شفانەكى زى، لاوى بازركانەكى زى، كو ھشى وى ھەبە وى بىسەر كەفە.

گایی باش، ب سهرباران تال دبه، میری باش، ب خه به ران تال دبه :

خه به ران دزوون نان چیر تشننه کو سفک تینه دیتن. نان مرؤفین سفک دکن.
سهربار ژی تشتین هورک کو لسهر باران تینه دانین. بار نه بهسه، ئیزار هورک
موورک ژی لسهر به، وئی دهمی گا ژی دقەھره. مرؤفین باش چیر و دزوونان ناکن.

گایی چاڭ ترسیایی جوت پى نابه :

دەما مرؤف گى بتسینه ئان لىخە، گا چاڭ ترساندى دبه و دبىزە قەى ھەرتم وھايە
و ئەز ج بكم وئى ل من بخە، ھەرتم د تاتۇلا وئى يەكى دەيە. وئى دهمى ژى كارى وى نە
ژ دله و خەرابە. مرؤف ژى وھايە. دەجقاکى دە ميناكىن وها ژى پرن. ژبۇ مرؤف يەكى ژ
كارەكى دور بخە، پېشى مرؤف دكارە وى بتسینە.

گایی كۆرل شوونا ئافران دەمینە :

گایی كۆر، كار پى نابە. ژخوه ل شوونا واران دەمینە، ئان لسەر ئافران دەمینە، وەكى
دن نكارە تشهىكى بکە. د واتەيا مەجاز ده ژى، مرؤفین کو تشتان ئان بۈويەران باش
نمېيىن، ل داوايا ھەر كەسى دەمینە.

گایی خوهش بە، ئالفى چرووگ تشهك پى نابى:

گا باش بە، ئافر (ئالف) نەباش بە ژى خوه خەلاس دکە. ئان دكارە ئالفى خوه
خوهش بکە. وەكى دبىزەن "شىرى شىر، ژ لانا وى خويایە". مرؤف ژى باش بە، جەن
وى نەباش بە ژى، مرؤف پى باودە کو باش بکە. ژبەر وئى يەكى جىيەن مرؤف نەباش بە
ژى، ھەكە ئەو مرؤف باش بە تشهك نابە. جەن وى چرووک بە ژى ئەو دكارە پېرە
دەما خوه دەرباس بکە ئان دكارە ب وئى چرووکىي وارى خوه ئافا بکە، ب قەديتە.

گایی پىس تم گۆلکە، مەرقى پىس تم لاوكە :

گایی پىس، ھەتا مەزن دبن ژى، ھى ژېرە دبىزەن، "ما ھى گۆلکە". مرؤف ژى کو
خەراب بن، مەزن بىن ژى ژېرە دبىزەن "لاوك". دەما دبىزەن "لاوك"، وەكى وى بچووک
دېيىن.

گایی سوْر سوْر، هه تا به رکیزی:

هه تشت، هه ببوویه، هه فهومین و هه رییه کو مرؤوف پییده هه ره، داویه ک
وئی هه بیه. ژیزه سینور هه بیه. هیزا مرؤفان سهبرا مرؤفان و تشتن کو کاربن بکن
سینور ژیزه هه بیه، هه تا وی سینوری دکارن هه رن، ژ وی سینوری پییله نکارن، ئان
چوویین زوْرَه. زلم ژی، باشی ژی، بن دهستی ژی، سهِر دهستی ژی سینور ژیزه هه بیه.
مرؤوف ژی هه تا نکارن بژین. د خوهزایی ده ژی هه ما میناکان مرؤوف دکاره بد.

گایی پاشی، بارانی شل کریه:

گایی کول پاش دمینه ئه و پر شل دبه. ئان گایی خه راب، ژخوه ژ بارانی، هی پر
پارا خوه دستینه. مرؤفین خه راب ژی، ژ هه تشتی خسارا خوه دبینه.

گایی قه لپ، باری گران هلناوه:

گایی قه لپ ئان مرؤفین زه خه ل و فهنه ک. ژخوه ته فگهرا مرؤوف و گیانه و هران د
گه له ک گوتنان ده، ب هه فرهه هاتیه شباندن. مرؤفی قه لپ، باری گران نه هلدگره نه
هله دده. نه ئالیکاری دکه، نه ژی دکه.

گایی قه لپ نیر دشکینه:

گایی قه لپ ئان زه خه ل، ژخوه دخوازه کار زوو خه لاس ببه. ژبه ره وئی یه کی ژی ج
ژی بی دکه. هه که کاربە نیر بشکینه ژی دکه. ژخوه ئاموره کی کار بشکی ژ ویره
کیفه. وئی دهمی کار بە تال دبه. مرؤوف هه مان رافه یی دکاره ژبۇ مرؤفان ژی بکه.

گایی رش، چەرمى خوه ناگوھيىزه-

گایی سوْر، سوْريتىيا خوه بەرناده:

گایی رش ئان گایی خورت ژبه ره کو خورته ناخوازه چەرمى خوه بگوھەرينه ئان
خوه ب ئاوایه کی دن خویا بکه ئان خوه فه گوھەزینه تشتەکی دن. "گوتنا دن ئا کو
دېیزە" گایی سوْر سوْريتىيا خوه بەرناده ژی، ب فى رەنگى يه و واتھىيە که. وەکى کو
مرؤوف ژ رەنگى خوه فەدى ناکن و دەف ژی بەرنادن. ئان مرؤفین باش ژی دەف ژ باشيا
خوه بەرنادن.

گازیا دو سواران، ناگهیزه خودی خوه:

گازی ئان ههوار. ددما کو شەر دەردکەفە، گازى چىدېھ ئان ههوار (ئالىكارى) تى خوهستن. گازیا دو كەسان كو دەھرن هەوارى بىنن و ئان هەوارى بىن، ئالۇزىي دەردخە، ژېھر وى يەكى ژى ناگەزە جەن خوم.

گازىكىن ئەدەتە، نەھاتن دەولەتە:

دەولەت دەقى گۆتنى دە وەكى "ئەزىزى" خويما دېھ. وەكى كو مەرۆڤىن نكارىن هەرن گازىي ئان هەوارى دېيىز "مە نە بەھىستىيە".

گىرە ب گۈلكان نابە:

گىرەيا ب گۈلكان ئان كارى ب خۇرتىن نۇوهاتى دېھ، نە پر زەخم ئان باشە. مەرۆڤىن پىيك هاتى ئان مەرۆڤىن باش و ھىنبۇوپى ھى خودش كار دىن.

گەلەكان نەدە ب ھندكان:

تشتىن پر، ھەرتىم دنافا مەرۆڤان دە ب روومەتن. دىسا د جەڭاڭى دە پرانى بۇوېھ مىئانى، پرانى ھەرتىم دسەر ھندكاهىي رەھىيە. پرانىا جەڭاڭى دېھ ھىز. دەقى مەرۆڤ پرانىي بىدە بەر چاھىن خوه. ددما مەرۆڤ ژ پرانىي ب دوور دەتكەفە مەرۆڤ ژ جەڭاڭى ب دوور دەتكەفە. ژبۇ دەولەمەندىيا دىنيي ژى رەوش وسايە.

گەنم دېھ فرىيىك، مەلە دېھ شرىيك:

دەملىن بەرى، كو مەلە ل گوندان بى مەئاش دخەبتىن، تەنلى ب زەكتى خوه خوددى دىكىن. لى بەلى تو كار نەدەكىن، تەنلى ددما گەتم چىدبوو دەچوون زەكتا خوه دىستەندىن. تەۋىيەك ل نافا گوندىيان وەكى شرىكەتىي هاتىيە دىيتىن.

گەنم دەگەرە دەگەرە، پاشى تى، د قولكا ئاش دە تى خوار:

هن تشت هەنە کو مروقق بچووك دېينە و مروقق دېيىزە "نه پىوستە" ئان روومەتا
وى هندكە. لى دەما مروقق ھەوجەدارىي پى دېينە، مروقق خوه لېھر تشتەكى ھەرى
بچووك، مروققەكى ھەرى دوورى خوه، دوورى جڭاڭى، دەھىنە و مروقق ڙى ئالىكارىي
دخوازە. گەنم ج قاس ب روومەت بە ڙى ديسا جەئى کو ھەرى قولكا ئاشە. نە وھا بە
نابە ئارغان نابە نان. ھەر تشت درىيەكى رە دەھەركە و دېھ تشتەكى ب روومەت.

گەرگۇتن ڙگۇتنى بکشە، گۇتن ڙئەسلى خوه قەدكشە :

دېنى کو دەما مروقق تشتەكى نيقاش بکە مروقق ھەرتىم بنگەھا وى تشتى بگەرە. ھەكە
نە وھا گۇتن بەلاڻ دېھ و گۇتنىن تىكلىا وان ب بۇويھەرى رە تونەبە ڙى تىئىنە ھۆلى و
ھەر کو ھەرە وى مژارا بنگەھەين بى ڙېيركىرن. دەما کو بى ڙېيركىرن چارەسىرى ڙى
چىنابە.

گەرگۈل نابە، سترى ڙى نابە :

"گۈل بى سترى نابە". د خومزاپى دە ھەر تشت دېبەرە خوه د ھوندرى خودە
دەھەۋىنە. دېبەر تونەبە ئە و بخوه ڙى بى واتەيە. ئەڭ زاگۇنەكە دىالەكتىكە. ھەر تشتى
خوهشى ئالىيەكى وى ئى نەخوهشى ڙى ھەيە. ئان دەھەر لە و لباتى دە ئالىيەكى ئەرپىنى
و وەكى نەيىنى ھەيە.

گەرتە گىرت بەرنەدە، تە بەردا ب دوو نەكەقە :

وەكى، دېنى دەما تشت د دەستى مروقق دېھ، مروقق دەستىن خوه باش لى بگەرە و لى
خوددى دەركەفە. لى دەما ڙ دەست چوو ڙى، مروقق ل دەرفەتك دن بگەرە، نە کو مروقق
ھەيىنەن خوه ئى مايى ڙى ل دوو وى تشتى خەلاس بکە و ب دوو كەفە. لەورە ئەۋۇزى
خەلاس ببن مروققى ل قۇون رۇونى.

گەرهان دەرمانە و رىقق لىسەر پىيانە :

وەكى دېيىزىن "مرۆڤل ج بگەرە مرۆڤلى بىبىنە". مرۆڤل چارەيا پرسىگرىيكان بگەرە،
مرۆڤل دى مەھەقەك چارەيى بىبىنە. رىقق ژى وھايە، مرۆڤل نە خەبىتە مرۆڤل رانەبە سەر
پىيان، مرۆڤل ژخوھ وى دەملى نكارە دەبارا خوھ بکە.

گەرمە كۈندىرۇڭ قە، چىتەرە:

"قە" ئانگۇ "قەت تونەبۇون" د. جارنان تىشىتەكى كو پەر پىيىست بە و مرۆڤل
نەبىينە، لى دەمەكە دن كو مرۆڤل تىشىتەكى بەندىكى بە ژى دەوسا وى تىشى بىگەرە
بىبىنە، مرۆڤل دېيىزە "ئەو ژى ژ تونەبۇونى چىتەرە".

گەورىيا قول بى رىقق نامىينە :

ئانگۇ مرۆڤل كەس بى رىقق نامىينىن. ھەر كەسى كو دىزى، مەھەقەك رىسىقى وى ھەيءە.
ديسا وەكى كو مرۆڤلى بخوھ، ژخوھە ل خوارنى ژى دگەرە و كار ژى دكە. ئامۇورەك
زبۇ تىشىتەكى هاتىبە ئامادەكىن دى رۆزەكى تەقز بى بكارئانىن.

گلى ھاتە زاران، وى تىيىكەفە ناڭ مالان :

وەكى گۈتنى "پەيشا كەت ناڭ سى و سى درانان وى تىيىكەفە ناڭا سى و سى زمانان".
كو مرۆڤل تىشىتەكى بېيىزە و مرۆڤلىن دى بېيىزىن ژخوھ كەس نكارە ژ وان رە بېيىزە تە
چما بەھىست. "زمان بى ھەستى يە". گلى بى زاران ئان بى زمىن، دى مال ژى پى
بەھسە. گلى نەيى كەن كەس ژبۇ وى ناپەيە.

گلى ھەيءە، ژھەزار گلى ھىزىاتەرە:

گلى دەغان گۈتنان دە وەكى "گۈتن" ئان گازىنىن دەربىرىنى ھاتىيە زمىن. دەقى گۈتنى
دە ژى وەكى گۈتنەك ھىزى، ژھەزارىن نە ھىزى ب روومەتىرن كو مرۆڤل گۈتنىن خوھ
مقاتەبە و زانبە دەردى خوھ بىنە زمىن.

گلیکی وسا بیزه، ودکی شیلی نان بپیزه:

ئەڭ ڙى ودکى وان گوتنين دنه، دبىزه، مرۆڤ گوتنين بى واته و سٺك نهکە. گوتون بلا وسا گەرم و ب هېز بە کو ودکى نان مرۆڤ باندۇرى ڙى بگرن.

گلیي میران يەکە، يا "ئەرى"، يا "نا":

ئانگۇ مرۆڤىن راست کو دېھىيغىن؛ راست، فەكري و كورت ب پەيىفن.

گارارا گەبوولى ب خودىيان قەبوول ئى:

گارارا کو کى چىكربە ب وى خوهشە. تىشى کو مرۆڤ بکە ڙېھر کو كەدا مرۆڤ تىيەدە هەيە، ب مرۆڤ خوهشە. ج قاس ب مرۆڤىن دەرى مەنەخوهش بە ڙى، ب مرۆڤ خوهشە.

گارارا مېرا ن ب ھەمد دكەلە:

مېر ل فى دەرى، ودکى مرۆڤىن ب جەسارەت و ئەگىت خويما دې، لى ئەڭ گوتون بخوه ڙېۋ مەرۆڤىن ب تەقىير و كارىن خوه بجىھ دكەن ھاتىيە گوتون. ودکى کو مرۆڤ كارى خوه كر، دەقى مەرۆڤ بجىھ بکە و د دەما وئى دە بکە.

گارارا پران كۈزۈورى يە:

دەما ڙېۋ كارەكى کو يەك تەنى بکە و گەلەك كەس ب ھەمان تىشى بگەرە ئەو تشت ساخلىم دەرناكەفە ھۆلى.

گارارا پران نەكەلې:

ئەڭ ڙى تى ھەمان واتەيى، ڙېۋ تىشەكى نە ھېزى، گەلەك كەس خوه دېن پېش. ديسا دەما کو كارى پر بى كرن، دەقى رى و رىباز ڙېرە ھەبن. ھەكە نە وسابە و گەلەك كەس كاردەكى بکەن، ھەر كەس ڙى ڙ سەرە خوه تىشەكى بکەن، وئى دەمى ھەر كەس تەڭ لى دېن، ھەر تىشى وى كارى ڙى تەقلەھە دېن.

گارا پر که بانی، یان شوره، نایی خوارن، یان که لی یه، بی خوی یه، نایی خوارن:
ئەڭ ڙی وەکی گوتنا "گارا پران نه کەلی یه" یه. کەفانی د مالەکى ده پر بن، یەك
ڙی خوارنی سەر راست نەکە. ھم ڙ هەڤدوو دەھەرن و ھم ڙی، یەك دسپېرە یا دن.
ئەنجام ڙی گارا بی روونە.

گارا رۆهن ڙکیم دانی یه -
گارا رىزی ڙکیم قاوهتى یه :
ڙ نائى دەولەمەندىيى و مالى دنىيى کو مرۆڤ ب شۇوندە مابە، ھلبەت کارى کو مرۆڤ
بکە ڙی لگۇر مرۆڤە. مرۆڤ لگۇر ھېزا خوھ تاشتان چىدكەن. چ قاس دان ھەبە، مرۆڤ دى
لگۇر وى داهنى گاراي چىبکە، لى ڙبۇ پر خويابە ڙی مرۆڤ پر ئافى تەقلى بکە، وى
دەمى ڙی دى روھن خويابە.

گريکا ب دەستان قەبە، ھەوجەيى درانان نەکە :
جارنان ڙبۇ پرسگريکەک کو ب هيisanى چارەسەر دبه، مرۆڤ تەقديرىن مەزن لە و
لباتىن مەزن ڙبۇ وى يەكى دكەن. لى د راستى د ڙبۇ وى پرسگريکى نە ھەوجەيى
تەقديرىن مەزن بى كرن و ب تاشتەكى هيisan چارەسەر بىن، وى دەمى ئەڭ گوتىن تى
گوتىن.

گەپ، ڙپىچەدانى نەخوهشتەرە :
مېناكىن فى گوتىن ڙى پرن وەکى "شۇونا خەبەران ڙ شۇونا خەنچەران خەرابتە"
و هەتد. لسەر سەرى مروڤ گەپ گەپ ماشان بە، مروڤ ڙپىچەدانا وان ھى پرتر زېئر دبه.

گىيا چ قاسى نەرم بە ڙى، د بن كەڤران دە هيىشىن دبه :
تشت چ قاس زۆر و مروڤ نكاربە بگەيىزى ڙى، ديسا رىيَا گھاشتنى ھەيمە. مروڤىن
ھەرى ڙ رىزى و بى ھېز بن ڙى، ڙبەر کو گيانەوەرە، دى رۆزەكى ڙبۇ ماق خوھ سەرى
ھلەدە.

گیا لسەر کەفر شین نابە:

ھەر تشت، د جىيەن كو ژىرە قادا ژيانى ھەبە دە، چىدېھ و جىيەن كو دكاربە چىببە ل وى دھرى چىدېھ. چاوا گىها لسەر کەفر شین نابە، مروق ژى نكاران بىرن ئان مروق نكاران تىشىكى ژ دھرى ھىزى خوه بىن.

گیا دىن كەفر دە نامىنە:

تىشىن كو دخوه زايى دە ھەنە، گش ھەركبارن، ئان گش دگوھەرن و پىش دە دھەرن. تو تشت د جەن خودە نامىنە. د جەفاكى دە ژى وھايە. تىشىكى ل جىيەن خوه ناسەكەنە، تىشىكى ۋەشارتى ھەتا داۋىي نامىنە. بۇويەرین كو لگۇر زاگۇندا خوه زايى، پىوستى قەوماندىنى بن، دى رۆزەكى ميسۇگەر بقەومن و كەس نكارە رى لېر بىگە.

گىيايى ھەوشى تاھلە:

ئەڭ تى وى واتەيى كو كەسىن نىزىكى مروق، ھەرتىم تاھلە، ئان مروق ناخوازە ئەو ب پىش كەفە. گەلەك كەس مروقىن نىزى خوه ئان خزمى خوه، ھەكە پەزىنەن ژى بچۈوك دېينىن. لى دەما بىيان بن ژىرە ھورمەتى دکن و دېيىن قەى ئەو ھى پەزىنەيە.

گىيايى كەقىن بىدە دەزمنى خوه، كایا كەقىن بىدە مىرىي خوه:

وەكى گەلەك گۇتنىن دن، دەن دەرئى دە ژى وەكى دېيىزە، دەن مروق خزمىن خوه ھەۋالى خوه بپارىزە و پىشى، ل وان بىگەرە.

گىيسن د چاقى خوه راكە، شووۇزنى د چاقى ھەۋالى خوه:

دەما مروق لسەر مزارەكى، كەسەكى رەخنە بکە، دەن مروق پىشى ل خوه زى بنىرە، كا ئەڭ خەلەتى ب مروق رە ھەيە ئان نا. ھەكە ب مروق رە ھەبە، دەن پىشى مروق خوه راست بکە و دوورە ھەۋالى خوه رەخنە بکە.

گیسنی خه باتکاران دچورو سه :

وهکی کو خه باتکار ج قاس بخه بتن، گیسنی وان کهفن نابه، هه رکو گیسین تى خه بتاندن دچورو سه. هه سنی بى خه بتاندن زنگار نه گرە. ل هن ده فه ران ژى دېیژن "گیسن زنگار ناگرە". بى کو خه باتى دخن ژ ئامورى کو بكار تىين دياره.

گیسکا گوري دچه سەرى كانيي، ئەسىلى ئافى قەدەخە :

وهکی کو گیسکا گوري بخوه گەمارى يە و مروقق و سەوال ژى درەفن. لى ئە و ئافا گرافى نا ئە جىبىنە ئان ل ئافا پاقز دگەرە. مروققىن بخوه كارىن پىس دكىن و رادبىن شىرىتان ژبۇ كارى کو دكىن، ل مروققان دكىن. دفى ئە و بخوه، خود راست بكن. ديسا وهکى كو، دفى مروقق ل ئەسىلى تشتان، ل بنگەها تشتان بگەرە.

گیسکى پارھە قۇورى يە :

وهکی کو دەمەك دسەر تشتان رە دەرباس ببە، ئىيىدى كەفن دبن. مىناك سالەك دسەر گیسکى (كارا سالى) رە دەرباس ببە، دبە نىيرى. هە قۇورى ژى ژخوھ كاركى دو سالە يە. سالەك دن دبە گیسک. ديسا وهکى تى هاتىيە گۆتن کو، مەنبۇونا گیسکى دەرنىڭ كەتىيە. قەومىن دەرنىڭ مايە.

گۈچ قاس گلۇقەر بە ژى، وىل جىيەكى راست بسەكىنە :

وهکی کو تشت ج قاس هشك بە، ج قاس شاش بە، ديسا وئى راست ببە و چارەسەرى ژ هەر تشتى رە هەيە. هنەك تشتىن کو دكەفن رىيەك تەنگ ئان كاركى كول ئاستەنگىي راست تى، دفى مروقق ل بهنده بە کو هەتا كەتە رىيما خۇزايى يَا چارەسەرىي.

گۈل دبن دەلاق، دەلاق دبن گۈل :

تشتىن کو نىيزى هەقدوو بەن، ب هەقدوورە تىن گوھەراندىن، ئانگۇ دكارن هەمان پەيپەرى بجىھ بىنن. دەلاق، جەن کو كەرىيەن پەز ل سەر ئافى قەدەخون. گۈل ژى، دبە کو پەز ل سەر ئافى قەخون. بۇويەر و مروقق دەمەن جەن جەن دە دكارە جە ب گوھەرينن. دۆر تى سەر هەر تشتى.

گۆلک دەھەرن دېخا خوه ب جەم گایىھەزى دەكىن :

گۆلک بەر ب مەزىبۇنىڭ قە دەھەرن، ژېھر وى يەكى ژى دخوازان زوو مەزى بىن. جوان ژى وەھانە دخوازان كۈ مرۆڤ وان مەزى بىبىن. جوان ھەرتىم ب پەرۋىشنى و مەزى دەكىرن. ھەنەكى ژى ژېۋى، مرۆڤىن كۈ دخوازان خوه مەزى بىبىن و ژېۋى يەكى ژى ب مرۆڤىن دىسەر خودەر تىكلىي داتىينىن، ھاتىيە گۈتن.

گۆلکى مالى ژگايى مالى ناترسە :

مرۆڤىن كۈ خزمى ھەۋدۇوبىن ژە ھەۋدۇو ناترسىن، لەورە پەيويرەكە وان ھەمە يە كۈ ھەۋدۇو بپارىزىن. دىسا دلى خزمان لىسەر ھەۋدۇو دېشىن. ژە مرۆڤىن بىيان فكاران دكىن، لى ژىيەن مالى رە فكار تونەيە. مرۆڤىن ج قاس قەلسىن بىن ژى، دكارىن ل ھەمبەر باقى خوه رابىن و بىخەيىدىن، لى دېھى كۈ نكارىن لىبەر ھەنەكى دن تىشتەكى بىكىن. ژېھر كۈ، زانە باقى وى لاۋى خوه ناكۈزە.

گۆلکەك نافى گارانەكى خەرا دەكە :

دەما ل گوندەكى ئان دىگرسەيەكى دە، يەكى نەباش دەركەفە و تىشتىن پەر ئەجىپ بىكە، مرۆڤىن دەرقەيى وى گوندى، تەنلى دېيىزىن، "فلان كەسى ژ وى گوندى ئەڭ تىشت كەرىيە". ھەر كۈ دەھەرە ژى مرۆڤ دېيىزىن "ئەو گوندىيانا نەباشىن". لى بەلى دېھى كۈ گوندى گش باش بىن، ھەو يەكى تەنلى ئەو نەباشى كربە. لى ب نافى وى گوندى تى ناسىرىن.

گۆنگل ج قاس ھۆل بە، وى ل جەھى راست بىسەكىنە :

ئەو ژى وەكى گۇتنا "گۆگ ج قاس گرۇفەر بە ل جەھى راست دىسەكىنە" يە. لى دەقى دەرى دە دېيىزە، گۆنگل ھۆل بېھ ئان ب ھەوا كەفە ژى وى ل جىبەكى راست بىسەكىنە. لەورا جىبەن نە راست بە وى ھېزى ھەرە و ناسەكىنە. بۇوېھەر و قەومىن ج قاس مەزى بىن ژى دى رۆزەكى ل جىبەن كۈ ئاستا وان بە بىسەكىنە.

گونى تو جار دبن به رف ده نامينه :

گونى کو زفستانى گهای تهنى لسهر پیان دسهکنه ول داره. بهرف ژى نکاره وي وندا بکه. تشتین کو بكاربن لسهر پیان بسەکن، مرۆڤین کو هەول بدن داکو لسهر پیان بسەکن، بوييھرین ھەرى تقلەھ و دزوار ژى نکارن وان وندا بکن. وەكى گۆتنا "گها دبن كەفر ده نامينه" يه.

گۇرى ماكى، گۈلک پاكى:

لگۇرى دى قىيز باشە. ئەف ژى وەكى گۆتنا "كەس نابىيژە دەۋى من ترشە" يه. يى خودىي مالى خوه، نابىيژە نەباشە. ڇېھر كو دلى وي / وي لسهر دېشە. يى ھەرى دخوازە مرۇڭ بېيژە "باش" د ئەوه. ھەكە قىزا دى باش بە ئەو باشى پارا وي يە ژى.

گۆشكار پىغواسن، جوومكەر بى كراسن:

گۆشكار ئان سۆلدروو. جوومكەر ئان يىن جوومكى چىدكىن (يىن جاو ئان قوماش درىسن). مىناكىن وەكى ۋى گۆتنى ژى پرن. تى واتەيا كو يىن كارەكى دكىن و بەرھەمان دەردىخن ھۆلى، وي بەرھەمى ژبۇ خوه چىبکە ئان ژى ژ تەماھكارى.

گۆشت لسهر پۇست تى ھوركىن:

"وەكى گۆشتى گى لسهر پۇستى وي تى ھوركىن" ھ.

گۆشت، راستى يى ب دران تى:

وەكى کو يى دكارن بخون، گۆشت پارا وان دكەفە. مرۇقى كاربکە ئان ھەول بده کو بگەيىزە ئارمانجا خوه، ژخوه وي بسەر كەفە.

گۆشتى گى لسهر پۇستى وي تى ھوركىن:

ج ل داۋىي بىمینه ئەو تى سەر ماسەيى. مرۇقەكى بىرە، ھەر تشتین وي ل داۋىا وي و ل ملا وي تى پاركىن. ج پرسگىرىك ھەبىن ل جەن وي تى چاردەسەركىن. كو مرۇق نە لسەر بوييھرى بە ئان نە د نافى دە بە، مرۇق ب ھىسانى نکارە ژى فيم بکە و چاردەسەر بکە.

گوشتی هەر تەپىرى نايى خوارن :

مروف نكاره هەر كەسى وەكى هەف بەھەسبىنە و ب وى ئاوايى تەھ بگەرە. بتايىبەتى، ژبۇ تاھدەيا ل يەكى بى كرن هاتىھ گۈتن. وەكى مۇرف نكاره تاھدەبى ل ھەر كەسى بکە، هەنك مروف ھەنە كو دېھر خوه ددن و فەنلى نابىن.

گوشتى مروفقى خوه بخوه، ھەستىي وى ژخودره بېھىلە :

وەكى، دېنى مروف خزمىن خوه، ھەۋالىن خوه، ب كەسىن بىيان نەددە و تم ئالىكارىا وان ژى بکە. كەسىن نىزىكى مروف، ھەرتىم ژ بىيانيان چىتە. ج قاس نەباش بن ژى ديسا رۆزەكى ژ مروف رە دىن ئالىكار.

گوشتى پىي خوه بخوه، ژمالى يېتىما چىتە :

"يېتىم" ئان سىيى. سىيى، بتايىبەتى زارۇكىن كو كامىل نەبووبن و سىيى بىيىن. كو تو كەسى وان تونەبە، دلى ھەر كەسى ب وان دشەوتە و دخوازنى ئالىكارىي پى بکن. ژبەر وى يەكى ژى مالى وان نايى خوارن ئان تاھدە ل وان نايى كرن.

گۆت: ئاڭى چما دەنگ ژتە تى، گۆت: ھەۋالىن من كەقىن:

راستە، ھەۋالى مروف كو سەر ھاشك بن ژى، دەنگ و بارىن ب مروف دكەفە. رەخنە ژى وها تى ھۆلى، كو شاشى چىدىن، ھەۋالى مروف بە ژى ل ھەمبەر دەردەقەن. ئاڭ دۆما دنافا تاھتان رە دەھەرە، ل تاھتان دكەفە و دەنگ ژى تى.

گۆتن د جىيە خودە گرانە :

گۆتنا راست و ياخىدە، ياب واتە بى گۆتن، ئەو گرانە. ژخوه راستى گرانە و ھەر مروف نكارن ب دوو راستىي دە ھەرن ئانگۇ نكارن ھلگەرن. ل تاھتان دكەفە و دەنگ ژى تى.

گۆتن ژ مردالان، سپی ژ قەرپالان:

گۆتنىن نەباش ژ مردالان ئانگۇ زارۇكىن بى ئەدەب دەركەفەن. سپی ژى ژ قەرپالان ئان لىاسىن قەتىايى و گەمارى چىدىن. دېقى مەرۋە ژ زارۇكان باوھەر نەكە و جلىن قەتىايى و گەمارى لخوه نەكە، ئانگۇ مەرۋە گەمارى بە، كارى كۆبکە ژى گەمارى يە.

گۆتن نە خرابە، پەشىرەت ئەزابە:

پەشىرەت وەكى كۆمۈرەرى خوھ ب تىشىنى ناھەسبىنى، ژېھر وى يەكى شىرىتىن پە، ب مەرۋەن نەخوھش تىن، مەرۋەن زېئىر دەن.

گۆتن زارە، كىن كارە:

گۆتن، ژېھر كۆمۈرەرى دېھ و داوى نايى و ژ پەركۆتنى ژى كار و خەبات دىسەكەنە، زارە. يَا پە موھەم كاركەنە.

گۆتنا نە ژىل، نارە دل:

گۆتنا ژىل نايى گۆتن، باوھەر ژى پى نايى و يى هەمبەر مەرۋە ب ژ خوھ باوھەر ناكە.

گۆتنا راست ب مەرۋە نەخوھش تى:

دەما گۆتنا راست بى گۆتن، كۆنە لگۇرى بەرژەوندىيىن مەرۋە بن، ب مەرۋە نەخوھشە. هەرتەم يى گۆتنا راست گۆتىيە كۆل دېزى بەرژەوندىيىن جواكى بە ئان گرسەيا كۆ دنافىدە يە، ئەو كەمس دىن ئان بەرادابى تى دىتن. گۆتنا راست دەرەوان دەردىخوھ ھۆلى، مەرۋەن دەرەوان دەن، گۆتنا راست ب وان نەخوھشە.

گۆتنا سبى و ئىيشارى نابە يەك:

وەكى، گۆتن ژى لگۇر دەمى و رەھۋى تى گۆھەرتەن. ئانگۇ مەرۋە لگۇرى رەھۋا خوھ و دەمى دېقى بىغىرەن.

گۆتنا خوهش، بەارا دلانه :

کو بىيەنا مروقق تەنگ بە و يەكى بى، گۆتنەك مزگىنيي بەدە مروقق، دلى مروقق پى خوهش دبە، هەروها دلى مروقق نووژەن دبە ب ھەوهس مروقق كار دكە و زيان ب مروقق خوهش دبە.

گۆتنا خوهش مارڙ قولى دەردخە :

د بىيەن تەنگىي دە، هەرتەم مروققىن کو بىيەنا خوه دكارن فرەھ بکن، ئەمۇ قەزەنچ دكەن. ب بىيەن تەنگىي کو مروقق تەڭ بگەرە، هەرتەم مروققىن باش دەرناكەفەن پېشىپەرى مروقق و دى نەخوهشى چىپبە. دەما مروقق ب پەيچىن خوهش ب يەكى بىيەن تەنگ رە ڙى بپەيچە، مروققى دوور ئان نىزىك وى بىنە سەر رى.

گۆتنى پېشىان وەك نەقشى كەفرانە :

ئەڭ گۆتنىن کول ۋەر ھاتنە نەقشىاندن، گۆتنىن پېشىانن. ئەڭ گۆتنانا ھەر يەك زبۇنا تشتەكى ھاتنە گۆتن و گش، دەما ھاتنە گۆتن لىسەر ھاتنە فكراىاندن، ھاتنە نەقشىاندن. دەما تىينە گۆتن ڙى ڙ مروققان رە دېن پەند و جارنان ڙى ب گۆتنان، وەكى مروقق كەفران ل سەرئى ھەنەكان بخە.

گۈوزا كۈور، ب دەرزىي تى دەرخستن :

ج تشتىن کو چىپبۇنا وان زاھمەت بە ڙى، دىيسا ئامۇرپەن کو پى تى چىكىرن ھەنە و مروقق ھەول بەدە مروقق دكارە ج تشتى دژوار بە ڙى، چىپكە. ھەكە پرسىرىكەك پر كۈور بە، دېنى مروقق ڙى كۈور بىفكەرە و ل چارەسەرىي بگەرە.

گوھدرىيىز، ڙبۇ زياندايىنا خوهدىي خوه گەودبۇونا خوه دخوازە :

مروققىن بن دەست، کو نكارىن تشتەكى ب خوهدىي خوه (سەر دەستتىن خوه) بکن، تشتەكى دن دخوازان. وەكى دخوازان ئەو ڙى گەورە بىن، فرەھ بىن ئان دەولەمەند بىن، کو داۋىي تۈلا خوه ڙى وى بىگەن.

گوهین ئەردىٽەنە :

گوهى ئەردىٽى زى ھەنە کو مروقق ج قاس ب دزى و ھىدى زى بېھىقە و تەۋى بگەرە
دېھ کو دەركەفە ھۆلى.

گوهەرا داوى ب بايە :

ج تشتىن کو چىدىن، داويا وان يان پر ب شاهى يە، يانزى پر ب شىئە. ديسا داويا
ھەر بۇويەرى، ب تەۋى گەرە. دەمما مروقق كارەكى ب سەركەفتىنى دەقەدىنە كىفَا مروقق تىن
و مروقق ھالانان دەدە. ج ڭار بە د داۋىيى دە ئەرىپى ئان نەيىن بە، تەۋى گەرە
و گوهەرىن ھەيە.

گول بىٽىرى ئابن :

ج تشتىن خوهشک مىسۇگەر حىبەكى وان، ئالىيەكى وان ئى نەخودشك ھەيە. كىزان
مروققىن باش ئان کو مروقق پر باش دېينە زى ئالىيەكى وان ئى خەراب ئان كىمانىيەكە
وان ھەيە. ج ڭارى باش، ھىسان ئان ب ھەيىن، مىسۇگەر زاھىمەتىا وي زى ھەيە.

گول ل گولى دنهىرە دېقە :

تشتىن خوهشک مىناك زى تى گرتىن. ئەف گۆتنەكە زانستى يە زى، نەبات ب با و
نېزىكبوونا ھەف، بەر دەن و پر دېن. د تۈرى دە دېيىژن، eșeysel üreme

گولا ب قەبەد، د رېبا يارى دە :

تشتىن کو مروقق زى ھەز دە لېر چاھىن مروقق پر خوهشكن. مروقق ھەكە ز
قىزەكى ئان لاوهكى ھەز بکە، ل پىش چاھىن مروقق پر خوهشکە، رووبىّ وي/ وى لېر
چاھىن مروقق دې گولىن ھەرى خوهش و قېبە. مروقق دىارييىن ھەرى خوهش ز يارا
خوهەرە دەھىلەن.

گوند بى سه نايينه پاراستن :

ل هر دهه‌ري، دفعه‌ي گيانه‌وهره‌كى ئيرشى هبه كو پاراستن ژى ب هېز به. گوند
هەكە سە دونه‌بن. مرؤف نكاره ھايى ژ ئيرشىن دەرقە بستىنه. د پاراستنا جڭاكان ئان
گرسەيان دە ژى دفعه مروقىن هار هەبن، لگۇرى ۋى گۇتنى.

گوندى بى سەرگۈو نىنە :

گوند بى مروقىن خەراب، بىيى تشتىن نەباش دونييە. تەقەز دەھر دەھر دەھر دەھر دەھر
جڭاكى دە مروقىن نەباش ھەنن.

گورل دومانى دگەرە :

گو ئيرشكاره و ژبۇ ئيرشىن خود ب ئاوايىكى سەركەفتى پىك بىنە ژى، ل دخان و
مژى دگەرە. دەما مژ ھەبە، ژ ويرە داوهتە. مروقىن خەرابىي و تەقلەھەفيي بخوازە ل
تەقلەھەفيي و ئالۇزىيان دگەرن.

گورلى دخە، قىزك دخوه :

"ھنك دکن ھنك دخون". ھەر كەس و گيانه‌وهر ل بەندە فەرسەندى نە. دەما
ھنك بىن، ئەو ب زۆرى بە ژى ھنكى دن دخوازە پارى ژىن بستىنه. ئەف يەك وەكى
قىزىيەتىيە دىتن كو قىزك گەمارى يە و وەكى مىناك ھاتىيە دايىن.

گور، ب دو پاريان نامە :

دېھ كو ئەف گۇتن ژبۇ كو گور، ب دو پاريان ژى تىئر دخوه، ھاتىيە گۇتن. ئان گور ب
دو پارىيەن ژاھرى نامە.

گورهای ژرخما خوه ههبوویا، وئى دنیا خهرا بکرايا:

هایا گور ژ هیزا وی ههبوویا و زانیبوویا سهوال پر ژى دترسن، وئى هى پر چاڭ بوبویا و ئېرس بکرا. لى نزانه. د جواڭى ده ژى وهایه. هن مرۆڭ كو ھونەر د دەستان دەنە، لى ديسا نزانن کو ھونەرین وان پر ب روومەتن. تەڭلى وئى روومەتا ھونەرین خوه ژى، نكارن روومەتا خوه زەفت بکن ثان ب وان ھونەرین خوه ژى، كۈلەتىي ژ مرۆڤان رە دکن. لى دەما زانبىن کو مرۆڭ ھەوجەبى وانە و ھنەكى ئىنيات بکن وئى مرۆڤان ژى ل دوو خوه بکشىن و رېبەرىي ژ مرۆڤان رە بکن.

گور پېر دې، دې پېكەنېي كۈوچكەن:

گور کو ژ هيزىدە دكەفە كۈوچكىن کو ھەرى ژى دترسن ژى ئىدى قەرفىن خوه پى دکن. مرۆڤين ژىھاتى و مىر ژى، دەما ژ ئەرك دە دكەفن مرۆڤين ھەرى نەباش و بچۇوك ژى، ئىدى وى ب تىشەكى ناھەسبىين ئان دكارن ئېرىشى وى بکن.

گور پېر دې، دې قەشمەرى رۆقى:

ئەڭ ژى ھەمان واتەبىي دەردەخە، لى رۆقى يەكى فەنهكە و ژ گور دترسە دەما گور پېر ببە كىپا وى ئى ھەرى مەزنە. رۆقى، پېشبازى (رەقىب) گورە.

گور و هرج بۇون دەست براڭ، دنیا بۇو ھەدى زەمان:

گور ژى و هرج ژى، د دارىستانى دە يېن ھەرى ب هيىزىن. سەوال ژى ژ وان دترسن. ھەكە ھەردوو ب يەك بن دكارن پر تشتان چىكىن. مرۆڭ ئان سەوالىن کو دېمىن ھەۋىن و ب هيىز بن، باندۇرا وان لىسر گرسەيان ھەبن، دكارن تشتىن ب هيىز ژى بکن. وئى هيىزا خوه بکن يەك، دكارن باشىي ژى بکن. ھەروها گرسە ژى دئى ل وان بىنېرن و خوهشىي و باشىي بکن.

گورى مېشى، ھىن نابە پېشى:

گورى كو ب تشتىن بچۇوك قائىل ببە، وئى ل مېشان بگەرە و ژېھر وئى يەكى ژى ب پېش ناكەفە.

گوری دمره گولیزه‌رین دبه :

تشت، ده‌ما د دهیستین مرۆڤ دبه مروڤ رومه‌تا وی نزانه، لى ده‌ما وندا دبه ئان هندك دمینه رومه‌تا وی ژى زىیده دبه. مرۆڤ ژى وهایه، ده‌ما ب ساخى پر ب رومه‌ته، لى ده‌ما دمره ئىدى مرۆڤ ل خوه‌های دبه كونه‌ما فەگەره. وی ده‌مى مرۆڤ لبهر دکەفە و مرۆڤ ب باشى قالا وی دکە ئان مرۆڤ ناخوازه ب خەرابى قالا وی بکە.

گووزەك و گۇوزەك، دبه دىزەك :

ودکى، هندك هندك دبه پر. مرۆڤ ل هندكى پىللەدار نەبە، پر ب دهست مرۆڤ ناكەفە.

گووزى، ژڭە نەمە :

پىسىيا مرۆڤان ج قاس پىس بى دىتن ژى، جەھى كو ژى تى، ژى چىدې، پېرۆزە و زىدەركا وى ئەھە. ئەھە لى سەر مروقىن پر نەباش تى گۇتن كو ئەھە و ژى مرۆڤە ئان ئەھە و ژى ژى مرۆڤان چىبۈويە.

گووبىي ھشك ب مرۆڤ نا زەلقە :

تشتىن كو واتھىا خوه ئى پىوستى وندا دکن، ئىدى مروڤ گوھى خوه نادى. ئان تشتىن كو نكاربە پەيوира خوه بجىھ بىين، مرۆڤ ژى ناترسە كوتىشى ب مرۆڤ بکە.

ها د هوورده ها د تۈورده :

كى د هوور دبه، ژخوه وى مروقى خوارىيە و د تۈور دبه ژى، مروڤ ودکى يى خوه دەھەسبىينە، وى رۆزەكى بخوه. ده‌ما مروڤ كارەكى دکە و دوو رىباز ل ھمبەر مروڤ بە، لى مروڤ كىيغانى بکە ژى د داۋىيى د بەگەيىزە ھەمما ئەنjamى، وى ده‌مى ئەھە گۇتن تى گۇتن.

ها که فر ل کووز، ها کووز ل که فر:

که فر زی ل کووز بکه فه کووز دشکی، کووز زی ل که فر بکه فه، دیسا کووز دشکی.
تو جو ودادتی د نهنجامی ده تونه یه. تستین کو سهدهم نهنجامی نه گوهه رینن، سهدهم ج
دبه بلا ببه نهنجام وهکی ههفن.

ها کولی خوار، ها قولی خوار:

نهف زی وهکی گوتینین دنن کو د نهنجامی ده گوهه رن چینه به، تی گوتون. لی بهلی
قولی دفی دهه ده وهکی نافه کی خویا دبه. وهکا "ها کولی خوار ها مرؤفه کی خوار".
نهف زی ب پرانی دکه بویز.

ها شیورا زنان، ها بیریا بزنان:

شیورا زنان ئان پهیشا ب وان ره، وهکی نه راست دهاته دیتن، د دهمین بهره ده.
وهکی کو ژن ل ههفذوو ناکن و تشهه کی ب ئاقلى نابیئژن. بزن زی پر ژ ههفذوو بهلا
وهلا نه، نایین سهر ههفذوو ئان ب زۆری تینه سهر ههفذوو. د جوئین پەز ده بزن
سەوالین هەری چالاکن و زۆر تین زەفتکرن.

هافینا میر، رومەته:

وهکی هافینان ده ما بەرھەڤدانما فیک و زاده. هافینا میران زی دەولەمەندی يه. وى
دەمی روومەتا کارکەر و خولامین وى زی چىدېن. يىن مەزن د ھلبەرینی ده ئان د دەما
بۈويەران ده خویا دېن.

ھىجا تونە نمېڭەرى، پېخواس بىنە:

ئان يى باش تونە به يى خەراب بىنە. وهکی کو دفی تەقەز تو ھنەكان بىنە. ھەكە
يەك تونە بۇو يى دن. يى ب جل و بەرگ يونە به، يى پېخواس زی دې. ژبۇ كار ب
مەشە، ھەكە كەسەكى زانە تونە به، كى ھەبە نەو دى بخەبە.

هیک لسەر سەرى ناسەكىنە :

ئەڭ گۇتن ڙى، ڙبۇ رى و رىپازىن كار و ئامۇورىن كو ڙبۇ كار تىنە بكارئانىن ھاتىيە گۇتن. ھەر كارەك رىپازەك وى ھېيە. وەكى "تىشى نابە، نابە".

'ھەلاؤ ھەدولا'، دەو شىرین نابە :

ب گۇتنى كار نا مەشه. مەرۆڤ بېيىزه "ھەلاؤ، ھەلاؤ" ڙى، دەو شىرین نابە. دەنى مەرۆڤ بجىھ بىنە و بکە.

ھېلىنا پېشيان چىنابە :

پېشى ئان مىش ئان بىيەزك. ھېلىنا وان چىنابە. دىسا وەكى كو پېشىيەن مەرۆڤان، ھېلىنا وان چىنابە. لەورە تو كەسى ماينىدە ل دىنېي تونەيە. ئەڭ ڙى ڙبۇ تىشىن كو چىنابن ھاتىيە گۇتن.

ھېلىنا تەيرى كۆر ڙى خودى چىدكە :

مەرۆڤ و گىانە و درىن سەقەمت، ھلبەت ھەنەك ئالىكاريا وان دکن، نە وسا بە نكارن بژىن.

ھەبە، كورى كەرى بە :

د دىنېي دە ھەبوون، د ناڭا جەفاكى دە ھابۇون، پر گرنگە. كو جەفاك مەرۆڤ تونە بەھەسبىنە، ھەروها مەرۆڤ ڙەلەك مافان بى پار دەمینە. ھەنەك مەرۆڤ خۇە ب نەباشىان دەن پەۋاندىن و ھەنەك مەرۆڤ ڙى خۇە ب باشىان خۇە خويما دکن. ب وى ئاوايى ڙى خۇە دکن كەس، كەسايەتىيا خۇە دەن دەر، لەگۆر وى يەكى ڙەرمەتى د جەفاكى دە دېيىن و ھەنەك ماق ڙيانى بىدەست دخن.

ھەبوون ستۇورووپى مېرانە، تونەبوون كۆتىبۇونە :

ھەبوونا ملک ڙبۇ مەرۆڤان سترۇوبىي (قورەبوون، قالنبوون) تىنە، بخۇە باودربۇونى پەيدە دكە، ل مەرۆڤان. لى تونەبوون و خزانى؛ مەھۇزى، بى باوهەرى، كۆتىبۇونى يى و نەخودشى ب خودە تىنە.

هه چى بەرى، گۇلا زەرى:

كى بەرى خود بگەينە ئەنجاما كو گەلەك كەس ل پەين، ئەو دلخوش دبە و تشتى
ھەرى خودش و دوى ئارمانچى دە يا ھەرى باش بىدەست دخە. كى د پېشىا بازدانقانان
بگەيىزە ئەنجامى، گول دكەفە دەستى وى.

ھەچى ب كۆتەكى ھەرە مازى، نانىرە ئەرقازى:

يى ب زۆرى ھەرە مازيان، ل قىامان نانىرە ئان ل خودشى و نەخوهشىا رى نانىرە.
مەرۆقىن ب كۆتەكان كار بکە، ل خودش چىكىنا وى كارى نانىرە، ل دەربابۇونا دەمى
تەنى دنېرە.

ھەچى دىتنا تاوس بقى، دفى گەرمە ھندى قەبۇول بکە :

كى مەرۆق داخوازا تاشتىن دلى خوددە، بخوازە، ھەچى زۆر و زاھەمەتىيىن ل پېشىا
مەرۆق بە ڙى دفى نە خەم بە. وەكى "يى كەتە داوهتى دفى خوه كل بکە" يە.

ھەچى نە لناڭھەسىيىان، ئەو تەبايى ئەجىيىان - ھەچى نەكە ھەسابان دېينە ئەجىيىان :

ھەچى ھەسابى خود راست نەكە ئەو دكەفە درووقەكى ئەجىب. دەما راست نەفکرە
ڙى، بۈويەران ڙى پر مەزن، پرۇلە و فيشال دەكىرە و فەدبېئە. ج كار دبە بلا بې، د
سەرى دە كو مەرۆق ھەسابى وى نەكە و بنگەھى باش دانەينە، د داۋى دە شاشى خويما
دېن و مەرۆق پوشمان دەيىنە. لى داۋى پوشمانى ڙى پەرە ناكە. ھەكە مەرۆق ھەسابى
خوه نەكە د ڙيانى دە مەرۆق تاشتىن پر ئەجىب دېينە.

ھەچى نزانە قوهتا خوه، ئەو دوورە ڙەدولەتا خوه :

ھەچى كو نزانبە ج قاس دەولەمەندە ئان ج قاس ھىزى وى ھەيە، ڙخوه ڙ وى
دەولەمەندىيى دوورە.

هه چي شهقي، نهقه شهين و وهقى:

شەقى ئان شىقىين، شەھىن ئان تەھرازى، وەقى، گرانى. يەكى كو بخودە ببىنە و رابە كار بىكە ئان بلقە كو بىرىقە و هەرە، ژخۇھ يېي ب روومەت و گران ئەوه.

ههفت باقی چی، نیلهه شیری دی:

ههفت باڻ ڙي ههبه ديسا دڻي دڻ ههبه. دڻ، ڙيدهر کا مرؤفانه، ئه و تونه به هم
تشت کيمه. باڻ ج قاس باش به ڙي، زاروڻ شيرڻ ديا خوه دخوازه، وي ب خوه دخوازه.

هه هفت هه قلنگ سهر پلاسه کی، ب ئاپنی ده دچن:

ههفانگ ڙ ههفدوو ههز دکن. ڙبهر کو ڙنین وان خوههه ههفن. ڙبهر وئي يهکي ڙي
ب ههفريه تهه دگهرن.

ههفت کهربی پهز، ل بن سیا داره کی مه خهمل تی:

گلهک تشت هنه ب تهنا خوه چاره‌یه، ز گلهک پرسگریکان ره دبن چاره. د
جفاکی ده زی وها یه، هنهک مرؤف ب خهباتین خوه ز گلهک مرؤفان ره جیه تهف
دکن و هروها ز کول و ئیشین وان ره دبن دهرمان. گلهک کھس ب سایا برای خوه
باافی خوه ئان ئاپی خوه دسترن و ژبو وان زی رومه‌تی دبیین.

ههفت کلامی هرجی هنه، هم لسه هولیانه:

گوتنه که ترکی و هنه ک گونئی دن ڙی ب فی رهنگی هه نن. وه کی کی ج مه را دکه
ئان ج ڙی به پیوست به، باهسا او تشتی دکن ئان بهر ب او یه کی دفکرن.

ههفتیار، ب ئاخافتنا خوهش ژ كونى دەردەقە :

ههفتیار (چویکا سرتلان). ئەڭ گۇتن ڙى وەكى يا "مار ب گۇتنا خوهش ڙ كونى دەردىكەفە" يە.

هەگەر دەرسە، هەرفەك بەسە :

ھەکە بۇويەر و قەومىن ژ مەرۆڤان رە بىن دەرس و فيئر، يەك بەسە. كو مەرۆڤ ژ يەكى دەرسى نەستىنە، مەرۆڤ ژ پران ژى دەرسى ناستىنە و بەلا سەبەبە.

ھەکە ئىقبار ھاتە سەرى، هەركەس دېي ئافەرى :

د گۆتنەكى دە "ھەقلى بارى كەتى، تونەيە" تى گۆتن. و د يەكى دە ژى "كە دەكەفە ئەردى كىر پە دىن" تى گۆتن. ۋى گۆتنا ژى بەرھاڙى ۋان گۆتنا نە. كو مەرۆڤەك پېشىا وى فەكرى بە ئان پېشىا وى فەبە و دەولەمەند بىبە، هەركەس خوه بەربى دىن. ئان كو مەرۆڤەك ژبۇ تىتەكى بىسەرگەفە هەر كەس ژىرە دېيىز "ئافەرىن".

ھەکە مار خوه راست نەكە، د كۈنى دە ناچە :

مەرۆڤ ھىنى رى و رېبازىن برىيەچۈونى نەبە، مەرۆڤ نكارە ھەرە. مەرۆڤ كارى خوه ھين نەبە، مەرۆڤ قەت ب پېش ناكەفە.

ھەكە نەدىت ھەكمى ھەي، خۇھلى لىسەرى ھاتمى تەي :

ھاتم دەقى دەرى دە وەكى شاقىرت خويا دىبە، ھەي ژى سەيدا خويا دىبە. ھەكە ھاتم نكاربە سەيدايى خوه بىبىنە، نكاربە يەكى مامۇستە بىبىنە كو دەرسى بىدى، ژ خوه نەوى ب شۇوندە بىبىنە.

ھەكە قۇون ب قۇونى بە، بىلا قۇن ل جەھى خوه بە :

ھەكە مەرۆڤىن زەوجى بن (قىز و لاو) پاشى خوه بىن ھەقدۇو، ژخوه نە ھەوجەبى زەواجى يە وەكى بەرى بن ھى باشتە. ئانگۇ دەمما مەرۆڤ تىتەكى نۇو دخوازە ئان تىتەكى كەفن بىگوھەرە و مەرۆڤ يەكى ھى خودشك ب دەست نەخە ئان تىتەكى مەرۆڤ بىدەست خىستە وەكى بەرى بە ئان ژ بى بەرى خەرابىت بە، ژ خوه مەرۆڤ دېيىز "تىتەكى بەرى ھى چېتە".

ههکه تو نه زانی، بکره جانی:

ههکه تو نه زانی، جانی بکره داکو تو و ئهو ب ههفره هین ببن. ده ما تو ههسپى بکره ئهو زانه يه و وئى ته تىيور بکه. ودكى كو مرؤفین تىكەن تىكلىي دفى ب يىن ودكى خودره تىكەن تىكلىي. نه يىن ودكى وان به، وئى فەنان ل وان بكن.

ههکه خوددانى مالى دفى لېيده، بچووك درەقىن:

خوددىي مالى ئان مەزنى مالى تىشتكى ببىزە، يىن بچووك ل پەى دەھەرن. ودكى، نەھەقىيەك ل كەسەكى بىن و ببىزە "بلا كەس تىشتكى نەبىزە" و ئالىكارىي ژى نەخوازە.

ههکه خيارە، ژتۇوتك فە ديارە:

هەر تىشتكى نىشانەكە وى ئان تەيپەتىيەكە وى هەيە. ده ما ئهو تايپەتى نەخويما بە، نە ديارە كو چىيە. نىشانى خيارەكى تونەبە، تايپەتىيەك وى ئى تونەبە، لكەس ناسەلەينە كو ئهو خيارە. سەلاندىن و پەزىزەندا تشتان ب ھەنەك قائىدەيان چىدە.

ههکە يەكى گۆت: ئەز خولامى تەمە، تۈي مساسى بخە دەستان:

مساس، يا كو ده ما جۇتكارى جۇت دكىن، ژبۇ زختى بدن گا كو برىقە هەرنە. ئانڭۇ ئامووردەكە كارە. ده ما يەكى گۆت ئەز خولامى تەمە ئان ئەز دخوازم ئالىكارىيە تە بكم دفى مرۇف بجهىربىنە و پىن كارەكى بکە.

هەمام ب تر و فسان گەرم نابە:

ئەڭ ژى ودكى گۆتنا "ھەلاؤ، ھەلاؤ دەو شىرىن نابە" يە. ب دەرەوان و تاشىن سەڭ كار نامەشە.

ھەمى چىلەك تى دۇتن، ھەمى گۆتن نايىن گۆتن:

ھن گۆتن ھەنە كو دەشى مەۋە دەرباس دىنلى مەۋە نىكارە ژىيى ودكى دن رە ببىزە و مەۋە نىكارە دنافا جىقاكى دە ژى بىنە زمىن. قائىدەيىن گۆتان ھەنە كو مەۋەن نەئىشىنە ئان مەۋەن ژەندىو زېئر نەكىن.

هەمى چۈوكان ھەزىر بخوارانا، لې ژشاخ و ھەبلەريان رە نەدمان:

ھەمى چۈوكان ھەزىر بخوارانا مۇقك ڈى چىنەدبوون ئان ڈيىن وەكى دن رە تىتەك نەدما. ھەر كەسەك و مەرۆفەك ڈى تىتەكى ھەز دكى ئان ھەرتىم تىتەكى ناخون. ھەر كەس كارى كو لىسر وان فەرز بە، بىن و بەرپرسىياريا خوھ بىنن جىھ، تو كىيمانى د ڈيانى دە نامىنە.

ھەمى ھەيوان گۆشت دخون، بەلىٽ ناھىي گور ب ئەجىبى بالاڭ بۇويە:

دېيىژن "بلا قۇونا مەرۆف دەركەفە ناھىي مەرۆف دەرنەكەفە" ھەكە ناھ دەركەت يىن كو وەكى مەرۆف خەلەتىان ڈى دكى ئە و خويا نابىن. ھەرتىم مىناك وى لىسر وان كەسىن كو ناھ دەركەتىيە بى دايىن.

ھەمى كەران ب وشكى نازۇن:

ئان "ھەمى كەران ب دارەكى نازۇن". ھەر كەسەك ب تىتى كو ڈى فىيم دكە تى سەر رى. دەما مەرۆف بخوازە مەرۆفەكى بىن بکە ئان كارەكى پى بکە، دېنى ب قاسى كە ڈى فىيم دكە مەرۆف تىكلىي پېرە دەينە.

ھەمى كەران ب دارەكى نازۇ:

وەكى گۈتنى "ھەمى كەران ب وشكى نازۇ" يە. دېنى مەرۆف ھەمى كەسى وەكى ھەف نە ھەسبىيە. ھەنەك باش، ھەنەك نەباشىن. ھەنەك ب ئاقلى ھەنەك بى ئاقلىن. ھەنەك خودى ماق تىتەكى نە، يىن دن نە خودى ماق ھەمان تىتى نە. وەكەھەقى، ب ڈيەتى بۇون، بچۈك و مەزنايى، ب ڈيربۇون و خەمسارىي ڈەقەتن.

ھەمى كەس لاوى باقى خوهنە:

وەكى كەس كەسايەتىيەك وى ھەيدى ئان ب دەركەن ۋە گرىيادىي يە. ماق ھەر كەسى ڈى تىستان ھەيدى و ھەر كەس خودى مافاداريا ڈيانى و ل ھەمبەر تىستان دەركەتن و پەزىزلىنى ھەيدى.

هەمى مىر نابن شىر:

هەمى زلام نابن ئەگىت. ئەگىتى ژى تەشە و درووفى وى ئان برىيقەچوون و تەڭگەرا وى ھەيە.

هەمى قوبىن سې نە زىيارەتن-

هەمى قوبىن سې نە سەردارن:

كۇ نىشانا تىشەكى باش ھەبە، ھەنەك مەرۆڤ دكارن وى تشتى ب فەنەكى و ژبۇ مەرۆڤان بخاپىن بكار بىين. دەپ مەرۆڤ لى مقاتەبە. تشنن ھەنە د درووفى خود ئان ژ دەرۋە وەكى ھەفن، لى دواتە و ژىيدەركى دە نە وەكى ھەفن.

ھەنەك دېن گەنەك:

دەپىابۇو كۆئەپەن وە بىوپىا، "ھەنەك جارنان دېن گەنەك". ھەنەك ھەنەك ھەنە كۆ مەرۆڤان دلخوهش دكىن، لى ھەنەك ھەنە كۆ بىيىنە گۆتن ئان ب قەستى بىيىنە گۆتن، جارنان نەخوھشىي دخن نافا مەرۆڤان.

ھەقى ب ملا، ب ئاپ و خالى:

دەما كۆ ئاپ و خالى مەرۆڤ تونەبن، كار ژى تونەيە ئان مەرۆڤ دنالا جشاڭى دە جىيە ناگىرە. ئاپ و خال ژ مەرۆڤ رە دېن پشتىگرى. وى دەمى ژى هيىزا مەرۆڤ چىدىيە و ملى مەرۆڤ ناتەوە. ديسا وەكى كۆ مەرۆڤ ب هيىزا پيان بخەبىتە و قەزەنچ بکە، ئاپ و خال بخۇد ژ مەرۆڤ رە چىدىبن.

ھەربەرۇشك، دەقى خود ب خود دېيىنە:

ھەر كەسەك زانە كۆ جەن تىرە دەردكەفە ل كۆ يە، ئان ھەر كەسەك جەن خوارنى زانە ل كۆ يە. ھەر كەسەك زانە كۆ بەرژەوەندىيىن وى ل كۆ يە.

ههربويه‌رك، ڙمروڻان ره شيرته‌كه:

جارنان ب گوتني، ب په يقني، مرؤڻ ناييڻ سهر رئ ئان ڙ په يقني باوهر ناكن، ههتا کو
قهومين چينه به. کو بورويء چي به، مرؤڻ ب چافڻ خوه ببینه، مرؤڻ قهت ڙبير ناکه
و دبه درس.

ههرجانه‌ك، د دلي خودديٽ خودده سلطانه‌ك:

hee رکهس جانی خوه، بهدهنا خوه ب روومهٽ دبینه و ڙ ويره ئه و بهدهن ب يا
سلطانه‌کي يه. ههرجانه دخوازه پيشي جانی خوه بپاريزه.

ههرجارکهوا باش ناكه‌فه توري:

وهکي گوتنا "hee رجاري قرش و قال دبه رجهم ره ناييڻ" ئان "دئ ههرتم لاوان
ناینه" يه. ديسا وهکي کو ههرتم مرؤڻ بسهر ناكه‌فه و تشتيڻ باش زهفت ناكه. دڻي
ههرتم مرؤڻ ههسابي خسارئ ڙي بکه.

ههرجيٽ نهناس، پايو خوه بدھ خاس خاس:

"پاى" "پهسن" د. جيھيٽ کو کهس مرؤڻ ناس بکن، ڙخوه ب تهڻگهرا مرؤڻ ڙي
زانن. لئي جيھيٽ کو مرؤڻ ناس نهکن، مرؤڻ هنهکي خوه دپهسنین دا کو روومهٽا وي بئي
گرتن.

ههر چووک ب زمانی خوه دخوينه:

چووک ئان چويك ههريهک ب زمانی خوه دخوينه. ههر مرؤڻ ب زمانه خوه ئي
هين بورويء دپه يقنه ئان ڙي تامي دگره. ل زارؤكتيا خودده ئان بچووكتيا خودده زمانی
وي چاوا هين بوروباء، فرڪا وي چاوا هين بوروباء، ب وي ئاوايي هين په يقني دبه و نه
وها به تامي ڙي ناستينه.

**هەر دىك لىسەر سەرگۆيى خۇوه بان ددن -
هەر دىكەك ئاخايى سەرگۆيى خۇويي :**

ھەر تشت دجھى خۇود ب روومەته. ھەر مەزۇن بۇويە دە دلخوھىشە و ل وى دەرى بېئزە. لەورە ژيانا وى ل وى دەرى خۇدشە. ل جەن بىان، تم خۇوه مەھۇز دېينە، خۇوه وەكى ھىسىران دېينە. ديسا، وەكى ھەر كەس ل جىھى خۇوه و دقادا خۇوه ئى پىيسپۇرىي خۇودى پەيىقە و ب پەيقىرە.

ھەر گەها لىسەر كۆكا خۇوه شىن تى :

ھەر گەها و ھەر تاھمى داران لىسەر كۆكا خۇوه شىن دېن، مەزۇن دېن و فيكى ددن. ھەروھا مەزۇن ئىزىزى، لىسەر كۆكا خۇوه دېزىن، پر دېن و مەزۇن دېن. ھلبەت گەها لىسەر كۆكا دارەكى مەزۇن نابە، ئان لىسەر تاھتەكى مەزۇن نابە. ئان مەزۇن ب سەوالان رە نكاران مەزۇن بېن.

ھەر گۈندەك گۈندۈرەك دەقى :

ھەر گۈندەك كۆكى كار بکە ھەيە ئان دەقى ھەبە. ھەر گۈندەك دەقى يەكى دىن ئى ھەبە، يەكى قەشمەر ئان يەكى كەنگەرلەك دەقى ھەبە. نە وسا بە كاملىا خۇھازىي كېيىم دەمینە.

ھەركەس ب گازا خۇوه جاو دېيىقە :

گاز، دەقى دەرى دە ئامۇورا پېقانى يە، وەكى مەترۇ يە. ھەر كەس ب ئامۇورا خۇوه جاو (قوماش) دېيىقە. ئانگۇ شىرۇقە لەگۈر ھەر كەسى جوودايە. ھەر كەس لەگۈر ھشى خۇوه شىرۇقەيى دەكە و هەتى.

هەر كەس دەرپى خوھ بەھيوشىنە، وى بىرينا ل پشتا خوھ بىينە :

دەقى گۆتنى دە واتەيىن كوررەنە. وەكى، يى كو ب ئەشكەردىي تىكلىا جىنسى ب ڙنان رە ئان ڙن ب مىران رە بکە و وى تاشتى قەدەخە ئەشكەرە بکە، وى لېدانى بخوه، پشتا وى دى بىرىن ببە. ديسا وەكى تاشتەكى كو هنەك نەخوازن و مەرۋە بکە، مەرۋە لېدانى بخوه. ديسا وەكى، كو هەر كەس لخوھ ۋەگەرە و راستىي بېيژە دى بىرىنا خوھ ناس بکە و بىينە. هەر كەس خوھ رەخنە بکە دى، راستى دەركەفە ھۆلى.

هەر كەس دەوسا لىنگى خوھ چى دكە :

دەقى گۆتنى دە و گەلەك گۆتنىن دن دە، ئەزىتى (ئەگۇ) ھەيە. هەر كەس دخوازە جەھى نىڭ وى ھەبە. هەر كەس پىشى دخوازە جەھى وى و كارى وى باش بە.

هەر كەس د سىنۇرۇ خوھدە شىرە :

ئەڭ ڙى وەكى گەلەك گۆتنىن دن كو هەر كەس د وارى خوھدە بەزايىھ، هەر دىك لىھەر سەرگۈبى خوھ بانگ ددە. ئەردا مەرۋە زىددەرکا مەرۋە ھىزى ددە مەرۋە. ئەڭ تاشتەكى خوھزايى يە.

هەر كەس دكە، لەئەر شىرى خوھ :

ئەڭ ڙى وەكى، مەرۋە راست و باش بىتكەرە، ئەو لەئەر شىرى خوھ شىرۆفە دكە. باشقى خوھ، خوھ خوييا دكە. هەر كەسەك و وىزدانى وى.

هەر كەس رۆيى، د تائىخوھدە دېينە :

ئەڭ ڙى وەكى كو هەر كەسەك، بۇويەران لەئەر ھىشى خوھ شىرۆفە دكە.

هەر كەس لىھەر مەرىي خوھ دگرى :

هەر كەس دلى وى لىھەر خزمى وى دئىشە، هەر كەس لىھەر يى نىزى خوھ دگرى و دلى وى دشەوتە. هەر كەس بەرژەوەندىيىن خوھ دىتكەرە.

هه رکه زی زده ک، سمبیل سوره ک ل همبه ره:

هه رکه زی زده ک ثان هه ر قیزه ک خوه شاک، خورته کی خوه شاک ل همبه ر دسه کنه.
تو قیزین خوه شاک بی خورت نامین کو دلی وان تیکه هی. میسونگه هه فدوو دبین و
ب هه فدوو ره دژین. دیسا د واتمیا کو هه ر تشت تشت کی دن ته مام دکن، ئان فهرا هه ر
تشتی هه یه.

هه رکو سه ری بمنه، وی قوون ئه جیبان ببینه:

هه رکو سه ری هه ره قوون ئه جیبان دبینه:

ودکی کو مرؤفج قاس بژین تشتین ئه جیب دبینن. ئان هه ر کو مرؤف بگه ره مرؤف
تشتین ئه جیب دبینه. د ته فگه ری ده، کو مرؤف پیه سیا کو مهش خله ته، دشی مرؤف
فه گه ره، لهوره هه ر کو مرؤف ب نافد دچه هی خه راب دبه. هه ر کو مرؤف ب نافا ژیانی
ده هه ره ئان هه ر کو مرؤف ب نافا بوویه ره کی ده هه ره، مرؤف تشتین تهول ب تهول
دبینه.

هه ر مرؤفه ک، د دلی خوه ده پاشایه:

ئه ۋى ودکی گوتنا "هه ر جانه ک د دلی خوه دی خوه ده سلطانه" يه. هه ر که س
خوه مه زن دبینه و ناخوازه که س د سه ر وی ره ب، ئانگۇ ئه زیتی ب هه ر که سی ره
هه یه.

هه ر نانه، هه ر ده رمانه:

ئانگۇ نان ژ هه ر کم سی ره و هه ر ده می پیوسته. ودکی کو هه ر که س هه رتم دبیزه
"ئەم ژبۇ نانى خوه دخه بتن".

هه ر قەزياك، شیرە تەکە:

قەزياك ئان قەزا و بەلا. هه ر قەزايەك و بەلايەك ژ مرؤفان ره دبه شیرە تەك.
مرؤف ب وی يەکى فېرى تشتان دین و لگۇر وی قەزايى تەفدىرىن خوه دستىن، ژبۇ
جارە كە دن نەبىن سه رى وان. د ترکى ده ودکی؛ "هه ر مسیبە تەك نەسیھاتە كە" تى
گوتان.

هه رهندگ، رهندگه که، به درهندگی ژی رهندگه که :

ئەڭ گۇتن وەكى، د جەفاكى دە جەھى هەر كەسى ھەيە. مەرۆڤىن رەندگۇ رەندگۇ، ھەتا يىن بى رەنگ ئان رەنگىن نەخودشك ژى ژ جەفاكى رە رەندگە كە. تاشتىن نەباش ژى بخۇد پېشى تىشەكىن، دوورە دىن نەباش. مەرۆڤ رەنگى نەباش نە پەزىرىنە، رەنگىن باش وى تونەبن، ئان مەرۆڤىن وان نەبىينە و روومەتا وان نەگەرە.

ھەرسە، ب دوو ھەرقان دە ئايى :

سە ئان كۈوچەك، گەلەك جاران ھىنى كۆ ب دوو مەرۆڤان دە ھەرن دىن. مىنالا، كۈوچەكى شەنانان ھىن دىن و شەقانى وان ب كۆ دە ھەرد دەد دوو وان. ھەر تەير ب باسکى خۇد دەفرە ئان نە باسکى وي بە، ب يى يەكى دەن نەكارەن بىفرن. مەرۆڤ ژى، ھەكە ھېزى وى ئى بىرەقچوونى تونەبە، ھەرتەن نەكارە ب ھېزى مەرۆڤىن دەن بەمەشە. دەقى مىسۇڭەر خۇدەدى ھېز بە كۆ ب دلى خۇد بەمەشە و بى منەتى.

ھەرشەركى، بەدلەشىرەك ھەيە :

د ھەر شەران دە ئەگىتەك (بەدلەشىرەك) ھەيە. ھەر تاشتى كۆ چىدبه سەددەما فى ھەيە. ھەر بۇويەر ئان پىك ئانىنин كۆ تىئىنە ھۆلى، مەرۆڤەك ئان مەرۆڤن ھەنە كۆ بۇونە سەددەمەن وى. دەھەر كار و تەڭگەرە دە خالەك بىنگەھىن ھەيە.

ھەرتەير ب رەفى خۇدرە يە :

ھەرتەير ب رەفى خۇدرە دەفرە :

تەيرەك، دو تەير، سى تەير و ھى پر؛ رەفان پىك تىين. دەمما تەير تونەبن رەف ژى تونەنە، رەف ژ تەيران پىك تى. دەمما تەير ب رەف خۇدرە بە، ھى بىيەت ب ھېزە. مەرۆڤ ژى وها يە. دەمما خۇد ب گەلى خۇدە بىگەرە ئان خۇد ب گىرسەيا خۇدە بىگەرە ب ھېزە. كەسەك، دو كەس، سى كەس و پر كەس؛ دىن جەفاك.

هەر تشت د دەستى ھۆستەي خوددە باشە :

تاشىن باش ژخوه باشە و دەما دەردكەقىن ب باشى يە. لى ھەكە يى بكار تىنە نە ھۆستەي وى تاشى بە، ژخوه ئەو نەباش خوييا دې. هەر ئامور دەقى د دەستى يى كو زانبە بكار بىنە دەبە.

هەر تشت د وەختى خوددە خودشە :

ھەر خوارن ژى و ھەر كار و تەفگەر ژى د دەما خوددە خودشە. كارەكى كو رۆزەك نە پىوست بە، مروقق د وئى رۆزى دە بکە، وەكى مروقق قەرقى خوه ب مروققان دكە. مىناك: خوارن، دەما مروقق بىچى بە خودشە.

ھەر تشتەكى بەلايەك ھەيە، د پاشخىستنى د گەلەك بەلا ھەنە :

ژبۇ ھەر تشتى بەلايەك ژى ھەيە، لى ژبۇ كەتنى ئان ژ داردە كەتنى گەلەك بەلا ھەيە. مروقق پىشى چارەيى ژ پرسىگرىكان رە نابينە و تالوق بکە بەلا ھى پر دبن. دەما مروقق دكەفە ژى كەس ب دەست مروقق ناگرە و بەلا لىسر بەلايى تى.

ھەرام، ژكەسى رە ھەلال نابە :

دەما ھەرام بە، ژ ھەركەسى رە ھەرامە. دەما تشتەكى نەباش بە، ژ ھەركەسى رە نەباشە. نەكۆ ھەنەك بکن باش بە و ھەنەك بکن نەباش بە. ھەروها ماق مروققان، دەقى ژ ھەركەسى رە ھەيە. شاشى و خەلەتى ژ ھەركەسى رە ھەيە.

ھەرە مىغانىيا دېئن، لى چەكىن خوه ژپىر نەكە :

دەقى ئاشتى ھەبە و ژبۇ وئى يەكى ژى دې كەن دەقى ئاشتى ھەرە مالا دۈزمن ژى. دەما مروقق چوو ژى، وەكى دەقى ھېزى مروقق ھەبە ئان چەكىن مروقق ھەبە كەن دەقى خوه پى بىدە پەۋراندىن. جارنان سىاسەتمەدار ژى دېئىن، ھەنەك شەر، ژبۇ ئاشتىي پىوستن.

ھەرە مىغانىيا گوران، لى بى سە نەچە :

ئەڭ ژى وەكى گۇتنا دە كەن دەقى ئەڭ چوو مىغانىيا يەكى كەن دەقى ئەڭ ھەلەكاريما كەن دەقى مروقق وى بىارىزىن، ھەبە.

ههره ملهت، بگره ئادهت:

ژخوه گوتنەك دن ژى هەيە دېيىزە "ھەر ملەتك و ئادهتك". ئەڭ ژى ژيانا نەتەغان خويما دكە كۆ، ھەر نەتەۋەيەك ب ئاوايەكى دېين و ژ ھەقىدوو جوودان. مروقچى قاس ل دەقەران، ل ناڭا ملەتان بگەرە، مروقچى ئادهتان دبە.

ھەر رىكى بلا دوور بە، بىدە دۇرى بلا كۈور بە، كەچى بىنە بلا پىر بە:

رىپيا كۆ مروقچى پىندە ھەرە بلا ھېزى با، بۆرا (جەن تەنگ كۆ مروقچى تىرە دەرباس دبە) كۆ مروقچى تىرە ھەرە، بلا كۈور بە دا كۆ مروقچى زانبە كۆ مروقچى شتەكى ب زاھىمەت كەر. قىزى بىنە، بلا قىزى با، پىر بە ژى تىشتكە نابە. نەخوه قىزى ھى ب كەسى رە نەزەوجى يە.

ھەركەس دېيىزە، ئەززانە، لى يى ھۆق ژ دوور دە خويانە:

ھەر كەس دخوازە خوه زانە دبە ناسىكىن، ئان تو كەس نابىيىزە ئەز نەزانىم و خوه لەن تىشىن كۆ نازانە دكە بەلا. لى نەزانى و ھۆفيتى ژ سەرى دە خويما دبە. مروققىن نەزان ب بىرەقچوونا خوه ژى خويما دبن. ژ دوورانى دە ژى خويايە، نەزانن.

ھەركەس ژبۇ كارى خوه دپۇنۋە:

ژبۇ كۆ كارى مروقچى راست ھەرە، نە پىيوستە كۆ مروقچى سەد ژ كەسىن دەرى خوه ئالىكارىي بخوازە، لەورە ھەركەس ل كارى خوه پىلەدارە. ھەر كەس دخوازە خوه خەلاس بکە.

ھەركەس ل بەندى دۆرا خوه دسەكىنە:

ژبۇ گەلهەك كار و تەڭگەران، مروقچى ل بەندە فەرسەندى نە كۆ تېكەفن دەستىن وان. تو كەس ناخوازە دۆرا خوه بەدە كەسى، لەورە دۆر ژى ژبۇ ژيانا مروققان پىيوستە.

هەر كەس تاما دەقى خوھ دزانە :

هەر كەس ج تشتى ب وى خوھشە دزانە و تاما دەقى خوھ زانە. لگۇر ھەر كەسەكى تىشەك خوھشە، تاما دەقى ھەر كەسى نە وەكى يىن ھەۋدۇونن. ژېھر وى يەكى ژى ھەر كەس لگۇر رامانىيەن خوھ دەتكىن و ب وى ئاوايى تەڭ دەگەرن.

هەر كەس وەزىرى مالا خوھىيە :

كەس نكارە تەقلى مالەكە دن ببە ئان نكارە كارى خوھ بەھىلە و كارى مالەكە دن برييە ببە. هەر كەس بەرپرسى مالا خوھىيە، نكارە ژ كەسەكى دن رە ژى بېيىزە، "وەرە مالا من برييە ببە" ئان ئەركا ھەر كەسى د مالا وى دەمە.

ھەر كەس خوھ ل ئاگرى گەرم دەگەرە :

ئان "ھەر كەس خوھ ل ئاگرى خوھش دەگەرە". ھەر كەس دخوازە جەھى خوھش و جەھى ب سوودە ژ وېرە بە. ھەروھا ھەر كەس تىشىن كۆ بەرژەوەندىيا ژيانى تىلە ھەيە، بەر بخوھ دەكشىنە.

ھەر خوھشکەك، كىيمانىيەك وى ھەيە :

خوھشكا قىيز ج فاس خوھشاك بە ژى، مىسوگەر كىيمانىيەك وى ھەيە، ئەڭ كىيمانى لگۇر مەرۆفان تى گوھەراندىن. لگۇر ھەنەكان درانى زىئر خوھشى يە، لگۇر ھەنەكان نەخوھشى يە. ئان لگۇر ھەنەكان دەقىن روويان تونەبن كىيمانى يە.

ھەسابى مال و سووکى ھەۋ دەرناكەفە :

ئان تەئۈرى و پراتيىك ل ھەۋ دەرناكەفە و ديسا تىشىن مەرۆف ھىيە دەكە و تىشىن تى پىشىيا مەرۆف، نە وەكى ھەفن. رامان و قەۋمەن جارنان دوورى ھەفن.

هەسن ب گەرمى دەتەوە:

ھەر پرسگریاک، د دەما کو ژ چارھسەریي رە فەکرى بە چارھسەر دې بە. بۇويەر ھى نوو بە، مروق لى سەر شىرۇقەبىي بکە، ھىزى تى دېتن. دىسا تى واتەيا کو تشتىن ج قاس ھشك بە ژى دەمەك وى ھەيدە ژبۇ گوھەراندى. گەرم دەن دەرئ دە د واتەيا كاملىي دە تى ۋەگۈتن. وەكى "دار ھى شىن بە دەتەوە".

هەسن دكوتن گەرمە گەرم، مىران دكوتن نەرمە نەرم:

مىران دكوتن نەرمە، ئان د دەمەن کو مىر نەرم دې بە و خوه ھنەكى لېھر ئىرشاپ نەرم دكە ئىرشن زىدە دېن. وەكى د خەباتى دە دەن مروق خوه نەرم نەكە و پر ب ئىنيات بە. ئەڭ گۈتن وەكى فۇرتان ژى تى بكارئانىن.

ھەسىنى بى ئەساس، نە دې چاكووج نە دې داس:

ئانگو "ھەسىنى بى ئەساس، نە دې كىراندى، نە دې داس". ھەسىنى ئەسلى وى نەباش بە وى تەفھەم بە، ز ئامورەكى رە نابە. نە ز كىراندى (داسا پالەيى) و نە ز چاكووج رە. د جڭاڭ و رېخستنان دە ژى مروققىن کو تەبى وى نەباش بە و ژ بەرئ دە ب نەباشى مەزن بۇوبە باش بۇونا وى زۆرە.

ھەسىنى كىرى ژ ھەقدۇو بە، ژ ھەقدۇو ناخوھ:

ھەسىنى كىرى ئان ئىيگە. ھەكە ئىيگە و كىرى ژ ھەمان ھەسىنى بن ژ ھەقدۇو ناخون ئانگو ئىيگە كىرى تووز ناكە. دەيسا، مروققىن کو خزمىن ھەقدۇو بن ئان نىزىكى ھەقدۇو بن خسارا ھەقدۇو ناخوازى ئان دېمىتىا ھەقدۇو ناكن.

ھەسىنى سار، ب ھلەمى گەرم نابە:

ھەسن تىشەكى پر ھشكە و ژبۇ گەرم ببە ژى پر ئاگر پىيىستە. ھنەك تشتىن کو مروق دخوازە چىيىكە ب ھنەكان نابە، دەن ژبۇ كارەكى ج پىيىست بە مروق وى بكاربىنە.

هەسنی سار، زۆرتى كوتان:

ھەسن ب ھلەنی گەرم نابە، ب ۋاڭر گەرم دې، داكو بى كوتان. لى كۈسۈر بە مەرۆڤ تىكارە تىيچە درووڨەكى دن. وەكى مەرۆڤەكى بى پەرەرەدە بە و مەرۆڤ تىشەكى ژبۇ پەرەرەدەھىيى ژى بخوازە. نە هيپۈسى بە و مەرۆڤ پىشەكارىيەكى ژى بخوازە. لەورە، ھەسن ب گەرمى دەتەوە.

ھەسپ ب ھەۋساران، مېر ب قراران:

ب ھەۋسارى ھەسپى، رى تى گوھەراندىن ژەھەسپى رە و ب وى ئاوايى ھەسپ د رىا راست دە دەمەشە. مەرۆڤ ژى ب بىرىاران رېيىا خۇو دېبىن. ھەكە ج تشتى بە، ج كار بە، بىرىار تونىبە نەكەفە رىا راست و نامەشە. بى بىرىارى تەقلىمەقىيى و نەخودشىيى دەردەخە ھۆلى.

ھەسپ دچە، سوارى خۇو د پەسنىيە:

سەرکەفتىن ھەنە كۈسۈر ب ئالىكاريا ھەنەكى دن بىدەست دخە، ئان مەرۆڤ ب ئالىكاريا سەوالان ئان ژى ب ئالىكاريا ئامۇوران بىدەست دخە. لى دەمما وەا بە ژى ھەنەك مەرۆڤ، قەمت قالا وى سەوالى ناكا و گشى لىسەر خۇو دەھەسپىنە و دېئىزە من وەا كرييە. دىيسا كۈسۈر ب ئالىكاريا ھەنەكەن بىسەر كەفە، دەقى مەرۆڤ وى يەكى بىجىيە بىنە و بېئىزە ئالىكاريى من ئەفە ئان بىخىرا ۋى كەسى من ئەفە كار كرييە. دىيسا دەقى كۈسۈر ب خۇو ل كارى ھەنەكى دن نەكە خۇودى.

ھەسپ، لىسەر ئافرى كەران ئايىن گىرىدان:

پىيىك ئانىين ب زۆرى نابە. مەرۆڤ تىكارە تىشەكى د دەوسا تىشەكى ده ئان يى دېبەرى ويدە بىكار بىنە. مەرۆڤ تىكارە كارەكى نە لەگۈرى كەسەكى بە، ب زۆرى پى بکە.

ھەسپ لىسەر چار لىنگان دچە، لى دىيسا ژى لىنگىن وى دشەمته دكەفە:

مەرۆڤ ج قاس ب ھېز بە ئان مەرۆڤ ج قاس مەزن بە، دەولەمەند بە ژى، دىيسا رۆز تى، ب تىشەكى ھەرى بچۈوك مەرۆڤ دكارە بکەفە و بقەددە. ژبەر وى يەكى دەقى مەرۆڤ ھەرتەم، ل ھەر تىشى مقاتە بە و ژى فكاران بکە.

هەسپ تونە، ئالفان چىدكە :

بويىزە. كو مرۆڤ قالا تىشەكى بىكە و ئەمۇ تىشت پر دوور بە ئان ھى دېبەيقى دەبە، لى مرۆڤ وەكى كو قەدىيابى ئامادەكارىيان بىكە و لگۇر وى يەكى تەڭ بىگەرە. ژبۇ جووداتىا بويىز و گۇتنان بى فىيمىكىن مە ئەڭ بويىز زى ل ۋەرىجىيە كر. دەما كو ئەڭ گۇتن ب ئاوايى "هەسپ تونەبە ئالفان چىتەكە" بۈويما، وى ڇىرە ب گۇتنا پېشىيانە.

هەسپا ھەركەسى لگۇرى بەختىٰ وى دېبەزە :

كو مرۆڤ ج قاسى بخوازە، مرۆڤ ئەمۇ قاسى دكارە بىمەشە، مرۆڤ دكارە ئەمۇ كاسى كار بىكە. ئان مرۆڤ ج قاسى بخوازە مرۆڤ ئەمۇ قاسى دكارە نەباشى و خەرابىي ئان باشىي بىكە. كارى ھەر كەسى لگۇر سئوودا وى، باش دەمەشە.

هەسپا خوه نالكە، پاشىٰ رىيا خوه ھەساب كە :

بەرى كو مرۆڤ دەست ب كارەكى بىكە دېنى مرۆڤ ئامادەكارىيا وى كارى بىكە. كو مرۆڤ هى بنگەها وى كارى ئامادە نەكرىبە و مرۆڤ بەھسا مەشى بىكە ئان مرۆڤ ب رى كەفە نابە. فۇرمۇ ۋى گۇتنى ھاتىيە گوھەراندىن، ڇېھر كو مەلۇدىا وى وەا دخوازە. ب راستىيا رېزمانى بھاتا گۇتن دېنى وەا بۈويما "پىشى ھەسپا خوه نال بىكە، پاشىٰ رىيا خوه ھەساب بىكە".

ھەسپى چى بلا پېيغۇاس بە :

ھەسپى چى، ڙخوه پېيغۇاس بە ڙى دى پەيپەندا خوه بجىيە بىنە. مرۆڤ ھەكە دلخازى تىشەكى بە ئان دلخوازى دۆزەكى بە، دەرفەت د دەستى مەرۆڤ تونەبە ڙى مەرۆڤ دى ھەول بىدە كو ژبۇ دۆزا خوه تەڭ بىگەرە.

هه سلى حى، حە لخوه ناخىنە -

۵۰- خود را باز نگاهنده خود -

هه سی حی، قامحا لخوه ناخننه:

هه سیی حی، ل ئیمی خوه زىدە دکە:

هه سپی چی و پر دخه بته ئان باز دده، هله بت وی پر ئیم ژی بخوه و هدر کو هه ره
وی هی پر بازده و هی پر ئیم بخوه. مرؤفین چەله نگ ژی ج قاس هیزا وی ل کار بچە،
دی ژیو وی کاری جو ویین (مه سرفه) ژی زیند بیه.

ههسي^ي حي، سواري^ي خوه د ته نگاسي^ي ده ناهيله:

بی کو خوددیتی ل هه سپی دکه سواری وی يه. بی خوددی دکه و ئیم ددی ئه وه.
زېهر وی يه کی ئه و زی خائینتی پیره ناکه. ب مۇدەرنى ژی؛ کارمەندەك ئان
ھونە رەمەندەك، سیونسۇرئ خوه د فەدیي دە ناھىلە.

هه سپيّ جي، ته قه يد و مه ريه تا خوه دهه ره شهره:

دیسا ههسپی چی، کو ههره شهرب قهید و مهربه تین خوه گریدایی دههره شهرب مرؤفین چهله نگ و زیهاتی ژی دههما کارهکی بکن ثان ههرن شهرهکی، دفی ب ته فدیر و چهک و ره ختین خوه گریدایی، ههرن شهرب.

هے سیپیٰ مرنی، هے سیپہ کی بہزادیہ:

ج قاس ل سه ره سپي هاتبه گوتن ڙي، ڙبو گيانه و دران گشانه. ڙبه رکو گيانه و در دكه فه ته نگاسيما مرنى ئان نيزى مرنى دبن، هن بي هتر دبه زه ئان خوه ل دنيي دشدي نه. ديسا وهكى كوي پر دله زينه، مرنما وي زوو تي.

هەسپى پشتکول، بىنا مىشان ژ دوورقە دكە :

ھەسپى پشتکول ھىنى مىشان بۇويە و تم ھشى وى لىسر مىشانە. ڇېھر كو مىش تىئىنە سەر بىرینا وى. ھەروها بىيەنا وان ژى ھين دبە. مەرۆڤىن خەمسار ژى ھەرتەم ژخودە مازەرەتەن دېيىن ئان خەرابىي دەتكەن. مەرۆڤىن دەردىك كشاندې، وى دەردى، وى ئىيىشى باش دزانە.

ھەسپى تو رەخ گوھدرىيىزى گرىيىدى، يان وى بىھ چىركى، يان ژوی بىھ گەزەك :
 گوھدرىيىز، دفى دەرى دە كەرە. گىانەوەر ژى ژ ھەۋدوو ھىنى ژيانى دېن و باندۇرى ژ ھەۋدوو دستىين. مەرۆڤىن ل با ھەۋدوو مەزن بىن، تەبى ھەۋدوو، شىۋەيىن ھەۋدوو ھين دېن و باندۇرى ژ ھەۋدوو دستىين.

ھەتا تو دەريان نە كوتى، دەرى لېھر تە قەنابن :

ھەتا مەرۆڤ ھەول نەدە و ل دەرىي چارەسەرىي نەگەرە، دەرى تونەيە و كو مەرۆڤ
 ھەول نەدە دەرى قەكە ژى، قەت دەرى قەنابە.

ھەتا گەنم فرييکە، مەلله شرييکە :

مەلھىيىن گۈندان كو بى مائاش بن. دەما بىيىندران دگەرن و زكاتى دستىين. ڇېھر وى يەكى ژى دەما گەنم دسەرددە، مەلله ژى پارا خوه دەھەسبىين. ھن مەرۆڤىن كو كەدا وان ناكەفە تىشەكى، لى ڇېھر ھن سەدەمەن دادىيانە پارا وان تىيە ھەنە، دەما ھلبەرىنى ئامادەكارىيا پارا خوه دكەن. ئەڭ تەشه، ل تەلا يى كو كەدا وى كەتىي دكەفە و بى دلى خوه ددى.

ههتا کو دیک میر و تازى كزير به، تو میقانان ل دهري مالى نابيني:

ههکه دیک و تازى لبهر مالى به و میقانان پیشوازى بکن، میقان ژخوه نايین. وهكى كو كزير (جيگر، ئاليگر) نهباش به ئان خزمەتكارى دهرگەھى ئان نوتەرانى مالى يى نهباش به، روومەتا دهرگەھى ژى نامينه. ئان هەفالي مروقق كو هەرتىم ب مرۆقق رديه و جيگرى مروقق به ئان شريكتى مروقق به، ههكە نهباش به روومەتا مروقق ژى نامينه. ههتا کو دیک میر به و تازى ژى ئاليگرى وى به، مروقق خوه ل مالى ناگرە و نايى. وهكى ههتا تەبى نهباش لسەر مروقق به ئان مروقق كارى نهباش بکە كەس سلافي ل مروقق ناكە.

ههتا مروقق دەيندار به، مروقق مالدار نابە:

كىو مروقق دەيندار به و ج هەيىننەن مروقق كوبى، مروقق ل دەينان بده، ژخوه تشتەك ژ مروقق رە ناكەفە سەر هەفدوو و مال ژ مروقق رە چىنابە. لى كو دەينى مروقق تونەبە و ج بى، مروقق ب سەر هەفدوو دە، ئەو دېبە مال ژ مروقق رە. ج تشتىن مروقق هەبە ئان مروقق بخوازە ببە يىن مروقق، دېقى مروقق ژ كەسى نە دەيندار به. سەرخوبۇون ژى وھايە، ئازادى ژى وھايە. ههكە مروقق دەيندارى سەردىستان بە، ئەو ژى ههتا کو مروقق وى دەينى خوه نەدە، ئازاديا مروقق ژى ئەو ئاستەنگ دكەن. وهكى د دەملىن كۈلەدارىي دە. ههتا کو دەم نە قەدە، كۈلە ئازاد نابن.

ههتا مروقق لسەر دەستان نەگەرە، مروققە درى پىيان نزانە:

تاشتىن كو پەتنە بكارئانىن و كاريچ مروقق ب وان راست دېبە، دەما پەرن، مروقق روومەتا وان نزانە، ليچ دەما خەلاس دېن ئان وندادىن، مروقق ب چار لەپانلى دگەرە. وهكى كو پىيەن مروقق هەتەھەبە، مروقق پەر ئاسايى دېبىنە، قەت نايى بىرا مروقق كو رۆزەكى دى بشكى. لى دەما بشكى مروقق وى دەمى فىيم دكە كو ج قاس ب نرخە.

ههتا مروقق پشتا خوه ب دەستى خوه نە خورىينە، مروقق رەھەت نابە:

مېناكىن وەكى قىيى كۆتنى ژى پرن. كو مروقق كارى خوه ب دەستى ھەنەكى دن بکە، ئەوي ژى لگۇر رامانىن خوه تەۋ بگەرە و چى بکە. وى دەمى ژى دى نە لگۇر دلى مروقق بە و مروقق رەھەت نابە. هەر كارى خوه، ههتا ژ مروقق بى دېقى مروقق بخوه بکە.

ههتا نافا دهست روش نابه، تاما دهش خودش نابه:

ههتا مرؤفه ڙبو تير بخوه، مرؤفه نهخبته و تابي نهبينه، مرؤفه خوارني نابينه و
تاما دهشي مرؤفه ڙي خودش نابه. تو کار بي بهرديل تونهيه. ههر تشت ب تاب و كهدئ
ب خويدان، هيما دهست و هشي مرؤفان تينه هولى.

ههتا پهيف نهبي کاري، يهك ناچه بهاري:

ههتا کو پهيف نهبي سهر کاري ئان نهبي سهر بهرڙهونديين مرؤفان، مرؤفه ناچه
کار ئان خوه نا لشيئه. ههکه پهيف بي سهر کاري، ههر کهس دبى بهاره، ههر کهس
خوه ل بهاري دگره و خوه دهردخه بهاري.

ههتا قالن زرافه ببه، وي زرافه بقهه:

دو تشت ههبن کو، يهك ڙي زرافه و يهك ڙي ڙي قالن به. مرؤفه بخوازه وان
ههرويان ڙي ودکي ههٺ بهکه. لئي بي قالن زرافبونا وي دڙواره و ههتا ئهو زرافه ببه يي
زرافه ڙي زرافه دبه و وي بقهه. دواته يهکه دن ڙي مرؤفه دکاره شيرؤفه بهکه؛ ودکي کو
ههتا قالن زرافه ببه، وي زرافه مرؤفان ب قهه، وي ڙ ترسا بمره، وي هوندور
قهه تيائي ببه.

ههتا روشنو بکشينه، وي بهشونه بکشينه:

ئهڻ گوتون پر نيزيکي گوتنا (كارل ماركس) ه کو دبيڙه "ههتا گهلي بن دهست رزگار
نهبه گهلي سهره دهست ڙي رزگار نابه". ههکه رهش و بهش دهلاته کي ده بژين و
نهخوهشي د نافا وي دهلاتي ده ههبه، بهشوج قاس لڳور دهمي کيضا وي بي ڙي، ئهو
ڙي ڙ وي تهلهه ڦي بي پار ناميئه، ئهو ڙي تم ب ترس و خوفا کو خسار بگهيڙه وي
ڙي دڙي. ڙبو کو مرؤفه د دنيي د دلخوهش بڙي، دهئي مرؤفه ههول بدھ کو پرسگريکيئن
ل دوّرا خوه ڙي چاره سهربکه. ههتا پرسگريک ههبن و گوومانا وان ئي کو بگهيڙه
مرؤفه ههبن، مرؤفه ب هيئسانی نکاره شاد و بهخته و هر بڙي.

ههتا سیف ب داری قه به، وی ههر کهس که فران باشیری:

تشتهکی گهاشتی و هی خودبی وی تونه به ثان لبه ر فروتني به، ههر کهس خوه لی دگره ژبو کو بدھست بخه. ديسا ژبو قيزان ژی تی گوتن کو ههتا قيز، قيز به و کمسي نه خوهستبه گلهك خورت خوه ددن بهنده ئان وی دخوازن. لی ده ما ژ ئالى يەكى ۋە بېج خوهستن و ببە خوهدى دەستگرتى، ئىيىدى تو كەس ناخوازە.

ههتا سە هەستى نەكۈزە، دارل سەرى ناكەقە:

ههتا كو سەر نەكەقە لباتى و ژبو هەستىيەكى ئىيرشى مالى نەكە، خودبىي مالى لى ناخە. ههتا مرۆڤ نەكەقە تەفگەرئى مرۆڤ زورى ژى نابينە.

ههتا تو دۆزەھى نەبىنى، بەھشت بته خوهش نابە:

ههتا مرۆڤ تاھدەيى و زورى نەبىنى، خوهشى و رەھەتى ب مرۆڤ شىرین نابە، ئان مرۆڤ روومەتا وی نزانە. هەردوو ژىبەرىيەن ھەقىن، يەك بى يەكى نابە.

ههتا خەرا نەبە، ئاقا نابە:

تشتهك لبه ر خەرابۇونى بە و مرۆڤ بخوازە تامير بکە لى ب تاميران چى نەبە، ئەو تشت دې خەرا ببە و ژ نووفەد چى ببە. د جواكى ده ژى، ھنەك پرسگرېك ھنە كو ههتا ب روومى خەرا نەبن و مرۆڤ ب چاڭ سەرى خوه خەرابۇونا وان تشتان نەبىن، ژبو چارەسەرىيەكە نۇو باودە ناكىن. هەروها ههتا خەرا نەبە كەسەك خوه تەۋە ناگەرينىه.

ههتا زارۆك نەگرى، دى بستان نادى:

میناکىن ۋى گوتى د گلهك زمانان ده ھەيە. وەكى كو ههتا مرۆڤ ھەول نەدە مرۆڤ تشتەكى بدھست نەخە.

ههقالي گيري، نكل ب گويه:

قرئان قراك (قژاک): مرۆڤ ب يىن نهباش ره بگەرە سەرى مەرۆڤ تە د بهلايى دەيە. ئان مەرۆڤ ژى وەكى وي كەسى خويا دىھ و هەرتەم بىنەنا وي كەسى نهباش ژ مەرۆڤ تى. هەر كەس، مەرۆڤ ژى وەكى وي دەھسبىنە.

ههقالي شاهىي زەھن، يىشىنى كىيمىن:

ئانگۇ د رۆزىن گران دە مەرۆفييەن كول با مەرۆڤ بە كىيمىن و كەسەك وى دەمىنابىيژە ئەزىزەقاليتىا تە بكم. لى رۆزا خودش شاهىيا كەسەكى بە هەر كەس ب ھىسانى دكارە خوھ تەقلى بکە و ببە هەقالي وي.

ھەقىرچ قاسى بى ستراپىن، ئانى وي تام دده:

مەرۆڤچ قاسى كارەكى ب دلى خوھ بکە ئەو قاس سوودەيا وي كارى پرە. دەما كاملىبوون و ستهواندىنا هەر تشتى ھەيە. هەتا ئەو كاملىبوون پېيك نەيىن واتەيا خوھ ئى راتى دەرناخە.

ھەقزا خوھ ژ مورىيا كولەك ژى بکە:

ھەقزا خوھ ژ هەر كەسى بکە، ھەسابىزى هەر كەسى بکە. وەكى دېيىژە "دېمىن" تە گېرەك بە ژى ھەسابىزى وي بکە". ئېڭىز دەقى گۈتنى دە گېرەك كولەك ژى ھەسابىزى وي ھەيە. دەقى مەرۆڤ خوھ ژ وى ژى بپارىزە. ديسا وەكى كو يا بىرىندار يا كولەك تاھىدە لى ھاتىيە، دىبە كو ئەو ھەيغا خوھ ھيلىنە، پېيشى مەرۆڤ خوھ ژوئى بپارىزە.

ھەقالي بېيژە "ھەقال ھەقال" ، مەددە دوو:

وەكى كو مەرۆڤ ھەموو كارى ژ ھەقالي خوھ بخوازە. كو مەرۆڤ ب ھەۋدوورە كار بکە، دەقى ھەقپار بە، نەكۆ مەرۆڤ بېيژە "ھەقال تو بکە، ھەقال تو چىبکە، ھەقال، ھەقال،...!"، لى ئەو بخوھ تو تشتى ناكە و تم خوھ ب پاشدە دده.

ههڦالى بارى كه تى تونه يه :

وهکي کو مرؤُفین بکهڻن، رهوشَا وی ئى دهروونى و ثابورى نهباش به، کهس نابه ههڦالى وي، ههـرتم ڙي ب دوور دكهـڻن. لهوره دـبـيـڻـن، "هـكـهـ ئـمـ بـينـ هـهـڦـالـيـنـ ويـ ئـمـيـ ڙـيـ بـكـهـڻـنـ".

ههڦالى بيـريـكاـ قـلاـ تـونـهـ يـهـ :

وهکي کو مرؤُف نه دهولـهـمهـندـ بهـ هـهـڦـالـىـ مـرـؤـفـ تـونـهـ يـهـ، لـيـ کـوـ مـرـؤـفـ دـهـولـهـمهـندـ بهـ وـ بـيـريـكاـ مـرـؤـفـ تـزـيـ پـهـرـهـ بـهـ، هـهـرـ کـهـسـ ڙـ مـرـؤـفـ رـهـ دـبـنـ هـهـڦـالـ وـ خـوـهـ نـيـزـيـكـيـ مـرـؤـفـ دـكـنـ.

ههـڦـالـىـ کـهـڻـنـ بـيـهـ نـهـ يـارـيـ نـوـوـ، مـرـنـ دـ تـوـورـكـيـ پـتـيـيـدـهـ يـهـ :

هـهـڦـالـىـ مـرـؤـفـ ئـيـ کـهـڻـنـ، ڙـيانـاـ مـرـؤـفـ گـشـيـ زـانـهـ وـ رـئـ وـ رـيـ باـزـيـنـ کـوـ مـرـؤـفـ پـيـ دـگـهـرهـ ڙـيـ زـانـهـ. ڙـبهـرـ وـيـ يـهـکـيـ ڙـيـ دـهـماـ هـهـڦـالـىـ کـهـڻـنـ بـبـهـ دـزـمنـ، دـبـهـ کـوـ هـيـ زـوـوـ مـرـؤـفـ بـمـرهـ. دـزـمنـيـ کـوـ مـرـؤـفـ تـوـجـارـ پـيـرـهـ هـهـڦـالـىـ نـهـكـرـبـهـ، بـ قـاسـىـ وـيـ هـهـڦـالـىـ کـهـڻـنـ نـزـانـهـ ڙـيانـاـ مـرـؤـفـ. لهـوـماـ مـرـؤـفـ بـ قـاسـىـ وـيـ ڙـيـ نـاتـرسـهـ.

ههـڦـالـىـ نـگـيـ شـهـمـتـ تـونـهـ يـهـ :

گـهـلـهـکـ گـوـتـنـيـنـ کـوـ دـشـبـنـ فـيـ گـوـتـنـيـ هـهـنـ. ئـهـڻـيـ ڦـيـهـکـ ڙـ وـانـهـ کـوـ دـهـماـ مـرـؤـفـ ڙـ ئـهـرـکـيـ دـ دـکـهـفـهـ ٿـانـ ڙـ ھـيـزـ دـ بـکـهـفـهـ وـ دـهـماـ مـرـؤـفـ خـزانـ بـبـهـ هـهـڦـالـيـنـ مـرـؤـفـ کـيـمـ دـبـنـ.

ههـڦـالـىـ تـهـ بـيـهـ شـهـكـرـ، خـلاـسـ نـهـكـهـ :

وهـکـيـ دـبـيـڙـهـ، هـهـڦـالـىـ نـهـ هـهـکـهـ باـشـ بـهـ، وـيـ ڙـخـوـهـ نـهـخـيـدـيـنـهـ. کـوـ مـرـؤـفـ هـهـڦـالـىـ باـشـ بـخـيـدـيـنـهـ، مـرـؤـفـ دـيـ هـهـڙـجـهـيـ هـهـڦـالـىـ نـهـباـشـ ٿـانـ مـرـؤـفـيـنـ نـهـباـشـ بـبـهـ، ئـهـوـ ڙـيـ تـهـڦـلـهـهـفيـيـ دـخـهـ کـارـيـ مـرـؤـفـ.

ههـڦـالـىـ خـوارـنـيـ هـهـرـتمـ مـرـوـوزـيـ يـهـ :

وهـکـيـ کـوـ هـهـڦـالـىـ کـوـ تـهـنـيـ ڙـبـوـ خـوارـنـيـ بـ مـرـؤـفـ رـهـ بـهـ، تـمـ سـتـوـوـخـوارـهـ، تـمـ بـيـ دـهـنـگـهـ وـ تـشـتـهـکـيـ نـاـکـهـ. لهـورـهـ زـکـيـ وـيـ تـيـرـ بـبـهـ بـهـسـهـ.

ههی دهشته، ههی زۆزانه، ئەسل خوددانه:

دهشت به ڙي، زۆزان به ڙي هەرتىم بى وان چى دكه هەيە. بۇويەر ج قاس مەزن به ئان بچووک به ڙي، يېن كۈ برييغە دىن هەنن.

هەيام هەيە ل دەقەران، ھەقال چىتەرە ژبرا:

ل ھن دەقەران ھەقال چىتن ژبرا. لەورە مروققەنەك پرسگرىكىن خوه نكارە ژ برايى خودره فەكه، لى مروققۇز ھەقالى خودره دكارە ب هيىسانى ببىزە.

هەيە تەقدىربارى، فەيدە ناكە ھشىيارى:

ھەكە تو تاقدر دكى نە ھەوجەيى كۆ تو ھشىيار بى. ھەكە مروققۇزانەبە، نە ھەوجەيى كۆ ھنەكى دن مروققۇز تىشەكى ھشىيار بکە. كارەكى كۆ ب ئەرىيىن و باش بە نە ھەوجەيى رەخنەيانە.

ھەيفا ھەيشا رۇنى يا شەقا رەش ل پى يە:

تشتىن خودش كۆ كىقا مروققۇزىرە تى و مروققۇزانبە تاريىتى و نەباشى ل پەيە. وەكى ژيانا خودش كۆ مروققۇز بجىھ زانبە وى رۇزەكى داوى لى بە. ديسا وەكى مروقق سەركەفتىن مروققەكى باش، بىينە و مروققۇزانبە داويا وى نەباشى ھەيە، مروققۇز گۇتنى دېيىزە.

ھەزار جارى بېيىغە، جارەكى بېرە:

وەكى كۆ مروققۇز كارەكى دكە، دفى مروققۇز بېشى بىكىرە و پېر بىكىرە. ژبهر كۆ دەما برىيارى ھات و قەومىن پىك ھات، مروققۇز ب هيىسانى نكارە ب شۇوندە فەگەرىنە.

ھەزار دۆست كىيەن، دېمنەك پەرە:

دېمنەك ھەبە، تى وى واتەيى كۆ يەكى تم دى كارى مروققۇل فەكسى خوه ھەيە. دفى مروققۇز وى يەكى بىرسە. دۆست ج قاس پېرىن مروققۇز ناترسە، لى دېمنەك ھەبە مروققۇز بىرسە.

همه‌تا پیّرانی، چیّته ژ هوکمی خودانی:
همه‌ت ئان ب سه‌مت و ته‌وهکه‌لی. کو مرؤف ب بريار به و ب زانه‌یي، ب همه‌ت و
بجيه کاربکه، چیّته کو مرؤف بى بنگه‌ه و نهباش چېبکه و دووره بسپيره خوددى.

هن هنگىخ دخون، میش ب هنه‌كان قەددن:
وهکى هنه‌ك کار دکن ئان خسارا وي کاري دکن و هنه‌ك ژى قەت د وي کاري ده پارا
وان تونه‌يي، ديسا تاهما مەزن ئە و ژى دکن.

هن ژنن، هن ژنکوکن:
هنەك ژنن و هيّمانىن ژنيي د خودده دھەويىن و هنەك ژى هەنە تەنلىقى وان
ژنن، تشىئىن نهباش دکن. هن ژن هەنە کو شەر دکن و فەرماندارن و هن ژى هەنەن کو
كارىن نهباش دکن.

هندك بده بەر داسى، داتۇنەمینى ئاسى:
داسا پالھىيى، دەمما مرؤف پرى دبە بەر و بخوازە بچنە، داس دسەكىنە. لى مرؤف
هندك هندك بده بەر، ب هيّسانى دېرە. وھكى کو مرؤف كارەك كر دەقى ب سەمت و
ھممەت بکە، داكو مرؤف د نېقى ده نە لوکومە. ب جارەكى داخوازا پرکرنى ھەبە، ئەو
داخواز ب پرانى د نېقى ده دەمپىنە.

هندك رندكە - هندك پتە، چیّته:
کو پر بە، مەترسىيا کو مرؤف نكارىبە بپارىزە (بەھەفتىنە) ھەيىه، لى هندك بە و
خوهشىك بە، ئەو تم د دەرفەتا ھەفادىيى دەيىه.

هنەك ژنن هنەك ژانن، هنەك مەلھەما دلانن، هنەك خەنیمی كوندرانن:
ئەڭ گۈتن ژى وھكى يادنە کو دېيىزە "هن ژنن، هن ژنکوکن". لىھەر باشبوون و
خەرابۇونا ژنا ھاتىيە گۈتن. هنەك ژن ژى هەنن مىرى وان خەرابە.

هرج ڙمیش دهرکه ت، ج نیئر ج می:

تشته کی کو نابه و مرؤف بھے هسا وی تشتی بکه، ب سه رده ڙی مرؤف ب هوور بیوونی
بھے هسا وی بکه. دیسا ودکی کو ڙ تشه کی بچووک مرؤف سه رکه فتنین مه زن پیک بینه.
لی هنه ک ب دوو وی سه رکه فتنی بکه فه و ب خله تیک بچووک هه ر تشتی وی یه کی
خله ت بھے سبینه.

هرج، لانا خوه ڙبیر ناکه، جچیک ڙی هیلینا خوه:

ڙیدھر ک و جھی ڙیانی. ئه ڻه ردوو تشت د ڙیانا هه ر گیانه ودری ده پر گرنگه. ب
ڻاوایه کی دمروونی، ب گیانا ڙیانی هه ر گیانه ودر خوه ل ڙیدھر کا خوه دگره. لی ته و کو
ھیلین چیکربه و ڙیانه که دن ٺافراندبه د وی ڙیدھر کی ده، وی دهمی قهت ڙبیر ناکه.

هرج و گوڤه ند، روڻی و سووک کیروشك و ده ڦلوک:

تشتین کو ل هه ڻه کن ئان کاره کی کو قهت نکاربھ بکه و مرؤف ل وی / وی بار
بکه. وی دهمی دبن پیکه نین. هن تشت هنه، هن گیانه ودر هنه کو نکارن هه رن
ده فه رنا ئان نکارن کاره کی بکن، قهت نه گه نگازه کو روڻی ب هیسانی ودره ل سووکی
بگه ره.

هر چا نو، نایی ری:

هر چا درندہ (نو) ئان مرؤفیں نو، هنه کی دیه ن تی هه سا بکرن. ڙبھر وی یه کی
دبیئن کو نه هه وجہ بی مرؤف هیزا خوه بهلا سه بھب ڙبو وان هه با بکه.

هر هرا هه سپی ڙبن گونی گی یه:

گا، یئ خه باتی دکه. جارنان بوویه رن چیڈ بن، مرؤف دبیئه قهی بخوه چیبھوویه.
لیج هنه کان بنگه ها وی تشتی، وی بوویه رئ ئافا کریه. هنه کی بپه بیفن و خوه قوره
بکن ڙی دبھ کو ئه و کار وی نه کریه، بنگه ها وی کاری هنه کی دن دانیه. ل هن ده فه ران
ئه ڻ گوت ن وها هاتیه گوت ن: "هر هرا هر چی ڙبن گونی گی یه". وکی گوت نا "هر هرا
ھه سپی ..." یه لی واتیه ک دن ڙی هه یه کو مرؤفه ک بیهنا خوه ڙبو تشتہ کی خویا یی
تم نگ بکه، لی ئه سل نه ڙبو وی تشتی خویا یی بھ، بیهنا وی ڙبو تشتہ کی دن ته نگ
بوویه، ئه ڻ گوت ن تی گوت ن. هن مرؤف ئنتا خوه د دلی خود ده دگرن و هه ر تم ئه و ل
بالا وانه. ده ما تشتہ ک ڙبو وی یه کی بی رؤز ڻھی، ئه و نه رازی بیوونا خوه دیار بکن.

هلنەوەشىنە، وى ھلوھشىنە :

دەمما مەرۆڤ خسارى بىدە هەنەكان، ل ھمبەر مەرۆڤ دېبەرىيەكە پەيدە دېبە و ئەو كەسىن کو مەرۆڤ خسار دابىي، وى رۆزەكى ئەو ۋىھىپا خوھەلىن. دېنى ھەرتەم مەرۆڤ زانبە كو دېبەرى ھەيە ل دوو تاشتىن، كارىن کو مەرۆڤ دكە.

ھشىيار، ژ دىننان خەنلى نە :

وەكى ھشىيار پە زانە نە و د ھن دەفەران دە لگۇر فكىرىن وان ئى دەرى جەڭاكى وەكى دىن تىين دىيتىن، لى نە دىينن، تەنلى پېشىيا خوھەلىن. دېنى مەرۆڤ وان ژ دىننەن راستىن ۋەقەتىنە.

ھىنبۇويان ھىن نەكە، ھىنكىران ژېير نەكە :

ژخوھە مەرۆڤىن ھىنبۇويى بە و مەرۆڤ جارا دودويان بخوازە وان ھىن بکە زەپىرى چىدېبە. دېبە كو ژخوھە ئەو ۋىھىپا دەن ھەنەكى دەن ھىن دكە. يى مەرۆڤ ھىن كربە ۋى دېنى مەرۆڤ وى ژېير نەكە. وەكى ھز. ئالى گۇتىيە "يى تىپەك نفيىس رى من بىدە، ئەزى چەل سالى كۈلەتىي ژېرە بكم."

ھىنبۇويى خەرابىتىرە ژەھاربۇويى :

مەرۆڤىن ھار ئان نەخوھەش دىن، ب ھن شىرەتان چىدېن و رەھەت دىن. لى مەرۆڤىن ھىنبۇويى زوو زوو تاشتىن کو ھىن بۇونن، ژەھىز وان دەرناكەفە.

ھېش ھېقە، دىسا لەكە لى يە :

تو تاشتەكى بى قوسۇور تونەيە و تو كەسەكى كو قوسىرا وى تونەبە ۋى، تونەيە.

ھىيۇمەكە، تە ھىيۇ كەر، قەت دەنگ مەكە :

ھىيۇ ئان ئەلاندىن، ھىنكىران. دېئىزە نە ئەلىنە، لى كو تە ئەلاند ۋى دەنگى خوھە مەكە، بلا بکە. ھەكە تو بېئىزە "چما تو وەدا دكى"، وى بېئىزە "ما تە ئەز ھىن كرم".

هۆ هۆ بکە، کو گا بسەکنە :

گایى، دەھەرە ژبۇ بسەکنە دفى مەرۆڤ ژىرە ببىزە بسەکنە، ببىزە "هۆ هۆ!". ژبۇ
ھەر بۇويەران كو مەرۆڤل ھەمبەر نە سەکنە ئان رامانىن خوه نەينە زمىن و مەرۆڤ تو
پەيچى نەكە، وى وەكى كو كەس ل ھەمبەر تونەبە، پىك ودرە. ژبۇ خودستنا تشتەكى
زى دفى مەرۆڤ بخوازە ھەكە مەرۆڤ نەخوازە تو كەس بخوه نايى و نادە مەرۆڤ.

ھۆل، كو ھاتە بەر كاشە پىوستە دەرپى لى نەھەوشىنە :

كو مەرۆڤ خوه ھۆل كر و تەقلى بۇويەرى بۇو، دفى مەرۆڤل خوه مقاتەبە داكو
تشتەك ب مەرۆڤ نەيى. فۇرما گۈتنى نە لگۇر رېزمانە، لى ژبەر كو ب وى ئاوايى د
زمانى بەرى دە بجىيە بۇويە و ھەكە فۇرم بى گوھەراندىن ژى تو واتەيا وى نامىنە، مە
ژى ب وى ئاوايى بجىيە كر. لى لگۇر واتەيا وى، دفى ب قائىدەيىن رېزمانى وها بۇويَا:
"ھۆلبۇون كول كاش راست ھات پىوستە تو دەرپى نەھەوشىنە" ئان لبەر زۇرى تو
سەرى دانەيىنى. ديسا، ل دەفەرنان "ھۆلى" وەكى ناڭ تى بكارئانىن. وسا بە ژى واتە
ھى پەرتى گوھەراندىن. وى دەمى دفى وھا بى شىرۆفەكىن: ھەكە ھۆلى خوه بەردەستى
تە كر، دفى تو تاھەدى لى نەكە".

ھوب شىرى تى گەرتىيە، تە خاي نەكىر وى ترش ببە :

ئەڭ وەكى بويىز ژى تى گۆتن. لى واتەيا وى يى دوھەمین گۆتنىا پېشىيانە. وەكى كو
مەرۆڤ تىشى تى، ئان داھاتووپى، نەپارىزە و دەما مەرۆڤ سەندى لى نەنېرە وى وندابە
ئان مەرۆڤ تەداركا وى نەكە، وى خەرا ببە.

ھەسكوف شىفا بەدەنلى يە :

ھوسکوف ئان سوکووت. كو مەرۆڤ ژبۇ تىشى تى، زىدە نەپەيەقە ئان بەلا سەبەب نە
پەيەقە باشتە. دەما د تەۋلەھەقىيان دە مەرۆڤ پەيەقا خوه راگرە ئان پەيەقان د جىبىي وى دە
بکە، باشتە. لى مەرۆڤىن پەيەقىن نە ل جىيە بکە، هى بىيەت تەۋلەھەقىي چى دكىن.

هونهر چهکه، دبن چهنگی خوهکه، رۇزا ھەوجە بۇۋەكە:

هونهر ژيانى دگوھەرينە، مروقان د گوھەرينە و د داۋىي د چاڭى دگوھەرينە.
مروقەك ئان چەند مروقە هونهرى پېك تىن لى گرسە ل دوو وان دەھەرن و مەزىي
مروقان ب وى هونهرا وان تەڭ دگەرن ئان ھشى وان تى گوھەراندىن. ھەتا مروقە دكارە
بىيىزە، هونهر ژ چەكى بىيەت ب روومەتە. د ناڭا كىزان گەلى د ھونھەند پر بن،
ئەم گەل پىشكەتى يە. مىنال، ھەتك تشت ھەنە كو مروقە ب سالان ژ مروقان رە بىيىزە،
ناخن ھشى خوه، لى ب شانويەكى ئان ب سترانەكى بى گۆتن، جارەكى تەنى بەسە. وى
دەمى پرى مروقان ھايدار دبن و ڈېير ناكن.

ھوور بازۇ كوور بازۇ، لى گايى پىر نە ئىشىن:

مروقە جوتى خوه كوور بازۇ باشتە، لى ئامورى كو مروقە پى جوت دكە ژى خەرا
ببە ئان بئىشە، مروقە ب تۈمى نكارە وى كارى ئان جوتى خوه بکە. ژبۇ كارى چاڭى
ژى وھايە، كو كارەكى مروقە دكە، مروقە ئامورىن وى كارى پېك تىن ژى دپارىزە، داكو
كارى مروقە ب فەكسى نەكەفە.

ھوورك ھوورك داڭر تۈورك:

ج قاس كار ھوورك ھوورك بە ژى، رۆز تى تۈورك تىزى دبە. ب ترگى دېيىن
"نوقوت ب نوقوت دبە گۈل". ديسا وەكى كو مروقە كارى خوه دسەرى د ب ھندكايى
بکە و تشتىن ھوورك ژى روومەتى بدى.

ئىنسان دنیايى داناقورتىينە لى دنيا ئىنسىيىن دادقورتىينە:

مروقە ج قاس كارى دنیي بکن ژى نكارن خەلاس بکن و دنيا تو جار وەكى تەمەنلى
مروقان نا قەده. ھەروها ژ ژيانا مروقان گەلهكى ب ئەمرىر و دووفدرىزە. مروقە
دقەدن، دنرۇ لى كارى دنیي ناقەدە ھەر بەردەواامە.

ژاھرا ماران، ژ ماران ناچە:

وەكى تەب ئان خوى ئان سنج ب ھىسانى نايىن گوھەراندىن. تايىبەتىيا گيانەودران
نايى گوھەراندىن.

ڙئافا سه کني بترسه:

ئاپا سەكىنى گۆلە، دىگەرەمە، ئەو ژى خويما دىكە كۈنى وى كۈورە. د جواكى دە ژى، دەمما ل ھمبەر بۇويەران، ھەكە مەرۋە رەئاكىسيونى نەدن ئان ھندك بىدن؛ دېھ فىكارا كۈلى بەندە تىشىتەكى نە، ئان ئامادەكارىيا رەئاكىسيونەكە مەزىن دكىن. مەرۋەن كۈپر بىشەھ شەھ بىن و زۇزو بىكىن بارىن، ژخوھ ج دەلىن وان دە بە، وى گاۋى دەردىخن دەر. ھەروھا دەقى مەرۋە ژ وان كەسانا نەترسە.

ڙئاخی یرتر تونه یه، مار پ فنیات دخوه:

تشت چ قاس پرین ڙي، دفني مروڻ ب تهڏدير و پهرگال بکار بینه.

ژبانگویی گرانتر سه رجیووکی ده نایی:

و هکی دبیزه، بایی گوور بسهر چووکی (چویک) ده تی. ژ چووکی ره ژی تشتی ههري گران ئهود. و هکی مرؤف د بوویهرهکی ده مهترسيي، رزيکويي بده به رچافين خوه و بېزه، د داوابي ده مرؤف دى بمره، ژي ويدهتر تشتەك تونھيءە، ج ديه بلا بيه.

ژه رسان، نامینه هستی که وان:

وهکی، زبهر مرؤفین ئىرشكار و چاۋ بىرچى، تىشتكەك ب دەستى كەسى ناكەفە. ج
ھەبىءە و ھەتا ھەستىيان ڙى دخون. زبهر مرؤفین نەباش، تىشتىن باش چىنابىن.

زیو نهفسي، مروق خوه داقي هه فسي:

ههکه مرؤوف لکور نهفسا خوه ته بشگهره و مرؤوف نکاربه خوه بشگره، مرؤوف دی دزیئي
بکه و مالی هنه کي دن زی بخوه. وي دهمی زی مرؤوف دکه بشه ههفسی.

ژیو خاتری خاتران، مرؤوف دچه سهر دینی کافران:

که سه کی کو خاتری مرؤوف زانبه، دفی مرؤوف ژی خاتری وی زانبه. نه تمنی خاتری وی ژی، خاتری یی کو نه و نیشان دکه ژی بگره. دمرفهت هه بن ژی و مرؤوف د ج رو شی دمه ژی، دفی مرؤوف خاتر بگره.

ژبۇ خاترى خودىيى، مروقق كەفر ناقىچى سەبى:

ئەف ژى نىزى گۆتنا ژۆرىنە. جارنان ژبۇ خاترى ھنەكان مروقق چاھى خوه ژ تاھلىان و تاھدىيان دگرە و دادقولتىنە. ھەكە ژ ھەر تشتى رە مروقق بخەيدىن و ل ھەمەر ھەر تاھدىيىن بچووك شهر دەرخن، تو جارى ئاشتى پەيدە نابە و ئارامى خويا نابە.

ژ چاھى كۆر هيىسى سۇر نايى:

ھلېھت مروققىن كۆر ژى ھەستىار دىن و دگرىن. لى ژبەر كۆ بۈويھەران ب چاھىن خوه نابىين، وەكى يى چاھىن وان ھەيە، ھەستىار نابىن و زكى وان ژ يى بچاھ بىھەر ناشەوتە. ھنەكى كۆ بۈويھەران فيم نەكىن ئان تى نەگەيشتىبوون، مروقق ژى ھىشى ناكە كۆ لسەر بۈويھەر ئان ل چارەسەرىي بگەرن.

ژ چاھى كۆر رۇناھى نايى خوهستن:

ژ مروققىن كۆ نازانىن نەفيىس و خۇندىنى، مروقق نكارە بېيڑە، تو چما چىرۇكان نانقىسى. مروققىن كۆ نە ئەھلى تىشتكى بن، نە ئەھلى كارەكى بن، مروقق نكارە وى كارى ژى بخوازە. ژ مروققىن رەھشىنى و رامانتارى، مروقق نكارە ژيانەك خوهش و رۇنى ھىشى بکە.

ژدى و باقا، دكەقىن ھەزار ھاوا:

ژ دى و باغان، زارۇكىن تەمول ب تەمول چىدېن. ئەف گۆتن، ژبۇ تەۋاھىيا مروققان ھاتىيە گۆتن، كۆ مروقق تەمول ب تەمولن. ب ھەزاران شكلى مروقق ھەنە. ھەتا تو مروقق ژى، ژ سەدى سەد وەكى ھەف تونەنە. تەو تونەبە، ج قاس وەكى ھەفین ژى يەك ب كەۋچى خوارنى دخوه يى دن ب چەتلەن.

ژ دىلىيىن ترۇل چەورىيىن گورخەنېق ناكەقىن:

دىلىيىن ترۇل، سەھىيىن نافا كۆچانە. تو چەوركى كۆ شەركار ژ وان دەرنىايى. لى سەھىيىن شقانى پەز ئان ژبۇ گوران نوبەدار بن، ھى بىنەت چەورىيىن وەكى وان ژى دە دكەقىن. د ۋى گۆتنى دە مروقق ژى تى شىرۇفەكىن؛ مروققىن نەباش زارۇكىن وى ژى نەباشنى، ئان وەكى وى ترسۇنەكىن.

ڙڏمنان ره، زاري شيرين، پشتا هشك:

ڇٻو مروڻ دڙمني خوه تيڪ ببه، دڻي زمانى شيرين کو سياسهٽي دکه همه به و پشتا مروڻ ئى خورت، وهکب چهڪان، وهکي مروڻپن پر (شهريان) ههبن. زمانى شيرين پر تشتان دکه. هيڙ ڙي پر تشتان دکه و مروڻ ب وان ئاوايان ل همبئر دڙمني خوه بسهر دکهڻ. ڙڏمن ره زاري خوهش ئان ليستك و پلانين زهخم دڻي. ڇٻو ڦان يهڪانا پيڪ وهرن ڙي، پشتاهك ئان هيڙهڪ پر ڙي دڻي.

ڙڏمناهيئ ره سينور تونه:

وهکي دڙمن دڪارن ههر خهربائي بکن، و تو دلوڻاني ب وان ره تونهيه. کو دڙمناي دنافبهرا دو کهسان ئان گرسهيان ده همه به، ئهو کمس ج بکن ڙي رهوايه.

ڙئهڪينا پاك ره، بهرهڦڪرنا پاك پيوسته:

ئهڪين ئان چاندڻي. نه کو مروڻ تهڻي زاد بچينه، چنينا وي زادي، بهرهڦڪرنا وي زادي ڙي ههيء. چاوا مروڻ بچينه، مروڻ وهکي وي ل بهرهڦڪرنى ڙي مقاته به. نه خوه دئي ب ئهڙدي ده ههره. دڻي مروڻ ل بهرهڻمي کو مروڻ چيڪربه مقاته به.

ڙئهڙبان ره نهبيڙن مهرهبا، وي بيڙن، سهركوورك و ئهبا:

وهکي کو ئهڙهه نابيڙن سهـ چافان و ڙ مروڻ ره رىزى خويـ ناـ، تـهـنـيـ دـبـيـڙـنـ سـهـرـ كـورـكـ وـ ئـهـباـ. ئـهـڙـيـ دـبـهـ سـهـدـهـماـ ڙـ مـرـوـڻـ دـوـورـكـهـتـنـاـ وـانـ. مـرـوـڻـيـنـ کـوـ ڙـ مـرـوـڻـانـ هـهـزـنـاـکـنـ ئـانـ يـهـکـيـ کـوـ ڙـ مـرـوـڻـ هـهـزـنـهـکـهـ مـرـوـڻـ سـلاـفـيـ لـ نـهـکـهـ.

ڙئهسل بپرسه، ڙبي ئهسل بترسه:

بي ئهسل ئان مروڻپن کو نهـ دـيـارـهـ ڙـ کـوـ وـ کـيـ يـهـ. وهـکـيـ کـوـ بـيـ بـهـختـنـ. مـرـوـڻـيـنـ نـاسـ بـنـ ئـانـ مـرـوـڻـ زـانـبـهـ ئـهـوـ ڙـ کـوـ يـهـ، مـرـوـڻـ لـگـوـرـيـ وـانـ کـهـسانـ تـهـڙـ دـگـهـرهـ.

ڙڳوتني ههـتاـ كـرـنـيـ، پـانـزـدهـ سـالـهـ:

ميناڪـيـنـ فـيـ ڳـوتـنـيـ ڙـيـ دـنـافـاـ ڦـانـ ڳـوتـنـانـ دـهـ پـرـنـ. وهـکـيـ "ڳـوتـنـ وـ كـرـنـ نـابـهـ يـهـکـ". جـوـودـاتـياـ ڳـوتـنـ وـ كـرـنـيـ پـرـهـ.

ژهه بهك ترى، ماھسەرەيەك راست دې:

ودكى باوهرىا مرۆڤ ھەبە و پىوسىت ب تىشەكى ھەبە، ھندك ئان پر، دفى مرۆڤ ژبۇ
وى يەكى خەباتى بکە. لەورە مرۆڤ بېيىزە، ھندكە و مرۆڤ نەكە نابە. يەك ب يەك دې
پرى و مرۆڤ داۋىي نكارە ژ دەرھەقى وى تىشى دەركەفە. جارنان ژبۇ تىشەكى بچۈوك
زى مرۆڤ بەردىيلىن مەزن ددىن.

ژهه قى دىيان، مەرييىن كىيغىخوش تىينە دەر:

د تىركى دە دېيىزە "د ھەقى بى دىيان دە، بى ئىمان تىينە دەر". لى ئىئازار د فى
گۇتنى دە دېيىزە، د ھەقى وان دە مرۆڤىن كىيغىخوش تىينە دەر. وەكى ل ھەمبەر
بۇويەرەيىن نە ل رى، دفى مرۆڤ ب ھەشەكى دلخۇوش بىكىرە و ل چارەسەرىي بىگەرە. ل
ھەمبەر دىيان دفى مرۆڤ ب خودشى تەڭ بىگەرە. مرۆڤىن كىيغچى زى، ژ دىيان كىيفى
دەگرن.

ژهه رەرقى باوەر نەكە، ل جىبىي تەنگ ژهه زارى هىنا يەكە:
دەما مرۆڤ ژ ھەر كەسى باوەر بکە، رۆزا قەوامى مرۆڤ دىنېرە كۆئە و مرۆڤىن
گۇتنە "ئەز ھەمە،" پرى وان تونەنە و ژ ھەزارى يەك ل ھۆلى يە. دفى مرۆڤ ژ
تەڭەرا مرۆڤان باوەر بکە نە ژ پەيشا وان و گۇتنَا وان ژى ب تەڭەرا وان بېيىھە.

ژهه سنى خەراب شۇورى باش چىنابە:

كۆ مرۆڤ تىشىن باش بخوازە دفى مرۆڤ ل ژىدەرکا وى مقاتەبە. ھەكە ژىدەرکا وى
باش بە و تىشىن كۆ ژى پېيك تى، باش بن، ژ خۇوە ئە و ژى دى باش بن. لى ھەكە بىنگەھ
نەباش بە و ژ تىشىن رىزىايى پېيك وەرە، ھلبەت تەممەنلى وى تىشى ژى دى زۇو بقەدە.

ژهان خوين، ژهان ئاڭ نارە:

ودكى ھەنەك ترسۇنەكىن، خوين د وان دە تونەيە كۆ بىرژە و ھەنەك ژى د وارى
تەڭەرا ژن و مىرىتىي دە تونەنە كۆ ب ژنەكى رە راكەفە، ئە و زلامى ب وان رە
تونەيە.

ڙهنه کان ره بیشپیلکه، ڙهنه کان ره سه فهربیلکه:

بیشپیلک، زیرین لسهری بووکی کو پینچ ههبن ڙهڻ و ب ههڦره يه. تشههک ههبه کو مرڻڻ خوه لى بگرن. میناک کارهک ههبه. دوى کاري ده هنهک ڙبو به رڙهونديين خوه تهڻ دگهرن و ڙبو وان تهنه پهريه. لى ڙهنه کان ره وهکي سه فهربیلک به ئان ئاليكاريا وهکي پالووتهيان به. ئهو كهسي ب پالووتهبي دخهبتن نه ڙبو پهريانه، تهنه ڙبو ئاليكاربي يه.

ڙهرچهکي، ئهيارهک دهرتى:

چاوا هرچهک ئهيارهکي تهنه دده، مرڻڻهک ڙي دکاره کارهکي بکه ئان کاري کو دکاره بکه دياره. مرڻڻهک نکاره دو کاري ب ههڦره بمهشينه. بمهشينه ڙي پر زوره. لهوره سينورى هيڙ و زانهبوون ئان دهرفتئين مرڻڻان ڙي ههبيه.

ڙڙنان دوتمام، ڙشوران شعوري شام:

د باوهريا کوردان ده، ئان باوهريا جفاکيin پاشدهمايي ده، دوتمام ههرتم دلى وي لسهر پسمام دئيشه. ههکه پسمام دؤداما خوه بکه و پيره بزهوجه، ئهو دؤدام تو جار خائينتي پيره ناكه. دوتمام وهکه شور هيڙايه.

ڙكه رو ههسي، قانتر دهرتى:

تشتى کول ههڻ ناکن و مرڻڻ وان بههڻ فه گري بده، تهڻي ههڻ بکه تشتن. ئه جيپ دهرتى ئان تشههکي هي جووده دهرتى.

ڙكه رو ههسي، گوتنه و هر داوهتى، گوتيه، دترسم بار مار ل ئه ردئي يه، نگي من نه نگي داوهتى يه:

هن گيانه و هرن هنن کو ڙ کاري خوه پيشه تو تشتن نکارن بکن ئان تهنه ڙبو وي تشتن هاتنه هينكرن. ديسا هنهک کو هنهکيin خوه ب کمسهکي دکن و تشتن نه کاري وي به ڙي دخوازن، ئهو ڙي دبېژه "بلا، ئهز دکارم، لى ..." لى نازى دکه.

ڙکهري وایه کو مانکه رهوری یه :

"دل قوقى رىخى یه" ڙ هەر كەسى و هەر گيانيه وەرى دلدارا وي / وي، هەرى باش و هەرى خوهشى. ج كار بە، ج ئاڤاهى بە، ج وار بە؛ كو ب مرۆڤان خوهش بە ئان يى مروڻ بخوه بە، لېھر دلى مروڻ يى هەرى باش و خوهش.

ڙکهقىئى ناش گرانتر تونه، ب مىخەكى رادبە :

كەفرى ئاش كو ب گرانيا خود گەنم هوور دكە، ب تەكニكا ئاشقان (قەراش) ب مىخەكى (بزمارەك) رەدبه و تەڭ دگەرە. تشتى كو دې دەرى دە تى گۇتن ڙى، كارەكى ج قاس زۆر بە و تشتەكى كو مروڻ بېيىزە، كەس نكارە بکە ئان وي كاري ب سەركەفتى بقەدىنە ڙى، ديسا ب هش و ئاقل، ب تەكニك و رىبازان، مروڻ دكارە وي كاري پىك بىنە و بسمە كەفە.

ڙماران و هماران، ھەي ماڻ خساران :

مار مارە، لى همار د ئەرەبى ده "كمەر". ئانگۇ ڙ مار (مرۆڤىن خايىن)، همار ئان مرۆڤىن دەبانگ، كار و سووودە نايى هەروها خسار ڙى تونەيە. ئەڭ گۇتن نە ب كوردى يە، لى ل دەڤەرەن مروڤىن ئەرەب و كورد بەهەڤەرە دېزىن تى گۇتن. ديسا د ئەرەبىيَا مىردىن ده وسا تى گۇتن، "خسارا ماران ڙ كەران رە تونەيە". ئەو ڙى تى واتەمەك دن و مرۆڤىن خايىن و دەبەنگ ڙ هەڤدۇورە دېن، خسارا وان ڙ هەڤدۇورە تونەيە.

ڙ مروڻ بى دەنگ بىرسن :

وەكى، د فى گۇتنى ده ڙى تى باوەركرن كو مروڻ بى دەنگ، وەكى ئاڤا بن كايى نن، نەخويايى نە، تشتىن ۋەشارتى دكەن ئان تشتىن خوه، رامانىن خوه پر نايىن زمىن، لى تەفگەرا وان ھەيە و ڙ مروڻ بىن كو پر دېيىن هى دېوارتە. دې مروڻ، ڙ يىن كو پر دېيىن باوەر نەكە، لەورە جارنان مروڻ بىن كو پر دېيىن تەنى ئەو و پەيقا خوەن، ڙى پىچە تو ھەيىنى بەرھەمىن وان تونەيە.

ژمیران میری پیشین، ژهه جه تان سمتراش:

میری پیشی، ودکی سه روک تى هه سیب ئان زانه و ریبه رتى هه سیب. سمتراش ئان نالبەند ژى د دەمین بورى ده ناقدار بۇون و ھونھەمندی ھەری دەولەمەند بۇون. ژبەر وى يەکى ژى سمتراش د دەمین بورى ده ب روومەت بۇون. يىن پیشىن و دەستپېكى دەقى روومەت ژوان رەھبە.

ژمهژبۇورى مروق كۆشتى كەوان ژى دخوه:

ج قاس مروق دېيىزە قەى گوتىن بېشيان كەفنه لى د دەمین نها د ژى ھەنەك گۇتن دېبە كو نوھە ھاتىن ئافراندىن، لى دنافا گەل ده دېن قالب و دېن گوتىن بېشيان. ئەڭ گۇتن ژى وھايە. ژمه جبۇورى، بى گافى ج بى بەر مروق، مروق دى وى بخوه. ج ھەبە، مروق دى ب وى تاشى كار بىكە ھەتا كو يى ژى باشتى تېكەفە دەستى مروق.

ژمه ويژەكى كەركەكى دەلەپىنه:

(ئەڭ بويژە) ب تابىھەتى ژبۇ ژنین ئافريينەر ئەڭ گۇتن ھاتىھە گۇتن و ودکى كو تاشتەك د مالى ده تونەبە ژى دكارە ب ئافريين و خوارنى چىيىكەن. ديسا ژبۇ مروقلىن كو ژ تاشتەكى بچۈوك دكارەن تاشتىن مەزن ب ئافريين و ھەتا ژبۇ بۇويەرەك بچۈوك دكارەن بۇويەرەكە مەزن دەرخن ئان سەرى خوھ تىيەن بۆبەلاتان.

ژملکا ئاش ژسەنەتا سمتراش:

ملک ئان دەولەمەندى. ئاش د دەمین بورى ده كارى ھەرى باش و ب ھەپىن بۇو. ھەروها سمتراشى ژى (نالبەندى) كارەكى ب روومەت بۇو. مروقان گشان دخوهستن وى كارى بىكەن. لەورە ھەپىن دەغان كاران دەببۇو.

ژملکان ئاش، ژئنان ژنین شاش، ژمیران میرىن نە بىدە پىش، بىدە پاش:

ئەڭ ژى ودکى گوتىن دىن، كو مروقان و كار ھەلبەزىرن. دەقى دەرى ده ژنین شاش ژى تى گۇتن كو ئە و ژى د واتەيا ژنین بەلەنگاز دەيىھە. ژنین ب قوسور ئان كىيم، ھەرتەم خوھ ب میرى خوھقە گرى دەن و ژوان ناقەتن.

ڙ مشکان دکه فن هه بانگوشك:

وهکي ڙ تشتين نه باش، ديسا تشتين نه باش چيدين. ڙ مشکان بي گوومان چيچکي مريشکان چيئنابن. ڙ مشکان دبه کو تشهکي هي نه باش وهکي هه بانگوشك ئان جه ردوونه چيپبن. ڙ خوه ئهڻ يهك نه لڳوري زاگونين خوه زايي يه ڙي. ڙ مشکان دکه فن گووبي وان. کهسيين پيس، تشتين پيس ڙي تي.

ڙ ناني گه نم ره، زکي پولائي دقيت:

ڙ ناني گه نم ره زکه کي زه خم دفي. وهکي کو ناني گه نم خوه شه و تيره. مرؤفين پر کار دکن، پي تير دبن. ديسا وهکي کو مرؤفين پر بخه بتن، ماق وان ئى خوارنا باش ڙي هه يه.

ڙ پاني خوين نايه کو دل بشه وته:

مرؤفين کار دکن، پانيا وان دئيشه و خوين ڙي دبه. وهکي تابهک، که دهک تي هولي. کاري کو مرؤف تاب تيده ديتبه و ب کهدا خوه ئاني به هولي، دلى مرؤف پي دئيشه. تشهکي، کارهکي، ههينه که کو تابا مرؤف تي تونه به، لبهر دلى مرؤف نه شيرين ئان مرؤف روومه تا وي ڙي نزانه. ديسا وهکي کو، هه که دل بشه وته، مرؤف بي مه جال دمينه.

ڙ پيل و پيله کا مه ترسه، ڙ نه رم و نه رموکان بترسه:

وهکي کو مرؤفين دکن پهل، دفى مرؤف ڙ وان نه ترسه، ڙ مرؤفين ده نرم بترسه. ئهو مرؤف قانه دکن و مرؤفان ڙ رئ دبن.

ڙ په ران شيرينتر، ديسا په ره يه:

مرؤف ڙج تشتی ره بېيژه شيرينه ڙي، ديسا ئهو ڙي ب په رهيان تي كري.

ڙپران پر ڏچه، ڙهندکان هندک:

دهما ههیینا مرؤُف پربه، مرؤُف دهستن خوه فرهه دکه و پری دده. ڙبهر کو مرؤُف ناکهفه تاتوٽلا خه لاسبوونی. لی دهما کو هندک به، مرؤُف دهستن خوه لی دگره، ڙبهر کو ترسا خه لاسبوونی ب مرؤُف ره ههیه. د شهراں ده ڙی دهما کو شهراں هندک بن ل ٿالیکی، ئه و ٿالی خوه پر دپاریزه، لی ٿالی کو پر به، ئه و ٿالی هی پر ٿیرشکاره، ڙبهر کو ب پربوونا هیّزا خوه باودره.

ڙقاتوتیا میّران، ڙناٺی دیکان دانین ئه قدرهه مان:

قاتوتیا میّران ئان تونهبوونا میّران. د پر گوتنان ده ئهڻ واته تی زمین. دهما مرؤُفین چهلهنگ تونهبن، کی بکاربه کار بکه ئه و دبه سهروک ئان ریبهر. ئهڻ دبه کو مرؤُفی ههري نهزان به ڙی، لی ڙ تونهبوونی يه.

ڙقهلس میّران وايه کو، جانی خوهش میّران نائيشه :

مرؤُفین قهلس، جارنان نه ڙبهر قهلسبوونا وانه کو خوه ڙ بوویه ران ئان شهراں رادگرن، جارنان ڙبهر کو نه بخوه باودرن. دبیڙن، ڙخوه مرؤُفین میّر، جانی وان نائيشه، ههکه ئه ز ودکی وی بکم وئی جانی من بئيشه. ل هن دهڻه ران ڙی وها تی گوتن "ڙقهلس میّران وايه، لاشی خوهش میّران نائيشه". قهلس میّر ئان مرؤُفین نه ويبرک. دهما کو خوهش میّر ئان ئه گیت شه دکن، کیفا وان تی لی دهما ئمو بن هی نوو بخوه دههسن کو جانی وان ڙی ههیه. ئه و نه تىدہ بن، ڙوان ڦه نه خوبیايه و ههی ل وان ددن هالانان.

ڙراستیي دوور نه ڪهڻه :

دڻی مرؤُف ههرتم لسهر راستیي به، لی کو مرؤُف بی گاڻ ما ڙی، دڻی مرؤُف ڙ راستیي ب دوو نه ڪهڻه.

ڙ روُقی فه ناکتر تونه، ڙئه یاري وی پیستر تونه :

ئهڻ ڙی ودکی گوتنا دنه لی جووداتيا ڦی گوتني ئه یاري پیس ڙی لسهر دکه. تشتین ههري باش ڙی ٿالیکی وان ئی پیس ههیه.

ڙڙوڻي زانه تر تونه، ڙ پُوستي وى بىٽر ل سووکي تونه :

جارنان زانه بون پهره ناکه، مرؤڻين ههري زانه ڙي جارنان ڙيانا وان ب مهترسيان دهرباس دبه. ئان مرؤڻين پر زانه پر ڙي قالا وان تى كرن و ههرتم بوويهه تين سهري وان.

ڙشه رپرسه، ڙ به دشىر بترسه :

شىر نيشانا ميرانيي يه. به دشىر ڙي به رفاثى وى، نه باشه. مرؤڻين مير ئان راست، دزمىن مروڻ به ڙي، دبه کو مرؤڻ گومانا تشتىن نه باش ڙي نه كه. لى به دشىر ئان مرؤڻين نه باش، باوهري پي نايي.

ڙشيني ره ڙي شوهرهت پيوسته :

د جقاكا ئيرؤده و د ييٽن به رئ ده ڙي، ههرتم شان و شوهرهت، ڙ مرؤڻان ره بوويه روومهت و ههتا مرنى ڙي نهوا ڙ وان ره بوويه سووده. مرؤڻين خزان و به لهنگاز کو بمن ڙي روومهت وهكى ييٽن نافدار نايي دايي. مرؤڻين ب شوهرهت بن، شينا وان ڙي دئ پر مرپش و هرنى.

ڙتهشتا خوه تيڻ نان به، ڙ ميرى خوه ره تيڻ قام به :

ئهڻ گوتن ڙبو ڙنان هاتيه گوتن، کو ده ما نان چيىكن دڻي پري چيىكن و ڙبو کو ميران ڙي بكن، دڻي دريڙبن.

ڙ تشنگي ره نيشان، ڙ هه سپي ره مهيدان :

ئامور ههن ڙبو کار ئان ڙبو سه ركه فتن. به لى هه كه مرؤڻين نزانين وان ئاموران بكار بىن سه ركه فتن نايي. وهكى تشنگي کو مرؤڻ باش نيشان نه كه ناره جهئي کو مرؤڻ دخوازه. هه سپ ڙي کو مهيدانه ک باش تونابه، نكاره خوش بازده.

ڙ تونه بونا شيران، رؤڻي خوه نيشان دکن وهكى ميران :

شهر تونه بن ئان مرؤڻين چه لهنگ و ئه گيت تونه بن، مرؤڻي، ههري ره ڻوک و نه ويدهك خوه وهكى ميران ئان ئه گيتان ددن پيٽش.

ژتونه دیتیاره دانھیرک ئىدە:

دانھیرک، ھیرایى ئان گرار و سافار. خوارنا خزانانە، ئان خوارنا ھەرى ئەرزانە.
يىن ئەو ژى نە دىتبىن و پر خزان بن، كو بخون ژ وان رە وەكى رۇزا ئىدى يە.
تونه دىتى ئان يىن كو تشتەكى وان تونەبە و ب جارەك نەدىتى بىبىن. مەرقۇقىن وسا
دەما كو تشتى ھېقى نىكارن و ب دەست بخن پر كېفَا وان تى.

ژ خەزالى بەزاتر تونه ژ رسقى خوه پىشە ناخوه:

مەرقۇق قاس ژىھاتى بە ژى، دەيىچ مەرقۇق كەدا كەسى نەخوه، لگۇر كەدا خوه لگۇر
رسقى خوه دەقى مەرقۇق بخوه، نە كو مەرقۇق دەست باقىزە هەنەكى دن.

ژ خزانان رە، تە ژ كۇ ئانى، دەولەمەندۇ پېرۋىزى:

دەما كو خزان تشتەكى دىكىن، ژبهر كو كېيم تشتان دىكىن، مەرقۇق ب پەرانى ژ وان رە
دىبىزىن، "تە ژ كۇ ئانى". لى دەما مەرقۇقىن دەولەمەند تشتان دىكىن ژ خوه ئەو گۈومانى
دېزى ئان ژ دەرەكى ئانىن تونەيە، بى گۈمان وان كەرىھ و ژ وان رە دېبىزە "پېرۋىزى".
خزان وەكى دەولەمەندان ھەمان تشتى ژى بىكىن كەس باوھر ناكە.

ژ وەلىييان دەقە خوھى، ژ خوھلىييان دەقە وەلى:

جارنان ژ مەرقۇقىن ھەرى باش زارۇكىين ھەرى نەباش دەمەينىن و ژ مەرقۇقىن ھەرى
نەباش ژى زارۇكىين ھەرى باش دەمەين. نە مىسۇگەرە كو ژ مەرقۇقىن باش، زارۇكىين
نەباش دەمەين. دىسا نە مىسۇگەرە كو ژ مەرقۇقىن نەباش ژى زارۇكىين نەباش دەمەين.
ھەر دەم دەبە كو بەرھوازى ۋى يەكى چىببە. ھەن مەرقۇقەنن كو زارۇكىين وان باشنى لى
ئەو نەباشنى. ھەنەك ژى ھەنن كو ئەو باشنى لى زارۇكىين وان ل وان نەھاتنە و نەباش.
لگۇر ۋى گۆتسى؛ ژ يىن باش، يى باش و ژ يى نەباش، يى نەباش دەمەين.

ڙوهييان پهري، ڙ پهريان خوهلى:

مرؤف، جارنان نه ودکي کو خويایه. جارنان مرؤفي، کو مرؤف دبیزه ههري باشه ئان ئەگىتىه، لى دقهومىنى ده بەرافاڙى ڦى يەكى پېيك تى. مرؤفین باش نەباش و يېن نەباش ڙى باش خويَا دىن ئان دەردىكەفن هولى. ديسا ودکي ڙ بافىن باش دبه کو لاۋىن نەباش بىينىن. هەروها د واتەيا نەشان ده ڙى مرؤف دكاره رافه بکە؛ هەر کو نەش تىنە گوھەراندىن و نۇو دىن، مرؤف ڙى خەرا دىن.

ڙىيٰ كۆر رە گۆتنە توچ دخوازى، گۆتىيە دنبايەك رۇنى:

ئەٺ تەنى پەيچەكە خودشە و پەندى يە. داخوازا هەر مرؤفي، "پر خوهستن" د. تىشتەكى کو بىدەست خستنا وي پر زۆر بە دخوازە. مرؤفین كۆر ڙى، دنبايەك رۇنى تونەيە. ژىهر وي يەكى ڙى ئەو هەرتەم د خەيلا رۇنىيا دنبايى دەيە.

ڙن درىسە، بەلىٰ نزانە ھەمبەرىيەك بکە:

ودکى، ڙن ئەرى كار دكە و تابى دېينە، لى نزانە داوىيى بىينە، ديسا موھتاجى مىرە. مىر تونەبە ئەو نكارە بسىر كەفە.

ڙن دیوارى ھوندرە، مىر دیوارى دەرقەيە:

ودکى د مالباتەكى ده ڙن و مىر، ودکى ھەٺ تابى دېينە و ودکەھەفيا وان ھەيە. هەردو تونەبن نابە. لى مىر ڙ دەرقەرە ڙىھاتى، ڙن ڙ ھوندرە ڙىھاتىيە. ڦى گۆتنە ڙى ڙنى دخە نافا چار دیواران.

ڙن ھەيە، زەقىيا بەر گۈندا:

زەقىيەن بەر گۈن، يى کو هەر رۆز دەوار دەھەرن تىيە دەچىرەن. ھەنەكى شباندەكە نەخودشە. ودکى ھەنەك ڙن تم لېر پىانە. تم دەھەجكە و مرؤف لىسەر بىرىقە دەھەرن.

ڙن ڙى ھەنە، ڙان ڙى ھەنە، مەلەھەما دلان ڙى ھەنە:

لىسەر ڙنانكى ڙنېن تەمول ب تەمول ھەنەن و هەر ھەنەك ب جوورەيەكى ھەنەن ھاتىيە گۆتن.

ڙن میران ڙي را دكن، ميران ڙي و هندا دكن-
ڙن ميران دكه و هزير ڙي، دكه ره زيل ڙي-
ڙن هم گولا چافانه، هم کولا چافانه :

ڙن د مالان ده ڙي، ل نافا جفاکي ده ڙي، ڙ ميرائي خوه تي پرسين ئان دهن جفاکان
ده وهاييه. ددما وها به ڙي، همه که ڙن باش به، مير پيره سه ريلاند، لئي نه باش به،
نه زان به، ئان دمالى ده نزانبه خوارنى چيبكه و نزانبه ته فگهرا مالى پيڪ بيشه، ديسا
مير پي خهمگين دبه ئان مرؤفه وي ميري ره خنه دكن.

ڙن سه رگو به ڙي، سئوود خوددي يه :

ئهڻ گوتون ڙي، ڙبؤ کو دڻي مرؤفه ڙ ڙنا خوه فهدى نه که هاتيye گوتون. دڻي مرؤفه وي
نه باش نه که و نه بيڙه نه خوه شكه ئان نزانه ب تشههکي، سئوود همه به، ئه و ڙن لبه
چافي مرؤفان بلند دبه.

ڙن و مير، ته ڦرو بيڙه :

ڙن و مير ب هه ڦره بن و هکي ته ڦري و بيڙي په ڀوييرا خوه بجيي تينن و ل هه ڦدوو
دكن. چاوا ته ڦري دکوله و بيڙي ئاخري دا ڦيڙه، ئه و ڙي وها ل هه ڻ دکن. و هکي ڙ
هه ڦدوو نه قهتن، همه که يه ک تونه به ئان خوه ل پاش بهيله، وي دهمي کار نامه شه،
ڙيان نامه شه.

ڙنا بي هه ييا، و هکي گرارا بي خوي يه :

ڙنا بي ترببيه، بي ئه دهب. کو خوي د گراراي ده تونه به، هنه کي پووج تي
خويابون. ڙنا بي هه ييا و بي فهدي ڙي، و هکي نه ته مام به، کييم به، بي تاهم به.

ڙنا بي کهس هار دبه، ميراي بي کهس ڙار دبه :

ڙن ڙ بي کهسي، ڙ بي ميري هار دبه و هه رتم چافي وي ل ميردکي يه. ميري بي
کهس ڙي قه لس دميشه. ددما کو کهس ل دوري تونه به و پشتگيري نه ده وي، هي پر
هيسان دبه بن دهست.

ڙنا به ردايى، وەك كەرا بندۇرى يە :

كەرى بندۇرى، كەرى گىرەيى يە. ڙنا به ردايى ڙى هەر تم داوىي تى بيرا مروقان كو بخوازن و ڙى هەز بکن. ڙېھر كو ئىدى ئەو ب قوسوورە.

ڙنا مالى بنیاتا خانى :

ئەڭ گۆتن ڙى لسەر ڙنى هاتىيە گۆتن كو ڙن د مالان ده بىنگەها هەر تشتى يە. هەتا بىنگەها خانى يە ڙى، لەورە يا پەر د خانى ده دىزى ئەوه. ديسا وەكى "ڙن بنیاتا مالى يە".

ڙنا مىرى چى يە، دىينى ڙېرە دى يە :

مىرى چى ئان باش و زانه بە، ڙنا وي هەرى نەباش بە ئان بكاربە پېرە ڙيانا خوه دۆم بکە، ئەو ڙنا دين ڙى وەكى دى، ڙېرە خويایە. قىزا دى كو ڙنا مىرى چىبە، دى يَا وي ڙى دكەفە شوونا دينان.

ڙنا مىرى خەرابە، ھەم دزە، ھەم قاوه :

ئەڭ گۆتن بەراوازى گۆتنا دنه. مىرى خەراب تم بسەر ڙنا خوھدە دېھىيە ئان وي تاوانبار دكە. كى ڙنا وي رە بېيژە ج ڙى، دەنگى خوه ناكە. هەروھا ڙنا وي دبە دز ڙى، دبە خەراب، دبە قاو (سەختەكار) ڙى. دەما نكاربە وي ب ئاوايەكى زانەيى پەروردە بکە، ڙېرە ڙى دەردەكەفە.

ڙنا نەباش، مىرى باش خراب دكە :

ڙنا نە بېزىرە، نەسل خېرە :

ڙنا نە دەلال، چاقى مروق دئىشىنە، ڙنا دەلال، دلى مروق دئىشىنە .

ڙنا نە قەنج، ھەرييەكە سارە :

ئەڭ هەر چار گۆتن ڙى وەكى هەفن و لسەر باشى و خەرابىا ڙنى هاتىيە گۆتن. هەكە ڙن ب ئەسل بە ئەو بەس، ھلىۋارتىنەكە، نەباش بە مىرى خوه ڙى نەباش دكە. لى خوهشكىيا وي ھەبە دلى مروق دئىشىنە، نەخوهشك بە، ئافى مروق نكارە لى بنىرە، دئىشە. يانەقەنج ڙى، تىشەكى ڙى نايى، پۈوچە.

ڙنا خه لکي رامووسانهك، هه سپي خه لکي مهيدانهك:

ڙنا کو نه ڙنا مرؤُف به و دلى مرؤُف تى همه به، تهني رامووسانهك همي، وهکي دن تشههك تونه يه. هم سپ ڙي کو نه يا مرؤُف به مرؤُف تهني دکاره جارهکي ل مهيدانهکي لى سوار به. ڙي و پيچه مرؤُف نکاره تو کاري پي بکه. تشتئ نه يي مرؤُف به، ئهو تشت نه ماينده و دومداره.

ڙني بدن ڙن مريان، گا بدن گا كرييان:

کو مرؤُف ڙني بده ڙن مريان، وي روومهتا وي هي زانبه. ڙبهر کو ئييدي ناخوازه ڙنا خوه وندا بکه. بي ڙني زوره ڙ ويبره. مرؤُف ج بده، دفى مرؤُف ل جهئي کو روومهتا وي تشتئ تى گرتن بگمره.

ڙني بینه ڙنه سليان، تى ببینه ئه جيبييان:

وهکي کو مرؤُف ڙ ڙنه کي سليان، کو ئه سلني وي ئاخا ئان بهگ به، مرؤُف تشتئن کو د زيانا مرؤُف ده تونه بن دى ببینه، زيانا مرؤُف دى بى گوهه راندن.

ڙني چي، ڙمييرى خه راب ره نه:

گوتنيين پيشيان، جارنا ب پيشدارازى هاتنه گوتون، لسهر بويه رهکي ئان لسهر هن مرؤُفان. وهک ڦي گوتى کو دېيژه، "ڙنيين چي ڙ مييرى خه راب ره يه". لى ئه فنه تشههکي گله مېھرى يه. ميسوگمر هن بويه رين وها، ل پيش هەڻ چي بونه کو ئه ڻ گوتون هاتيه زمين. ديسا دبه کو ڙيو ميرين خه راب، ب ڙنا چي بسترنه ڙي هاتبه گوتون.

ڙخوه مەزنتر خه بەر نەدە:

ب قاسى کو مرؤُف کاربه داويا پەيضا خوه بینه ئان مرؤُف بكاربه د پيش ده ل پەيضا خوه خودى دركەفه هاتيه گوتون. هەكە مرؤُف پەيضا کە پر مەزن بکه و مرؤُف ڙ گۆر وي تەفنه گەره، ئەو پەيضا مرؤُف دبه دەرەو. ديسا کو مرؤُف پەيضا کر، دفى مرؤُف ب قاسى وي پەيضا ب تەفگەر به، مرؤُف لگۆر وي پەيضا خه باشى بکه.

ئۇزى دەست چىلکى خوه دده و دېيىر، پەرىي وان ج نەرمەكە :
وەكى كو مەرۆڤ ژج ھەز بىكە، ئەو ژ مەرۆڤ رە خوھشە، ھەكە بىيىن وەكى دن
نەخودش بە ژى ب مەرۆڤ نەخوھشە. تەو كو ئەو تشت، زارۇكىن ژ بەدەنا مەرۆڤ بن، ھى
پەر خوھشە.

كا كەقنى، دان ژى ناكەقنى:

تاشتىن كەقنى بەرھەمىيىن وان كىيىمن. دان ژ كايدا نوو ژى دەردكەفە لى كو كەقنى دبە،
ئىيىدى تو تاشتەك ژى نايى، بەرھامى ژى نامنە. مەرۆفييىن كو پەر پىر دبن، ئىيىدى ھېقىيا كو
ۋى كارەكى بىن نامىينە.

كا كەقنى و تەزە، دبن با :

ئەڭ وەكى بى ھېقىبۈونى دەردخە ھۆلى. كا، ج نوو بە، ج كەقنى بە بەر بى دكەفە.
لگۇر فى گۆتنى، ھەردوو ژى يەكىن. تاشتىن نوو و كەقنى وەكى ھەقنى ئان ھەمان كارى
پىك تىين و ھەردوو ژى دەقەدن.

كالى زەمانان، دېرسە ژ خۇرتى گەريايى:

ھەكە كالى زەمانان نەگەريايى بە و خۇرتى گەريايى بە، ھلبەت خۇرتى ژ وى بىيەت
دەر دىنە و زانەبۈونا وى ئى ئەردىنیگارى ژ كال بىيەتە و دەم ژى، لگۇر يى كال نووژەن
بۈويە. ھەروها پەرودەھىيا وى ژى ژ يَا كال بىيەتە.

كالۇ چوو سەفەرى، ھات ھىنى كەرى بەرى :

بويىزە. لى ب ئاوايى گۆتنىن پېشىان ژى تى گۆتن وەكى "كالۇ دەھەرە سەفەرى، تى
مینا كەرى بەرى" دەما كو مەرۆڤ ژبۇ تاشتەكى هىن ببە، ب دەركى دە ھەرە، وەكى
پەرودەھىيى بکە لى كو د داوىيى دە مەرۆڤ تاشتەكى فيم نەكە و وەكى بەرى بىغىرە ئەڭ
گۆتن تى گۆتن.

کانیا دلان، دبه جشاتا جاهلان:

کانیا دلان، یى کو دلان همه، دلدارین، دهه رن وئ دهه ری. جاھل دېن گوتني ده جوانه. ئان جاھل يى کو زۆربۇونا دل ژى نەدېتىنە. ديسا، وەکى کو يېن دل دېرن دېن وەکى جاهلان، هشى خوه وندادىن.

کانیا کو تو ئاقى ژى قەدھۇي، كەفران ناۋىيەزى:

کانیا کو هەينا مەرۆف ژى دەرتى، ئان يى کو مەرۆف پى ژيانا خوه د دۆمینە، دېن مەرۆف لى مقاتەبە ئان مەرۆف نەھىلە ئەو کانى زها بې. مەرۆف ب خائىنى وئى کانىنى نە فەتسىنە. ئان مەرۆف ژبۇ خەراكىنا وئى تەڭ نەگەرە و تەقلەھەقىي، ژبۇ ئەو ژىدەرك وندادىن بې، نەكە.

کانیا تە ئاقى ژى قەخوار، گەمارى نەكە:

ئەف گوتىن ژى تى هەمان واتەيى، لى جۇوتاتىيا وئى ژ گوتىندا کو دېيىزە، "كافر نەئافىيەزى"، دېيىزە، گەمارى نەكە. وەکى تو زاراي نەدى يە، نەھىلە گرافى بې. ديسا وەکى کو جەن مەرۆف بەرژەوەندىيەن خوه ژى دەستىنە ئان مەرۆف ب ئالىكارىيا وئى برىيە دچە، دېن مەرۆف نەھىلە خەرا بې.

کانى د چاقىيى دە شىلۇوې:

کانى ئان ژىدەرك. ژ سەرى دە گەمارى دې. ھەكە سەرى گەمارى بە و ئاقا نايى قەخوارن ژى بى، ژخوه ھەتا ھەرە کو ژى ئەو ئاقە. وەکە گوتىندا "ماشى ژ سەرى دە بىيەن دەدە" يە.

کانیا ئاقى ژى كشىا، ناچكە:

کانى ژى، بى خودى بەمینە وئى بەمچقە:

وەکى گوتىندا کو دېيىزە "ھەسىنى دشۇخلە زىنگار ناگەر". ئەف ژى وسايە. کو کانى ھەر تم ئاقى ژى بى كشاندىن، كەس ناھىلە کو بەختىمە، لى بى خودى بەمینە، ژخوه وئى يَا و باھۆز، ب كەفر كۈوچەكان بخۇوتىمینە.

کار ب تاخپاشکرنی پیک نایی:

واتهیا وئی کو ب گرانی راستیا وئی دهدخه و یا ل ههريمما ئومهريان و توئرئی تى بكارئانین ئەفه: دڤى هەر کار د دەما خودەد پیک وەرە، کارى د دەما خودەد پیک نەيى، دبە کو ئىیدى تو سوودەيا وئى ژى تونەبە. هەر کو مرۆڤ كارى خوه ب پاشقە بخە، دبە کو هن ئاستەنگىيەن دن دەركەن پېشەرى مەرۆڤ. ژخوه ئاستەنگى ناقەدن، ژبەر وئى يەكى دڤى هەر تشت د دەما خودەد چىبىن. کار نە ئەوه کو مرۆڤ تاخان ل پاش خوه بھىلە و بېزە، "من ئەف تاخانا گش پاقز كر و خەلاس كر". واتەيەك دن ژى تى بيرا مەرۆڤ. ئەو ئەفه: وەكى کو "کار ب داپاشکرنی پیک نایی". پەيغا "تاخپاشکرن" دبە کو ب ئەسى خوه "داپاشکرن" بە. داپاشکرن ژبۇ كارەكى گىرىنگە، لى ب وئى تەنى نە قەدە، دڤى کار بخوه ژى پاشتى داپاشکرنى تىكەفە رىيَا قەداندى:

کار، دبن سەپەتى ده نامىين:

کار ئان کارك. هەرتم دبن سەپەتى ده نامىينه. وئى رۆزەكى مەزن ببە و دەركەفە. بۈويەر ئان مەرۆڤ، هەرتم وەكى خوه نامىين، مەزن دبن دگوھەرن. گوھەرين د هەر تشتى ده ھەيە.

کار شىرە، بەلى گافا مەرۆڤ دەست ئاقييٽى، دبە رۆقى:

ئەف ژى وەكى کو کار (خەبات)، دەما مەرۆڤ دەست پى نەكە، ژخوه مەزن خوبىايە و مەرۆڤ ژى دترسە، لى ھەكە مەرۆڤ دەستپى بکە ژى، ئەو دترسە و خەلاس دبە.

کار و خساربرايمى ھەقىن:

دبە کو د ژيانى ده هەرتم مەرۆڤ خسارى نەبيينە، ئان هەرتم کارىن ب سوودە (ب کار) نەكە. کو مەرۆڤ کار كر، دڤى مەرۆڤ زانبه خسار ژى هەيە ئەف تشتەكى خودزايدى و زاگۇنا بازرگانىي يە.

کارا گافانان، لى سواربۇونا كەرايىھ:

هنهك كاركەر هەنن کو ب نان و زكى دخەبتىن، ئان تەنى زكىن خوه تىزە دكىن لى مەئاش ناستىن. يىن گافانان ژى دەمپىن بەرى دەمەشى وان تەنى ب نان بىو، لى كەرى دنافا ناخرى دە پربۇون، ژېھر وى يەكى ژى پرسگەرىكا وان ئى گەرى و لى سواربۇونى تونەبىو.

كارى بىرى نەكە، دەردى بى دەرمان نەبىنە:

كارى بىرى، كارى مل و دەستانە، ژخوه زۆرە. نەخوهشى زكىدەشى و تابا پەرە. دەرد و كول تىيەدە پەرە. ئەڭ ژى ھىرىتە مەرۆفانە كو ب خوهشى بىزىن. كارى بىرى زاھەتىيا وى پەرە.

كارى سىّوى، نابە نىرى:

نىرى، د واتەيا سەرۋىكى گرسەيان هاتىيە بكارئانىن. مەرۆفەن بى كەس، مەرۆفەن بى ئەسىل ئان بى دى و باۋ نابە سەرۋىكىن گرسەيان ئان كەس وان ناكن مەزنى خوه. ژېھر كو بى ھىزىن، بى ئىل بن، بى پشت و پشتگەرى نە. ئەڭ يەك ژى باودەرىكە فەئۇدالى، باودەرىكە كەقناھىدە.

كاركرا خوهبە، شىرىننا بەردى ھەقلا خوهبە:

ئەڭ گۇتن ژبۇ بۇوكان هاتىيە گۇتن. وەكى كو مەرۆف كارى خوه بىكە، كەسىن دەرفەيى مەرۆف ژى، دى ژ مەرۆف ھەز بىن ئان دلى وان دى بېزە مەرۆف. لى دەما مەرۆف ژەلگى رە ژ بىيانان رە كار بىكە و ژبۇ خوه تىشىتەكى نەكە، ژخوه كەس روومەتا مەرۆف ژى نىزانە ئان كەس مەرۆف ب تىشىتەكى ناھەسبىنە.

كى گۇتىيە، دزو مالى ئاقا:

كەسىن كو خەرابىي ب مەرۆفان بىن، تەقەز مەرۆف ژىرە دەزۈونان دكىن. ژوئى خەرابىا ويرە مەرۆف نابىيژە "ئافەرن". مەرۆف نابىيژە "شاپاش". د كىيانا مەرۆفاھىي د ئەڭ يەك ھەيە، ل ھەمبەر نەھەقىيان مەرۆف ھەرتىم سەرى ھەلدىن.

کی کاری پر کریه، کەزیا خوه کور کریه:

ھەرتشت و ھەر کار، د تاھما خوددە خوھشە. ھەر مروڻ ڙی، دڤی کاری لگۇر بەدنا خوھ، لگۇر ھەبین و ژیانا خوه بکن. کاری کو ڙ بەدنا مروڻ ڙ زانه بیونا مروڻ زىدە، نەخوهشیان ڙی بخوھرە تینه. دیسا تى وئى واتھیي کو، کارین پر و ب بەرھەم؛ ب تابەك پر و ب کەزی کورتیي تىن ھولى. تو کار و بەرھەمیي بى تاب و کەد، نایین ھولى.

کی مری راکریه، مئەزچیان:

دەما مروڻ ڙبۇ کارەکى ب خىر بېرسە "کی وها کریه" ھەر کەس دبىيژە "من"، "ئەز". وەکى يىن پر بەھسا خوه دکن. ب پەيقىن ئەو ھەرتشتى دکن. دبە کو فۇرما پەيقا "مئەزچى" ھاتبە گوھەزتن.

کی مری فەگەراندیيە؟ يى دل کرى:

کی نەخوهش راکریه؟ يى کو پرس کر:
ھەردوو گۇتن ڙی ڙ ھەزکرنى پەيدە دبە. دەما کو مروڻ ڙ ھەڻ ھەز بکە مروڻ ل
ھەڻ دېرسە. ئەو ڙی دبە سەدەما مروڻ ھەقدوو ڙ نەخوهشیان خەلاس بکە.

کی تر کریه؟ خەریيى گوند:

ئەڻ گۇتن تى واتھیا تاوانباریا بى کەسان. دەما د بۇويەران دە ل تاوانباران بى گەرين، پېشى ل مروڻقىن بى کەس تى نىرین، ھەکە يەکى بى کەس د بۇويەرە د ھەبە ئان نكاربە خوه بپارىزە، ئەو تاوانبار و فائلى وئى بۇويەرە يە. دڤی دەری د ڙی يىن خوهدى ھېز کارن خوه بپارىزەن و خوه ڙ دەرى بۇويەرە بھېلن. دیسا وەکى کو يىن خوهدى ھېز ھەرتەم ماقدارن.

کی تر کریه؟ يىن بى دى و بى باڭ:

ئەڻ ڙی وەکى گۇتنا دن کو مروڻقىن بى کەس تاوانباران.

کی ڦهگه راندن مری؟ یین دلگرتی:

ئهڻ ڙی و هکی گوتنا ل ڙوڙه، لی ڏٺی دھری ده دلگرتی جو وداتی ڏهار ده. "دلداری و دلگرتی". مروڻین کو ب راستی دلی وان لسمر مروڻان ئان لسمر دلگرتین وان دئیشہ، دکارن دلگرتین خوه ڙ نه خوهشیان ڦهگه رینن ئان دلگرتی ب ههڦره دلخوش دبن. ئهڻ ب ڻاوایی دھروونی ڦه گریدايو یه.

کی دھری کومهک، وی دھری کەدەك:

کوم و ههیین، بخوه ناییین. هینهک ئان کومهک چیکری ل کو به تهقز کەدەك هنهکان ههیه کو ئه و کوم چیبوبیه.

کیلکا خوه، شیلکا توڙئی خلاس ناکی، نه ساخم، چار لش توڙبیخه تیڈه:

کیلک ئان ئولچه کا گھنم. دھما مرؤڻ گھنم و تشتنین ودکی وی دپیشه دخه کیلکی ئان ئولچه کی. کیلک گرڙفه و کووره. دھما ترڙه دبه مرؤڻ دارهکی راست دسمر ره درباس دکه، ههسنہک ڙی ههیه کو پی کیلهکان کیلکی ب ههڦره گری دده. دھما گھنم هندک به دار تهني لسمر کیلکی دھهره، لی دھما ترڙه به کھنمی تیڈه تینه ئاستا ههسن. دار ڙی وی دھمنی، وی تهني لسمر ههسن (شیلز) ههره و ودره. ئیزار ڏٺی گوتني دھ دبیڙه کو دھما مرؤڻ کارهک کر و کیماسیتی وی ههبه، تهمام نابه، ڙبُو وی کیماسیتی ڙی نه ههوجهیه کو مرؤڻ ده ڙی بهردہ، ڏٺی مرؤڻ هنہک دن ڙی ههول بدھ و وی کیماسیتی ڙ هولی راکه.

کیم کیم بخوه، ههرتم بخوه:

دھما مرؤڻ هندک هندک بخوه، ڙ خوه تشتنی ههی، وی دھمهک دریڙ تیرا مرؤڻ بکه، لی دھما مرؤڻ پری بخوه، زوو خلاس دبه.

کیمانیا کھسکی، ڙکھسی ره نابه کیمانی:

کیمانیا کھسکی ڙ وی تی پرسین و پیووندیا تو کھسی دن پیره تونهیه. ههروها کو مروڻین دن دکاربن کیمانیا ودکی یهکی تمنی، دنافا خوده ڙ هولی راکن، ڙ وان ره هیسانه و نابه پرسگریک.

کېر بەستى ناكەقە:

كېر گوشت دېرىه بى ل ھەستى دسەكىنە. تى وى واتەمىي كۆ دەمما مەرۇۋە بەلەنگاز بە كەس گوھ نادە مەرۇۋە. ئان تاھىدەيا ھەرى مەزىن كۆ كېر ھەرە ھەتا ھەستى، ژ ھەستى پېشە تو تىشەك نامىنە. وەكى دېئىژن نە ھېڭايى گوللەيەكى يە، ئان نە ھېڭايى كۆ مەرۇۋە شىماقەكى لى بخە.

كېران، سەرى پەپەزاكان بريە:

وەكى، كېرى سەرى يېن پەپەزاكان بريە، فەسادىي دىكىن، برى يە.

كەبانى بۇون سىسى، كۆدك لېھەرسى:

كەبانى (كەفانى) كۆ پەپەزاكان بريە، ژخوھ تىشەك د ھوندرى مالى دە راست چىببە، نامىنە. ھەر يەك وى بېئە بلا ئە و بکە. داوى ژى، فراق وى ھەر بەر كۈوچك. دەھەر كارەكى دە وسا يە دەمما كارەكى كەلەك كەس بن، يەك ژى راست ئان ب تۈومى ناكىن، ھەرتەم نېقى نېقى دىكىن.

كەبانى باش، رسقى سەيى دز ژ پىسىكا دز دە بىنى:

پىسىك ژ مەتبەخا مالى دىزە و سە ژى ژ پىسىكى دىزە. لى كەفانى باش بە و ل مەتبەخى مقاتەبە، رسقى پىسىكى ژى و يېج سە ژى تى بىرىن. مەرۇۋەل ملکى خوھ ل مالى خوھ مقاتەبە، دز ئان مەرۇۋەن فەنەك ژى ناكارن دەست باقىزە مالى مەرۇۋە.

كەبانى ژىھاتى بلا نېقى قەلىي ژى بخوھ:

كەفانى كۆ ژىھاتى بە، هەنەك خەلەتىيەن كۆ دەكە ژى لېھەر چافان خويا نابىن. مەرۇۋەن ژىھاتى ھەرتەم باشىا وان و نەباشىا وان، ئان سەركەفتىنا وان تى پېقان. دەمما كۆ سوودەيا مەرۇۋەن ژ جەڭاكى رە پە چىدەبە، هەنەك خەلەتىيەن وان ژى تىيەنە ۋەشارتن.

که چا میران، ب قەلەنىڭ كاۋانان نايى:

میناکىن فى گۈتنى ڙى پرن. وەكى كو ھەركەس ب يى وەكى خودە. ئان مروقق
خزان بە مروقق نكارە ب دەولەمندان رە ھەفالىتى بکە. تشتىن گرانبەا ب قورشكان
نایىن. نرخىن ھىزرا ڙى ب ھنەكان نايى بەر دەست.

کەچەل دەرە پۇرسۇر دې، كۆر دەرە چاقشىن دې:

دەما كەچەل ئان گورى دەرن، كەس نابىزە كو مە د ساخىيا وىدە ژىرە دگوت
"گوريى پىس"، دېيىن "مرۇققەكى باش بۇو". ل دوو گەلهك مرۇققان كو دەما دەرن ب
پرانى دېيىن، باش بۇو. دەما ھنەك ڙ نافا مرۇققان، گرسەيا مرۇققان دەردكەفن و جەئى
وان خويادىن دوورە دېيىن، "ئاخ كا فلاتكەس".

کەچەك تەشىيا دى رادكە، لاوك ترا باشقى رادكە:

كەچەك، قىز كو مەزن دېن ل دىيىا خوه تىين. لاو كو مەزن دېن ل باشقىن خوه تىين.
ب پرانى و لگۇر باوەريا دنافا گەل دە قىز خويا دىيىا خوه و ھەروها پىشەيا وى، لاو
ڙى خوييا باشقى و تەفگەمرا وى هىن دېن.

کەچەك وەك سېڭىلا دارىي يە، ھەركەس كەقرا داقيقىزى، كى بخوه ژوى رەيىه :
بى گۇومان قىز، رۆزەكى تەقەز دى بزەوجن. ژېھر وى يەكى ڙى خۇرت ھەرتىم
چاقىن وان ل قىزانە كو ژخودە ب ئەجىيەن. كى وى قانە بکە، ژوى رەيىه.

کەچەك بى باش، چىيابى بى ئاش، كەچەك بى دى، وەك چىيابى بى رى:

مروقق پىشى دېيىزە ئەف گۈتن دو ھەبن، لى ژېھر واتەمىي مروقق دكارە بەھەقە شېرۇقە
بکە. كەچەك بى دى و باش، وەكى ستوخوار خويايە. ھەروها نكارن ب دلەكى خوهش ل
خوه بنىرە و خوه خوشك ڙى بکە. مروققىن سېيىرى ڙى وەكى ۋالاھىيەك د دەرۈونىيا وان
دە و د گىانا وان دە چىدبە.

کەچکا قەرەچى نابە خاتوون:

ئەڭ گۇتنەكە ب ترکى يە لى دنافا كوردان دە پر تى بكارنانىن. ل كوردى ژى هاتىيە ودرگەراندىن و تى گۆتن. ئەسىلى وى، "qereçî qiz xatün olmaz". وەكى مەرۋەز كىيىزان گەلى هاتىن ژ كىيىزان گرسەبىن ئادەتىن وى گرسەبىن ھلەگرن و ھەرتىم ئەو لىسەر وانە. مەرۋەزىن كو خويما وان ژ سەرى دە ج بە، ھەرتىم ئەو و وەا خويما دىكىن، تو جار نايى گوھەراندىن. ھەتا كو مەرۋەز بىرەن ژى لىسەر وان دەمىنە. كەج قەرەچى بە، تو جار نابە خانم ئان خاتوون. ئەڭ ژى باوەرييەكە ئان ئەزمۇونەكە د نافا گەل د بجىيە بۈوۈيە.

کەدا ھەلال دېمە موو ناقەتە، کەدا ھەرا، بىبە وەرىيىز ژى دەقەتە:

کەدا كو مەرۋەز بىدەست و پى و خويىدانا خوھ بىدەست خىستىبە، ج قاس ھندىك بە ژى مەرۋەز روومەتا وى پر دزانە و ئەو باوەرى ھەيە كو ھى پر زېدە دېمە. لى كەدا ھەرام ياكو ژ تونەبۈونى ئان بى كەد ھاتىبە ھۆلى، ج قاس پربە ژى دى رۆزەكى د ۋالاھىي دە ھەرە.

کەلا ھېرىسى، کەفا سابۇنى يە:

وەكى، ھېرىسى د دەمەك كورت دە وندى دېمە و د شۇونا وى دە دىسا ئاسايى چىيدىبە. ھېرىسى، زوو نەخۇھشىي ژى چىيدىكە و زوو وندى ژى دېمە. دەمە مەرۋەز ب ھېرىسى بە دېنى مەرۋەز پر لخوھ و ل دۆرا خوھ مقاتەبە، ھەتا كو ھېرىسى دەھەرە. ھەروھا دېنى يىن ھەمېر ژى ل ۋى يەكىن مقاتەبە و ب ھېشى خوھ بىفکەرە.

کەنى بى ئاران، تى ژ قولى دواران:

بى ئار، ژخوھ ناھى وان لىسەرە، ئارا وان تونەيە و فەمدى ناکن. ل كو بن دۆرا خوھ نەرەھەت دىكىن، دەنگى وان، ل كو بن ژى تى بەھىستىن. بى ئار ب ھەر تىشى دەكەنن.

کەنگى بىارى، ھنگى زقستانە:

ھەر دەم سالەك نيشانەك وى ھەيە. ھەر ھەيىنەك ئان قەومىنەك، نيشانەك وان ھەيە. ھەتا ئەو نيشان خويا نەبن ئەو قەومىن ژى پېڭ نايى و باودرى ژى چىنابە.

کەربى كورتان ناچە ئاش:

سەدەما چۈوبىينا ئاش ھەيە. ژېھر وى يەكى يە، كەر ژى هىن بۇويە كوتەنلى ب كورتان نابە، دېنى بار ژى لى ھەبە. ب دەست ۋالايى مەرۆڤ نكارە دەست ب كارەكى بکە، دېنى ئامور دراڭ و ھەيىن ھەبە.

کەرب كورتاني چىنابە:

ئەڭ ژى وەكى گۇتنا دنه لى، وەكى كەرب كورتاني تەنلى نابە كار، دېنى مەرۆڤ وى بكاربىنە. ب كورتاني كەر باش نابە، پېشى ج بە، ئەوھە.

کەركەقە، خۇددىيەن وى تەرييا وى يە:

كەر دەھەن ئەردى، ب تەرييا وى دگرن و رادكىن، ژېھر كوتۇ دارى دن، وى تەڭ نالشىنە. كو مەرۆڤ ژى تېكەفە تەنگىي، دىسا يى ئالىكارىبا مەرۆڤ بکە، يېن ھەرى نىزى مەرۆڤە. يان لاۋى مەرۆڤ ئان قىزما مەرۆڤە، يان ژى ڦانا مەرۆڤ و خزمى مەرۆڤەن. ئەو ژى تونەبن ھى نۇو ھەڭل و ھۆگرن. دىسا، دەولەمەندىيا مەرۆڤ ھەبە، ئەو ژى مەرۆڤ رادكە سەر پىان.

کەرجارەكى دەھەقە ھەربىي:

وەكى د گۇتنىيەن دن ده ژى دىيار دبە كو، ئازالىن ھەرى پى ئاقلن ھەرى كۆر فىيم، كەرن. لى كەر ژى جارەكى دەھەن ھەربىي، جارا دودويان ئەو ژى خۇھ ژ ھەربىي دپارىزىن و دجىيەكى دن رە دەھەرن. ئەڭ يەك ژبو شاشىيەن كو ھەنەك مەرۆڤ لسىر ھەڭ دەن ئان پر جاران دوبارە دەن، ھاتىيە گۇتن. مەرۆڤ جارەكى شاشىيەك كر و پى ھەسىا، دېنى جارا دودويان مەرۆڤ نەكە.

که رج زانه شه فران ج يه؟

وهکي دېيژه "که رج زانه خوشاش چيه". ئەف ژى يا كوردى يه كو دېيژه "که رج زانه شه فران (سافران) ج يه". وهكى بويژ خويابى، لى ئەسلۇ واتەيا وي "که رن زانه خوشاش چيه". ژقى هوكمى ژى دكەفە نافا گۈتنىن پىشىان.

که رههفت ئاقزەنى دزانه، دھەرە به رئافي هەميان ئېير دكە:

ژ كەرى دەبەنگىز تو ئازال خويما نابىن ئان يېيىن د جواكا كوردان ده، ئازالى ھەرى دەبەنگ ئەوه و يېي پر تى بكارنانىن ژى ئەوه. ژبۇ وي يەكى يه كو د گۈتنان ده پر ناڭدارە. ھەروها مەرۆڤىيەن نەزان و دەبەنگ تم ب كەرى ھاتىيە نىشاندان و شىرۆفەكىن. ئەف گۈتن، ژبۇ سەلاندى دەبەنگىي كەرى ھاتىيە گۈتن.

که رهه دەرە كودەرى كورتاني وي ھازرە:

کەر كو دەما ھەرە كارەكى ئامۇرۇيىن وي كورتاني وي يە. ئەو ژى تونەبە نكارە تو كارى بکە. ديسا، وهكى كودەرى كەر كەرە، ھەرە كو دەرى تەنلى بارلى تى كرن، وهكى دن ژ تىشەكى رە نابە. مەرۆڤ ژى كو كارەكى بکە دەپ ھاجەت و ئامۇرۇيىن وي كارى ب مەرۆڤ رە ھەبە. ھونەرمەند كو ھەرە كودەرى، ب ئامۇرۇي كارى خود تى ناسىرىن و دەپ ھەرتىم پېرىدە.

کەر ئېيلىسە، دەرمان وەريسى:

ئىيىزار د وان گۈتنىن دن ده، دېيژە كورتان تەنلى كەرى ناكە كەر، دەپ ۋەريسى و بار ژى ھەبە. ئەف گۈتن بەرسقا وان گۈتنانايە. دەما مەرۆڤ كارەكى بکە ئامۇر ھەبە وي كار بىمهشە.

کەركەرە، د جىيەكى د دكەفە ھەرىي، ھەفت سالان د ورە ناچە:

مەبەستا ۋى گۈتنى كو كەر ژخوھ كەرە و ژبۇ تىشىن وها كو نافىكە كا وي ژ ھەرىي چاوا خەلاس ببە. لى مەرۆڤ نە وهكى ئازالانە، بىكىن و ژ تەنگاسىيان ب وي فكرا خوھ خەلاس بىن. ھەكە مەرۆڤ نەفكىن و سەرى هلنەدن ژ پەرسگەرىيەن خەلاس نابىن. ژخوھ د نافىبەرا مەرۆڤ و ھەيوانان د جووداتى "سەرھەلدا ناب فكە" د.

کەرکەرە ناکەقە ناڭ ئاقا كۈور:

كەر، ڙ بلى دەبەنگىيا وي، ئازالى هەرى نەزان، كەتى و بن دەست ڙى تى دىتن. ږبەر
وي يەكى دەما تىشەكى كو هەر كەس پى بىزابىه دېيىن "كەر ب كەريا خوه دزانە".
ئىۋار د ڦى گۆتنى دە وەكى دېيىن، ڦى ھەر كەس بىزابىه كو، جىھى كۈور د ڦى مەرۇف
پىدە نەرە. ئان جىھى كو مەرۇف تىدە وندابە، ڦى مەرۇف خوه ناڭىزى.

کەرکەت ھەرىي، خوددىي وي ژەمەمۇيان قۇچا خترە: کەر، كۆكتە، ژخۇھىدى بىيىتەكەس ب قىسۇر تونە:

لسەر كەرە ھاتىھ گۆتن، لى د جىاڭى دە ڙى وھايە دەما مەرۇف بىكەفن و ڇاربن،
بەلەنگاز بىن ئان تىشەك بى سەرە وان، يى ھەرى نىزىكى وان، ل وان خۇھىدى
دەردكەفن. ديسا، بەرسىيارىا وان ڙى ھەيە.

کەرنابە قوربان، بەا كەرى دېھ قوربان:

كەرنابە ھەزكىن و گۇشتى وي نايى خوارن، ږبەر وي يەكى ڙى نابە قوربان. لى
بەھاينى وي ئان دراڭىن ژ فەرۇتنا وي تى، دېھ قوربان ئان مەرۇف دكارە بەدە خزانەكى ږبو
خىرە. مەرۇفييەن بەلەنگاز ڙى دەما بىنە كوشتن ئان تىشەك پى وەرە، روومەتەك وي،
وي دەمى چىدبه.

کەرا بارى تە نە لىيە، نە چۆكى، نە ھۆشكى: وەكى كو پىوەندىيا مەرۇف ب تىشەكى رە تونەبە، ڦى مەرۇف تىكلىا خوه ڙى نەينە، دېھ كۆ ئە و تىشت سەرە مەرۇف تىخە تەشقەلەيى.

کەران بىدە كەرمىيان، ڙىنان بىدە ڙىن مەرىيان:

كەرى بىدە كەرمىيان داكو روومەتا وي بىگرن. ڙىنى بىدە ڙىن مەرىيان دا كۆ ئە و ڙى
روومەتا وي بىگرن. ج تىشىن پىوستىيا مەرۇف پى ھەبە، كو دەما تونەبەن مەرۇف ب ئاخ و
خۇھىزىا وان تىستانە و ھەكە مەرۇف وان تىستانَا وندابە و ديسا بىدەست خىستە ملاڻ
روومەتا وان تىستانَا پر دزانە.

کەری د بۇھوركى دە بىكەقە، جارەك دن د وررە ئارە:

ئەڭ گۆتن ژى وەكى گۆتنىن دىن. ئىزىار ژى روومەتا ئەزمۇونى دەردەخە ھۆلى. هەكە مەرۆڤ جارەكى د بۇھوركى دە كەتبە ئەردى، مەرۆڤ ھىن دىبە و جارەكە دن د وى بەھورى رە دەرباس نابە ئان مەرۆڤ دەرباس بىبە ژى مەرۆڤ ھى پەر ب ئازمۇون و ئەولەكارى دەرباس دىبە.

کەری كەر، سى جاران د ناڭ ھەرىي دە رانازى:

ئەڭ گۆتن ژى، شاشىيەن كۆ مرۆڤ بىكە و ژى فيئرى بىستىنە فەدبىيەز. هەكە مەرۆڤ جارەكى ئان دو جاران ھەمان شاشىيە بىكە و مەرۆڤ جارەكە دن ژى لى ھاى نەبە و ھەما شاشىيە بىكە نەخود مەرۆڤ ژ كەران ژى ب شۇوندەتەرە. گۆتنىن ب ۋى ئاوايى پەرن، لى ھەر يەك ژبۇ لەت و لباتەكى ھاتنە گۆتن.

کەری مرى ژگور ناترسە:

گەلەك گۆتنىن پېشيان لىسەر مەرۆفان و لىسر جەقاكى ھاتنە گۆتن، لى ب پرائى ژى نافى ئازالان ھاتىيە بكارئانىن. وەكى ۋى گۆتنى، دەمما مەرۆڤ تىشەكى ب ترس بىكە ئان تىشەكى قەددەخە بىكە، مەرۆڤ بىرسە. هەكە يەك تىشەكى مەترىسى نەكە و ژ خودە ل مالا خود روونى، ژ خود ناترسە. ھەروها مەرۆڤ دەكارە بېيىزە كۆ مەرۆفييەن لەۋا وان ھەبە، ژبەر كۆ تم ب گۈومانا كارى وان راست ھەرە نە و دىرسىن. مەرۆفى كۆ بىرىقە نەچە ژ خود نالكومە و ھەروها خەلەتىيان ژى ناكە. مەرۆفييەن كۆ كار دىكەن و ب تەڭگەر بن، ھەر وها خەلەتىيان ژى دىكەن و ئەن يەك ژى ماق وانە.

کەری پېرىز، بۇو خوارى گوران:

وەكى كارى پېرىز با بە ژ رەق خود دەقەتە ئان پەر ل پېشىي دەھەرە و تەئى دەيىنە. دەمما تەننى بىيىنە ژى، پېشى، گور چاۋى خود بەرا وى دەدە. مەرۆڤ ژى كۆ تەننى بىيىن تەپارا دەزمنىن خودنە، ئان پارا مەرۆفييەن دەزبەرن كۆ وان تونە بىكەن. ھەروها يېن ل داۋىي ژى بىيىن ھەمان تىشت تى سەردى وان.

که‌ری رهش، لبه‌ر دانین کاشا لی ژبه‌ش، گوت، م داشتی خوهش:
شام شه‌کره لی ودلا تی خوهشتله. جهی کو مرؤف لی چیبوبه، مرؤف لی مهزن
بوبه، لسهر ئه‌ردا وئی لیستبه، ئه‌قین د سه‌ری مرؤف ره دهرباس بوبه، جیهی کو مرؤف
لی نان و ئاڭ خواربە، تو تشت ودکى وئی ده‌ری نه خوهشە. تو دخوازى زېران ب قاسى
گرانيا مرؤف بده مرؤف، دیسا تم و تم ودلا تی مرؤف د قونجکەك دلى مرؤف ده جييە دگرە
و هەتا مرؤف ھەبە ئەو ژى ھەيە. مرؤف بمرە ژى ئەو ھسەرت دكەفە دلى زارۆكىن
مرؤف. ھەكە زارۆكىن مرؤف و نەفيین مرؤف ئەو ودلا تى نە دېتىن ژى ودکى کو ژ خويىن
دەرباس دبە د رەھىن وان ژى جييە دگرە. ودکى قى گۇتنى کو دبىزە، كەر ب كەريما خوه
زانه کو ودلا تی وئى ژ قالكى ژبه‌ش گەله‌كى خودشتەر و ب تامىزە.

که‌ری خوه رند گرېيدە، پاشى ل خوهدى بوهسنه:
ودکى دبىزە، دفيچ مرؤف ل تشتىن خوه خوهدى دەركەفە، دوورە مرؤف بسىپىرە
خوهدى. ئەسل ئەوە کو مرؤف كارى خوه بەمەشىنە و نەسپىرە قەدەرى.

که‌رۇ نەمرە بەھارتى، پىرى نەمرە پنچارتى:
تشتەكى کو ھېقىيا مرؤف د دەمەكە نېزىك ده ژى تونبە ئان تشتەكى کو ب خوه
ئان خوهزايى چىببە و مرؤف ل بەندە بەينە، يان ژى مرؤف ژ ھنەكان رە ببىزە، ل
بەندە بەينە. وئى دەمى ئەڭ گۇتن تى زەپىن کو ھى دەما قەومىنا وئى تشتى پر دوورە.

کەس ئاقلى خوه نادە ب يى كەسى:
ھەر كەس ژخوه رازى يە و ھەر تشت ب وئى راستە. كەس نابىزە "وەلەھ ئەڭ كەس
ژ من چېتى زانە" ئان ھشى خوه د بن يى مرؤفان رە نابىنە.

کەس بى سەلا نابە مەلا:
ھەر كارەك پەروردەھىيەك وئى ھەيە. كەس كى ژ نەدىتى و بى پەروردە نابە
ئەھلى وئى كارى و نابە پېشەكار.

کەس ب کورتیلان تىر ناخوه:

وسا زى تى گۆتن، "هەكە ب کورتیلان مروقق تىر بخوارا وى گافان ببۇيىغا ناخايى گوند. هەروها مترب ژى ببۇونا بازىرگان". دەنە دەرى دە تى گۆتن كو دەنە مروقق كارەكى خەباتەكى بکە ژبۇ ژيانى، نە كو مروقق تەل بەندە پارىكىن دەستى خەلکى بە. هەكە مروقق وەها هىن ببە مروقق وەكى دەبە تەبى مروقق و هەتا مروقق بەرە ئەو يەك ژ مروقق نارە.

کەس بىزنا گوري بەرنادە ناڭ پەزى خوه:

بازاھىن كو ژ مروقق رە خسارىن، دەنە مروقق نەكە. وەكى پەزكى مروقق هەبە و مروقق بىزنىكە گوري بەدە ناڭ وان. داۋىي ئەو پەز گش گوري بىن. ئېرۇ ژ فى يەكى رە دېيىژن "وېروس"، كو وېروس كەتە گيانا مروقق، نەخودشى دەستپى دكە و ھەر دەھەرە پە دەبە. هەروها ل ناڭا جفاكى ژى بەلاڭ دەبە. دەنە مروقق نەھەيلە نەخودشى تىكەفە ناڭا گيانا مروقق و ناڭا ژيانا جفاكى.

کەس دلى خوه ب مرييان خوهش ناكە:

مرن داۋىا ژيانى يە. ژيان ب ھەر كەسى خوهشە. ھەر كەس دخوازە خوهش و ھەر بىزى. كەس دلى خوه ب مرييان خوهش ناكە و نابىيژە "خودزىيا من ب وي".

کەس ژىھەر مالى خوه نەكەتىيە شەرى كەسى:

وەكى دېيىژن، دنیا يَا بەرژەوەندىي يە. هەكە ئالىكارى يەك ھەبە ژى ژېھەر بەرژەوەندىيا ژيانا مروققانە. پىوسى تونەبە و بەرژەوەندى ئان دۆستانىيا خزمى تونەبە كەس دبەر كەسى دە ناكەفە شەرى كەسى.

کەس ژنهيارى خودە نابىيژە، بلا خودى تە خەلاس كە:

نەيار، ئان نە دۆست، ئان دېمن. دەما دېمىن مروقق ھەبە تم مروقق نەباشىا وى دخوازە و مروقق دخوازە كو نە د تەندورستىي دەبە. هەروها مروقق ل با خودى ژى ژېرە دئايان ناكە.

کەس نابىيّزه دەويٌ من ترشە :

ما كەس دبىيّزه، "ماستى من ئان دەويٌ من ترشە، هوون نەكىن ها..!" ئەف تىشتكى خۇدزاپى يە. ھەكە مەرۆڤ بخوازە مالى مەرۆڤ بى فرۇتن، دېنى مەرۆڤ پەسىنى وى ئى باشىي بىدە ئان مەرۆڤ وى خەراب خويا نەكە. ھەكە مەرۆڤ بىيّزه "ماستى من ترشە"، مەرۆڤ دى تۈپى باقىيّزه. ھەروها ژ شەخسان و جىاڭى رە ڙى وھايە. ھەكە گىرسەيەك ژ خۇدەر بىيّزه "ئەم نەباشىن" و ۋى يەكى ھەرتىم بى لېپ بىكە، ئەو دېھ وەكى سىنجەكى و د ھشى مەرۆڤان دە بجىيە دېھ. ژ رەخنەيى ب دوور دەكەفە و دېھ وەكى "نالەتەكى" لىسەر وى گىرسەيى.

کەس نابىيّزه كا باقىٌ تە، ھەر كەس دبىيّزه كا دايىكا تە :

دگەلەك گۇتنان دە، ڙىيەرك و وارى مەرۆڤ، دايىكا مەرۆڤ خويا دە. ياكو مەرۆڤ مەزن كريي ئان ڙى چىبۈوبىه، خوين وى دكشىنە. ئانگۇ كەس نابىيّزه "تو ئا نەما ل ۋەرە، نەخوھ تو ژ ۋەرە"، ھەر كەس دبىيّزه "تو ژ كو و كى يە".

کەس ناكەقە گۇرا كەسى :

ئەفە لىسەر خىر و شەرا دنیاپى ھاتىيە گۇتن كو كەس ژ كەسى رە نمېيّز ناكە، كەس ژ كەسى رە نارە ھەجى ئان كەس ژبۇ كەسى خىران ناكە. لەورە دبىيّزەن، ل وى دنلى ھەر كەس لىسەر گۇرا خوھ دى روونى و ژ گونەھىن خوھ ئان خىرپىن خوھ تەنلى بەرپرس بن. ھەروها تەڭەرپىن كو مەرۆڤ ل دنلى دەكە ڙى وھانە. ھەكە نە وەا بۇويا گەلەك كەس دى تەڭلى كارى يېن دن ببۇونا و وى خوھ بەرپرس بىدىتانا. لى ئەم بېيىن كو د دنلى دە ڙى دبىيّزەن "يېن كو كەشتىا خوھ خەلاس كر كاپتانە".

کەس ناخوازە كەس ڙى چىتىبە، ھەر كەس دخوازە لاوى وى ڙى چىتىبە :

مەرۆڤ ناخوازە كو كەس ژ مەرۆڤ چىتىبە، ئان ھەنەك ژ مەرۆڤ رە بىيّزه فلانكەس ژتە چىتىبە. لى دراستىن دە ھەنەك ژ ھەنەك مىسۇگەر چىتىبە. لى بەلى، دەمما كو لاوى مەرۆڤ بە، مەرۆڤ دخوازە كو ھەنەك بىيّزەن "لاوى تە ژتە چىتىبە". لەورە دەمما وەا بىيّزە، دوئى باشىي دە پارا مەرۆڤ ڙى ھەيە، لەورە باڭلاو مەزن دەكە و ل با وى ئەددەب دېھ.

کەس نکارە قسمەتی کەس بخو:

ئەڭ باوھریەكە ئۆلى يە، لەورە ئىرۇ ئەم دېيىن كو گەلەك كەس رسقى ھەكان ب
دارى زۆرى دخون و ژ وان رە ژى دەمینە. لى دياوھریا ئۆلى دە دېيىن ھەكە وەا بە ژى
دیسا ئەو رسق نەيى مەيە كو ئەو دخون.

کەس ئاقلمەند پەيچى خوه دېيىھە نوو دېيىھە:

دەما مرۆڤ دنافا جقاتەكى دە بېھىچە، دېنى مرۆڤ پەيچىن خوه بېھىچە ئان مرۆڤ
زانبە خسارا وى و سوودەيا وى چىيە. ھەكە مرۆڤ د داويا پەيچان دە لى ھاي بېھ ژخوه
پەرە ناكە و خسارا چىببە، دې كو مرۆڤ نكاربە ۋەگەرىنە. مرۆڤىن ب ئاقل دېنى ل
پەيچىن خوه بىتكەن و بېيىن.

کەس بى کەسان تونەيە:

بى کەس ژخوه كەسەكى وى تونەيە، ناف لسىرە. ئىزاز كەسى كو بى کەس بە
مرۆڤىن دن ژى رومەتى نادىنى. ژبۇ كو مرۆڤىن د تەنگاسىيى ده ژى، كەسەكى ئالىكارىا
وى بىكە تونەيە.

کەس بى ئاقل، زمانى وى ژىرە دژمنە:

كەسىن ب ئاقل زمانى خوه پەر بكار نايىن. لەورە هندكى دېھىقەن و پرى دكىن.
لەوما دېيىن، "زمانى بى ئاقلان ژ وېرە دژمنە". ھەكە مرۆڤ پەيچە مرۆڤ هندكى
دكە، مرۆڤ پەر بىكە ژخوه دەما پەيچى ژى كىيم دې.

کەس بىكەفە لەيىستكى وى ملان ژى ھلادە:

ودكى ميناكىن گۈتنىن دنه. كو مرۆڤ كارەك كر و كەتە تەنگەرەكى، دېنى مرۆڤ
خسارا وى كارى بىدە بەر چاقيىن خوه. كو مرۆڤ ب دلى خوه تىكەفە، دېنى ج ئاستەنگى
ل پېشىيا مرۆڤ بن، مرۆڤ سىنگا خوه بىدە بەر. لى كو مرۆڤ سىنگا خوه نەدە بەر
ئاستەنگيان ئەو ئاستەنگى ژ ھۆلى رانابن. ما دې كو مرۆفەك تىكەفە داوهتى و د
داوهتى ده خوه كل نەكە ئان نەلىزە.

کەسی چاڭىرچى، كەرى بار دادبەلھىنە :

وەكى كەسى كۆبرى بىبە دكارە هەر تشتى بکە. دنالا قان تشتان دە دزى، كوشتن و تاھدىيى، نەباشى هەتىد. كەسىن ھەرتەم چاڭىن وان ل پەي تشتنان بىن كۆ ژخودەر بىن مال، ئەو كەسانا، ج بىدەست وان كەفە، تەخسىر ناكىن و دەست دەن سەر. ل با وان كەسان "تابۇون" تونەيە. هەنەك دېيىز، وان كەسانا گۈرپىن بەلاش ڙى بىبىن وى بېيىز، "ئەو ڙى ڙى من رە".

کەسی دى و باڭ وى چىنەكە، چاخى وى چىكە :

ئەڭ ڙى تى واتەيا كۆ پەرەردەھى دەقىقەز پىشى ڙ دى و باڭ بە، كۆ جەن خۇھ بىگەرە. لى دەما كۆ دى و باڭ چىنەكە، وى دەمىيى بىيىن دەرقەيى وان دەقى چىكە. ئان دى و باڭ زارۆكىن خۇھ چىنەكە (پەرەردە نەكە) وى دەم وان پەرەردە بکە.

کەسی گاۋەكى بەر بەر قە وەرە، تو دو گاۋان بەر قە ھەرە :

قى گۆتنا، ئاشتىيى فەدبىيەز. دەما، مەرۆڤن ڙەفدوو نەخۇھش بىن ئان د ناقبەرا وان دە شەر ھەبە، دەقى ھەنەك وان بەر بەھەق بىن. لى بەللى پىيۇستە كۆ ئالىيەك گاۋەكى بەر ب ئاشتىيى فە باقىيەز. دەقى گۆتنى دە تى گۆتن كۆ دېمىن مەرۆڤ گاۋەك ئافىيەت ږبو ئاشتىيى، دەقى مەرۆڤ دو گاۋان باقىيەز، نەكۆ مەرۆڤ وى گاۋى پاشدە فەگەرينى و تىتەكى نە پەززىنە.

کەسی ڙەشتا خۇھ تىير نەبە، ڙىمالا خەلکى تىير نابە :

پىشى دەقى مەرۆڤ ب ئاوايىەكى راست و بنگەھىن رەوشى خۇھ باش بکە، نەكۆ چاۋى مەرۆڤل دەرىيى خەلکى بە. ب پارسەكىيى مەرۆڤ تىير ناخۇھ. دې بە كۆ رۆزدەك ئان دو رۆزان مەرۆڤ ب نانى خەلکى تىير بخۇھ، لى داوى نايى. دەقى مەرۆڤ كارى خۇھ ب خۇھ بکە و زىكى خۇھ بخۇھ تىز بکە.

کەسی کەت داودتی وی خوھ کل بکە :

میناکىن وەكى قى گۇتنى زى پرن. پر نىزى ھەفن لى بەلى، ھەر يەك ب شبانىدا بىزافەكى هاتىھ زمىن. ئەڭ گۇتن زى، وەكى كو مروقق دەما كارەكى بکە، دەقى مروقق ھەر تىشى، خسار و كارى بىدە بەر چاھىن خوھ. نەكۆ دەما مروقق تەقلى كارەكى ببە، مروقق بېيىزە "چما زۆرە". مروقق د سەرى دە خسارا وى بىدە بەر چاھىن خوھ. ھەكە مروقق نكاربە مروقق ز سەرى دە نەكە. لى مروقق بىريار دا دەقى مروقق ل خسارا وى كارى زى خودى دەركەفە، نەكۆ مروقق بىرەقە ئان گازنان بکە. ج رىبازىن وى كارى ج زاھىمەتىيەن وى كارى ھەبە دەقى مروقق بېھۈرەنە. نە وھابە ئەو كار ناچە سەرى. وەكى كو مروقق ڇبۇ دۆزەكى كەتە گرتىگەھى، دەقى مروقق نەبېيىزە "چما؟"، دەقى مروقق زانبە كو بەردىيەلە ھەر تىشى ھەيە و مروقق كەتە دىلانى بىي كىلكرنى نابە.

کەسی نە دەگۇقەندى دەبە، فيت رەقا سە :

يېيىن نە دبووېھەردى دە بن ئان نە تەقلى كارەكى بن، تم لسىر وى كارى دېھىيەن و وەكى كو باش دزانى نيقاشان دكىن. ھەنەك مروقق ب وى ئاوايى رەخنەيان ل مروققان، ل يېيىن بۇوېھەران دكىن. لى كو مروقق د بۇوېھەردى دەبە ئان ل با وى بە، دەبە كو رامانىن مروقق جوودابە.

کەسی نە ل مالەكى، نزانە ھەوالەكى :

کو مروقق نە د مالەكى دەبە مروقق نزانە رەوشادا وى مالى و نزانە كو ج پرسگەرىيەك ھەنن د وى مالى دە. ھەروھا مروقق نكارە ب ھېسانى چارەسەرىيى زى بېينە.

کەسی نەزان، وەك دارى بى بەرن :

کەسىن زانە ئان رەوشەنبىر، وەكى رۇنىيە دەن دەر دۆرا خوھ. بەرھەمېن خوھ و زانەبۇونا خوھ ب گەل رە دەن ناسىكەن ئان ڇبۇ كو گەل ب پېش كەف. بەر دەن. لى كەسی نەزان بەر (بەرھەم) نادن ئان سوودەيا وان ژ تو كەسى رە نابە. دار، كو نە ب بەر بن، ژ شىناھىيى پېشە تو سوودەيا وان تونھىيە.

کەس نەزان، وەك كەرى بى بارە :

دەپىن گۆتنى دە ژى وەكى كو مەرۆقىن زانە ھەرتىم خوه بەرپرس دېيىن و بارەكى دەد سەر ملىئىن خوه ژبۇ جەفاكى. لى كەسىن نەزان ژخوه نكارە تو بارى بدن سەر ملىئىن خوه، لەورە نكارەن. ژبۇ ھەر كارى دەپى زانەبوونەك ھەبە.

کەس پشتا وي تونەبە، سەرى وي تمى تەواندىيە :

"پشت"، ھىزما مەرۆف ئان ئالىكارى مەرۆف تونەبە ھەرتىم مەرۆف ب شۇوندە دەيىنە و وەكى كو مەرۆف سىيۇي بە، مەرۆف دنافا جەفاكى دە فەدىكارە، بىتسە. دنافا جەفاكى دە ژى كەسى بى كەس بن ئان ئالىكارىن وي تونەبن، مەرۆف ب چاڭى بەلەنگازان ل وى دەھىيەن و كەس ھەسابى وي ناكن.

کەس خەباتكار، نانى خوه ژكەفر دەرتىينە :

مەرۆقىن كو خوه بدن كار ئان دلخوازى كار بن، ژبۇ خوه خودى بىكىن ئان نانى خوه دەرخ، ھەر كارى دكىن. دەما مەرۆف ژكار فەدى نەكە، ژخوه ھىسانە كو مەرۆف كار بېينە.

کەسىن دىركان چىبىكىد، دزانە چەمبىل ب كوقە بىد :

گۆتنەكە ل ھەريما بۇتان تى گۆتن. كەسى كو فەنان بىكە دزانە رى، ژىرە، ب دەرھوان ژى بە، بېينە. دەما دەرھوان بىكە ژە ھەر تاشى رە جىھە دېيىنە. ب تۈرى دېيىن "يى كو منارە دزى دكارە تورەكى پىداكە". "كەسىن دكارەن چىبىكىن، دزانە چەمبىل ب كوقە بىن".

کەس دەستى جامىران نەگىرىتىيە :

مەرۆقىن جامىر ئان مەرۆقىن دەست ۋەكى ھەر كەس ژى ھەز دكە ئان ھەر كەس دلخوازە سوودىيى ژى ودرگەرە. كەس نابىزە دەستى خوه بىرە كو تو خسارى نەبىينە. ھەكە ئەف ژبۇ پەرەيان بە، ھى بىيەت مەرۆف ژى ھەز دكىن.

کەسی کەسان تونه یە :

ئەڭ گۇتن ڙى، وەكى "کەس ڙ كەسى رە نابە" يە. دفىٽ ھەر كەس ڙخودە ببە.
پەيشا "ئەگۈ" تىنە بىرا بىرا مەرۆڤ ڙخوه تەمنى رە كار بکە و نرۇڤ ئالىكاريا تو
كەسى نەكە. هلبەت ئەڭ گۇتن ڙ ئالى ھنەك كەسىن كەس ڙ جواكى ب دوور كەتنە ھاتىھ
گۇتن. ڙ ئالى كە ھنەك كەسىن تو ئالىكارى ڙ وان رە نەبۈويھ و ھەرتىم ئاستەنگى ل
پېشىا وان چىبۈويھ ھاتىھ گۇتن. دفان پەيھىن وسا دە، ئازادىا تاكە كەسى ڙى تى
زمىن.

کەسى نە گۆتىيە ئەڭ مالا دزان و قوماربازارانە :

وەكى "مالا دزان و قوماربازار تونه" يە. قوماربازار و دز ھەرتىم د تونه بۈونى دەنە.
پەرەيان نادن سەرھەۋدو و ملک ڙ خودە چىتاڭن. ج دكەڤە دەستىن وان ديسا ل
فالاھىي دەھەرە. يىن دزان ب تشتىن بەلا سەبەب، يىن قوماربازار ديسا د قومارى دە
دەھەرە. ږېھر كە د تىيدە تونھىيە.

كەسيب ڙ تونه بۈونى ڏچە خوھ بخەنقىنە، دېنە دەولەمەند وا كۆپ دە، با دېھ:
"ديسا شکر ڙەھرە، دېيىزە:

خزان دەھەرە خوھ دالەقىنە، دىنېرە دەولەمەند بەردى وى ل ورە. ئەڭ وەكى، ھەر
تشتى كە مەرۆڤ دەتكەرە، تەقەز ھنەكى دن ڙى دەتكەرەن. وەكى كە دەرد و كولىن ھەر
كەسى ھەيە، يىن دەولەمەند ڙى و يىن خزان و كەسبان ڙى.

كەسيب نە شىنانە، نە شايانە :

كەسب ئان خزان. مەرۆفييەن خزان نكارن تىشەكى بدن كەسى و ږېھر وى يەكى يە كە
نكارن بىگرن ڙى. د شاھيان ده ڙى چۈوين ھەيە و د شىنان ده ڙى. وەكى دېيىزە "نە
دۇخوھ و نە دەد كەسى".

كەسى ئاسانە، رۆژىن شلىيان دەست و پىيىن وان زوھانە :

كەسيب، دفىٽ گۆتنى دە وەكى يىن تماھكار ھاتىھ زمىن، ئەو كەسانا پەل خوھ
مقاتەنە، كەسب دەستى خوھ ناڭى جەن شل. يىن رەھەتىي نە.

کەشيش، ھەر رۆز کاتان ناخوھ:

ودكى مەلەيان، كو روومەتا وان د ناڭا جىقاڭى دە ھەبن و ھەر رۆز گۇشت دخون، ئان وسا ھاتىيە گۆتن. كەشيش ڙى ل با جىقاڭا خوه روومەتدارن. لى ھەرتىم وەا دۆم ناكە و مەرۆڤىن ھەرى ب روومەت و دەولەمەند ڙى، رۆزەكى بىرچى دەيىن. ئان مەرۆڤىن ھەرى ب روومەت و زانما ڙى جارنان دەكەن تەنگاسىي.

کەشكە، روويى كەبانىي رەشكە:

ب چەكىرنا تىشىتەكى و خوارنەكى، مەرۆڤ ب روومەت نابە. كەشك ئان شۇرۇپەيا چۆرتان (تەرھانا). و ديسا ھەر دەم مەرۆڤ وى شۇرۇپەيى ئان وى تىشى چىپكە ڙى، مەرۆڤ ڙى زېقىر دىبە.

کەقانى يا مەلۇونە يا ماھروومە:

كەقانىيا مالى يا ڙى ھەر تىشى بى پارە يان ڙى ڙى ھەر تىشى سەركەتى يە و ڙ دەرھەقى ھەر تىشى تى و شارەزايدە. ودكى كو مەرۆڤ ڙى كارەكى رە ڙىھاتى نەيى دېتن و يان ڙى ھەنەك مەرۆڤ ودكى فيتنەكار بېيىن.

کەقىرى ھاقيىنى باقىيىز داۋىيا كۈلىنى:

ڇىپۇ زەستەنە ئامادەكارى د ھاقيىنى دە تى كىرن. ودكى خوارن، كنج. ھەر ودكى كو تىشىن ھاقيىنى ھەيە و زەستەنە تونەيە، گش تىنە ھلئانىن. كەقىرى ڇى زەستەنە پېوست دېن.

کەقىرى ھوق، نەخن بەرانى تۆۋە:

بەران، د ۋەردى رېزا كو شتلى نەباتان تى چاندىنە. تۆۋە ڙى ڇخوھ تخومە. دەما كەقىرىن مەزن د بەرانان دە بن، ئەو تۆۋەن د بەرانان دە شىن نايىن. د ڇىانا جىواڭى دە، مەرۆڤىن ڇىپۇ كارەكى ھلېزارتى، دەپ زانما بن و كەسىن نەزان نەكەفە ناڭا وان. مىناك، ڇىپۇ لېكۈلە بۇويەرەكى، مەرۆڤ لېزىنەيەكى ھلەبىزىرە، ئەپ لېزىنە دەپ پېسپورى وى كارى بن و كەسىن كو د وى وارى دە تىشەكى نازانىن تىكەن لېزىنەيى، تەنلى دېن بار لىسەر ئەندامىن لېزىنەيى.

کەفرى مەزن تى ل كەفرى بچووك دسەكىنە :

ژبەر كو كەفرى مەزن هەسابى كەفرى بچووك ناكە و دېيىزە، "زخوه ئەزى دسەر وى رە بەيىسانى دەربايس بىم". لى كو هات و لى سەكىنى، زخوه رىپا وي تى برىن. تشتىن مەزن، ب ئاستەنگىا تشتىنە بچووك ل فەكسى دكەفن.

كىشىرۇشك ج قاس بىرەقە، ئەو قاس دتىلە :

كەفرۇشك ژ قاس بىرەقە، ئەو قاس خوه داتىنە و درەقە. ئانگۇ مرۆڤ ژ تشتەكى بىرەقە مرۆڤ ج قاس ب دوور كەفە ژى، مرۆڤ دېيىزە قەمى ھى نىزىكە.

كىشىرۇشك ج قاس بىمەلسە، وي گاڭەك زىيەد لى بىكەقە :

كەفرۇشك ج قاس بىمەلسە، وي گاڭەك زىيەد لى بىكەقە: كو مەش نە دۆمدار بە، زخوه رى درېز دبە. هەر كو مرۆڤ بىسەكىنە، دەم ژى و رى ژى پر دبە. بقى يەكى مرۆڤ ھى دەرنەنگ بگەيىزە سەرەن رىپا خوه ئان ئارمانجا خوه. دىسا وەكى كو مرۆڤ د پىشىيى دە ل ھەمبەر خەلەتى ئان شاشىيەكى دەرنەكەفە، هەر كو هەرە ئۇ خەخەلەتى وى پر بجىھە ببە و راستىكىندا وى ژى دزوار دبە.

كەفرۇشك دېزە، تاڭى دېزە و ھەردوو ژى دېيىزىن : يَا خوددى :

مرۆڤىن پر زوو ھەرن ئان پر دەولەمەند بن و يېن ھەندىك ھەرن ئان خزان بن، ھەردوو ژى ب ھەمان ھېيىنى نە. ھەنەك ژبۇ خوه خەلاس بىن، ھەنەك ژى ژبۇ زەفت بىن ھېيى دكىن. دبە كو يېن زولى دكىن ژى دېيىزىن "يَا خوددى". ھەر كەس ھېيى تشتەكى ژ خوددى دكە.

كەفرۇشك ژى جارنا ژ چىبا دخەيىدىن :

كەسىن ھەرى ژ رېزى ژى جارنان خوه و مرۆڤىن ھەرى مەزن دكىن يەك و ژى گازنان دكىن. وەكى تو باندۇرى ناكە ژى، لى گازنان دكىن.

كىشىرۇشكى نىئر و مى، خورتەك ژى وان باشقە دكە :

وەكى كو ژن و مىر دىن يەك دكارن پر تشتان بىن. "خورتەك" ئان "باز" ژى وان جەھى دكە و ھەسابى وان دكە.

کەقىرى گاران، كەقىرى قۇرۇزى يە:

د دیواران ده که فری هه ری مه زن یین قورزیان. د ریخستان ده ژی مرؤفین هه ری ب هیز، یین د ریوه به ری دنه. دیسا مرؤفین کو کار ژوان خه را دبن و ب وان چیدبن، د ریخستان ده ب روومه تن. وه کی دبیزن، "هه ر تشت د دهستی فلانکه سو دهیه" ئان "فلانکه س و فلانکه س تونه بین ئه و کار نامه شه".

که فری گران، ل جیهی خوه گرانه:

که فری گران ده ما د جهی خودده بس هکنه که س نکاره را که، لی ده ما ژ جهی خوه بی له قاندن، ئىدی دهه رکه. مرۆڤ ژی وهانه، ده ما مرۆڤ د تشه کی د ئىنیاتی بکه، مرۆڤ دی بس هر کەفه لی ده ما مرۆڤ خوه هنه کی سست بکه، ئىدی کە سین ل همبەر مرۆڤ دی ژ فی یەکی سو وودی وەرگرن.

که قریٰ ہاقینا راقینے کادنا:

نهف گوتن ڙي وڌي؛ تشتٽ هاڦين زٺستانى پيوست ديه. وڌي گوتنين دنه.

که و دزمنی سه‌ری قه‌ومی خوده:

ئەڤ گۆتن پر د نافا جەفاکا کورد ده تى بكارئانين. لەوره کەو، دەمما ب خودىيىن خودره دەھەرە سەيدى، بانگى كەۋىن دن دكە و وان دخە خەفلى. د جواكا کورد ده، پرى جاران مەرۋەپەن كوب گەلە خودره خائىنتى كرنە هەنن. وەكى ئالى دېمىن خوه جىھە گىرتە و گەلە خوه خىستنە كەمبىن. ئەڤ يەك ژى بۇويە سەددەمما شىاندنا كەھوى.

کهول رویی کهولی دخونه:

دبيژن، که و دزمونی قهومی خودنه، لی به لهی دفی گوتنه د وکی میر هاتیه خویاکرن ئان راست خویا دبه. وکی کو مرؤٹ گوتنه کر د دهرهه قی هنه کان ده دفی مرؤٹل بیش، وي بکه.

که وی چاڭ ترساندی زوو نامره:

که وی چاڭ ترساندی نکاره خود باقىيەت سەر خەفەك و دافكان. مەرۆڤىن کو دترسن ڙى، زوو زوو پېيل جەھى شل و مەترسى تىىدە بە، ناكن. ڇېھر وی يەكى ڙى تم رەھفۆكىن و زوو زوو ناكەفن نافا بۇويەران، ھەروها زوو زوو ڙى تىشەك ب وان نايى.

که وی چى، کەوان ل خوه دجىينە:

ئەڭ گۆتن ڙى لسەر باشيا کەوان ھاتىيە گۆتن. دەما کو دەھەرن سەيدى کو باش بن (لگۇر خودىيى وان)، وی بىن قەبە قەب و کەۋىن دن لخوه ۋەھەۋىن داكو تىيەفن دافكى. لى ئىزار مەرۆڤەن گۆتنى لسەر مەرۆڤان بېيىزە، تىشەكى جوودا دەردەكەفە ھولى. وەكى کو مەرۆڤى باش، ھەر كەس ڙى سوودى وەردگەن و ل دۆرى كۆم دېن، خوه پېيھە دەگەن ڇىرە دېن ھىز.

کەۋىن ليساندىنى، وەك كەلاندى:

وەكى کو مەرۆڤ خوه ڙى دزمەن خودرە دەينە، ڇخوه زكى وى ب مەرۆڤ ناشەوتە و وى مەرۆڤ بکۈزە.

كەھىيل، دېن مېرخاسان دە دېھەن:

ھەسپى كەھىيل ڙى ڇخودىي خوه فيم دكە. ھەكە زانبە ئەگىتە، ئەو ڙى ئالىكارىيا وى دكە. مەرۆڤىن ھىز، ئالىكارىيا مەرۆڤىن ھىز دكەن.

كلامبىيّر، کو دەستى خوه دانى بەرگوھى خوه، دزانە وى ج بېيىزە:

كەسەكى ڇبۇ كارەكى خوه ئامادە كربە و پەرەردە بۇوبە، ڇخوه ئەو دزانە وى ج بکە. ھەتا مەرۆڤ نىشانى دەستىپىكى نەدە، مەرۆڤ نزانە وى ج بب، لى كو مەرۆڤ بئامادىي بە و مەرۆڤ دستىپى بکە، ڇخوه مەرۆڤ دى زانبە کو مەرۆڤىن ڙكۇ و چاوا دەستىپى بکە.

کنجی ههقالان رودانهک، ههسپا ههقالان مهيدانهک :

ئەڭ گۆتن تەول ب تەول ھاتىيە گۆتن. دېنى دەرى دە ژى كنج ھاتىيە بلىقىرن. وەكى كنجى (لباس) ههقالان ل مروقق بە، روچ و داهنەكى مروقق دكارە لخوه بکە، لى يى مروقق بە ھەرتەمە.

کنجى باش، رەوشادىنيي يە :

كنجى خودشك ئان باش، ڙبۇ رەوشىي يە. مروقق پى دنالا مروققىن دنى دە ب وى ئاوايى باش ئان خەراب خويما نابە. تەنى رەوشە، لگۇر ڦى گۆتنى.

كنجى كەتە بەرپىنان، سەرى كەتە بەر شىرەتان، كىرى تىشتكى نايىين :
مروقق ھەرتەم نە ب شىرەتان تەڭ بگەرە ئان ل بەندىدا پەندىن مروققان بە. دېنى مروقق بخوھ ئافرينهر بە و ب ھشى خوھ تەڭ بگەرە. ھەكە ھەرتەم ب پەند و شىرەتىن مروققان تەڭەر ھەبە، كەسايىھتى ژ ھۆلى رادبە.

كراسى كسيىسە، قوساسى قوساسە :

قەساس، مروققى قەتلكرە. وسا تى فيمكىرن كو، ھەر تىشى وي ب پىغانە. ديسا وەكى قەساس ھەرتەم ل قەساسى خوھ دىگەرە. يەك قەساسى يەكى يە. ژ قەساس پىفە چاھى وي كەسەكى دن نابىنە.

كشتىن، بى فاشتىن نىنە :

بى دەنگى نە بى پستە پستە. ج قاس بى دەنگى ھەبە ژى، ديسا تەڭەرەك دى ھەبە و پستە پستە قوت نابە. د دوو قەماندىنا بۇويەران دە، بى دەنگى ھەبە ژى دېنى مروقق ھەسابى پستە پستە بکە و گوھدارى سەربە.

کتیبا مهريان پاشبهندى تى خوهنلن:

وەكى تى فيمكىن، دەرھەقى مروڤان دە پىشى تشتىن خەراب تى گۇتن. ئان د دەرھەقى مروڤان دە و چىبۈونا مروڤان دە پىشى، ژ چۈپىنا دەمى دە تى دەستې كىن. هەنەكى وەكى فۇرتان ژى تى فيمكىن، كۆ يەك بېيىزه "كەس نكارە ب من". يى هەبەر ژى بېيىزه، "بەلى وەلەھ كارن ب تە و كتىبا مهريان ژى باشېندى تى خوهنلن".

كتكىن زەمىن، دوونگىن قەلەو دخون:

وەكى دەم ب پىش كەتىيە و لگۇر دەمى خوارن ژى ئىدى دەولەمەند بۈوبىه، هەتا كەتكەن (پسىاك) ژى گۇشتى قەلەو دخون. ئىدى كەس ب تشتىن بەرى قايىل نابن، هەر كەس لگۇر دەمى بىرېقە دەھەرن.

كى بىرە قىامەت ل سەرى وي رادىبە:

قىامەت، دېيىزىن رۆزا كۆ دنيا خەرا دې و ماھىھەر ژى رۆزا كۆ هەر كەس لىسر گۇرا خەۋە رادىن سەر پىيانە. وى دەمى كەس كەسى ناسناكە و كەس زبۇ بەرزەوەندىيەن خەۋە نافكەرە، هەرۇھا كەس ژيانى و دنىي ژى نافكەر ئان هەر تشت خەلاس دې. ئەڭ گۇتن وەكى كۆ ۋىن فكىرى دەرە دەردىخە. ژېرکو دېيىزه دەما كۆ كى دەرە ئەو تەنەن وندا دې، ئان ژ وېرە تو تشت نامىئە. نە ژيان نە دنيا. مىن بخۇھ قىامەتە، ژ مىرى رە.

كى دىيا من مەھركە، ئەو باشقى منه:

ئەڭ تەنەن پەيچەكە واتەدارە. لى ب فۇرمىن وەكى دەن دې گۇتن ژى. باڭ و دى تو نەبن ژخۇھ زارۇك ژى تو نەيە. مىرى دىا كەسەكى، كى بە، ئەو باشقى وي كەسى يە. وەكى كۆ، كى ل مەرۆف خۇھە دەركەفە ئەو باشقى مەرۆفە.

كى ل دو رىيان دنهىرە، شاش دەرتى:

ئەڭ ژى زبۇ بىريارا مەشى يە. دەما مەرۆف نە ب بىريار بە زبۇ كارى خەۋە خەباتا خەۋە و مەرۆف دودلى بە، ژخۇھ كار بخۇھ ژى خەراب دەمەشە، و راستى دەرناكەفە ھۆلى.

کی ل هیچیا یاری مایه، بی ژن مایه:

وهکی کو یار، هنهکی بی بهختن ئان همزکرن بخوه ژی بی داوی يه و د داوی ده خەرابى ھەيە. ديسا وەكى کو، يار نە ژبۇ زەواجى يه، تەنى ژ هەزکرنا خۆرتانى دە دەبە. تى گۆتن کو داوايا ئەشق و ئەفینى كەرساتە.

کی نە شىئە، شىئە پى خودش تى:

يى کو نە شىئە بە، ب ھسەرەتا شىئىبۈونى و كىيفى يە. شىئە د واتەيا دلخوهشى و كىيفى دەيە. مەرۋەقىن ب ھەنەك بن ئى ب كېپىن ژىرە "شىئە" تى گۆتن. شىئە د واتەيا پەر گەرخىيلى ژى تى گۆتن ئانگۇ فەلە بالخ. كى تەنى بىزى، ب ھسەرەتا مەرۋەقىن پەرە. كى ب مەرۋەقىن پەر رە بىزى، ب ھسەرەتا تەننەتىي يە.

کی ژنېقى رە فەگەرە، نابە پوشمان:

وهکى، كى ژ نېقى شاشىي ۋەگەر ئە و نە پوشمانە. ھەكە هىن ببە کو د رىيما شاش دەيە و فەگەرە، ژ نېقى وى خسارا مايى کو بىدایا، خەلاس دەبە. ھەى كەتىيە خساريلى ھەكە بچووپىا، وى ھى پەر خسار بىدپىا.

کى شۇشبانە، ئە و پوشمانە:

شۇشبان ئان گافان. گافان لېھر دەواران دەمینە. دەوار ژخوھ نافى وان لىسەرن بى فييەن. ديسا وەكى کو يى تەنى لېھر كەران بە و سەروانى وان بە ئە و پوشمانە. دەبە کو د واتەيا، كى بەرپرسىyar بە ئە و پوشمانە ھاتىيە گۆتن.

کى وەفايە، ئە و برايە:

كى ب راستى تەۋى بىگەرە ئە و برايە، ئە و يى ھەرى باش و نىزىكى مەۋەقە.

کى دەرى لىيىش، وى دەرى قىزك، کى دەرى مرى، وى دەرى مەله:

وهکى، مەله و قىزك ب ھەۋەرە ھاتنە شباندن. قىزك ژى لىسەر مەرۋەقانە، مەله ژى. جەھى كو مەله لىيىن مرى ھەيە، جەھى كو قىزك لىيىن، لاش ھەنن.

کی دھری نانی، وی دھری رونی:

کی دھری کو نانی مرؤف، دھبارا مرؤف ژئ دھرکەفه، مرؤف خوه لى دگره و وی دھری
شین دکه، وی دھری رونی دکه. جھئ کو مرؤف لى تونهبن، ژخوه رونی ژئ لى چینابه.
ل کی دھری خوارن ھەبە و دھبار ھەبە، مرؤف ل وی دھری روودنى، بجىھ دبە.

کی دھری يەكىتى، وی دھری ژى رسق:

يەكىتى، ھەيىنهكە مەزن و گەورە تىنە. يەكىتى ھەبە ب ھەڤرە کار ژئ ھەيە، ب
ھەڤرە کار ھلبەرىنە و رسق پر دبە.

کيسو ھېكى خوه دخە بن ئاخى دېيىزه، كۈز خۇهدى رە دېيىبە وی دەرخە:

وەكى، دەما کيسو ھېكىن خوه دخە بن ئاخى، دېيىزه كەس نابىنە، تەنلى خۇهدى
دېينە، ھەكە ژ ويرە ژئ پىيۆستە بلا دەرخە. ئەڭ گۇتن ژئ تى واتەيا کو مرؤف تشتىن ژ
كەدى ۋ ژ بەدەنا مرؤفغان چىپۈونە، مرؤف وى تاشتى پر دېارىزە.

كۈلان تو جار ناكەقىن بىسەر بانان:

بان ئان خانى بلندن. كۈلان ژئ ژخوه ئەرددە. وەكى دېيىزن تشتىن بلند ئان مەزن و
ب نرخ توجار وەكى تشتىن بى نرخ نايىن دىتن و هەر دەم جووداتىا وان خويا دبە.

كۈنى بى رشى، ژكۈنە دەرە:

رشى ئان ستراخ. کو كۈن چىدىن، ژبۇ باران پىيىدە نە ھەركە و نەكەفە ھوندر،
ستراخان ژ وان رە چىدىكەن و ئاڭ پىيىدە دەھەركە، ئاڭى ھەنەكى دوورى كۆن دافىئىن. تشتىن
کو پاراستنە وى ساز نەبووبە، وەكى پاراستنا ئاڭاھىيەكى، ژخوه ئە و ئاڭاھى نە وەكى
ئاڭاھىانە.

كۈنى رەش پى نامووسى ناقى:

كۈنى رەش ئان كۈنى ئاخا، کو تىيىدە تۆردىا جواكى پر ب نرخە. دەما کو ئەشىرىدەك
تشتەكى ژ دەرفەيى ئادەتان وان بىبىنە، وی يەكى ئەفۇو ناكن. ب دېوارى ژ ھۆلى رادىن
ئان چارەسەر دىن. لگۇر وان نامووس ئەڭ يەكە کو مرؤف ژ تۆردىيى دەرنەكەقىن.

کۆر دمن، چاڭ زىرىنى دىن:
ئەڭ ڙى وەكى "كەچەل دمن پۇر زەريين دىن" د.

كۆرناسن، كەچەل باھسن:
مرۇقىيەن كۆر ڙېھر كۆه رەس وان ناسدىكىن و د نافا جەفاكى دە هەندىكىن ناسكىرى
نە. لى مەرقۇقىيەن كەچەل ئان گورى، تم بۇونە پېكەنلى ئان مازارا قەرفان.

كۆر ب دەسى كۆر بىگەرە، وي بىكەفە چالى:
كۆرەك، ڙخوه پىوستىيا وي و ئالىكاريي ھەيە. ئىزار مەرقۇق ڙبۇ ئالىكاريي يەكى كۆر
بىدە بەر وي، رەوش ھى خەرابە، هەر يەك وي خوه ب ئالىكى دە بکشىنە. وەكى كۆ
ھەگەر مەرقۇقەك د کارەكى دە نەزان بە، دەقى مەرقۇق يەكى زانە بىدە بەر وي داكو وي ڙى
ھەين بکە.

كۆرى بى دار، پىرى بى زار، ھەر دوو ڙى يەكىن:
وەكى كۆ، زارى كۆران ڙى دارى وانە. پىر ڙى هيپىزا وان تەمنى زمانى وانە. زمان
تونەبە، ڙخوه هيپىزا وان ئى خوه خوددىكىرنى تونەيە.

كوبەختى يېتىمان ھەبۈوپا، باشقى وان زوو نەدەر:
يەتم ئان سىيۇي. بەختى وان رەشه. ھەكە بەختى وان ھەبۈوپا وي ب دى و باڭ
مەزن ببۇنا. وەكى كۆ مەرقۇقەكى دخوازە، لى تشتى كۆ وي كارى تىنە ھۆلى مەرقۇق
وندا كربە و ڙېھر وي يەكى ڙى ئىيىدى كار راست نابە.

كودى دې دېمارى، باڭ دې فلهەنى باوارى:
كۆ دېيىا مەرقۇق دېمارى بە ئان نە دېيىا مەرقۇق ئى راستىن بە، ڙخوه باڭ ڙى گوھ ل وى
دەكە و باش ل زارۆكىن خوه نانىيەرە. زارۆك ڙى ڙېھر دېمارىي، ئىيىدى وەكى بەر ئى باقى
خوه ھەز ناكن.

کوده‌ر خواره، ئەو ده‌ر واره:

وهکى کو ل کو ده‌ر خوارن هەبە وى ده‌ر واره. "ل کو ده‌ر خوار ئەو ده‌ر ژىرە وار."

کودل نە ئىشە، دەڭ نابىزە:

ژېۋ دل نە ئىشنه دەقى مەرۆڤ دېشىي دە هەسابى خوه زانبە. لى لگۇر ۋى گۈتنى، هەتا دل نە ئىشە دەڭ ڙى ناگەرە. هەكە دل بىنیشە و ڙان بىدە جانى مەرۆڤ، وى دەمى دەقى مەرۆڤ بى ھەمدى خوه دگەرە. هەتا وى دەمى، مەرۆڤ دېيىن "چى من ڙى". جارنان تەقەز ئىش دگەيىزە جانى مەرۆڤ.

کوتە دا ئاقى، يال گۈنگى يال ناقى:

کو مەرۆڤ دەست ب كاردى كر، ئان زۆر ئان ھېسان، دەقى مەرۆڤ فەنگەرە و مەرۆڤ ببە سەرى. هەكە مەرۆڤ بېيىزە، زۆرە، وى دەمى مەرۆڤ نكارە فەنگەرە ڙى. ئان مەرۆڤ سەرى دە هەسابى خوه بکە، لى دەما مەرۆڤ دەستپى كر دەقى مەرۆڤ ببە سەرى.

کو ترسا گور ڙبارانى ھەبوويا، وى كوركەك ڙخوهرە چىيىكرا:

مەرۆڤىن بى ترس، جارنان هەسابى ترسى ڙى ناكن، هەسابى ئاستەنگىيان ڙى ناكن ئان دسەرى دە دەتكەن و ئەولەكاريا خوه دگەرن. ب تەركى دېيىن "کو ئەم ڙ ھەسن بترسىيانا ئەم ل ترىيىن سوار نەدبوون".

کو مەرۆڤ ڙىيەكى فىيەم نەكە، ڙسەدى ڙى فەھم ناكە:

فييەكەن ڙ هشە و ب گوھدارىكىنى يە. نە تەنلى ڙىيى كو فەدبېيىزە. هەكە گوھدارىكەن هەبە، دەما كويەك بى گۈتن بەسە.

کو قازى نەبە، كومى خوه ڙخوهرە بکە قازى:

وهکى کو نىازا مەرۆڤ هەبە مەرۆڤ دكارە تشتتا بکە. نىازا مەرۆڤ راست بە، نە ھەوجەيى کو مەرۆڤ ھەرە جەھەكى دوور، مەرۆڤ ل دلى خوه گوھدارى بکە بەس.

کول دبن بزرووز، دکه‌فون مه‌ریان-

کول ل مه‌رفی باش دگه‌ره-

کول و دهد، نشی نه‌مری مه‌رفه:

کەل ئان ڙان و دهد، یئ کو دبینن و دزین زانن کو ج قاس گران و زۆره. ڙبهـر
کولان، مرۆـڻ دیـهن دـبن و دـکـهـفـن رـهـوـشـیـن خـهـرـابـ، هـتـاـ کـوـ دـکـارـنـ خـوهـ بـکـوـژـنـ ڙـیـ.
مرۆـڻـیـنـ باـشـ کـوـ ڙـبـهـرـ مـرـۆـڻـ وـ خـهـرـابـیـانـ پـرـ دـفـکـرـنـ، تمـ بـکـولـنـ.

کولا سی، ذکی گور دهـیـه:

کـیـ زـۆـرـ لـ مـرـۆـڻـ کـرـبـهـ، کـیـ تـاهـدـهـ لـ مـرـۆـڻـ کـرـبـهـ، ڙـبـیـراـ مـرـۆـڻـ نـاـچـهـ، هـهـرـتـمـ دـ دـلـیـ
مـرـۆـڻـ دـهـیـهـ وـ رـۆـڙـهـکـیـ مـرـۆـڻـ دـخـواـزـهـ بـهـرـسـھـاـ وـیـ تـاهـدـیـیـ بـدـهـ.

کولـفـهـتـ، کـوـهـهـیـهـ پـاـرسـوـ خـواـرـهـ:

ڙـبـوـ زـارـوـکـیـنـ پـرـ یـئـ مـالـبـاتـیـ هـاتـیـهـ گـوـتنـ. زـارـوـکـ پـرـبـنـ ڙـخـوـهـ خـوـهـدـیـکـرـنـاـ وـانـ لـسـهـرـ
پـشتـاـ دـوـ هـبـانـهـ، ئـهـوـڙـیـ دـیـ وـ بـافـنـ. خـوـهـدـیـکـرـنـاـ وـانـ پـاـرسـوـوـیـ مـرـۆـڻـ خـوارـ دـکـنـ ئـانـ
مـرـۆـڻـ کـالـ دـکـنـ. جـارـنـاـ دـبـنـ پـرـسـگـرـیـکـیـنـ هـهـرـیـ مـهـزـنـ کـولـفـهـتـ لـ هـنـ دـهـفـهـرـانـ دـوـاـتـهـیـاـ
"رـیـسـکـ" دـهـ تـیـ بـکـارـئـانـیـنـ. کـولـفـهـتـ وـ کـولـفـهـتـ نـهـ دـ هـهـمـانـ وـاتـهـیـ دـهـنـهـ. کـولـفـهـتـ،
کـهـسـیـنـ مـالـبـاتـیـ نـهـ.

کولـفـهـتـ شـوـورـیـ دـوـ دـهـقـهـ، لـ پـشتـاـ مـیـرـ:

کـولـفـهـتـ، دـفـیـجـ دـهـرـیـ دـ ڙـیـ وـمـکـیـ ڙـنـ خـوـیـاـیـهـ. هـهـکـهـ ڙـنـاـ ئـهـگـیـتـهـکـیـ هـهـبـهـ، ئـهـوـ ڙـیـرـهـ
دـبـهـ پـشتـگـرـیـ وـ دـبـهـ ئـاسـتـهـنـگـیـ ڙـیـ.

کـولـیـ خـوارـ، بـهـرـشـوـنـ نـابـهـ:

کـولـمـ ئـانـ دـهـسـتـیـ ڙـ لـیـخـسـتـنـیـ رـ ئـامـادـهـ. کـوـ خـوارـ بـهـ جـهـیـ خـوهـ نـاـگـرـهـ. کـوـ مـرـۆـڻـ
نـیـشـانـاـ تـفـنـگـیـ خـوارـ چـیـبـکـهـ، گـولـلـهـ ڙـیـ نـارـهـ جـهـیـ خـوهـ. "شـوـنـ"، چـوـوـیـنـهـ. بـهـرـ ڙـیـ
کـهـفـرـهـ. کـولـیـ خـوارـ نـکـارـهـ بـهـرـ بـاـفـیـزـهـ.

کوم ههبن، پاچک زهفن:

تشتنه بنگههین کو ههبن یى روشك، هيستانن کو مرؤف پىقە دهينه. يا گرنگ، يا بنگههينه. ميناك ژبۇ مرؤف خوارنا خوهش بخوه، كار ههبه بەس. کو كار ههبه و پەرە بىن، هەر كەس دكارە خوارنا خوهش بخوه.

کومان دهينن، پرسا زى بىن:

کوم، هەرتم ب مرۆڤان رەيە و دسەرى وان دەيە. ئەڭ گۈتنا کو ب واتەيا مەجاز هاتىيە گۆتن، هەكە مرؤف راست بېيژە، دەقى مرؤف كومى خوه دهينه کو ھشى مرؤف تىرە خويما بىه. کو بى وى سەريي کو كوم تىيەيە، ج فكريە و ج دەش رە دەرباس دې. وەكى دەما مرؤف، پىوست بە راست بېيژە، کوم ژى بکە شاهدى خوه. دىركى دە دېيىزەن "وەرە ژ كولەھى من بپرسە".

كومى راستان، تم قەتىايى يە:

وەكى کو مرؤفى راست، تىر ناخوه ئان هەر تم خزانە. مرؤفى راست و نە فەنهك بن، ل ھن دەفەران جەپ وان تونەيە. دىقاكىن کو پر ژ دەرەوان ھەزدەن دە ئەڭ گۆتن راستە. دەما مرؤف گوھى خوه نەدە راستىي ئان ژ راستىي ب دوور بسىكىن، ھلېت وى كومى راستان ژى قەتىايى بە و جلىن وان ژى دى چرىيائى بە. ژېھرگو وى دەمى ئىيرش ل مرؤفييىن کو راست دېيىزەن تى كرن.

کورى بى وار، چاڭل دەرە:

کو جەپ مرؤۋى لى بنهجىيە بە، نەيى مرؤۋى بە، مرؤۋ روومەتا وى ناگىرە و مرؤۋە هەرتم خوه ل خەربىيى دەھەسبىنە. ديسا وەكى کو كورى نەزەوجى بە و نەبووبە خودى مال هەرتم چاڭل دەرە.

کوری چى، ناڤى باقى خراب بلند دكە -
 کورى گوران، ژمه رىيان ره نابه باقى و برا -
 کورى مەرق، روئىيا چاقى مەرقە -
 کورى قەنچ، دەينى باقى خوه دده، کورى خراب مالا باقى خوه خراب دكە -
 کورى خراب، تالانى باقى خوه يە -
 کورەك هەيە، گولا باقى خوه، کورەك هەيە كولا باقى خوه:

ئەف گۇتنانا گش نىزى هەفن و دەھەمان واتەيى دەنە. وەكى كو كور باش بە، باقى
 وى نەباش بە ژى ديسا باش خويما دبە، كور كوش باش بە، ژ باقى ويرە سەر بلندى يە. يى
 ھەرى نىزى مەرقە، کورى مەرقە. ئەسلى كورى مەرقە، کورى ھەنەكى دن ژ مەرقە رە
 سوودەيى نادە.

کورو مرو سيار بونە، لۆما دنيا خراب بۇو:

ئان ھەنەكى نەزان و جاھل بۇونە رېبەر ئەرۇغان، جڭاڭ ژبۇ وى ئاوايى خەراب
 بۇويمە. مەرقۇن رېبەر، دېنى نە ژ رېزى بن.

کووچڭ بىرچى دبە گۈوبى خودىي خوه دخوه:

كووچڭ كو بىرچى بىن، ديسا ھەوجەدارى خودىي خوه دىن. ھەكە خودىي وانلى
 نەنېرە، ژخوه يېن بىيانلى نابن خودى. ھەكە لى بىن خودى ژى، ژبۇ دەمە كە كە،
 ديسا داۋىي وى فەگەرە سەر خودىي خوه، ج ھەبە وى وى بخوه.

کووچڭ ج دخوه وى درى:

مە گۇتبۇو كو گۇتنىن پېشىان دەمە ھاتنە گۇتن، ناڤى ئازالان پر ھاتنە بكارىنانىن،
 لى پرى وان لسىر مەرقە و جڭاڭ ھاتنە گۇتن. دېنى مەرقە وە فىيەم بکە. ئەف گۇتن ژى
 دەمە كو مەرقە ج بکە مەرقە دواتەيى دەنەنjamam كوش بىنە، ئانگۇ
 دۇمانا وى بىنە. تو ج تۆقى بچىنى، تويى وى بچەنە.

کووچك گوشت كووجكان ناخون:

ئەڭ گۇتن ڙى دنافا كوردان ده پر تى گۇتن، ڙېھر كو دەما ڙبۇ نەيارىن خوه گلى بىن، بىگاڭ مانە كو ديسا ھەرە با نەيارەكى دن. دەما كو مرۆڤ ڙبۇ دېمىن تىڭ بىھ، مرۆڤ ب دېمىنەكى دنرە ئان ب ھىمەن دېمىن دېمىن رە تىكلىي دېنىھ، دېن مەرۆڤ زانبە كو چارەسەرى نابە، ڙېھر كو ھەردو ڙى نەيارىن و ڙ ھەڭ ھەزدەن. خەرابىيا ھەۋەدۇو ناخوازى.

کووچك ڙكى بىرسە، ب وي ئالى ده درەيىھ:

ږبلى ئىرشكاريما كووچك، ئالىكى وي ئى دن ڙى ھەيا كو پاراستنە. دەما ڙچ دېرسە ب وي ئالى ده درەيىھ. مرۆڤ ڙى، دەما ڙ كو فكارىن مەترىسى دكىن، خوه بىسەر وي ئالى ده داھىزىن و ھىزا خوه ددن وي ئالى ئان تم ھشى وان لىسەر وي يەكى يە و تم لىسەر وي مژارى دېيىن.

کووچك كووچكە دەما ھەستىيان دخوه ھەسابى قۇونا خوه دكە:

ئەڭ گۇتن ڙى، دەما كو مرۆڤەكى تىشەك چىكىر ئان كارەك كر، دېن تەقەز ھەسابى داۋىي بکە. كا وي د داۋىي دە ج بې. خسار پەرە ئان كار. مرۆڤ ھەسابى داۋىي نەكە، دېھ كو مرۆڤ د داۋىي دە پر بى دەرفەت بىمېنە و مرۆڤ دى ل بۇويەرىن نەدىتى راست بى.

کووچك پىل تەريما كووچك ناكە:

ئەڭ ڙى تى واتەيىا، كووچك خسارى نادە كووچكان ئان خسارا ھەرى بچۈوك ڙى نادى.

کووچك خودىيى خوه ناس دكە:

دېن ھەر گىانەوەر جەن كو ڙى ھاتىھ و جەن كو ڙ وېرە باشە زانبە. ھەر ئازىل خودىيى خوه ناس بکە، ھەكە نە وەا بە وي ئىرېشى خودىيى خوه ڙى بکە ھەكە نەس وسا بە نكارە بپارىزە و گىانەوەرەن دن دى خودىيى وي، د دەستىن خودە بىن گۇگا لىستكى و باۋىزىن با ھەڭ.

کوچکی پر بردیہ، دھقان مروف ناکہ:

ئەف گۆتن ژى دواتىيا كو، دەمما مەرۋەقىن بخوازە كارەكى بکە، پىر ناپەيىقە دەيە. كو
مەرۋەقىن پىر دېپەيىقەن ژخۇد دەمما چىكىرنى ژى نابىين. مىر ئەوه كۆپ نەپەيىقە و بکە.
لى ھەنك ھەنە كۆ دكارن بىست و چار سەئەتان بېپەيىقەن، لى داوى تىشتك تونمىيە لىھەر
سەفرەتىن.

کوچکی مروق، هیرسا ملا مروقه:

وھکی کو مرؤژہ کو وچک خودی بکھ، دیارہ کو مرؤژہ ژخوہ دترسہ ئان مرؤژہ ناخوازدہ کەمس دېھر مالا مرؤژہ هەرد.

کووجکی زنده نرهیه، وی زوو لکه قه:

کووچکی کو پر برده، وئی ببتهله و ززو بکهفه. همه که هیڈی هیڈی و دجیه ده
بردهه ڙخوه نه دیهته و نه دهنگی وی خهلاس ده.

کووجکی یس گور تینہ یہز:

کووچک، دفعی نوبه داری پهز به. لی ده ما کووچک پیس به، ژخوه تو خود دیتی ژ پهز ره ناکه و گور ژی ژوی یه کی سو و دی و در دگره و ئیرشی پهز دکه. مرؤفین کو ئهوله کاریا گه ل هل دن سهر خوه، کو پیس بن، ژخوه نه یارین گه ل لوی یه کی دگه رن و ئیرشین خوه زیده دکن.

کورمانج، دهنی خوه نه ئىنكار دىكىن، نە ددىن:

ئەڭ گۆتن ژېۇ كەسايەتىيا كوردان ھاتىه گۆتن. كوردان كەسايەتىيەكە وە گىرنە كو نەھەقىي دزانن و دېيىن ژى، لى بەلى تەڭ ناگەرن، لەۋا وان تونەيە كو قىيىن ژەپلى، داكن.

کورمانچ تیّر بە، خەو ژیّر خیّرە:

ب یا کوردانە کو مرۆڤ تیّر بخوه، ئەو بەسە، نە ھەفچەیە مرۆڤ ل رۆزىن بى بىگىرە. مرۆڤ بىنگەها سېھەن دەينە نە پىوستە. دواتەيەكە دن دە ڙى؛ ڙېھر کو کورد هەرتەم بىرچىنن، کو تیّر بخون خەو ژ وان رە خیّرە.

کورمانچ تیّر دخوه، ل پىلاقا خوه دنیّرە:

ئەڤ يەك ڙى لىھر كەسايەتىا کوردان ھاتىيە گۆتن کو مرۆقىيەن کورد دەما تیّر دخون ئان رەوشَا وان باش بە، چاڭ ل گەرىي يە، ئان ل تشتىن کو بەلا تىيدە بە، دگەرن. پر دلەزىين، ئاراما وان تونەيە کو ژبۇ ئەو خوارن ب خوه بىمەھە ئان بىمەھە دوورە دەستى خوه باقىيەتە كاردى دن. ب باودرييەكى کو ئەڤ گۆتن دوورە لىھر کوردان ھاتىيە گۆتن. شباندىنا گۆتنەكە ترکى يە. ڙېھر کو دزمانى ترکى ده بىيە "ئەڤدال تیّر دخوه ل پىلاقا خوه دنەھىرە". وەكى کو ئەڤدال مرۆقى گەرۆكە، دەما دخوه تو كارى وي نامىنە و ب رېپا خودە دەھەرە.

کورمى دارى، ژدارى يە:

کورم ژ دارى يە و خسارى دده دارى، ڙېھر کو ژ خوارنا دارى چىبۈويە و ھەر دخوه. کورمى تشتەكى دن نكارە خسارى بىدە دارى. "کورمى دارى نە ژ دارى بە دار نارزە". نەخوهشى ژ ھوندور دە چىدېبە. تشتىن خەلاس دبن ئان تىيەنە گوھەراندىن، ڙېھر دېبەرىيەن دھوندر وان تشتان دەيە.

کورمى شىرى ھەتا پىرى:

کورمى کو شىر دەمیزە هەتا کو پىر بېھ ڙى دەمیزە. دەما مرۆڤ وى کورمى ژ ھۆلى رانەكە هەتا ھەبە ئەو دى خسارى بىدە گىانا مرۆڤ. تشتىن کو مرۆڤ ژ چووكانى دەھىن بوبە هەتا مرۆڤ پىر ڙى بېھ ڙېبرا مرۆڤ نارن، ئان ئەو خوى ب مرۆڤ رە دەمىنە.

کوشتنا مېرانە، خەتا ژنانە:

وەكى کو مېر دكۈزۈن لى دخن ستۇويىن ژنان. دىسا وەكى کو مرۆڤ خەلەتىيەكى بىكە و خوه لى نەكە خودى و ب سەرددە ڙى مرۆڤ باقىيە ئالى ھەنەكى دن.

لاوکی نهپوری نابه مه مووری ستەمبولى:

ئەڭ گۆتنەكە نۇويە. ئەنپورى ناھى دەرەكى يە. وەكى كو مرۆڤ بېيژە، بازارى و گوندى نەودكى ھەقىن. سەتەنبولى ھەنەكى پېشىكتى ئان مەدەنى خويا دىن، لى لاوکى گوندى ئان كەسىن گوندى ھەنەكى دن ھايى وان ژ دنىي دوورە.

لاوکى قورەيشى، كەس نىنە پشت نەئىشى، بەلى خيرەت نامووسى دكىشى:

ئەڭ گۆتن دىشى بويىزى، لى بەلى ب واتەيا خودىي دويەمەن ژى گۆتنەك پېشىيانە. كەس تونەيە كو پشتا وي نە ئىشە لى خيرەت ھەبە، نامووسى دكشە. وەكى كو مرۆڤىن خەباتكار دئىشىن لى خەبات تىشەكى ب خيرەتە. نە وەكى ھەنەكان كو ب خىرا خالىن خوه ئان ئاپىن خوه دەزىن.

لى هات بازركانە، لى نەھات خودىي گايى ويرانە:

گا... د دەمى، كو مەكىنە تونەبوون، گا بخوه ھەر تىشت بۇون. روومەتا گا پر بۇو. ڈېر كو جۆت پى دەھات كرن و ئە و جۆت ژى دبۇ خوارن و ھەبىن. ئىۋار دەقى گۆتنى دە ژى دېيژە؛ ھەكە ل ھەقەت و زاد باش چىبۇون، ڇخوه خودىي گى وي دەولەمەند بىبە، لى ھەكە لى نەھات ديسا خودىي گى تەنلى دەينە. ئانگۇ گايىكى وي ھەيە. كو ژ مرۆڤان رە ل ھەق تى و بىسەر دكەقىن، دېن بازركان، مەزن دېن و شاشىيەن وان خويا نابن. لېھر چاھىنن مرۆڤان ژى كەسايەتىا وان مەزن دې. لى ل ھەق نەبى، ب شۇوندە فەدگەرە و ج خەلەتى ھەبن دەردكەقىن ھۆلى، باش و تابا وان خويا نابە.

لى كۆرييى منن چىتەرە ڙفەقىرىي:

ئەڭ گۆتن ب فى فۇرمى نە گۆتنەكە پېشىيانە. لى تەنلى مرۆڤ كارە بېيژە گازنەكە. دەما ب گازنى رە "منن چىتەرە ڙفەقىرىي" ب واتەيا خوه دې گۆتنەك پېشىيان. ڇبۇ جووداتىيا وان و گۆتنىن پېشىيان ژى وەكى مىناك ئەملى شىرۇفە بىن. فەقىرى ئان خزانى، دەزىيانا مرۆڤان دە رەوشىا ھەرى لواز و زۆرە. مرۆڤىن خزان وەكى مرى بىن. ژ گەلەك ھىمەنلىكىن ژىيانى سوودى وەرناكىن. ڈېر وي يەكى گەلەك جاران، مرنى ژ خزانىي بېھتر دخوازىن.

لی تی، دبیژن "زی تی" ، لی نایی، دبیژن "زی نایی" -

لیهاتن ژئیهاتنی چیتە:

"لی تی" ئان سئوودا وى باش دھەرە. وەکى كو مروقكىارەكى بکە و ئامۇورى دەستى مروق دە، دەرفەتىن دەستى مروق دە باشە، ژېھر وى يەكى زى كارى مروق باش دھەرە. لى دەما كو ئامۇور و دەرفەت تونەبن، دبیژن "ژخوه ئەو نكارە".

لېڭ ژدرانان زىيەدە:

لېڭ، دەقى گۆتنى دە وەکى د دەوسا زمان دە هاتىيە بكارئانىن. دبیژە كو "پر دېيىھە" ئان "نه لگۇر پەيىغا خودىيە". ديسا مروق دكارە ب ئاوايىكى دن شىرۇفە بکە، ئەمۇ زى ئەقە: تشتىن كو مروق كربە و تشتىن كو مروق بېيىزە، دەقى وەكى ھەقىن. وەکى كو مروق كارەكى بکە، لى مروق ژبۇ وى كارى تشتى نە پېيۇست بە بخوازە.

لەشكەرى رومىيە، نان لسەر گۈنگى يە:

وەکى كو لەشكەرى رومىيە هەرتىم دشەران دەيە و هەرتىم ب لەزگىنى يە. دەما وى ز خوارنى رە زى تونەيە. ئەف گۆتن ژبۇ مروقىن لەز دكىن تى گۆتن. ديسا وەكى كو لەشكەرىن رومىي نە بنەجىيەن و نانى مروقان ل مالا وان ناخون، ژېھر وى يەكى زى باوەرى پى نايى.

لەيسەن ل گايى پير نايى:

لستك، ئان كېف. گايى پير ئان مروقىن كال، نكارن ب لزن، تەقەت كەتنا وان دبە ئاستەنگ. ژېھر وى يەكى زى پر ئەيىب تى ديتىن.

ل بازاران پەرهىيىن تە ھەبن، ل گوندان مەرىيىن تە ھەبن و ل رىكان ھەۋالىيىن تە ھەبن:

ل ھەر دەقەرى دەقى پشتىگرى مروق ھەبە. ل ھەر دەقەرى زى پشتىگرى ئان ھېز لگۇر وى دەرى يە. مىناك ل گوندان خزم پر گرنگە، پەرە ھى دوورە تى. لى ل بازاران پەرە ھەبن، مەرق بخوه تىيەن با مروق. لسەر رىيان زى كو ھەۋال تونەبن، رى ناقەددە.

لېھر سیا شیر بە بلا شیر تە بخوه:

شیر دەن گۆتنى دە ب واتەيا مېربۇونى و ئەگىتىيەن ھاتىيە زمىن. مەرۋەقىن ئەگىت وەكى شىئاران تى دىتن. ژبەر وى يەكى ژى كو مەرۋەق دەزمنى ئەگىتان بە ژى، ھەكە مەرۋەق خوھ باقىزە بەختى وان، وى ل مەرۋەق بىنە رەھمىٰ و تىشتەكى ب مەرۋەق ناکن ئان دى مەرۋەق بىبەخشىن.

ل جەم بى ئاران ھەر بەهارە:

بى ئار، ئان يىّىن كو فەدى ناکن. ژ وان رە نەخودشى و خەمگىنى تونھىيە، ھەر و ھەر خودشى ھەيە، ژبەر كو فەدى ژى ناکن ژى، ل بۇويەريىن دۆرا خوھ ئى ب خەمگىن ژى نافىكىن.

ل جىيەكى كو ھەرتىت ب پەران تى پېشان، دادا جىڭاكى نايى لدارخستن:

دەنافا گەل دە جارنان ئەن گۆتن وەها تى گۆتن؛ ھەكە پەرە ھەبن خىرەت كىمە ئان جەھى كو پەرە لى ھەبە ھەقى لى تونھىيە. ھەروھا ب گەلەك ئاوايىن دن تى بلىقىرن. دەمما كو مەرۋەق ب پەرەيان بخوازە پرسگىرىكان چارەسەر بکە، وى دەممى مەرۋەق ماۋدارىي و دادىي ب پەرەيان دىكە. ئەن گۆتنەكە نوو ھاتىيە گۆتن. ژبەر كو گۆتنىن پېشىيان دەھەر دەممى دە (ئا نەها ژى) دەكارن بىنە ئافاراندىن، ئەن ژى دەن دەھەنگى دە جىيە بىگە.

ل دەرىيى كەسى نەدە، دا كەس ژى ل دەرىيى تە نەدە:

دەمما مەرۋەق نە رەھەت بە و خويا مەرۋەق نە خودش بە، دى ناۋبەرا مەرۋەق و جىرانان ژى نەخودش بە. ژبەر وى يەكى جىران ژى وى گلى بىن و وەرن دەقى دەرىيى مەرۋەق ھەروھا ئەمەن ژى دى ھەرن بەر دەرىيى جىرانان. دىسا مەرۋەق دەكارە وەا شىرۇفە بکە؛ دەمما مەرۋەق ل گەل نەھەقىيان بکە ئان ل ھەنەكى دن نەھەقىيان بکە، ژبەر وى يەكى دلى كەسى ب مەرۋەق ژى ناشەوتە، ئەو ژى دى نەھەقىيان ب مەرۋەق بىن.

ل دهريي کهسى نه خه ب تىيكان، بلا كەس ل دهريي ته نه خه ب ميركوتان:

تو پرس بى بەرسف ناميئە. تو تاھدە ئان پېكۈوتى ژى بى بەرسف ئان سەرھلەن ناميئە. لى بەلى دەم و دەرگەھ ئان جىھ دزانە. ھەكە مرۆڤ پېكۈوتىيەك بچۈوك ژى ل ھەنەكان بکە دبە كو ئەو كەس بەرسەك ھى مەزن بدن و تاھدەيەك ھى مەزن ب مرۆڤ بکن. ئەف ژى دەھەمان واتەيا گۇتنا "ل دهريي کهسى نەدە، دا كەس ژى ل دهريي تە نەدە" يە. لى بەلى جووداھيا ۋى گۇتنى كەنەقىيەكى ل ھەنەكان بکە ئەھەن ژى دو نەھەكىيان دكە يە.

ل ھەرسوکەكى بازارەكە:

بازارا مرۆڤان ھەر يەك ب ئاوايەكى و بازارا بازاران ژى ھەر يەك جوودا يە. بازار نەوهەن. وەكى تەڭكەرا مرۆڤان لبەر دەۋەرى نەوهەن. ل ھەر جەن دەپ مرۆڤ جوودا تەف بىگەرە.

ل ژىنى بىگەرە، وەك رەھا روونىي:

لگۆر ھەر دەمى و جقاڭى، ژن جوودا هاتىيە دىتن. ل ھەنەك دەۋەران ئان جقاڭان، ژبۇ كەفانىي، ل ھەنەك دەۋەران ژبۇ ھەفالىي. دەھەردوو فکران دە ژى تى گۇتن كەن دەپ باش بن. ژبۇ ژنا باش مرۆڤ بىينە ژى، دەپ مرۆڤ پر بېرسە و ژنەكە باش بىينە. دەۋان دەمىيەن داوى دە ئىدى ژن ژى ل مېران دەگەرن و دخوازىن لگۆر دلى وان بن.

ل مالا جەھووييان بخون، ل مالا ۋەھان رازىي:

ئەف گۇتن وەكى بىيەنا ئۆلدارىي ژى تى. وەكى دېيىزە، خوارنا مالىيەن جەھووييان ل مرۆڤ ھەلالە. رازانا ل مالا ۋەھان ژى نە گۈنھە. جەھو خوارنى دەن لى وەكى نە بەختن، ل مالا وان نايى راكەتن. لى ۋەھ بەختن. ديسا وەكى، دەپ مرۆڤ ھەتا كاربە ل مالىنە دەن خوارنى بخوھ داكو خوارنا مرۆڤ ژ مرۆڤ رە بىينە رۆزدەكە دەن.

ل مهلى، بانگدان و ئازان:

هەر كەس پەيويرىن وان ھەنە، ڙ فان پەيويران نكارن دەركەفن ئان ماق وان تونەيە كو دەستىن خوه درېزى دەركە دن بکن. ديسا وەكى دېبىزە، ڙ مالى ئەو كار تى وەكى دن نكارە تشتەكى دن بکە. ج ڙ دەستى كى تى دېنى بکە.

ل مەيدانى مير و مترب يەكن:

درستىيا مرۆڤان ده ئەڭ ھەيە. جارنان ل مەيدانان مرۆڤىن ھەرى بن كەتى و ڇار ڙى ڙ مرۆڤىن مير و ناخا بىيەز ب روومەتن. كى ل وئى دەرى ھونەرى خوه بده خوياکرن، ئەو باشە.

ل پىشىي بىكىرە، پېت رە بکە:

میناکى وەكى ۋى گۇتنى پرن. بەرى كرنى، فكر دېنى. بەرى پراتيكي تەئورى.

ل پەي مرييان كەسى خوه نە كوشتى يە، وەي ل جانى چۈوبىي:

مرۆڤ كو دەرن، دنيا ل سەرى وان خەرا دې. ئەڭ گۇتن ڙى ھەيە "ل پەي مرييان كەسى خوه ناكۈزە". ږبەر كو ڙيان ھەر بەردوانە و ھەر كەس دزانە كو مرۆڤ ڙ ھەر كەسى رە ھەيە. تشتەكى بى چارەيە. تشتىن مرۆڤ كر ڙى ھەولە مرۆڤ كر ڙى دېنى مرۆڤ زانبه، كا كىي ل دوو مرۆڤ بى.

لسەر چاقان بروو ھەنە:

تشتن ھەنە كو راستيان وان تو كەس نكارە بده ماندەلى. ھەر كەس ژوان تشتان رە دېبىزە راستە. وەكى، مرۆڤ نكارە بى ئاف بى خوارن بى. دەما تشتەكى راست تى گۇتن و ھەر كەس پى ئەولە بن ئان مرۆڤ بخوازە ئەولەكاريا وي، راستىيا وئى بده فيمكىرن، ئەڭ گۇتن تى گۇتن.

ل خانیان نهگەره، ل جیرانان بگەره:

دەما جیران نەباش بن خانى ژى ب مەرۆڤ نەخوھشە. ھەكە جیران باش بن خانى نەباش بە ژى، رەھەتىيا مەرۆڤ گىرىنگە. ئەف وەكى گۇتنا ترکى يە، لى دىنافا كوردان دە پر تى بكارئانىن. ئەف يەك ژى خۇھزايى يە.

ل زك خستنه، گۆتىيە ئاي پشتا من:

دېلى دەرى دە، پەيىقا كو گۇتنى دكە مەجاز و گۇتنا پېشيان "پشت" ۵. دەما پشتگىريا مەرۆڤ توننەبە، دبوبىھەران دە ئان كو تاھدىيەك ل مەرۆڤ بى، ئەم يەك خەمگىنىي دەدە مەرۆڤ. وى دەمىز ژى تى گۇتن، "ھەكە پشتا من (پشتگىرى) ھەبوبابا كەسى نكارىببۇو تاھدە ل من بکرايا".

لنگى گەرى، نايى بن بەرى:

بەر ئان كەفر. وەكى مەرۆڤى ب لە و لبات بە و بگەرە، زانەيە و تاھدە ژى لى نايى. كەس نكارە وى بىسەكتىنە ئان نكارە وى قەيد بکە.

لنگى ماردىكى وى دەيىه:

مار، وەكى فەشارتى تى دىتن. نگى وى، پېيىن وى نە خويانە. ژېھر وى يەكى ژى دېيىن، "وەكى مارى كۆرە". وەكى كو كارى خوه ب دىزى دكە ئان خەرابىي دكە لى خوياناكە، هەتا كو دكە.

لنگى پېخواس، لېھر دەرىي سۈلبەندىدا يە:

لنگى پېخواس، لېھر دەرىي سۆلدرۇو يە: ج ھەوجەداريا كى ژەج ھەبە، دەھەرە جەھى كو ئەو ئالاڭ لى ھەبن. ئان ج ھەوجەداريا كى ب ج ھەبە، بەھسا وى دكە. مەرۆڤى كو بى سۆل بە تم خوه بەر ب دكانا سۆلدرۇو ۋە دېبە. ژېھر كو تم ئەو دەكرا وى دەيىه. دىسا وەكى كو جەن پېخواسان ل با سۆلدرۇو يە.

لنكى خوه مەكە سۇلا تەنگ:

ئەڭ نە بويىزەكە و ب راستى نىزى گۆتنەكە پىشيانە. لى فەرمانە (ئەمر). وەكى كو دېيىزە "دېيىزە مەرۆڤ نىڭ خوه نەكە سۇلا تەنگ". كو مەرۆڤ كارەكى بکە و مەرۆڤ پەر ب پەرۋىشى تەڭ بىگەرە و بلهزىنە. ديسا وەكى كو مەرۆڤ ژبۇ كارەكى رېيەكە ب ئاستەنگى و تەنگ ھلبىزىرە، وى دەمى ئەڭ گۆتن تى گۆتن.

لقا خوهىزى، لقا رەش دېيى:

لقا ئان هريما بەرخىن يەك سالى. وەكى كو لقا ب خوهىزى بى ئان تو كەد و تاب ژبۇ وى نە هاتبە كرن، وى دەمى ژبۇ خوهستەنەكە ب وى رەنگى، دېيىزە كو مەرۆڤ لقا رەش پىشىكىش بکە، ئان مەرۆڤ بەرسەنا نەيىنى بده. مەرۆڤىن ب خوهىزى تەنلىقىشىن دخوازن، داخوازا وان ب رەشى ئان ب نەيىنى ب داوى دبه. ديسا "لەف"، "لەبات" ئان تەڭگەر ب خوهىزى تەنلىقىشىن بە، ناچە سەرى.

ليستىنا پىسىكى يە، مىندا مشكى يە:

مشك بىرە ژپىسىكى رە ليستىك و كېفە. دەمما ژ هنەكان رە ژيان خەراب دىكەفە ئان بۈويەرەك ب سەرى ئەنەكان دە وەرە و وى خەرابىيا ژ هنەكىن دن رە خوهىزى و كېف بە، ئەڭ گۆتن تى گۆتن.

لۇمىئىن خەلکى، ژئازەبى گۆرى نە خۇوهشتەرە -

لۇما دەنیايى، خراپىتە ژئەزبى گۆرى:

لۇمە، ئان قەرف و ھەنەكى خوه ب مەرۆڤان كىرن. شەرمەزەرەرن. كو فانا ژ مەرۆڤەكى رە بى گۆتن، پەزۆرە. لۇمەيا مەرۆڤان، كو ل پاش مەرۆڤ دەن نەخوهشە. دېيىزە مەرۆڤ خوه نەخە وى رەوشى. ھەكە مەرۆڤ تىكەفە وى رەوشى ب ئەزابە.

لۆمە دىه گۆمە و تى سەرى مەرۆق:

لۆمە، پەيقيئن زىلە ئان پەيقيئن پاشگۇتنى يە. دەما مەرۆق پاشگۇتنىا هنەكان بىكە دىبە كۆ ئەو بى سەرى مەرۆقنىن و ئەو لۆمە ژبۇ مەرۆق ژى بى گۇتن. وەكى دېيىزە، "مەلۇمىنە تى ژى ب تاھمىنە". ئان دىركى دە: "ب ھەقالى خود نەكەنە وى بى سەرى تە ژى".

ماھنا ترەكان نانى جەھىنى:

وەكى كۆ هنەك شاشىي دىكىن، لى بەلى تو تاوانبارىي د ئالىي خوددە ناھىيەن، ھەرتەم گۇتنەكە خود پاراستنى دېيىن، ئان مانەيەكى دېيىن. ل كەفر ب لوکومۇن، دېيىزەن، "كى ئەڭ كەفرا دانىيە سەر رى" ئان "ھنەكان ب قازى ئەڭ كەفر دانىيە سەر رى". مەرۆقىن ترەك ئان خەمسار، ژبۇ كار نەكىن، تم ماھنەيەكى ژخوھە دېيىن.

مال ھەبۈونا دىني، قلۇچى سەريانە:

وەكى گۇتنىا "مال ئان دەمەن قلۇچى مىرانە" يە. مال و ملک، ھەبۈونا كەسايەتىي يە. واتەيا ل دىني ژيان، مال و ملکە، لىگۇر ۋى گۇتنى.

مال ژمشکان رورەشە:

يى كۆ دېيىزە "مال من تونەيە"، مشكىن مالا وان ل وان مکور تىن. وەكى دېيىزە، مەرۆق نكارە دەولەمەندىا خود ۋەشىرە.

مال كۆ يەكىتى تىلە ھەبە، ژئۇردىيا بى يەكىتى چىتە:

مال و ملک ئان دەولەمەندى و دراف، دەرىيى كەلەك دەرگەھان ۋە دەكەن. و ھەكە يەكىتىيەك ھەبە ژ وى دەولەمەندىي رە و يى كۆ زانبە بكاربىنە ئەو ژ ئارىشەكى (ئۆردىيەكى) ب ھېزترە. ھەكە "مال" دواتەيا مالباتى دەبە، ديسا ھەمان واتە ھەيە، مالباتا كۆ يەكىتى تىلە ھەبە، ژ ئۆردىيەكى چىتە.

مال لسهر مالى نابه :

ئەڭ گۇتن مروق دكاره ب دو ئاوايى شيرقە بکە. (1) وەكى كو مالى مروق هەبە و مروق وي لسهر خانى دىنە ئان لسهر مالىن دن دەينە. (2) ژېھر كولەن دەفەران "مال" دواتەيا خانى ژى تى بكارئانىن. كو مال (خانى)، لسهر خانيان نەبە تى فيمكىن. ئەڭ ژى تى فيمكىن، مروق دكاره بېيىزە، كو مال (مالبات) لسهر مالباتى ئان تەقلىيەڭ نابه.

مال ماسى يە :

مال وەكى ماسىيانە و شەماتۆكە. ھەكە مروق دەستىن خوه باشلى نەگرە وي ژ دەستىن مروق بەرقە. مروق ھەيىتىن خوه باش نەپارىزە، وي ژ دەستىن مروق بەرقە ئان وندابە.

مال مەكتەبە :

زارۇك پېشى ل مال ھىنى ژيانى دىن. ھەتا ھەفت ساليا خوه، ل مال ھىنى جەڭاڭى و دنىيى دىن. ژېھر وي يەكى ژى، زارۇكىيەن ل مالى پەروردەيى ژيانى دىن، زانا و ژير رادىن.

مال تى جان نايى :

ژ مال بىيەتر، دەن مروق ل جان مقاتەبە. ھەروها كو مروق ھەھول بىدە، مالىن كو وندابە، مروق دكاره ب شۇوندە ۋەگەرينى، لى جانى كو وندابە مروق نكارە ۋەگەرينى.

مال تىرە، كەقانى ژىرە :

دەما ھەينا مروق ھەبە و بكاربە خوارنا پر بىرىدە، ژ خوه كەقانى ژى ھەرددەن خوارنىن خوش دى چىپكە. وەكى، دەما ژبۇ كارەكى ھەكە ھەر ئامورىن وي ئامادە بە، ژ خوه مروق ب ھىسانى دكارە وي كارى بە سەرى. لى سەددەم و ئاستەنگى پر ل پېشىا مروق بە، دى تو ئامورىن كار تونەبن ئان كىيم بن، ژ خوه مروق ژى بېڭاڭ دەينە.

مال تىرە، كەقانى شىرىھ:

ئەڭ گۇتن ڙى دەھەمان واتەيا كو مالى مەرۆڤەھبە، مەرۆڤ ڙى و كەقانىا مالى ڙى
شىرىھ. ڙخوه مال ڙ هنەكان رە دىھ پېشتگرى و مىرانى. دەما بىرىيکا وان تىز پەرە بن،
دكارن زلى ڙى بىن.

مala bi ئاقویەت زوو بهلاق دېھ:

ئاقویەت داھاتوویە. مالباتا كو پىشىيا خود، داھاتويا خود نەفكەر و پىشىيا وي نەديار
بە وي زوو بهلاق بىھ. دەقى مەرۆڤ ڙبۇ پېشەرۆژا خود بىفكەر و ھەسابى وي بکە.

مala bi مالخوي بە، كەس نزانە كومەزن كى يە:

ئەڭ ڙى لىسەر مالخوي ئان مەزنى مالى ھاتىھ گۇتن. دەقى تەقەز يەكى رىبەرى مالى
سەرمىيانى مالى ھەبە. سەرمىيان ئان سەرۆكى جقاکى تونەبە، ھەر كەس دېيىزه "ئەز
مەزنم". گەنگىشى ڙى دوى دەمى دەردكەفە ھۆلى.

مala bi مىشان، گۈندى بى شقان، ھەردوو ڙى بى گۈومان:

مala bi مىشان، وەكى كو كەس گوھ نادى. گۈندى بى شقان ڙى وەكى كو كەس لى ب
خودى دەرناكەفە. ھەردوو گۇتن ڙى وەكى بى خودىتىي تىينه زمین.

مala bi سەرى، وەك پەزى بى شقانە:

مala bi سەرى ئان مala bi سەرمىيان، ڙخوه وەكى بەرادايى بە. بى سازى يە، بى
تەقگەرە. ج گرسەيىن جقاکى، (ڙ كىرلان گەل دىن بلا بىن) بى سەرۆك نابىن. ھەكە
سەرى ھەبە، دى سازۇومانى ڙى ھەبە و تەقگەرەك ب رىختى ڙى ھەبە. چاوا پەزى
بى شقان بە، پەز، دى ھەر يەك ب دەرەكى دە ڙخودە ھەرن. دجقاکىن بى سەرى دە،
مەرۆڤ ھەر يەك ڙ خودە سەر يەكى دكشىن و ھەر يەك ڙ خودە ل ئالىكى دە دەھەرن.
دىسا جقاکىن بى سەرى، گەلهك سەرى ڙى دەركەفن و ھەر يەك ڙ خودە
پەرچەيەكى ڙ جقاکى دەتىينه.

مala derovin shewti, keshi zhi bawer ne kro:

میناکین فی گوتني ژی پرن. وەکی کو مرۆڤین هەرتەم دەرەوان بکن، ئىیدى مرۆڤ بوان دەھەسن کو دەرەوچىن و راست بېیزىن ژی باومرى پى نايى كرن.

مala گافانە، نازى زەريي گارانە:

زەرى، دەپى دەرە دە وەکی بۇوكا گافانە. قىيزا زەرى، ژېھر کو گافان خزانە و بۇوك ژ جىيەكى ھى دەولەمەند ھاتىيە، نازىن خوه دكە. دەپى دەرە دە وەکى راپەيا بۇوكا باقى دەولەمەند کو دەھەرە مالەكە خزان، تى كرن. مرۆڤین دەولەمەند ژى، وەکى ل جىيەن خزانان خوه قورە دكەن.

مala لسەرمالان، يەك خراب يەك ئاقا:

مala لسەرمالا، تى واتەيا کو مالىئىن تەقلېھە، مالباتىن تەقلېھە ئانگۇ يەك. وەکى میناکىن دنه. د دەمەن بەرە دەھەتا کو زارۆكىن مالباتى گش دزدوجىن ژى ژ ھەۋدو جىيەن نەدبۈون. وى دەمى ژى نەخەودشى درددكەتن. ئەف گوتىن وى يەكى راپە دكە. دترکى دە بېیزىن "ل" کو پرانى ل وى دەرە ھەرامى".

مala مىرلى، کانىيا زىرە:

مala مىرلى، ئان مرۆڤىن ب ھىز و جەسارەت لى بە، تەفگەر و خەباتىن ھىزرا ژى تىدە تى كرن. ژبۇ وى يەكى ژ ھەيىن ژى تىدە ھەيە.

مala مىران، چىتە ژ مala مىران:

مىر ئان مرۆڤىن جەسۈر. مىر و ئەگىت، ب راستىا خوه تىن ناسىرىن و مرۆڤ ژى ژ يېن راست ناترسن. ھەروها بەختى وان ھەيە و نەھەقىان ناكن. لى مىر وەکى قىال تى دىتن و زولومكار تى دىتن. ھەروها باومرى ژى ب مىران نايىن لەورە يېن نە مىر ژى دىن مىر ئان يېن نە ئەگىت ژى دىن مىر. يەكى کو خزان بە لى مىر بە، مرۆڤ دكارە خوه بىپېرى، لى يەكى کو مىر بە و دەولەمەند بە، ھەكە نە ب بەخت و راست بە مرۆڤ پى باوەر نابە.

مala Mieran, Kaniya Ziran:

ئەڭ گۈتن ڙى ھەمان واتەيىن دەردىخە كۆ مېر تشتىن باش كارىن باش ڙ وان تىن.
لەوما دېيىزىن وەكى زىرن، ئان مala وان مala زىرايە. وەكى دېيىزىن باش ڙ مala وان دەرتى.

مala پر ڙنى، خەرابوو ڙىنى:

مala کو ڙن ڙ يەكى زىدە بە، ڙخوه ئارامى دوى مالى دە تونەيە. دەما دو ڙن بن و
مېرەكى وان بە، ھەردوو ڙن، ڙبۇ خوه ب مېرى خوه شىرىن بکن وى دەك و دۆلابان
برېسىن و بەندە فەن و فووتان كەفن. كەر كۆ ئەڭ دۆلاب بى رىستن مال ڙى هيىدى هىيىدى
ڙ دەست مېر دچە.

مala پر مەزن، خەرابوو ڙىن:

ئەڭ دسەرى دە وەكى بويىزەكى تى دىيت، لى دەما مرۇڭ باش بىكىر، دېيىزە، مال ھەر
کو مەزن دىبە رىبازىن مالباتى ڙى كىيم دىن و دەما ئەڭ رىبازانا دەھرە و روومەتا وان
تونەيە.

مala زىرا پوچە، مala Mieran قوچە -

مala زىرا خەرا دىبە، مala مېرە خەرا نابە:

مala مېران، ڙبەر کو ب خىرەت و ب بەختن، زوو زوو كەس نكارە نىزىك ببە، لى
مala زىرا، مala پەرا يە. مال، کو پەرە پر لى ب روومەت بە، ئەو مال ڙى نە ب
روومەتە. دوى جقاكا کو پەرە لى نە ب روومەت دە هاتىيە گۈتن.

مالباشقى بووكى گافانە، قەلهنى بووكى گارانە :

ئەڭ گۈتن وەكى بويىزەكە قەرقى يە. گافان خزانە. قەلهن چې ڙى ۋېرە باشە.
ئىئار ڙ مەرقەقىن خزان کو بووكان دخوازىن رە، ئەڭ گۈتن ڙبۇ خزانىا وى تى گۈتن.
بەرقازى فى راڤەيى ڙى تى گۈتن کو گافان قەلهنى پر بخوازە نابە. ڙبەر کو خزانە
دەقىق قەلهن ڙى ھندى بخوازە، لگۇر خوه.

مالی ئاخى دەنگزە، كى ژى نەخوه دۇنگزە:

ژخوه ئاخا ئەو مال ژ پاشتا گونديان قەزمەنچ كرييە. پر تاھدە ژى ل وان كرييە، ماق وان ژى ب هەقى نەدایە وان. ژبۇ ماق خوه ئى ئاخا ژ وان دزى يە، گوندى مالى وى بخون ژى نە هەرامە. كى نەخوه ژى نەھەقىي ل خوه دكە.

مالی ئاخى دچە جانى شىرىين دئىشە -

مالی ئاخى دچە جانى خولام دئىشە :

"خولام كو نزانبه خولامە، وي دەمى مەرۆڤ نكارە قالا رزگارىي ژىرە بکە". ئەڭ گۇتنەكە ژ ئالى زانىارەكى فە هاتىيە گۇتن. ئەو خولامە، كو خولاميا خوه وەكى خودزايى دېيىنە و تو ماق ئازادىي ژ خومەرە نابىينە، ھلېمەت وي ژ ئاخى بېھتر ل ماق ئاخى خودى دەركەفە. دەما خسار بگەيىزە مالى ئاخى وي جانى وي بئىشە. ب ترکى دېيىزىن "ژ قىرىل ھى بېھتر قارالە". ئەڭ گۇتن وەكى كو، مەرۆڤەكى ماق ھنەكى نەھەقىي ل وي ژى دكە، دپارىزە.

مالى دنى، ستورىي مىرانە :

میناکىن فى گۇتنى ژى پرن. وەكى كو مال دەولەمەندى و ستورى (گەورەبۇونە) يَا مىرانە.

مالى دنىي ل دنييايى دەيىنە :

مالى كو ھەيە نەيى مەرۆڤە، يى خوددايە و ژبۇ دنىي دايە مەرۆڤ، ئەو ژى ل دنيا وي ئالى ژ مەرۆڤ رە دبە سەددەما جەزايى. لېھر وي يەكى ژى دەقى مەرۆڤ پەل پەي مالى دنىي نەرە. ئەڭ گۇتن دبە كو ژ ئالى سەردەستان ھاتبە گۇتن، ژبۇ كو كەس چاڭ بەرا مالى وان نەدە.

مالى دنىي، قلۇچى مىرانە :

میناکىن فى گۇتنى پرن. دەما مەرۆڤ ل جەڭاڭا كاپيتالىزمى دنىيە، مەرۆڤ دنىيە كو مال ئان دراڭ ژ مەرۆڤان رە دبن ئەرك ئان دبن ھىز. ژبەر وي يەكى ئىيىدى مىرانى ئان ئەگىتى وندادبە، ژ دېلەڭا وان، مال دبە ھىز، دبە ئەگىتى و دبە ئەرك.

مالی دنیی، قریّزا دهستانه:

ئەڭ گۆتن ڙى، مال وەكى قریّزىي دېينه، کو ھەر مالى مرۆڤ پر دې، قریّزيا ڇيانا مرۆڤ ڙى پر دې. ئان چىبۇونا مال، هاتنا مال، ڙ خويىدانا ئەنىي و قریّزا دهستانه کو دەست پر تابى دېينه دوورە مال تى.

مالی ھەرام، دریا ھەرامىي ھەرهە:

مالى کو بى كەد ھاتبە ھۆلى، مرۆڤ روومەتا وي مالى نزانە. ھەروها مرۆڤ بچووينا وي مالى خەمگىن ڙى نابە. لەورە بويىزەك ھەيءە، دېيىزە، "تو دېيىزە قەمى مەرا باقى من تىدە شەستىيە". وەكى کو مرۆڤ بېيىزە "ڙ تونەبۇونى چىبۇويە ئەز لېھر ناكەفم."

مالى ھېۋشاندى، نە خورى خودى يە :

مالى ھېۋشاندى ئان مالى بەرھەفکر، مالى وەشىندى. مالى وەشاندى، وەكى کو بەريىن ڙ داران بوهشە و مرۆڤ بىدە ھەڤدوو. ئەو يېن کو نەباشن، يېن خەرابە نە کو دوهشىن. مالەكى نە زەخىم ئان نە ئۈرۈزىنال بە، کو مرۆڤ ھەر پەرچەيەكى ڙ دەرەكى بىنە سوودەيا وي تونەيە. دەقى دەرى دە ڙى خويايە کو گۆتنىن پېشىيان لىسەر ھەر تىشتى ھاتنە گۆتن.

مالگا مەفۇونان، ژېھر يَا رۇرداران خراب دې:

مالا کو تونە دې، ژېھر زۇردارانە. تو كەس ب ھېسانى و ب دلخوهشى مالا خوھ خەرا ناكە. "مالك خەرابۇون" بويىزەكە و وەكى تۆپ ئافىت ئان ئىفلاسڪرنى ڙى تى بكارئانىن. مال وېرانبۇون ئان مال خەرابۇون ژېھر ھەنەك ئەگەر يېن کو ڙ دەرفەيى خودى مالان چىدېن.

مالى مەريان ھەبە، ئاخا يى نېلى يە، ھەكى تونە بە گاڭانى گۇندايە:

دەجقاكا كاپيتالىزم و فەئۇدالى دە ئەڭ گۆتن ب واتەيە. ژېھر کو يېن دبۇون سەرۆك ئان ھېزى دېن رېبەر، خودى مالن. دەولەمەندن. يېن خزان نكارن رېقەبەريي بىن.

مالی مريان، يى زنديانه، ب ساخان دمينه:

مالی يى بمره، ڙ ساخان ره دمينه. لى دڻي دهرئ ده، ودکي کو مرؤُفین بي هیڙز به
ول مالي خوه خوددي دهرنه که ڦن، دئ هنه کي فنه کي ئان خوددي هيڙز لى خوددي
دھركه ڦن و ڙ خودره بستين. يى کو ڙيهاتي به ودکي ساخان، لى يى کونه ڙيهاتي به
وکي مريان تى ديتن.

مالی، نه ڙلاوي چي ره چيڪه، نه ڙيي خراب ره:

وکي کو لاو، تم يى چوويني يه و دئ و باڻي خوه ل پاش خوه دھيله. نه
هه وجه يه کو دئ و باڻي ڙ زاروکين خودره مال بهيلن.

مالی نه خواري، به هرا زوردارانه:

ديسا، ودکي کو مرؤُف ل مالي خوه، ل هېيينا خوه خوددي دهرنه که ڦه، وي زوردار
دهست بافيڙه. مرؤُفین زوردار ڙي، ڙخوه ل تشهکي وها دگه رن. به هر دڻي دھري ده
وکي "پار" تى فيمکرن، ل هن دھفران ب وي واتهي تى گوتن.

مالی قوون دڻي، گرارئ روون دڻي:

ڙ مالي ره روونشن و لى خوددي دھركه تن دڻي. گرار ئان خوارن ڙي وکي ڙيانى
يه، ڙيانا خوه خوددي گرن يه. دڻي ئهو ڙي ب رىك و پيڪ به.

مالی ته هه به، هر که س دوستي ته يه:

ڙبه رئ ده ئه ڻ گوتن هه يه ئان پر که ڦنه. ڙبه رکو مرؤُفین دھوله مهند هر تم ب
روومه تن دنافا جفا كان ده. ب تايته تى دجفا کا پيتاليزمى ده، هي بيهتر ئه ڻ روومه ت
بلنده. ڙبه رکو مرؤُف، ڙ مرؤُفین دھوله مهند هم دترسن و هم ڙي هيقيا تشهکي دکن.

مالی تونه ئارقانوک، نافى ژنکى دینانوک:

بويىزه. وەكى كۈرۈپ تىشىتى بىكە، كارەكى بىكە، لى دروووفى مەرۆڤ و تەشەيىا مەرۆڤ نە لگۇرى وى كارى بە. ئان جەن مەرۆڤ پەر نەخۇش بە، لى بەلى مەرۆڤ خوھ قورە بىكە. ديسا وەكى كۈرۈپ دەمالى دە ئارقانەك تونەيە لى نافى ژنکى، وەكى "يا خوارنى دېينە ئان دكارە بېينە" دەركەتىيە. ئەو مەرۆڤىن مالى دېين دېن.

مالى خەسيس، دچە فەتىس:

مالى خەسيسان ئان تەماھكاران تم دەفتىسى. مىنائىك، كۈرۈپ دەۋەتلىك پەر خەسيس بە، ڇۈپ كوم مالى خوھ بېپارىزە ڇى تو پەرەيان خەرا ناكە. ڇېھر وى يەكى ڇى هەر كۈرە دچە، ڇېھر وى خەسيسىي، ئەو مالى دەھست دە ڇى بىفرە.

مالى خەسوس و جۆمەردان وەك ھەۋەدەرە:

دەقى گۇتنى دە ھى پەر دىيار دەبە كۈرۈپ دەۋەتلىك پاراستنا مالى خوھ پەرەيان خەرج ناكەن و مالى وان خىسارى دېينە. لى يېئىن جۆمەرەد ڇى ڇېھر كۈرە مالى خوھ ناكەفن و جۆمەردن، مالى وان دەھەرە. هەردوو ڇى وەكى ھەۋە دخىسارى دەنە. لى يېئىن جۆمەرەد مەرۆڤاتىا وان، مەرۆڤ ھەزىيا وان ڙى وان رە دەيىنە. هەروها مەرۆڤىن جۆمەرەد، ڇېھر مەرۆڤ ھەزىيا وان ھەيىنا وان ڇى چىدېبە.

مالەكە ئاقا، چىتەرە ژىسەدى خەراب:

ج قاس مالىيەن خەرابە ھەبىن ڇى، پېشى كۈرۈپ سوودەيا وان تونەبە، ڇى تىشىتى كى رە نابىن. لى يەكە ئاقا بە، ب سوودەيە. تىشىتى راست ڙى ھەزارىن خوار ب سوودەتىرە.

مالەكە يەكىيتى تىيەدەبە، بەرامبەرى ئىيلەكى، ئىيلەكە يەكىيتى تىيەدەبە، بەرامبەرى دەولەتەكى يە:

ئەۋە گۇتن ڇى وەكى گەلەك گۇتنىن دن، پېيىسى و گرنگىيا يەكىيتىي ۋەدبىيەز.

مالخوددی کولی يه، میّشانی خوهیه:

تشتی کو تى فيمکرن، دبیزه مرۆڤین خوددی مال به خوددی کوله ڙی. مرۆڤین کو کولی وی ههبن ڙی، ئهو بخوه زانه. ههرتم میّشانی خوهیه. ديسا وهکی کو مرۆڤین خوددی کو تم خوه بخوه دفکره و تهنيتی دبهدنا وی ده ههیه.

مار ب مارييتيا خوه، ئاخى ب قتنياتى دخوه:

دېقى مرۆڤ هەر تشتی ب تەقدىر و باورى بکە.

ماره، نه جييه و نه واره:

بویژه. لى ددما ب ئاويي "نه جييه و نه وارى مار ههیه" بى گۈتن، دبه گۈتنەكە پېشيان. مار، نه جييه وی ههیه و نه وارى وی. دکو ده خوه بكاربە بپارىزه، دەھەرە وی دارى. مرۆڤین کو جەھى خوه ديار نەکن ئان پر كۆنه بن ڙى ئەڭ گۈتن ږبۇ وان تى گۈتن.

مار ڙ پژانى نەخوه شە، لېھر دھرى كونا وی شين تى-

مار ڙ پۇونگى هەزناكە، پۇونگ ڙى لسەر قولا وی شين تى:

دغان گۈتنان ده، وەکى کو مرۆڤین ڙچ هەزناكن ئە و تى پېشيا وان، تى زمىن. ږبەر کو ئە و مرۆڤان پر لسەر وی يەكى دفکرن. تم دبیرا وان دەيمە. پۇونگ و پژان؛ نەباتىن ل نافا تاهتان شين تىين.

مار ماره، ددما مرۆڤ ئاڭى ڦەدخوه، ب مرۆڤ ڦەنادە:

ئەڭ راھەيا پېرۇزبۇونا ئاڭى و ڙيانى دکە. ددما مرۆڤ ئاڭى ڦەدخوه قەساسى بابى مروڻ بھ ڙى دېقى مرۆڤ نەکوڙە. ل ڦى دەرى، وەکى تى گۈتن کو ڙيان ب ئاڭى يە و خەرابى ب ڙيانى نابە.

مار پاك بوبىيا، لنگى وی نەدکەت زکى وی:

باورىيەكە کو مرۆڤین نەباش، هەرتەم جەزاي خوه دېيىن. ئان مرۆڤین نەباش هەرتەم ل تۆفانان راست تىين.

مارقولا خوه ناس دکه :

هر گیانهودر جهه خوه، واری خوه دزانن. لی دې گوتني ده مار، ودکي کو ئەم دزانن دواتهيا كۆنهتىي ده ئان دواتهيا كو فاشارتني ده تى بكارئانين. مرۆڤىن خوه فەدشىرن پر زانن کو خوه دكوحن کو كەس نەبىنە، جەن فاشارتنا خوه زانن.

مارى گەستى، ژوھرىس دترسه :

ئەۋ ڙى ودکي گوتنا "کووجىكى پر درەيە نايى مروڻ" د. ودکي کو مار ئەرئ ب مرۆڤ ۋەددە لى ژ ترسا خوه، ڇېۋ پاراستنا خوه ب مرۆڤ ۋەددە. لى ئەسلىن وى ترسۇنەكە و ڙ بەن ڙى دترسه. دراستيا هن مرۆڤىن کو خوه ئەگىت خويما دكىن ئان وېرەك خويما دبن ده، ترسۇنەكى ھەيە.

مارىفەتا كەرى، زقينا وي يە :

زقينا كەرى ژ مروڤان رە نەخوهشە، لى ژ خودىيى وېرە خوهشە. ڇېھر کو ئەو تەنى ڙى تى. تىشەك مارىفەتەك ھونەردەك ژ مروڤان بى، ئەو ژ وى مروڤى رە پر ب روومەتە.

مارى كۆر، ئاقسىنى ناڭرە :

مارى كۆر ودکي پر ب كىن و قەرەزە. دلى وى رەشە و نە ديارە کو ب چ ئاوايى و ل کو ب مرۆڤ ۋەددە. ئەفسۇونى ژى ناڭرە، ڇېھر کو نابىنە. بەرگەر ڙى فيىدە ناكە.

ماسى دباھرى ده، بازار نابە :

ماسى دگۈلان ده، بازار نابە: بۇويەردەكە کو ھى چىنەبوبە، لسەر شىرۆقە نابە. تىشەكى کو چىنەبوبە لسەر بازار نابە. مىنالك گەنمى کو د زەقىيى دەبە، مروڤ نكارە لسەر ھەيىنە وى بازارى بکە. دې کو تىشەك ژى نەيى. ھەروها تىشەكى کو مروڤ لسەر وى بېھىقىنى چىپكە لى ھى ئەو تىش چىنەبوبە ئان نەھاتبە ھۆلى، مروڤ دېيىزە "بلا بقەومە ئان بلا ديار بې.".

ماسى، ژسەرى دە خواب دېھ:

وەكى گۆتنىن، "ماسى ژسەرى دە بىيەن دەدە" ئان "ئاڭا كانىا ژسەرى دە گرافى دېھ" يە.

ماسى ژدەستى تە فلىتى، مەدە دوو:

وەكى گۆتنا "تشتى چوو مەدە دوو" ئان "بافى تە سواران كوشت پەيان كوشت لى نەپرسە" يە.

ماسى دەگۈلان دە، نابن هوت-

ماسيي چەمان، دېھەران دە نازى:

ھەر گيانەورەك ژ خودە، جەھى لگۇر خوھ ھلەبزىرە، ژبۇ ژيانى. ل جەھى كو ژ زيانا وىرە پىكانە چىبۈوئى دىزى، ل جەھى كى دن نكارە بىزى ئان باش مەزن نابە. وارى گيانەور لى چىبۈوئى، وي مەزن دكە.

ماستى كىس، نابە رىس:

ھەر تىتەك ژبۇ كارەكى ئان ئامۇورەكى يە. ھەر تىتەك ژ بىنياتا خوھ هاتىھ و ژ بىنياتا تىتەكى دن نكارە ودرە.

ماستى پايىزان بدن ئەزىزان، ماستى بەهاران بدن نەياران:

ماستى پايىزان وەكى، داوپىيا قاتخە ژبەر وي يەكى ژى ب روومەتە. دىسا وەكى ب تاھمە. دەقى مرۇۋە بىدە ئەزىزىن خوھ ئان دۆستىن خوھ. لىچ يى بەهاران، ژبەر شىنناھىيى ھەنەكى تەرە، گران و ب نەخۇوهشى يە، مرۇۋە دكارە بىدە نەيارىن خوھ.

ماستى سە بلەقىنه، ھەر ژسان رە باشە:

تىتىن كو مرۇۋىن نەباش تەڭ بدن و تەڭھەران خەرا بىن، ژ وان رە باشە. يېن كو ژ تەفلىھەفييى ھەز دكەن ئان بەرژەوندىيىن وان د تەفلىھەفييى دە ھەنە، ژخوھ دەمما كو خەرا دبە ژ وان رە كىيە.

مازیشانیی تو ب زۆری بشینی مازیان، تو مازیان ناینە:
ئەڭ ڙى وەكى گۆتنى "تازىيى كو تو ب زۆری بشینى سەيدى تىتەكى ناینە" يە.

مېر ب مووپى خوه، ڙن ب رووپى خوه:
ئەڭ گۆتن خوهشکبۇونا مېر و ڙنان راھە دكە ئان نىشان ددە. ئان ڙى نىشانان مېرىپى،
نىشانان زلامىي، ب موو خويا دبە. وەكى سەپىل، وەكى پرچا سەر سىنگى. ڙن ڙى ب
خوهشکيا رووپى خوه، ڙنیتىا خوه خويا دكە.

مېر ب تەنی دەرە، گا ب سەربارى دەرە:
مېر، دەما كو ب تەنی بەينە و كەسەك پشتگریا وي نەكە وەكى دەرە. گا ڙى، دەما
ڙېلى بارى وي، مرۆڤ تىتەكى زىدە لى بکە، ڙ وي تاشى دقەھەرە. ڙ مرۆڤان ڙى رە وەا
يە، كو بارى نە بارى مرۆڤ بە، ب مرۇز زۆرە.

مېر چاڭل دەرە، ڙنک خوهلى ل سەرە:
مېرى كو چاڭىن وي ل دەربە ئان ھنەك ڙنېن دن بە، پوشمانى ب ڙنى رە چىدې بە و
خەمگىنەك خوهلى سەرى تى هۆلى.

مېر ئەوه كوبى خوددانى گالىپى خوه:
مېر ئەوه كو ل ماق خوه خوددىتىي بکە و دبەر خوه بىدە. ئەگىتى تەنی ب شەر
نايىن هۆلى. ھەكە مرۇڭل ماق خوه خوددى دەركەفە ئەو ڙى ئەگىتى يە.

مېر كوشتن نەرمە - نەرم، قىيز خوهستان گەرمە - گەرم:
ئەڭ گۆتن ڙى، وەكى ھەر تىت دەما خوهىدە باشە ئان د دەما خوهىدە راستە و
شىرىنە. وەكى كو مرۆڤ قىيزى بخوازە، د دەما خوهشىا مالباتا وي د ئان د دەما دلگەتنە
وى دە. و مرۆڤ مېرەكى بکۈزە ڙى، د دەمەك راست و ھىيىدى ھىيىدى، نە ب لەزگىن، ب
ھش و فەرك.

میر میران ناس دکه، قووش پالدمی که‌ری ناس دکه:

پالدووم ئان بەنی داویا جلا کەری. میر ئان ئەگیت ج قاس ژ خوه فیم دکه ژ یى وەکی خوه ژی فیم دکه. مرۆڤین راست ژی ژ مرۆڤین راست فیم دکن.

میر مەزربیه، ژن برکە:

مەزربیب ئاڭ تىرە دەھەركە، برك جىيەن كو ئاڭ تىيە دەگەومە. میر دەدە هەۋدوو ئان تىينە. لى ژن، وى تىشى كو میرى وى تىينە، دېنى بىارىزە. ژېر كو ژن د مالباتى د لېھر مالى يە و ئەو خوارنى چىدكە ئان چۈويينا مالى ژ وى تى خوهستن.

میر نە گۇوهار و بەنه، توب گوهى خوه ۋەكى:

دەجقاكىن پاشدەمايى دە میر ھەر تىشى. ھەروها دېنى گوتى دە ژى وەکى تى راڭىرن كو ھەنەك ب میران نابە، ئان نابە كو مرۆڤ ب میران بلىزە وەکى لەيىستۆكەكى.

میر پىر دې، دل پىر نابە:

پىريوون ژ ھەركەسى رە بىڭاڭى يە، لى دل، ھەرددەم دكارە ھەز بکە ژ مرۆڤان ئان ھەرددەم ژبۇ ھەزكىنە وەکى ھەفە.

میر پىرەكان دکە دارقۇون ژى، دکە خاتۇون ژى:

نە میر تەنی ھەروها ژن ژى. مرۆڤ گش وھانن. دەما كو ژ تىشەكى تىر دېن، دخوازن گوھەرىنەكى چىبکن. ئەڭ گوتىن ژبۇ میران ھاتىيە گوتىن كو ب تايىبەتى میر ب ئاوايىەكى ئازاد دكارە ژنى ژى بىنە و دكارە ھەنەكان ژى بکۈزە. لى میرى لاواز و خزان ھەرتەم مەھووزە و نكارە ئان تىشىانا پىيك بىنە. لەورە ھەيىنەن وى كو وى خەلاس بکە ئان وى بىر بکە تونەنە.

میری بی بهخت پریه، دسه ره دهرباس نه به:

پر ثان بوهور. میری بی بهخت ل ههر دهري بی بهخته. دهاما ببه پر زی بهه
بوهور ژی و ببه تهفری و بیزی، ديسا بی بهخته. ئەخ خوپا وی، ژسەر ناره. دەنی
مرۆڤ تو جار ژ بی بهختان باوھر نەکە.

میری جامیر ناكەفه تۆرا نەمەردان:

دەنی مرۆڤ نەكەفه تۆر و دافكا نەمەردان. مرۆڤین نه راست ژ خوه باوھری پی
نایی. مرۆڤین راست تىكەفه تۆرا وان ئەۋۇزى پی نەباش دبه.

میری ژی، ل دەنگى خوه تى:

ئەخ ژی گۆتنەكە کو دبىزە، مرۆڤ لگۆر دەنگى خوه تى ناسىرىن. وەكى کو میرىن
دەنگى وان ستوور بن باشه، میرىن کو دەنگى وان زرافا بە، نەباشىن. ئان ئەگىيتن ئان
ترسۇنەكىن.

میری چى سەرگىرە، میری خراب بنگىرە:

سەرگىر، يى دگىرە دەل سەرى يە ئان دتەفگەران دەل سەرى يە. يى خەراب
بنگىر ئان بندۇرە، دتەفگەران دە ژى هەر ل داۋىي يە.

میرى میر، دكاره میرى كۆتى بەرده، میرى كۆتى نكاره میرى میر بەرده:

دبىزىن يى میر دكاره نەباشىان ژى و باشىان ژى بکە. ژېھر کو ئەگىيە، ب خوه
باوھرە و دكاره يى دبەر دەستى خوددە بەرده. ئەركا وى ھەيە، دكاره بکە.

میرى میر، لسەر پشتا دەقى ژى میرانيا خوه دكە:

مرۆڤین قەنج و ژىھاتى ل كوبە ئان ب ج ئاوارىي بە ژى، دكاره وى باشىا خوه و
ژىھاتىا خوه بده خوياكن. ژخوه د ئاستەنگىيان و زۆر و زاھىمەتىان دە مرۆڤين زانا و
ژىھاتى خويما دېن.

میری میرخواس، تمى ب دهستن میری نه قهنج دچه:

وهکى کو میر ژئالى میران ده نايى تىك برن. ميرى کول همبهر وي مير هبه ئان ودکى وي ئەگىت به، ژخوه لگور قائىدىيىن ديار تەڭ دگىرە و فانان ئان تشتىن نه ل رى ناكە. ژبهر وي يەكى ژى، مرۆقىين نه قهنج تشتىن نه لگورى قائىدىيىن بكارتىين و بسەر دكەفن.

میرى نه قهنج دو جاران شەر دخوازه-

میرى قەلس دو جاران شەر دخوازه:

ئان "يى" کو تىك دچە، دو جاران شەر دخوازه". بەرانبەرى ۋى گۆتنا ترکى يە. لى بەلى دەپ دەرى دە، ودکى مرۆقىين نه قهنج دخوازه هەرتەن نەخودشى و ئالۇزى هەبە، خويما دبە. ميرى ژىيەتى و ئەگىت، ئەگىتىا خوه جارا پىشى خويما دكە و دەرە. لى ميرى قەلس دېيىزە، گەلۈ ئىزاز ئەز دى نكاربم.

میرى پاشىن، پىنى بەروازى يە:

میرى کول داوىيى دەمینە ودکى ژ تىشەكى رە نابە.

میرى كۆكت 'ئەز ناخوم' توڭى بىرسە.

میرى کو ھەوجەداريا وي ب خوارنى ھەبە و ببىزە ئەز ناخوم، وي دەمىن تىشەكى دن دىكەرە. دېيىزەن، "مرۆقىين بى دەنگ، دەپ مەرۆق ژى بىرسە". دەمین بەرە دە كو مرۆقەك ژبۇ ل ھەپ هاتنا شەران دبوون بەردەڭ، كو دچوون مالا ئالىيەكى شەر و ھەكە ب گۆتنا وي نە هاتا كرە، نانى وان نەدخوار، ھەرروها وي دەمىن دهات زانىن كو دى شەر ب دۆمە. ژبهر وي يەكى ژى ئەپ گۆتن هاتىيە گۆتن.

میرى خەريپ كۆره:

مرۆقى کو خەريپ چې ژى ودکى كۆرا ئان نزانە. ودکى کو مەرۆق جارا پىشى دەھەرە بازاردەكى، مەرۆق تەنلى ب پىرسى دكارە بگەرە ئان ناڭ نىشانەكى بىينە. وي ناڭ نىشانى ژى مەرۆق ژىيەكى بىنەجىيە دېرسە. ھەرروها مەرۆقى کو نۇو دەست ب كارەكى بکە ژى، دېيىزەن، خامە ئان ئەجەمى يە. ئەو ژى ودکى كۆرانە.

مېرخاس دچه، خوهزىيا وي د دلى جماتى ده دميئنه:
وەكى كۆ مرۆقىيەن ناڭدار ئان يېن ژ جڭاڭى رە تشتەكى هىزى كرپىن، دەمما كۆ دەمرەن،
د دلى جڭاڭى ده دميئن.

مېرخاسى ژدەھا يەكە، يەك زۆرە، نەھ ژى فەنه:
مېرخاسى ئان مرۆقىيەن خاس و ژ دل. خاسى زۆرە. ب پەيىشى و گۇتنى پرى مرۆقان
خوه وەكى خاس خوپىدا كەنلى ژ ئەسلى خوه نە وسايە. پرى وان دەرەوان دەن ئان
فەنا دەن.

مېش بى واوک نابە:
يېن مېشان دخون ئان واوک، كۆ تونەبن ژخوه وى دنیا تىزە مېش بېن. ئەف مېزىنا
خوهزايى يە. دخوهزايى دە، تشنىن كۆ يى همبەرى خوه نەخون ئان وان تونە نەكەن،
مېزىن خەرا دبە. وەكى چاوا كۆ مار مشكان دخون، ژېھر وى يەكى ژى ل ناڭا ئەردىن و
زەفيان مشك نكارن ب ھېسانى بگەرن. ئەف ژى سوودەيى دەدە زەفيان كۆ مشك ئان خلت
خسارى نەدن زەفييەن چاندى. دجڭاڭى دە ژى خوپىدا دبە؛ مرۆقىيەن نەباش تونەبن،
روومەتا يېن باش ژى خوپىدا باش.

مېش نە تشتەكە، لى مادى مرۆقان لەھەف دخە:
مېش ج قاس بچۈوك بە ژى دلى مرۆف ژى دخەلە. تشتىن ھەرى بچۈوك ژى
جارنان خسارا ھەرى مەزن دەن مرۆقان.

مېشا گۇو، ل گۇو داتىنە:
وەكى ھەر كەمس ل يېن وەكى خوه دبانە و دگەرە. ھەر تشت ژ يى وەكى خوه ھەز
دەكە. لى ئەف گۇتن لى سەر مرۆقىيەن نەباش ھاتىيە گۇتن كۆ مرۆقىيەن نەباش، ژخوه ل با
يېن نكارن بىسەكەن و خوه دەن بەر يېن نەباش.

میشان ب نان و ئاقا خوه تى:

وەكى میقانى مرۆڤ بى، نە كۆ مرۆڤ بېيژە كۆ ئەمى د دخسارى كەفن. ڇخوه رسقى وى پېرەيە. ئەو تى، رسقى وى ڙى پېرە تى. ديسا وەكى كۆ دەما مرۆڤ دەھەرە میقاندارى، مرۆڤ تىشەكى دخە دەستى خوه و بخودە دبە مالا مازوبانى خوه. وەكى، تشتىن كۆ چى دبن و بۇويەرین دقهەمن، كار و خسارا خوه سوودەيا خوه ڙى ب خودە تىين.

میشان بەرى روونتى مىرە، گاڭقا روونشت ئىسىرە، دەما رابۇو بەگزادەيە :

دەما میشان تى، ب خاتىر و خىيرهاتتنە. ھورمەت ڇىرە ھەيە. لى دەما روودنى ئىيدى دكەفە بن فەرمان و ساوا مازوبان. مازوبان ھنەكى باندۇرى لى دكە، كۆ ج دېيژە، میقان ب ھىسانى نكارە بېيژە، نا. دەما رادبە ئىزار وەكى كۆ خەلاس دبە، ئەو ب خوه خوه دېھىسىنە و قورە دكە، دبە بەگزادە.

میشان ڙمیشان نە خوشە، مازبۇونان ڙھەردۇويان :

وەكى دو میقانىن مرۆڤ بى و ھەردۇو نەخوش بىن ئان ڙھەۋدوو بخەيىدىن، مرۆڤ ڙى وەكى خودىيى مالى نزانبە ج بکە. دېيى رەوشى دە مرۆڤ دخوازە ھەردۇو ڙى ڙ مالا مرۆڤ ھەرە. ديسا وەكى دو ھەب مرۆڤ كارەكى بىن، لى لىسرە وى كارى گەنكىشىيى بىن، خودىيى كار ڙ وان ھەردۇويان ڙى نەخوش بە، ئان دىتنا ھەردۇويان ڙى راست نەبىنە و بخوازە ھەردۇو ڙى ڙ كار دەركەفن.

میشان میقانى خودىيە :

وەكى كۆ میشان كى بە ڙى، كۆ هاتە مالا مرۆڤ، دېيى مرۆڤ بەھەۋىنە. ئەو ڙى ئىبادەتە، لەئور باوھەندىيى.

میشانان نە قەورىنە، وى بخوه ھەرن :

میشان ج قاس نەباش بىن ئان مرۆڤ ج قاس ڙى نەخوش بە ڙى، دېيى مرۆڤ نەقەورىنە. لەورە نافى وى میشانە. ڇخوه ببە سېھە وى بخوه ھەرە. نە ھەۋجەيە كۆ مرۆڤ وى بخەيىدىنە.

میّقانی ب وخت، وک ئاخى سەرتەخت:

میّقانی ب وخت ب هایداری بى مala مرۆڤ، مرۆڤ هازریا وي دکەم. لى میّقانی بى وخت و بى قەخودقەدانی، هلبەت مال وي دەمى بى هازری يە و دې کو برچى ژى بىمینه. میّقانداریا بى وختى، دنافا کوردان و گەلی رۆزھلاتا ناھىن دە پر خويایە. لگۇر فى گۇتنى و راستىيا زيانى ژى ئەڭ لباتا مرۆڤان، نە راستە. دەقى مرۆڤ مازووبانى خوه هایدار بکە و ھەرە مala وي. لەورە دې کو کارەكى مازووبان ھەبە ئان نە رەھەتىيەك وي ھەبە. ژخوه نەزاکەت ژى، دجھاكىن پېشکەتى دە ئەقە.

میّقانی دەست قلا، نە ب خىر و نە ب ئاھلا:

لەن دەفران میّقان ھەرە كىزان مالان، دەقى كو تىشىتەكى ب خودە ببە. ئەقە وەكى دىيارى ئان شىرانىيى يە. دەما میّقان دەستقلا ھەرە، وەكى ژبۇ خوارنى تەنلى، خويى دې. لى دەما تىشىتەكى ببە، وەكى كو "ژخوه ئەز دخوازم وي بىبىنم و دلى وي خوهش بكم" خويى دې. گۇتنەكە دن ژى ھەمە ب فى رەنگى: "میّقانی ب تىش و مشت بالىفى باقى پېشت" ئانگۇ روومەتا وي زانبىن.

میّقانی خەراب جارەكى ئان دخوه:

میّقان ژى ھەكە نە لگۇر ژيانا خودىيى مالى بە ئان نە لگۇر فكرا وي بە، جارەكە دن ل وي مالى نكارە ببە میّقان. مرۆڤ ژى، روومەتا مرۆڤان جارا پېشىن بى قوسۇر دىگەرە. لى جارا دودويان، ھەكە نە لگۇر وي روومەتى بە ئان خەراب بە، جارەكە دن نكارە روومەتى ببىنە.

میّقانى يەكى، میّقانى گوندەكى:

ب تايىبەتى ل گوندى كوردان، دەما كو میّقانى يەكى تى، وەكى میّقانى ھەر كەسى بە و ھەر كەس دەھەرە با وي. ئەقە گۇتن وەكى كو دەقى مرۆڤ ل ھەۋالى خوه و ھەۋالى ھەۋالى خوه خودى دەركەفە ئان روومەتا وي بىگەرە.

میقانی خودش، شهق و روزهکی:

دبیز، "میقانیا همری خوش یا همری کنه". دیسا دبیز، "مرؤف رۆزهکی میقانه، رۆزا دودویان جیرانه، رۆزا سسیان ژ ماله". وەکی کو هەر میقانی دریز دیه مرؤف وەکی یى خوددیئ مالى ئان مازووبان سەرۆبن دکە، زفیر دکە و هەر دچە بىھنا خوددیئ مالى تەنگ دبه. لەورە هەر کەس لگۇر خوه رىبازىن ژيانا وي ئى دھوندر مالى دە ھەيە. دەما میقان دەمەك دریز ل مالا مرؤف بىمینە، لگۇر وي میقانی ژى دفى مرؤف تەڭ بېرىدە، ئەو ژى كولفەتكە زېدەيە.

مەچە شەرى خال و خوارزىيان، نەكە هاوار و گازيان:

شهرىن کو خال و خوارزى ب ھەۋدوو رە بىن، مرؤفلىن سىيەمین نكارن تەقلى بىن. ژېھر کو داوايا داوى دى خال و خوارزى ل ھەۋدوو وەرن و ھەرن با ھەۋدوو. وي دەمى ژى يىن فەدىكار دەركەفەن، يىن سىيەمین.

مەگەرە ل نەوالان، نەبىنە خەيالان:

نەوال جەھىن كۈورن. ھەروها نە خالى نە ئان پر بى دەنگن. ژېلى دەنگى چوپىك و پەلى داران تو دەنگ نايى. ژېھر وي يەكى، مرؤفلى بېرىدە مرؤف دەركەفە خەيالان. ھەروها کو ھشى مرؤف نەچە سەر ھنەك تشتان مرؤف نەكە. دەقىچ مرؤف خوه ب تشتىن کو نابە، خوه نەخاپىنە.

مەگەرە ل سەر ئاثان، تى ب ھەسى چراقان:

ژبۇ مرؤفيين کو پر تەقلى بۇويەران دېن ھاتىيە گۇتن. دىسا وەکى کو مرؤف دەما تەقلى بۇويەرەن نەباش بىبە، مرؤف دى مەترسىيان ژى بىبىنە و دې بە ئەو مەترسى ژ مرؤف رە ببە ئاستەنگى ئان خساري بده مرؤف. ھەكە مرؤف تەقلى شەرەكى نەبە ئان لسەر وي شەرى تىشەكى نەكە، ژخوه تىشەك ب مرؤف نايى.

مهماهه ناداري، ئاڭ فرى سەردارى، بىزنىڭ كالىيا بىسەر كارى، ئەو نىشانىن بھارى: نىشانىن بھارى ھەنە كۆتىن خۇدەش لىسەر ھاتنە گۆتن. ب پېرانى ڇى لىسەر ئادار و نىسانى. ئەڭ گۆتن سەماندىنەكە. دىنисانى دە پە باران تى. بىزنى بخۇد ڇى دزانە و بىسەر كاركا خۇدەدە دکالە.

مهہپرا پر، ههفساری رہنگیں:

مههير ڙي، خوارنه که کوردان کو بهري پر دهات خوارنه. مههيرا کي پر بوبويا، ئهو دوله منهند خويما دبوو. ڙبهر کو مههير، هئينسا سهوالان ڙي خويما دکر. ييٽن پر سهوالين وان هئبوبويا، مههير ڙي پر جندکرن.

مهلا چ قاس بیزان له، بهکه قورئانا وی که فنه:

بیزان ئان بى زانهبوون. ئەڭ مەلا مەلائى كەفنة. ج قاس نەزان بە ڙى ڙېھر ریسپیتیا وى ئان كورئانا وى كو ڙى دخوینە، پر دەم تىيە دەرباس بۇويە، ڙېھر وى يەكى ڙى روومەتا وى هەيءە. مرۆفەكى كو لگۇر دەمى نەزانبە ڙى، هەكە د دەمىيەن بەرى د خودنەبە، دەقى روومەتا وى بى گرتە.

مهلا دهيني خوه زوو زير دكه ، لى دهينداري خوه زير ناكه :

مهلا و هکي ههر و ههر دخوازه تشهه و هر. ناخوازه ههره. و هکي گوتنا "مهلا ههر دبی ٹھلیف و بی، نایبیزه ئەلیف و ههره" یه.

مه لازمی لسہر قورئانی شاش دیه:

خله‌تی ل با ههر که‌سی چیدبه. مهلا بخوه ڙی کو ج قاس قورئان خودندن پیشهه یا
وی به ڙی، دیسآ دبه کو خوه شاش بکه.

مهلا وهکي سورزي ل خوهکه، دلي وي ردهش:

وھکی کو مرؤف، وھکی دنالا باھری ده ب تھنی دمینه کو وی دھمی مرؤف و پی
باسکین خوه تھنی نه۔ تو کھس تونھے یہ کو ئالیکاریي بکه۔

مه لوئىنە، تى ب تاھىينە :

كەسەك كو قەرفىن خوه ب هەفالى خوه بکە و پىشيا خوه نەفكەرە، دبە كو ئەو قەرف، دوورە ژبۇ وى كەسى بىنە گۆتن. هەكە هەفالى مروق بۈويەرەك هاتە سەرى وى، ل مەترسىيەكى راست ھات، دېنى مروق ب نرخىنە و دوورە قەرفىن خوه پى بکە. دىركى دە ژى وەكى "نه كەنە ب جىرانى خوه، دى وەرە سەرى تە" گۆتنەك ھەيە.

مهنىيەل مرووز، بنىيەل گرووز:

وەكى بىيىز، "ل فلانكەسو نە نىرە يى تاوانبار يى دنە". يى مرووز تو گونەھىن وى تونەيە، ئەسلى يى دن، يى گورى كريە. مەنىيە يى كو خوه مرووز دكە، يى كو وەجى خوه تال دكە، نە وەكى وەجى خومىيە، يىن نەباش ژ گورۇۋازان دەردكەفن.

مهردى ژ كىيس مالى خەلېفەيە :

بويىزە. "مەردى كو مەردىدا وى ژ كىيسى خەلېفەيە". وەكى كو ھنەك ژ كىيسى ھنەكى دن ئان لىسرەسابى وان جۆمەردىان دكەن و خوه پى ب روومەت ئان جۆمەرد خويا دكەن.

مهرق، لېھرە كانىيە تى نامىينە :

كانى جەن كو ھەيىن ژى تى، جەن ژىدەركى يە. وەكى دېيىز، "فلانكەسو ل سەرى كانىيە يە". ئانگۇ لىسرە جەن كو ھەرتىشتلى ھەيە. مروق ل وى دەرى بە ھەوجەداريا مروق ب تىشەكى تونەيە.

مهرق بەرب زىارەتى ۋەھەرە، دوور و نىزىك يەكە :

كو مروق چوو ئان ب رى كەت، ژخوه مروقى داوابى بىنە. وەكى كو بەرئى مروق ل دەرەكى بە، دخويە كو مروق ب وى ئالى دە دەھەرە. وەكى كو مروق رامانىيەن دنیايى بپارىزە لى مروق نەخوازە ب تەمامى بپارىزە. لى ھندك پاراستن ژى پاراستنە و لىسرە مروق خويا دبە. كو مروق كارەك كر، پر ئان ھندك، نافى وى كارى دەردكەفە بەسە، لىسرە مروق خويا دبە. مروق نكارە بېيىزە "ئەز وى كارى ناكم".

مهرڻ ب پيلکي ده رتى سه رى خاني :

دهما کو مرؤُف بخوازه تشهى کي ب ئافرينه ئان تشهى کي چىيکە، دفى لگۇر رىيازىن وى تشهى تەۋ بگەرد. چاوا مرؤُف ب پيلكى دردكەفه سەر خانى، مرؤُف پيلك ب پيلك كارى خوه ڙى دكە، هەتا کو مرؤُف بسەر دكەفه.

مهرڻ چارخان ڙسان ره نادروو:

وهکى کو مرؤُف، خزمەتى و روومەتى ڙ يېن نەباش ره نەكە. مرؤُف تاب و كەدا خوه ڙيو تشهى کي بهلا سەبەب خەرا ناكە. دفى تابا مرؤُف هيئايى تشهى کي به.

مهرڻ قاس دهولەتى دبه، ئەو قاس چورووك دبه :

مرؤُفيين دهولەمەند وەکى هنەکى بى تەفگەر دميئە. هەر كارى وى، هنەکى دن دكن. هەتا سۆلا وى ڙى هنەکى دن دخە نىگىن وى. ڙېھر وى يەكى بەدەن نە ساخلەمە. ئەۋاتەيا يەكەمینە. واتەيا دويھەمین ڙى وەکى کو مرؤُفيين دهولەمەند ھى بىيەتر ڙ ب فەن و فووتان دەھەسن و هەرتەم چاھىن وان ل پەھەيانە و زيانا خودش ئى خودزايدى نابىين.

مهرڻ ب دومكا دريىز دگەيىزه مرازان:

سەبر، كەفر دكە هەلاؤ، ئان ب سەبرى مرؤُف دبه ملۇوکى مسىرى. مىناكىن وەکى ۋى گۆتنى پېرن کو لسەر سەبرى ھاتىيە گۆتن. مرؤُف ب دۆماھىكەك دريىز دگەيىزه مرازان. ب كەدا، پر مرؤُف بسەر دكەفه.

مهرڻ ڙېرىينا خوه دەھو سەھە كىيمىي:

دبىيەن دەرمانى برىنى ڙ برىنداران بېرسىن ئان برىندار زانە دەرمانى وى چىيە. مرؤُفان ج كول و ئىش ديتىن، هينى وى ئىشى دىن و هەتا کو كاربن ناھىيلن تىكەفن رەوشى وى ئىشا کو كشاندە.

مه‌رفه‌که‌فران دا‌قیزه برجا به‌له‌ک، ناقیزه سه په‌تا ریخی:

برجا به‌له‌ک که‌له‌هه و مه‌زنه. ده‌ما مرؤفه‌که‌فر ناقیت مرؤفان دفی‌ئه و مرؤفه‌هیزایی ناقیتنا وی که‌فری به. ئان ناقیتنا که‌فر دفی‌نه به‌لا سه‌بېب به. مرؤفه‌کارهک کر بلا هیزرا به نه‌کو داوی پیس و خه‌راب به. هه‌که مرؤفه‌که‌فرهک ناقیت دفی‌مرؤفه‌با‌قیزه که‌له‌ههک ودکی برجا به‌له‌ک مه‌زن.

مه‌رفه‌میر به، سه‌د و هه‌زار یه‌کن:

ئه‌فه‌زبۇ شەران ھاتىيە گۆتن، کو مرؤفه‌دشەران ده‌به سه‌د ئان ھەزار مرؤفه‌ل ھمبەر به، ودکی ھەفن. زبەر کو مەترسى يەکە. کوشتن ژى يەکە.

مه‌رفه‌دته‌نگىيى ده‌به، پىيىست نىينه ده‌رىي نه‌مەردان قەنەكە:

مرؤفه‌زبۇ چارسەریا پرسگەریکىن خود، ل ھەر دەرى و ژ ھەر کەسى دخوازه ئالىكارىيى بىبىنە. لى نه ھەوجەيە کو ھەرە با نەمەردان ژى. ئەو دى كارى مرؤفه‌ل فەكسى خە.

مه‌رفه‌خراپىي نەكنا، خرابى نايى پىشىا مه‌رفه:

ودکی "تو ج بچىنى تى وی ھلىنى" يە. کو مرؤفه‌ل بەلابىن بگەرە مرؤفه‌نى بەلابىن بىبىنە. هەکە مرؤفه‌دنافا خەرابىان ده‌به، ژخوھ وی خەرابى بى سەرئى مرؤفه.

مه‌رفى بى گوومان، بى دين و بى ئىمان:

دفی‌مرؤفه‌ز تشتان ژ بوویەران و ژ مرؤفان گوومان بکە. ئان ب تەقدىر به. زوو زوو مرؤفه‌ز تشتان باوھر نەكە.

مه‌رفى بى خودى ھەيە، مالى بى خودى تونەيە:

مال، مرؤفه‌چىدکن و ددىن سەر ھەقدۇو. تو ملکىن ل دنىي بى خودى تونەيە. تى وی واتەيى کو دفی‌مرؤفه‌ل مال و ملکىن خوه خودى دەركەفه.

مهرفی ب ئابۇر، ژئابۇرا خوه شەرم دىكە، لى مەرفى بى ئابۇر وى ژچى شەرم بىكە :
ئان، مەرفقىن ب ئابۇر و دەولەمەند ژ دەولەمەندىيا خوه دىرسە كۆئە و ژ دەست وى
ھەرە. لى مەرفقىن خزان ژ تىشەكى نە ب گۈومانە كۆ ژ دەست ھەرە، ھەروها ژېر وان
فەدى ژى ناكە. دەقى ب وى ئاوايى ل مەرفقىن خزان و دەولەمەند بى نىرىن.

مهرفى چى ل پاش ئى پىس ناسەكە :

مەرفى چى دەقى چىيىخ خوه بېپارىزە و بىدە پېش. ل با يى چى و باش بە، بىدە دوو
بى باش. لى دەما چى ئان باش بە و بىدە دوو يىن نەباش وى دەمى ئە و ژى نەباش
خوييا بې.

مهرفى هار، يى ب سەركەدا خودە بىكەقە :

دەركى دە ژى مىناكەك وەاھەيە كۆ دېيىزە "ئاگەر ئىنجاخ جەھى كۆ لى بىكەقە
دەھەوتىنە". مەرفقىن هار و بى ئار ژى، تم وى دىسا ل خوه ۋەگەرە و خسارى بىدە خوه.

مهرفى ھەيغا وى ل بەرخا وى هات، ئەو، كوبابى ناخوه :

مەرفقى كۆ ھەيغا وى ل مالى وى بى و نەخوازە ژېۋە ھەيىن تىشەكى خەرا بىكە ئان
مەسرەقى بىكە، ئەو ھەيىن نابىنە.

مهرفى كەر، ئاقا بن كايى يە :

مەرفقىن كەر، دېيىزە قەى هەر كەس وەكى من كەرە. ژېر وى يەكى ژى ناخوازە
تىشى كۆ دەتكەرە ژ كەسى رە بېيىزە.

مهرفى كۆ ژگور ترسىيا، پىوستە پەز خودى نەكە :

تىشى كۆ مەرفقى ژى دىرسە، مەرفق بەرلى نارە. مەرفق بخوازە تىشەكى ئان كارەكى
بىكە، دەقى مەرفق رىسقا وى ژى بىدە بەر چاھىن خوه. مەرفق پەز خودى بىكە، دەقى مەرفق
زانبه دى گور ژى جارنان پەز بخوه.

مهرقى، كوزوو دچه زوو دودسته:

هەر تشتى كو پىك تى، ب تاھم و سەبر تى. ب پەرۋىشى و لەزگىنى تشتىن كو بىن، وئى زوو هەرن ژى.

مهرقى مەرقان چ قاس خراب بە، زىرى مەرياتى قەشارتى يە:

مەرييى مەرۇف ئان ئاقرەبەيى مەرۇف، ج قاس ژ مەرۇف ھەز نەكە ژى رۆزا داۋىيى دېھ كو ئالىكاريا بکە. تەو پەرە و زىر ل ھۆلى بن، ھى بىيھەر ل مەرۇف خۇدە دەردەكەفە. ج قاس خراب بە ژى مەرۇف، دەما پارا مەرقانتىيى بى ھۆلى، تەخسیر ناكە.

مهرقى قەنج ژكىسى خۇدە دخوه، مەرقى خراب ژكىسى خۇدە دخوه:

مەرۇف قەنج، وەكى كو ھەر كەس ئالىكاريا وي دخوازە، ژبەر كو راست و باش ژى، كارى وي خوھش دەمەشە، ناكەفە تەنگىيى. لى مەرۇفى خەراب ھەينا وي ژى كىمە، تم ژ كىسى كو ھەيى ئان بەرئ ئامادە، دخوه و تىشەكى ناخە سەر.

مهرقى خورت، دناظلى خۇدە رۆزى سەد جاران دە پاشا:

مەرۇفى خۇدە دئەجىينە، ھەرتەم خۇدە وەكى پاشا دېينە. ئىزىار كو خورت و پايە بلند بە ژى، ھى پەر خۇدە دسەر مەرۇفان رە دىگەرە.

مەرۇفى ئاقل سەڭ، تو جاران لى نەكە رك:

دەقى مەرۇف ب ئاقل سەڭكان رە نەكەفە نىقاشى. ژبەر كو فېم ناكە و تىشى كو فېم بکە ژى نكارە بجىيە بىينە.

مەرۇفى بى ئاقل رە بىيىن: "كۈمى سەرى تە تونەيە، دەستى خۇدە داتنە سەرسەرى خۇدە:

ئەڭ ژى وەكى گۈتنا "مەرييى ئاقل سەڭ" د.

مروقى بى دىمن بەرامبەرى مرنى يە، بلا تونە بە:
ھەر مروق، تەقەز ب دىمنە ئان تەقەز ھەنەكى كۆ ڙى ھەز ناكن ھەنە. يى كۆ وان
ناس نەكە نەخوھ وەكى نازى.

مروقى بى وەلات، تەيرى بى پەر و باسکە:
وەلات ئان جە و وار. ڙىدەرك و ئاخا مروقان، ھىزەكە پر مەزن ددە مروقان. ڙبەر
كۆ ڙيانا وان كەسان پىيە گريدىاي يە.

مروقى دەنگىيىش، تەئى ناقى وى بىر:
ھونەر ب روومەتە. ڙبەر كۆ ئىيش و ئەلەم، كىيف و شاهيا مروقان ب زانەبوونا
ھونەرمەند دەردكەفە ھۆلى و مائىنە دەينە. ڙبەر وى يەكى ڙى ئەو ب خوه ڙى
ئالىكارى ڙيانى تى ھەسيپ و دفى مروق وى ب بىر بىنە.

مروقى دەر دده، ل مانا دگەرە:
مروقى كۆ بخوازە دەر ببە ئان بخوازە ھەنەكى دلى خوه رەھەت بکە، ل فەرسەندەكى
دگەرە كۆ ب ھەنەكان رە بېھېيغا ئان تشتەكى بکە.

-
مروقى دەر دوين ڙئاش بى، سەرى وى ئارد بە دىسا ڙى باوەرنەكە
مروقى دەر دوين رۆژەكى نانى خوه دخوه:
مروقى دەر دوين، وەكى تى فيمكىن باوەرى پى نايى. ھەكە مروق پى ھەسىيابە
ڙخوه ئىدى مروق باوەرى پى نايىنە. ج بکە ڙى مروق ڙى باوەر ناكە، ڙ رۆزا ئەولى
پىيەنى.

مروقى دز ڙخوه شكە:
مروقى دز ھەرتەم دەتكاران و گۈومانان دەيە كۆ ھەنەك ب وى زانبە. ڙخوه ڙى ب
شكە. مروقى نە راست ڙى ھەرتەم ب شكە.

مرۆڤى دين دينك، ج تالاشه مال و ملك:

مرۆڤى دين ژخوه خەما وى و ژيانى ژى تونھىيە. ل مال و ملک قەت نانىرە. بويژە.
دەمە مرۆڤەكى ب پەرۋىش بخەبىتە، ژېرە وسا تى گۆتن: "ھەى مرۆڤى دين دينك، ئەڭ ج
تەشلاشە مال و ملك".

مرۆڤى دين، ناچە سەر زىن:

زىن ئان كورتاني هەسپان. جىيەكى خوهشە. دين نكارە ل وى دەرى ئان ل جىيەن
خوهش دەبار بکە. ديسا وەكى كو دين ب پەرگال نكارە بېرى. روونتىشتىنا سەر زىن ژى
پەرگالى دەقى، خوهگىرن دەقى.

مرۆڤى ھەنەك كار، ژۇيرە ھەيە جىيە:

مرۆڤى كو ب ھەنەك و رووكەن بە ئان مرۆڤان بكاربە ھەرتىم بکەنинە، ژى تى
ھەزكىن. جەنلىكى ۋى ژى ھلبەت ل نافا مرۆڤان و جقاڭى ھەيە.

مرۆڤى كۆچەرى، ژى دۇورە رىنجىبەرى:

مرۆڤى كۆچەر وەكى ئازاد و ل نافا خۇمزاپى مەزنبووپى يە. ھەروها كۆچەر ھەرتىم
دگەرە و نە بنەجىيە. رىنجىبەرى ژى بنەجىيە دخوازە.

مرۆڤى لال، ژى مەكە سوئال:

مرۆڤ ژ لالان سوالان بکە لى مرۆڤ ب زمانى وى نزانبە، بەرسف نايى فىيمىكىن.
مرۆڤەن كو نە پەيىن ئان نە خودى پەيىش بن دەقى مرۆڤ ھىقىيا پەيىقى و بەرسفى ژى
نەكە.

مرۆڤى مىر، ب سەر شۇرا خودە تى-

مەرفي مەرغان، بەر كەفران رادىن:

وەكى كو يى دلى وان ژ مرۆڤ رە بخوازە ئان ھەفالى مرۆڤ بە و بى كو ژ مرۆڤ ھەز
دكە ل ھەر دەرى ب مرۆڤ رەيە.

مروقى پىشەكار تو جاران بىچى نامىنىه :

پىشەكار ئان سەنئەتكار، ھەرتىم مروقى ب ھەوجەداريا وانە. ژېھر وى يەكى ژى
كارى وان ھەرتىم ھەيە.

مروقى تەزە دەولەتى بۇو، پەرە ژى دەين نەكە :

مروقى نۇو دەولەمەند، مالى وى و پەرەيىن وى پى شىرىينە. قەت ناخوازە كۈز
دەست ھەرە. ديسا وەكى يېن نۇو دەولەمەند دېن، ھەكە مروقى پەرەيان ژى بخوازە، دې
كۆ قەرقى خۇھ ب مروقى بىكە ئان مروقى بچۈوك بېينە.

مروقى تما مالى خۇھ ناخوه :

ژېھر كۆ مالى خۇھ نەخوارىيە، پىرى مروقىن تماكار و چىكۈس، دەولەمەند دېن. ژبۇ
مال دېزىن نە ژبۇ خۇھ. ھەروها دەمما مالى وان پەر دېن ژى، چاڭى مروقىن ل دەرۋەيى
وان لى يە و ژى دستىن.

مروقى خايىن رەھگەرە :

وەكى دېبىزىن "مروقى كەران ل با كەران گىرى بىدە، وى ژ ھەفدوو ھېينى تر و فسان
بىن". ھەكە مروقى ب خايىنان رە بىگەرە مروقى وەكى وان بىبە ئان مروقى دى وها خويى
بىبە.

مروقى خەربىب، بىكە تەكلىيفا :

پىشىيار ل مەرفى خەربىب رە وەكى پەند ئان فەرمانى نايى بكارئائىن. ڙ وان رە
پىشى تەكل ئان پىشىيار دفى. ھەروها وەكى مروقىن خەربىب، ب كارى مروقى نزانە،
ئىنجا خ مروقى تاشتىن خۇھ تەكلىيفى وى بىكە داكو وى قانە بىكە.

مروقى ژخۇھ شاك، زو سل دې :

مروقى ژخۇھ ب گۈومان بە ئان ب شاك بە، زوو خۇھ دەدەر و خۇھ ئەشكەرە
دكە. ژېھر كۆ ھەرتىم ئەو يەك دەھشى وى دەدەيە و لگۇر وى فکرى تەڭ دەگەرە.

مرؤُقى کو هندك نزانه، پر ڙي نزانه:

وهکي واته يا پريٽن گوتنيٽن وهکي ڦيٽا، دفٽي مرؤُق روومهتا هندکي زانبه کو مرؤُق
پري د دهست بخه. "هندك هندك دبه گوندك".

مرؤُق ب ته مى و وسىستان نامره:

ههرتم دپهی واسهتان ره مرؤُق نامره. ئان ههـر تشتـيـ کـو قـوـتابـوـونـا وـانـ چـيـدـبـهـ، دـ
دوـوـ وـيـرـهـ قـيـامـهـتـ رـانـابـهـ وـ نـهـ خـوـهـشـيـ نـايـيـ. جـارـنـانـ تـشـتـيـنـ کـو مرـؤـقـ باـوـهـرـ دـکـهـ ڙـيـ
ناـفـهـوـمـهـ.

مرؤُق دـئـهـ مـريـ خـوـهـ دـوـ جـارـانـ دـبـهـ زـارـوـ:

بهـلـيـ دـبـيـزـهـ جـارـاـ زـارـوـکـ وـ جـارـاـ کـالـ بـوـونـيـ يـهـ. کـالـبـوـونـيـ ڙـيـ دـهـنـ جـفـاـکـاـنـ دـهـ ئـانـ
دـپـرـيـنـ جـفـاـکـاـنـ دـهـ بـيـ بـهـ رـپـرـسـيـارـبـوـونـهـ.

مرؤُق هـنـهـ، خـهـبـهـرـ دـدـنـ بـ دـهـقـيـ خـوـهـ، مرـؤـقـ ڦـيـ هـنـهـ خـهـبـهـرـ دـدـنـ بـ ئـاقـلـيـ خـوـهـ:
يـيـ بـ دـهـفـانـ خـهـبـهـرـ دـدـهـ جـارـنـانـ وـ پـرـيـ جـارـانـ رـاستـ نـابـيـزـنـ ئـانـ نـزانـنـ کـوـ جـ دـبـيـزـنـ.
ليـ يـيـنـ کـوـ بـ ئـاقـلـيـ خـوـهـ دـپـهـيـشـنـ باـوـهـرـيـ وـ رـاستـيـ لـ باـ وـانـ هـهـيـهـ.

مرؤُق نـهـ بـ چـوـمـاـخـهـ کـيـ مـيـرـخـاـسـ دـبـهـ، نـهـ بـ نـانـهـ کـيـ نـانـدارـ دـبـهـ:

هـهـرـ تـشتـ دـهـمـاـ کـاـمـلـبـوـونـاـ وـيـ هـهـيـهـ. مرـؤـقـ بـ جـارـدـکـ لـيـداـنـاـ کـوـ لـ هـنـهـکـانـ بـکـهـ،
مـيـرـخـاـسـ خـوـيـاـ نـابـهـ. باـوـهـرـيـ وـ بـنـگـهـهـ ڙـيـرـهـ پـيـوـسـتـهـ.

مرـؤـقـ سـنـگـ بـيـخـهـ لـ خـوـهـ، نـکـارـهـ دـهـرـخـهـ ڙـخـوـهـ:

وهـکـيـ، مرـؤـقـيـ کـوـ فـهـنـاـ لـ خـوـهـ بـکـهـ، نـکـارـهـ چـارـهـسـهـرـ بـکـهـ. مرـؤـقـيـ، بـخـوـهـ خـوـهـ، تـيـخـهـ
خـسـارـيـ نـکـارـهـ وـيـ خـسـارـيـ بـ شـوـونـدـهـ ڦـهـگـهـرـيـنـهـ. هـهـکـهـ هـنـهـکـيـ دـنـ يـهـ، دـبـهـ کـوـ دـوـزاـ ماـقـ
خـوـهـ لـيـ بـکـهـ، ليـ هـهـکـهـ کـهـسـ بـخـوـهـ بـهـ، وـيـ دـوـزـيـ لـ کـيـ بـکـهـ.

مرۆڤ ب جارهکی قوونهک نابه :

ئەڭ گۇتن دېيىزه کو وەكى مرۆڤ جارهکى تەنلىخەتىي بىكە، مرۆڤ ھەرتىم وە خوييا نابه. ديسا وەكى کو ژبۇ كارهکى ب مەترسى، دەقى مرۆڤ جارهکى جەرباندىنى چىپكە.

مرۆڤ دقورئانى دە ڙى شاش دې :

وەكى کو شاشى، ھەر مرۆڤ دكە. ئان مرۆڤ دې کو دەھەر تىشى دە شاش ببە. لى يَا گۈنگ ئەوه کو مرۆڤ وان شاشىيەن خوه بەردەوام نەكە. دەھەر وارى و ھەر كارى دە شاشى چىدېن و ھەر گيانەوەر خوه شاش دكەن. مرۆڤىن تەڭ بىگەرن شاشى ڙى ل پىشىا وانە.

مرۆڤ دزبىه شەقى رەش پىن :

کو ھەزكىدا مرۆڤ ڙ كارهکى رەھبە دەرفەت ڙى ھەنن. لى دەقى مرۆڤ خوه ل بەندى وى فرسەتى بەيلە. ھەر كار، لگۇرى وي رۆز و شەق ھەنە.

مرۆڤ دىكى رۆزەكى بە، نە مىشىكا ھەزار رۆزى بە :

وەكى مرۆڤ بلا رۆزەكى تەنلىخەر بلەن بە ڙى، ئەۋۇز مرۆڤ رە باشە. دەما ھەنەك ژ مرۆڤ رە بېيىزىن سەر بلەندي رۆزەكى يە، لى ھەكە تو نە پەزىرىنە توبى ھەر رۆز سەر بەرژىر بى. وى دەمەيىچ مرۆڤ دى سەر بلەنديا رۆزەكى ھلېزىرە. وەكى مرۆڤ سەر بلەندي بخوازە وى ھەرتىم سەر بلەندي ل پىشىا مرۆڤ بە. دەقى مرۆڤ ھەرتىم رىيَا سەر بلەندي و روومەتى ھلېزىرە.

مرۆڤ گور ناكە شقانى بەرخكان :

گور ھەرتىم دېمىن پەز و بەرخكانە. ھەرتىم چاقى وي ل خوارنا وانە. ئىيڭار مرۆڤ وى بکە سقانى وان، شاشىيەكە پەزىنە. دەھەر تەڭگەرە دە رەوش وەيە. دەما دەجقاكەكى دە مرۆڤىن ڙ جقاكى رە نەباشىن، نە خودى ئەرك ئان خودى زانەبوون بن و دېمناتىيا جقاكى بکن، مرۆڤ نكارە وان بده سەرە جقاكى.

مروققزىيەكى ره بېيىزه "دىيەنە، دىيەنە" وى دىيەن بېيە.

ئەڭ گۇتن، باندۇرا جەفاڭى لىسەر كەسان دىيار دكە كۆ جەفاڭ جارنان دىيەنلىن خوھ دئاپىرىنە. دەمما جەفاڭ ل يەكى خوھدى دەرنەكەفە و ھەر كەس ب سەرەت ھەرن و ئالىكاريا وى نەکن و ھەرتەم ژىرە بېيىز، تو نەباشە، وى دەمى ئەو كەس ژ جەفاڭى ب دوور دكەفە و دىيەن دبە. ژخوھ دىنبۇون، ژ جەفاڭى ب دووركەتنە.

مەيمۇن، دچاقى دىيا خوھىدە خەزالە:

ھەر چۈوچەك لېھر دلى دىيا خوھ ب روومەتن. ج قاس نەخوھشىك بە ژى، چىلکەك ل با دىيا وى شىرىن و ھەرى خوھشىكە. تو جار، دى زارۇيى خوھ نىكارە بى خوھى بەردە ئان دەقى وسا بە.

مەيمۇن، دچاقى دىيا خوھىدە كەفسە:

"دئ بېينە و دۆتى وەرينىھ." ژبۇ مروققانە، لى سەوال وھانە كۆ يى ژ ھەۋدوو بن، دشبن ھەۋدوو.

مەزەلى كەرى، زكى گورە:

ھەرتەم چىرۇك لىسەر كەرى و گور ھاتىيە گۇتن. يى ھەرى ژ گور دىرسە ئان يى ھەرى گور دىكارە پى، كەرە. داويا وى زكى گورە. مروقق پر ژ تىشتەكى بىتسە دبە كۆ ئەو بى سەرى مروقق.

مەزن بېھ كەر، گەرەك مروقق نەدە سەر:

مەزن ئان پىشەكار ئان يىن كۆ نافادار بۇونە. دەقى روومەتا وان ھەرتەم بى گرتەن. ديسا وەكى مروققىن كال بۇونە دەقى ژبۇ وى كەدا وان ئى دبەر زارۇكىن خوھىدە دايىھ، روومەتا وى بى گرتەن.

مەزن قەدرى مەزنان دزاڭە:

يى مەزن، ژبەر كۆ پىيىستىيا وان ب مروققىن مەزن ھەمەيە، روومەتا ھەڭ دزاڭەن. دەقى گۇتنى دە مەزن، وەكى مروققىن ب ھېز خويا دبە.

مهزنى مالى، خودىيى مالى يە-

مهزنى ل مالان، بچووك ل باناڭ:

وەكى كو دەما مەزىن ل مالا بن، جەھى يى بچووك تونەيە. ئان دەما يىئىن مەزىن ل مال
بن جەھى بچووكان لىستكە و ماقۇن تونەيە ل جىقاتى بېرىۋە. خودىيى مالى، يى
مەزىنە.

مهزنى ل مالى تونەبە، پشتا خوه بىدە كەفەرەكى:

دەما مەزىن ل مالەكە كو مرۆڤ بېھ مىۋانى وى ھەبە، ھلېت ھورمەت ژى ھەيە. لى
دەما يىئىن مەزىن وەكى دى و باش نە ل مالى بن، وەكى كەس نازانە ھورمەتى ژ مىۋان رە
بىكە و پشتا خوه ژ دىلەغا باليقى، دەدە كەفەرەكى. وەكى ئەولەكارى ژى دوى مالى دە
تونەيە.

مەتاجى ئەلبى، ل ئەلبى دگەرە:

پىيۆستىيا مرۆڤ بىج ھەبە مرۆڤ ل وى دگەرە. ج ھەبە، يى كو پىيۆستىيا وى پى
ھەيە، وى لى بگەرە.

ملەك، سەرى سەد نەوالان دېرە:

ملەك ئان مەرفەك. دېھ كو ژبۇ شەران ھاتبە گۆتن. ژبەر كو داشەران دە نەفەرەك
نەفەرەكە. ھەر يەك دكارە پر تشتان بىگەرە. دىسال دەڭەرنانان واتەيا ۋى گۆتنى، وەكى
كى راستىيەك پىشىيا سەد دەرەوان ئان نەخۇھىشىان دېرە.

مرازى بى دل، وەكى كراسى بى ملە:

مرازى بى دل، وەكى كىيمانىيەك دۈيانا مەرۆڤان دە ھەبە، ھەرتەم ئە و كىيمانى نىزى
گىيانا مەرۆڤ بە.

مرن ب هەڤالان ره خوهشە :

تەنیتى، ھەرتىم درامانىن مەرۇقان دە وەكى دل كەسەرييەكى ب جىيە بۇويە. ھەتا
مرن ژى ب تەنلىخۇوش تى دىتن. ژبۇ پېشتىرى و يەكىتىيەتىيە گۆتن كۆمۈر نە
تەنلىخۇوش بە، مرن ژى خوهشە.

مرن د دەنیاپى دەھەيە، لى يَا كال و پیران ھېسايە :

مرن ژى ھەر كەسى رەھەيە لى يىن نىزىكى مەرنى ھەرتىم كال و پیران. مەرنا وان،
جارنان ب كۆخۈكەكى رەتى.

مرن چەكا جەندىيانە، ھەموو كەس وى ل خوهكە -

مرن ھەسپا بۇزە، لېھەر دەقى دەرىي ھەركەسى يە :

مرن نە دېيىكانا مەرۇقان دەيە كۆمۈر كەسى كۆمۈر. ژبەر وى يەكى تىشىتەكى خوهزايى يە.
دەقى پېيك وەرە. ژبەر وى يەكى ژى ھەر كەس رۆزەكى وى بەرە.

مرن مەرنە، خەرخەر چىيە :

ژبەر كۆمۈر ژى ھەر كەسى رەھەيە ئەڭ گۆتن ژى دېيىزە دەما كۆمۈر زانبە مەرن
ژەر كەسى رەھەيە، وى دەمىن دەقى مەرۇقان نەگىرى و ل خوه نەخە.

مرن، پاقزىيا دىينى مەھەممەد :

ئەڭ گۆتن ژى ب تايىبەتى لىسەر مەرنە كال و پیران ھاتىيە گۆتن. دەما مەرۇقان بېر و كال
دەبە، پاقزىيا وان ژى نامىنە. ھەروها، كەسەكى ل وان بىنېرە ژى جارنان نايى دىتن. لى
دەقى گۆتنى دە ژى، مەرۇقان دېيىنە كۆمۈر كەسى دەقى تىشىتەكى خۆدە گۆتن.

مرن و خەوبىرايى ھەقىن :

كۆمۈر ب خەو قەدەرە، تىيكلەيا مەرۇقان قەمت ژ رەوشاش ژيانى نامىنە. تەنلىخۇوش
ھەلما مەرۇقان دەھەرە و تى، جەوتاھيا وى ئەقە. ژبەر وى يەكىنچە قاس مەرۇقان نەكاريي بېيىزە
خەو ژى مەرنە، مەرۇقان دەزكارە بېيىزە برايى وى يە. دەكارى خۆدە ژى دەقى مەرۇقان ھەشىيار
بە، داكو مەرۇقان بىزى.

مرنا بى وخت دهف و داوهته :

دهف و داوهت دېن دهري وەكى ئالۆزى و شەھەشەھى خويما دبه. مرنا بى وخت ئان
ز نەديتى پر ئىش و گرى دەردخە هولى.

مرنا بىزنى تى، ئانى شقىن دخوه :

ئەڭ گۇتن وەكى قەدەرى تنه زمىن كو قەدەرا مروققى، مروقق ب سەددەمەكى دەھەرە
سەر وى قەدەرى. سەددەمەيىن ھەر تاشى، ھەر بۇويەرە و ھەر قەومىيەن ھەنە. ھەكە
دەما وى بى، ھلېھت وى سەددەمەك ژىرە چىببە.

مرنا دەولەتىيان، ژبۇنا مەلە مىزگىنە، مرنا كەسبا، ژبۇنا مەلە شىنە :

مرنا دەولەتىيان، ژبۇ مەلان وەكى پەرە و ھەيىنە. ژبەر كو وى ھەق دەستى وى بى
دايىن. لى يَا كەسبان، تماھكاران ئان خزانان، تىشتكەنگەزە دەستى مەلان.

مرنا ھەسپى ژ جەھە :

دېن دهري دە ژى، سەددەما مرنا ھن كەس ئان ئازالان كو دىيارە وى ژەج چىببە،
ھاتىيە زمىن. وەكى مرنا ھەسپى، ب پرانى ئان گۈوماناب مەزن، ژەھە. مرنا
ئازۇقانەكى، ب پرانى قەلباندىن ئەرەبەيَا وى يە، مرنا ماسى گەكى ب پرانى
فەتسانىنە.

مرى ب دەفن كىنى، كارزى ب كىنى :

مرى كو دەفن دىن، ژ ويرە ژيان دەقەدە. كار ژى كو مروقق بکە، ئەو ژى خەلاس دبه.
ھەتا مروقق نەكە خەلاس نابە.

مرى ب خىر بە، مريشۇ بخوه تى :

ھەكە مروقق تاشتىين باش بکە پشتىگرى ژى ھەيە، مريى كو تاشتىين باش كربە
مريشۇيىن وى ژى بخوه تىن.

مرى هەنن كوو هەوجهى شىنى نن :

ئەڭ گۆتن ژبۇ مروقىن كو دساخيا خودە تشتىن باش كرنە، هاتىھە گۆتن. ل دوو
وان مريان ھيزايدە كو مروق شىنى بکە و لېھر وان بكمەفە.

مرى هەو دەنان، زندى ھەر رۆز ھەلاوى دخون :

مرى ژخوه دمرن و هايما وان ژ ڙيانى تونەيە. لى زندى ھەر رۆز ھەلاوا مريان
دخون. وەكى كو مروق ھەر رۆز زانە كو مروق ژى وەكى مريان ھەرە لى ديسا مروق
ھەلافي ژى دخوه. مرى تەنلى ھەو خوارنا زندىيان يا لىسەر گۈرى دېيىن.

مرى نەمەلۇون بە، گۆر لى تەنگ نابە :

وەكى كو دەما يى بىرە، ھەكە دڙيانى دە تشتىن نەباش كربە، ژخوه گۆر لى تەنگ
دېھ و جەفایى دكشىنە. لايقى گورتەنگبۈونى بە، گۆر لى تەنگ دېھ.

مرى، كەفرى بن بيرى يە :

كەفرى بيرى، وەكى كو تو جار مروق نكارە وى دەرخىنە ئان تو جار دەناكەفە.
مرى ژى ژخوه تو جاري فەناگەرە. مروق كو مر چوو، ئىدى ھەو ۋەدگەرە. وەكى ژبۇ
دلخوهشىرنا مروقانە، ب تايىبەتى دشىيان دە تى گۆتن.

مريشكەن دكە، بىرە ب دىك دكەقە :

يى دكە مريشكە، لى بارين پارا دىكە. وەكى كو دىك خوه دېھسىنинە. هن دكىن،
دكشىن زاھىمەتى لى ھنەك خوه دېھسىنинە. پارا دىك ئى مېرانيي تىدە ھەيە كو
بارين پى دكەفە.

مريشكە ئاقى قەدخدوه، لىسەر خوه ل خودى دنېرە :

ئەڭ گۆتن، باوھريا ب خودى رە تىنە زمىن. وەكى دېھ ھەر كەس، دەما ج كار كر،
دسەر خودە ل خودى بىنېرە و شىكريا خوه دىيار بکە.

مويشک نکلا خوه دئاڻي دادکه بهري خوه ب خوهدي قههکه :

وهکي کو ههر تشت ڙئالي خوهدي فه، ڙبو مرؤُف و ئازالان هاتيه چيڪرن و دٺي ڙبو
وئي يهکي ههردم مرؤُف شکريا خوه بينه، ڙ خوهدي ره.

مويشک رهشه، هيڪ سپي يه :

ديه کو گيانه ودرهک بزى، چيلکين ڙخوه جوودا بينه هولى. زارو و باڻئان زاروک و
دئ دبه کو نه وهکي ههڦبن.

مرؤُف ب سهبرى دههره قههبرى :

جارنان دبيڙن "كهڦر ب سهبرى دبه ههلاو". لى دهن دههران ڙي دٺي مرؤُف پر
نه ب سهبر به. سهبر ڙي سينورهکي وئي ههيءه. جارنان هنگي مرؤُف سهبرى دکه، ئهڻ
ههـتا قهـهـبرـى د دـوـمـهـ

مرؤُف ب خورتى دستينه، ب خورتى ناده :

وهکي دبـڙـنـ، ماـقـ کـوـ مـرـؤـفـ بـ کـهـداـ خـوهـ بـسـتـيـنـهـ کـهـسـ نـکـارـهـ ڙـ مـرـؤـفـ بـسـتـيـنـهـ. بـ
زـوـرـ هـاـتـبـهـ سـتـهـنـدـنـ، ئـنـجـهـخـ بـ زـوـرـ ڙـيـ، ڙـ دـهـسـتـ مـرـؤـفـ بـيـ دـهـرـخـسـتـنـ.

مرؤُف، جارهـکـيـ دـخـولـهـ وـ جـارـهـکـيـ دـمـوـهـ :

ڙـبـهـرـ کـوـ مـرـؤـفـ جـارـهـکـيـ تـيـ دـنـيـاـيـيـ، دـٺـيـ مـرـؤـفـ تـامـيـنـ دـنـيـاـيـيـ گـشـيـ بـبـيـنـهـ، ڙـبـهـرـ کـوـ
مـرـؤـفـ جـارـهـکـيـ تـهـنـيـ تـيـ دـنـيـاـيـيـ. هـهـروـهـاـ مـرـؤـفـ دـڙـيـاـنـاـ خـوهـدـهـ شـاشـيـيـنـ پـرـ مـهـزـنـ ڙـيـ بـکـهـ،
ئـهـوـ ڙـيـ فـهـنـاـگـهـرـهـ وـ مـرـؤـفـ جـارـهـکـهـ دـنـ نـکـارـهـ وـئـيـ دـهـرـفـهـتـيـ بـدـهـسـتـ بـخـهـ.

مرؤُف، جـلـكاـ خـوهـ ڙـئـاـڻـيـ دـهـرـخـهـ ڙـيـ باـشـهـ :

ڙـبـوـ ڙـيـانـيـ دـٺـيـ تـهـقـهـزـ هـهـولـهـكـ مـرـؤـفـ هـهـبـهـ. هـهـکـهـ مـرـؤـفـ نـکـارـبـهـ ئـاـڻـيـ بـسـهـکـنـيـنـهـ،
مـرـؤـفـ جـلـكاـ خـوهـ ڙـيـ دـهـرـخـهـ باـشـهـ. مـرـؤـفـ ڙـبـوـ ڙـيـانـيـ جـ بـکـهـ، ئـهـوـ باـشـهـ.

مروقّج تىخه كهوارى، ئەوتى خوارى:

كۆ مروقّج تىشتى بىدە سەر ھەفدوو ئەو د رۆزىين پىش دە ژ مروقّرە دبە، وەكى خوارنى، وەكى پەرييان. كۆ مروقّج بەرهەف كربە، دەمما پېوست بە، ئەو ژ مروقّرە دبە، ژى زىدەتر مروقّبخوازە نايى دەستىين مروقّ.

مروقّدمە، قۇون ب دمس دبە:

گەلەك جاران و ژ ئالى گەلەك كەسان فە تى گۆتن كۆ "دېيى مروقّب ساخى روومەتا ھەفدوو بىگە." لى مخابىن ئەھىيەك ل ھەر ئالى دنىي وھايە كۆ دەمما مروقّ دەرن، ھى نۇو باشىيەن وان ئان روومەتا وان دەركەفن ھۆلى. ب پرائى ژى دەمما مروقّ دەرن، خەرابىيەن وان نايىن گۆتن، ب تايىبەتى ئالىي وان ئى باش تى زمىن.

مروقّمويەكى ژبەراز ھلينە ژى خىرە:

بەراز ئان واھش. دنافا مسلمانان دە ھەرامە و ئەو تايىبەتىيەك ۋەھانە. ئىيىزار ئەو باودرى ھەيە دنافا مسلمانان دە، كۆ مروقّج قاس خساري بىدە وان ئەو باشە. لى ئەھى گۆتن وەك دەمناھىيەك قىرىز دخە نافا مروقّ و ئۆلداران.

مروقّزئاخى تى دبە ئاخ:

ئەھى گۆتن ژى لىسر چىبۇونا مروقّانە. دېيىز، كۆ مروقّز ئاخى چىبۇونە. ھەروها ل ئەسىلى خوه ۋەدگەرن. وەكى بېيىزە ژ ھۆلى رانابە، لى ل ئەسىلى خوه ۋەدگەرە، وەكى بەرى دبە.

مروقّ، كۆ دكەقىن تەنگاسىيى، ژيارى دىيا خودە ژى دېيىش باقۇ:

دەمما مروقّقىن دكەقىن تەنگاسىيى، ژ بىيگاشى ژ ھەنەك نەيارىن خوه ژى ھىيچيان دكىن. لەورە خەلاسبۇونا ژ تەنگاسىيى مروقّ بەر ب گەلەك شاشىيان ژى دبە. ھەتا مروقّ ژ تەنگاسىيى خەلاس دبە، وى دەمى مروقّ ل خوه ھاى دبە.

مروق، سا دده خاتری خودان:

دڤی مروق ب ردهم به، دلوقان به. همه که دژمن به ڙی، که ته روشا خه راب، دڤی مروق ئالیکاری پی بکه. ج قاس نه باش به ڙی، مروق ڙبو ردهما خودان دې خشینه. ئه ڻ ب تایبەتی د ئۆلداری د وها یه. هه روها ودکی دتۆرمیا کوردان ده ڙی ئه ڻ یه اک هه یه. دبیڙن، کو "دژمن ڙی هاته مala ود، دڤی هوون هه تا کو دمala ود ده به، تشتہ کی پی نه کن". دیسا دبیڙن "دھما دژمنی مروق خوه ئافیت به ختی مالی، دڤی مروق ببە خشینه و ج ب دھستی مروق بی، دڤی ڙبو ئاشتی پیک بینه".

مروق سفرا لسەرنان دخوه، کیئری لی ناخه:

سفرا کو مروق لسەر وئی نان بخوه، دڤی مروق بپاریزه، لهوره ئه و ڙ مروق ره پیوسته. کانا کو مروق ئافی ڙی و خوارنی ڙی دخوه، فه دخوه، دڤی مروق باش لی مقاته به. جه و واری کو مروق لی خودی بوبه، دڤی مروق بپاریزه و خائنتی پی نه که.

مروق خوه تەقی کار نه که، کار نا مەشه:

دگه لەک گۆتنان ده تى گۆتن کو مروقین ڙ دهرقیی کار پر ڙیهاتی نه. بسەر ده ڙی دھما کو کار نا مەشه ئان خەله تی چیدبه ڙی، رەخنه یان دکه. لى ئا راست ئه وه کو مروق خوه تەقلی بکه. ل رەخ سەکناندن، نه کارهکه ری یه. دیسا ڙبلی ئاموران، نه ڙ مروقان به کار نا مەشه.

مروق زنی دکه، لی نه ب دی و خوهی خودره:

دڤی مروق خه رابیی نه که. لی همه که مروق کر ڙی دڤی نه ب خودره، ب یین خه ریب ره بکه. مروق خه رابیی ب یین نیزیکی خوه ناکه.

مروقان شیری خیج خواریه:

وھکی مروقان شیری خاڻ خواریه. دڤی هه رتم مروق خوه ڙ هه ر کھسی بپاریزه. ئان هه ڦالی مروق ئان ڙی یی نیزیکی مروق کی دبه بلا ببه، دڤی مروق گافه کی دنافا خوه و وان ده بھیلہ.

مروقّاتى گەرمە گەرم، دژمناتى نەرمە نەرم:

مروقّاتى ئان دۆستانى و خوشەفيستى. خوشەفيستى دەپ ژىل بە و گەرم بە، نە ب ئاوابى دورووتى و دەرەوان. دژمناتى ژى، نە كە مروقّ پەر ب پەرۋىش بە و بلەزىنە، ب ئاقىل و سەمت، ب تەقىدىر بىمەشە. ديسا وەكى كە دېيىزە مروقّ د دژمناتى دە، دەپ نە هشك بە.

مروقّى پۇشمان، ژىنيشى رى بىزىقىرە، نە خرابە:

ژىنىشى خەرابىي ژى فەگەر چىببە، قەت نەبە ئەو نىشى دەن نابە خسار. ئەو دە ببە كار. ئەو ژى باشە.

مرىيى كۆران رانابىن، ئەمەلى خراب چىنابىن:

چاوا مرى رانابىن، ئەمەلى خراب كىننەن خراب ژى، ب پاش دە فەناگەرە.

مشكى كۆر ئاخى دكۆلە، لىسرىسىرى خود دكە:

مشكىن كۆر ئان خلت. دەما كە دېن ئەردى دە، ئاخى دەردىخن سەر رووپى ئەردى، تم لىسر خود دكەن ئان دنافا وئى ئاخى رە دەرباس دېن. ئەف گۆتن تى ۋەتەن كە مروققىن نەزان ئان ھايا وان ژ دۇرا وان تونابە، تم، كارى دكەن و خەرابىيان دكەن، ئەو يەك باشى ئارامىي ژ وان رە نايىنە. هەرتەم خەرابىي بخود دكە.

مشكەك دكەقە سىتلا شىر، ئەو شىر تى رەناند:

مشكەك دكەقە سىتلا شىر، ئەو شىر دەرمە. وەكى دېيىز "كۈلەك نافى گارانەكى خەرا دكە". ئەف گۆتن ژى تى وئى واتەن كە دنافا گرسەيان دە ئان دنافا كۆمەك تىشەكى دە، يەك تەننى خەراب بە، گش خەراب خويا دېن ئان خەرا دېن. تىشەكى پىس و بچووك، دكارە كارەكى مەزن و پەر ھاتىبە كەرن ژى ب ئەردى دە بەردە و بى سوودە بەھىلە.

متاله خودش تشتە، بەلى ئەبۇر پى نابە :

متاله ئان زارۆكى. زارۆكى خومشە و ھەزىزىنە ھەر كەسى ژ وى ھەيە ئان ژ زارۆكان
ھەر كەس ھەزىزىنە. لى نايى وى واتەيا كو مروققەتەم زارۆك بە. ژېھەر كو ئەبۇر
پىيۈستە. ديسا ئەبۇور، دواتەيا ئابۇرى ئاتىيە بكارئانىن كو ئابۇريا زارۆكان، ئەو بخوه
نكارن بىن.

مېھ دگەرە، بەرخى خوھ دېيىنە :

وەكى دىركى دە دېيىزە "بەرۇش دگىندرە قاپاخا خوھ دېيىنە" يە. ھەر تشت و ھەر
كەس دگەرە لى داوى ل يى وەكى خوھ راست تى و پى تىيەلىي داتىنە.

مېھ ل پى بەرخى خوھ دکالە :

مە، ل پەى بەرخا خوھ ئى ژ بەدەنا وى يە دکالە. كەسىن نىزىكى مروققە بە دلى
مروققە لى سەر دشەوتە.

مېھ ب نگى خوھ، بىن ب نگى خوھ تى دالقانىن :

وەكى، ھەر كەس ژ كارى خوھ بەرپرسە. ھەر كەس ژ كەنىن خوھ بەرپرسە و دەقى
ژبۇ وى يەكى، ھەكە سووجەك ھەبە، بى دارزانىن. ژېھەر گونەھەنەكى دن، كەس
نكارە بەرپرسىيارىي ھلگەرە. باشى ژ مروققە رەيە، خەرابى ژى كو مروققە بکە، ژ مروققە
رەيە.

مېھ دکالە، بەرخ ل مالە :

ژېھەر كو مە و بەرخ ژ ھەفدوو دەقەتن مېھ دكە كالە كال. دى و زارۆك ژ ھەفدوو
نایىن قەتانىن. ئەڭ ژى بوېزەكە.

میر دەمرە، ئەقدال دەزىت :

میرىيەتى ئان دەولەمەندى، ھېّزا وان ژ ۋەگەراندىندا مەرنى رە تونەيە. ئان مەرن نە
تەنلى ژ خزانان رەيە. دەبە كو بەرئى خوددىي خولامان بەرە. ژبۇ تاشتىن نە دىيار ھاتىيە
گۆتن. ئەقدال "قوول" ئى خوددىي يە، ھەرتم ھەيە.

میر، موھتاجی گاڤان و شووزنی ژی دېھ :

مرۆڤچ قاس ب ھىز بن ژى و ج قاس دهولەمەند بن ژى، جارنان ھەوجەداريا وان ب كەسىن دناشا حەفاكى دە خزان، چىدېھ و ھەوجەبى تشتىن ھەرى بچۈوك دېھ.

میر ژى دەرە، ئەقىدى میر ژى دەرە :

ئىزىار دېنى گۆتنى دە كو دىيارى ل پىشە، دېيىزە ھەر كەس دېھ كو خسارى بستىنە ئان ھەر كەس دەرە. مير و ئەقىدى وەكى ھەفن.

مېزا مشك ژى ژئاش رە كارە :

دكارەكى دە ج پىوسىت بە مرۆڤل وى تشتى دگەرە. ژبۇ كو ئاش ئان چەرخ بگەرە، ج تشتىن مەزن و ج تشتىن ھوورك ھەبە، دېنى مرۆڤ بكار بىنە. ژبۇ چەرخ بگەرە ئان ئاش بگەرە، مېز ژى ھەبە ئەو ژى دېھ ئالىيکار.

مۇريكا قول، ل ئەردى نامىنە -

مۇريكا قول ب ئىتاران رە نامىنە :

ئەتار ئان چەرچى ژبۇ كو مۇريكان بفروشە، گوند ب گوند دگەرە و قىزىن ب مەراق ل دۆرئى كۆم دېن. دەما قىز ل دۆرئى كۆم دېن، پىشى مۇريك و تشتىن وەكى وى دىكىن. مۇريك ب ھونەرەكى كول بوبويھ و روومەتا وى ھەيە، نرخەكە.

مووش خوهش مووشە، پشتا وي ئالگۇوشە :

مووش خوهشە لى يى ل پشتا وى؟ وەكى مرۆڤ ژ ھەكان ھەز بکە ئان تشتەكى ب ئەجبىنە لى تشتى كو پىچە گرىيداي ئان كەسىن كو پىچە گرىيداي، مرۆڤ زېيىر بکە.

نابەند، ل دەقى سوارى دنه ھىرە و ھەسپى نال دكە :

وەكى كو مرۆڤل با پىشەكارەكى تشتەكى چىبکە، يى پىشەكار ل رەوشادا مرۆڤ، ل فكرا مرۆڤ دنه ھىرە و وى تشتى ژ مرۆڤ رە چىدكە. ھەروها كەسىن ھەمبەر مرۆڤ، رەوشادا زيانا مرۆڤ لگۇر پەيىقا مرۆڤ دنرخىنە.

نالبەندى باش، موریان نال دكە :

پىشەكارى باش، دېنى باوھرى پى بى كو ھونهرا خوه باش بكار بىنە. وى دەمىزىرە پىشەكار تى گۇتن.

نامووس و خرەت، نە پەرهتى يە :

مەۋەقىيەن ب خىرەت، دەنەك جڭاڭ و دەمان دە، بى پەرە دەمینن و ھەرتەم بەلەنگازن.
زېھر كو دوان جڭاڭان دە بى خىرەتى پەرەيان تىنە.

نان ب رووچك تى خوارن :

ئەڭ گۇتن زېبۈ كو مەۋەقىيەن ب خوارنە خوه و پارىيە مەزن نەخوه، داكو دەرقىكا مەۋەقىيە دە نەمىنە. دىسا وەكى كو مەۋەقىيەن، ھەنەك نان بخوه، خوارنە مەۋەقىيەن بە زى، وى دەمەك درېز تىرى مەۋەقىيە بکە.

نان ب خوى مەنە :

نان ئەرى پىيۆست و مەجبۇرى يە لى خوبىيا كو تەڭلى دې ڈېن ب وەزىن بە.
ھەكە نە ب وەزىن بە نان ژ تىشەكى رە نابە. جارنان تىشەن ب روومەت ب تەنە سەرى خوه نىكارن روومەتىيا خوه دەرخن ھۆلى و بەرددوام بکن.

نان ب خوى، خوى ب تاھم :

نان ب خوى تاھم دەڭەقىيە. تىشەك كو ب كىيمانى ھاتبە ھۆلى وەكى نانى بى خوى يە. ھەكە كىيمانىا تىشەكى چىكىرى ھەبە ئە و وەكى بى تاھمە. نە تەمامە.

نان و پىشاز و نەخوهشى، چاڭ رەشى يە :

نان و پىشاز خوارنە خزانانە. ھەروها دەما خوارنە مەۋەقىيەن نان و پىشاز بن، ژخوه نەخوهشى، ژ بى خوارنە و ژ بىرچىنان ل مەۋەقىيە دېن.

نان، ڙـ قورئاني ـ يـ شـ دـ هـ تـ رـ هـ :

دگوتنیین دن ڙی دیاره کو مرؤفان ههرتم ڙیو تیئرکرنا زکی خوه ههول دایه. کوچ
قاس ب نؤلداري مرؤف ببیڙه خزانی قهدهره ڙی، ههکه مرؤف برچی بن جارنان ل وئ
قهدهرهی نانیرن و ل دڙی نؤلداريٽ تهڻ دگهرن و لگور ئاقلی خوه ل ئابُوريا خوه
دگهرن. وهکی، نان ب خوه نيمهتهک پير مهزنے.

ناني جهه، دوسا ناني گه نم ناگره، ناني گه نم، دوسا ناني جهه ناگره:
هر تشت و خوارنه اك تاهمهك وي ههие. هر كه سه اك ب ئاويه کي ب سوودهيه.
زېير وي يەكى ژى پىرنگى مەۋلان سوودىيى ددھ حقاکى.

ناني ئىشارى، بەھىلە سبى، شخولى ئىشارى، نەھىلە سبى:
"كار ب تاخپاشكرنى خەلاس نابەه، ئەم گۆتنەكە دن بۇو. دەنى مەرۋە كارى خوه
نەھىلە سبەھى.

ناني گارس، نه تو زانه، کهس نابيژه، ئەو مال بى ئارقانه :
 كەس نزانه كو ئەو مال بى ئارقانه ئان خزانه و نكاره ئارقان بىكىر، لى ھەر كەس
 قەرفىن خوه پى دكىن و دېبىزىن "چما نانى گارس دخوه". وەكى كو كەس ل ئىشى كەسى
 ناپرسە و قەرفىن خوه دكىن ئان ل با خوه، بىيلىكۈلەننى رەخنەيان دكىن ئان
 شە ۋەقۇبان دكىن.

ناني گهنه، ڙخزانان ره ههرامه :
وهکي کو خزان نکارن ناني گهنه پهيده بکن. د دهمين بهري ده ناني جههيني ڙي
ههبوو. ڀيڻ خزان، تهني دکاري بیون ناني جههيني بخوارانا. ديسا وهکي کو تشتئن پر
بها و لوکس، ڙخزانان ده نه بيوستن ئان نه لڳو، دوشما وانه.

ناني کيم ئافلان، تم دزكى ب ئافلان دايىه :
وهكى كو مرؤوف ئاقلى خوه بشخولينه، مرؤوف دى نان بخوه. لى كو مرؤوف ئاقلى خوه
نه شو خولىنى، هنهك، دن وي ئا دىلەغا مەۋەق، نانى، مەۋەق بخوه.

ناني ميران، ل ميران ب دهينه :

وهکي کو مير، ڙ رهشا مير هيئم دکه و لڳور وي ئاويي ههسابي ههڻدوو دکن ثان
ئاليڪاريا ههڻدوو دکن.

ناني ههڙان، ل روبي ههڙان تى خوارن :

دڻي مرؤفه تشتيئن ب دزي نهکه. دلئ مرؤفه و خسارئ ڙبو هنهڪان ههبه، دڻي ب
ميراني و راسته راست مرؤفه بکه.

ناني مرؤفه هشک، ڙبه قلهوا خه لکي چيئره :

ئهڻ گوتون ڙي، لسرخهبات و کهدا پيان هاتيه گوتون کو تو تشتهک ڙي مرؤفه و کو
مرؤفه ئانيبه هولئ خوهشت تونهيءه. ههروها تشتي ب منهت، نه خوهشه.

ناني نهقه ران، نينه :

زهفيين ب کهفرئ پر و کهفرئن ئاربهشك ثان نهقه ر (قهراج). ناني وي ئه ردی
تونهيءه ئان زاد لئ باش شين نايي. ڙبو مرؤفيين سهقهت ئان نكارن کار بکن، هاتيه
گوتون کو نان ڙ وان چيئنابه.

ناني روميان، لسر چونگي يه :

ناني روميان ئان لهشكه ران (لهشكه رين بهري ڙ وان ره دگوتون رومي). وهکي
دجهنگي دنه و ههرتم لسر چونگان نان دخون. ڙبو کهسيئن ب پهروش و لمزگيني کار
دکن، هاتيه گوتون. لئ ئهڻ رهخنهيءه که کو ڙ لهشكه رين رومي يه. د دهما وان ده هاتيه
گوتون کو وهکي بي بهختن. ل مالا مرؤفان ب خوهشي نان ناخون.

نانی خوه ب نانپیژان چېبکه، بلا نانه کی ته زېدہ هه رو:

نانپیژ ثان يې کو زانبې نان ب تهنووری فهده. هه که نه يې که زانه به، ژخوه نان دتهنووری ده دمینه و نه خوهشک ده رکه فه. هه روها دکه فه خساری. لې ده ما يې کي کو زانه به، نان خوهشک دردنه کو مرؤف نانه کی بدی ژی، مرؤف ل کاري يه. دهه رکاری ده وهایه. ده ما مرؤف کاره کی خوه ب يې کي نه زان بکه، دبه کو نه خوهشک چېبکه و مرؤف داوی دخساری که فه. لې مرؤف هنه ک په ره زېدہ بدہ و ب يې کي زانه چېبکه مرؤف ل کاري يه، ب ساخله می ژی چېدې.

نانی خوه بهیله سبی، کاري خوه نه هیله سبی:

ئەڤ ژی يا وهکی ترکی يه کو دېیزه، "کاری ئیرو نه هیله سبھی". لې لگۇر هەر زمانی گوھەرین چېدې، ئە و ژی خوه زایي يه. مرؤف نانی خوه بهیله، مرؤف دکاره سبھی ديسا بخوه لې مرؤف کاری خوه بهیله، دبه کو مرؤف نکاربە جاردن بکه و وى پربې.

ناشا میران ده میر به، ناشا شیران ده شیر به:

مرؤف ل کی دھری يه، دېنی مرؤف لگۇر قاندە و رېبازىن وى دھری و وى گرسەيىن تەق بگەرە.

ناشا سالەکى ده، دو ھافىن نابن:

تشتن هنه کو وهکی دەمسالىن خوه زایي نايىن گوھەراندىن. ژبۇ گەلەك تشتان و تەقگەران وسايە. هن قەۋىمەن ژی ده ما وان هنه و ژ وى دەمى پېقە ناقە ومن.

ناشي گوند، نامووسا گوندە:

گوند کو ناشى وى نه خوهش دەركەفه، ژ گوندىيان گشان تى پرسىن. ژبەر وى يې کي ژى ناشى ژى پر گرنگە. دېنی مرؤف نه هیله ناشى مرؤف، ناشى گوندە مرؤف و مالباتا مرؤف نەباش دەركەفه.

نافتیّدان، ژدهست هلانینی چیزه:

دبه کو ئەف گوتون لگۇر دەفران جوودا جوودا تى فىمكىن. وەكى مەرۆڤ دەست
ھلينە وى نەخودشى و پەقچوون چىببە، لى مەرۆڤ بېيىشە وى خودشى و ئاشتى
چىببە. ديسا وەكى كۆ بەرى دەست هلانينى مەرۆڤ بېرسە، كا چىه. ديسا وەكى كۆ دەما
ھنەكان ژ مەرۆڤ رە گۇت، بەردەست بېه ئان دەستى خوه ھلينە، دېئى مەرۆڤ لى بېرسە كا
كى يە و ژبۇج وها دېيىزه. نافتیّدان وەكى هالانايە، فۇرتە.

نيچىرغان، دخەونى دە نىچىرا خوه دېيىنە :

ھەر كەس هشى وى لسەر كارى وى يە، لى بەلى يى نىچىرغانان ھى پرە. ئەو ژى
مراقاھكە.

نيچىرغان، كەھوي خوه دەمىزى دە بەرنادە :

مەرۆقىن نىچىرغان ژى دەما كۆ بكاربە سەيدى بکن، دەھەرن سەيدى ئان د دەما كۆ
كاربن كەمۈ بىگەن، وى دەمى كەھوي خوه بەرددەن. ژبۇ كۆ خسار نەگھېيىزە سەرمىانى
مەرۆڤ، دېئى مەرۆڤ تشتىن كۆ ھەيىن ژى تى، ب ھىسانى خەرا نەكە داكو ئەو ھەرتەم، ژبۇ
پېشەرۆزى د دەستىن مەرۆڤ دەبن.

نيچىرغان، نىچىرا خوه ناس دكە :

نىچىرغان دەما دەھەرە نىچىرى، دزانە كۆ وى ژبۇج ھەرە و ھەرە كىۋان دەرى. ھەر
مەرۆڤ ژى كارى كۆ بکن، زانبىن ل كويە و پېشى ناس بکن. دېئى مەرۆڤ دېمىن خوه ژى
ناس بکە. كۆ مەرۆڤ ناس نەكە، مەرۆڤ نزانە ب ويرە تىكۈشىنى ژى بکە.

نىرى، ب سەكوانان ژتەھتان ناكەقىن :

نىرى، وەكى دنافا پەزدە خورت و چالاڭ خويايە. ژبەر وى يەكى يە كۆ شباندىن ب
وى چىبۈوەيە. مەرۆقىن خورت ئان تشتىن زەخىم، ب داھەدانىن سەڭ ناچىن ئان خەرا
نابن.

میری نه مین، دبیژن گیسکا به لوبه لو:

میناکین وەکی ۋى گۆتنى ڙى پرن. جەئى كو مرۆڤىن ھىئا نه لىيىن، يى دېن رە ئان مرۆڤىن ب ئەرك، نەل وربن، مرۆڤىن نه ب قاسى وي و ھىزى ڙ رىزى پىوست دېن ئان ئەو كەسانا خوه وەکى وان دەھىسبىن.

نه ئادارە نه نيسان، رۆزا فەقىي تەيرانە :

ئادار و نيسان مەھىيۇن خودش و ب ھەيىن، ھەيىنا بارانى و شىئنكاىي يى. فەقىي تەيران ڙى، ھەلبەستفانەكى كورد ئى ليھر دلى مرۆڤ دكە بھارە. دەما كىف ھەبە، ھەكە نه بھاربە ڙى بھارا فەقىي تەيرانە. ئەف ڙى وەکى بویىز ئان پەيچەكە خوهش خويایە.

نه دۆستى فەھ، نه ھەسپى كولەك :

ھەسپى كولەك، تم نىيىسى يە و مرۆڤ ل نىيىسى رى دھىيلە. ڇېھر كو ئالىيەكى وي كىمە. ڇبۇ قلهان ڙى، مسلمان دبیژن ئالىيەكى وان كىمە باوھريا وان كىمە. باوھريەك وها د ل ھن دەڤەران ھەمەيە كو قلهە ڙى مرۆڤ ل نىيىسى رى دھىيلەن.

نه دېمىنى خەرابان بن، دېمىنى خەرابىي بن :

خەراب ڙ خەرابىي چىدېبە. دەما جڭاك سەركەتى بە، باش بە، ب پەروھردد بە و تشتىن كو خەرابى ڙى چىبىبە تونەبن، وى دەمىنى خەراب ڇبۇ ج وى ھەبن. وەكى كو دەما شەرتىن دزىي تونەبن و مرۆڤىن جفاڭى گش خوددى كار بن، ڇخوه ھەوجەداريا دزىي ڙى نامىينە. دەپى مەرۆڤ پېشى شەرتىن دزىي ڙ ھۆلى راكە و دۈورە بەرئ خوه بەد دزان، وان پەروھردد بکە. خزانى گەلەك خەرابيان و نەباشيان چىدەكە. ھەكە مرۆڤ ل دەڤەرەك خزانىي ڙ ھۆلى راكە ئەو دەر دى بې بھوشت و خەرابى نامىينە.

نه فەقىرى ب تر، نه كەدخدايى ب هر -

نه فەقىرى ب تر، نه دەولەمەندى بز، نه ماقولى دەرەوين :

فەقىر ئان خزان، دەپى خوه ڙ هالى خوه مەزنتر خويما نەكىن ئان خوه قورە نەكىن. دەولەمەند ڙى دەپى خوه تەننە نە ھەسبىن و خوه دسەر ھەر كەسى رە نەگىن. ماقولول ئان ئەنتەلەكتوەل ڙى دەپى دەرەوان نەكىن. ل راستى بىكىرن و تشتىن دەشىن وان دەبە، دەپى دەرخن ھۆلى.

نە فەقىرى پۆز بلند، نە مىيىقانى مال ل گوند، نەزى مەرۆقى كو دەجقاتى دە بېيىزه،
ئۇنى من رىند:

ئەڭ گۆتن ژى وەكى هنەكىن دن، راودىيا كەسايەتىانە. خزانى پۆز بلند، نەباشە.
مىيىقانى كو مالا وى ل گوند ژى نە مىيىقانە. مەرۆقىن كو دەجقاتان دە بەھسا ئۇنا خوھ و
رنديا وى بىن ژى، نە تىشتەكى باشە.

نە ئەسلى چاڭ و كىلدانە، ئەسلى دوهىل و بادانە:

چاڭ و كىلدان دواتەيا خوھشىكىي و دواتەيا روونشىتىن دە ھاتىيە بكارئانىن. يەكە كو
كىلدانى بکە، تى وى واتەيى كول رەھەتىيا خوھ دنەھىيەر و نە كاركەرە. لى مەرۆقىن كو
زانىن دوهىللان بادن، زانى كار ژى بىن ئان كاركەرن، خوھ ئامادە دكىن ڇۈپ كارەكى. كار
ڇۈپ جقاڭى گشى ب سوودىيە، لى كىلدان تەنن ڇۈپ خوھشىكى مەرۆفەكى/ى تەنن يە.

نە ژەسادان بۇويما، وي گور و مىھ ب ھەقدۇورە بچىرىيانا:

فەساد، ڇيانا خوھ ژەقلىھەقىي و دېمىناتىيا مەرۆقان رە فەدا كرييە. ھەكە هنەك ل
ھەقدۇو نەخن ژخوھ ئە و ژى وي بىتمەقە. مەرۆقى فەساد، خوھ تەنن دەتكىن و ژېھر وى
يەكى ژى، ڇۈپ خوھ، دكارە زلى ل ھەر كەسى بکە. دەمما ئە و نكاربە ژى ب فەسادىيا
خوھ، دكارە دنىي گشى بەر بەرھەقدۇو بىدە. فەسادىين كو ڇۈپ بەرژەوەندىيەن خوھ،
ڇيانا مەرۆقان ب تىشتەكى ناھەسبىن؛ ڇوان رە تەنن كەسايەتىا وان ھەيە، وەكى دن كى
دەرە كى دەمینە ژ وان رە نە پىوستە. فەساد ئە و كو ناھىلەن مەرۆق ب شادى بىزىن.
مەرۆقىن لگۇر ڇيانا وان تەڭ نەگەرن، نە باشىن. هنەك ھەنە كو ھىنى فەسادىي دىن، ئە و
ژى ژ وان رە دې بە ڇيان.

نە ژەمانا بۇويما، رۆقى وي ل سووكان گەريما بۇويما:

ئانگۇ كو هنەكان شاش فېيىم نەكرانا، وي رۆقى داكەتا سوووكى. ئە و ژى وەكى
مەرۆقىن كو مانەيان، سەدەمان، ژخوھرە دئافريين و كار ناكن. ديسا وەكى كو مەرۆق
بخوازە تىشتەكى بکە لى دەمما مەرۆق بکە، ئە و تىشت پر ئەجىيەپ بى دىتن.

نە ژنا ب کلدان، نە مىرى ب دەقگۈرىدان:

ئەڭ گۇتنانا ژى راپه يى كەسانىن. وەكى لگۇر ھنەكان، ژنیں چاۋى خوھ كى دەكىن،
نەباشىن ئان زېدە مىرىپەن. ب کلدان بن ژى، دېھ كۆ نەخوھشىك بن ئان نەباشىن.
مىرىپەن كۆ ب دەقگۈرىدان (فېلىبازى) بى بىدەست خىستن ژى، نە تو مىرىن.

نە ژنى ب دەرمانان، نە مىرى ب دەقگۈرىدانا:

وەكى گۇتنادىن، كۆ ژن ژبۇ خوھ ب مىرىكى بىدە پەزىراندىن، خوھ دەرمان بىكە و
مىرىكى كۆ ژبۇ ژنەكى بخوھ بىدە ھەزكىرن، ل با مەلان دەقى وان بىدە گۈرىدان، وەكى فەنان
تى دىتن. ئىھ يەك نابە، ژبۇ ھەزكىنەكە ھەۋپار، تەنلى دېھ خاپاندىن. تو بىنگەھا
زەواجى چىنابە و دواتىھى دە دىسە وى خەرا بېھ.

نە مالى چىك ژلاۋى باش رە، نە ژي خەراب رە:

ئەڭ گۇتن، تى واتەيا كۆ لاو تم دى و باقى خوھ بەرددەن ئان ل وان نانىيەن. ژبهر وى
يەكى ژى، دەقى مەرۆڤەن لەوان رە مالى چىنەكە.

نە مالى پر، نە گەرداナ ستور:

گەرداナ ستور ژى نىشانادولەمەندىي يە. يېن مالى وان ژى پر دېن، پر دخون و
گەرداナ وان ستور دېھ. لگۇر باودريما ھنەك مەرۆڤان ژى يېن كۆ دەولەمەند دېن و
گەردانىن وان ستور دېن، ئەو خوھ وندا دەكىن و ژ جەڭاڭى ب دوور دەھەن.

نە مىرى شەرمۇك، نە ژنا كەنۇك:

راپه يى كەسانە. دەقى مىرى نە شەرمۇك و فەديوڭىن. ژن ژى ھەرتەم نە ب كەن بن.

نە سۆرا بەر ئاڭاران، نە رىنلى بەر چىغان:

خوھشىكى ب زۇرى چىنابە. خوھشىكى خۇھزاپى يە. تاشت كۆ مەرۆڤە چىبکە ئان مەرۆڤە
كارەكى بىكە، دەقى ژ دل و ب خوھستن بە.

نە شەيتان ببىئە، نە نالەتى ببارىنە :

نە شەيتىن ببىئە، نە نالەتى لى ودرىنە. هەتا مروق كاربە، مروق نەكەفە خەلەتىان. كو مروق كەته خەلەتىان و شاشيان بکە، مروق ج قاس ل چۈنگا خۇھ خنە ڙى، سوودەيا وى يەكى چىتابە. ڙ سەرى بووېران دفى مروق بىكىرە. شەيتان دواتەيا فەن و دافكان تى بكارئانىن. ئا راست ئەوه كو مروق پىشىنە كەفە دافكان. كو مروق كەته دافكان، وى دەمىنە ھەوجەيە مروق بېزە "خالۇ خالۇ". دەما ھەسل دمووسلى رە دەرباس ببە و تىشتەك د دەستىن مروق نە مەينە، نالەتا ڙ شەيتىن ڙى بى فيىدەيە.

نە شىرين بە، لى خەلەك تە بخون، نە تاھل بە، لى خەلەك تە باقىيەن! :

نەكۆ مروق شىرىن بە و ھەر كەس بخوازە مروق بخۇھ ئان ڙ مروق بەرژەوەندىيى ببىئە. لى دفى مروق نە تاھل بە ڙى كۆ كەس قەت تىكلىپ ب مروق رە دانەينە.

نە خۇهزى، ب وى شەرى كۆ دە رۇقى ھەرنى :

رۇقى، ئازالەكى فەنهكە. دىھەر دە دە رۇقى بن، ب ھىسانى يەك زۆرا يەكى نابە و وى شەر پر دەۋار دەرباس ببە. لى يەك زانە و يەك نەزان بە، دىيار دبە كۆ وى شەر زۇو بقىدە.

نە بېزە خۇوش تىشە، بېزە خۇوش خۇھىي يە :
خۇوش خوى ئان خۇوش دان و سەتەندەن. دفى مروق ب خۇوشكىي تەننەن نەيى پېيان، خوى ڙى پارەك مەزن دباشىا مروقان دە جىيە دگەرە.

نە چە وى ئەردى كۆ كەسى تە لى نەبە :

ئەڭ ڙى وەكى گەلەك گۇتنىن دن گىرنگىا خزم و ئەقرەبەيان و ھەۋالان ۋەدبېزە. جەھى خەریب، ھەر ل زۆرا مروقان چۈويە.

نە دە سەر بەرى بى بن، نە چە پىشىيا مروقى دەم دەمى :
بەر ئان كەفرى بىنى وى ئاخ. ھەرتەم ئەو كەفر ڙ شەمتاندى رەيە. ږبەر كۆ بىنگەھا وى نە زەخەمە. مروقىن دەم دەمى ڙى، وەكى بى بىنگەھ و نە زاخىم خويايە.

نەكە و نەبىن :

تشتەكى كو مرۆڤ زانبه خسار تىّدە هەمە، دېنە مرۆڤ نەكە. هەكە دېيىشىي دە هنەك ژ مرۆڤ رە بىيەز و ديسا مرۆڤ وى تشتى بکە، تەقەز مرۆڤ دى بىينە. لى دسەرى دە كو مرۆڤ زانبه نە باشه، دېنە مرۆڤ نە بکە و نە بىينە.

نەكە سەرىكەسان، نايى سەرىنەفسان :

كو مرۆڤ بەلا خوه دكەسى نەدە و مرۆڤ ژبۇ بۇويەرەن خەتەر تى فەنەكە، سەرى مرۆڤ ژى ناكەفە بەلايى. تەقەز كو مرۆڤ تەقلى بۇويەريان نەبە ئان مرۆڤ ب ئاوايەكى نە تىكىدارى بۇويەرەكى بە، بەھسا مرۆڤ دوى بۇويەرى دە نايى كرن.

نەنېرە رەنگى توتىنى و نەنېرە رەنگى زلامان :

ئەڤ ژى وەكى باشيا مرۆڤان ب تاشتىن خوبىايى ديار نابە، يە. دېنە مۆرۇ ب رەنگى مرۆڤان، باشيا وان نەپىقە.

نەنۈوك و گۆشت ژەقىدو ناقەتن :

تاشتىن كو ھەقىدو تەمام دكىن ژ ھەقىدو بقەتن، وي دەمىي واتەيا وان نامىنە و ژ تاشتەكى رە نابن. وەكى سەرى مرۆڤەكى تونەبە، لاس ژ تاشتەكى رە نابە. ھەروھا لاش ژى تونەبە سەرى ژ تاشتەكى رە نابە. ديسا كو هن تشت ب دىزبەرييەن خوه ھەن و ژيانا خوه د دۆمەينىن. مىنالىك كو خەرابى تونەبە مرۆڤ نزانە ژيان چىه ئان ژيان تونەبە مەرن ژى تونەيە. وەكى مرۆڤىن كو نىزى ھەڤ، خەزمىن ھەڤ، توجار ژ ھەقىدو ناقەتن و دەزمناتىا ھەقىدو ناكن.

نە قەنجى بەيەوودى ناچە :

نەباشى بەلا سەبەب ناچە، تەقەز ژ تاشتەكى رە دەبە و تاشتەكى خەرا دكە، خسارى دە تاشتەكى. ديسا جارنان نە قەنجى ئان نەباشى تاشتىن باش دەردخن ھۆلى، كو ھەتا خەرابى چىنەبە مرۆڤ روومەتا باشىي نزانە.

نەترسە ژئافا خوش خوش، بىرسە ژئافا نەرمەك:

ئافا خوش خوش مروق زانه كو بنى وى نه كوورە، لى ئافا نەرمە نەرم دەھەركە،
مروق زانه كو بنى كوورە. ژبۇ مروقان ژى وهايە. وەكى كو مروققىن پر دكە بارە بار،
لگۆر باوهريەكى، وەكى دلى وان پاقزە و ج ددىلى وان دەبە دەردخن دەر. لى مروققىن كو
پر ب خەيدىن و ژبۇ تىشتكى پر بىن بارە بار، ئەو كەس ج ددىلى وان دەبە دەردخن
دەر.

نەوالىن كووربى ئاڭ نابن:

ھەرتىشت ب لېكۈلەنەكە كوور، راست و بەرفەھە دەردكەفەن ھۆلى. ئاڭ ژى ژ جەھىن
كوور دەرتىن و دەردكەفە سەر رووپى ئەردى.

نەياركارى ل ھمبەرنەيارى خوه، ئەلبىا خوه بخوه:

وەكى كو ل ھمبەرنەياران ج پىوست بە دەقى مروق بکە. ژبۇ مروق ل ھمبەر وى
ژى فەدىكار خويما نەبە ژى، ھەكە پىوست بە مروق بىچى ژى بىمەنە.

نەينە سەرى كەسان وى بىيىن سەرى پسى پسان:

دەما مروق ل ھەنەكان نەھەقىي بکە دبە كو ئەو كەسانا ژى نەھەقىي ل مروق بىن
و ب وى ژى نەيىن سەر، نەھەقىي ل خزمىن مروق ژى بىن. ئان خسارا وى يەكىن
بگەيىزە گەلەك كەسىن دەردۇرە ژى.

نەيىن ژېرى ھشكىتە:

نەيىن ئان تونەبوون. دەقى گۇتنى دە، نەيىن وەكى خزانىي هاتىيە بىكارئانىن.
تونەبوونى، ژ كەفر ژى ھشكىتە. وەكى پر زۇور ز زاھەمتىيا خزانىي ھەيە.

مهن زلامان خه را بتره:

مرؤفیین نهزان کو مرؤف ژبو باشیا وان ژی تهف بگهره، وی ببیزون قهی فنهک تیده هدیه. نهزان، ههیا وان ژ بوویهران تونهیه. ژبهر وی یهکی ژی ل همبهر بوویهران نزانن وی چاوا تهف بگهرن. ههکه نزانبن وی دهمی دبه کو تشهکی ژ وان نهباش به ژی بپهزرین. لی ههتا کو نهیین سهرين وان فیم ناکن. زالی ژی دهما کو یین زانه بکن، مرؤف هیچیهکی دکه کو ردهخهیان فام بکه ئان مهترسیان زانب و ژی هایدار بن. ددهما مهترسیهک ههیه مرؤفیین زالم ئی زانه ژی ڈرسن.

نه‌ذانی نه گوهدار، دهدزی وی دهدزهک بی دهرمان:

**مرؤف هم نه زان بن و هم ڙى ل کھسی گوهداری نهکن، ڙخوه دهردئ وان بئي
ددرمانه. نه ئهو و نه کھسین دن نکارن دهردئ وان ددرمان بکن.**

نهانی، نه لاسه دی خود دی خود ده:

وهکی د گوتننا دن ده ڙی، نهڙانی بهلا یه و وهکی زالیئی یه، لئے پیشی خساري دده خوده. کي نهڙانی بکه پیشی ئه و دکه فه مهترسي.

نہ زانی ل دڑی نو ملہ :

ئولم ئان زانستى. زانستى پىشكتەنە، زانستى دلخوهشى و ئارامى يە. لىْ نەزانى ھەر تىشتى خەراب ژى چىدې. يىن ل دېزى زانستىي، نزان كۆ ئەو ج قاس خوهش ئى و باشه. ژبەر كۆ نزانن ئان نە لگۇر بەرژەوەندىيەن وانە ژى، نەزانىي دپارىيەن. مىناك، ھەكە ژنەكە گوندى ئى دېستان نە خواندبه بېيژە؛ "ئەز ناخوازم قىز ھەرن دېستانى" ، ژبەر كۆ ھەپا وي ژ خوهشىا خوهنى تونەيە، دېيژە.

نهضه زانی تا رسیدگان

وھکی کو مرؤفین زانبیں ئان نەخوازن هین بین. ژبھر کو مرؤفین زانا ھەرتەم دبن بەرپرس و مرؤف ڙ وان ھیچیهکی دکن. ھەوھا کارهک دکھافه سەر ملیئن وان. مرؤفین ڙ کار درھفی، ھەگە زانبین ڙی ژبھر دھەتیا خوه و نارامیا خوه دبیئن، ئەم نزانن.

نفری دی ل کور ناگره:

دی ج قاس نفران ژی بکه ئان ب پەيىھى نەباشيا كورى خوه بخوازه ژى، ژدل ناکە.
ژبەر وى يەكى ژى ج بېيىزه ژى نە ژدلە.

نگەك ژچىرىدە، دو نگ ژبرىچۇونى رەيىھە:

دو دەست دەنگ ژى تى، نگەك ژى ژ تىشىمىرى كەن نابە و نە دو نگ (پى) بىن مەۋە
نكارە بىرىقە بچە. ئەڭ ژى تى واتەيا كو دەقى مەۋە ئالىكاريا ھەۋدوو بىن. ھەكە
مەۋەك تەنى بە، جارنان نكارە ژەقى هەنەك بۇويەران دەركەفە، لى دەما پشتا وى
ھەبە و هەنەك ئالىكاري وى بە، وى ب ھىز ببە و ژەقى ژيانى بى دەر.

نكارە ب كەرى دېھزە كورتىيەن:

ئەڭ بۇويىزە، لى بەلى ل گەلەك دەفەران وەكى گۈلتىن پېشىيان تى بكارئانىن، مىناك
"مەۋەك تەنى بە، وى بەزە كورتىيەن". مەۋە دكارە دكارگەھەكى دە ژەقى گۈتنى
دە مىناكىان بىدە. وەكى كو بەرپرسى كارگەھەن ب يەكى نىزى خودە، وەكى سەرکارمەند
(شەف) رە بخەيىدە و ئەو نكاربە ل ھەمبەر بەرپرسىيار تىشەكى بېيىزە، ئەو ژى ھەرە ب
كارمەندان رە بخەيىدە. وەكى كو مەۋە نكاربە ب مەۋەقىن ب ھىز و مەۋە ھەرە، بىھەن
خوه ل يەكى بى ھىز كو نكاربە بەرسقا مەۋە بىدە ئان نكاربە بېيىزە تىشەك، تەنگ
بىكە.

نمىيىزە، خەولەكى پەر دوور درىيىزە، ھەركەس نكارە بېيىزە:

ژبۇ تىشتىن ب واتە ھاتىيە گۆتن. هەنەك تىشت ھەمنىن كو مەۋە نكارە باش رافەيا وان
بىكە. هن تىشت ژى ھەمنىن كو ھەر كەس نكارە فەبېيىزە. پەر ب واتە و دووقدەر يېزەن.

نمىيىزە كورما نجان، نە ئىبادەتە ئادەتە:

ئەڭ گۆتن دە كەن دە ژ ئالى ھەنەك زانىاران فە ھاتىيە گۆتن. دە كەن دە كەن وەكى، باوھىدا
كورمانجان پەر ب نمىيىزە تونەيە، ھاتىيە گۆتن. ديسا وەكى كو كورمانچ ل ھەنەكان دىنېرە
ئەو ژى وەكى وان دكە، نەكەن ب باوھى تىشتن دكەن.

نېشتا بى تشت خوددي خوه كوشت:

چاره‌سهرى كو نه راست به ئان نه دجيھ دهبه، توغانان تينه هولى. تشتىن كو
مرۆڤ ژبۇ چاره‌سهرىي پېشنىاز بکە، دېھى دجيھ دهبن و تزه بن.

نېھتا دل، قەدا سەرى:

جارنان مرۆڤ نه لگۇر هشى خوه تەھ بگەرە و لگۇر دلى خوه تەھ بگەرە، سەرى
مرۆڤ دكەفە تەشقەلەيان. دېھى مرۆڤ هەرتىم لگۇر هش بکە.

نېنه بخوه نان و ۋازى، خوددى دكە تۆل و تازى:

ئەھ ڙى بويىھ، لى ھېزى كو مرۆڤ ب گۇتنىن پېشيان رە رافە بکە. مaramا مرۆڤان
(فۆبى) جوور ب جوورن. ئەھ مرام ئان مراق و ھېزىكىن جارنان دكەفە پېشيا خوارن و
فەخوارنى. ئەھ گۇتن ڙى ۋەكى رافە دكە كو ھنەك، خوارن ڙى تونھىيە بخون، لى
تۆل و تازيان خوددى دكىن. ڙ خوارنا خوه بىيھەر ل وان مقاتەنە.

نير، دئاليي گايى قەلب دە خواردې:

كارى كو خەلەتى تىيىدە چىببە، تەقەز سەددەمەك وى ھەيە. ڙ ئالىكى قەلس دە
كىمانى خوه ددە دەر. ب پرانى ڙى ڙ گيانەوەرىن قەلب، كىماسى دەرتىن.

نيسانە، چىك ب كىسانە، ل دەرى ھەمى كەسانە:

ئەھ گۇتن ڙى ژبۇ نيسانى ھاتىيە گۇتن. لى بەلى شىرۇقەيەك دن ڙى ھەيە. وەكى كو
ھنەك تشت ھەنن ژبۇ ھەر كەسى نە. وەكى جڭاکىنە، ئان سوودىيا وان ڙ ھەر تشتى
رەيە. كەس ڙى نكارە ڙ خودرە ھەسبىنە. گەلەمپەرين.

نيشانا بارانى بايە، نيشانا مرنى تايە:

"بەرى بارانى با تى، بەرى مرنى تا تى". ژبۇ هن بۈويەر بى فىيمىرن، دېپىشىي دە
ھەيا مرۆڤ ژ ھنەك تشتان چىدې. ئەھ ڙى وەكى نيشانانە. مىناك كو با وەرە ئان ئەور
چىببە، مرۆڤ دزانە وى باران بى. كو مرۆڤ تا بىگە مرۆڤ دزانە كو مرۆڤى نەخوهش
بىكەفە.

نیش ههکیم، جان دهردده، نیش ئلم، دین دهردده:
ههکیمی نیقچى، دې سەدەما چووینا گیانى، زانستىن نىقچى زى ڈ دین دهردكەفن و
زانستىن زى خەرا دکن. مروقىن دكارى خوددە نیقچى بن، وي كارى خەرا دکن.

نۆك تى ژ كۆكى:

ژبۇ مروقان وها تى گوتىن، باڭ ج بە لاو زى ئەمەد. ئان دى ج بە قىز زى ئەمەد. دفىن
دەرى دە وەكى كو مروق گش ل پىشىيەن خوه تىن ئان خويما وان، ژيانا وان گش وەكى
بىن وانە. هەرەرە مروق گش ل پىشىيەن خوه تىن و لىسەر بىنگەها كو وان چىكربىن
مەزن دېن. وەكى دېيىن "كەلا لىسەر كۆكا خوه شىن تى".

نوكولى مريشكى تم تم د گۇو دەيىه:

مريشكى تم تىشتىن كو ل ئەردى بە دخوه. مروقىن كو بى خيرەت تى دېتن، وەكى
مريشكان تى دېتن و هەرتەم سەرئى وان بەرژىرە. ئىيڭار وەكى مريشكى سەرئى وان زى
ھەرتەم دنافا پىسىي دەيىه.

پالە قەلس بە، ھنجەت داسە:

پالە قەلس بە زى هەكە داس باش بە، ئەمۇ قەلسىيا وى خويما نابە. ھنجەت ئان
ئامۇو ھەبە، دې كە مروق ب كىيمانىيەن خوه يى دن زى بىسەر بکەفن.

پارىيى مەزن گەوريى د درىئە:

مروق ج تىشتىن مەزن ب دەست بخە زى، دفىن مروق ھىيدى ھىيدى وى ب ھەفدىنە و
بکە مالى خوه. لى ھەكە مروق ب جارەكى و د دەمەك نىزىك د بىيىزە، "ئەزى بىم
خودىيى دنىايىي"، ئەمۇ نابە و د قىركا مروق دە دەمینە.

پارسا وەلاتەكى نەبە، بلا يَا وەلاتەكى دن بە:

ج كا كە مروق بکە و بخەتمە، دفىن مروق كارەكى دن ھلبىزىرە. ھەكە مروق تم د وى
كارى دە ئىينيات بکە مروق دى بەھەتسە و هەرتەم مروق دى خزان بەمینە. ئەۋ زى وەكى
گۇتنەك خودش خويایە.

پارسوبویا ژنی خواره، لوما ئیتبارا وی تونه یه :

لسم روممهت و ئیتبارا ژنی پر تشت هاتنه گوتن. ئەڭ ژى يەك ژوانە. هاتىھ پرسىن، ج روممهتا ژنی كىم دكە دنافا جقاكى دە؟ ئەڭ ژى بەرسقەكە وى يە كۆپ ئاوايى فزىكى يە. پارسوبویى وى خواره ئان قەدەرا وى وەها هاتىھ نېيساندىن.

پاشى مريان، كەس چاقىن خوه دەرنەخە :

مرن تشتەكى خودزايى يە. ل دوو مريان ئەرى خەمگىنى ھەيە، لى دەن ژيان بەردەۋام بکە. ل دوو تشتىن كو ھەرە و بى ۋەگەر بە، لخودستن و خەمگىنى بى فېدەيە.

پەرە ھەبن ھەلاو مشە یە :

پەرە ھەر تشتى شىرىن دكە. ھەلاڭ ژى ب پەران دبە مشە و كەفر ژى دبە ھەلاو. پەرە دەرىيى گەلەك دەرگەھان ب ھېسانى ۋەدكە.

پەرە پەران دكەن خوهش، مىرگەزى ل بەران ددن :

ئەڭ ژى وەكى گوتنا دنە، پەرە مروۋان دكە كو گەزى ل كەفران بکن.

پى ل دووقۇ سەنە كەفە كوتە گەز نەكە :

وەكى، دەن گەز سەھان نە ئىنتىنە ئان نە بەھەجىنە. مروۋە كو بى بەھەجاندىن، بىھنا وان بى تەنگىرن، ل دۆرا خوه خسارى چىدىكەن و خسارى دگەينىن يېن كو بىھنا وان تەنگ كرييە. جارنان زېۋە تشتەكى نە ھېزى مروۋە بوويەران تەڭ ددن و داۋىيى ژى ل سەرەي وان دبە بەلا.

پىھلەوان، ب رۆزەكى ناچە سەر شەلتى :

شەلىت ئان مىندەر. تو پىھلەوان د رۆزەكى دە نابە پىھلەوانى سەر شەلىتى. تەقەز پەرەردەھىيا وى دېينە و خوه ئامادە دكە. تو سەركەفتەن ژى د رۆزەكى دە ئان بى ئامادەكارى و خەبات نايى ھولى. تەقەز بەريا وى ھەيە.

پیلا چوویی چووییه پی نه کەفه :

پیلا باھری کو تى و ل قراخى دکەفه، ژخوه وندا دبه. مروقق ج قاس ب پەی کەفه ژى ديسا مروقق جارەك دن نابينه. تشتىن وەكى پىلى كو هات و مروقق زەفت نەكە و وندا ببە، دفى مروقق ب دوو نەكەفه. ژخوه مروقق تشتەكى بىدەست ناخە.

پىلىيەن ئافى نايىنە ھەزمارى :

تشتن ھەنە كو مرفۇ نكارە بىزىرە، وەكى ستىركان، وەكى پىلىيەن ئافى و هەندى. تشتىن پر و مروقق نكاربە لېھر بىسەكتە، دفى مروقق خوه تى دانەينە و ل ھەمبەر رانەبە.

پىشى ئېمەك، دوورە دېمەك :

پىشى مروقق كەدى بىدە تشتەكى، دوورە مروقق لسەر وى تشتى بېھىيە ئان ببە خودى پەيىف. ھەر كەس لسەر ھەر تشتى دېھىيە، ئەڭ يەك ژى لگۇر ۋى گۇتنى تشتەكى ئەلەتەوشە.

پىنځەمبەر، ژېۇنا جانى خوه دوئا دكە :

ھەر كەس، دفى د تاتۇلا خوه دەبە. تو كەس نكارە كەسى ژ مرنى خەلاس بکە. مروققىن ھەرى ب ھىز ژى ژېۇ خوه دوئا دكەن.

پەلەندارى فەقیران ل بنى گوھە :

پەلەندار ئان جۆپ، يى خزان ل بنى گوھى وانە. وەكى كو فەقير ھەتم گوھدارن و ژ زلى رە ئامادەنە. ديسا وەكى دواتەميا؛ ھەرتىم جۆپ ل بن گوھى خزانان دكەفن، ھاتىيە بكارئانىن.

پەسىنى چايىرىن خوه نەدە، پەسىنى گەھايى خوه ئى لۇدكىرى بىدە :

ھەنەك مروقق ھەنەن كو ب دەرەوان دكارن دنيايى تەقىدى بىن يىن خوه. لى دەما مروقق تشتەكى ژى بخوازە دېيىزە، "تونەيمە". ب پەھىيەن مروقق دكارە پەسىنى گەلەك تشتىن كو مروقق نەكربە بکە، بىدە، لى ئەسلى ئەوه كو تشتىن خويايى ئان بەرھەم، چىيە؟ ھەكە بەرھەم تونەبە سوودەيا پەسىنان ب خوه ژى تونەيمە.

په یش ژ دهستان بلندترن:

دهست بلندکرن، ودکی ل همبئر سهري هلدان تى فييمکرن ئان لهپ هلئانيه. مو مرۆڤ لهپ خوه هلتينه، ودک "ئەم ژى شهر دخوازن" تى فييمکرن، ئان دکەفە نافا شهر و سهري هلتينه. دەقى گۈتنى دە دېيىزە، پەيىف ئان گۈتن ژ شهر ھى بىتەر ب باندۇرە. جارنان هنهك پەيىف ھەنە كو ودکى گولەيان ب مرۆڤان خويايە، ئەو قاس ب وان زۆرە. دشەران دە ژى گۈتن، جارنان پر ب باندۇرۇن. هنهك شهر ژى تەنلى ژبۇ پەيىھەكى دەردکەفەن.

پەيىش ژ دەقى زلامان دەردکەفە:

زلام ئان مىّر، ودکى كو دنافا مرۆڤان دە يى ھەرى دورستە. ديسا ودکى كو ژن دكارن دەرەوان بىنلى مىّر قەت نكارن دەرەوان بىن. ھەكە مىّر دەرەوان بىن ول گۈتنا خوه خوددى دەرنەكەفەن، ژ مىّرانىي فەرەگات دكىن و دبن ودکى ژنان. ئەف ژى باوھىيەكە فەئۆدالى يە.

پەيىش ژ پەيىقى دەردکەفە:

پەيىش كو مرۆڤ لى نە مقاتەبە، ژ ھەۋددۇ دەردکەفەن و دبن ھەۋوكىن درېيىز. ئەق ژى دبن كو جارنان ژ واتەيا خوه ب دوور دكەفەن. دەما گۈتنىن بەرفەھ بىتەرن و ژ مژارى دەركەفەن، مرۆڤ مژارا ئەھولى ژبىر دكە.

پەيىشا دەق، ژ كاخەت و ناشتان خەرابىزە:

پەيىش و گۈتن، ودکى د پېشىي دە ژى هاتىيە زمىن جارنان پر ب روومەت و گران بوھانن. جارنان ژى پەيىھەك دبە سەددەما كوشتنى و شەران. جارنان دبن پەند و شىرىت. كو مرۆڤ باش گوھى خوه بىدە پەيىشا مرۆڤان، وي ھەر تشت چارھسەر ببە.

پەيشا كەت ناڭا سى و سى زمانان، دكەفە ناڭسى و سى زمانان:

ئەڭ ڙى گرنگىيا پەيىنى راڤه دكە. لۇغۇر ۋى گۆتنى پەيىش، دەمما كو ھاتە گۆتن، بەلاڭ
دېھ و ھەر كەس دكارە وى پەيىنى بېيىزە. ل ۋى گۆتنى ڙى ديارە كو دەنلىقى مەرىخەن
پەيىن خوھ مقاتەبە و دجىيە دە پەيىان بکە. ھەكە مەرىخەن ڙى تىشتەكى
بېيىزە، دېھ كو شاش بى فىمكىن و ل ناڭا سى و سى زمانان بەلاڭ ببە.

پەزا كەرى جوودا بىبە، يَا دز دېھ يَا گور دخوه-

پەزا تەنلىقى گورا خوارى يە -

پەزا تەنلىقى كەفا بەر دەنلىقى گورە:

پەز دەنلىقى ب كەرى خودە بە، تەمير ڙى دەنلىقى ب رەق خودە بە، مەرىخەن ڙى دەنلىقى ب
ھەفالىن خوھ و گەلەن خودە بە. چاوا پەز ڙى كەرى ب دوور كەفە وى گور بخوھ، مەرىخەن
ڙى ڙى ھەفالىن خوھ ب دوور كەفە ئان ڙ وان بقەته وى نەيارىن وى خسارى بدنى. دەنلىقى
گۆتنى دە يەكىتىيا گرسەيى تىنە زەين، كو گرسەيەك ئان كۆمەك پەرچەبوون تىكەفە
ناڭا وى ئان ھەنەك ئەندامىن وى گرسەيى ڙ وى بقەته، يېن ل ھەمبەرا وان وى سوودەيى
ڙى ودرگەرە و ل دەزى وى گرسەيى بكار بىبن. ئەندامىن وى گرسەيى دەنلىقى ھەرتەم وەكى
گرسەيى خوھ تەنلىقى بگەرن و ڙى جوودا خوھيا نەبن. ڙى جوودا خوھيا بىن ڙى دەنلىقى
گرسەيى ڙى يەكى سوودى دگەرە و دكەفە نافبەرە، ھەر كو ھەرە وى نافبەرە وى
ئەندامى و گرسەيى فرەھ بکە و داوىيى ڙى بقەتىنە، گرسەيى ڙى ڙى ھەفدوو بەلاڭ بکە.
ل ھن دەفەران ڙى دېيىزەن "پەزا تەنلىقى گور خوارى يە" ئان "پەزا تەنلىقى كەفا بەر دەنلىقى
گورە".

پەزى بى شقان، ششانى بى سە، ئەو دېھ مال وىران:

ھم پارىزقان و ھم رېقەبەر، ڙى ھەر جڭاڭ و گرسەيان رە پىوستە. دەمما كو ئەو
تونەبە جڭاڭ وىران دېھ، خەرا دېھ.

پچهک سئوود چييٽه ڙ مالي ڏنيي :

ئهڻ گوتن باوهريا ب سئوودي تينه زمین. لڳور في باوهربي کو هه رشت و هه ييني ب سئوودي چييٽه. کار و ههينا دنيي نه ڙ زيهاتيبووني نه ڙ زانهبووني يه. تهني سئوود. کو سئوودا مرؤفان هه به، قهت نه هه وجهي کو دهستين مرؤفان ئان پييٽن مرؤفان هه بن.

پچووكائي دبیڙن، هيڪ، مهزن دبن دبیڙن، قاڪه :

دڀشيا هر کاري ده، پيشي هنهك تشت ب مرؤف مهزن خويما دبن. لى ده ما کو مرؤف فيربه، ئه و تشت ب بچووك خويما دبه. ڙبهر کو مرؤف هيي دبن و ڙ وي تشت پيشي مهزنتر دفکرن.

پر گوتن، جيگه ر سوتن :

پر گوتن ڙي، نه باشه. ئا باش ئه وہ کو مرؤف بکار ئانيي بکه. جارنان پر په یف جهگهرا خمرا دکه.

پرانى بهتان کر ميرانى :

مرؤفهک ج قاس ئه گيت به، ج قاس مير به، ديسا کو يېن ل همبهر وي پر بن ئه و نكاره ب وان. گوتنهک هه يه، دبیڙن "مالباتا فلانكه سو و هکي بزرئ کولي نه". ئانگو پرن، کمس نكاره خوه دوان ده دهينه.

پرس، خوهستنا دلانه، نه زاني، شه رما ميرانه :

و هکي دبیڙن "مرؤف نزابه نه شه رمه، لى مرؤف نه پرسه شه رمه" گوتنا تركي يه. مرؤف نزابه نه شه رمه، ڙبهر کو که سهک دزکي ديا خودده هيي نه بويه. هه رکه س ب پرسي و خوهندنی هيي ڙيانى بوونه. لى کو مرؤف هم نه زان به و هم ڙي نه پرسه، و هکي کو مرؤف خوه زابه خويما بکه، ئه و شه رمه ک مه زنه.

پرسا خوه ببیزه، پاشی ببیزه:

ئەڭ گۆتن ژى میناکىن وەكى وى پرن. لى جووداتىيەك قىيىا ھەمە كەنەك مەرۆڤ بەرى كەنەك دېرسىن پەيىشى دەھى خوددە دىن و تىين، ژ بەر وى يەكى ژى يېيج ھەمبەر وى زقىير دىن. ئان دەما كەنەك دەست ب پەيىشى دەن، پېيىشى دەن دەن و دورە خوھشىك دېيىشىن. بەرى كەنەك بېيىشى دەست ب شەر دەن.

پرسىن نە پاك، زو دگەھىزىنە جىيە:

وەكى پرسىن نە باش ئان گۆتنىن نەباش زوو بەلاڭ دې و دگەھىزە جەھى خوه. دەھى مەرۆڤ پرسىن نەباش نەكە، ژبۇ كەنەك خەرابى چىنەبە.

پرسىن خراب، پىسى پوت ھنگىت نايى خوارن:

پرسىن خەراب ئان خەرابە، تو ئەنجام ژى دەرناكەفە. نە ھىزايى تشتەكى نەن.

پسيك، ژھەولا روهى خوھەر شەرە:

ھەر گيانەوەر ل ھەبەر خۇزايى، ھەر مەرۆڤ ل ھەبەر دەھەولەك مەزىن دەنە. ژبۇ كەنەك دەنەبەن و داوى ل ژيانا وان نەبىي، چ ھىزىا وان ھەبە دەردىخن دەر. ترس ژى، ترسا قەدانىدا ژيانى، مەرۆڤان دەكە شىر.

پسيك وسا تى گرتىن كەنەك دەنە:

دەھى مەرۆڤ ب رېبازەكە باش پسيكى بگەرە كەنەك دەھەولەك مەزىن مەرۆڤ. مەرۆڤ دەكارە د دەرەھەقى ھەر زور و زاھەمەتىان دە وەرە، لى ب رېبازىن زانەبىي و ب سەمت. داكو مەرۆڤ ژ وى كارى خساري نەبىنە.

پشت پادىشى باشى پادىشى ژى دبىزىن:

ئان، ژ باشى پادىشى رە ژى چىران دەن. ژبۇ مەرۆڤى دورۇو ھاتىيە گۆتن كەنەك دەن با مەرۆڤان تشتەكى دبىزىن، ل پاش وان تشتەكى دەن دبىزىن.

پشتی بارانی که‌ری جل نه‌که :

دڤی مرۆڤ بھری بسویه‌ران تەقدیرا خوه بستینه. ما کو بسویه‌رات و قەومى مرۆڤ تەقدیرى بستینه ڙی پەره ناکه.

پشتی کو تو نابه گول کو خەلک تە بھن بکن، نەبە سترى ل سەر ریان :

ھەکە مرۆڤ ژ تىشتكى باش کو مرۆڤ ڙى هەز دكىن رە نەبە، دڤی مرۆڤ نەبە ئاستەنگ ڙى. مرۆڤ نكاربە كارەكى بکە و ئەو كار ژ جواڭى رە باش بە، دڤی مرۆڤ ئاستەنگى ڙى ڙىرە دەرنەخە و دنافى دە نەبە درى. مىناكەكە دن ڙى، کو رىبەری جچاڭى نكاربە ژ جچاڭى رە ببە، دڤی رى ژ يى کو كاربە برىقە ببە فەكە.

پشتی مرنى، چاڭ كولى نىينە :

ئەڤ ڙى وەكى گۇتنىيەن دن کو، پشتى مرنى مروڤان، دەردى وان ڙى دقهەن و چاڭىيەن وان ڙى ئىيىدى كول نابىن.

پشتى تەنگىيى فرەھى يە :

ھەر بسویه‌ر دېشتى تەنگاسىيەكى، د پشتى قەيرانەكى دە دەركەقەن و دەمما ئەو قەيران چىدبىن ڙى داۋى ڙى تى ھۆلى. لى دەمما قەيران چىنەبە و ھەنەك وى داهف نەدن، توجار چارھسەرى چىنابە. كو تەنگاسى چىببە، مرۆڤ تەقەز ژ وى تەنگاسىيى دى رزگار ببە و دەركەقە فرەھىيى. لگۇر زاكۇنَا خۇزايى ڙى، کو ھەر تىشت دېبەرىيەن خوه دھوندر خوددە دەھەۋىنن ڙى، دەمما فرەھى ئان خوهشى تونەبە، تەنگى ئان نەخوهشى ڙى ل ھۆلى تونەيە. ڙېھر وى يەكى ڙى ھەكە تەنگى چىببە تەقەز وى فرەھى ل دوو وەرە.

پىر بکە و ڙېير نەکە :

پىر بکە ئان بھېلە ھەتا بکەملە، لى ڙېير نەکە. ب ئاوایەكى دن ڙى تى گۇتن "پىر بکە لى ڙېير نەکە"، پىركىن ئان پر كاركىن ھىسا سە، لى کو مرۆڤ ب جىھ، ب بنگەھىن بکە و ڙېير نەکە ئەو گرنگە. مرۆڤ ھندكى بکە و بنگەھىن بکە و ڙېير نەکە، ژ پرى چىتىھ.

پیر خیّرکه ربه، ئىشان ئەھەن:

دەما کو دلى مروقق بخوازە، دەمین خيّر پرن. کو مروقق بخوازە کارەكى بکە ژى دەم و رېباز ھەنن. مروقق لى بگەردە و ژدل بە، مروقق دىي بسەر كەفە.

پيرى باوەرنەدكى مىرى بکە، داوا مار و ھەيشتەكان دكە:

ئەڤ ژى بويىزە، لى دبە کو مروقق وەكى گۆتنى پىشيان راۋە بکە. مار، ژ خۇھ مارا ژن و مىرتىي يە. ھەيشتەك ژى، دەما مالى مالباتى پارى دىن ژ ھەيشتەن يەك ژ ژىن رەيە، لگۇر مسلمانىي. ئىزار پيرى باوەرنەدكى مىرى بکە، لى دەما مىرى ژىرە چىبۇو، ئەو ژى ئىيدى خۇھ دەدە ئەردە و تشتىن زىدە دخوازە. دەما مروقق ھىقى نەكە کو تشتەكى مروقق چىبە لى د داوىي دە کو چىبە، مروقق ژى خۇھ بەدە ئەردە و دۆزا تشتەكى دن بکە.

پيرەك دارى شكەستى يە:

دەغان گۆتنانا دە ژى خۇھش دىيارە کو ژن، دنالا جىقاكا كوردان دە ئان دجفاكىن پاشدەمايى دە، دېيىن فەئودالى دە، ھەرى بن دەستە و شكەستى نە. ھەما مروقق دكارە بىيىزە کو تو ماق وان ئى سەربخۇھ تونەيە. ھەرتم ب مىرى خۇھقە، ب مالباتا خۇھقە گۈيدايى نە. دجاۋاتان دە ماق پەيقى ژ وان رە تونەيە.

پيرەك تىيغە خۇھشىي، جاھلەكى تىيغە دېشىي:

پير، مروققى كال؛ جاھل، مروققى ناشى و جوانە. مروقق كىفا كال ز پيران بىنه تشتەكى باشه. ژبەر کو ئىيدى ژ ژيانى ب دوور دكەفن. خۇرت ژى ھىنى شىنان ببە باشه. ژبەر کو جاھل، ناشى ھى نزانە خۇھشى و رەشى ئان ھەزىن شاھى چىيە. ھەكە ژ نەدىتى وەرە سەرەي وى، دبە کو پە بئىشە. لى ھين ببە ژىرە دبە ئەزمۇون.

پيرى و ھەزار ئەيىب:

كالبۇونى، ب خودە بى ھىزبۇونا بەدەن و نەلغاندى تىينە. ژبەر وى يەكى ژى لگۇر ژيانا ئاسايى ھەنەكى ئەجىب تىينە سەرەي مروققىن كال. مىناك، نكارن ھەرن ئاڭدەستى، وى دەمى ژى دكەفن فەدىي.

پیسی ج قاس بى تەقدان ئەڭ قاس بىيەن دده:

تاشتىن كو بنگەها وان نه زەخىم بە ئان نه لىسەر بنگەھەكە راست بە و فەنۋە فۇوتان
ھاتىن ھۆلى، دەمما مەرۋە لى بىكۈلە راستىيا وان ھېيدى دەردكەفە ھۆلى. لى ھەنەك
تاشت، ئەو تاشتى كو بنگەها وى نه زەخىم بە، مەرۋە ھەر كو لىكۆلینى لىسەر بکە ھى
بىيەت نەخودشى ژى چىدېن.

پېيىانا درېئىي، لگۇرى بەھۆستىن ھەمۇو كەسى نابە:

ژېھر كو درېئىيا بەھۆستىن ھەر كەسى جوودايە. پېيىانا ب بەھۆستىن ھەر كەسى ژى
نه وەكى ھەقىن. نەخاندىن ھەر كەسى لىسەر بۇويەرەكى، نە وەكى ھەقىن. ھەروھا باشى
و نەباشى ژى ژبۇ ھەر كەسى نە وەكى ھەقىن. دېھ كو پەر نىزى ھەقىن لى جوودانە.
وەكى ژبۇ ھەنەك جواكان خوارنا گۆشتى واهشان نەباشە، ژبۇ ھەنەكان باشە. ئان ژبۇ
ھەنەك مەرۋەقان لەشكەرى باشە، لى ژبۇ ھەنەك مەرۋەقان نەباشە. ژبۇ ھەنەك مەرۋەقان شەر
ھەر تاشتى چارەسەر دكە، ژبۇ ھەنەكان نايە.

پېيىان، ج سۇر ج سې:

ھن بۇويەر چىدېن لى ژبۇ كو ب مەرۋەقان باش خويابىبە، ب درووھقىن ۋەشارتى
دەردكەقىن ئان دەردخن ھۆلى لى دئەنجامى دە ناگوھەرە. نەباشى نەباشى يە، ج سۇر ج
سې. ھن تاشت ھەنە كۆتەشە ج قاس جوودابە ژى بنگەھ ئان ژېدەرك نايى
گوھەراندىن. وەكى پېيىاز ج سۇرەبە ج سې بە دىسا پېيىازە و ژبۇ تاھما تووزبۇونى بەد
خوارنى، تى ھووركىن.

پېيىاز پېيىازە ج سەرىي يە ج بىنى يە:

ئەڭ گۆتن ژى ژبۇ تاشتىن كو وەكى ھەنە ئان تاشتىن كو مەرۋە ژ كېزان ئالىقە لى
بنىرە دىسا وەكى ھەقىن ھاتىيە گۆتن. پېيىاز سەرىي ژى بىيەن ژى تى و بىنى ژى بىيەن ژى
تى.

پیشازی ئىقشارى بدن نه ياران، دانى سېي بدن ياران-

پیشازی نه خوه، بەن ژدەقى تە نايى:

مرۆڤ تىشەكى نەكە، تەڭگەرەكى نەكە، ژبۇ وى تەڭگەرە پرس ژ مەرۆڤ رە نايى
كىن ئان مەرۆڤ بەرپىرس نايى دىتن. وەكى مەرۆڤەكى ب دىزىي هاتبە ناسكىن، كو چىي
كېيە دزىن، وى وەرە ژ وى مەرۆڤى ژى بېرسە. پىشاز بېئنا وى هەنەكى نەخودىشە، لى
خوارنا وى ژى خودىشە. مەرۆڤ بخوازە هەنك دەفەدىكارىيى دە بىمىنە، مەرۆڤ پىشازى ب وان
دە، وى تىكەقە فەدىكارىيى.

پىيىن خوه، لگۇرى بەرگا باقى خوه درىز بکە :

مەرۆڤ كارەكى دكە، پىيشى مەرۆڤ لگۇر ھېزا خوه، لگۇر ھەيىنا خوه ھەسابى خوه
دكە. ھەكە مەرۆڤ نكاربە و دراڭىن مەرۆڤ تونەبن ئان ھېزا مەرۆڤ تونەبە، دفى مەرۆڤ وى
كارى كو ژ ھېزا مەرۆڤ زىدەتىر ھېزى دخوازە، نەكە.

پۇلا ژ پۇلا ناخوه :

پۇلا ژ پۇلا ناخوه، ژبەر كو ھەردۇو ژى وەكى ھەفن. مەرۆڤىن كو دەھەمان رامانى
دەبن، مەرۆڤىن كو پر نىزى ھەقىن، ژخوه خەرابىيا ھەقدۇو ناخوازىن. ئان خسارتى نادىن
ھەقدۇو ئان دفى وھابن.

پۇستى جۇنەگا، لىسەر پشتا گايىه -

پۇستى گا جۇنەگا نكارە بكسىنە :

ھەردۇو ژى دەھەمان پۇلى دەنلىي بچۈوك نكارە وەكى بىي مەزن بکە. مەرۆڤىن
ب فيئر، ھەرتەم ژ بىي نە ھېينبۈوي ب گافەكى پېش دەيمە. وەكى كو ھەرتەم يېي زان
ئان جوان، ژ يېي زانە ئان مەزن دىن بار.

پۇستى دەقى، بارى گى يە :

تاشتىيەن مەزن كارىيەن مەزن داوى لىسەر پشتا يېي ب ھېز، يېي خەباتكار دەمىنە. ژبەر
كو ئەو دكارن پېيك بىين. كارى، بىي كو نكارن بىن ژى داوى لىسەر وان دەمىنە.

قادى يه ڙخوه رازى يه :

قادى ڙخوه رازى يه، ڙبهر کو ههر تشت ل با وي تى چاره سه رکرن. ڙبهر کو کھس نکاره ل همبهر بربيارين وي دهر که ڦن. ڙبو مروڻيin هوره و ب کير تى گوتن. ههر کھس ڙخوه مه منونه و فکرا خوه دئه جبینه. ب فى ئاوايى ڙى تى گوتن "ههر قازى، ڙئاقلى خوه رازى". ههر قازى ئان ههر قادى و ههر دادگه رهك، وهكى خوه شير ڙفه يي دکن و ههر يهك ڙئاقلى خوه رازى يه.

قائيش قووشما که رئي يه :

قائيش ڙبهر کو ڙ چهرم چيده، ب هيئسانى نه يي قه تاندن. ڙبهر وي يهكى تشتىن کو زور تىن چاره سه رکرن ئان ڙبو مينا كيin و هكى خوه دخوازه، لى وهكى وي بن، نه يي چاره سه رکرن. هنهكى کو ڙبو پرسگرييکيin خوه، يهكى دن نيشان ددن و دبىزن، دفى يي من ڙى وهكى يي وي به، ئهڻ دبه وهكى قاييشي و چاره سه رى زور دبه. ددما کو کھس ڙ گوتنا خوه فنه گه ره و لنت و رک همه به ئهڻ گوتن تى گوتن.

قانتر ناري، خوي شن نايي:

تشتن هنه کو مرؤڻ توجار خه يال نه که کو بقه ومن. وهكى مينا كيin فى گوتني. ئيئزار ل همبهر هن بوو يه ران مرؤڻ نکاره ببيژه، وي ب فى ئاوايى چيې بن. ههکه بوو يه ر خويابه و نه هه ڦجه يي شير ڙفه يي به ئان مرؤڻ بجي هه زانبه کو نايي گوهه راندن، ئهڻ گوتن تى گوتن.

قاري کولنه تى، نادنه سه رئي ميران:

قار ئان ئه يبا کو کھس دکن. وهكى کو شاشيا کو کولفه ت ئان کھسييin مالباتي دکن، دفى ل سه ر مير ئان دى و باڻ نه يي هه سباندن.

قاقيا دزي، د چل روڙان دا ئه يان دبه:

قاوى ئان سه خته کار. دز کو سه خته کار به زوو ئه يان دبه. مرؤڻيin نه زان ئان ب ده رهوان ئه مهل دکن، پر ناميئه کو ده رهويي وان ده ره ده ڦن هولي.

فَهَدَهُهُكَ زَاهِرٌ فَهُ خَوْهُ، فَهَدَهُهُكَ قَهْهَرٌ فَهُنَّهُ خَوْهُ:

کاهر ئان کەرب. دېيانا مروفان بىھن تەنگى خوه دگوھەرينە كەربى و كەرب ژى دې نەخودشى، دېيانا مروف د خوه ددە دەر. ئەڭ جارنان وەكى رىشى، جارنان ژى وەكى شەربى تى دېتن. ژېر كەرب، مروف هىيدى دەھلىنە. هەنك مروفان ژى پر كشاندنە و ئەڭ گۇتن گۇتنە.

قەدەردى زانبە، ئەھوی ئەكىن بىدە:

ئەرد، ژىيدەرکا بەرمەھيان گشايم. ھەر گيانەوەر ژ ئەردە چىيىدە. دەقى مەرۆڤ روومەتا وى بىگەر، ژېھرکو ھەر تشت دى ژ وى وەرە. ژيانا مەرۆڤان ژ ويچ چىيىبوو يە و ھەر ژى ژ وى د دۆمە.

قهله‌نی مردانه دده، قیز ائه‌شران دخوازه:

ئەڤ گۆتن ڙى و وەكى يىن دشېھ فى گۆتنى دبىزە كو دفى مروڻ لگۇر رەوشَا خوه تەڤ بگەردە. ديسا دفى مروڻ كەسىن وەكى خوه و لگۇر رەوشَا خوه هلبىزىرە. بويزە. ڙېھرەكو راستە راست دفى ڙ مروڻەكى ره بى گۆتن. وەكى كو ڙبو تشتەكى هيئزا بەردىلەك پر هەبه و كەسەك ڙبو وي تشتى پەرەيان هندكى پىشنىياز بکە، وي دەمى ئەڤ تى گۆتن، "ما تو قەلەنلى مەربان ددە، و قىزائەشىران دخوازە".

قەلى ڙ سنچکورکان چىنابە:

سنچکوراک، چھیکین ل نافا دارین کو ل رهخیں چه مان تیں دیتنن. مرؤف دکاره ببیزه جھیکین هه ری بچووکن. نه قهلى، مرؤف نکاره گوشتی وی بخوه. بهر درانی مرؤف ناگره. ئیزار گوتون لسر هن مرؤفین کو مرؤف ھیقیا تشهکی ژئ ناكه هاتیه گوتون. کو هن مرؤف ب تومى نکاریه رایه سهر خوده و مرؤف ببیزه، بلا دیشیر کا بازدانی کەفه.

فہنج چیکرن، ڈپر چیکرنی پہ:

تشتین کو پر چېدبن، هلبهت یېن کو باش چېدبن ژی دنافي ده پرن. لې تشتین کو هندک چېببن، دنافي ده یېن باش ژی هندکن. دریخستنه کی ده، ده ما کو تمٺګهرا وئ پربه ئلن لف و لباتا وئ پر به، هلبهت تشتین باش و نه باش ژی تېدہ ههن، لې ژبه ر کو پر تمٺ دگهره، تشتین کو باش ژی چېدکه ژ ریخستنه که بچوک پرتره.

قەنجى، بىكوشتنى تى قەگەراندۇن:

با وهر يه که وها دنافا کوردان دديه کو مرؤف قهنجي ئان باشىي ب کى بکه، ئەو تەقەز في قهنجي ب خەرابىي فەگەرينه. تى گۆتن "کو تە قهنجي ب کى كر، تو تشت ژى نەخوازە و نەبىزە قهنجى من قەگەرينه".

فه نحي قه نحي ناس دكه:

دھی گوتنی ده ژی به ره ڈاڑی گوتنا "قہنجی کوشتني تینه" ، دبیڑہ، قہنجی قہنجی تینه. ددما مرؤف قہنجی بکه، قہنجی ژ مرؤف ره تی ئان مرؤفین کو قہنجی ب مرؤف کر بکه، مرؤف ژی قہنجی، ب وی کھس، دکه.

قه نجنا نه د خدھی خودده، لە لامه:

قرکا دهش، ناہے بلیل:

قرک، قراک ئان فېزىك ب ترکى دېيىن كارگا. دەنگەكى ستۇور و ب قىيزىن ژى تى. لى بىلەل هەر كەس دزانە كو دەنگەكى خۇوش ل سەرە. ئەڭ گۆتن ژى لى سەر مەرۆڤان ھاتىيە گۆتن كو مەرۆڤىن دەنگى وان نەخۇوش بە، نىكارە بگۇھەرىنە. دىسا مەرۆڤىن كو خۇوا وي حاوا بە، نىكارە بگۇھە، بىنە.

قرش و قال تم دبهر ئاھى ده نايىن:

ھەرتم قرش و قال دبهر ئاھى ده نايىن کو مرۆڤ بھەفده و بکە ئاردوویي تەمنوورى. ھەرتم ژ تونەبۇونى تشت ژ مرۆڤ رە نايىن کو مرۆڤ خوه بىدە بەر و تو كاري نەكە ئان مرۆڤ خوه ل بەندە تشتىن کو بى دراڭ ژ مرۆڤ رە هيئىن نەھىلە. دەقى مەرۆڤ ژ خودە كارەكى بکە و پېشىا خوه بىفرىرى.

قساس نارە قيامەتى:

قساس ئان قەساس (كۈزەر ئان قەتىل). ژېھر كو ب زانەبىي مەرۆفان دكۈزە جەزايى وى دىيارە و نە ھەوجەبىي دارزاندىندا قيامەتى يە، كو روڭا قيامەتى ھەر كەس تى دارزاندىن. قەتل دباودرىيەن ئۆلى گشان دە و دباودرىيەن جقاكى دە سووچە و گونەھە.

قىيز سىيّقا سۇرە، ھەركەس چلاكى خوه داشىۋى:

قىيز دەقى گۈتنى دە دواتەيا قىيزىن لېھر زەواجى تى زمىن. دەما قىيزىن لېھر زەواجى بن، ھەر خۇرت دخوازن ب وان رە بزەوجن و زبۇ وى يەكى تىكلىي ب وان رە داتىين. چاوا سىيّقا سۇر ل بەندە يەكى كو خوددى لى دەردكەفە، ئەو ژى ل بەندە يەكى كو لى خوددى دەردكەفە و پىرە ھەقالتىا ژيانى بکە يە.

قىيزا باش، پەيا بېھ كاش:

لگۇر وى باودرييا فەئۇدالى كو قىيزىن باش ژ كار رە ژى باشه و ژ تشتىن دن ژىرە. ھەكە باش بە مرۆڤ ج پى بکە و ج كارى پى بکە نابېزە نا.

قلۇچى بى ناموسان د جنهتى ده هلنایى:

بى ناموس ئان بى خەرت. مەرۆفىن کو ژ ئالى جقاكى هاتبە تاوانباركىن ئان تشتەكى ژ دەرى جقاكى كربن تشتەكى كو ژ مەرۆفان رە نەباشە كربن، ب يَا جقاكى يە كو نەرن جنهتى ژى. ژ خوه دېيىن، ئەو نە هيئازايى دەقى دەرىي بەشتى يە ژى.

قلوچی که ران چینابن، دبیژن قهی ئەم تم داھشن:

ھەر گیانه ودر ب تشتەکى خوه تىئە ناسىرن. دەما مەزىن دىن ژى ب نىشانەكى تى خوياکىن. ھەن مرۆڤ ژى ھەنە كو مەزىن دىن ژى، ھەن خوه زارۇك دەھىسبىن و لگۇر وى تەڭ دىگەرن. ئەو ژى ژېھر كو نىشانىن خوه ئى فەشارتى نابىين.

قوونا ھىنى تران ببە، را لى نابە:

مرۆقىيەن كو ھىنى تشتان دىن، ھىنى كارپىن نەباش ئان ھىنى لىستەكەكى بىن، ئەو د ھشى وان دە دېھ رىش و ب گۇتنى، ب را (تمسىرا گشتى) يى نايىن گوھەراندىن.

قوونا تازى ب پىنه يان نايى ۋاشارتىن:

مرۆڤ بخوازە تشتەكى بکە ئان كارەكى پىك بىنە، لى ئەو دەرفەتىن وى كارى د دەست مرۆڤ دە تونەبن و مرۆڤ بېيژە "ئەمىرى چى بىن، ب ئالىكاريا پىنه يان". لى مرۆڤ دزانە كو ب تشتىن پارسى ئافاھى چىنابن. دەقى تشتىن ب بنگەھ و راست ھەبن.

قوونا وى يَا چووکى يە، لى سەرھىيىكى بەتى روودنى:

مرۆڤ كو تشتەكى ژ دەرى ئادەتان ژ دەرى ھىزرا خوه و رەوشى خوه بخوازە ئەڭ گۇتن تى گۇتن. ئان مرۆڤ نە ھىزايى دەرەكى بە، مرۆڤ ل وى دەرى روونى و مرۆڤ بېيژە ئەڭ جىھى منە. ئەڭ ژى بويژە.

قونا خوه نىشا زارۇكان بکە، بەلى دەقى خوه نىشا زارۇكان نەكە:

مرۆڤ گۇتنىن نەخوهش ژ زارۇكان بېيژە، ھىن دىن و ئەو ژى د ھشى وان دە بجىيە دېھ. وى كافى دەھەرن ژ ھەنەكى دن رە ژى دېيژە. وەكى دبىژن "خەبەر ھەم شىرىينە و ھەم تاھلە".

را ل دزیی دبه، لى را ل زییده زمانان نابه:

دزی هنه کی ژ بیگافی تی هولی. میناک، ژ خزانی ئان تونه بونی. لى زمان زیده بون سنجي يه، ژ هش و مهزی يه. ده ما كو سەدمىن تونه بونی ژ هولی رابن، دزی ژی ژ هولی رادبه، لى سنج (ئەخلاق) ب ھیسانى نايى گوهه راندن.

راست ببیزه، راست جان بدە:

ودکى، راستى ژ هەر تشتى چىتە. ده ما مرۆڤ راست ببیزه مىنا مرۆڤ ژى دى راست بە و مرۇقىيەن دنى، دى باوەر بکن. وەكى دېبىزىن "مالا دەرەوکاران شەوتى كەسى باوەر نەكىر". لى ده ما كەس راست بە، مرۆڤ دى ژ شەوتاندىنا مالا وى كەسى باوەر بکن.

راستى بىبە دەرزى ژى ناشكى:

راستى وندا نابە. ج قاس بچووک بىبە ئان تەنلى بىينە ژى ديسا وندا نابە و ئەمۇ راستى هەر راستى يە. بىبە مىقالەك و وەكى دەرزىي لاواز بە ژى، وندا نابە. دى رۆزەكى راستى دەركەفە هولى.

راستو ب راستىيۇ، خوارۇ دارى شەستىيۇ:

راستى هەرتەم باش خويادىبە ل با مرۇقىيەن. لى خوارى و مرۇقىيەن شاش دەتكەن، تم ل داۋىيى دەيىن و كارى وان ژى تېقۇوز نامەشە.

رى ب رىيچەچۈونى خەلاس دبه:

ده ما مرۆڤ ببیزه، "وايە رىيەك ھەيە دەن ئەم ب وى رىيى دە ھەرن". لى ده ما مرۆڤ دەستپى نەكە، تو جار ئەو رو خەلاس نابە. ھەكە مرۆڤ پىيەدە ھەرە و لىسرى بىيچە بچە رۆزەك دى تەقەز خەلاس ببە.

رەفى تۈوتىيان تەنلى يە:

تۈوتى ئان پەپەخان. وەكى كو پەپەيىقە و دەنگى تەوشۇ مەوشۇ دەردەخە. ژېھر وى يەكى ژى مرۇقىيەن پەپەيىقە ئان نازابە بەپەيىقە داۋىيى تەنلى دەيىن. ئان مرۇقىيەن كو تىشىكى ناكن لى تەنلى دەپەيىقەن ژى داۋىيى تەنلى دەيىن.

رینجبه‌ری خوبه، خوشتقی جیرانان به :

خوشتقی ئان ئەفەندى. مروقق ژخودره كار بکه، مروقق بسەر دكەفە. لى مروقق ژ هنەكى دن ره رینجبه‌ر بە، مروقق ھەرتەم خزانە و جیران ئان يېن ژخودره كار دكىن دېن ئەفەندىي مروقق. پىشى دەقى مروقق ژخودره كار بکه و ژخوه ھەز بکه.

ریویتى خوش تىشى لى چىرته چىرت ل پىشە :

ریویتى دەما كۆ مروقق سالت بە، خوھشە. ھەكە تىشىلەك ب مروقق رەھبە ئەھ بىیدەنگى ئەھو مەھش خەرادبە. تەنى دەنگى وى تىشى تى كۆ دەما ل دەركە مروقق دكەفە. تىشىن بچۈوك كۆ كارى مروقق خەرا دكىن، تاھمى دوى كارى دە ناھىيەن.

رەشى دى و باشقى، سپى نابە ب سابۇون و ئاقى:

رەش، دەقى دەرى دە ودكى مروققىن رەشن. ھەكە رەش ژ ئەسلى خوھ رەش بە، ژخوه ئايى گوھەراندىن. لى كۆ دوورە رەش بوبە، مىناك، كۆ شەوتىبە مروقق دكارە وى يەكى بگوھەرينە. ئەڭ گۆتن ژى تى واتھيا كۆ تىشىن ژ ئەسلى خوھ ب رەشەيەكى بن، مروقق ب ھىسانى نكارە بگوھەرينە.

رەڭ نىشىي مېرانيي يە :

نافى پرتووكەكە لەنин ھەيە ب نافى "كەفەك ب شۇوندە دو گەڭ ب پىشىدە". ئىزار مروقق ۋى گۆتنى و گۆتنا مە بىدە بەر ھەف، مروقق دى باش فيم بکە كۆ جارنان رەڭ ئان خوھپاشقە كشاندىن باشە. دەما مروقق ل پىشىدا خوھ مەترسىي بىينە، دەقى مروقق بەرەقە ئان خوھ بىدە ئالى. ھەكە مروقق نە رەقە دى تىشىن نەباش ژبۇ مروقق پىلەك وەرن.

رەڭ پىيىكى ھەتا كادىنى يە :

رەڭ ژى سىنۇرەكى وى ھەيە. دەما مروقق بەرەقە ژى ھەتا جىيەكى مروقق درەقە و جارنان رى تى بەر مروقق كۆ مروقق ل داۋىي راست تى. وەكى دېئۇن "مروقق ل كۆچە چەكمەزىي راست تى". مروققىن بەرسووج ژى ھەتا دەركە خوھ كارن فەشىرەن لى دەمەك تى د كودەبن ژى تىيەن دىيتن ئان سىنۇرەك ژ وان ژى رە ھەيە.

رەوشىن جاھلان، سمبىل و روويه:

جاھل دېيى دھرى دد، ديسا وەكى دواتهيا جوانان ده هاتىھ بكارئانىن. ڇبهر كو جوان ل روويى خوه و سمبىلىن خوه مقاھىن و دخوازن خوهشک بن. واتهيهك دن ڙى كو وەكى مرۆفىن جاھل (نەزان) ب تشتىن خويابى قانھ دبن. ل تشتىن بنگەھين مىناك: وەكى خwooی ئان سنج نافکرن.

رەوشى گوران، نىچىرە:

گور ئەمود كو لگۇر نافى خوه تەۋ بگەرە. نافى وي ڙى ب نىچىرە رە هاتىھ بھىستن. مرۆفەكى پر بكاربە بستىنە ڙ ويرە ئەۋ تى گۇتن "وەكى گورانە". تشتىن ھەنە كو تو سوودەيا وان ڙ مرۆڤان رە تونەيە لى، تەنلىك نالىيەن وان ئى كىفى ھەن، ڇبهر وي يەكى ڙى مرۆڤ دىكىن ئان دخوازن بىن خودىيى وي تشتى.

رەوشى دىكان، كاتارە:

ئەۋ زى رەوشى دىكە. كومىكى ل سەرى وي يە، كاتارە. ئەۋ ڙى وەكى كو نىشانا ھەر تشتەكى ھەيە و دبە رەوشى وي. ب وي يەكى واتەدار دبە.

رەوشى خۆزانا، كۆتانە:

خۆزان ئان پۇوشى پەريزەيى (ئانز). كۆتان ئان گىسن (پوللۇوخ). تشتى كو خۆزانى ڙ ھۆلى راكە كۆتانە. تشتى كو ئەردى ڙى خوهش بکە ئە و كۆتانە. وەكى كو دژبەرىيەن ھەر تشتى ھەيە. و ئە و تشت ب وي ئاوابىي واتەدار دبە. ب واتەيەك دن ڙى تى بكارئانىن، رەوشى خۆزانان كادىن ئان لوّدا پۇوشە.

رەوشى كۆنان، چىت و ستۇونە:

بنگەھا كۆنان چىت و ستۇونن. ھىمانييەن ھەر تشتى ھەيە، كو ئە و ھىمان تونەبن تشتەك لسەر پىان ناسەكەنە. ديسا ئامورىيەن كو تشتان تەمام دكىن. كو ئە و تشت تونەبن ئاڭابۇونا تشنە نوھ پىلەك نايىيەن.

ردوو ملن : دوشما ته يران، هه ردوو ملن :

ئەڭ ڙى ڙبو هىيمان و رىبازىن كار و خەباتى ئان تەفگەرى ھاتىيە گۇتن.

رەز ڙدارى دوور ناكەقە :

مرۆفەك کو باحسا تىشىنى ئەجىپ دىكە، جارنان بىن ھمبەر وى دېيىزە، "ما تو ڙى نە دوورى وى تىشى يە". ديسا وەكى کو رەز ناكەقە بەشا بەخچەيان. لى مىۋىن رەزان ڙى ناباتەك دارينە. جىھى کو رەز لى ھەبن دار ڙى لى ھەيە، خۇد ڙى ناقەتىنە، وەكى خزمى وى يە.

رم د تۈور ھلنايى :

تىشىن ھەنە کو مرۆڤ نكارە ۋەشىرە. تىشىن و بۇويەرن ھەنە کو مەزن دېن و ئىدى مەرۆڤ نكارە پىشىي ل مەزنبۇونا وان بىگەرە، مەرۆڤ نكارە ھەركباريا وان بىسەكىنە. دەما کو ئەشكەرە دې ڙى، ئەڭ گۇتن تى گۇتن: "ئىدى رم د تۈوردە ھلنايى".

رسقى مىغانان فەھە :

مىغان، کو تى مالا مەرۆڤ ھەرتىم مەرۆڤ دخوازە ج تىشىن کو دىمالا مەرۆڤ ھەبە وەكى خوارنا باش و خوهش ڙىرە چىبکە. ڙېھر وى يەكى، دەما مىغان تى، مەرۆفيں كورد خوارنا کو نادە زارۆكىن خوه، ڙىرە تىنە. وى دەمىن ھلبەت وى رسقى مىغانان فەھە بە. ئەڭ يەك ب تايىبەتى دنافا جقاڭا كوردان وھايە. ئەم دكارن بېيىن دنافا جقاڭىن کو ب شۇوندە مايى دە ھى زېدەتەر ھەيە. مەرۆڤ دەما ل جقاڭىن پېشىكەتى دنەھىرە، كەس نزانە مىغان چىيە. ڙېھر کو ھەر كەس كارى وان ھەيە، ھەر كەس ب سەرى خوه يە و ناخوازە لى سەر كەسى بىن بار. مىغانى ڙ ئالىكى ڙى ڙ دۆستانىي تى. جەن کو دۆستانى و خزمى لى تونەبن، مىغانى ڙى كىيمە. دۆستانى و خزمى ل جقاڭىن پېشىكەتى تونەيە. ھەر تشت ب زاگۇنان ديار دېبە. ھەر كەس ب زاگۇنان دېن ئەولەكارىي دەيە. دەمۆكراسى روونشتىيە. ڙېھر وى يەكى ڙى ھەوجەداريا كەسى ب خزم و دۆستان تونەيە.

رییا تو چوویی، لی نه زقره:

رییا کو مرۆڤ ھەری، دفی ھەرتم مرۆڤ ب پیشىدە ھەرە. نە کو مرۆڤ بیئەنەکی ھەرە و بزىغىرە، نە کو مرۆڤ د زىغۇرۇكان دە وەکى مرۆڤ فەنی ل خوه بکە و بزىغىرە. وەکى گۈتنىن دن کو دېيىژن، جارنان دفی مرۆڤ ۋەگەرە، پشتى دەمەکى ديسا مرۆڤ دۆم بکە. دفی د ج كارى دەبە، مرۆڤ پېشقە ھەرە.

رزقى گور، ب خەما شخانى بى خىرە:

وەکى دېيىژن "مرۆڤىن زانە ڙ پشتا مرۆڤىن دەبەنگ دخون" گەر مرۆڤىن دەبەنگ تونەبن، مرۆڤىن زانە ئى كۆنه وى برچى بىيىن. شخان خەراب بە و نكاربە ل پەزى خوه خوددى درەكەفە، ڙخوه گو وى ئېرىش بکە و خوارنا خوه بخوه.

ری سپى دبە، دل پىر نابە:

ھەزكىن ھەرتم ھەيە و دل ھەرتم دكارە ھەز بکە. ج رىسىپى، ج خۆرت. ھەر كەس لگۇر خوه لگۇر دەما خوه و ئەمرى خوه دكارە ھەز بکە.

رېھ دبە بۇست، دژمن نابە دوست:

رېھ درېڭ دبە، مرۆڤ مەزن دبە، رېھ سپى دبە و مرۆڤ كال دبە، لى دزمىتى نايى ڙېرىگەن. ھەتا ڙ نفشار دەرباسى نفشار دبە. دفی مرۆڤ ڦى يەكى ڙېرى نەكە کو دزمىتى مرۆڤ ھەكە تاھەد لى هاتبە، تم و تم ئەو دلى وى دەمەيە و ڙېرى ناكە. ج قاس مرۆڤ بېيىزه ئىيىدى دوستە دنابەهرا خوه و وى دە بېيىلە. نەسەرفانىن ڙى ڙېرى دېيىژن. ھەتا کو بسەرفينە، دژمن ب زۆرى بە ڙى دسەكەنە. لى فەرسەندى بستىنە دى ھەيغا خوه ھلينە.

رېھ درېڭ، دل قرىيە:

رە ئان رووچك. ئەو رها کو ب تايىبەتى مرۆڤىن ئۆلدار ئان مرۆڤىن پىر درېڭ دكىن. ئەو مرۆڤ دفی باش بن و دلى وان ساق بە. لى جارنان بەرافاڙى ڦى يەكى رە و دل ھەن ناكەن. ھەنەك مرۆڤ ھەنن کو ڙبۇ خاپاندىنى رها خوه درېڭ دكىن "قاشۇ ئەز مرۆڤەكى ساق مە".

رۆژ دهرباس دبه، قەدا رۆزى دهرباس نابە:

ئەڭ وەكى قەدەرى ئەدبىزە؛ كو قەدەر ھاتبە، دكىزان رۆزى دە بە ئەو رۆز دسەر
رە دهرباس نابە، تەقەز وى پىك وەرە. ھەكە قەدا و بەلا ھەبە، وى د سەئەتا خودە
وەرە.

رۆژ ب بىيىنگى نايى ئەشارتن:

دەما راستى ب ھاموو ھىزى خوه دەركەفە پېشىھەرى مەرۋە و ھەمموو كەس پى
بەھەسن، كەس نكارە ئىنكار بکە. ج ۋاس مەرۋە بخوازە دەرە دەرخىنە، ج ۋاس مەرۋە
بخوازە رەش بکە ڙى، مەرۋە نكارە وندابكە. لەورە وەكى كو تاڭ ب بىيىنگى ئان ب
ھەرىپى نايى ئەشارتن.

رۆز، ب رىينى نارە ئاڭا:

ڇېھەر كو د دەمەن بەردى دە كاركەر لگۇر ئىيقار و سبەھى، لگۇر تاڭى دەست بكار
دەكىن ئەڭ گۆتن ھاتىھ گۆتن. يىن دەڭ ڙ كار بەرددان، يىن كو نكاربۇون كار بکرانا، ڙ
خودە ل بەندابوون و ھەرتەم دچوون دەست ئاڭى كو دەم دەرباس ببە. لى
دەپىابۇو كو ھەرتەم ل رىيى دەست ئاڭى بۇونا. مخابن رۆز ب دەست ئاڭى ڙى ب رىيىنی ڙى
ناچە ئاڭا. ھەرتەم د دەما خودە، د سەئەتا خودە دچە ئاڭا. ئەڭ گۆتن ڙبۇ كار ھاتىھ
گۆتن لى دراستىيا ڙيانى گشى دە ئەڭ ھەيە. ب ھەنەكان تىتەكى راست و تىقۇوز
چىنابە.

رۆزكەت ئالىي مىردىنى، دەوارا بازۇ كادىنى، رۆزكەت ئالىي جزىرى دەوارا بازۇ بەرنىرى:

ئەڭ گۆتنەكە ل ئالىي مىردىنى ب تايىبەتە. د دەمەن كاردە كو تەمنى رۆز ئان تاڭ ڙبۇ
وان پىغان بۇو؛ ھەكە رۆز ڙ ئالىي جزىرى بۇويا سبەھ بۇو، دەما كاربۇو. وى دەمەن ڙى
دەوار دەپى لېھەر نىرى جوت بە. ھەكە هات بەر مىردىنى دەپى دەڭ ڙ كار بەردىن. ڇېھەر
كو ئىيقار تى. گۆتن و بويىزىن لگۇر ھەرىمان تايىبەت ڙى، دەپى لگۇر وان ھەرىمان بىنە
فېمکرن.

رۆژ نایی چەمەنەندن:

وەکى گۆتنا "تاش ب بىزىنگى نايى ۋەشارتن" د. ڇېھر كو رۆز ب دەستى كەسان فى نەكەتىيە ئان پر مەزىنە و ڙەپەزىز مەۋەقان دەرە، كو مەرۆڤ نىكارن ۋە مرىينە. ئەڭ پەيچەكە نۇويە لى وەکى "رۆز ب ھەربىي نايى سەياندن" د.

رۆژ رەش بە، تو زى رەشتىرى:

ئەڭ گۆتن لىسەر ھەلدانى ڇبۇ كار و خەباتى هاتىيە گۆتن. وەکى كو دەقى مەرۆڤ ڇبۇ كار ئان داخوازا خوه پر ب رىكبه.

رۆژا چى، ژىسبەھى دە چى يە:

مەرۆڤ كارەكى بکە، د دەستپېيىكى دە مەرۆڤ پر ھەندك روشا پېيچەزۈيا وى فىيم دكە. مىنائ، ھەكە مەرۆڤ سبەھى رابە ھەرە كارەكى ناش زەقىان، ھەكە باران بىبارە ئان ئەور ھەبە مەرۆڤ زانە كو ئە و رۆز دى بى كار دەرباس ببە. ديسا وەکى كو تەفگەرا باش ڙ سەرى دە خويايە كو باش بە ئان نەباش بە.

رۆژا چوو پاشقە، مالى چىرۆكانە، ژەنەك دن رە دەمینە:
رۆژا كو دەھەرە ئىيىدى مەرۆڤ جارەكە دن نىكارە بىبىنە و بىزى. ڇېھر وى يەكى دېيىزە، تەنلى، دەمینە د چىرۆكان دد. ھەكە مەرۆڤ رۆژا كو تىيەدەبە روومەتا وى نزانبە، ھەبە كو جارەكە دن مەرۆڤ زەفت نەكە.

رۆژا دومان بە، كىيە گورانە:

ئان "رۆژا ب مىز، ڙەگوران رە شاهى يە". گور يى نىيچىرى يە، نىيچىرا خوه ڙى دەمىزى و دخانى دە پېكتىينە. ڇېھر كو نە زەلالى ھەبە و كەس نزانە كو ج دبە. دوان دەمان دە مەرۆڤىن كۆنە پر تىشىن ئەجىب دكەن. درۆزىن ئالۆزبان دە تىشىن راست ۋەشارتى دەمینەن.

رۆژا ئىش، ژئىش رەيىه :

ئەڭ گۇتن ڙى وەكى كو دې مەرۆڤ ب پەرگال بخەبته و هەر رۆزى خوه ڙ تىتەكى رە ئامادە بکە و ب وى ئاوابى خەباتا خوه بکە. رۆژا ئىش "ئاش"، رۆژا دىلانى "دىلان"، رۆژا سەرسۈمىن "سەرسۈشتن".

رۆژا شىنى، ژشىنى رەيىه :

درۆزىن كو مەرۆڤ ڙبو كارەكى دىار كربە ئان دنافا جەڭكى ده ڙى ڙبو تىتەكى هاتبە هلبىزارتىن، دې د وى رۆزى ده تو كارىن دن نەيى كرن، داكو ئەو رۆز ب واتەيا وى بى ڙىين.

رۆژا تەنگاسىيى، مەريى مەريان كىرىي مەريان تى :

مەريى مەريان ئان دۆست و ئەقربە. درۆزىن تەنگ ده يى هەرى نىزىكى مەرۆڤ پېشى دەگازيا مەرۆڤ دەتىن، هى دوورە يى دوورى مەرۆڤ تىن ئان ڙى پەرىن ڙ وان نايىن. دېيىن، "ما چى من ڙى".

رۆزىن باگەرى، ژمالى دەرنەپىيىن :

د ئالۆزيان ده ئان د رۆزىن تەقلىدە فييىن جەڭكى ده، مەرۆڤ هاى ڙخوه ھەبە. باگەر ئان بابلىسىك، مەرۆڤان گىز دكىن. ڙبو ستراندىندا مەرۆڤان، ڙبوو يەرىن تەقلىدە تىيدە ھەبە هاتىيە گۇتن.

رۆقى كرنە شاهى مەيشكان، گۇتىيە "كەنى من تى بىرا من" :

رۆقى ڙخوه دېمىن مەيشكانە. ئىزار ئەو بې شقان ئان شاهى مەيشكان، ڙخوه وى كەنى وى بى. كەسىن كو دېمىن تىتەكى بن ئان بخوازن تىتەكى خەرا بکن و تونە بکن، دې ئەو تشت نەيى سپارتى وى كەسى.

رۇقى ناچە قولى، ھەزەكى ئى ب دووقىخۇه قەدکە :

رۇقى، پەزىشىن كۈزخۇم مەزنەت بە، تىكلىي داتىنە. ژخۇم دېلا وى لىسەر وى كەسى بارە، لى هى ئى دەڭ ژخۇم ناقەرە و ھېز ئى ب دوو خۇم قەدکە. مەرقۇقىن كۈ دخوازان ژەپىزىخۇم مەزنەت تاشتەن بىكىن وەكى رۇقى وى دەھقى دەرىيى قولى دە ئاستەنگى بى پېشىما وان.

رۇقى ناچە قولى، تو دارەكى بىدىي وى بىرەقسە :

وەكى گۇتنىدا دەنە. قەدى رۇقى ژەپىزىخۇم دەكە ئان ئە و لى ھاتىيە باركىن، ئان دېلا وى بخۇم ژى مەزنەتە و دىسا ل تاشتىن ژەپىزىخۇم مەزنەت خۇمدى دەردكەفە. وەكى كۈ رۇقى دېپىزە "بلا ئەز ب دەستخەم بلا ئەز نكاربەم". لى دەمما كۈ ئە و ب دەست دەخە زانە كۈ وى چاوا ۋەشىرە. مەرقۇقىن كۈ زىدەيى رووشىخۇم بارەكى بخوازان و ب رك بېيىزىن، "ئەز كارم ھلگرم".

رۇقى تىيە ترى تىرىشە :

تاشتەكى كۈ مەرقۇق نكاربە بکە، لى مەرقۇق نەخوازە بىنە زەمىن ئان ئەشكەرە بکە. ژبۇ وى يەكىن ژى مەرقۇق بېپىزە "زخۇم من ئە و كار نەدەركە". دلى مەرقۇق تاشتەكى بخوازە و ب دەست مەرقۇق نەكەفە لى مەرقۇق ژەپىزە، "زخۇم من نەدەخوھەست".

رۇقىيى بەردايى چىتە ژەشىرەكى گەرىدالىيى :

پەزىشىن دېپىزىن كۈ "مەرقۇقىن خەباتكار ھەرتىم ژىيەن روونشىتى ب روومەت تەرن". مەرقۇق جەناس ساختمەن بە ژى، ھەكە مەرقۇق ھەرتىم فەتكەتى بە و تو كارى نەكە، مەرقۇق سوودەيى ژى نادە خۇم و جەفاكى. ھەن مەرقۇق ھەنە كۈ دەمما خەباتى دەن شاشىيان ژى دەن، لى ژېھەر كۈ خەباتى شاشىيان شاشىيان دەن. ھەكە مەرقۇق دەجەن خۇمددە روونشىتى بەن و وان كەسىن كۈ خەباتى دەن لى شاشىيان ژى دەن، رەخنە بىكىن، ئەنەنە ماق وانە. دەقى ئە و ژى خەباتى بىكىن و بېيىن كۈ شاشى چاوا دەردكەفەن ھۆلى ئان زاھىمەتىا كار و خەباتى بېيىن دوورە رەخنەيەن ل بېيىن كۈ شاشىيان دەن، بىكىن.

رۇقىيان رى بىرىنە، ناڭى گوران دەركەتىيە:

ئەڭ گۆتن ژبۇ يېن كو ل كەدا ھنەكى دن خودى دەردكەفن ھاتىيە گۆتن. جارنان ھنەك خەباتى دكىن لى بىدەنگەن، تەنى خەباتا خود دكىن. لى دەمما كۆز ژيانى دەقەتن، ھنەكى دن ب كۆنەتى ل وى خەباتى خودى دەردكەفن تىينە ھۆلى. وى دەمى ناڭى وان دەردكەفە. بەرافازى ۋى يەكى ژى دبە، كۆ ھنەكى بەلانگاز، ژ دىلەڭ ھنەكى دن دەكەفن بەلايان.

رۇقىيى گەرۆك، ژشىرى راكەتى چىتە:

وەكى دىگەلەك گۆتنان دە دىيارە كۆ مرۆڤىن خەباتى دكىن روومەتا وان پەرە. مەرۆڤ كۆ ج قاسى بىيىزە "ئەز ژىيەتى مە، ئەز مىرم و ئەز خەباتكارم" ژى دەقى دەتكەرى دە خود خوييا بکە. هەكە ج قاس باش بە ژى خەباتا وى تونەبە، يى كۆ ھندى خەباتى دكە، پرى ژ وى چىتەر و ب روومەت تەرە. دبە كۆ يى دكە ھنەكى شاشىيەن وى ژى ھەبن، ھنەكى ھىيىدى ژى بخەبته، لى ديسا ژ يى روونشتى چىتە.

روو ژ لېڭ پېشىن، ب ئېشىن:

لېڭ، پەيغان دېيىزە و دسەكىنە، لى داوىيى روو فەدى دكە. ژبەر وى يەكى ژى ب ئېشىن. فۇرمەكە دن ژى ياخىن گۆتنى ھەيە دېيىزە "روو ژ لەو پېشىن ب ئېشىن". ئەف ژى واتەيى دىگۈھەرىنە كۆ وەكى دېيىزە، ژبەر كۆ مەرۆڤ روو ب روونە، ژ ھەۋدوو فەدى دكىن.

روو ژ روو فەدى دكە:

گۆتنەك ھەيە كۆ دەمما مەرۆڤ نەباشىيەكى ب ھنەكان بکە دېيىزەن "ئەمىن چاوا ل رووبيى ھەۋدوو بنىرەن". دەقى دەرى دە ژى خويايە كۆ مەرۆڤ دەمما ل رووبيى ھەۋدوو دىنېرە مەرۆڤ فەدى دكە ئان مەرۆڤ ژ رووبيى ھەۋدوو فىيم دكە. كۆ مەرۆڤ ل چاۋىن مەرۆڤان بنىرە و بپەيغە ئەڭ راستىي دەردخە ھۆلى. ھەۋدىتىنەن روو ب روو، ژبەر ۋى يەكى پەرنىڭ تى دىتن دنافا جەڭاڭ دە.

روون دئاخى كە، نېھر ئاخى كە :

روون خوارنى خوهش دكه. هەكە ئاخ بە ڙى پى خوهش دبه. جارنان تشن هەنە
کو مرۆڤ ب ئاوايەكى بچۈوك دكارە وان تشتانا پر ب هەزكىن بده.

روونى گەنى، لىھەر نانى خوهدى :

ئەڭ وەكى نفرەكى يە، کو مرۆڤ دخوازه يى كو روونى نەباش و گەنى چىكربە، دەقى
لىھەر نانى وى بە. ديسا وەكى کو مرۆڤىن كارى خوه نەباش بىن، خسار ڙوى رەيمە.

رووپى كەسبان، كەس لى ئانھىرە :

كەسيب ئان گەرۆك ئان پارسەك. لەن دەفەران ڙبۇ تەماھكاران و لەن دەفەران
ڙى دواتەيا خزان دەهاتىيە بكارئانين. دەمما مرۆڤەك پارسەكىي بکە، مرۆڤىن دن وەجى
خوه ڙى دگوھەرە. ڙېھر کو دنافا جەڭاڭى دە وەكى شەرم تى دىتىن. بى خەبات و بەتالى
ڙى فى شەرمىي تىنە ھۆلى. لى ئەسلى ئەوه کو ئەڭ تشت ئانگۇ پارسەكى دجەڭاڭى دە
بى نيقاشكرن و چارەسەرى زىرە بى دىتىن. ھەروها ڙبۇ تەماھكارىي ڙى، تى وى واتەيى
کو مرۆڤ ل رووپى وان نانىرەن، ئالىيكارىي نادن وان.

رووپى رەش، نەھەوجەيى تەنپى يە :

رووپى رەش کو ڙ فەدیا نزانە وى ج بکە، ڙخوه رەش دبه و مۇر دبه. دەمما راستى
دەركەفە ھۆلى و يىن کو دەرەو ئان تشتىن نەباش كرbin، ڙخوه رەش دە و مرۆڤ
پى دەھەسە، نەھەوجەيە کو مرۆڤ ب بۈياخى رەش بکە، ڙخوه ھەر تشت دىارە.

سال دچن سالان تى سەرسىنى خالان :

ج بووپەر چىددىن لگۇر يىن وەكى بەرى نە، تم دىيىھەن سەر كۆكا خوه. ديسا ج
قاىس سال دەربىاس دىن ڙى ديسا مرۆڤ ل خزمىي خوه پۇشمان دبه و ل وان فەدگەرە
ئان مرۆڤ ھەوجەدارىي ب وان دېيىنە.

سالا سه ره بیزان چیتره ژیا دووشهیزان :

وهکی سالا سه ره بیزان کو سه ره مرۆڤ دئیشینه. لى سالا دووشهیزان کو داویا مرۆڤ ژی ژ مرۆڤ دستینه. سه ره بیزان ده باس دبه لى دووشهیزان ژیانی دگوهه رینه. دیسا وهکی کو سالا مرۆڤ ب هش و رامان کاریکه چیتره ژ سالا کو مرۆڤ دووشهیزان خوه کل بکه ئان تەنی گیفی بکه.

ساخان ره زه وال تونه، خواران ره خەلاس تونه :

وهکی ژ ساخان ره مازه دهت تونه يه، ژ خواران ره ژی خەلاسی تونه يه. مرۆڤین خوار تەڭ بىگەرن خەلاسی تونه، تەقەز دى بلوگومن.

ساخبوونى نه تەنی لقاندنا جانه :

کو مرۆڤ دېیژن، ئەز ساخم ئەو نه تەنی لقاندنا بەدەنی يه. دېیژه کو ئەز دېیم. دېنى ساخى، ب هەر ئاوايى ژیانى ساخى بە.

سى وانه دۆست ھەنە، نانۇ، گانۇ، جانۇ :

نانۇ يى خوارنى (کورتىلخور) ھ، گانۇ يى گادانى (بى ناموسى)، جانۇ يى ب جان گرېدایى و دۆستە. ھەنەك مرۆڤ ھەنە ژبۇ بەرژە وەندىيەن خوه، ژبۇ خوارنى و ترشكى نىزىكى مرۆڤ دېن و خوه وەکى ھەفال خويادىكەن. ھەنەك ژى ژبۇ تاشتىيەن بى ناموسى و ژنان ئان قىزان، ھەنەك ژى ھەنە ب جان و ب خوين دۆستىيەن راستن ب مرۆڤ رە دېن ھەفال و ھۆگر.

سەبا كەرى خوه، دەقەيا خەلکى مارانە كە :

کو مرۆڤ كەته خسارەكى، دېنى مرۆڤ نەھېلە ھەنەكى دن ژى ژبۇ مرۆڤ تىكەفە وى خسارى. ژبۇ بەرژە وەندىيەن كەسانە، دېنى مرۆڤ دەرددۇرا خوه نەخە خسارى.

سینیکا شکهست، چیزه ژیا خوهست:

سینیکا شکهست کو همه‌یه و مرؤف دکاره بکار بینه، لی یا خوهست، تهنى یا کو هیشی همه‌یه کو بی. یا خوهست تونه‌یه، تهنى هیشیا همبوونا وئی همه‌یه. دفی مرؤف ب هیشی تهنى نهی سهر. ئان مرؤف ل بهنده نهسه‌کنه کو ههتا بی، ههتا بی مرؤف تشتى کو همه‌یه بکار بینه.

سیقا چی پارا هرچی:

سیقا چی، ئازلا ههرى خورت دخوه. کى خورت ب هیز به تشتىن ههرى باش و خوهش بدهست دخن. يېن دولەمەند تشتىن ههرى باش دخون و لباسىن ههرى باش ل خوه دکن، لی يېن خزان، يېن ئەرزان و نهباش بکار تىن.

سەج قاس ژته رەناس بە، دار ژدەستى خوه نافىزە:

ج قاس مرؤف ژخوه ئەولەبە ژی، دفی ديسا مرؤف ب شك ل دەردۇرا خوه بنىرە ئان مرؤفىن ھمبەر خوه بنىرە. باودرى ب سەھان نايى.

سە گۆشتى سە ناخوه:

ئەڭ گۆتن ژی پر دنالا كوردان ده تى گۆتن. ژبه‌ر کو كورد پر دىن دەستان ده مانه و هەرتىم كول ماق خوه گەريانه چۈونە بەر دەستىن دېمن. لى دېمن خەرابىا ھەفالى خوه ناخوازە و تو چارسەھەر ژ پرسگەریکىن وان رە نەدىتىيە. كو مرؤف ژبۇ گلىي يەكى، ھەرە با يەكى كو وەكى وي بە ئان ھەفالى وي بە، تو هىشىا ژ وي چىببە تونه‌یه.

سەد گاز وەريس، ئەسل ھەچكە:

"ھەچك" ئان چانگەلى دسەھەر ۋەريس دە. ج قاس وەريس ھەبن سەد گاز ئان ئارشن ژی ھەبن ديسا يى نكاره بکار بینە ئان ئامورى كو پى كار دبە تونه‌بە، ژ تىتەكى رە نابە.

سەد گولى زیوان، مروف گورى ئۇوشىپەك گەنم دکە:

زیوان نه باته که دنافا گهنهم ده شین تی و ب باره کی هوورکه. تونه کرنا وی ژی دژواره. دفی گوتني ده ودکی کو ئوشیه که گهنهم ئان قەفده ک گهنهم، بەربەری سەد گولى زیوانە. ژبۇ تشىئىن کو پېوست و نه پېوست هاتىه گوتن کو مەرۋە تشىھى دكە گۈرىي تشىھى.

سہقا لگوڑی ہے قا :

سہاکرنا کیئر و داسان ب ههقه. لی مروڻ پهريان هندك بدھ پيشه کار دئ نه باش چيڪه. تشتين باش، کاريئن هئڙا به رديلا وان ڙي پر و بهائيه.

سه ری بی ناموس ناره بهوشتی:

وھکی دگوتنیں دن ژی دیاره کو بی نامووس ئان بی خیرهت، ئەو باودری ھەیە کو نارن بھوشتی. ژبھر کو مرؤفین خەرابیی ب مرؤفان دکن ل با خوددی تاوانبارن و دھەرن دوڙھەئی. بی نامووس ژی ل با خوددی وھکی تاوانبار تی هیچیکرن، ژبھر وئی یەھکی ژی دبیڙن ئەو نارن بھوشتی.

سہری چیاپی بلند تم ب مژو موڑانہ :

چیاپی بلند ٿان مرؤُفین مهڙن، مرؤُفین کو پر خه باتی دکن و دپیشیا خودده، دقادا خودده پر پیشکهٽی نه. تم و تم لسهر سهري وان کهسانا پرسگریک هنه و ههرتم ب پرسگریکان ره تیکوشیئي دکن.

سەرىٽ چۈپ گۈویە، بىنى چۈپ گۈویە:

ئەف ڙي وڌي کو، "چو" تاوانبار دکه و لیخستنی د دارزيyne کو شهريان په ڦچوون ڙ تو تشتني ره نابه. دھهر مهراجي ده، "چو" پيسه و تو تشتني چارھسهر ناكه.

سەرى دو بەرانا د بەرۇشكى دە ناکەلە :

وهكى كۆ دو مەۋھىن وەكى وەكى هەۋئەگىتىن ئان وەكى هەۋ ژىهاتى بن، ل با
ھەۋدوو نابىن ئان ھەردۇو ژبۇ تىشەكى ل ھەۋ ناكن. دەقى ھەر يەك ژبۇ تىشەكى مەزىنە
و جەھى جەھى بىنە بكارئانىن. ژبەر كۆ مەۋھىن وەكى هەۋ ژىر و زانا، ژ ھەۋدوو
داناخون و ھەر يەك يَا خۇھ دېپارىزىن.

سەرى فركىران تم تەواندى يە :

فركىر، كۆ د ھەمامان دە مەۋھىن دەركىنە. ئىزاز ب وى باودىيە كۆ مەۋھىن
فركىر، ل گەلەك قوسوورىن مەۋھىن راست تىن و فەدى دەن ئان ھەرتەم كۆ دەما
مەۋھىن دەركىنەن سەرى خۇھ خوار دەن ژ بىڭاڭى. ئەۋ يەك ژى تى واتەيا كۆ مەۋھىن
ھايدا وان ژ تىشىن نەباش ئان دىزى ھەبن و تەڭلى وى كارى بۇوبىن، فەدى دەن و سەرى
وان ژى تى تەواندى يە.

سەرى گىرس چ قاس گەرس دې، ئەو قاس دەمەدە :

سەرى گىرس كۆ مەزن دې گران ژى دې و گرانى ل بەزنا وى نايى و دەمەنە.
مەۋھىن كۆ ژ دەرى ھىزى خۇھ كاربىن و بارى خۇھ گران بەن ھلبەت وى دېن دە بىتمۇن.

سەرى گورى دېن كوم دە باشە :

ئەۋ گۆتن ژى وەكى كۆ چ قوسوورىن مەۋھىن، دەقى بىن ۋەشارتن داكو مەۋھى
قەرق خۇھ ب مەۋھى نەكىن.

سەرى ھات بىرىن، نايى كىرىن :

لسەر مەۋھىن ئان لسەر تىشىن كۆ بىنگەها خۇھ گرتىن ھاتىيە گۆتن. مىنى كۆ سەرى
مەۋھىن ژىبە، ئىيىدى ۋەنگەرە و تو كەس ژى نكارە دىسا ب پەرەيان بىرە.

سەری کەسى راست، تە بلنده:

کەسىن کو راست ببىزىن و راست تەف بگەرن، ژېھر وى راستىيا خوه، ژ كەسى فەدى ناكن و گۇومانا فەدىكىنى ژى ل با وان تونەيە. ژېھر وى يەكى ژى قەت سەرى خوه ناتەوين ئان ژ كەسى فەدى ناكن کو ببىزىن، من دەرەو لته کر ئان من نەھەقى لته کر.

سەری كونەئىشە، ج ھەوجەبى بەندايە-

سەری كونەئىشە، مەۋەقىچما پاچكانلى گەپىدە:

جارنا هنەك ژ حالى رەھەتى سەرى خوه دخن تەشقەلەيان و تەقلى هنەك بۇويەران دېن. لى دەمما کو مەۋەقىچما بىگاڭ بە، مەۋەقىچەنەك بۇويەران، ئەو تىشەكى بەلا سەبەبە. ھەكە نە پىيۆست بە مەۋەقىچما خوه تەقلى كارىن بى سوودە و ب خسار نەكە.

سەری لۇدى ب گۈزەكى تى گرتىن:

لۇد؛ يىن كايى، يىن پووش و يىن چلۇ هەنە. ژبۇ زەقىستانى ل دەرقەبى خانيان، ل ھەوشان تى چىكىن. ژبىنى دە فەرەھ و ھەر کو دەھەرە ژۆر تەمنگ دې. داوىيى نە ھەوجەبى کو مەۋەقىچەنەك گۈزە پووش دىنه سەر، تەنلى گۈزەك بەسە. دكارىن ژيانى دە ژى وھايە؛ کو مەۋەقىچەنەك مەزن و گەورە دكە و تى ئەنجامى ب ھەولەكە هەنك ئەو كار دەقەدە. ديسا مەزن ب وى دسەكىنە ئان بىرىقە دەھەرن.

سەری مىزگوران خويابىيە:

مىزگور وەكى دواتەيا مىزى گور دەيە، ئان مىزى فەنەك، مىزى زەخم تى فيمەرن. جارنان مەۋەقىچەنەكىن کو پەزىھاتى و چەلەنگ بن، دېبىزە "وەكى گورانە". ئانگۇ پە "وەكى گوران داددە تىشتن". مەۋەقىچەنەكىن چەلەنگ ژى دەقى گۆتنى دە وەكى كو ژ سەرى وان دە خويابىيە. ل ھن دەقەرمان ژى دېبىزىن "سەرى مەشك درووپان خويابىيە".

سەرین نە بسەرييەك بن، ناچن دەق يەكتە :

دو مەزى نە يەكىن و نە لگۇر ھەقدۈوبن، دەق ڙى وەكى ھەۋ ناپەيىفن. وەكى كو رامىارى و بىر دۆزىا دو كەسان نە وەكى ھەڤىن، تەفگەر، گۇتن و ھەول ڙى نە وەكى ھەڤن.

سەرى نەئىشە، نە ھەوجەيى دەسمالى يە :

ئەق ڙى وەكى گۇتنىيەن دنە. دەردەكە مەرۆق نەئىشە نە گەنگازە كو مەرۆق ھەدرە با بژىشك. تىشەكى كو نە پىيوست بە مەرۆق ل ئەولەكاريا وي بگەرە ئان ڙى بىرسە، نە ھەوجەيە كو مەرۆق ڙبۇ وي يەكى تىكەقە تەفگەمرى.

سەرى ساخ، بالگى ناخوازە :

مەرۆقىيەن ساخلەم و زەخەم ئالىكارى ڙىرە نە پىيوستە. كو مەرۆقىيەن قۇپ بە، تەقەز ئالىكارى ڙىرە دېقى.

سەرى سەد سەرى ڙى نەئىشە، ئەو سەرى ڙىج رەيە :

جارنان ھەنك، زارۇكىيەن خود (باتايىبەتى كورد)، وەا پەرورىدە دەن كو ڙبەر كەسى دانەخون ئان ب لەپ ھلائىنىن مەزىن دەن، ھىنى شەران دەن داكو ئەو ل ھەمبەرى نەيارىيەن خود قەلس نەمىين و دېھقۇونان دە بسەركەقىن. ئەق گۇتن ڙى دوى وارى دە مەرۆق دەكارە شىرۇقە بکە. مەرۆقىيەن كو نە ڙىيەتى بىن و سەرى كەسى ڙى نەئىشە، كەس ڙى نەترىسە، كەس ھەسابى وي نەكە، ڙخوه ئەو كەس وەكى تونە تى دىيتى.

سەرى خود، ھەربىدە دىوارىيەن كەقىن :

دىوارىيەن كەقىن، وەكى كو ھاتىيە ئەجباندىن و زەخەمە. ھەكە نە وسا بۇويما دى خەراب بۇويە. ڙبۇ جەرب و ئەزمۇونى ھاتىيە گۇتن. تىشىتىن ب جەرب ھى ب باوەرى يە.

سەريي لېر منهتان، بىلا بېچت ناڭ زىرىهتان :

ھەكە مروقق تەم ب منهتان بىزى، مروقق نكارە ئازاد بىزى. لەورە ھەرتەم ئەو دبە ئاستەنگ و يى منهتان ل مروقق دكى، تم تشتان ژ مروقق دخوازن. ژبۇ كۆ خىررا ب مروقق كريي، بەردىلا وى دخوازن.

سەرىي ھەقىن، سەرپىچ زەقىن :

سەرىي ھەۋ ئان يەكىتى، سەرپىچ، پاچكى ل سەرىي تى گەراندىن ئان مروققىن پاشتىگىرىنى بدن سەرۋەك. كۆ مروقق گرسەيەك بە، تەقەز دى ھەنك ژبۇ خوھ ب وى گرسەيىن فە بىگرن و ئالىكاريى بىدلىنى ھەبن. دبە كۆ يى ل ھەمبەر وى شەر ژى بىن ھەبن.

سەرىي ژ ئاقىل دئىشە :

سەرىي ژ ئاقىل دئىشە، ژبەر كۆ دەھوندرى وى دەيىھە. ئاقىل مروققان ج قاس بشوخلە، خوھ ل تشتىن جەھىرەنگ رادىپەلكىنن. جارنان ژى ئەو تشت ل سەرىي وان دبن بەلا.

سەركلا كەرىي فەلقە بىكە، ھەردو ژى يەكىن :

ئەف گۇتن ژى، ژبۇ تشتىن وەكى ھەۋ پىس تى گۇتن. كۆ مروققىن وەكى ھەڤىن مروقق دېبىزە "ما ھەردوو ژى يەكىن" ئان "ھەردوو ژى وەكى فەلقەيىن سەركلى نە".

سەوالان بىكە ژ كالى زەمانان و خۇرتى گەريايى :

كالى زەمانان پەر مايە و ئەزمۇونا وى د دىنايى دەھەيە. ژبەر وى يەكى فەرىئى وى هى بىيەتە، لىسر رەوشى مروقق و دىنايى. لى خۇرتىن گەريايى ژى ژ گەرا خوھ ھىنى پە تشتان بۇونە و ئەف يەك ژى ژوان رە بۇويھە وەكى پەرودەھىيى.

سەيىن بەلەك، ماقاوولى سانە :

سەيىن بەلەك وەكى نىشانەكى يە، ژبەر وى يەكى تى ناسىكىن. بەلەك ژى وەكى رەش و سېپى يە. ئان نىقى نىقى يە. وەكى كەسىكى نە ل وى ئالى، نە ل وى ئالى بە. وى دەمى، ژ مروققىن نەباش رە ئەو كەس قەدر بلند و بىدەست ناكەفە يە.

سەيىخوھ تو خودى نەكى ب قەتكان، بىچە لېھر دەرى مالەك دن بىرييە:
مەۋەقۇل تاشتىن خوه خودى دەرنەكەفە، وى ژەنەكى دن رە بمىنە. ژېھر كۆ تو
تاشتكەن بى خودى نامىنە. پەيغەمەنە دېيىزە "بى خودى دىبە، بى خودى نابە".

سبەل قەرپالان، خەبەر پېرىگۇتن ل خراب مالان:
هەنك مەۋەقۇل ھەنە كۆ تو كارى ناكن و پەر دېيىن. ئەف وەكى كۆ بەلەنگازن ئان
خەرابن، ژېھر وى يەكى ژى پەرسەنگۈكىن وان پەرن. ئەۋۇزى دىبە سەددەما پەر دېيىنى.
سبەمە، دەقى گۇتنى دە وەكى "سەباھى". ئەۋۇزى بى بووكانە. ب ۋى يەكى واتە ژى فەرەھ
دەبە و دەبە وەكى؛ يېئن خەراب ژبۇ جىلان ژى دەخەيىدىن و پەر خەبەر ددىن.

سبەلى، خىير پېرىھلى:
ھەر سبەھ وەكى كۆ دنیا ژەنۇوقة ئاڭا دىبە و ھەر سبەھ وەكى مەۋەقۇل تاشتكى نۇو
چىدكە و دەكىرە، ژېھر وى يەكى خىير ئان باشى ژى، ب سبەھى رە تىن.

سلاقل مەھىيە، نە ل رىيھىيە:
مەۋەقۇل ھەنە ب پەرانى ل مال و ملک دنیرن، روومەتى كىيم ددىن مەۋەقۇل. ژيۇ مالىئىن
وان تەمنى روومەتى ددىن و سلاقلى دىن.

سلاقل سفرا ھازرە:
وەكى، ج ھەبە ئەمەن وى بخون. لى واتەيەكە وى ئى دن ژى، وەكى كۆ ج ل ھۆلى بە
ئەو راستە. ب تۈركى دېيىزەن "ھەر كەس بلا سەرە خوه كور بىن و پۇرئى وان داكەفە
بەر وان". ئەف گۇتنى ژى، ژبۇ كۆ ھەر كەس سفرا خوه دەيىن، ئان ج د داوا وان دەبە،
دەكارن چېكىن، دەقى دەينە ھۆلى و بېيىن. دبۈويەردەكى دە، كۆ مەۋەقۇل بخوازە
چارەسەرىيەكى پىيك بىنە، د داوىيى دەج ھەبە ئان پەرسەنگۈكەنەتە كىزان رادەبىي، وى
ئەو بى پېغان و پەيغانىن.

سنهت چهکه، بهرياخوهكه، ته ههقجي ديت دهري چهکه:
سنهت ئان پيشهكارى. پيشهكارى وەكى چەكەكى يە هەرتىم پىوستى پى دبه. ج
دەما پىوست بە مروڻ بكارتىنە. پيشهكارى تشهىكى باشە.

سمېلى گەشتى، سەرى وي كېرە:
د پىقەزۆيىن هەر تىتى دە؛ نەبات، تەڭگەر و خەباتىن گرسەيى دە، دەمەك تى و
دەملە، گوھەرين و قوتاكرن پىوست دبه. مروڻ ل بەندە تشهىكى دەينە كو ھەتا
بکەملە، ھەتا كو دکەملە مروڻ وي دەمى بكارتىنە.

سنگ، ژىھەر ميركوت دچە:
مركوت، دترکى دە وەك بالىۋە. لى دکوردى دە ميركوت، دارى دان كوتانى يە. دفى
گوتىنى دە ژى وەك چاكووج ئان بالىۋەتىيە بكارئانىن. سنگ ژى يى كوب ئەردى دە
تى كوتان. يەك ژى لى دخە، يەك ژى تى ليختىن. يى كوميركوت لى دکەفە خوه دە
ئالى. ھەولداندا خەلاسبوونى فەدبىزە. داهىدان تونەبە تشهىك برىقە ناردە.

سنگ ب ئەردى دە ناچە، ھەيا تونەبە "ھما" ميركوت:
ئىزار ھەولداندا ميركوت تونەبە ئان زۇرا وي تونەبە سنگ ژى ب ئەردى دە ناچە
ئان بخوه ناچە. كو ھىزرا مروڻان تونەبە، نكارن كار ژى داھف بدن و بەمشىن. داهىدان
ژى ب ھىزەكى چىدې.

سنگى سى چق، ناچە ئەردى:
سنگىن سى ھەب چىق بن، ئان سى ھەب نگى وان ھەبن، ب ئەردى دە ناچە.
ئامورىن كو نە لگۈرى رىبازىن كار بن، نايىن بكارئانىن و ژ تشهىكى رە نابن. ژبۇ
تەڭگەرەكى دفى مروڻ ب راستى بىكىرە و لگۈر رىبازىن تەڭگەرە بىكىرە. مىناك مروڻ
ببىزە، "ئەزى مالەكى ژ قرشكان چىبىكم"، ئەۋ يەك نابە.

سئوود تى، گوويي خزانان تى:

ئەۋ يەك ڙى وەكى كۆ خزاناب خودزايى خزان مانه، لەورە ئەم چاوا بىن ڙى ديسا بسەر ناكەقىن. دىبە كۆ ئەۋ گۆتنەكە سەردەستان بە كۆ خزانان بىقى يەكى دخاپىنن. لەورە دەقى گۆتنى دە وەكى قەدەر تى زەين كۆ خزان ڙ ئالى قەدەر ئە خزان، نە بەلا كەسى يە.

سئوود خەراب بە، دران د پەلۇولى دە دشکى:

ئەۋ يەك ڙى لېھر خودكەتتا خزانانە كۆ دېيىژن "ئەم ج بىن ڙى سئوودا مە ناهىيە". لى نەزانيا خوه و كەد خواريا سەردەستان ڙېير دكىن.

سواربۇونا كەرى ئەيىھەكە، پەبابۇون دو ئەيىن:

مرۆڤ تىشتكە كە دەقى مرۆڤ بېھ سەرى و خەلاس بکە. مرۆڤ دەستپى بکە و دنىيىچى دە بەھىلە ئەيىبە.

سوارى هەسپا هەۋالان، تى پەيایە:

وەكى كۆ مرۆڤ بېيىزە "ھەۋالى من وها كرييە، ھەۋالى من فلان تشت چىكىرييە". لى مرۆڤ توجار نەبىيىزە "من وها كرييە". ديسا وەكى كۆ مرۆڤ ھەرتەم ڙ پاشتا ھەۋالان بخوه و ۋەخوه، لى مرۆڤ تو كارى نەكە. ھەرتەم خوه ب ھەۋالى خوه بىدە ناسكىن، وى دەمىن مرۆڤ تونە تى ھەسىيە.

سۆقىيى رەمەزانى، وەك كەرى دوو گارانى:

سۆقىيى رەمەزانى كۆ رۆزىيى دېگەن و بىرچى دېن، ھەرتەم ل داوىيى دەيىنن. ڙېھر وى يەكى ڙخوه تو كارى ڙى ناكىن. لى ھەرتەم دېيىژن "ئەم ب رۆزى نن" و خوه ڙ كار ۋەدەكشىنن.

سۆلدرورو خواسن، جلدروو هي بى كراسن:

سۆلدرورو هەرتىم سۆلىن ئالىھى د دروون لى دەمەكە قالا نابىنن كۆ ژخودە ب دروون، ژبەر وى يەكى دېئىن، "جلىن تەرزيان تمى قەتىيى نە". مەرۆڤ كۆ كارەكى دكە ژبۇ درافان، هەرتىم مەرۆڤ ل فرۇتنا وان دنىيە، جارنان مەرۆڤ ژخودە هلناینە.

سۆند بخوه سەرى نائىشە:

دارزاندنا باوەريا ئۆلى ب سۆندى تى پېچان. ل ناڭا ئۆلداران ئان باوەرمەندان مەرۆڤ سۆند بخوه باوەرى چىدبه. لى جارنان ب دەرەوان ژى مەرۆڤ سۆند بخوه ديسا تى باوەركەن و سەرى مەرۆڤ نائىشە. ئەڭ رەخنەيەكە ل قائىدەيىن ئۆلدارى يە. دېئىن، مەرۆڤ دكارن ب دەرەوان ژى سۆند بخون. سۆند خوارن دېنى نە پېچان بە. دېنى ژبۇ چارەسەرىي، دەلىلىن ب بنگەھەبن.

سۆند، شۇورى دو دەقە:

سۆنخوارن قوتاكرنا پەيىقى يە ئان داويا پەيىقى و باوەريا ھەرى مەزىنە. ب قاسى شۇورى دو دەڭ باندۇرا وى ئى ترسى ھەيە.

ستۇوييە مەشك درووپىان خويايى:

وەكى كۆ نىشانىن كاركەرەك، خويايىه. چاوا يى مەشكى د دروون خويايىه، يىن جلدرووپىان ئان يىن مەركەبچىان ژى خويايىه. ئەڭ يەك ژى نشان ددە كۆ مەرۆڤ ج كارى بکە ھەكە مەرۆڤ ژ كەل رە نەبىزە ژى، ديسا گەل پى زانن و مەرۆڤ مەرۆڤان ناس دكەن.

شابۇون ژ مەرتىبان نايى:

مەرتىبان مەرتىب، ھەرتىم ژبۇ كۆ مەرۆڤ كىيەن بىن كار دكەن. مىنات د داوهستان دە ل دەف و زرنى دخن. ژبەر وى يەكى يە كۆ ئە و كىيەن بخوه ناكن. ھەنەكى ژى، ج قاسى نەراست بە ژى، وەكى بى ئار دنافا جەفاكى دە تى گۇتن. ئىثار وەكى كۆ كىيەن وان ئەوە.

شاهدی رۆشقى دىيلا رۆشقى يە:

دەما کو شاھد ژ مەرۆڤە رە پېيوسەت بە، دەقى مەرۆڤە يەكى نە ئالىيگەرە مەرۆڤە بە نشان بىدە، لەورە کو ئالىيگەرە مەرۆڤە بە، كەس ژى باواھ ناكە و ژ مەرۆڤە رە فى گۇتنى دېيىزە. وەكى کو مەرۆڤە بېيىزە "لاؤى من شاھدى منه".

شام شەكىرە، وەلات ژى شىرىننەرە:

گەلەك گۇتن، هەلبەست، رۆمان و چىرۇك لىسەر وەلات ھاتنە گۇتن. كى دېبەزىن بلا ب بەزىن، ل كو دېن بلا ب بەزىن، ئان جەھى وان ئى لى ھاتبن دنىي چاوا بە، بلا وەا بە، ژ وان رە ئەو دەر ژ دەرىيەن دنىيايى گشى خۇھشتەرە. لەورە ھەكە نە وەا بوبۇيا مەرۆڤەن دنىي وى گش لىبەر پەھرەن كۆم ببۇونا. ئان مەرۆڤە ب خزانى و پەرشانى ل سەرە چيان ل چۈلتەران ئان ل ناشا دارىستانان نەذىيان. لى وەلاتى مەرۆڤە ژ ھەر تىتى ب روومەت تەرە. وەكى دېيىزە، "چاوا دايىكا خەلکى نابە دايىكا مەرۆڤە، وەلاتى خەلکى ژى نابە وەلاتى مەرۆڤە".

شىئىر ب لە پى خۇوه، مىئىر ب دەستى خۇوه:

شىئىر، ھەر كارى خۇوه ب لەپى خۇوه دكە و زىربۇونا وى، ژ بەيىزبۇونا لەپى وى يە. مەرۆڤەن ژىھاتى ژى ب دەستىن خۇوه بسەر دكەقەن.

شىئىر ژ دارىستانان قۇوت نابن:

جەھى شىئىران دارىستانان. ئەو ژ ھەر گىانەوەرە بى تىر چيان ناس دكىن. ژبەر وى يەكى ژى خۇوه د كودە فەشىئىرن وى فەشىئىرن، ديسا دەڭ ژ چيان بەرنادىن. لەورە چيا وارى وانە. ديسا وەكى مەرۆڤەن ئەگىت ھەرتىم خۇوه ل چيا و تىتىن مەزن دگرن.

شىئىر ژ پېشىيان خەلاس نابە:

شىئىر خورتە، شىئىر مەزنە. لى پېشىوو، مىشىا ھەرە بچووکە، بى ھەزكە. وەكى کو مەرۆڤەن مەزن و ژىھاتى، تىتىن وەا بچووک و پىس ژبۇ خەراكىنا كارى وى، ل دۆرى دگەرن.

شیر شیره، چ ژنە چ میزه:

د دەمیئن بەرئ دە ژنە رەتم ل پاش میزان دمان. لى چ دەما کو ژنەکى فەدەكارى يەكە مەزن كربە ژى، ب روومەت هاتىيە پېشوازكىن. ئەۋىيەك ژى دە خوياكىن كو هەتا ژن ب هىزى پېيىن خوه بسەر نەكەفن جىھە ژ وان رە تونەيە. دەما بسەر دكەفن ژى مىر ژى لېر وان رىزى دگرن. هەكە تىشەكى باش كربن، ئەگىتىيەك كربن، ئەو ژى دكەفن رىزى میزان. د دەمیئن داولىن دە، ژن ب هىزى خوه ئىدى بسەر دكەفن و ئەۋىتنەن. هى پەرتى بكارئانىن.

شىخ نە باتتە، بەلىٰ كارسەرەتتە:

ژبەر كو پەرسەن دەھەن با شىخ ئەو ژى هيىن پرسگەرىيكان دبن. ژبەر وى يەكى ژى هەنەك پرسگەرىيكان دكارن چارەسەر بکە. مەرۆفەكى پەر زانە بە تەقەز ئان پەر خونەندى يە ئان ژى پەرسەر ويدە هاتىيە. شىخ نە باتتە، ب سەرئ ويدە هاتىيە.

شىخ ساف بە، و خلمە ئاقبە، و كەچك و كورك ئازا بە” پى ئەولا نەبن:
ئەۋىتنەك راۋەيا كەسانە. شىخ ساف بە، نكارە هوکوم ژى بکە. ئاق خلمە ئان گەرامۇلى بە ژى باوەرى پى نايىن. كەچك و كورك ژى لگۇر باوەرىا هن كەسان ئازادىن، نەباشە. باوەرى ب وان نايىن كو دى چېكىن. ژبەر كو دېيىن ئەو ناشى نە، بى ئەزمۇونن.

شەبەش ب دەنگى خوه، هنار ب رەنگى خوه:

شەبەش كو چىيوبە، دەما مەرۆف بىشكىنە دەنگ ژى تى. هنار ژى رەنگى وان سۆر دبن. وەك ب نىشانا بۈۋىينا هەر تىشى هەيە. هەر تىشت ب ئاوايەكى خوه خويما دكىن.

شەبەش ژلەمى خوه درەقە:

ج تىشت هەنە د خوھازىي دە، ژ دەما کو چىدېن و پېيە، ژ ژىدەرکا خوه ب دوور دكەفن. چاوا مەرۆف ھەر كو دەھەرە ژ مالباتا خوه ب دوور دكەفن و مالباتەك دن ئاق دكىن؛ نەبات ژى، ژ دەما دەركەفن و پېيە ژ كانىا خوه، ژ ژىدەرکا خوه ب دوور دكەفن و تىشەكى دن چىدەن. ج فاس شەبەش نە ب لەمەي بە چىنابە ژى ديسا دەما چىدې ژى ب دوور دكەفە و وەك، درەقە.

شەھ، دپۇرى پۇر سپىيان دە دشکى:

دېھ کو دېھى گۈتنى دە وەكى ئەف راھە ھەيە؛ پۇر سې ئان مەرۆقىن كال ھەر كو دەھەرە بەلەنگاز دېن و ھەرتىم پرسىگىركى ژ وان چىدې، ھاتىيە زمىن. لى وەكى گۈتنەكە دەن ژى، "ھەر پرسىگىركى ل با پۇر سپىيان چارەسەر دېھ" ئان "خەتا خوار ژ وان دەيە".

شەكىر، نە خوارنا شقىنى:

شەكىر وەكى زارۆكان تىينە بىرا مەرۆق و شەقان ژى وەكى سەرۆكى تىشەكى تىينە بىرا مەرۆق. مەرۆقىن كو بخوازى مەزناتىيى بىن، بخوازى سەرۆكاتىيى بىن دېھى نە وەكى زارۆكان بن. واتەيەكە وى ئى دەن ژى، وەكى شەكىر دوورە و نايى دىتىن.

شەمىزه نەمن، زېرىنى:

شەمىزه، وەكى كارك و بەرخىكىن بچووکىن، بەرشىرىن. ھەكە نەمن ژخوھ ب سوودەن. وەكى زېرانن و خوھشىن. كو مەرۆق ل جونان خوھدى دەركەفە و ھەكە بگەيىزىن، دەكمابىوونا خوھدە پە ب سوودە دېن و هېزانن.

شەر ب تىنگا قىلا نابە:

بەلى، شەر ھەر دەم ل با كوردان ھەبوویە و ھى د دۆمە. ژېھر وى يەكى ژى گۈتن ژى لسىر شەر پەر ھاتىنە زمىن. كو مەرۆق دەمما د شەران كەفە دېھى تەداركا مەرۆق ھەبە. وەكى چەك و دراڭ. لەورە نە وەباھە و چەكىن يى ل ھەپەر مەرۆق ھەبن و دراڭىن وان ھەبن كو بىن بەركان بىكىن، ئەو دى بسەركەفن. دەھەر كارى دە وەبايە كو مەرۆق دەمما دەست ب تىشەكى كىر، دېھى ژبۇ مەرۆق بسەركەفە "بەركىن" مەرۆق "چەكىن" مەرۆق"ھەيىنا مەرۆق ھەبە دوى وارى دە.

شەر و نىش شەر، ھەقائىلەن ھەقىن:

كو شەر چىبۇو ج پەر ج ھندك، ناۋى وى دەھ شەر. وەكى ھەقىن. كو مەرۆق كارەك كر ج قاس ھندك بە ژى ناۋ لى تى دانىن.

شەراق، ئەسلى مەريان دەردىخە :

شەراق مەيىھ کو مەرۆڤ پى سەرخۇھش دكەفە. دەمما مەرۆڤەك خۇھ وندادكە، بى هشى خۇھ دېيىقە. وى دەمىزى زى راست زى دېيىقە و گەلەك تاشتىن خۇھ ئى فەشارتى دەردىخە ھۆلى.

شەراقا بى ھەق، ھەركەس قەدخدوھ :

مەيا بى ھەق ھەر كەس قەدخدوھ. كەس ژ بەلاشيان نارەفە. ئانگۇنە ژبۇ گۈنەھانە كو مەرۆڤ فەناخون. دەمما كو بەلاش بە ھەر كەس قەدخدوھ. وەكى كو گۈنەھ ھەنەكى زى ژ خزانىيى تى.

شەربىك نۇوييە ئاق شىرىينە :

تاشتىن نۇو مەرۆڤ زى ھەز دکن و لېھر دلى مەرۆڤان خودوش و باشن. لى دەمما كەفن دىن بەرھەمىيەن وان و تاشتىن دەردىخن ھۆلى زى كەفن دىن. شەربىك ئان، چەر نۇوبە ئاۋا وى زى خودشه.

شەرى كۈوچكەن، لىسەر دىيلاقن :

كۈوچكەن (سە)، ب پېرانى لىسەر دىيلاقن شەر دکن. ئەو شەرا زى پر دژوارە. شەرى مەرۆقىن نەباش زى تەقەز لىسەر تاشتەكى نەباشە.

شەرى ل شۇوقى، نە قەرقاشا بىيىندهرى :

ئەڭ زى وەكى گۇتنا كو دېيىزە "شەرى ل شۇوقى چىتە ژ قۆپقۇپا بىيىندهرى" يە. وەكى كو مەرۆڤ نېقاشەك كر دەجىيەن وى دە دەمما وى دەبە هى باشە. دوورە پەرسەگىرىك مەزن دبە. ھەروها چارەسەرى زى دژوار دبە. "قەرقاش"، بەرمەھىيا بىيىندهرى يە. شەرى لىسەر وى پر سەشك تى دىتن. لى يى لىسەر شۇوقى، شەرى پىشى يە.

شەرى سېھى، ژەپچارى چىتە:

وەكى كۆ دەقى مەرۆڤ گۆتنە خوه دسەرى دە بېيژە ژ داۋىي چىتە. هەكە مەرۆڤ گۆتنە خوه تېكۈشىنە خوه دسەرى دە نەكە و بىنگەھەكە باش چىنەكە، دېھ كۆ د داۋىي دە خىر ژى پەرە نەكە ئان گۆتن ژى پەرە نەكە.

شەرت نە هيئە هيئەيە، شەرت گىرە گىرەيە:

هيئە - هيئە ئان ھەلا - ھەلا. گىرە؛ گەرا دەواران يَا لىسەر پۇوشە. وەكى كۆ شەرت نەوە كۆ مەرۇۋ کار بکە، نە كۆ مەرۇۋ بکە ھەلا ھەلا ئان ھالانان بىدە.

شەقلى پىشىم، شخول نە تىشى:

داۋىيا كار ھەرتىم ب شەقلى دەقەدە. مەرۇۋ زانن كۆ وى شەقلى، كار دى خەلاس ببە، ژېھر وى يەكى كار دىكەن. ھەكە نە ژ شەقلى بۇويما، كار دى پەزۇر بۇويما. دىسە وەكى كۆ نە ژ شەقلى بۇويما وى كار خەلاس ببۇويما.

شەقا رەش، ژئىقشارىدە رەشە:

تىشىن كۆ خويايىه ژ سەرى دە خويايىه. ھەكە مەرۇۋ بخوازە بىينە شەقا رەش دەقى مەرۇۋ ئىقشارى بشۇپىنى. دەما كۆ ئىقشار رەش دەستپېيگەر مەرۇۋ دزانە كۆ وى ھەتا سېھى رەش بە. تىشىن كۆ خەرابىيى تىين ژ سەرى دە خويايىه.

شەقا رەش، شۇوقا رەش، مەها رەش، ئاپى گور ژەق دەردخە:

ھەر پىشەيەك، ھەر تەڭگەرەك ئەھلەكى وى ھەيە و يى زانە ھەيە كۆ ژ ھەقدۇو دەرخن. دەما كۆ تىشەك ئان كارەك پەر تەقلەھەق بە، دەقى يىن دوى كارى دە پىسىپۇر بن، چىپكەن ئان مەرۇۋ تىيە دەستتىن وان. ھىنبۇونا كار ژى ھەيە. دەما مەرۇۋەك تەممەنلى خوه لىسەر كارەكى دەرباس كربە، ئەو كەس دوى كارى دە ھەر تىشى زانە.

شەق يەكە، دز ھەزارە :

دز ھەرتم خوھ ل بەندا شەقى دىگرن. دەما دبە شەق دز گش دەردكەفەن دەرقە.
خەرابى ھندك بە ژى مەرۆفييەن خەراب و نەباش پېن.

شىورا ژنان، بىرپەيا بىزنان :

ئەف گۇتن ژى گۇتنەكە كەفناردىيە. دەقى گۇتنى دە ژى وەكى كو ژن نكارن باش
شىورى دەين. تەنى دكارن دەما ل بىرپەي ئان لسەر رىپا ئافى، ب ھەفتۈرۈچ گوفتووگۇ
بىن. لەورە وەكى كو دېرىپەيا بىزنىي ئار دە بەلاقبۇون ھەيە، ژن ژخوھ ل وى دەرى دە
خويما دىن و د داۋىيى دە ژن دىسا ژەق بەلا دىن، وەكى بىزنان.

شەيتان نە ئالى ئەزبى بە، ئەزىپ نابىنە :

مرۆڤە كو نە لائى زولى بە مرۆڤە زولى نابىنە. ئەف گۇتن وەكى كو قەدەر، مرۆڤان
بىندهست دكە، ئان مرۆڤ ژ نەزانىا خوھ دبە ئەھلى ئان لائى تىشىتەكى. ھەكە مرۆڤ
زانەبە ئان مرۆڤ ژىھاتى بە كەس نكارە مرۆڤ بىندهست بىكە و زولى ل مرۆڤ بىكە.

شەينا ھەسىپى، ژەنەرى يە :

وەكى كو مرۆڤ ئان ئازال ھەكە ھونھەرىن وى ھەبە دەنگى خوھ دەردخە. ھەكە
ھونھەرا وى تونەبە ئان دەرەكە وى نەئىشە ژخوھ دەنگ ناكە. دەرەكە مرۆڤ بىئىشە،
ھنرى مرۆڤ (سيئير) رادبە و مرۆڤ دكە بارىن.

شەقانى خەراب، زانە پەز بىكودە چۈوپە :

شەقانى خەراب، ھەرتم پەزى وى وندا دبە و لى دەگەرە، ژېھر وى يەكى ژى ھين
بۈوپە كو پەز دچە كىزان دەرى. مەرۆفييەن خەراب و ھەر تشت د دەستىن واندە خەرا
دىن، زانە خەرابى ژ كودە دەستىپە دكە ئان ژ كو چىدبه.

شىنا تەقى ھەقلان، شايى يە :

وەكى "شەرى تەق ئىللى داوهتە" يە. شىن ژى ھەكە ھە فالى مەرۆڤ ل با مەرۆڤ بن،
باشه. وى دەمىن ھنەكى ھىزى زوو دكەدە.

شىر دۇتن و كۈدك قەشارتن نابه :

وەكى هەردوو ب ھەۋەرە نابه. شىر خويابە، نە ھەوجەيى مەرۆڤ كۈدكى قەشىرە. كو مەرۆڤ كۈدكى قەشىرە وەكى "شىرى مە تونەيە" تى فېمکرن. ژبۇ مەرۆڤ باوھىيى بىنە كۆ شىر تونەيە، دەقى نە شىر ھەبە و نە كۈدك. ھەكە يەك ھەبە، باوھى نايى ب كەسى.

شۇۋۇزنى، ب فەنى ددىن قولكىن :

ب فەن ئان ب زانستى، ب فەنى شۇۋۇز قول دىبە. ج تاشتى زۇر ھەپىن ژى ب زانەبۈونى و زانستىي چارەسەر دىبە.

شۇونا گولان، گول شىلاڭ دەمىنە :

گول شىلاڭ، گولەكە ب درى و ب بىئەنە. دەما گول دچىمسە، بەرەكە وەكى بىندەقان ژى دەمىنە و ئەھە ئى تى ھشىكىن، دىبە دەرمان. ئەڭ گۇتن ژى وەكى باوھىيەكە كۆ مەرۆڤىن باش دەما دەھەرن ئان دەرن ھەنەكى نەباش ئان خەراب ئان نەخۇھىشك ل شۇونا وى دەمىنە.

شۇونا كىران جەبار دىبە، شۇونا خەبەران جەبار نابه :

شۇونا كىران ب دەرمانان دەجەبرە، لى شۇونا خەبەران دەقى ب ئاشتىي جەبار ببە. لى ئەھە ئاشتى ژى وەكى كۆ توجار خەبەر ئى ب شۇوندە قەناغەرىنە. شۇونا كىرە رەھەت دىبە تى ژېرىكىن. لى خەبەر وەكى پەيەكى يە مەرۆڤ دكە و دەچە، قەناغەرە.

شۇور، كالانى خۇھ نابرە :

وەكى كۆ مەرۆڤ بېيىزە "مەرۆڤ نكارە باشقى خۇھ بىكۈزە" تاشتىن كۆ ژىيەدرەكە مەرۆڤ بن ئان ژىيەدرەكە كۆ سوودا مەرۆڤ تىيە ھەبە، مەرۆڤ نكارە خىسارى بىتىي. كالان ژ شۇور زەخمتە.

شوور میرهکی دکوژه، لى زمان ههزاران:

ئەڭ ڙى وەكى "شۇونا خەبەران كورترە ڙ شۇونا خەنچەران" د. خەبەر ئان گۆتنىن
نەباش مرۆڤان پر دئىشىنه.

شوور، دتىرى دە نايى قەشارتن:

ئەڭ ڙى وەكى "رم د تىرى دە نايى قەشارتن" د.

شوورى ھىسن، تو ھەفس سالان ب پەسنى، وي ھەربچە سەرگۇھى گىسن:

داويا تشتان دياره. كۆھن بىن ڙخوه جەن وان ڙى دياره. ديسا وەكى ڙبۇ مەرفقىن
ب رك و ئىيات هاتىيە گۆتن. وەكى مەرفقىن دىبەنگ ئان كۈرفىم ڙى تى گۆتن كۆمۈر
ج قاس بېيژە، ئەو ھەر وەكى خوه دىكىن.

شوورى مەريى مەزن ل ئەردى نامىنە:

مەريى مەزن ئان مەريى ڙىيەتى و ب روومەت، مەرفقىن سەرۋەكتەن. يېن كۆمۈزناھىي
ڙبۇ روومەتەكى بىن و ئەو روومەت بخود ڙبۇ مەرفقان بە، ڙخوه تو جارى نېچجى
نامىنە و ئەو مەرۋە ڙھۇلى رابە ڙى كارى وى ل ئەردى نامىنە.

شوورى قەتلى ل دەستى تە، رەھما خودى ل دلى تە:

وەكى گەلەك گۆتنىن دن ئەۋۇزى نەباشى شوور وەدبىيژە. شوورى قەتلى د دەست
يەكى دەبە رەھم ئان دلۇفانى ڙى بېرە تونەيە. كۆمەرفەكى راھشته شوور، رەھما وى
دەمرە.

شوورى راست ئى دودران، ڇاھر تىيىدەيە:

وەكى شوورى يەك دران ھەنەكى دن ڙى باشە، لى شوورى دودران ھى پر مەرفقان
دکوژە. ڙبۇ قەتلى ھىر پر باشە. ئەو ڙى ڇاھرى دېپارىزە.

شوروی تازی، خوین دخواری:

کو شورور ژ کالانی خوه دهرکهت، ژخوه وئ خوین برژه. بهری کو مرۆڤ شورور
دەرخە دەنی مرۆڤ بىگەرە. مرۆڤ شورور كشاند، تى وئ واتەيى کو مرۆڤ شەر دخوازە.
گەفيین کو ئەشكەره بى کرن، خوهستنا تەفلەھەفی و شەرە.

شۇوشَا دلى مەرۆڤ بشكى، ناجەبىرە:

وەكى کو دل مينا شووشى يە ئان جامى يە، پر نازكە. هەكە بشكى، چاوا شووشە
جارەكە دن نايى سەر ھەفو وەكى بەرئ نابە، ئەو ژى وەكى بەرئ نابە. دەنی مرۆڤ دلى
ھەفدوو نەھىلە و مرۆڤ ژ ھەفدوو ھەزبکە.

شوشتن رەنگ و روو، خوارن گەند و گۇو:

شوشتن رەنگ و رووپى مەرۆڤ پاقىز دكە. لى خوارن دبه پىسى و دەردكەفە دەر. دەنی
مرۆڤ خوارنا پر نەخوو. لى ل پاڭزىن مقاتەبە.

شۇخول بۇو دۇر، ئۆجاخ بۇو كور:

شۇخول ئان كار ھەكە ب دۇر بە، ژخوه د پربۇونا مەرۆفان دە، دۇر كېم دگۈيىزە
مەرۆفان. ھندكىيا كار ژى دەردكەفە ھۆلى، وئ دەمى بىرچىبۇون خويما دبه.

شۇخول بکە ب ئەساس، كو دل نەكە واسە واس:

مەرۆڤ كاردكى ب ئاوايىكى نەخوهشاك بکە و دسەر گوھى خودە باقىزە، ھلبەت
داوپى مەرۆڤى تىكەفە دودلى يەكى کو كا باش چىبۈوپە ئان نا. لى مەرۆڤ زەخەم بىگە و
باش چىبىكە، دلى مەرۆڤ ناكە واسە واس.

شۇخول پىركە، لى ژىير نەكە:

وەكى کو دەنی مەرۆڤ كارى خوه پىركە ئان كارى خوه پر ب زانەبى و ب كوراھى
بىگەرە. هەكە مەرۆڤ ب زانەبى نەكە ئەو نابە كارى پر، تەمنى دبە بارگرانى. ديسا دەنی
کو مەرۆڤ كارى خوه ھەرددەم بىدۇمەنە. دبە کو مەرۆڤ ژبۇ بکەملە، ھنەكى بەھىلە لى دەنی
مەرۆڤ ژبىر نەبە. قەمت مەرۆڤ ژبىر نەكە. ج قاس ب دەرەنگى كەفە ئان ب دەماكە درېز
بە ژى، ديسا بىدۇمەنە.

شخولی ب ئوسوول، ھم ب خوددی خوهش تى، ھم ب رسوول:
ئەڤ ڙى وەکى گوتنا دنه. کو مرۆڤ ب ئوسوول و پەرگال کارەکى بکە، ئەو کار
خوهشك چىدېھ و هەر كەس ڙى ھەز دكە. ھونەر ب ئوسوول تى ھولى.

تا ب تا موو ب موو، دبه ره:

وھکی دبیزہ، دفیٰ مرؤفہ روومہتا تشتین ھری بچووک ژی بگرہ و ھمہتا روومہتا تایاکی پور ئان رها مرؤفہ ژی بگرہ۔ ڙبھر کو ره ژی تا ب تایه و ژ ڦھفڑین تا پیاک تیئن۔ ”دلوب ب دلوب دبے گوں“ کو مرؤفہ روومہتا دلوبان نه گرہ، مرؤفہ گولی ژی نابینے۔

تا، زماني چيٽره:

تا، ئان نيشانا نه خوهشىيەن گaran. ژخوه ژ مرنى چىتە. ژبهر كو مرن ۋەناگەرە لى دىبە كو تا رەھەت بېھ. ئىزار دواتەيىن دن ده ڈى وەكى كو، خسارا بچووڭ ژ يامەزنى چىتە ئان مرۇف ژ خساري فەگەرە و مرۇف نە گەپىزە يامەزنى، ئەۋۇزى باشە. ديسا وەكى، مرۇف ژبى كونەمە دەقى هەنەك خساران بەدە بەر چاھىن خوه.

تاكه خاچ، دنهقه با ب ئاقل و دنهنان ددهه و ناقمه ته:

دېيژه؛ دېهن و ب ئاقل، ژ هەقدوو ب ھىسانى نايىن كىشكىن. دىنبۇون و ب ئاقلىبۇون، جارنان ژبۇ كەسان جوودا يە، ئان ژبۇ ھن جەڭلىك دىن، ژبۇ ھن جەڭلىك دىن، ب ئاقلن. مەرۆڤىن ھندى دېهن ھەنە كە خويما ناكى ئان ھەنەك تشت ھەنەن كە خويما ناكى ئان ھەنەن، لى مەرۆڤىن ب ئاقل بكار تىين. ژبهر وى يەكى نافېلەرا دېهن و ب ئافلان تىشەكى مەزىن ئان جووداتىكە مەزىن تونەيە.

تاریخی پ زوری ناچہ نیچیری:

کو مرؤوف کارہک ب هنه کان کر، دھی لگور داخوازا وان به، ئان ب هه زکرن بکن. دهما ب هه زکرن تشتہک ئان کارہک نهیں کرن، ئمو کار ناچہ سه ری. دهما کو بی دیلی خوه کار بی کرن، وی دھمی دبیزئن؛ "وھکی تازیٰ مرؤوف ب روز ببے سهیدی (نیچیری)"

تازى ژى دېيىزه يا ئەللاھ، كېشىرۇشك ژى دېيىزه يا ئەللاھ:

ھەردۇو ژى ژبۇ بەرژەوەندىيىن خود، ھەمان رىبازى بكارتىين. يەك ژبۇ رەھى خود خەلاس بکە دېيىزه "ئەللاھ"، يەك ژى ژبۇ خوارنا خود بخود دېيىزه "ئەللاھ". يى كو، بخود ژى بىيىزه و يى كو، بى خوارن ژى دېيىزه. ئەڭ ب تايىبەتى ژبۇ بەرژەوەندىيى يە. دبە كو ھن مەرقۇقىن جوودا د تەڭگەرەكى دە ب يەكىن، ژبەر كو بەرژەوەندىيىن وان يەكىن. ديسا دبە كو ژبۇ تشتىنە جوودا دو كەس ب ھەمان رىبازى تەڭ بىگەرن.

تالانا موورىيان ل با جەھى يە:

تالانا موورى ئان گىرkan، ل با جەھە ئان ھەبا جەھە. وەكى كو مەرقۇقىن بچۈوك بىكىرن، دى تشتىن بچۈوك بىدەست بخن. مەرقۇقىن قەلس، نكارن تشتىن مەزن پىك بىين. ئانگۇ، ھەر كەس لەپەر ھەوجەداريا خود دخەبته و تشتان ددە سەر ھەۋدوو.

تالانى تەڭئىلى، داوهتە:

تالان ئان دىزىا گشتى. ئىيل ژى دەپى دەرى دە وەكى "ب يەكىتى" ئان "ب پرانى" يە. دەما مەرقۇق پر كەس ب ھەۋدوورە كارەكى بىن، ئەم كار، دىزى بە ئان شەر بە ئان تالان بە ژى، ب كىفە و ب ھەنەكان دەرباس دىن. دەھەر كارى دە وەايە كو مەرقۇق پر ل با ھەۋبن ئەم شاھى يە.

تاسا قالا، چىنگىن زىٰ تى:

زىٰ قالا ژى قور قور ژى تى. تاسا قالا ژى دەنگ پى دەھەفە. ديسا گۆتنەكە لىسەر بىرچىبۈونى، كو مەرقۇق بىرچى بە ئان تاسا مەرقۇق، فراقا مەرقۇق قالا بە، دەنگ ب مەرقۇق دەھەفە و مەرقۇق وى دەمى دەكە بارە بار. نىشان ژى، دەنگى تاسى و قورە قورا زەكە.

تاسەك دەو، نانەكى جەھىن، نە تىشەكە، با دېشتا مېرى خاراب كەفە:

خود خودىكىن نە پر زۆرە. ھەكە مەرقۇق ژەق خود دەركەفە و بخەبته. لى مەرقۇقىن خەراب، ژبۇ نانەكى جەھىنى ئان تاسەك دەو ب دەست بخن ژى، نكارىن وى بىرچى بىيىن.

تاف بافه، ئاڭ دىيا ژيانى يە:

تاف و ئاف تونىبە زيان و گيان ژى تونىيە. تافل خودزايى دنيرە لى ئاف خودزايى چىدكە. ئەڭ گوتىن ژى وەكى كو دو تشتىن ب روومەت و گرنگ لى ھەر يەك ژبۇ تشتەكى ب ئاوايىكى ب سوودەبە.

تاف ئەردى دخەملىنە، لى كار مروقان:

ئەڭ ژى وەكى گوتىنا دنه كو دېيىرە تاف بافه. لى جووداتىيەك وى ژى، خەملاندىنا خودزايى يە كو تونىبە، خودزا خوه نكارە نوو بکە. كار ژى، وەكى كو مروقق پى خورت و ب ھىزىز دبە. كار و خەبات مروقان ژىيندار دھىلەن.

تافا بھاران، ل سەرى نەياران:

تافا بھاران گەرمە. ج قاس نە وەكى يا ھافىينى بە ژى، ژبەر كو نوو گەرم دبە و مروقق ھىنى سەرمايى بوبويە، سەرى مروقان گىز دكە.

تافا پاييزان، ل سەرى نەزىزان:

میناكىن وەكى دن ژى ھەبۈون. ئىرئار تافا پاييزان ژى، كو ھىدى ھىدى سەرما دەستپى دكەو مروقق دخوازه تافى ببىنە و تاف دەركەفە، ئەو تاف مروقق گەرم دكە ئان بەدەنە مروقق دكە خودشىيەكى. د ھەردوو گوتىنان دە، تى گوتىن كو دەقى مروقق تشتىن باش ژ ھەزكىرىيەن خودرە بخوازە، يېن نەباش ژ نەيارىيەن خودرە بخوازە.

تىرىبۇونا خوهشكىي ھەيە، ئا باشىي تونىيە:

خوهشكى، سىنۇرى وى ھەيە ئان تى دەركە وەا كو مروقق دېيىرە وەلەھ پر خوهشكە. لى بەلى باش بۇون سىنۇر ژىرە تونىيە. مروقق دكارە ب قاسى دنىي باشىان بکە و توجار ناقەددە.

تە شوشت ئاڭا ب گۇو، ئەزج بىم قە نجا ب دوو؛
ئەڭ بويىزدەكە. قەنچىا تىشەكى ئان باشىا تىشەكى هەبە مەرۆڤ باھسا وى دكە. لى
ھەكە تونەبە ب نەباشى تى قالكىن. ب نەباشى مەرۆڤ قالا تىشەكى بکە و دوورە بېيىزە
باشە، ڇخوه تو واتەيا وى نامىنە.

تە خىرەك كر، ب سەرە بکە :

تىشى نېقىجى بىمىنە ئەو تونەيە ئان ناڭ لى نابە. كو مەرۆڤ تىشەك كر ڇبۇ بى
پەزىزلىنى، دەقى خەلاس بىبە ئان بقەددە، داوىيىا وى بى، ھەرە سەرى.

تەبئەتى ب شىرى، ل شقا رى تى هيلان :

تەبىئەت ئان خوى. ئەڭ گۆتن وەكى بەرافازى گۆتنا "كۈرمى شىرى ھەتا پىرى" يە.
دەقى گۆتنى دە تى خويابون كو، خويى زارۇكى ل زارۇكىي دەمىنە و ب مەزناھى خويى
نابە. ئان ھەر كو مەرۆڤ مەزن دەبە خوي ڙى دەگەھەرە. تەبىئەت ل شقا رى تى ھلەنەن.

تەلاشا گورە كوقانتر بەھايە :

قانتر بەبابە، وى مەرۆڤل وى خوددى دەركەف، وى دەممى ڙى تىشەك پارا گور
ناكەف. وەكى دەگۆتنىن دن دە ڙى ديار دبە، ھەر مەرۆڤ و ھەروھا ھەر گىانھەودر ڇبۇ
ڇيانا خوه دەتكىن و بەرژەوەندىيەن خوه دېيىشى دە دەگەن. بەبابونا تىشەكى ڇبۇ
ھەنەكان باشە، ڇبۇ ھەنەكان ڙى نەباشە. ھن قەمەمین ڇبۇ ھەنەكان باشە، ڇبۇ ھەنەكان
نەباشە.

تەننې ل چاقى من دده و نەينكى ڙى لېھەردەگە :

بويىزە. وەكى كو ھم تاوانبارە و ھم ڙى ئەشكەرە دېيىزە "من باش كر". ديسا وەكى
كويەكى ل ھەمبەر مەرۆڤ سووجەكى پىيك بىنە و دسەر دە ڙى وەرە ڙى مەرۆڤ رە بېيىزە
"وايە من ئەف يەك كر كا تو دېيىزى ج".

تەنۇور ب تر و فسان گەرم نابە :

كار ب دەرەوان نامەشە ئان كار ب تشتىن ھەوايى بىرىقە ناچە. ژبۇ كو كارەكى مەرۆڤ بىرىك و پېڭ و ب راستى بىمەشە دەپىنەك بىنگەھ و ھەنەك ھېز ئان ھېمان ھەبن داكو بىمەشە.

تەنۇور نە سنجىرە، نان چىنابە :

دەما ھەر تشتى ھەيە كو مەرۆڤ بېيىزە، وايە گەاشت رادەيا چىكىنى. ژبۇ كو مەرۆڤ خانىيەكى چىبکە، دەپىنەك دەپىنەك ھەك ئەرد ڈى ھەبە، دەپىنەك بىرىارا چىكىنى ھەبە و دەما وئى بى. ژبۇ كو ھەنەك پەرسگۈرۈك چارەسەر بىن دەپىنەك بى رادەيا چىكىنى ئان وەكى ھەفېر ھلى. ھەتا كو ھەفېر ھلنەيى، مەرۆڤ نكارە ب تەنۇورى ۋە دەينە. تەنۇور ڈى، كو گەرم نەبە ئان نە سنجىرە، نان ڈى نايى براشتى.

تەريا كۈوچۈك راست نابە، قابى ناڭگە :

ژبۇ تشتىن كو مەرۆڤ بکە نەكىنە وەكى خود بىمەنە، ئەڭ گۆتن تى بكارئانىن. مىناك ھەنەك كەسىن كو مەرۆڤ نكاربە وى بىنە رايى (دىسيپلىن). وەكى دىيەنان كو مەرۆڤ ڈېرە ج بېيىزە ڈى، ئەو وەكى خود بکە.

تەشى رىيٽا تەشى رىيٽ، دكارە كىرىٽ كەرىٽ ڈى بىرىسە :

پىشەكار دەپىنە كار دەپىنە بىشەيا خود باش زانبە و ھەر تشتى وي بىرىك و پېڭ چىبکە. مىناك، ئازۇكارەك دەپىنە ب ھەر دەرى ئەرەبەيى تىكىلدار بە، نەكۆ تەنەن درەكسىيون بىزىفرىنە. تەشى رىيٽ ڈى دەپىنە ھەر تشتى كو تى رىستىن، بىرىسە. ھەنەكى ڈى، في گۆتنى مەرۆڤ دكارە ژبۇ پىسىپورىي بكاربىنە. مەرۆڤىن پىسىپورىي كارەكى بن، دكارىن ھەر جوورەيى وى كارى بىن ئان زانن.

تەقىن ھاتە داران، كەس نامىنە ل واران :

تەقىن كو تى بھر دارى، وەكى دەستپى دكە. وئى دەمى ڈى مەرۆڤىن ڈى كار ڈىھاتى دەپىنەن. ئەڭ گۆتن ژبۇ مەرۆڤىن كو ڈى كار درەقىن، تەنەن دېھىيەن و دەما كار تى درەقىن هاتىيە گۆتن.

تهير ب چهنجان دفرن و مير ب ميران دخورن:

دخورن ئان دخورجن. وەكى كو دھەرن، دھېورن. تەير ب خوه و باسکىن خوه يە، لى مير بخوه تەنى نابە مير ئالىكارى ژىرە دەن ئالىكاريا هنەكى وەكى وى ئان يى ھەفالي وى يە. ھەفالي وى ژى پەر و باسکى وى يە.

تهيرى خوهشە، ب رەق خودره:

وەكى "ھەر تەير ب رەق خودره دفرە" يە. ژيانا كەسان ب گرسەيان دبە ژيان ئان دنافا جڭاڭى دە بە، دبە ژيانا جڭاڭى. ب تەنى مەش و ژيان، زۆرە.

تهيرى نېچىرەن، تۈلى وى كىرىھ:

دخوزايى دە ھەر گيانەوەرە كول كو دزى و د ج رەوشى دە دزى، لگۇرى وى يەكى كەملەيە. لگۇر ھەفە و ئەردا وى دەرە، لگۇر خودزايا وى دەرە و لگۇر گيانەوەرەن دۆرا خوه، بەدەنا خودزى ئامادە كريە. وەكى مرۆقىن ژىۋ كارەكى خوه ئامادە كربە و ژيانا خوه ژى لگۇر وى ئاوايى ساز كربە.

تەزە هاتن، كەقىن خەلاتن:

يىئن نوھ هات يىئن كەقىن وندى دىن، تەنى ژ خەلاتان رە دەمەين. ئان ئىيىدى كەس بكار نايىن.

ت بى كەسان توپى بى تەسى:

وەكى كو مرۆف خەرابىي ب كەسان بکە، خەرابىي ب مرۆف ژى بى، مرۆف ژى تىكەفە شۇونا وان كەسان.

تفاقا مرۇقان، چىا وەردەرىنە:

تفاق ئان يەكبوون و ھەفگەتن. كو مرۆقىن دگرسەيەكى دەبن، دكارن پر تشتان بکەن. پىشىھەچۈون، گوھەرين و سەركەفتىن گرسەيان د يەكىتىھەكى دەيە.

تليا د قولان دوبه، دی رۆژهکى مار پىيچەدە:

کو مرۆڤ ھەرتەم کارى ب مەترىسى بکە، رۆزهکى مرۆڤى تىكەفە فەقى. ھەكە ھەرتەم مرۆڤ ل قولى ماران بگەرە و دەستىن خوه تىخە قولى ماران، وى رۆزهکى مار ب مرۆڤ فەدە.

تلىيەن دەستان، نابن يەك:

چاوا تلىيەن دەستان نابن يەك، ھەروها مرۆڤ ڈى نابن وەكى ھەف. دبە کو پر نېزىكى ھەقدووبن لى قەت وەكى ھەف نابن. ھەر يەك رووپىنى وى / وى جوودايە، ھەر يەك ب ئاوايەكى برىيغە دچە و ھەر يەك ب ئاوايەكى دفکرە.

تەماھى براڭۈزى يە:

کو مرۆڤ تىكەفە تماھكارىيى، مرۆڤ دى گەلەك تشىن نەباش بکە. کو مرۆڤ مال و ملک تىخە پىشىا مرۆڤاھىيى، مرۆڤى برايى خوه ڈى دەبنە ئالىكى و وى ڈى ڇبۇ درافان بکۈزە.

ترپا سواران، ھەركۈلايە:

د دەمپىن بەرى دەسوارى، ب پىرانى ڇبۇ شەران ھەبۈون ئان ڇبۇ رەھ و پېشبازىي. ڇبەر وى يەكى مرن ڈى پر دشەران د چىددىبۈون و ڇخوھ سوارىبۈون؛ ڇبۇ مرۆڤىن کو کارى بخسار دكىن ڈى تى گۇتن.

ترەك و دو تر، ل با ترەكان يەكىن:

وەكى مرۆڤىن کو دەرەوان دكىن، ھىنى دەرەوان دبىن و يەك ئان دو دەرەو ل با وان يەكىن. دەما کو ھين دبىن، ڇخوھ پر ئان ھندىك ڇوان رە تىشتەكى ناگوھەرە.

ترى، ب سەبرى دبە ھەلاو:

ھەكە مرۆڤ سەبرى بکشىنە، مرۆڤى بگەيىزە ئارمانجا خوه. ھەكە مرۆڤ بلهزىنە و ب پەرۆش بە، وى دەمى ڙ لەزگىنيي، ھن ئاستەنگى دى وەرن پىشىا مرۆڤ و مرۆڤى خوه شاش بکە، وى دەمى ڙى كارى مرۆڤ ناچە سەرى.

ترس، بەرى رۆقى يە:

كەسىن كول تىكىرنا مروقان بگەرن، پىشى، وان دىرسىنە و ب وى ترسى تەقلەھەفيي، ئالوژىي دەردىخن. ب وى يەكى و ب فەن و فۇوتان گرسەيا مروقان ب دەست دخن.

ترسۇنەك، تم ل پاشن:

مروقىن ترسۇنەك ھەرتىم ژبۇ كو خوه بپارىزىن، ل پاش گرسەيى دەيىنن. ئارمانجا وان تەنى پاراستنا وانه.

تشتىچوو، مەدە دوو:

ھەكە ژبۇ تشتىن كو دھەرن، مروق پر ھەول بده و ب دوو كەفە، دبە كو تشتىن بىن، ژ مروق رە بىھ ئاستەنگ و مروق وانا نەبىنە. وى دەمى ژى مروق پېشە ناچە. دەقى مروق پر ب پەھى تشتىن چووپى نەكەفە، داكو مروق ب پېشە ھەرە.

تشتىدەست دكە، باۋ برا ناكە:

كى مروق ھەر تشتى ب دەستىن خوه بکە، وەكى مروق ب دلى خوه بکە. تشتىن ب دلى مروق بىنە ئافاراندىن ژى، تشيىن ھەرى خودشە دۈيانا مروق دە.

تشتىشىرىن، پشتى تىرىين:

دەھر كارى دە دەما مروق خەلاس دكە، دوورە كىپا مروق تى. وەكى كوشىرىنى ئان خودشى دەستپى دكە. ھەكە مروق تىر نەخواربە، مروق نكارە قالا تشتىن باش ژى بکە ئان مروق شىرانىي ژى نكارە بخوه.

تشتىن كوبىارە وەك ئاخ، تالى دبە راتاخ:

ئەڭ گۆتن ھەنەكى ژ ئالى ئابۇرى دە ھاتىيە گۆتن. تشتىن پربىن، تەقەز دى روومەتا وان ژى ھندك بن. وەكى كوشىنى بەلاش بن و پر بن، وى دەمى ژ مروقان رە دبن وەكى باتاخ ئان ھەرى، كى مروق تىدە وندادبە.

تاشین نه سەرقە، وەکی قوونا ژ دەرڤە :

تاشی نه تەمام و نخوماندی بە، ئان نه ب ئەولەبە و مەرۆف ھلینە، وەکی تاشتەکى مەرۆف ژ دەرڤە بە ئان مەرۆف تازى بە، نەخودشە. ئان تاشین بى خوددى، وەکی بەدنا تازى يە.

تەخوبى خۇرتان تونەيە :

تەخوب ئان سىنۇر. ڙېھرکو خۆرت، ھەركو دەھەرن ھى پر ب ھىز دېن و مەزن دېن. خويينا وان درەھان دەھەر دەھەرکە. کو بەند لېھر وان بى دانىن، دېھ کو نەباش بە و خويينا وان درەھان دە بگەومە. جوان دخوازى ھەر ب پېشکەفە و ب پەرۋىش بن.

تەفنگ هات، مىراني ھلات :

تەكۈلۈزى گەلەك تاشت گوھەراندەنە. دەما کو تەفنگ تونەبۇو، يېن کو ھىزا وان ئى بەدەنى ھەبۇون، ئەم مىر بۇون و بىسەردىكتەن. لى پشتى تەفنگ، تۆپ و فرۇڭە دەركەتن، ئىدى ھىزا مەرۆف ئى بەدەنى نەما و مىرانيا دشەران دە ڈى تونەبۇو. ئەف زى بویىزەكە.

تىزبى بى سەركىش نابە :

رەوشَا تىزبى، سەركىشا وى يە. ئان ئىمامە يە. ئەم، ھەبىن دەن ب ھەفچە گرىددە و ل پېشىي يە. دەچاڭى دە ڈى وەھايە. يى کو مەرۇغان ب ھەفچە گرىددە، ب پرانى سەركىشى يە. ئەم، ل پېشىي يە. جەڭاك وى دېھزەنە و دخوازە سەركىشەك ئان رېقەبەردەك ھەبە کو ھەر كەس ب سەردى خود تاشتەن نەكە.

تۆقى خودزىي چاندە، ل شۇونى "لاھەولە وەلا" شىن ھاتىيە :

وەکى دېبىزە "ب خودزىي مەرۆف باگەھىزە كەزىي". تو تاشت ب داخوازا پەيىشى تەنلى چىنابە. ھەولدان كار و خەبات پېوستە.

تو ب دهستان بدی، تی ب نگان بگهری:

وهکی کو مرۆڤ تشهکی ب دهستان خوه بدی، لی دووره وندا ببه. دهاما وندا ببه
زی، مرۆڤ دی ب نگین خوه لی بگهره.

تو ب هری بوویا، تویی ل ناڭ كەرى بوویا:

بویزه لی دې دنالا گۇتنىن پېشىان ده بى شىرۇقەكىن. وەکى کو ھەكە ژ تشهکی
دە ببۇويا وى ل جىھىن خوه ئى ب روومەت بوویا. مرۆڤى كوش باش بە، وى ل ناڭ رەفىيەن
ھەفالىن خوه بە، ئان لايقى کى دەرى يە، وى ل وى دەرى جىھ بىگە.

تو بخەبىتى تى بخوى، تو نەخەبىتى دل كەسەرى:

دهما مرۆڤ دخەبته ڇيانا مرۆڤ دكەفە پەركالەكى. ڇېھر وى يەكى زى مرۆڤ
دلىخوهشە. لى دهما مرۆڤ نەخەبته ھەرتەم مرۆڤ ل بەندە تشهکى يە و مرۆڤ بى پەرە
دكەفە تەنگاسىيى، ھەروها مرۆڤ دل كەسەرە.

توبازابىھە گلىيان، وەلات شىرىينە ژەميان:

کو مرۆڤ بكاربە ب ئاوايەكى زانەبوون، وارى خوه ب پارىزە، وى خوش ببە. کو
مرۆڤ زانبە ب پەيىھە، رى ژى لېھر مرۆڤ فەرەد دې. ديسا وەکى کو تو زانبە پەسىنى
وەلاتى خوه بدە و وى بده ناسىرن، شىرىنيا وى خويا دې.

توبۇ مىر، خوددى نەكە ژېير:

گەلۇ تم مرۆقىيەن خزان، خوددى دېيرا وان دەيە؟ دې کو مرۆقىيەن دەولەمەند دېن،
خوددى ژېير دکن کو ئەف گۇتنىا ھاتىيە گۇتن. گەلۇ ئۆلدارى تەمنى ژبۇ خزانان ھەيە.
ڇېھر کو مرۆقىيەن خزان ژبۇ كارى وان راست ھەرە، ھەرتەم لېھر خوددى دگەرن.
باوەردەن کو ئەو لاوازبۇونا وان ژى، ژ ئالى خوددى ھاتىيە ھۆلى. لى دې خەرتەم خوددى
دېيرا مرۆڤ دەبە، ج مىر ج خزان، لگۇر ۋى گۇتنى.

تو جهه نه می نه بینی، بیش یته خوهش نایه:

لگور زاگونین خومزایی و زاگونا دیالله کتیکی؛ ههر تشت دژبه ریبن خوه دنافا خودده دهه وینن. دفی گوتني ده ڙي خويا دبه کو ههتا مرؤف دوڙهه نه بینه، بهشت دبیرا مرؤف ناي. ئان بهشت تونه به دوڙهه ڙي تونه يه. ديسا وهکي د هن گوتنين دن ده ڙي دهات گوتن کو، ههکه باشی تونه به مرؤف نزانه خه رابي چيء. خه رابي ڙي تونه به تو واتهيا باشيني ڙي تونه يه.

توج بچینی، تی وی هنینی:

توج تیخه کهواری، وی ئەوبى خوارى:

ئەف گۆتن ژى وەكى گۆتنا گەنمە. دەمما مەرۆڤ ج تىيختە تۈركى خۇو ژبۇ پېشەرۇزى، دپېشەرۇزى دە ژ وى تشتى پېقە تو تشت نايى بەر مەرۆڤ. ھەكە مەرۆڤ تشتەك نە خىستە كەوارى، زەستانى مەرۆڤ دى بىرچى بەمینە. دىسا وەكى "تۈج بچىنى تى وى ھەللينى" مەرۆڤ ج تاب و كەد دابە، مەرۆڤ دى لەگۈر وى كەدا خۇو بخۇو. ئەف لەگۈر رىبازا زانسىتى وەهایە. مەرۆڤ لايقى كۆ دەرى بە مەرۆڤ ل وى دەرى يە. ھەكە مەرۆڤ ھەول نەدە، ھەرتەم مەرۆڤ دى ل جەپ خۇو بسەكەنە.

تو چوو گوندەکى، ھەمۇو كەس ب چاھەكى بن، تو زى چاھەكى خوه دەرخىنە: ژبۇ مەرۆڤ تەفگەرا خوه لگۇر رەوش و پرانىا جىڭاڭى، پرانىا رايى سازبىكە، ھاتىيە گۇتن. مەرۆڤ ل كوبە، ھەكە مەرۆڤىن وى دەرى ب پرانى ج دخوازن، دېن مەرۆڤ گوھ بىدە دەنگى وان. مەرۆڤ يەرگالا وان خەرا نەكە.

توگه پى نه جوو، تو نکارى داقورتىنى:

چاوا رىبازا خوارنى هەيە، رىبازا ھەر تشتى ڙبو پىءاڭ ئانىنىنەيە. وەكى كۆ مرۆڤ خانىيەكى چېبىكە مرۆڤ دەقى مسوگەر خەرجى چېبىكە و ب كەفران ئان تشتەكى وەكى كەفران لېبىكە.

توگوو چ قاس تەقىبدى، وي بەن ئى بى:

تاشتىن پىس كۆ مرۆڤ ب دوو كەفە ھەر كۆ مرۆڤ ھەرە دى تاشتىن ھى پىس دەركەفن ھۆلى. دەقى دسەرى دە مرۆڤ تەقلى كارى پىس نەبە.

توگرىكا خوه، ب دەستى خوه ۋەنەكى، كەس ژتەرە ۋەناكە:

وەكى گۆتنا كۆ دېيىزە "خورا خوه ب دەستى خوه بىكە" و ميناكىن دن. تو كەس نايى ڙبو ڦيانا مرۆڤ، ژ مرۆڤ رە كار ناكە.

توۋىز سارە چارۆخان بىدروو، وي چارۆخا خوه بخوه:

مرۆڤ كارەك كر ئان باشىيەك ب ھەنەكان كر، دەقى لگۇر وي يەكى بن، ئان لاييقى وي باشىيى بن. ھەكە نە وھابىن ژخوه قەت روومەتا وي تشتى نزانن و وەكى تاب و كەدا مرۆڤ بەلا سەددەم ھەرە.

تو كەران ل با ھەق گرى بىدە، وي ژھەقىدوو ب ئەملن تر و فسان:

مرۆڤ پىرى تشتان ژ جواكى و ژ كەسىن كۆ نىزىكى مرۆڤ بە هيىن دېبە. وەكى مالباتى، دى و بافيين مرۆڤ و ھەفالىن مرۆڤ. زارۆكەك دەما نە ل نافا زارۆكان بە و ب وان رە نەلېزە دەرنەنگ هيىن پەيىقى دېبە. تىكلىيا مرۆڤان ب وي ئاوايى چى دېبە و رەوشە جڭاڭى پېشىكەتنا جواكى چىدېبە. دەقى گۆتنى دە تى گۆتن كۆ دەما مرۆڤ نەخوازە زارۆكىن مرۆڤ هيىن تاشتىن خەراب بېبە، دەقى مرۆڤ نەھېيلە ھەرن با زارۆكىن نەباش. ميناك زارۆكىن دز.

توکەس ب دلى خوه، کارى گران ناكە:

هلهت كو دەرفەت ھەبن و نە ژ بىگاڭى بە، تو كەس کارى گران ناكە. تەقەز يازبۇ فكرا خوهىيە يان ژى ژبۇ بەرژەوندىيىن خوه كارى گران دكە. واتەيەكە پە سەتك تىيەدە ھەيە لى ژېھر زاھمەتىيا كارى گران و كو ديسا مەرۋە دكەن، دەپيابوو بەاتا شىرۇفەكرن.

توکەس ژخىرىي، ناچە دىرىي:

ئەڭ گۆتن د شۇونا "تو كەس ب دلى خوه كارى گران ناكە" تى گۆتن. تو كەس ژبۇ خىّرا ھەنەكى دن ناچە دىرىي، ژبۇ خوه دەھەرە. ھەكە بەرژەوندىيىن وي/ وي تونەبن ناچە و خىرمان ژى ناكە. ژبۇ كارىيەن دن ژى وھايە. ھەكە نە ژ بىگاڭى بە، مەرۋە ھەنەك كارى ژيانى ناكە.

تو كۈوچك بقوسىنى، نابە تازى:

مەرۋەك خوبىا وي چاوا بە، نايى گوھەراندىن. ھەكە ژ سەرى دە چاوا بە، وەا دۆم دكە. مەرۋەقىيەن باش، نكارن خوه ب نەباشى بدن ناسكىن و مەرۋەقىيەن خەراب ژى نكارن خوه ب باشى بدن ناسكىن. لەورە چاوا بە ژى، وي دەركەفە ھولى.

تو لېھر دىوارى خەرابە رانەكەقى، تو خەونى شاش نابىينى:

وەكى كو دەما مەرۋە كارەك كر، دەقى مەرۋە خسارا وي كارى بىنە بەر چاھىيەن خوه، داكو مەرۋە دنافا كار دە، دنېقى دە خساري نەبىنە. ئان مەرۋە دەما كارەك كر، دەقى مەرۋە نەكەفە رى يىيەن شاش، داكو مەرۋە داۋىيا رى دە نەكەفە بيران. مەرۋە ب مەترسيا ج تىشتى راكەفە و مەرۋە ج خەيال بکە، مەرۋە خەونا وي تىشتى دبىنە.

تول رى، قەددە وبەلە ل رى:

دەما مەرۋەقىن تەڭ بىگەرن، دنافا لە و لباتى دە بن، ھەرتەم ئاستەنگى و شاشى ل پېشىا وانە. دەقى ب ئاقلمەندى ژ فان ئاستەنگىيانا خەلاس بىن. مەرۋەقىيەن كو ب رېفە نەچن و تەڭ نەگەرن، ژخوه تو ئاستەنگى نايى پېشىا وان، ھەروها شاشى و چەوتىيان ژى ناكەن، ژېھر كو تم روونشتى نە. مەرۋەقىيەن بىرېفە نەچن كەرت و كۆرتىيەن رى ژى نابىنە.

تونانی کی بخوی، تی شوروی وی بکشینی :

وهکی، کی مرؤوف خوده بکه ئان مرؤوفل با کی بخه بتە، ژيانا مرؤوف ب کيچە گرېدابى بە، مرؤوف دى ئالىكاريا وي كەسى بکە و مرؤوف دى ژبۇ وى تىكەفە شەران ژى. ئەف ب تايىبەتى د دەمىن كۆلەتىي و د دەمىن فەئۆدالى دە وە باوو. لى ئانها ئان د دەما كاپىتالى دە، مرؤوف هنەكى ئازادە و دكارە بېيىزه "ئەز شوروی تە ناكشىن، لەورە ھەكە ئەز ل با تە ئان دخوم ئەو ژى دكەدا ملىن منه".

تونە گەهاشت بەرچەم، خوھەلنىكە :

ھەتا مرؤوف تشتەكى نەبىنە ئان بۈويەرەكى نەبىنە، دفىي مرؤوف ژ راستبۇونا وئى باوەر نەكە. ديسا كو مرؤوف ژ چىيپۇونا تشتەكى باوەر نەكە، دفىي مرؤوف ئامادەكاريا وي نەكە.

تونىمەت، بى زاھمەت تونەيە :

تو تشت بى كەد نايى ھۆلى. ھەكە مرؤوف كەدا خوھ تىخى كارەكى و مرؤوف خويىدانى برۈزىنە، دى تشتىن كو مرؤوف بخوازە وئى بى ھۆلى. نيمەتا مرؤوف كو پەر دخوازە باش بە، مرؤوف ژبۇ وئى زاھمەتىيىن مەزن ژى بکشىنە نە خەمە.

توقلاڭى بکى، ئان لېھر دەرى يە ئان لىسەر خىننى يە :

مرؤوفىن كو وەكى ھەۋە دىگەرن و دشىن پرن. كو مرؤوف بەھسَا يەكى بکە، تەقەز يەكى وەكى وي نىزى مرؤوفە. ديسا باوەريەك وەا ھەمە كو مرؤوف بەھسَا كى بکە وئى دەمى ئەو ژى خويا دبە و تى با مرؤوف.

تو تم كايى ھلەدە، تشتەك ژى نايى :

ھەرتەم مرؤوف كارى كىم ھەيىن بکە، مرؤوف ھەرتەم خزان دەمىنە. كو مرؤوف جارەكى دو

جاران و سى جاران كارەك كر و تشتەك نەھات دەستى مرؤوف، دفىي مرؤوف ئىيى نەكە.

توري ۋەركان تم بقولە :

ڙخوه مروڦين ڦران دکن، دههوان دکن؛ توجار کهس ڙ وان باوهر ناکن و تم
تشتهکي وان کيئه. ههکه نه وها بويا، دئ ئهوزي بسمرکه تانا.

ڦربه شامکووتني، کهس نافي نافا ملي خوه:
ودکي دهه و ج قاس ئه رزان به ڙي و ج قاس بهابه ڙي، کهس پي بسمر ناکه فه، ئان
باوهربي پي ناينه.

ڦر نابه راست، راست ڙي نابه ڦر:
دهه و ئان ڦر، ج قاس ڦهشارتي بن ڙي ديسا وي روڙدکي ده رکه فن. ڙبهر وي يه کي
دبیڙن، توجار ڦر نابن راست، ناکه فه شونا راستي.

ڦران، ڙکه سى ره ڙينگهه ئافا نه کرنه:
ئهه گوتن ڙي دبیڙه، ب دههوان کهسی جهئي ڙيانى ئافا نه کريه. ههتا کو راستي
پيک نه يي، تو تشتمك چيئابه. کهسی ب دههوان دنيا خهرا نه کريه و ئافا نه کريه. ج
قاس مرؤڻ ببیڙه ڙي ديسا سووده يا وي تونه يه.

واهه هه يه، ڙاهر ڙي ده رمانه:
د ڙيانا مرؤڻان ده، هن تشت هنه کو قهت نايي بكارئانيں ئان پر هندک تينه
بكارئانيں. لى ئه و تشتانا ده ما کو پيوست دبن، ڙ بیگاڻي مرؤڻ ل پهی وان تشتانا
دکه رن. ئه و تشت کو قهت نايي بكارئانيں ئان پر نه خوش به ڙي، ڙبهر دلی مرؤڻان
شيرين دبه. ته و کو ڙبو تهندورستيي بن، هي پر شيرين دبن، ههکه ڙاهر به ڙي.

ودکي دهه هيڙايه، پانزدهه ڙي هيڙايه:
ههکه دهه ب دهست مرؤڻ نه که فه، پانزدهه ڙي ب دهست مرؤڻ ناکه فه. به ريا
پانزدههان دهه تي و ئه و، ده ما کو دکه فه دهستي مرؤڻ ئان مرؤڻ دکه زه وي راده يي، ئه و
دهه ل با مرؤڻ پر هيڙايه. پشت کو ب دهست مرؤڻ کمئا پانزدهه ڙي خويا دبه.
ڙبو ئارمانجه کي کو مرؤڻ بمشه، ههکه مرؤڻ دنيقيي رئ ده هنهك سووده ديت، ده
مرؤڻ پي بگره و ڙبو پيش، مرؤڻ وي تشت، وي گافن بېهڙرينه. ههکه نه بهس به ڙي،
ڙبو داويا رئ و ئارمانجي گافن بچووک ڙي باشن.

و دریس بقهته، دبه چار سه‌ری، ئىیدی بکىر نايى:

بهلى، ودریس بقهته چار سهريي وى چيىدبه و هەر سەرى يەك ل ئالىيەكى دنهھىرە، مروقق بىگاڭ دەمینە كۆ مروقق بىگەن سەرى بىگەن. جىڭاڭ ڙى وهايىه. دەما جىڭاڭ يەك بە سەرىيەك و داوىيەك ھەمەيە، لى دەما پەرچە بېبە ئان بېبە دو قەمان، دې چار ئالى، وى دەمى مروقق نزانە دى ڙ كىيىن ئالى باودر بکە.

وهریس، دجیهی زراف ده دقنه ته:

جهی قهله کیزان دهربه، ئان جهی زراڻ کی دهري به، خسار دوی دهري ده چيڏبه.
چاوا، مرؤُف دهما بخوازه د بوهورهکي ره ئان د چهمهکي ره دهرباس به، مرؤُف ل جهی
نزم دگمهره ئان ل جهی کو مرؤُف زانبه ئافا وي نه کووربه، نه فرده به، مرؤُف د وئ
دهري ره دهرباس دبه.

وخت گوتیہ، ب بہ خت:

دھھر دھمی ده، دھھر وہختی ده، بے خت ٹان ویژدان پیوسته۔ وہخت، دسالینہ کو
بے خت پیوسته۔ دھھر دھمی ده ڈ مروہشان رہ ہے وجہیہ۔

ووهختا دی دمره، دهستی وی ژیکن یی ییتمی وی یکوتن:

بهلى، دئ دايك، پر شيرينه. كهس نکاره شوونا دئ دئ بگره ژبو زاروکان. ههتا ليختنئ ژي کو دئ ل زاروکين خوه بخه ژي، ب زاروکان شيرين تي. هنهکي بيان ل وان بخه تاهله.

وەختا ھەپە مېچانى، وەختا تونە گۈلکەنلىنى:

ئەڭ گۈتن ژى، لىسر ھېبۈن و تونەبۈونى يە. دەمَا كۆ ھەبە، مىقانە ئان ب روومەتە. لى دەمَا كۆ تونەبە، دى ھەرە بەر و كەر و گۈلکان.

وەختا کەسپى تونەبە، قەدرى پەرە وى چې:

کەسپى ئان خزانى. ژخوه خزانى تونەبە، دى ھەر كەس دەولەمەند بە و روومەتا پەرەيا دى تونەبە، ژبەر كۆس ژبۇ دەولەمەندىي ل پەرەيان دىگەن. ژبەر وى يەكى ژى روومەتا پەرەيان ھەيە. ب تايىەتى دجفاكا كاپىتالى دەئەۋىھەك ھى بەرچاقە و خزانى و دەولەمەندى ھەڤدۇو تەمام دىكىن كۆ جىڭاڭ لى سەر پىان دەمىنە. دۈبەرىن ھەڤن لى ب ھەفرە واتەدارن.

وەختا مەرۇڭ تەنلى دىبە، گەرمە ما ھافىينى ژى دىبە ھەجە:

وەكى تەننېبۇون سارە. لى پېرىپۇن ئان تەقلى ھەۋالان، گەرمى ھەيە. لى كۆ مەرۇڭ تەنلى بە، گەرمە خۇذازىي ژى وى گەرمە مەرۇقان نادە، گەرمە ما ھافىينى ژى سووددىي نادە.

وەختى برا برابە، ڇنانا بىرى مەھەر ناكە:

دجفاكا كوردان دە و ھەروھا جىڭاڭىن رۇزھلاتا نافىن دە، دەمما برا دەمرە و ڇنانا وى دەمینە، تىشەكى وەكى خۇذازىي، بىرائى كۆ ساخ دەمینە، وى ماقى ژخودە دېبىنە كۆ ب ڇنانا بىرائى خودە بىزەوجە. ئەۋىھەك دەقى گۆتنى دە ھاتىيە رەخنەكەن. دېئىزە كۆ، دەقى براتى نە وھابە. ھەكە برابە، دەقى ماقى زەواجا ب ڇنانا بىرائى خودە، ژخودە نەبىنە.

وەختى ئەزىزىيەل وەرە، نەھەوجەيى خوه پاراستنى بە:

دەمما مەرنى بى و تو دەرفەت نەمینە ژبۇ خەلاسبوونى، ژخوه نەھەوجەيى كۆ مەرۇڭ خوه بىپارىزە. لى بەلى ئەۋىھە گۆتن ب پەرانى ژبۇ كارىن دىزىانى دە تى كەن، ھاتىيە گۆتن. وەكى كۆ مەرۇڭ كارەكى بىكە و ژبۇ پىيەك ئانىيەن وى كارى تو دەرفەت نەمینە، دەقى مەرۇڭ بەلا سەبەب خوه نەپارىزە ئان نەكەفە رىكى و بەردەوام نەكە. دىبە كۆ مەرۇڭ بەردەوام بىكە ژى ئەنچام نەيى گۆھەراندىن.

وەختى ھرج ئەختىيار دىبە، زارۆكىن وى كەنلى خوه پى دىكىن:

نە ھرج تەنلى، مەرۇڭ ژى وھانە. دەمما مەرۇڭ كال دىبە يى ژ مەرۇڭ دەمینە، زارۆكىن مەرۇڭ؛ وەكى كۆ هەشى مەرۇڭ، رامانىن مەرۇڭ نائە جىبىن ژبەر كۆ تىشىن نۇو دەركەفەن، تىشىن كۆ مەرۇقىن كال دېپارىزەن و دەفرەن وەكى ئەجىپ تىنە دىتەن.

خال خوارزی رادکه، ئاپ برازى دادکه :

ڇبهري ده دبيئن خال. ههکه خالي مرؤف ههبه پشتا مرؤف راسته. ب تركى ڙي ئهڻ
گوتانا پر تينه بكارئانين. لى ب راستي ڏفي خال و ئاپوهکي ههفين. ڏفي گوتني ده
وهکي خال تمني روومهتا خوارزى دگره، لى ئاپ روومهتا ههمان کھسي ناگره. خوارزى
ڙي و برازى ڙي، خزمن.

خانيري خوه خراب نهکه، ههتا تو يهکي دن چينهکي :

ههتا کو تشهکي نوه دهرنهکهفه، يى د دهست ده باشه و ڏفي مرؤف دهبارا خوه پي
بکه. لى کو يهکي نوه و هي باش دهرکهفه، وي دهمي دبه کو مرؤف ئييدی وي بافيژه.
ههکه مرؤفل بهنده نه سهکنه و يى د دهست ده بافيژه، مرؤف دئ بي ههبيں بمينه.
ههتا کو مرؤف ب ساخلهمى تشهکي بدهست نهخينه، مرؤف ب ئاويهکي توندي ڙ
گوتنان باودر نهکه.

خير دبه خيار، دكهقه مرؤف :

جارنان خير، ل مرؤفان ب ناباشي فههگهره. دهاما ل مرؤف فههگهره، ب تاييهتى ئهڻ
گوتون تى گوتون. ڏفي مرؤف خيري ب زانايي بکه.

خيردا دهست چه پي ل يى راست نابه -

خيردا کھسي ناگھيژه کھسي :

وهکي کو ههکس ڙخودره دبه، کھس ڙ کھسي ره نابه. برا ڙ برا نابه ئاليڪار.
ههتا سوودهيا دهست چهپي ڙي ڙ يى راستي ره نابه. يىن کو رامانين وان جوودا بن،
ئاليڪاريا وان ڙ ههڏدوروه چينابه.

خيران بکه، دهينه سهركه قران و ههره :

وهکي دترکي ده دبيژه "خيرابکه و بافيژه باهري". جارنان مرؤف تشنن دکه، مرؤف
دفكره کو وي ج سوودهيا وي ج سوودهيا وي ڙ جفاکي ره ههبه. لى ههکه مرؤف ب
باودري به و ڙ کاري خوه ههز بکه، ڏفي مرؤف بکه و دهينه. ڙخوه ئهو دئ رؤڙهکي
روومهتا خوه ببینه.

خەبەر چەکا ئىنى يە :

ئەڭ گۇتن ڙى دده زانىن کو دەجقاڭى ده ڙن بى ھېزە. ڙېھر کو بى ھېزە، تەنلى ڙبۇ پاراستنا وى دەمینە خەبەر، دەزۈون و چىر. دەدما خەبەران دده و دېھىقە ھوندرى خۇھ فالا دكە. گۇتنىن کو دېيىن؛ "ما چىھ تو وەكى پىرەكان دېھىقە" ئان "ج پۇتە پۇتا تەيە وەكى پىرەكان" ۋى يەكى باش رافە دكە.

خەبەر نە كارى مېرانە :

دەقى دەرى ده ڙى خويا دكە کو خەبەر تەنلى كارى ڙنانە. مەرۆڤىن کو خەبەران ددىن، ئەو وەكى نەمېر تى دىتىن، وەكى پىرەكان خويا دىبن. كارى مېران شەرە، نە پەيقە. ئان كارى وان دەقى نە ب پەيقە بە، ب كىنلى يە.

خەبەردا، بى دۆرتى سەر نەزانان :

کو دۆر ھەبە، خەبەردا نايى سەر نەزانان. لى دەدما دۆر تونەبە تى سەر نەزانان. مەرۆڤ دكارە بېيىزە کو دەدما دەجقاتان دە مەرۆڤ دېھىقە، نەزان ڙى جارنان خۇھ تەقلى دكەن لى ڙ نەدىتى و ل بەندى دۆرا خۇھ ناسەكتىن.

خەلەتى ڙبچووکان، نەفۇوکەن ڙەزنان :

خەلەتىيىن بچووکان ئان زارۇكەن دەقى بى بەخشاندىن. لەورە ڙخۇھ دېيىژن، زارۇك و ناشى. ئانگۇ ھى باش نزانىن. ديسا وەكى کو بەخشاندىن، بۇراندىن و نەفۇوکەن تىشتەكى پېرۆزە. بى کو ب بەخشىنە مەزنە و قەدر بلندە.

خەما كۆرە چرا قىسىيايد -

خەما كۆرە مۇوم بەايە -

خەما گۆرە دەقە بەايە :

ئەڭ ھەر سى گۇتن ڙى دشىن ھەددۇو و واتە نىزى ھەڤن. تىشتىن کو ڙ مەرۆڤ رە نە پېيىست بە و تونەبە، ڙخۇھ مەرۆڤ پر لېھر ناكەفە. ج ڙ كىرە پېيىست بە، ئەو لى دگەرە و تونەبۇونا وى تىشتى خەما وى يە. چرا فەمرە فەنهمرە، ڙىيى كور رە نە گرنگە.

بۇوکان، بۇوکا چووکان :

وەكى خەملا بۇوکان خىلى يە، ئان خەملا ئاڭا جل و بەرگن. ھەر تشت ب تىشەكى،
ب نىشانەكى تى ناسىرن ئان تايىھتىا ھەر كەسى جوودايد.

خەتا لىيلىك، زەلال نېھىيە :

گۇتن ب زاراھىيى دەلى يە. وەكى بېيىزە ھەتا گرافى نەبە، زەلال نابە. ھەتا خەرا
نەبە، چىنابە.

خەتا خوارڙبەر نىڭ مەرۆڤ دەستپى دەكە :

وەكى كو دەما مەرۆڤ ل شاشيان گەريا، دەنى پېشى مەرۆڤ ژبەر خوه ئان ڇخوددە
دەستپى بکە و بېيىزە "كا دەنى شاشىيى دە ئەركا من و پەيوپەر من ئى من نەكىرىيە ج يە؟
دەھەر كارى دەدەقى ھەر مەرۆڤ بەرپىرسىياريا خوه زانبە.

خەتا خوارڙگايى پېر دەيە :

ب ترکى ڙى گۇتنەك وها هەيە و دېيىزە "ماسى ڙ سەرى دە بىيەن دەن". وەكى كو
مەرۆڤىن ل سەرى سكر ئان سەرۆك بن و شاشيان بکن ئان نەباش بن، ئەھە شاشى و
نەباشىيىن وان خوه ل ھەر دەرى خويما دەن. باندۇردا باشى و خەرابىيا سەرۆكان ئان يَا
رېقەبەران، ل گرسەيى گشى بەلاڭ دېھ و خەرابىون ژوئى دەرى دەستپى دەكە.

خەتا خوه راست بکە، كارى خوه خەلاس بکە :

خەتا جۈت كو نە راست بە، جۈت ھەكە خەلاس ببە ڙى كىيمانىا وى هەيە. ھەروها
دەما مەرۆڤ كارەكى بکە و مەرۆڤ پەرشاشيان بکە، دەنى مەرۆڤ لى ۋەگەرە. دەما مەرۆڤ لى
ۋەگەرە ڙى، دەم ونداد بېھ و دەردەنگ كارى مەرۆڤ خەلاس دېھ.

خەو و مەن يەكە :

كو مەرۆڤ ب خەوفە دەھەرە، تىكلىيا مەرۆڤ و ڙيانى، تەمنى ھلما مەرۆڤ دەمینە. ئەڭ ڙى
كو د خەودە بى بىرىن، مەرۆڤ نابىنە و مەرۆڤ تىشەكى نابەيىزە.

خه و خودشه ل چایری، لی مار تونه به:

وەکى زیان خودشه، هەر كەس دزانە، لى دەرفەت هەبىن ئان ئاستەنگى تونەبن.
ھەبۇن ژى ھەبە ژخوه ژيانا چايран و قەسران خودشه.

خهوا باڭ مریان تى، خهوا شىف نەخواريان نايى:

برچىيۇون پر زۆرە. مەۋھىن بىرچى، تم خوارن دەشى وان دەيىھە. ھەكە بىرچى بىن،
دېيىزەن قەى تو تشت ژ خوارنى پىيىشىدەت تونەيە. ژېھر كە تىشى ژيانى د دۆمینە، گىانە
و گىان ژى بى خوارن و قەخوارن نابە.

خهوا بىرىنداران تى، يا بىرچىيان نايى:

ئەڭ ژى وەكى گۈتنى دن ئا لىسەر بىرچىانە.

خهوا كوشتىيان تى، يا بىرچىيان نايى:

ئەڭ گۈتن ژى ھەمان واتەيى دەردەخە، كە مەۋھى خوددى كوشتى بە ژى خهوا مەۋھى
تى، لى خهوا بىرچىيان نايى. ژخوه، وەكى دەغان گۈتنى دا ژى خوبىا دبە كە بىرچىيۇون ژ
ھەر تىشى خەرابىتە. كە مەۋھى بىفكەرە، شەرىپ دنلىيى ب پەرانى لىسەر ھەيىنە. بازارا
كىرىن و فرۇتنى چىىدە و كىرىن و فرۇتن ژى ژبۇ كە خوارن ئان ھەيىنا مەۋھىان ھى
زىدە دبە. ئەڭ يەك خوبىا دكە كە تىشىن نەباش، ل دنلىيى ب پەرانى ژبۇ ب دەستخىستنا
خوارنى چىىدە.

خهوا پىر گاران، مەريي پىرنەزان:

رافميا خەو و نەزانان ب ھەفرە ھاتىيە گىريدىان. مەۋھىن پىرنەزان ژى دنلىا وى تارى
يە و خەو ژى خود دتارىيى دەيىھە. بىن كە پىر رازى، كار ژى پىرناكە ئان ژبۇ ھىنبۇونا
ژيانى ژى، دەما وى ھەنك دەمینە و لەگۆر مەۋھىن دن ب شۇوندە دەمینە، نەزان دەمینە.

خهوا پر، رسق بېرە:

ئەڭ ژى نىيۆزى گۈتنا دنه. د خەودە ئان ژ خەوى تو ھلېرىن نايى. وەكى دەمما مىنى يە. مروققۇپ راکەفە ھەبىنا مروققۇ ژى كىيم تى ئان خەبات ھندك دې.

خەونا گى، كىيرە:

كى ژ ج دىرسە، ھەرتىم وى تىينە بىرا خود. ھەرتىم ژى ژبۇ وى، ب ترش تەڭ دىگەرە و ھەتا د خەونا خەودە ژى دېيىنە. ھم داخواز وسايە و ھم ترس. داخواز ژى ب خەيالان دەمما مروققان دەرباس دكە. ديسا وەكى كو داويا تاشتىن ديار قەدبىيژە، گا زانە كو داويا وى ژ سەدى ٩٩ كىيرە.

خەيسەتى پىس، خەزەبا خەودى يە:

ئەڭ ژى لىسر خوى ئان تەبى يە. خويما نەباش وەكى ژ خەودىيە وېرە جەزايمە، تەزابە.

خلىت ج قاس ئاخى بىكۈلە، ب سەرى خەودا دكە:

خلىت دەمما دىبن ئەردى دە دكۈلە، ژبۇ رى قەكە، ب پاش خەودە دئاقييژە. خلىتىن مروققۇ ژى، دەمما وەكى خلتان ب دىزى كار دكىن، وەكى دەنى گۈتنى دە تى گۈتن كو تم خساري ددن خود. لەورە ئەو ژى تم دەمەترسىيان دەيە.

خەرابىيا مالەكى، ئاقايمىا گوندەكى يە:

جارنان تشت ھەتا كو خەرا نەبن، ئافا نابن. خرابوون ژى جارنان ژ نەدىتى تى. ھەنەك خەرابىي دكىن لى نزان وى تاشتەكى خەودە ئافا بکە. ديسا وەكى خەرابىيا مەلەكى (نەباشىا مەلەكى) ئاوارەمە گوندەكى يە. نەقى وى گوندى دەردىخە.

خەرابىي هەركەس دكارە بکە، قەنجى چەتىينە:

مېناكىن وەكى قى گۈتنى ژى دنالا قى پىرتووكى دە بىرن. ھەركەس كو بکە كارى خوە، دكارە خەرابىيان بکە، ج ب دىزى و ج ئەشكەرە. لى باشى و كارى باش، كىيم كەس دكارن بکن.

خواری مهزن، ڦالا لسر پیان ناسهکنه :

خرار ٿان ته لسى مهزن، کو گه نم و جه ه دکه ڦي، ڙخوه کو ڦالا به مرؤف نکاره لسر پیان ب ئه دلينه. وهکي مهشڪا ڦالا لسر پیان ناسهکنه. ههکه تزه به هنگلئ وي (پيئين وي) ڙي تزه دبن و مرؤف دکاره لسر وان پیان ب ئه دلينه. مرؤف کو به تال به ٿان هشى مرؤف ڦالا به، مرؤف نکاره خوه لسر پیان بسڪينه.

خسار بری ڦيفيدى يه :

مرؤفين کو کارهکي بکن دڻي زانبن کو دوي کاري ده خسار ڙي هه يه. ههکه خسار تونه به کار ڙي تونه يه و جهئي کو خسار و کار لئي تونه به، مرؤف نکاره دوي دهري ده ڦالا بازرگاني ڙي بکه. هه روها د ڙيانى ده ڙي کار و خسار بری هه فن. ڙبه ر کو مرؤف جارنان پر باش دڙي و جارنان ڙي نه خوهش دڙي.

خسار، ڙفيفدی ورده يه :

دڻي گوتني ده ڙي، خسارئ هنهکي ڙ سو ودهي ب جو ودا دبىنه. ده ما کو مرؤف خسارئ بکه، پر تشت ڙي خهرا دبه. لئي مرؤف کاري بکه، ڙيانا مرؤف، هي پر ب کييف دهرباس دبه.

خيالا ئاشقانان، ئاشه :

هه رکه س لسر کاري خوه دقکره. وهکي خيالا ئاشقان ئاشه، يا فروشكاري زبه شان ڙي تم تم خيالا وي زبه ش پر بىئن فروتن. مرؤف کو کاري وي چبه، هشى خوه به را سمر وي دده و دنيا خوه زى لسر وي يه کي ئافا دکه. ئه ڦي هک، ڙ پيشه کاري دن ڙي ره وهابه. ميناكه ک دن ڙي "دھردئ فهريش ئاف هه ر سمر ئي ش" ٥

خزانى، زنگارا میرانه:

وهكى دېيژن "مال قلۇچى میرانه". لى د فرده بەرھاڙى فى يەكى ڙى دېيژه، خزانى ڙ ميران ره نەباشه. وهكى كو پەرە تشتنان چىدكە، ئان دېيى مال ڙى هەبە، پەرە ڙى هەبە كو ميرانى ڙى هەبە. دەمەن بەرى دە، ڙېھر كو پەرە پر تونەبوون، مەرۆقىن هەرى خزان ڙى دکارىبۇون ميرانيا خوه بکرانا. لى دەمەن داوى، د قاپىتالىزمى كو پەرە دەركەتن، ميرانى ڙى هەكى و هيىدى هيىدى ب تومى ب پەرەيان فە هاتە گريدان. ئىيىدى مەرۆقىن دەولەمەند دكەفن دەوسا ميرىن كو ب شوران شەر دىكەن.

خۆرت ھەتا بخوه نەھەسە، مينا ۋاركان دەمەشە:

خۆرت، ھەتا ب كاملىبۇنا خوه نەھەسە و مەزنېبۇنا خوه نەبىنە، خوه وهكى زارۆكان دەھىسبىنە ئان وسا تەڭ دگەرە. ھەتا مەرۆق ھىزى خوه د پراتىكى دە نەبىنە، مەرۆقى بېيە "ھىزى من تونەيە ئان نە بىكىرە".

خۆرت خوهشىن، دەرگىستىي وان كەچكىن:

خۆرت ج قاس خوهشىن، دېيى ل ھمبەر وان كەچك ھەرن ئان يېن وهكى وان ھەبن. مەرۆق دکارە بېيژە ئەڭ گۈتن رەختەيا كو خۆرت، ب يې ڙخوه مەزنەرە بىزەجنبە.

خوه مەزن نەكە، داكوتونەشكى:

ئەڭ پەيضا، خوه مەزن نەكە، ڙېۋ قورەتىي ھاتىيە گۆتن. كو مەرۆق نە مەزن بە ئان نە ئالىكى مەزناھى و رېشەبەرىي بە و خوه وسا خويابكە، ھلبەت وى رۆزدەكى دەرە دەركەفە ھۆلى و مەرۆق دى بخوه بىكەفە.

خودی بده، نایپرہ تو لاوی کی یہ:

باودريا کو مرؤوف ج بکه ڙي، ههکه خودئي نهبيزه ئهري، نه گنهنگازه بي جيه.
نهکه مرؤوف، کي ديه بلا ببه، ددهما خودئي بدء مرؤوف، نابيزه ئهڻ لاؤي يهکي نهباشه.

خودی چیان زئی ته نی چیناکه :

زوربیونا تهنجیتی خوه دایه فی گوتنی ژی. تهنجیتی دژیانی ده نابه. لهوره مرؤفه ب ههفره دژین. ب ههفره ژیان، په رچه یه کی ژیانی يه. گیانه وهر تو ژی، تهنج و بیسی دهدوررا خوه، بیسی ههوا و ئافی نکاره بژی.

خوده‌دی چیز دینه، به رفی لی دبارینه:

ئەڭ گۆتن ڙى بەرھوازى گۆتنا دنە کو دېيىزه "خوددى بەد نابىيە تولۇيىتى يە". وەكى کو مرۇڭھەكە باش بە، خوددى دەد مەرۇڭ ئان مەرۇڭ لايق بە، خوددى دەد مەرۇڭ.

خودی دهد زانه، دهرمان زنی دانه:

گوتتنيں ڙيدهرکا وان باوهريا ئولي نه، پرن. لى ب پرانى ئهڻ گوتانا، نه کو د پرتووکين پيرفز ده دهرباس بوونه. پرئي وان گهل ڙخودره ئافراندنه. پرئي وان کو ده ما مروڻ که تنه تهنجاسي، هاتنه گوتن. ئان چاره ڙ دهري خودره نه ديتنه و وهکي کو خوه ب فهه دهري ڦه گري دانه و گوتتنيں خوه ڙي لڳور وي يهکي گوتنه. لى دهڻ دهري ده، تهنجي خوه خاپاندنه ڪه هئيه. چارديا ههه تشتى ههئيه.

خودی، دهدی بی ده رمان نهادیه:

خوددی دهريکي بگره، وي يهكى قهكه :

ئەڭ يەك ڙى دده خوياکرن کو دېنى مروڻ ل همبەر پرسگرېكان نەكەفە تەنگاسىيىو
ھەرتەم ل چارەسەرىي بگەره. دەرت، کول توچار ناقەدن. ھەكە چارەيەك خەلاس بۇو،
دېنى مروڻ ل ياكە دن بگەره، ئەو خەلاس بۇو، دېنى مروڻ هيئى لىگەرينى بەردەۋام
بکە. ھەتا کو مروڻ چارەسەرىيەك دىت. لى ئەڭ گۆتن باوەريا ب خوددی ڙى تىنە ھولى.
وەكى کو ھەر دەرى، ڙ ئالى خوددی دە، ڙ مروڻ رە تى فەكرن.

خوددی دكارە قرڙى بکە، پر ڙى بکە :

خوددی ئافراندييە، دكارە ھەر تشتى پى بکە. ب ھەر تشتى دكارە وەكى دلى خوه
بلىزە و بکۈزە.

خوددی، فەرسەنداد شىران نەدە رۇققىان :

رۇققى، ڙېھر کو بىن ھىزە ئان قەلسە، تم ل بەنداد فەننی يە. شىئر بخوه ب ھىزە و نە
ھەوجەيى فەننی يە. مروڻقىن بىن ھىز كو فرسەنداد مروڻقىن بھىز تىكەفە دەستىن وان،
دى ڙېپۇ تشتىن خەراب ئان كۆنەتىي بكاربىنە.

خوددی گۆتىيە : دەوارا خوه ب لىنگەكى گرى بده، سى لىنگان ڙى بسپىيە من :
وەكى دېيىزه "ل تە جاھد ل من مراد". نەكە مروڻ بىن تەقىير بە، لى نەكە مروڻ
پېپەر، بسەر تشتەكى دەھەلە بده و ڙ وندابۇونا وى بترسە. دېنى مروڻ كار بکە و ل
بەنداد ئەنجامى بە. نەكە مروڻ پىشىن ئەنجامى بخوازە.

خوددی گۆتىيە : ل تە جاھد، ل من مراد :

ئەڭ گۆتن ڙى وەكى يادنە. وەكى کو مروڻ، ھەكە نە سەكەنە و ل دەرفەتان بگەره،
خوددی ڙى ئالىكاريا مروڻ دكە. لى ب تايىبەتى ئەڭ گۆتن وەكى دېيىزه ل بەندە من نە
سەكەن و خەباتى بکەن، داكو ئەز ڙى ب وەدم. دېنى دەرى دە خويا دې بە كو خوارن د تاقى
وە، خوددی ڙ مروڻ رە ناشينە.

خوددی گوتیه: خوه ژبه ر دیواری که تی بدن ئالى:

ج قاس دبىزىن، قەددەر دەھەر دەرى دەھەيدى ئەف گۇتن فى يەكى ناپەزرينىه. هنەك مەرۆڤ دبىزىن "کو مەرۆڤ ج بکە ژى بەلە سەبەيە". لەورە ھەكە قەددەر ھەبە ھەر تشت بى فىدەيە. ژبه ر كو خوددى، ھەر تاشتى ژيانا مەرۆڤ ل ئەنیا مەرۆڤ نەپەزىساندىه. لى بەلى دەپ گۇتنى دە ئەف يەك پۈچ تى خويياكىن. ژبه ر كو دبىزە "ھەكە مەرۆڤ خوه لبەر دېشارەكى خەرابە درېز بکە، مەرۆڤ زانە كو وى بىسەر مەرۆڤ دە خەرا ببە". ئەف يەك وەكى كو فىكرا مەتەرپاپىزىمى دېزرينىه. لى ژبه ر كو دخوازن مەرۆڤ قام بىكىن ئان لگۇر وى يەكى تەف بىگەرن، گۇتنە كو خوددى گوتىه. ھەكە نە گۇتانا خوددى گوتىه، كەسى گوھ ل وان نەدەكر.

خوددی ھەقالى راستايىه:

ئەف گۇتن ژى ب باوھيريا ئۆلى كو "خوددی ھەقالى يى راست دخەبىتىن" د. مەرۇفيتىن ب راستى بخەبىتىن، خوددى ھەرتىم ئالى وان دكە.

خوددى ژىيەكى رە خەرا دكە، درانى وى د پەلۇولى دە دشىكى:

ئەف گۇتن ژى، كو خوددى ژ ھەكان رە خەرا بکە ئان ئالىكاريما وى نەكە، دران د پەلۇولى دە ژى دشىكى. وەكى كو ج كارى بکە ديسا بسەرناكەفە.

خوددى كرييە، رسقى ئەقدا نە ل ئەقدا يە:

وەكى كو ژخوه رسك ل خوددى يە و خوددى رسقى ھەر مەرۆڤ دشىنە. ھەكە نە وھابوويا مەرۆڤ دى ژ ھەفدوو ب بهەجيانا و نە دخوهستن ھەقالى وان تىير بخون.

خوددى، كو مەرۆڤ كۇر دكە، مەرۆڤ لىنگى خوه ل كۇدكا خوه دخە:

ئەف گۇتن ژبۇ شاشبۇون و پەرۋىشىا مەرۆڤان ھاتىيە گۇتن. لى دبىزىن خوددى مەرۆڤ كۇر دكە. دەمما مەرۆڤ شاش دبە ئان دكەفە پەرۋىشيان ھەرتىم مەرۆڤ ب خەلتىيان رە روو ب روو دەميئە.

خودى نوکا دده يى بى دران :

جارنان ڙى کو خودى نه لگور مرؤفان دده، خودى تشنن دده هنهکان کو نزانن بكن و نزانن بخون. وهكى کو يبن نه لايق بن جارنان خودى دده وان. "خودى نوکان دده کالى بى دران": ئەڻ گوٽن وهكى يا دنه. لى جووداهيا وئى که بهلهنگازى کال نكاره تشهى بخوه لى خودى لگور وي نادى. وهكى کو تشهى ڙ كەسەكى ره نه پيوست به لى ڙ ويره بى هولى.

خودى پاديشاههکى مەزنه :

ئەڻ گوٽن ڙى باودريا مەزنبوونا خودى يه. لى دڻي گوٽن ده وهكى کو خودى ب پاديشاه ره دده بهر هەڻدوو. ڙبهر کو د دەمپىن بهرى ده پاديشاهان، خوه ب مرؤفان پر ب مەزناھى دابوون پەزراندن.

خودى قرکا قول ڦالا ناهىلە :

قرکا قول دڻي دھري ده، ب واتهيا مرؤفهکى يه. هەر مرؤفه کو يى خوارنى به، خودى ڙ وان ره رسقى وان دشينه.

خودى سەرى دېينه، پاش شاشى تى دئالىنە :

ئەڻ لسەر هەولدانا کاره. کو مرؤفه کار نەکە، کەس نكاره ڙ مرؤفه ره کار بکە. کو مرؤفه کار کر وئى هيىدى هەيىن ڙى چىبە و ئالىكارى ڙى بى.

خودى تەرزى يه، کراسى هاركەسى لگور وي د دروو:

ئەڻ گوٽن ڙى وهكى هنهك گوٽنن دنه کو دېيڙه، خودى دايىن لگور مرؤفان دده. مرؤفین خەباتكار و مرؤفین نه خەباتكار، لگور تەڭگەرین خوه ڙ خودى ئالىكارى دىگرن. هەروها کى لايقى ج به و لائىقى ج قاسى به، خودى لگور وي يەكى دده وان.

خوددیٰ يار به، بلا دنيا ته ڦنه يار به :

ئهڻ ڙبو باوهريري هاتيه گوتن. کو مرؤڻ ڙ تشهکي باوهركر، کي دبڀڙه ج بلا ببڀڙه،
دڻي قمهت مرؤڻ گوهن خوه نهدي.

خودديٰ فسى، بخوه دهه سى :

مرؤڻين کو تشتين نهباش و گهني دکن، ڙخوه زانن کو ج دکن. رؤڙهک تئي کو زانن
تشتهکي نهباش کرنه. تو تشت ناميئه کو، تو تهڙگهر ناميئه کو خودديٰ وي پي
دهه سه.

خودديٰ دهين بکه دبڀڙه، توئيره هره وي سبي دهين ل دوو ته وره :
خودديٰ دهين ئان دهيندار کو هنهک دهيني خوه ڙ وان دخوازن في گوتنى دبڀڙن.
دهينکرن نه چاره سه ريه. ههـ ل دوو مرؤڻه، وي رؤڙهکي وره پيشيا مرؤڻ.

خودديٰ گوشت دزيٰ زئي زانه گوشت ههـ رامه، خودديٰ پهـ ران زئي زانه پـ هرهـ رامه :
ڙبو دزيٰ کو گوشـت دـبه با گـوشـتـفـرـوـشـهـکـي و دـفـرـوـشـهـ ويـ هـاتـيهـ گـوـتـنـ. هـهـ دـوـوـ ڙـيـ
زانـنـ کـوـ ئـهـ وـ کـارـ تـشـتـهـکـيـ نـهـ لـ رـئـيـهـ، لـ دـيـسـاـ ڙـيـ دـکـنـ. وـکـيـ دـبـڀـڙـنـ، جـارـنـانـ ڙـيـ
برـچـيـنـانـ هـهـ تـشـتـ چـيـدـبـهـ. گـونـهـ لـ دـهـرـهـکـهـ دـنـ دـمـيـنـهـ. مـرـؤـڻـيـنـ بـيـگـاـڻـ ڙـ مـهـ جـبـوـورـيـ وـ
بـ زـانـهـ بـوـونـيـ ڙـيـ، دـبـهـ کـوـ گـونـهـهـانـ بـکـنـ ئـانـ نـهـ باـشـيـانـ بـکـنـ.

خودديٰ هيـقـيـانـ، هـهـ رـوـقـيـ يـهـ :

ئهڻ ڙي، وـکـيـ کـوـ مرـؤـڻـ کـارـ وـ خـهـ باـتـيـ نـهـکـهـ وـ مرـؤـڻـ هـهـ رـتـمـ هـيـقـيـ بـکـهـ. هـيـزاـ مرـؤـڻـ
تونـهـ بـهـ وـ مرـؤـڻـ لـ پـهـيـ کـوـنـهـ تـيـانـ وـ هيـقـيـانـ بـهـ.

خودديٰ هـهـ لاـوىـ، هـهـ لاـواـ خـوهـ نـاخـوهـ :

ئهـ گـوـتـنـ، لـسـهـرـ مـرـؤـڻـيـنـ کـوـ باـزـرـگـانـيـ دـکـنـ، هـاتـيهـ گـوـتـنـ. لـهـوـرـ مـرـؤـڻـيـنـ کـوـ تـشـتـانـ
دـفـرـوـشـنـ، ڙـبـوـ کـوـ پـرـ بـفـرـوـشـنـ، نـاخـواـزـنـ کـيـمـ بـکـهـهـ کـوـ ڙـخـوـهـرـهـ ڙـيـ هـلـيـنـهـ. دـيـسـاـ وـکـيـ
کـوـ خـودـديـ ھـهـلاـوىـ هـنـگـيـ دـفـرـوـشـهـ وـ هـهـرـتـمـ لـبـهـرـ ويـ يـهـ وـ بـيـهـنـ دـکـهـ، ڙـ ويـ تـشـتـيـ زـفـيرـ
بـوـويـهـ. ڙـبـهـرـ ويـ يـهـکـيـ ڙـيـ نـكـارـهـ بـخـوهـ.

خودبىيّ كارى خوه، شىرىنى بەردى ھەقالي خوه:

كۆ مرۆڤ كارى خوه بکە و ڙبۇ وى يەكى مرۆڤ ھەوجهىي كەسى نەبە، ھەرتم سەرى مروڻ بلندە. كۆ مرۆڤ ڙ خودره بې، ھەقالي مروڻ ڙى ڙ مروڻ ھەز دكە. لەوره مروڻ لسەر ملىن وان ڙى نابە بار.

خودبىيّ كەدى، ڙكەدى بى پار نامىنە:

دېنى مروڻين كۆ كەدا وان كەته تىشىنى، ڙ سوودەيا وى تىشى كۆ ئانىيە ھۆلى، بى پار نامىنە. دېنى مروڻ بەردىلا خودبىيّ كەدى بەدە وى و ئەو ڙى دۈزا بەردىلا كەدا خوه بکە.

خودبىيّ كرامەتان، رەھمەتى ل جنهتى دېينە، گۆشت دېنى ساقارى دە نابىنە:

خودبىيّ كەرامەتان ئان شىخ. دەھەرە هەتانى بىنى ئەردى ئان دنيا وى ئالى لى، تىشىن لېھر چاقان نابىنە، ڙبەر كۆ تىشىن لېھر چاقان راستە و ھەر كەس پى زانن. لى تىشىن نە خويايى ئان زاهر كەس پى نزانن، ڙبەر وى يەكى شىرۆفەيى دكە، ڙبۇ كۆ خوه مەزن خويا بکە. ڙ دوورى فە ھەر كەس دكارە شىرۆفەيان بکە، لى ئەسلى ئەوه كۆ مروڻ دنافا كەدارىن (ئجراتى) دە بېھىيە.

خودبىيّ مريان كۆرە:

دبووېرەن كۆ كوشى چىدېن دە، دگەرمەھىيا بۇوېھەرە دە ھەنەكى كۆرۈبونى ئان نە فەر، لى دل ل پىشىي يە. وى دەمى ڙى مروڻ ڙ پەرۋەھەن، تىشىن نەباش و خەلەت ڙى چىدەن. لى دوورە پۇشمان دېن.

خودبىيّ سەبرى، مىرى مىرى:

دېنى گۆتنى دە ڙى تى ۋەگۆتن كۆ مروڻ سەبرى بکشىنە ڙبۇ كارەكى، مروڻ دى بسەركەفە. وەكى مروڻ ھەتا دې مىرى مىرى ڙى.

خوهلى ل ئاخى، چاخى مشكول بۇو مالخوى:

جەن کو ئاخە لېيە، مالخوى ئەمەن و مەزن ئى ئەمەن. لى دەمما مرۆڤەكى ھەرى لاواز و بچۈوك بې سەرمىان ئەمەن ئاخە مىرى تى ھەسىپ. دەمما يېن زانە ھەبن و مرۆڤەكى ھەرى لاواز و نەزان بې سەرۋەتلىكى گىرسەيەكى، ئەڭ گۆتن تى گۆتن.

خوهلى ل وي سەرى، ئەوي گا داب كەرى:

كەر ل في دەرى نە كەرىي پەزە ئەمەن كەر بخودىيە. گا ھلېت ژ كەرى بھېزترە. مرۆڤە هەرتەم دەقى تشتىن باش ب يېن نەباش رە نەگوھەرىنە و تشتىن ب سوودە ژ يېن ب ھندك سووددىيا وان ھەمەيە، نەگوھەرە.

خوهسەرا كەسى د روئاھىي دە چىنابە:

خودسەرى ئان سەرخوبۇنى. وەكى كو مرۆڤ نە سەربخود بە مرۆڤ دتارىي دەمە و ژخوھ ژى مرۆڤى دوى تارىي دە تېكۈشىنا خوهسەرىي بکە. ھەكە مرۆڤ درۇئاھىي دەبە ئان ئازاد بە نە ھەوجەبى تېكۈشىنى يە.

خوهش دبە شۇونا خەنجەران، خوهش نابە شۇونا خەبەران:

ئەڭ ژى وەكى گۆتنى كو دېيىزە "خوهش دبە شۇونا كىرمان خوهش نابە شۇونا خەبەران". لى جووداھىا في گۆتنى كو شور ئان خەنچەر ژى، شۇونا وان خوهش دبە، لى شۇونا خەبەران خوهش نابە. خەبەر، چىر ئان گۆتنىن نەخوهش دىيانا مرۆڤان دە گوھەرىنان ژى چىدكەن ژېھەر وى يەكى كو گۆتن پەر گەرینگ ھاتنە دىتن.

خوهشىا گۇوزى، كاكلى گۇوزى يە:

گویز كو مرۆڤ پېشى لى دننەرە ئان يېن كو نەخوارىن، پېشى دېيىزىن كو ئەڭ نەھىزايى تىتەكى يە. لى دەمى كاكلى وى ئان قىنى وى دېينىن و دخون، ھى نۇو روومەتا وى فىيم دەن. وەكى كو مرۆڤ تىتەك دىت، پېشى مرۆڤ روومەتا وى دىيار نەكە و نەبىيەر ئەڭ باشە ئان نەباشە. دەقى مرۆڤ باش بېينە و تېكەفە نافا وى، دوورە مرۆڤ روومەتەكى ژىرە دىيار بکە و مرۆڤ ھىزايىا وى بەدە بەر پېغانى.

خوهزى ب ئاقىلى پاشين:

جارنان كو مرۆڤ تشتنان دبوبويه ران ده دېينه، پىشى مرۆڤ وەكى دلى خوه دىگىرە و ژېھر وى يەكى ژى و ژېھر پەرۋىشىا پېشىن، مرۆڤ راست نافىركە. لى دوورە كو بوبويه خەلاس دىن، مرۆڤ ھى نوول خوه ھاي دې. وى دەمىن ھى بىتەت مرۆڤ دىگىرە و راستىيان دېينه.

خوهزىا سېيوا، نە هيڭى يا:

سېيوا، ئىيدى زانى كو دى و باقىن وان ب سوودە نايىن. ژېھر وى يەكى ژى هيڭى ناكن. دې كۇ فۇرما قى گۈتنى ھاتبە گوھەراندىن. وەكى "خوهزىا سېيوايەن نە ب ھەۋىيا". واتەيا قى گۈتنى ژى؛ ھەۋى ئان دېمەرى ژ سېيوايەن رە پەر كەراسات و خەمگىنى يە، سېيوا قەمت ناخوازن ھەۋى ھەبە. جارنان ژبۇ مەلۇدىا گۈتنان، رېزمان شاش ھاتىيە بكارئانىن؛ وەكى دەقى گۈتنى دە، "سېيوا" دەپىابۇو "سېيوايەن" بوبويا و "يا" ژى "يە" بوبويا. "خوهزىا سېيوايەن نە هيڭى يە". لى مەلۇدى تى گوھەراندىن و نەخوهش دې. ب ۋان تىپانا ژى ھەریمما گۈتنى دىيار دې، گۈتنەكە ھەریمما تۈرى ئان ئۆمەرييانە.

خوهين نابە ئاڭ:

باتايىبەتى ئەڭ خوين، خوينا مەرۆفانە. كو خوينا مەرۆفان بىرە كەس بچۈوك نابىينە، كەس وەكى كو ئاڭ بىرە نابىينە. ژبۇ وى خوينى دې كو مەرۆڤ پەر ئىشان بىكشىنە ئان پەر زولى بىبىنە.

خوينا جاھلان، تم تىك دەھەرە:

ژېھر كو خوينا وان پەر و تەزەيىھ دېھەزقە. وەكى كو خۇرت ئان جوان تم ب پەرۋىشىن. لى دواتەيەك دن دە ژى دې كو ھاتبە بكارئانىن ئەھە ژى وەكى، جاھل ئان نەخوهندە. كو مەرۆڤى جاھل بە، تم ب رېيىن نەزانىيى دەدھەرن و كەسىن زانە ژى ناپەزىرىنىن ئان ب يَا وان ناكن.

خوینا درژه، دناف رههان ده ناسهکنه :

خوینا کو دهه رکه دناف رههان ده دهه رهه و هه رکباره. وهکی کو دبیزه گیانه ودر ب خوینن و هه روها ب پهروشن. ده ما کو مرؤفه ژی ب خوینی دژین هه روها تم پیشده دهه رن و ناسه کن. هه رتم مرؤفه و گیانه وهر ب لف و له باتن.

یا نهبووی، گلی نهکن :

قهومینین نهبووی کو مرؤفه ببیزه، دبه وهکی فه سادی. دبه وهکی دهه دهان و دبه کو ئه و دهه دهه زیانا هن که سان بگوهه رینه. ژ بهر وئی یه کی ژی هاتیه گوتون کو تشتی نهبووبه، نه بیزه.

یان میره کی باش به، یان بشر و داس به، یانزه بمره ژ خوهه ده خه لاس به :
 دفی گوتونی ده، وهکی کو مرؤفه دفی ته قه ز تشه کی ره ببن، یا پر میر بن تشتین مه زن بکن، یا هوون نکارن وئی یه کی بکن ژی ژ تشه کی ره ببن. هه که مرؤفه ژ تشه کی ره نه به و ژ جقا کی ره نه به ثان نه ژ خوهه ده نه بن و ب کیری تشه کی نه بی، دفی ژ خوهه بمره. ژ خوه کو مرؤفین ژ تشه کی ره نه بن و دناف جقا کی ده نه ب سووده بن وهکی مریان، لگور فی گوتون.

یان توجار هله گره بار، یان تو که سی نه که هاوار:

وهکی دگوتونین جوودا جوودا ده ژی تی گوتون کو هه که مرؤفه تشه ک، کاره کر؛ دفی مرؤفه باشی و نه باشیا وی کاری، کار و خسارا وی کاری بدد بهر چافی خوه. دکارده، د بريغه چوونان ده، هله بت کار ژی هه يه خسار ژی هه يه، که تن و رابوون ژی هه يه. هه که مرؤفه باره ک هلگرت سه رملین خوه، دفی مرؤفه زانبه دبن وی باري ده ژی هه يه و ژ بی وئی یه کی ژی، مرؤفه دبن وی باري ده که ت، دفی مرؤفه نه که هاوار و گازنان نه که. لهوره مرؤفه ب خوهسته کا خوه ئه و بار هلگرت يه.

یارا دهرهوین، جارهک دخوه فراشین:

مروّف ب دهرهوان دههسن، دهره دهردکهفن هولی و ژ دهمی پیشه مرؤف نیّدی
ئهولهکاربی ب وی کهمسی خودبی دهرهوان ره نابینه.

یا ب قهلهم نقیسی ب بقر نایی شکیناندن:

هر تشت دبه کو بی شکه ناندن و تونه کرن. لی یا ب پینووسی هاته نفیساندن ئە و دکەفه نافا پرتووکان و ل سی و سی زمانان به لاف دبه. دکەفه هشی مروقان و جقاکان. ژبهر وی یەمکی ژی تومارکرنا پەیقان و بەرهەمیین ویزەمی ژی پر ب روومەتن.

يېن خېران بکن ئان باشيان بکن تەقmez وى ژبۇ ويچ يەكى گۆتنىن باش بېھىزىن.
ھەروھا دەمما كۆ بەرن ژى وى ژبۇ وى باشيا خود راھىمەتى ڈەھى مەرۋەن بېھىزىن و
مەرۋەن بېھىزىن.

بی بخوه سافاری، وی بچه ههواری:

یې ئاخايى خودره خولاميي بکە و نانى وى بخوه، ژخوه وى ژيئرە كار بکە. ديسا وەكى كو مرۆف ھەۋالى ھەفبە و مرۆف نان و ئاف تەقىدە خواربە، دەپنە مرۆف ئالىكاريا ھەقىدوو ژى بکە.

بی دره قه ری گازی خود دی دکه، بی دده بی ری:

وھک میناکا تازی و کھرؤشك. یهک ڙبو به رڙهوندیا خوه ئی بر چیبوبونی درهفه، یهک ڙی ڙبو رھی خوه خه لاس بکه درهفه. لی ٻهلي هه دورو ڙی دبیئه یا ئاللاھ. گهلهک تشیئن ڏڙیهه ری هه ڙبو تشتیئن جیهی ڙ هه مان تشی ھیقی دکن.

يى ئەلى، ڙىي جەھەمى خەرابىتە:

مرۆڤىن کو هينى تشتەكى بىن ئەو زوو زوو نكارن دەۋ ڙى بەردى. ديسا مرۆڤ
نكارن وان ڙ رى دەرخىن، ڙ رى دەرخستنا وان پر زۆرە. وەكى مرۆڤ دكارە يى مرى راكە
لى مرۆڤ نكارە يى هينى تشتەكى بۇوبە ۋەگەرينىه.

يى ڙ باقى خوه هەزدكە، ل باقى خەلکى نادە چىران:

دەۋى ھەرتىم مرۆڤ، ھەر كەسى وەكى خوه بىبىنە، كو ئەو ڙى خوهدى دى و بافن و
ڙەھەقدوو ھەز دكىن. كو مرۆڤ خوه ڙ كەسىن دن جوودا بىبىنە و خوه دسەر وان رە
دگەرە، دېھ كو ھەنەكى دن ڙى خوه دسەر مرۆڤ رە بىگەن.

يى ڙ ھندكى نە شىكىرىنىه، ڙ پرى ناشىكىرىنىه:

ھەكە مرۆڤ زانبە تشتىن پر، ھندك ھندك تى سەر ھەقدوو و پر دىن، مرۆڤ دى
روومەتا ھندكى بىگەرە. دەۋى مرۆڤ روومەتا ھندكى بىگەرە و وان ھندكانا بىدە سەر
ھەقدوو. چاوا دلۇپ ب دلۇپ دېھ گۆل، ھندك ھندك ڙى دېھ پر. مرۆڤىن ڙ بۇويەرىن
بچۈوك دەرسى نەستىين، نكارن بۇويەرىن مەزن ئان تشتىن مەزن ب ئافرىين.

يى كەتە گۆڤەندى، وي ئاسە بلىزە:

ئەۋ ڙى وەكى گۇتنى "يىن كەتن گۆڤەندى وي خوه كى بىكە" يە. لى جووداتىا ۋى
گۇتنى دېيىزە، نە تەنلى مرۆڤ بلىزە، باش و ھەتا ڙ مرۆڤ بى بلىزە.

يى كو بىگەرە لسەر ئاقان، وي تمى بىكەقە چراڭان:

كو مرۆڤ كارەكى بىكە، تايىبەتىيىن وي كارى چېن دەۋى مرۆڤ وان تايىبەتىيانا بىبىنە. كو
مرۆڤەكى دزبە، وي ھەرتىم دشەفا رەش دە ل پەھى تشتان بىگەرە و مەترسىيا گرتىن و
كوشتنى بىھىزە. مرۆڤىن كو سىياسەتمەدار بە هلبەت وي تم ب مرۆڤىن ھلبىزىر رە روو
ب روو بىمینە.

ی^ئ کوگوت و کرمیره، ی^ئ کوگوت و نهکر کەرى نىرە، ی^ئ کونهگوت و کرئە و شىرە: وەكى دگۇتنىن دن دە زى ديار دبە كۆپەيىش ئان گۇتن پر گرينگە ژبۇ مەرۇقان. ل
ناشا هنهك جڭاكان پەيمانە. لى ئەو زى هنهك سىنورى وان ھەنە. وەكى دەقى گۇتنى دە
زى ديار دبە كۆپەيىش بېيىن و ل پەمى گۇتنا خۇھەرن و ج گۇتبىن بىكىن ئەو
مېرەن. لى يېن كۆپەيىش و بىكىن وەكى كۆپەيىش بېيىن، ئەو مەرۇقان شىرەن. لى مەرۇقان كۆپەيىش بېيىن ئان هنهكى دن ژىرە بېيىن، ئەو مەرۇقان شىرەن. لى مەرۇقان كۆپەيىش بېيىن و ل دوو گۇتنا خۇھەرن ئەو مەرۇقان دەھەوكار و مەرۇقان دخاپىن.

يى كو هيڭى بىزە، كىنگا ھەبە وى بىزى: وەكى كو تىشىتەنى فەشارتى نامىنە. ئان تو خەباتى كۈرۈۋ بىكە بەلا سەبەب نەرە، تەقەز وى رۆزەكى سوودەمەيا وى ھەمبە.

یی کو هرن ماسیان، قوونا وان شل دبه: ماسی، ل نافا چهمان ئان ل نافا به هری تى گرتن. مرؤفین کو هرن به هری، دى شل ببن. مرؤفین دشەران کەفە، دى برین ژى ببن ئان چەکى ژى بتەقىن. ژخوه مرؤفین تىشەکى نەكىن ئان ل مالا خود رووننى نە شل دين و نە بریندار دين.

ی^۱ کونه دشهردہ، یه شیره؛
ئەف گۆتن ب تایبەتى لىسەر مەرۆڤىن کو نە دشەران دە بن و وەكى دشەردە بن، پر
قېبە دېپەيىن. دەمما قال دکن دېيىزىن "منى وەا بکرايا"، ئان ڙييەن کو دشەر دەنە ڙى
دېيىزە "چما تە كۆشت ئان چما وەا نەكەر" و ژىيە پەندان دکە.

ی^کونه ده، نکاره بخوه، ی^کونه خوه، نکاره بده:
دجھاکا کوردان ده میقانی و جوامیری ههیه. ده ما میقانه ک بی مala مرؤفه دفی
تهقهز مرؤفه خوارنی بدی و مرؤفه ژیره نه بیزه خوارن تونه یه. مرؤفه ک ژ مرؤفه ره
ببیزه، کانی تشه کی، هه که ژ مرؤفه بقه ده دفی مرؤفه بدی یی. لی کو چاوا مرؤفه تشتان
بده مرؤفان، ل همبهر وی یه کی تشه کی مرؤفه تونه به دفی مرؤفه بخوازه ژی. نه کو
مرؤفه تهنی بده. مرؤفه کو هینی تشه کی و داینی نه به، نکاره بخوازه ژی. لهوره هه که
مرؤفه تشه کی نه ده کوسی روزگه ک پیوست بیه، که س نادن مرؤفه.

يىْ ناڤبەنچى بىرىندارە:

يىْ ناڤبەنچى، يىّىن كو دشەردد دكەڤن ناڤا مروقان داكو ل ھەۋەنەخن. ڇېھر كو ھەردۇو ئالى كەفران دئاڤىزەن ھەڤدۇو ئان ب چەكان بەرا ھەڤدۇو ددن، كو كى ل ناڤبەرى بە ل وان دكەڤە. دفۇيى كو دكەڤە ناڤبەرا شەر ئان ناڤبەرا مروقان، دفۇيى ڤان تشتانا ڙ سەرى ده زانبىن.

يىْ پر زانە، پر خەسىرىيە:

مروقىيەن كو پر زانبىن ھەروها بەرپرسىيارىي ڙى ددن سەر ملىيەن خوه و خسارا خوه پر دكىن. ڇېھر كو دخوازىن ھەر تشت ب دەستىن وان بىي چارەسەركىن، پەرەيىن خوه و ھەروها كەدا خوه پر ددن، ڇۈچۈ كو تشتەك بىي ئافراندىن.

يىْ تشتەكى دخوه، كەقچى ب خودە دكەرىيە:

كو مروقۇ تشكى بخوازە، مروقۇ دوىي رىيَا كو مروقۇ دى وى تشتى ببىنە رە ھەرە. مروقۇ بخوازە كارەكى بکە، دفۇيى مروقۇ ئامۇورى وى كارى پەيدە بکە و ئەو ئامۇور ئامادەبە.

يىْ خەرابىيى بکە، دكارە باشىيى ڙى بکە:

مروقىيەن كو خەرابىيى دكىن زانى كويى ل ھەمبەرى وان چىيە و ج دكىن. ڇېھر وى يەكى ڙى رۆزەكى راستىيى قىيم بکن و دكارەن دەست ب باشىيى ڙى بکن. ديسا وەكى كو مروقۇن خەرابىيى دكىن ب تەقگەرن و ب ھىزىن. ب وى ھىزى خوه دكارەن باشيان ڙى بکن. لى يىّىن كو ھىزى وان تونەبە، ھەكە باشى دلى وان دەبە ڙى نكارەن باشىيى پىك بىنن.

يىْ خوارى تەلەفە، يىْ دايى سەلەفە:

ئەڭ وەكى بويىزان ڙى تى بكارئانىن. يىْ كو ھاتىيە خوارى ئەو خسارا شريكانە، لى يىْ كو ھاتبە دايىن، ئەو سەلەفە، فائىزە. وەكى كو يەكى مالى مروقۇ بخوه و ببىيەزە "خەسرى ئان ئەز خەسرىم و ئەڭ ڙى مایە". يىْ دزىيى بکە، ھەم خوددى مال دخە خسارى و ھەم ڙى تىر ناخوه و دكەڤە خساري.

يەك دەھەرە، جىيەل دودويان فەھە دې:

وهى كى مرۆڤ دەنگىي دەبە و مرۆڤ بخوازە هنەك ژ با مرۆڤ ھەرە، داكو ئەو تەنگاسى ژ ھۆلى رابە. مينا كى مرۆڤ ل مىقانىي ژبۇ روونشتىنى ل جىيە بگەرە و يەك رابە ھەرە، وى دەمى جەھى دو كەسان فەھە دې. لەورە دناۋەرە دو مرۆڤان دەيە، ل ھەردوو ئالىيان ژى جىيە فەھە دې. مرۆڤەكى نەباش د جەڭاڭى دە ژ ھۆلى دەركەفە، جىيە ژ گەلەكان رە فەھە دې.

يەك ژمە چل، چل ژمە يەك:

يەك ژبۇ چلى، چل ژبۇ يەكى. ژبۇ يەكگرتنا مرۆڤان تى گۆتن كى دنافا گرسەيى دە ئان دنافا رېخستناكى دە، ھەيە كو تىشەك ب يەكى بى. دەقى گش لىسەر بئىشىن، ئان تىشەك ب پرى مرۆڤان بى ژى كەسەك ژى بەينە، دەقى ھەول بەدە، نەبىيژە ئەز تەننى مە. دىركى دە دېيىز "يەك ژبۇ چلى، چل ژبۇ يەكى".

يەك، شاھدى دەھانە:

يەك شاھدى گەلەكانە ئان يەك دكارە شاھدى يى ژ گەلەكان رە بکە. د دۆزان دە مرۆڤىن تاوانبار تەمنى ھەمبەرى ھەقدوو. دەقى ھەر يەك شاھدەكى وي ھەبە.

زاد زادى مريانە، گوش گوشتى سانە:

ئەڤ بويىزە. وەك ئەڤ گۆتن ژبۇ مرۆڤىن دز ھاتىيە گۆتن. مرۆڤىن دز ھەر تىشى وان يى دزىي نە. زاد ئان نان يى مريانە كى دزىيە. گوش ژى يى سەھانە. يانزى ژبۇ مرۆڤىن كى ھەرتەم تىشىن نەباش دكىن و خوارنا ھەرام دخون ژى، ھاتىيە گۆتن.

زانەبوون، پىشى گارابۇونە:

زانەبوون دسەرى دە هنەكى گران تى، لى پشتى كى مرۆڤ ھنەكى وەكى خوھ پەروەردە دكە، مرۆڤىن زانە پر دىن و بارى مرۆڤ سەشك دې. ديسا وەكى كى زانەبوون ژى ھەيە و بارىن گران لىسەر ملىيەن وانە. ژبۇ زانەبوونى، دەقى مرۆڤ پىشى گران بە.

زاروک ب ليستكى مهزن دبن:

ئان زاروک ب ليستكى و تەقگەرى مهزن دبن. بۇويەر زى ب تەقگەرا مرۆڤان چىدىن و مهزن دبن. ئەف گۆتنەكە ژ زانستيا گهاشتىن و پەروەردەھىا ژيانى ھاتىھە گۆتن.

زاروک ج دېينە ھلددە، لى ج كودبەيىزە دېيىزە:

زاروک ج دېينە دخە بىرا خود و دەشىۋى دە دەمینە. لى ژبهر كو لېھ ناكەفە ئان فييم ناكە كو ج تى گۆتن ئان نايى گۆتن ژى، بى خەم دېيىزە. ژبو كو مرۆڤەن تاشتال ل با زاروکان نەبىيىزە، ھاتىھە گۆتن.

زاروک ژباڭى دە يەتىم نامىن، ژدى دە يەتىم دەمینە:

ژىدەرك، ھەرتىم دېيانا مرۆڤان دە ب روومەته. دى ژى ژىدەركا مرۆڤان و زاروکانە. ژ بەدەنى يە. دەما كو ژى دەقەتن پە زۆرە. لى كو باڭ تونەبە ژى، دى ھەبە، ئە و ژ زاروک رە دە سەبر و ئارامى. ژبهر وى يەكى يە كو لىسر گۈرۈ تەلقىنا مرييان ژى ب ناڭى دى، تى خۇەندىن.

زاروک نەگىرى، دى شىر نادە:

مرۆڤ ژبو دەتشتەكى دە، دكارەكى دە بسەركەفە، دەقى مەرۆڤ ھەول بىدە، دەقى ژبو وى تاشتى مەرۆڤ خەباتى بکە و پەرسگەرىيەكىن خوه بىنە زمىن. دەما مەرۆڤ پەرسگەرىيەكىن خوه نەينە زمىن، مەرۆڤىن ھەمبەر دى چاوا فييم بىن كو پەرسگەرىيەكىن مە ھەنن. (وھى گۆتنا "زاروک نەگىرى دى بستان نادى" يە).

زاروک خەملا مالانە:

ج قاس مەرۆڤ بېيىزە پەروەردەكىرنا زاروکان و خودىكىرنا وان زۆربە ژى، ديسا مەرۆڤ بېيى زاروکان تاھموول ناكن. لەورە ژيانا مرۆڤان ب ژيانا زاروکان فە گرىيداىي يە. زاروک دەمالان دەبە شاهى و ھەنەك ژى دەمالان دەنە.

زاقا که ری خه زوورانه :

وھکی کو زاٹا ژ خھزووران ره کار دکن ئان چ تشتین کو خھزوور ببیئن زاٹا پیاک
تین و پەکا وان ناکن دودو.

زیر یه بینه زیف یه بینه، ده یه سیوی یه فینه، دوور یه :

زیر پ زیرستیا خوه، موهتاجی کایهکی یه:

زیر دهما کو تهنى چیکرن ئان دكه فه در وو قىن خومشاك كاپه اك، تى بكارئانين. لگور
قىن گوتلى ئەۋتى فيمكىن. ئانگۇ ھەر كەس دبە كۆ بې مەتاجى كاپه كى دبە كۆ بې مەتاجى ھە داشت.

زیر حکومتی، بھاگرانہ:

تشتیں بچووک نه ئهو کو بھائی وی ڙی بچووک به. هن تشتیں کو ب دھست ناکهڻن
ل، بخود بچووکن، بھائی، وان، ب، ٥.

زب تیکه قه ناق گو و ذی خه، ا نایه:

ئەف گۆتن ڙى نه لىسر زىر هاتىيە گۆتن لى بېلى، تى شباندىن. وەكى كو مەۋھىتىن باش دكودە بن ئان دكىزان مەرجى دەپىن بلا بىن، دىسا خۇدە دەردىخن دەر و روومەتا خۇدە خۇيا دەكىن. ھەر وەها تو حار ڏى دىن باندۇدا مەۋھىتىن يېس دە، ئەو ڙى يېس ناين.

زنگار ناگهه

ئەف گۆتن ژى وەكى گۆتنا دنه کو مرۆڤىن باش توجار خەرا نابىن. دىسا ژبەر كو زىر مادەنەكى وھايە كو ج قاس بەمینە زىنگار ناگىرە و خەرا نابە. ژبەر وى يەكى ژى دەقى مەرۆڤ ھەپيتا خۇه ب زىرلان بىدە.

زېرکەر ب روومەتا زېر زانه :

مرۆقىين کو زېران چىدكىن، ب روومەتا زېران ژى دزانىن. لەورە ھم كەدا خود ددىنى،
ھم ژى دزانه کو مرۆڤ بسەرەدە مرى نە و ج قاس پەرە دكە.

زەبەش ژخوارنى ره، دەندك ژدانىنى ره :

دەيىمانى هنەك تشتان دە سوودەيىن جەئى ھەنە. وەكى کو زەبەش تەنلىخوارن و
دەندكىين وان ژى مرۆڤ دكارە بچىتە. ديسا وەكى کو دەپىزى مەرۆڤ تشتان، ج قاسى تەڭلى
ھەفچىن ژى، ژەپەدوو جىيەن بىن و ژى سوودى وەرگرىن.

زەبەشى گران، ژېنلە خەرە دې :

تشتىن گران و گرسە، ژېنى دە دەستپى دكەن و خەرا دېن. مىنالى كو رېقەبەريا
جەڭاكەكى گوھ نەدە گرسە ياخوا، وى گەل دى ھىدى ھىدى ژېنى دە خەرا بېھ و ھەتا
سەرى ھەرە.

زەمانەك تى و يەك دەھەرە، ھلبەت كورماڭ دى لىسەر ھەسپى سىار بې :
ئەڭ ھېقىيەك ژبۇ كورماڭان ئان كوردانە کو وى ئازاد بىن لىسەر ئاخا خوا. ئەڭ
گۇتنەكە زانىارىيەكى كوردانە، ل نافا گەل تى بكارئانىن.

زەقىيا ژزەقىيان زېدە، تو ھەفت جاران گىسىنى خوهلى بىدە، پاشى تۈۋى خوه دەدە :
ژبۇ بكارئانىندا تشتىن خام ھاتىيە گۆتن. ئەردىن خام و بەيار، ھەتا کو بىگەيىزە ئاستا
ئەردىن کو ھەر سال تى ئازۇتن، دەپىزى دو سى جاران بى ئازۇتن. لەورە ھشكە. مەرۆقىين
نەزان ئان خام، کو ژبۇ پىشەيەكى ھى نوو ھىين بۇوبىن، دەپىزى پىشى ھەنەكى بى
جەرباندىن دوورە بەرھەم ژى بى خوھىستن. ھەكە دېپەرە مەرەھەيەكى رە دەرباس نەبە،
ھىن نابە و تو بەرھەمى نادە. "زەقىيا ژزەقىيان زېدە" تى واتەيى، تشتىن ئىيىدى نايىن
بكارئانىن (بەرمايى). تشتىن کو نەيىن بكارئانىن ژخوا وەكى تشتىن تىنە بكارئانىن
نابە.

زکی کونه ب هیله به، نائیشه:

هیله ئان نەخوهشی د دەرەگى دەھەبە، تەقەز دوئ دەرئ دە ئالۆزى ھەبە و ھەرتەم شاشى تى ھۆلى. میناکىن وەكى فى گۆتنى پرن، دترکى دە و دکوردى دە زى، بقى رەنگى گۆتن ھاتنە زمین.

زکی تىر، ھای ئىبىرچى تونەيە:

وەكى كو مرۆڤىن تىر بە و ھەر تشتى وان سەر راست بە و بېیژن قەھى يى مرۆڤان گشان وھايە. میناك، ئەم بېیژن كارمهندەك پەرەيان دستينە، لى ھەۋالى وى ھندىكى دستينە. ھەۋالى وى ج قاسى ئالىكاريي ژى دخوازە ژى، ئالىكاريا وى ناكە و دەشىن وى دە ژى ئەڭ ھەبە، "ما پەرە ھەبن تونەبن وى ج ببە؟".

زمانى تىر تم بىرچى يە:

زمانى تىر ئان زمانى زانە. مرۆڤىن كو زانن بېھىيەقىن، ژخوه ژپەيەقى ژى تىر نابن. ژخوه ئەولە و تەجرووبەيا وى ھەبە، ژپەيەقى ژى تىر ناخوه.

زکی خوه نە ئەلەين دۇنانان، بەزنا خوه نە ئەلەينن كراس و خەفتانا:
ئەڭ گۆتن دبە كو ژ ئالى مرۆڤىن خزانقە ھاتبە گۆتن. لەورە مرۆڤىن دەولەمەند ژخوه دسەرى دەھەر جلى كو دخوازن لخوه دكىن و ج قاسى نان ژى دخوازن، دخون. لى مرۆڤىن خزان، دفى تم ل ھەيىنا خوه و چۈويىنا پەرييىن خوه مقاتەبن.

زکی زارۇكان تىزەيە، لى زمانى وان ناڭەرە:

زارۇك نەخوهش دكەفن و بەدەنە وان دەيىشە، لى قەت نكارن بلىف بکن. وەكى مرۆڤىن لال، چاوا تشتىن كو دخوازن نكارن بېیژن و بەرا زکى خوه ددن. زارۇك ھى بېھەر وھانن، زك تىزەن. لەورە نكارن وەكى لالان ب دەستان ژى نىشان بکن.

زك بىرچى تىر دىن، بەلى چاڭ بىرچى تىر نابن:

چاڭبرچى، نەكۆ ب راستى بىرچىن، ژبەر ھىنەبۈونى يە كوك ھەرتەم چاڭقىن خوه ل پارىكان دگەرىنن. چاڭ بىرچىبۈون، تىرنى خوارنا پىكۈلۈزىكە. لى زك بىرچى، كو خوارنى بخون وى ئىدى ل تىشەكى دن نەگەرن ئان تىر بخون وى بىسەكىن.

زلام ژ پیرهکی، گایی جوت ژ چیلهکی:

دجقاکین پاشدهمايى ده، ژن ههرتم بنكەتىئە. لى دەمما مەرۆڤ ب ھشەكى باش بىكىرە و راستىي بىبىنە كو زلام ژى ژخۇد ژ ژنى چىبوویە. وەكى دېيىز، گا ژى پر ژىھاتىيە لى بەلى ئەو ژى ژ چىلەكى چىبوویە.

زلام زلامە، پیرەك پیرەكە:

وەكى كو، زلام زلام گۆتىيە، ژن ژن گۆتىيە. پەيويرا ژنى و تشتى كو بکە ديارە. هەروها زلام ژى جەھى كو ھەرى يى، پەيوير و كارىن كوبىن، نە وەكى ھەفن.

زلامى فەدىيۈك ب كوندەكى، پیرەك فەدىيۈك ب گوندەكى:

وەكى كو تى زانىن كورد ل نافا ئەرەبان ژى ل نافا ترکان ژى ھەنن. ھەر يەكى ب ئاوايىھەكى خۇستىنە كو كوردان پەرەردە و ب پەرگال بىكىن. دەپى دەرى دە خويايە كو ئەدالەتا ئەرەبان ژ زىلما ترکان بىيەتر خەتەرە.

زمان بى ھەستى يە، دەگەرە:

وەكى كو مەرۆڤ ج قاسى بېھىقە دكارە بېھىقە. هەروها مەرۆڤ دەرەوان ژى ج قاسى بکە دكارە بکە. لەورە دېيىز "دەرەو نە ب پەرەيانە" ژى.

زمان گىرتى، سەر رەھەتى:

زمان ھەر تشتى دېيىز و شاشيان ژى دكە. هەروها مەرۆڤ ب زمانى خوه، سۆزان ددن و چىران ژى دكەن. ژبەر وى يەكى ژى سەرەي مەرۆڤان ژبەر زمانى وان دكەفە تەشقەلەيان. لى دەمما مەرۆڤ ب زمانى خوه كاربە، سەرەي مەرۆڤ رەھەتە و مەرۆڤ ناكەفە بەلايان، تشتىن ئەجىب ژى نايىن سەرەي مەرۆڤ.

زمان، ژھەر تشتى شىرىينتە و ژھەر تشتى ژى تەھلتە:

وەكى دەگۈتنىن دن ده ژى تى زمىن، بى ھەستى يە و ھەر تشتى دكارە بېيىزە. تشتىن خوش ژى دېيىز. وەكى سەرانان و پەرەردەھىي ژى دكەن. لى شەران ژى و چىران ژى دكەن. هەروها مەرۆڤان ژى جارنان دئىشىن.

زمان، کلیتا دلانه :

زمان ئان پەیش، کلیتا دلى مروقانه. مروق دپەبیېن ب پرانى ژ دلى وان ج تى، وسا دپەبیېن. ب زمان، مروق دكاره دلانه ۋەكە و ل ھەۋاتنى و خودشى بىنە.

زمان، پالەي خودبى خودىيە :

زمان، وەكى كاركەر و پالەي خودبى خودىيە. چاوا بكاربىنە وسا دلهبته، لگۇر خوددى دپەبىيە.

زمانى شىرىن، پىغازا تۈوز، مينا هنگىشلىدكە :

وەكى كۆ زمانى مروق ج قاس شىرىن بە ئەو قاس باشە. ھەكە ج بۇويەرەن تاھل ئان گرينج ژى بى پىشىا مروق، گەر زمان شىرىن بە و مروق زانبە بېرىۋە، مروق دكاره چارھسەر بکە. پەيىش وەكى پىغازى ژى تۈوز بە، لى دكە.

زمانى خوه بېرە، جىي خوه بىرە :

جارنان، ژبۇ كۆ مروق تشتان ب دەست بخە، دېقى مروق ھنەك قائىدىيەن وى تشتى ژى ب پەزىزىنە. ميناك ژبۇ مروق دكارەكى كەفە، دېقى مروق ل خودبىيەن وى كارى رە چىران نەكە ئان مروق خەرابىا وى نەخوازە و ل پاش وى نەپەبىيە.

زمانۇ لەق لەق، سەرىيۇ تەق رەق :

ئەڭ گۈتنى ژى وەكى ياخى دىنە كۆ دېئىزە "زمان سەرى مروق دخە بەلايى". لەق لەق، پەيىقا بەلا سەبەبە.

زۆر، گىزەرى رادكە :

جارنان زۆر ژ مروقان رە پىوستە. لەورە هەن تشت ھەنن كۆ نەب زۆرى بە چىنابن. ژبەر وى يەكى يە ژى ھنەك مروق، ل شۇونا زانىنى زۆرى بكارتىن. ژبەر كۆ نكارن ب ھشىن خوه تشتان پىئەك بىنە.

زورزانه زاقپ ل کويه :

ئەڭ يەك ژى دده خوياکىن كو هن تشت هەنە، مروقق دەقى ب زۆرى بکە ئان ھەك كەس ژ زۆرى فىم دكن. وەكى دەقى گۆتنى دە، نەب زۆرى بۇويا كەسى رېبا زاقپ شانى رېبى نەدكر.

زورزانه، زىرزانه، دەقى تەنگا مۆرزانه :

ئەڭ ژى وەكى ھەمان واتەيى دەردخە كو نە ب چەكى بە، نەب تەنگى بە، مروقق نايىن سەر رايى. ھەروها تەنگ، تشتان و مروققان وەكى زىر باش دكە.

زورزانه، زىرزانه، زانين زانه :

زانين دەقى گۆتنى دە دكەفە پىشىا زۆرى. لەورە دېيىزە كو ھەكە مروقق زانەبە، مروقق دى تشتان بکە زىر. ئەو يەك ژى ژبۇ كو ھشى مروقق ھەبە، نە ھەوجەبى زۆرى يە.

زۆزان رنده، ھەما چىيا بلندە:

وەكى كو مروقق دېيىزە ئەڭ خوهشە ئان ئەڭ باشه لى ئەقى دن ژى باشتە. ديسا دواتەيەك بويىز دە ژى ھاتىيە بكارئانىن كو زۆزان خوهشن لى لىسەر چيانن و چىيا ژى بلندە، دوورن كو مروقق ب ھىسانى نكارە ھەرسەرى وان.

ریزا گۆتنىن پېشىان

- ئاگر ب چیان دکەفە، تەر و هشک تەقىدە دشەوتوھە.
- ئاگر ب دارىن ھوور ھلکە.
- ئاگر بگەرە رىلى، تەر و هشک وى پىكىفە بشەوتىن.
- ئاگر دکەفەنە بزووتنان دە دەمینە.
- ئاگر كەتە مالا دەرەوینان كەسى ژى باوەر نەكەر.
- ئاگر و پىشۇ ل جەم ھەۋ نابىن.
- ئاگرى گوور دقورمان دەيە.
- ئاگرى كوچكان تى گەرمە.
- ئاگرى خوھش ئاگرى دارى ھشكە.
- ئاپ ب برازىيان رە دكە، خال ب خوارزىيان رە دكە.
- ئاقىل ب پەرەيان نايى فرۇتن.
- ئاقىل ب پەرەيان نايى پېغان.
- ئاقىل ب پەرەيان نايى پشتى.
- ئاقىل دەرخن فرۇتنى، ھەر كەس ئاقلى خوھ دكەرە.
- ئاقىل دسەريان دەيە نە د رەدا دەيە.
- ئاقىل ژ ئاقىل زىدەتەرە.
- ئاقىل نە ژ مەزنەھىي يە، نە ژ بچۈوكەھىي يە.
- ئاقىل نە ل بەزنى يە، ل سەرى يە.
- ئاقىل ل سەريانە، نە ل درېزىيا چۈنگانە.
- ئاقىل تاجا زىرىينە ل سەرى ھەر كەسى نىنە.
- ئاقلى گران مۇو كىر دكە.
- ئاقلى كىم رىيَا خوار بەر ب ھەۋالى خوھ دخە.
- ئاقىل كورى ب تەيران رە فرى.
- ئاقلى كورى جانىا دىلى.
- ئاقلى كورى سە تى دېرى.
- ئاقلى سەشك نىڭ چەپەلە.
- ئاقلى سەشك بارى گرانە.
- ئار دكوتى كەفن دەيە.

- ٢٩- ئار ژ كەسى نەزان رە بارە.
- ٣٠- ئارى كەوارە، رسقى بوھارە.
- ٣١- ئارى كەوانە، رسقى بەتانە.
- ٣٢- ئارقانى سالى دسالى دە دچە.
- ٣٣- ئاستەنگ بى دەرنجە نابىن.
- ٣٤- ئاستەنگى مەزن ل دەرى مالا مروۋە.
- ٣٥- ئاش دگەرە قەراش خوھ دېھىنىنە.
- ٣٦- ئاش شخولى خوھ دكە، چەقچەقۇك درانى خوھ دشكىنە.
- ٣٧- ئاشى دىيانان بى ئاڭ دگەرە.
- ٣٨- ئاشەكى بەيىلە كۆ تو ئارقانى خوھ لى بکى.
- ٣٩- ئاشق بىرچى دىن قالا نانى داوهتان دكىن.
- ٤٠- ئاشقان توجار نابە پۈشمان.
- ٤١- ئاشقانى ئاشى ميران ب خولامە.
- ٤٢- ئاڭ ب بىزىنگى نايى جىاندىن.
- ٤٣- ئاڭ دجىيى گەلش دە دقەتە.
- ٤٤- ئاڭ دگۈلى دە بىمینە وى گەنلى ببە.
- ٤٥- ئاڭ دسەرەكانىيى دە شىلۇو دبە.
- ٤٦- ئاڭ دەھەرە ئاقانىيى.
- ٤٧- ئاڭ دكەفە جەھى تەنگ، دەنگ دەدە.
- ٤٨- ئاڭ هەتا گراف نابە زەلال نابە.
- ٤٩- ئاڭ ژ چىان دەھەركە، ل نەوالان بەلاڭ دبە.
- ٥٠- ئاڭ ژ سەرى سىركە زەلە دبە.
- ٥١- ئاڭ رابۇو سکر و بەند بەلا بوبۇ.
- ٥٢- ئاڭ زانە بناڭ ل كويە.
- ٥٣- ئاڭ بىران ب تەۋدىرەن.
- ٥٤- ئاڭ جەمدى ژ كانىا قوت نابە.
- ٥٥- ئاڭدا سەرى، ج بەوستەك ج چار تلى.
- ٥٦- ئاڭ خۇرت سەرئەۋراز دچەت.

- ٥٧- ئافا خوستى، ناچە هەستى.
- ٥٨- ئافا زەلال، تىيىدە خوبىايە خەم و خەيال.
- ٥٩- ئافا زۇر ھەفراز دچە.
- ٦٠- ئاخ و ئافاھى، ناھ و نافدايى.
- ٦١- ئاخا ب خولام، خولام ب ئۆلام، ب تەنتەنەيە.
- ٦٢- ئاخا ژن و مىر نە ژەھەفبە، تەڭ ناگەرە.
- ٦٣- ئاخا ژن و مىران ژ ھەفە.
- ٦٤- ئاخا مالا مەرۋەز جەواھەرى خەلکى چېتە.
- ٦٥- ئاخا سېيخور، بى خولام دەمینە.
- ٦٦- ئاخىرى ھەتا دەرى گۆرى يە.
- ٦٧- ئاخورى مەرۋەز قەسرى خەلکى چېتە.
- ٦٨- ئايىن بىزنا كۆل، ژ يابقلىق رە نامىنە.
- ٦٩- ئازبى مالى خوبىبە، پاشى يى خەلکى بە.
- ٧٠- با بى شەھەشا بىدىر، با نەيى گوها بىدىر.
- ٧١- با چاوا تى بىيىنەرى وەلى بىدە بايى.
- ٧٢- با ژ تاھتى ج دې.
- ٧٣- با ل دىيوارى دەرۋە دەخە.
- ٧٤- باهرا وانى ب دەھى تازىكى ھەرام نابە.
- ٧٥- بازارى ل ئەردى نارى.
- ٧٦- بان قول بە، بن بال شلە.
- ٧٧- بار مەرۋان ناكۈزە سەربار مەرۋان دكۈزە.
- ٧٨- بار ناچە بەر كەرى، كەر دچە بەر بارى.
- ٧٩- باران دبارە ئەرد خوھ دېھىسىنىنە.
- ٨٠- بارى ب ئاقلان، پشتا كىيم ئاقلان.
- ٨١- بارى حاجەتان كەس نكارە راست بىكە.
- ٨٢- بارى كەرى ج قاس گران بە، گوھى وى دلەبتىن.
- ٨٣- بارى كەتى كەسەك راناکە خىنە خودىيى وى.
- ٨٤- باشى و خەرابى، ھەردوو ژى د دەستى كەسان دەنە.

- ٨٥- باڭ هەر سەم دخوھ، درانىن بچۈوك كور دسەقىين.
- ٨٦- باڭى مەرۆڤ، پشتا مەرۆڤە.
- ٨٧- باڭى تە سواران كوشت پەيان كوشت لى نەپرسە.
- ٨٨- باخچى گولان، پارا بى ئاقلان.
- ٨٩- بايىن گورگورى، وەكە زىنا قىرىنى.
- ٩٠- بايىن رۆزئاڭا، بايىن بىندەرانە.
- ٩١- باز ب بازان، قاز ب قازان، مەريشكا كۆر ب دىكىن كولەك رە.
- ٩٢- بازار بلا ل شۇووفى بە، نە ل پېرىزى بە.
- ٩٣- بازار مال و بازىر ل ھاڭ ناكە.
- ٩٤- بى هاڻىن، شىر قەيماخ ناگىرە.
- ٩٥- بى مالى، مالخوى مالى؛ نايىن مالى، قەدا سالى.
- ٩٦- بى مالۇ، بى خاتى بى خالۇ؛ ب مالۇ، ب خاتى ب خالۇ.
- ٩٧- بىيج مىرەكى، نەچە دىوانا مىركى.
- ٩٨- بى نان و ددو، خەبەر نايىن ھەۋە.
- ٩٩- بى قاتىخ، شىر هاڻىن ناگىرە.
- ١٠٠- بى سەرودەرى، گرارا پە ناكەلە.
- ١٠١- بى خوددى دىبە، بى خوددى نابە.
- ١٠٢- بىيەنا دىيان تى ڙ خالتىان.
- ١٠٣- بىيەنا فەرەھ ڙ قەلسى يە.
- ١٠٤- بىيەنا كز تى ڙ مالا دز.
- ١٠٥- بىيىن دىينە، نەبىيىن كورفوته.
- ١٠٦- بىيىن لالە، نەبىيىن تراالە.
- ١٠٧- بىيىنەرا كو چىلەك لى بگەرە، ئەو نە تو بىيىنەرە.
- ١٠٨- بى زراف، ئەمرى درىزە.
- ١٠٩- بەدەويا مەرۆڤ، ئىلم و مارىفەتا مەرۆڤە.
- ١١٠- بەھر ب دەقىن سان پىس نابە.
- ١١١- بەزنا ھەيرانى ھەر كراس لى تى.
- ١١٢- بەلا نابىيىزە ئاى ئەز ھاتم.

- ۱۱۲- به لچه مُوك ب شەق دگەرن.
- ۱۱۳- بهلىٽ هەيە، بهلا هەيە.
- ۱۱۴- بهلهنگاز چوونە دزىئى، هەيىف ل وان دەركەتىيە.
- ۱۱۵- بهلهكىيا سەوالان ل دەرفەيە، يا مەرۆڤان دەھوندور دەيە.
- ۱۱۶- بهندى بى كەس دەرەھەقى وى ناكن كەس.
- ۱۱۷- بهنىشتى دېھنان ژ رتلىٽ يە.
- ۱۱۸- بهق نەقورە وى بدرە.
- ۱۱۹- بهق نەقورە وى بدرە.
- ۱۲۰- بهق نكارە جوڭت بکە.
- ۱۲۱- بەر ژ بهستان خلاس نابن.
- ۱۲۲- بەر ل جىيەن خوھ ب قەدرە.
- ۱۲۳- بەر ل جىيەن خوھ گرانە.
- ۱۲۴- بەر ل جىيەن خوھ رندا.
- ۱۲۵- بەر قەنجىي قەنجى، شوخلۇ ھەر كەسى يە؛ بەر خەرابىي قەنجى، شوخلۇ مىرانە.
- ۱۲۶- بەر سىيا روڭى دە نەبە، بلا شىر تە بخودە.
- ۱۲۷- بەربەرى و نانى گەنم ل جەم ھەۋ نابن.
- ۱۲۸- بەرى ب ئەدىلینە، پاشى ب خەملىنە.
- ۱۲۹- بەرى دارى، دارى دخەملىنە.
- ۱۳۰- بەرى دلان، بەرە.
- ۱۳۱- بەرى گوھدارى بکە، پاشى خەبەر دە.
- ۱۳۲- بەرى خەبەر بىيىزە، پاشى برىيىزە.
- ۱۳۳- بەرى خوھەن ل برانە، يى بران ل چيانە.
- ۱۳۴- بەرف ب فلا خوھ ناھەلە.
- ۱۳۵- بەرف دچە ئەرد دەمینە.
- ۱۳۶- بەرف ڙى سپى يە لى تام تى تونەيە.
- ۱۳۷- بەرف كەتىيە كو لىڭ بجەمدەن.
- ۱۳۸- بەرقا بەر ئىڭارى، قىرى تىنە ل دەبارى.
- ۱۳۹- بەرقا چىايى بلند پە دې.
- ۱۴۰- بەرى بارانى با تى، بەرى مرنى تا تى.

- ۱۴۱- بهرسقا کهرتیئن ب کهرتیئن نایئن دایین.
- ۱۴۲- بهرتیل کهفران نهرم دکه.
- ۱۴۳- بهروو ز کۆفکى ددره.
- ۱۴۴- بهروو زارى بزنى يه.
- ۱۴۵- بهرقه شهرى سېن هەرە، بهرقه خىرا ئىقشارى نەرە.
- ۱۴۶- بهرخ، ھەتا ھەتايى دبن سېلکى دە نابە.
- ۱۴۷- بهرخى بەر مىيى، وەكە بهرانى بىرىيى.
- ۱۴۸- بهرخى چى دكۆزى دە خوييايە.
- ۱۴۹- بهرخى چى لېھر دى بەللى يه.
- ۱۵۰- بهرخى چى لېھر مالى مالۇوم دبە.
- ۱۵۱- بهرخى ژير دو ماكان دمژە.
- ۱۵۲- بهرخى نىير، ڇۈونتا كىرى يه.
- ۱۵۳- بهرخى سىيۇ نابە بهران.
- ۱۵۴- بهرخى خەلكى د كۆزا مەرۋە دە مەزن نابە.
- ۱۵۵- بهت ج قاس كۆك دبە، ئەو قاس جىيە لى تەنگ دبە.
- ۱۵۶- بهخت، كەلهە مىرىايدە.
- ۱۵۷- بهختى دى جەھىزى قىزى يه.
- ۱۵۸- بهختى مېران گۈوزا پۈوچە، پرا شكەستى يه.
- ۱۵۹- بهختى پىشىن، وارى ھىشىن.
- ۱۶۰- بهختى رەش، تم ئى خوددى يه.
- ۱۶۱- بهختى رۆمى تونەيدە.
- ۱۶۲- بهزا بەرگىلى زوو خەلاس دبە.
- ۱۶۳- بهزا ھەسىپى ناموسا سوارانە.
- ۱۶۴- بهزا پىسىكى ھەتا بەر كادىنى يه.
- ۱۶۵- ب ئا مەزنا بکە جەزنهك بەرى تە خوارىيە.
- ۱۶۶- ب ئالاستنى زك تىير نابە.
- ۱۶۷- ب بىيەنا فرەھە، بىسىرە دبە دمس.
- ۱۶۸- ب بىيەنا فرەھە، بىسىرە دبە دمس.

- ۱۶۹- ب بیهنا فرده، بیسیره دبه ههلاو.
- ۱۷۰- ب چاڭ گوۋاشتىنى چاڭ تەنگ نابه.
- ۱۷۱- ب چىلکى گوران بە، نابە بچووكى برا.
- ۱۷۲- بچووكايى دېيىزه هيڭ، مەزن دېن دېيىزه: فاقى.
- ۱۷۳- ب دارى زۆربەتىنى مەھبەت نابه، دارى زۆربەتىنى زۇو دشکى.
- ۱۷۴- ب دايىكىن دەرگۈوش رەھەرن زۇو فەگەرن.
- ۱۷۵- ب دەست بشقى كار خوه بگرى، ب نگ بشقى، كارى خوه بگرى ب زمان بشقى نكارى خوه بگرى.
- ۱۷۶- ب دەستى نامەردا نەچە، بلا سىلاڭ تە ببە.
- ۱۷۷- ب دنېيى ب شىورە، ب ئاقلى خوه بکە.
- ۱۷۸- ب ئەلبا مەزن نەدە خەلکى، ب ئەلبا بچووك بەدە.
- ۱۷۹- ب ئەشقا مەويژان، دل دېت گویژان.
- ۱۸۰- ب گۆت گۆت، مرۆڤ نارە جوت.
- ۱۸۱- ب ھەفالى خوه نەكمەنە، وى وەرە سەرى تە ڙى.
- ۱۸۲- ب ئەلمى مەلى بکە، ب ئەمەلى وى نەكمە.
- ۱۸۳- ب كولما نەچن درېشى.
- ۱۸۴- ب مەرقى مەرقان رە بازار نابه.
- ۱۸۵- ب مرۆڤى خايىن رە مەگەردە.
- ۱۸۶- ب پەيىشى پاھر نابه زىر.
- ۱۸۷- ب پەيەكى مرۆڤ دەھەرە جەنەتى، ب يەكى مرۆڤ دەھەرە جەھەنمى.
- ۱۸۸- ب پرسى، مرۆڤ دەچە قودسى.
- ۱۸۹- ب پرسى، مرۆڤ دەھەرە خورسى.
- ۱۹۰- ب پرسى، تى ھەردە قەرسى.
- ۱۹۱- ب قاسى بەزىنا خوه بپەيە.
- ۱۹۲- ب قىزان رە نەچن، قىز تەرن؛ ڙنە بىان رە نەچن، زەف دگەرن.
- ۱۹۳- ب شەق رىيۇ ل ريان، قەدا لېھر پىان.
- ۱۹۴- ب شەقى دار و دەقى ب گوھن.
- ۱۹۵- ب تازىيى خەلکى نىچىر نابه.

- ۱۹۶- ب ۋاران سۇنىڭ بخوه، سەرى نائىشە.
- ۱۹۷- ب خەبەرداňا خودىش مار ئۇ قولى دەردكەفە.
- ۱۹۸- ب خۇزىيان، دەست نا گەھىزە باقى كەزىيان.
- ۱۹۹- بچووك گۇرا مەزنان بکە، لىنگى وى ل كەفران ناكەفە.
- ۲۰۰- بچووك كەفران باقىزە چالى، مەزນ نكاران دەرخىنە.
- ۲۰۱- بچووكان مەزນ نەكە، مەزنان بچووك نەكە.
- ۲۰۲- بچووكاھى دېيىھىك، مەزນ دې "قاقي".
- ۲۰۳- بەد نەترسە، بىرسە شىرم نەكە.
- ۲۰۴- بەهاران خوه شل نەكەن، پايىزان خوه گىرۇ نەكەن.
- ۲۰۵- بەشت رووپى ئەردى يە.
- ۲۰۶- بکە كالان، بخوه مالان.
- ۲۰۷- بلا ئاۋاس بە، بلا دەرنگى بە.
- ۲۰۸- بلا ئاۋاس بە، كەنگى دىزى بلا بىزى.
- ۲۰۹- بلا بىر بە، بلا كۈور بە.
- ۲۱۰- بلا بۇر بۇھور بە، بلا كۈور بە.
- ۲۱۱- بلا دېمىن مېران شىر بە، نە رۆقى بە.
- ۲۱۲- بلا دز ھەبن، شەقەرەش گەلەكەن.
- ۲۱۳- بلا گىرتىي ھەپسان بە، بلا نە مرىي گۇران بە.
- ۲۱۴- بلا كەج بە، بلا پىر بە.
- ۲۱۵- بلا كۈوچەك نەرە بەر چىچەك.
- ۲۱۶- بلا ل ئەرشان بە، نە لىن فەرشان بە.
- ۲۱۷- بلا ل پىي بە، بلا ل تربىي بە.
- ۲۱۸- بلا ل خودى خودىش ھەرە، بلا ل ئەقىدان خودىش نەرە.
- ۲۱۹- بلا مىي بە، شىر قىسمەتە.
- ۲۲۰- بلا مىيرى من سىيار بە، بلا نە دەيندار بە.
- ۲۲۱- بلا مىيرى مىير بە، بلا ئۇ ھەزاران دەيندار بە.
- ۲۲۲- بلا مىيرى خودىيى قەدر بە، نە دىن سىا قەدران دەبە.
- ۲۲۳- بلا مىرۇڭ بخوه خودى روومەت بە، نە دىن سىا يى ب روومەت دەبە.

- ۲۲۴- بلا مرۆڤ جوانگى رۆزدكى بە، نه چىلەكا سەد رۆزى بە.
- ۲۲۵- بلا مرۆڤ دەيندارى دەولەمەندان بە، نەيى تەزھېكھاتيان بە.
- ۲۲۶- بلا مرۆڤ هەر سەر ھەفت ھەوييان، بلا مرۆڤ نەرە سەر دو سېيويان.
- ۲۲۷- بلا ناڤى مروق دەرنەكەفە، قۇونا مروق دەركەفە.
- ۲۲۸- بلا نىر بە ژى بزى، مى بە ژى بزى.
- ۲۲۹- بلا پارى خود ب روون بە، بلا سەرى خود ب روون بە.
- ۲۳۰- بلا رى بە، بلا دوور بە.
- ۲۳۱- بلا رووبى مروق بئىشە، بلا سەرى مروق نە ئىشە.
- ۲۳۲- بلا سەھوودا مروق ھەبە، ئالىكى مروق تونبە.
- ۲۳۳- بلا شىرى شۇوفى بە، بلا نە قۆپقۇپى بىندرى بە.
- ۲۳۴- بلا شىن دەلان دەبە، شەر نە دەلان دەبە.
- ۲۳۵- بلا تو خويندار بى، نە دەيندار بى.
- ۲۳۶- بلا خەرابى نە ل ئالىيى من بە، ل ئالىيى دېمن بە.
- ۲۳۷- بلا زكى مەلا بەل بە، بلا گىها و پەل بە.
- ۲۳۸- بلا زكى مروق تىر بە، بلا ۋالكى دىرىبە.
- ۲۳۹- بلند نەفرە تى نزم بکەفە.
- ۲۴۰- ب قىزان رە نەچىن قىز تەرن، ب نەبىيان رە نەچىن زاف دگەرن.
- ۲۴۱- برا برايە، بازار جوودايە.
- ۲۴۲- برا برايە، ھەساب ل دەرا ھايە.
- ۲۴۳- برا برايە، مئامله جوودايە.
- ۲۴۴- برايى نە ژماكى، نابە پسى مالەكى.
- ۲۴۵- بريينا بخوه كران دەرمان نابە.
- ۲۴۶- بريينا ل ھەۋالان، تىرا ل كەندالان.
- ۲۴۷- بريينا مروق بخوه نە خورىنە رەھەت نابە.
- ۲۴۸- بريينا خەبەران ژيا شۇور خەرابتە.
- ۲۴۹- بريينا خود بدهستى خوه دەرمان بکە.
- ۲۵۰- برييندار ب بريينا خوه زانە.
- ۲۵۱- بتى ژ گايى حجوت رە نامىنە.

- ۲۵۲- بخوه ب گوريکي، رابه ب ميركى.
- ۲۵۳- بزن ب دزى گون دخوه، ئەشكەرە دزى.
- ۲۵۴- بزن بزنه، بهرى جىئى خوه بکۆل دكه دوورە مەخھەل تى.
- ۲۵۵- بزن كۈك بwoo، وي ستۇويى خوه دكەنالان ھلەد.
- ۲۵۶- بزنا كولەك و شفانى بەزدك، تەڭ دگەيىز بەر دەرى.
- ۲۵۷- بووك ل ھەسپى يە، كەس نزانە رسقى كى يە.
- ۲۵۸- بووك لسەر زىنى، كەس نزانە نسىبى كى يە.
- ۲۵۹- بووكا مالى كەفنىكا سەر دەستانە.
- ۲۶۰- بووكا سالى، قەشمەرا مالى.
- ۲۶۱- جار جاران تىنە، گايى رەش باران تىنە.
- ۲۶۲- جارنان دمس روونە، جارنان قەتل خوينە.
- ۲۶۳- جاو دبه كتان، ددو دبه دەرمان.
- ۲۶۴- جىير ل رېيا ئافى دشىكى.
- ۲۶۵- جىير نووچى، كەس نابىزە ھەقى وي چېيە.
- ۲۶۶- جەھ قەت نەبووچە گەنم.
- ۲۶۷- جەھشەك مەزن بە زى، دىسا كەرد.
- ۲۶۸- جەرباندىن ژ نەجەرباندىن چىترە.
- ۲۶۹- جەورىن سەيىن در تمى درن.
- ۲۷۰- جىھ هەيە رەڭ ژ مېرانيي چىترە.
- ۲۷۱- جىھى دەستى تە هەرى، لىنگى خوه ژى تېخى.
- ۲۷۲- جىرانى نىزىك دگەيىزە مەرۇۋان، نەكۆ بىريارى دوور.
- ۲۷۳- جىرانى نەباش سترىي بەر چاھى مەرۇۋە.
- ۲۷۴- جىرانى خەراب مەرۇڭ دكە خوددىي ھەر تاشتى.
- ۲۷۵- جىرانى خودە بخوازە كۆ خوددى ب تەددە.
- ۲۷۶- جلى تەرزىيان تم قەتىايە.
- ۲۷۷- جنهت و جاھنەم، دىن لىنگى دى و باغان دەيە.
- ۲۷۸- جوان مىشەنە، لى شىرین و كىتكەنە.
- ۲۷۹- جوانەكى بافييىزەن رەشىيان، پىرەكى بافييىزەن خوهشىيان.

- ٢٨٠- جيئن تير، هوندرى كەفانه.
- ٢٨١- جوڭا ئاڭ تىرە چۈويە، وى ھەرتىم تىرە ھەرد.
- ٢٨٢- جۇت ب گايى پىر نابە.
- ٢٨٣- جۇتى بى گىسەن، نوكول زوو لى دشىڭى.
- ٢٨٤- چارۆخان ژ سەيان رە چىكىن، وى چارۆخا خود بخون.
- ٢٨٥- چاڭ خنامى خود ناس دكە.
- ٢٨٦- چاڭى كول ژىيى كۆر چىتە.
- ٢٨٧- چاڭى ل دەريا، خودلى ل سەريا.
- ٢٨٨- چاڭى نالبەندان ل سمىي ھەسپانە.
- ٢٨٩- چاڭى شەللىقى ژىيى كۆر چىتە.
- ٢٩٠- چاڭى ترسىيابى زوو خودلى دكەفى.
- ٢٩١- چاڭى زل، دېن كايى دە ژى دېينە.
- ٢٩٢- چاڭەك كۆر بە، مروق دەستى خود ددە بەر يى دن.
- ٢٩٣- چاخ ژ چاخان فەدى ناكە.
- ٢٩٤- چى كرۇ بخۇد كرۇ، خەرا كرۇ بخۇد كرۇ.
- ٢٩٥- چىل و دۇتن، كەزوان و كەلۋتنە قىيىك كەتىيە.
- ٢٩٦- چىلەكا رىيغۇك گارانى خەرا دكە.
- ٢٩٧- چىلەكا ستهور، بى شىرى.
- ٢٩٨- چىلکى گوران، ژ مروق رە نابىن برا.
- ٢٩٩- چىلکى ماران بى ژار نابىن.
- ٣٠٠- چىيان بەردن بلا ھەرن، خەرابان بىگىن بلا نەرن.
- ٣٠١- چەك نەيا ھەموو كەسى يە، لى نەفس يَا ھەموو كەسى يە.
- ٣٠٢- چەرخا فەلەكى گەھ ل ژىرە گەھ ل ژۆرە.
- ٣٠٣- ج ب چەرچى رە بە، وى دەرۋوشە.
- ٣٠٤- ج دچە ژ بىيغ دچە، ژ باخوان ج دچە.
- ٣٠٥- ج كو ھافىنى شىن دبە، ئەو زەستانى لازم دبە.
- ٣٠٦- ج ل شىرى ور ل پىرى.
- ٣٠٧- ج تى سەرى مروق ژ زمانى مروقە.

- ٣٠٨- چل هه راڤى نكارن رووتەكى بشىلەين.
- ٣٠٩- ج قاس كەفران باقىزە سە، وي ئەو قاس ب ئەوتە.
- ٣١٠- ج قاس سەرى مەزۇن دبە، چاقىن مەزۇن ئەجىبان دېيىنە.
- ٣١١- چرا ھەر كەسى پىخستى نامىنە ھەتە سېھى.
- ٣١٢- چرا ژ كۆران رە، دەف ژ كەران رە فىيەد ناكە.
- ٣١٣- چويكا ل پزىيى، چىتە ژ بەرانى بەررووبىي.
- ٣١٤- چيا ب چيا ناكەفن، چاڭ ل چاڭ داكەفن.
- ٣١٥- چيا بلندە، دۆر بازار و گوندە.
- ٣١٦- چيا ج قاس بلند بە، وي رۆزىكى بكمەفە بن لنگى مەزۇغان.
- ٣١٧- چيا ج قاس بلند بە، وي رۆزىكى رى پىكەفە.
- ٣١٨- چيا دگوھەرى، ئەھلاق ناگوھەرى.
- ٣١٩- چيا ژبهر چيا بلند بۈونە.
- ٣٢٠- چىايى دەھەڙن خەراب نابىن.
- ٣٢١- چىايىن بى گول، مەزۇقىن بى دل ھەردۇو ژى يەكىن.
- ٣٢٢- چىايىن بلند بى رى نابىن، نەوالىن كۈور بى ئاڭ نابىن.
- ٣٢٣- چووجچا چووجچا، مەزۇقى دەھەرە بەر كۈچچا.
- ٣٢٤- چووجچا چووجچە، ئاڭى فەدخوھ، ژۇر خود خوددى دىنەرە.
- ٣٢٥- چوونا گايى نەزان، لسەرى چىيلەكى سوار دبە.
- ٣٢٦- چووج ستوورە توخوب زۆرە، چووج زرافە توخوب ئافە.
- ٣٢٧- چوويىھ تۈلانا، ل سەيدا ھەستىيان دگەرە.
- ٣٢٨- چووينا رىييان، ب رىيەريا رىييان رە كفشه.
- ٣٢٩- داھشى بىر، كۈچكى نۇبەتى.
- ٣٣٠- دان ژ دله، نە ژ ھەيىئى يە.
- ٣٣١- دان و سەنەن د دەستى خوددى دەيە.
- ٣٣٢- دار، ب بەرە خوهە شىرىينە.
- ٣٣٣- دار ب بەرە خوهە ئەيانە، مىر ب ئاڭ خود.
- ٣٣٤- دار، سەر دامارىن خوه شىن دبە.
- ٣٣٥- دار يى ئەدەبى بۈويا ژ جەنەتى دەرنەدكەت.

- ٣٣٦- دارا ئازادىي ب خوين و خويىدانى تى ئاڭدان.
- ٣٣٧- دارا كەتى، يى بىرئى خوه ليپىدىن پرن.
- ٣٣٨- دارا رەز، ب چقلۇ داردايى كفشه.
- ٣٣٩- دارا شكەستو، خوارق بەستو.
- ٣٤٠- دارا خەباتكاران تم ب بەرە.
- ٣٤١- دارا خودزىي شين نابە.
- ٣٤٢- دارى ب سترى نابە گۆپال.
- ٣٤٣- دارى دېن خوهقە قوت نەكە.
- ٣٤٤- دارى ژىبىنى ۋە نەبرە.
- ٣٤٥- دارى كو زەھف مەويىز ئانى، سەرئى خوه بەرۈر دكە.
- ٣٤٦- دارى مىشە ھەبە، چما مەرۆڤ دەستى خوه بىشەوتىنە.
- ٣٤٧- داسا پالىيى نايى دزىن.
- ٣٤٨- داشكەك مەرۆڤ ھەبە، مەرۆڤ ل شۇونا وارا نامىنە.
- ٣٤٩- داودتا مەربان، مەرب بخۇد لى دخن.
- ٣٥٠- داوى سفرا ھازرە.
- ٣٥١- داوايا دەرەوان كوجە چەكمەزى يە.
- ٣٥٢- دايىكى ھەفت كور خوددى كرييە، لى ھەفت كوران دايىكەك ژ برچىنا كوشتنە.
- ٣٥٢- دايىنا بەگان، نۇلا ئەورى بەر بايە.
- ٣٥٤- دى بەر ب وەلەدان، وەلدە بەر ب چىايىن قاف.
- ٣٥٥- دى بېھ دىيمارى، باڭ دېھ باقمارى.
- ٣٥٦- دى بېبىنە، دۆتى وەرىنە.
- ٣٥٧- دى يەك، ڙن دەھ.
- ٣٥٨- جىل ب بايە، كوچك ل پەھى هەتا بەخدايە.
- ٣٥٩- دىل ب بايە، كوچك ژ بەخدايە.
- ٣٦٠- دىل نە ترۇل بە جەور ب دۆرى ناكەفە.
- ٣٦١- دىللىك نە ب بابە كوچك نارە جەم.
- ٣٦٢- دەف ب ئادەت لى دكەفە.
- ٣٦٣- دەفقان ل دەق دخە دەم دەم.

- ٣٦٤- دەم كەسيئن ئاقلمەند، ژ ھەقى يەكى دىن دەرناكەفە.
- ٣٦٥- دەم ب دۆرە، گەھ ل ژىرىھ گەھ ل ژۆرە.
- ٣٦٦- دەم ب مەۋەقان رە نەچۇو، پىيىستە مەۋەقان بەد دەمەن.
- ٣٦٧- دەما برا برابە، ژنا برى مەھر ناكە.
- ٣٦٨- دەما دى دەمرە، دەستى وى ژىكىن پى يەتمى وى بکوتەن.
- ٣٦٩- دەما ئەززائىل وەرە، نە ھەوجەيى خوھ پاراستنى يە.
- ٣٧٠- دەما ھەيە، مىيىغان ئى؛ وەختا تونە، گۈلکەن ئى.
- ٣٧١- دەما ھەيوان بى خوى بەينىن، كەفران دئالىسەن.
- ٣٧٢- دەما ھەگاڭتىنَا كارى تى، نانى جۆتىيارى دخوھ.
- ٣٧٣- دەما ھەرج ئەختىار دېبە، زارۇكىن وى كەنلى خوھ بى دەكەن.
- ٣٧٤- دەما كەسبى تونەبە، قەدرى پەرە وى چەبە.
- ٣٧٥- دەما مەرف تەنلى دېبە، گەرمە ما ھافىنى ژى دېبەجە.
- ٣٧٦- دەما سئۇود ھات سەرى، بلا بىزى وەك كەرى، خەلکى بىزە ئافەرى.
- ٣٧٧- دەمەك يَا كولىكانە، يەك يَا سۆسنانە.
- ٣٧٨- دەمەك يى گۈلى يە، يەك يى شىلانى يە.
- ٣٧٩- دەنگى دەق ژ دۇور دە خۇدەشە.
- ٣٨٠- دەرا تە ھېيشى ژى ھەيە، تە گازن ژى ژى ھەيە.
- ٣٨١- دەربا كۇ نان دېرە، شۇور نابىرە.
- ٣٨٢- دەربان، ژ دەرب لېكەتىيان بېرسە.
- ٣٨٣- دەربىن ھەرچان، كەفرە.
- ٣٨٤- دەردى بىرچىان نانە، ئەولەد گۇومانە.
- ٣٨٥- دەردى دلان ھوور ئى كۈور ئى دۇور ئى.
- ٣٨٦- دەردى فەقىران نانە، دەردى ئاخا كىيف و دىلانە.
- ٣٨٧- دەردى ھەرچىن ھەمى يە.
- ٣٨٨- دەردى قەرىش، ئاڭ ھەر سەر ئىش.
- ٣٨٩- دەردۇوپى پەبىز دېن، ئەۋىندا دەنگبىز دېن.
- ٣٩٠- دەرھول مەريان دېبە، ل ساخان نابە.
- ٣٩١- دەرھوين جارەكى دخوھ فرافىن.

- ٣٩٢- دەرھوین دژمنى خوددى نە.
- ٣٩٣- دەرھوین ئىيىلەھ نابن.
- ٣٩٤- دەرىي خوه ئاسى بکە، جىرانى خوه نەكە دز.
- ٣٩٥- دەرىي خوه ئاسى بکە، گوندى و جىرانى خوه دز دەرنەخە.
- ٣٩٦- دەرمانى بخوه كرا تۈونەيە.
- ٣٩٧- دەرمانى درانى رىزى كشاندە.
- ٣٩٨- دەرمانى ئەھمەقىي تۈنەيە.
- ٣٩٩- دەرمانى هەر تىشتى خويە، لى ھەكە خوى خەراب بە دەرمان نىنە.
- ٤٠٠- دەرمانى هەر تىشتى خوي يە، لى ھەكە خوى خەرابىبە دەرمان نىنە.
- ٤٠١- دەرمانى هەر تىشتى زىيە، بەلى ڈ زىيە خورتى، زۆرە.
- ٤٠٢- دەرمانى خوھستنى، دايىنە.
- ٤٠٣- دەرويىش زانە ج ل ھەبانا دەرويىش ھەيە.
- ٤٠٤- دەريا ب دلۋپان ناقەدە.
- ٤٠٥- دەرىي خىرمان نايى گرتىن.
- ٤٠٦- دەرزىيا ژنان، تمى دسەرئ ژنان دەيە.
- ٤٠٧- دەست دەست دشۇ، دەست ۋەددىمەرە روو دشۇ.
- ٤٠٨- دەست دسەر دەست رە ھەيە ھەتا با خوددى.
- ٤٠٩- دەست زانە كو دەر دخورە.
- ٤١٠- دەستى ب دۇن، پىشى دسەرئ خوه بىدە.
- ٤١١- دەستى دى، پېشكى قىزى يە.
- ٤١٢- دەستى دزان ب دزان نايى بىرين.
- ٤١٤- دەستى دزان ناجە پاشلى.
- ٤١٥- دەستى دزىي توجار ناستە.
- ٤١٦- دەستى ھەلاوخوران تمى كفشن.
- ٤١٧- دەستى كەفيلان دېيركا وان دەيە.
- ٤١٨- دەستى كۆمارى درىزە.
- ٤١٩- دەستى كو جارەك شىھەست، وەكى بەرئ ناجەبرە.

- ٤٢٠- دهستن ل بن بیری، بکیشی وی بمهرته، نهکیشی وی بههرشه.
- ٤٢١- دهستن پیسیتینی بدھ، وی ب ری خوه ودره.
- ٤٢٢- دهستن شیخ ماچی نهکن، ئەو شیخ نه قوتبی رازی يه، تاج و تەیلهسانا سەرئ وی، گش خەباتا دهستن سار و تازى يه.
- ٤٢٣- دهستن تیر، لسەر زکی برجى يه.
- ٤٢٤- دهستن تەنی دەنگ ژی نایي.
- ٤٢٥- دهستن تەنی دەنگ ژی نایي، شىرئ ئەلی بە ژی دەنگ ژی نایي.
- ٤٢٦- دهستن تەنی روویی مرۆڤ رەش دکە.
- ٤٢٧- دهستن تو نكارى گەز بکى، ماج بکە.
- ٤٢٨- دهستن ۋالا، لسەر زکی برجى يه.
- ٤٢٩- دهستن خەبتى، لسەر زکی تىرە.
- ٤٣٠- دهستن خوارنى درېزە.
- ٤٣١- دهستن خوه نەخە هەر قولان، د هنا مار ھەنە، د هنا دووپشك.
- ٤٣٢- دهستىن كىرەكى و گۇوپى لسەر بىرەكى وەكى ھەفن.
- ٤٣٣- دەفە بەلاوەلانە، گوھى وان لسەر ھەفن.
- ٤٣٤- دەفە د كۈفکى دە نايى ئاڭدان.
- ٤٣٥- دەفە ئەلی ۋرا، ناسەكتە.
- ٤٣٦- دەفى رۆقى ناگىبىزە ترى، دېيىزە بلا خىرا دى و باقى من بە.
- ٤٣٧- دەفى خوار، كەنلى نابە.
- ٤٣٨- دەفى پالا خوه ددن هووردەفيان.
- ٤٣٩- دەفى تەراش ژى دېن دار.
- ٤٤٠- دەو بەر دەفى متربان دە نارژە.
- ٤٤١- دەو ترش نىينە، ۋەخوارنا ھەممى بەندى نىينە.
- ٤٤٢- دەو ئەجەرباندى، ژ ماستى نەجەرباندى چىتە.
- ٤٤٣- دەو ئەپىزى بەدە ئەزىزى، دەو ئەبەرئ بەدە نەيارى.
- ٤٤٤- دەولەت دېن گورزىن گھى دەنە.
- ٤٤٥- دەولەتا با دېن رە ھەرە، ئەو نە تو دەولەتە.
- ٤٤٦- دەوسا تىرا خوه چىبکە، پاشى بەنگەھە.

- ٤٤٧- دجقاتی ده تم جهی خوهش و گهرم یئ مهزنی جقاتی يه.
- ٤٤٨- د دنیی ده شهرم تونه به، هورمهت ژی تونه يه.
- ٤٤٩- د دنیی ده هه ر تشت بدھست دکھفه، لئی دئ و باٺ نا.
- ٤٥٠- د دنیی ده ڙ زمان شیرینتر ژی تونه يه، ڙ زمان تاهلت ژی تونه يه.
- ٤٥١- دکورق ده هيڙان رانابن.
- ٤٥٢- دمala باٺی ده زهينه تن، ئاڻا جيڙين وان شهربه تن، دايك دمرن زهی تیڻ ڙنبرا بي روومه تن.
- ٤٥٣- دماله کي ده مهزن تونه به، کهفره کي گران بینه پي بشپوره.
- ٤٥٤- دنافا نيسان و گوولاني، خوده دي به تافه ک باراني، چيٽره ڙ گووندوري زيريني لسهر سئ ريانى.
- ٤٥٥- دنافا شوورکشاندن و ليختن ده پر زهمان هه يه.
- ٤٥٦- دنافبه را گوتون و كرنى ده چيا هه يه.
- ٤٥٧- دپرا نامه ردان ره نه چه، بلا ئاڻ ته ب بهر خوه ببه.
- ٤٥٨- دقیامه ده هه سابي به رزير بکه، دبه رزير ده هه سابي قيامه بکه.
- ٤٥٩- درؤيا ته نگي ده، ئه مر قوته.
- ٤٦٠- دشه رده ڙ بئ به خت و خايين و جفاکي بترسه.
- ٤٦١- دتاريي ده چرا رؤيه.
- ٤٦٢- ديکي چي، ده يكى ده ئازان دده.
- ٤٦٣- دين نه دين، که سين ڙوان باوهر دکن دين.
- ٤٦٤- دين نيچير فانى ئاقله.
- ٤٦٥- دين و ئيمانا برچيان تونه يه.
- ٤٦٦- ديتن و گوتون نابه يه.
- ٤٦٧- ديتنا دهينداري، نه خوه شتره ڙ پيڻه دانا کوره ماري.
- ٤٦٨- ديوار بگوهن.
- ٤٦٩- ديواری راست هلنواه شه.
- ٤٧٠- ديزكا که بانيي بشکي ده نگ ڙي ناي.
- ٤٧١- دبئزن، نه ڙ فه سادان به، وي گور و ميه ب هه فره بچه رن.
- ٤٧٢- دبئزن، تو ل رئ فه ده و به له ل رئ.

- ٤٧٣- دژمن ب هالى دژمن نزانه.
- ٤٧٤- دژمن ل نگى مرۆڤ دنیرە، دۆست ل سەرى مەرۆڤ دنیرە.
- ٤٧٥- دژمن پىش ل پى دنیرن، پاشى ل سەر.
- ٤٧٦- دژمنى ئاقلمەند، ڙ ھەفالى خاين چىتە.
- ٤٧٧- دژمنى ئاردوویى خوه، دۆستى نانى خودىيە.
- ٤٧٨- دژمنى باقان، نابن دۆستى لوان.
- ٤٧٩- دژمنى ب ئاقل، ڙ دۆستى بى ئاقل چىتە.
- ٤٨٠- دژمنى دژمنى مرۆڤ، دۆستى مرۆڤە.
- ٤٨١- دژمنى دژوار، ڙ دۆستى خاين چىتە.
- ٤٨٢- دژمنى تە گىرك بە ڙى ھەسابى وى بکە.
- ٤٨٣- دل بده سەر دلان، گول بده سەر سمېلان.
- ٤٨٤- دل مقابلى دله.
- ٤٨٥- دل نە سفردييە كە مرۆڤ لبەر ھەمى كەسى فەكە.
- ٤٨٦- دل قۇقى رىيختى يە.
- ٤٨٧- دل شوشەيە، كوشى جەبار نابە.
- ٤٨٨- دلى بى كەسان، لىسەر ھەمۇو كەسى دشەوتە.
- ٤٨٩- دلى دى بسەر دۆتى يە، يى دۆتى بسەر چىايى قەف دەيە.
- ٤٩٠- دلى فەرەھ پير نابە.
- ٤٩١- دلى مىغانان نەھىلە، وى بخوه ھەرن.
- ٤٩٢- دلى نازك ناگەھىزە تو مرازان.
- ٤٩٣- دلى شقان بخوازە، دكارە شىر ڙ نىرى بدۇشە.
- ٤٩٤- دلى شقان بخوازە، ڙ نىرى ماست چىدكە.
- ٤٩٥- دلى شقان كە كەته بشكولى، هوور دكە ب شىر دخوه.
- ٤٩٦- دلى ترسۇنەك سىنگا گەور نابىنە.
- ٤٩٧- دلى خەزەپ ناگەھىزە مرازان.
- ٤٩٨- دلۇپ بخوه جىھى خوه چىدكە.
- ٤٩٩- دمسى ج قاس ب كۈپ دە بمىنە، ئەو قاس نىزىكىي ب سىركى دكە.
- ٥٠٠- دنيا ب دورى يە، نە ب زۆرى يە.

- ٥٠١- دنيا ب گولهکي نابه بهار.
- ٥٠٢- دنيا ب تران بورويا، وئى هەممو بەھرا كەران بورويا.
- ٥٠٣- دنيا بورويه كەس، كەسى نەگۈتىھ بەس.
- ٥٠٤- دنيا دارا ھىرىتى يە.
- ٥٠٥- دنيا دەھەزە، بەلى خەراب نابه.
- ٥٠٦- دنيا دووفە، ئاقل كىرە.
- ٥٠٧- دنيا گولهكە، بىنەن بىك و بد ھەقلى خوم.
- ٥٠٨- دنيا ژ كەسى رە نابه يار.
- ٥٠٩- دنيا ژ سلطان سليمان رە نەمايمە.
- ٥١٠- دنيا نە باھس و بازارە، دنيا سۆز و قەرارە.
- ٥١١- دنيا نە يەك و جارەكە.
- ٥١٢- دنيا قادى يە، ھەر كەس ژخوه رازى يە.
- ٥١٣- دنيا رىلە، ژھەر تشتى تىدحە ھەمەيە.
- ٥١٤- دنيا سىا دارى يە، گەھ ل ۋەرە، گەھ ل ور.
- ٥١٥- دنيا سىا دارى يە، ژ كەسى رە نادۇومىنە.
- ٥١٦- دنيا سىا دارى يە، گەھ ل سېنى يە، گەھ ل ئىقشارى يە.
- ٥١٧- دنيا خانە، ئىنسان بازركانە.
- ٥١٨- درانى ئىشىايى وى رۇزىكى وەرە كشاندىن.
- ٥١٩- دفى مەزىن دنالىرى دەزىن دە بشەوتە.
- ٥٢٠- دفى مەزىن دنالىرى خود ب دەستىن خود بخورىنە.
- ٥٢١- دفى مەزىن دنالىرى خود ب دەستىن خود بخورىنە.
- ٥٢٢- دىا باش، ژ ھەزار مامۇستەيى چىتە.
- ٥٢٣- دىا دزان دو تران دكە، يەك ژ كىيغا يەك ژ ترسا.
- ٥٢٤- دىا مەزىن دنالىرى دەزىن دە بشەوتە.
- ٥٢٥- دىارى قەسپە، شۇون دىارى ھەسپە.
- ٥٢٦- دىارىا شقان، ھەلەكۈكە.

- ۵۲۹- دز ژ دزان د دزی، ئەرد و ئەزمان دله‌رزا.
- ۵۳۰- دز ژ مالى بە، گا ژ كولەكى دەردىخە.
- ۵۳۱- دز ژ تارىي ھەز دکن.
- ۵۳۲- دز ل مالە، دەرگەھ گرتى بەتالە.
- ۵۳۳- دز ل شەقەرەشان دگەرە.
- ۵۳۴- دزى نىستانان، موکور تى زفستانان.
- ۵۳۵- دزى تالۇكان پايىزى بەللى دىه.
- ۵۳۶- دزى دزى يە، ج ھېكەك ج گامىشەك.
- ۵۳۷- دۆلاب ھەپسە، تەشى رەقسە، نەقش ھەوسە.
- ۵۳۸- دۆرى بەد دۆرناسان.
- ۵۳۹- دۆست ل پىشىيا مرۇقق دېھىقە، دېمن ل پاش مرۇقق دېھىقە.
- ۵۴۰- دۆسى بى ئاقى، بارى پشتى يە.
- ۵۴۱- دۆستى باغان، نابىن دېمنى لاوان.
- ۵۴۲- دۆستى كەفن، ھەسپى زنكى يە.
- ۵۴۳- دۆستى من دېمنى پۆستى من.
- ۵۴۴- دۆستى تە بىگرىنە باشە، نە يى تە بىگەنەنە.
- ۵۴۵- دۆستى تە زمانى تە، دېمنى تە زمانى تە.
- ۵۴۶- دو دلى تەفاھى، چىا ددن سەر چيان.
- ۵۴۷- دو ھەنەك، ب راستكى نە.
- ۵۴۸- دو ھەسپ لسەر ئافرەكى نابە.
- ۵۴۹- دو كەسەك، لسەرى كەسەكى بەلانە.
- ۵۵۰- دو سەرى دېھرۇشەكى دە هلنایىن، ناكەلن.
- ۵۵۱- دوايى كۈوچەقا قەبۇول ببۇويما، وئى ژ ئەزمىيەن ھەستى ببارىا.
- ۵۵۲- دوورە نوورە.
- ۵۵۳- دوورى چاڭان، دوورى دلانە.
- ۵۵۴- دووفى رۆقى ڇىرىدە بارە.
- ۵۵۵- دووفى سە سى سالان تىيىخن بلوولى، سالا چاران دەرخن ھەر خوارە.
- ۵۵۶- دو دو كەروانە، سىسى بەزرگانە.

- ٥٥٧- دورى بده دورناسان.
- ٥٥٨- ئى دەقان بەھەۋىنە، وى دەقى دەرىي خۇد بلند چىكە.
- ٥٥٩- ئى دۆدماما خۇد نە ئەجىبىنە، وى كۆردووندە بىيىنە.
- ٥٦٠- ئى ڙنى بەردە، ڙ پانىي نانىرە.
- ٥٦١- ئى كەت گۈلى، ڙ بارانى ناترسە.
- ٥٦٢- ئى كو مرنى بېينە، ب نەخۇشىي قانە نابە.
- ٥٦٣- ئى كو سەرخوهش بىبە، شۇوشەيان نا ژمىرە.
- ٥٦٤- ئى كو شل بە، ڙ بارانى ناترسە.
- ٥٦٥- ئى كو خەبىتى، نە خەلتى.
- ٥٦٦- ئى نەكە ب ئا مەزنان، وى ستۇورەھى وى ببە ودك ئى بىزنا.
- ٥٦٧- ئى پانيا مەرۆڤ ڙى نەبە بخوين، لىسەر مەرۆڤ ناكە شىن.
- ٥٦٨- ئىل ھەبە، ئىل بەگ ڙى ھەيمە.
- ٥٦٩- ئىل يامان بەگ يامان، ئىل رابۇو بەگ وندابۇو.
- ٥٧٠- ئىلکانى دلان ڙ ئىلکانى با گورترە.
- ٥٧١- ئىرشا گور پەز دىرسىنە.
- ٥٧٢- ئىشا تىلى يا ھەممۇ لاشى يە.
- ٥٧٣- ئىشارى، ھىش خۇد رۆز دەھىسبىنە.
- ٥٧٤- ئەجەل هات، مەجالى نادە.
- ٥٧٥- ئەجەلى بىزنى تى نانى شەقىن دخوه.
- ٥٧٦- ئەجەلى گىرگى تى پەرى پى شىن تى.
- ٥٧٧- ئەجەلى مار تى دنالا رى دە دەچە.
- ٥٧٨- ئەگەر ب مالى، ب خالەت و خالى.
- ٥٧٩- ئەگەر د دىني دە مەرۆڤى كەر تونەبە، كەر دى بى قىيمەت بە.
- ٥٨٠- ئەگەر دز خۇد مالە، ھىلە بەتالە.
- ٥٨١- ئەگەر گور ڙ باگھەرى بىرسىيا، وى ڙ خۇدرە ھۆلکەك چىكرا.
- ٥٨٢- ئەگەر ھەۋەسە، ئەو ڙى بەسە.
- ٥٨٣- ئەگەر ھەنەك مەرۆڤ كەر نەبۇونا، وى قىيمەتا كەران زىيە بۇويا.
- ٥٨٤- ئەگەر نانى شل كەت زكى مەريان، قەوشان ناگەرە.

- ٥٨٥- ئەگەر تو دخوازى كورى خوه بى مىر، بىه شقان، لى زوو بىنە مال، هى نەبۈويھە يوان.
- ٥٨٦- ئەگەر تو نازانى، بېرسە فكىرى جىرانى.
- ٥٨٧- ئەگەر تو خودلىي ل خوه دكى، بلا خودلىي كە گەرم بە.
- ٥٨٨- ئەگەر خىر ل مالى بچە، نە ھەوجەيى مىزگەفتى يە.
- ٥٨٩- ئەلەگەز برنج بە، ئەردز روون بە، بەرگەدان تونەبە، ديسا وى پووج بە.
- ٥٩٠- ئەمەلى پېرى نايى بيرى.
- ٥٩١- ئەمرى چۈويى جاردن نايى.
- ٥٩٢- ئەمرى مرۇڭ ب خوهشىا ويقە گرىيىدابى يە.
- ٥٩٣- ئەمرى خايىنان كورتە.
- ٥٩٤- ئەرد بىرەن بە و ئاڭ روون بە، كۆ خوددى تونەبە، كۆ خەلاس دبە.
- ٥٩٥- ئەرد ھشكە، ئەزمان دوورە، خوين ژى نايى.
- ٥٩٦- ئەرەب و رەز فلەھ و پەز؟
- ٥٩٧- ئەرزان كىرى ھەبان درى.
- ٥٩٨- ئەسل نە چەلتى نەقشىنە، ئەسل فرافىنە.
- ٥٩٩- ئەسل وەندى نابە.
- ٦٠٠- ئەسرايى مەرف، مفتا دلى مەرفە.
- ٦٠١- ئەشقا دزان دشەقەرەشان دە تى.
- ٦٠٢- ئەو جيە خوهشە كۆ مرۇڭ ژى رازى بە.
- ٦٠٣- ئەو جافى كۆ دېمنى خوه ناس نەكە، بلا بىرە.
- ٦٠٤- ئەو دەفەرا كۆ مشكى ھەرام ب نامووس بى زانىن، خوددى ئەفدىن خوه ژور دوور بخە.
- ٦٠٥- ئەو كەسى دېن خوهە ل كەسان بىنەرە، ئەو تم رەزىل و رسوايە.
- ٦٠٦- ئەو كەسى كۆ ژ خوددى نەترسە، ژوى كەسى بىرسە.
- ٦٠٧- ئەو كەسى كۆ نەچە شهر، شهر پى خوهشە.
- ٦٠٨- ئەو كەسى قەوەتا تە پى نەچە، بەلا خوه دوى كەسى نەددە.
- ٦٠٩- ئەو كولفەت ھەيە، ژ مىران چىتە.
- ٦١٠- ئەو مال خراب بىبە، ئەوا ژۇن تىيە دبە مالخوى.

- ٦١١- ئەو مالا تە نانى وى خوارى، خودھى لى نەنیزە.
- ٦١٢- ئەو مرۆڤ نەزانە، يى كو ئاقلى وى ژ كىسى خەلکى بە.
- ٦١٣- ئەو خەم بلا بۇ وى دەمى بە.
- ٦١٤- ئەوا كو دەست دكە، دى و باڭ ناكە.
- ٦١٥- ئەۋى دېزكى چىكە، دزانە چەمپل ژى پېچە بکە.
- ٦١٦- ئەۋى دترسە، ئە دېرسە.
- ٦١٧- ئەۋى ژ خەبەردا دى و باقى خود دەركەفە، ئەو تمى پوشمانە.
- ٦١٨- ئەۋى كوبىرسە، بلا قەت ژ پاشكا ڙنا خود دەرنەكەفە.
- ٦١٩- ئەۋى كومىر بۇو، ج ڙن بۇو ج مىر بۇو.
- ٦٢٠- ئەۋى كوسىرى نەخود، بېھن ژ دەھن نايى.
- ٦٢١- ئەۋى نە ژ هنافان، نايىت پېش چاڭا.
- ٦٢٢- ئەۋى تىلما خود بىيغە گوھن خود، دزانە كا وى ج بىزە.
- ٦٢٣- ئەورى گرەگر باران ژى نايى.
- ٦٢٤- ئەورى رەش بارانە، يى سې زەستانە.
- ٦٢٥- ئەيارى بى نامووسان فەرەھە.
- ٦٢٦- ئەيد تى خىر و بەر پېرە.
- ٦٢٧- ئەز چۈمم سەرەت چىيان زۇورىام وەك گوران، برازى نابىن برا.
- ٦٢٨- فالا قەرەچىيان ل ھەۋ دەردەكەفە.
- ٦٢٩- فەلەك خائىنە كىرا فەرسەندى يە.
- ٦٣٠- فەن ھاتە دەر، ئەم پېرە ترکى پەيىقىن.
- ٦٣١- فەن ل روڭى نابە.
- ٦٣٢- فەقىر ب فەقىرارە بزەوجن، وى پارسەك ژ وان چىبىن.
- ٦٣٣- فەقىر دچن دزىي ھەيى ژ ئىيقار دەردەكەفە.
- ٦٣٤- فەقىر ژ لەومان ڙارە، ڙبۇ كو ھىرىتىن وى ئاڭ و دارە.
- ٦٣٥- فەقىر و ڙار، وەك پار و پېرار.
- ٦٣٦- فەرمانا دەغان ھات، روڭى بازدا.
- ٦٣٧- فەرسەند ھەر دەمى ناكەفە دەست.
- ٦٣٨- قىيت مان، نە ب خەما يى بى لېچە.

٦٣٩- فلهه گوتیه: "ئاقلى كوردان يى پىشىن، يى تاژىي من، يى پاشين ل سەرى من بۇوا.

٦٤٠- فرا مريشكى كادينه.

٦٤١- گا ب جلان نايى ناسكىن.

٦٤٢- گا بکه گا بخوه، لى تانى تولك وى ج بخوه؟

٦٤٣- گا دكهفه ئەردى كىر پردىن.

٦٤٤- گا دمره چەرم دميئە، مىر دمره ناڭ دميئە.

٦٤٥- گا دخن، گۈلكان ل پەي دخن.

٦٤٦- گا كەت، بۆچك ل خوددى.

٦٤٧- گا ل مىرگى كۆك دبه، مەلا ل مالى مريان.

٦٤٨- گا نەكارە، گۆلك يى كارە.

٦٤٩- گا قەزەنج كە، گا بخوه، مەرييى گۇشتى خوه بخوه.

٦٥٠- گالگالا ل رwoo، به گونەھ ئەفۇو.

٦٥١- گامىش دسينۈرى خوددە خورتە.

٦٥٢- گافا ئەجەلى كورمۇرىي تى، باسکى وى دەرتى.

٦٥٣- گافا مرۆڤ مار دبىينە، مار ژ مرۆڤ دترسە، مرۆڤ ژى ژ مار دترسە.

٦٥٤- گافا رۆڤى شل بwoo ژ بارانى ناترسە.

٦٥٥- گافا خوددى ژ يەكى رە لاو تىينە، نابىزە تو كورى كى يى.

٦٥٦- گافا خوددى ژ يەكى رە ل ھەۋ تىينە نابىزە تو كورى كى يى.

٦٥٧- گايى باش، ب سەرباران تال دبه، مىرى باش ب خەبەران تال دبه.

٦٥٨- گايى چاڭ ترسىيابى حجىت پى نابە.

٦٥٩- گايى كۆر ل شينا ئەفران دميئە.

٦٦٠- گايى پاشى، بارانى شل كرييە.

٦٦١- گايى پيس تم گۈلكە، مرۆڤى پيس تم لاوكە.

٦٦٢- گايى قەلپ بارى گران هلنادە.

٦٦٣- گايى قەلپ نير دشكىنە.

٦٦٤- گايى رەش چەرمى خوه ناگوھىزە.

٦٦٥- گايى سۇر، سۇرە هەتا بەر كىرى.

- ۶۶۶- گایی سور، سورتیا خود بهرناده.
 ۶۶۷- گایی خوهش به، ئالفی چرووگ تشت پی نایی.
 ۶۶۸- گازیکرن ئادته، نەهاتن دولەتە.
 ۶۶۹- گازیا دو سواران ناگھیزە خوددی خوه.
 ۶۷۰- گیئرە ب گۆلکان نابە.
 ۶۷۱- گەلەكان نەددە ب هندکان.
 ۶۷۲- گەنم دبە فریك، مەله دبە شریك.
 ۶۷۳- گەنم دگەرە دگەرە، پاشى تى دقولكا ئاش دە تى خوار.
 ۶۷۴- گەر گۆتن ژ گۆتنى بکشە، گۆتن ژ ئەسلى خوه ۋەدكشە.
 ۶۷۵- گەر گول نابە، سترى ژى نابە.
 ۶۷۶- گەر تە گرت بەرنەدە، تە بەردا ب دوو نەكەفە.
 ۶۷۷- گەرھان دەرمانە و رسى سەر پیانە.
 ۶۷۸- گەرما كوندر ژ 'قە' چىتە.
 ۶۷۹- گەوريا قول بى رسى نامىنە.
 ۶۸۰- گىسن دچاڭى خوه راكە، شۇۋۇنى دچاڭى ھەفالي خوه.
 ۶۸۱- گىسنى خەباتكاران دچوروسە.
 ۶۸۲- گىسکا گورى دچە سەرى كانيى، ئەسلى ئافى ۋەدخوه.
 ۶۸۳- گىسکى پار، ھەڤۈورى يە.
 ۶۸۴- گىا دىن كەفر دە نامىنە.
 ۶۸۵- گلى ھاتە زاران، وى تىيەقە ناڭ مالان.
 ۶۸۶- گلى ھەيدە ژ ھەزار گلى ھېزاتە.
 ۶۸۷- گلىكى وسا بىزە، سەرى نان بىپىزە.
 ۶۸۸- گلىي مىران يەكە، يَا ئەرى ' يَا 'نا' .
 ۶۸۹- گرارا گەبۈولى، ب خوددیان قەبۈولى.
 ۶۹۰- گرارا مىران ب ھەمد دكەلە.
 ۶۹۱- گرارا پران كوززوورى يە.
 ۶۹۲- گرارا پران نە كەلە.
 ۶۹۳- گرارا پر كەبانى، يان شۇرە نايى خوارن، يان كەلى يە، بى خوى يە نايى خوارن.

- ٦٩٤- گرارا رزى، ژ كىم قاودتى يه.
- ٦٩٥- گرارا رووهن، ژ كىم دانى يه.
- ٦٩٦- گريكا ب دەستان قېبە، ھەوچەيى درانان ناكە.
- ٦٩٧- گەپ گەپ، ژ پىيەدەن نەخودشتە.
- ٦٩٨- گيا ج قاسى نەرم بە ژى، دىن كەفران دە هيىشىن دبە.
- ٦٩٩- گيا لىسر كەفر شىن نابە.
- ٧٠٠- گيابىن ھەوشى تاھلە.
- ٧٠١- گيابىن كەفن بەد دېمىن خوھ، كايى كەفن بەد مەرۆڤى خوھ.
- ٧٠٢- گۈگ ج قاس گلۇقەر بە ژى، وى ل جىيەكى راست بسەكناه.
- ٧٠٣- گۆل دىن دەلاڭ دەلاڭ دىن گۆل.
- ٧٠٤- گۆلک دەھەرن رىيغا خوھ ل جەم گايى مەزن دىن.
- ٧٠٥- گۆلکىن مالى ژ گايى مالى ناترسە.
- ٧٠٦- گۆلکەك نافى گارانەكى خەرا دكە.
- ٧٠٧- گۈنگۈل ج قاس ھۆل بە، وى ل جىيەن راست بسەكناه.
- ٧٠٨- گۈن توجار دىن بەرق دە نامىينە.
- ٧٠٩- گۈرى ماكى، گۆلک پاكى.
- ٧١٠- گۆشكار پىغۇواسن، چۈومكەر بى كراسن.
- ٧١١- گۆشت لىسر پۆست تى هووركىن.
- ٧١٢- گۆشت راستى بىن ب دران تى.
- ٧١٣- گۆشتى گى، لىسر پۆستى وى تى هووركىن.
- ٧١٤- گۆشتى ھەر تەيرى نايى خوارن.
- ٧١٥- گۆشتى مەرۆڤى خوھ بخوھ، ھەستىي وى ژ خودە بەھىلە.
- ٧١٦- گۆشتى بىي خوھ بەھىلە، ژ مالى ئەتىما چىتە.
- ٧١٧- گۇت: ئاڭى چىما دەنگ ژتە تى، گۇت: ھەفالى من كەفرن.
- ٧١٨- گۇتن د جىيەن خودە گرانە.
- ٧١٩- گۇتن ژ مردالان سې ژ قەرپالا.
- ٧٢٠- گۇتن نە خرابە، پەشىرەت ئەزابە.
- ٧٢١- گۇتن زرارە، كىن كارە.

- ٧٢٢- گۆتنا نه ژ دل، ناره دل.
- ٧٢٣- گۆتنا راست ب مرۆڤ نەخودش تى.
- ٧٢٤- گۆتنا سېّ و ئىچارى نابه يەك.
- ٧٢٥- گۆتنا خوهش بھارا دلانه.
- ٧٢٦- گۆتنا خوهش مار ژ قولى دەردىخە.
- ٧٢٧- گۆتنى پىشيان ودك نەقشى كەفرانە.
- ٧٢٨- گوو ژى، ژ گەنەمە.
- ٧٢٩- گۇويى ھشك ب مرۆڤ نازەلقە.
- ٧٣٠- گۇوزا كوو ب دەرزىي تى دەرخىستن.
- ٧٣١- گۇوزەك گۇوزەك، دبە دېزەك.
- ٧٣٢- گوھدرىيىز، ژبۇ زىيانانىا خوهدىي خوه، گەورەبۇونا خوه دخوازە.
- ٧٣٣- گوھيىن ئەردىي ھەنە.
- ٧٣٤- گوھەرا داوى ب بايە.
- ٧٣٥- گول بى سترى نابن.
- ٧٣٦- گول ژ گولى دىنېرە دېھقە.
- ٧٣٧- گولا ب قەبەد د رىيَا يارى دە فەدبە.
- ٧٣٨- گوند بى سە نايى پاراستن.
- ٧٣٩- گوند بى سەرگو نىنە.
- ٧٤٠- گور ب دو پاريان نامە.
- ٧٤١- گور ھاي ژ زەخما خوه ھەبۇويا، وئى دنیا خەرا بکرا.
- ٧٤٢- گور لى دخە، قىڭ دخوه.
- ٧٤٣- گور ل دوومانى دگەرە.
- ٧٤٤- گور پىر دبە، دبە پىكەننىي كۈوچەكان.
- ٧٤٥- گور پىر دبە، دبە قەشمەرىي روپى.
- ٧٤٦- گور و هرج بۇون دەست براك، دنیا بۇو مەھدى زەمان.
- ٧٤٧- گورى مىشى، هين نابه پىشى.
- ٧٤٨- گورى دمرە گولى زەرين دبە.
- ٧٤٩- ها دھوور دە، ها دتۇور دە.

- ٧٥٠- ها کەفر ل کووز، ها کووز ل کەفر.
 ٧٥١- ها کولی خوار، ها قولی خوار.
 ٧٥٢- ها شیورا ڙنا، ها بیئریا بزنا.
 ٧٥٣- هافینا میر روومهته.
 ٧٥٤- هیچا تونه نمیزکه‌ری، پیخواس بینه.
 ٧٥٥- هیک لسهر سه‌ری ناسکنه.
 ٧٥٦- هیلینا پیشیان چېنابه.
 ٧٥٧- هیلینا تهیری کور ڙی خوددی چیدکه.
 ٧٥٨- همه به کوری که‌ری به.
 ٧٥٩- ههبوون سرووبی میرانه، تونهبوون کوتیبوونه.
 ٧٦٠- ههچی به‌ری، گولا زه‌ری.
 ٧٦١- ههچی ب کوتاه‌کی هه‌رده مازی، نانیره ئه‌رواژی.
 ٧٦٢- ههچی دیتنا تاووس بقی، دفی گه‌رما هندی قه‌بیوول بکه.
 ٧٦٣- ههچی نه ل ناف هه‌سیبان، ئه‌و ته‌باین ئه‌جیبان.
 ٧٦٤- ههچی نه‌که هه‌سابان، ببینه ئه‌جیبان.
 ٧٦٥- ههچی نزانه قوہتا خوه، ئه‌و دووره ڙ دهوله‌تا خوه.
 ٧٦٦- ههچی شه‌قی، ئه‌و شه‌هین و ودقی.
 ٧٦٧- ههفت بافی چی، ئللله‌ه شیری دی.
 ٧٦٨- ههفت هه‌فلنگ، لسهر پالاسه‌که ئافی ده دجن.
 ٧٦٩- ههفت که‌ری په‌ز لب‌ن سیا داره‌کی مه‌خه‌ل تیین.
 ٧٧٠- ههفت کلامی هرجی همنه، هه‌می لسهر هولیانه.
 ٧٧١- ههفتیار، ب ناخفتنا خوهش ڙ کونی ده‌ردکه‌فه.
 ٧٧٢- هه‌گه‌ر درس‌ه، هه‌رفه‌ک بمه‌سه.
 ٧٧٣- هه‌گه‌ر تو نه‌زانی، بکره جانی.
 ٧٧٤- هه‌که ئقبال هاته سه‌ری، هه‌ر که‌س دبی ئافه‌ری.
 ٧٧٥- هه‌که مار خوه راست نه‌که، دکونی ده ناجه.
 ٧٧٦- هه‌که نه‌دی هه‌کیمی هه‌ی، خوهلی ل سه‌ری هاتمی ته‌ی.
 ٧٧٧- هه‌که قوون ب قوونی به، بلا قوون ل جیهی خودبه.

- ۷۷۸- ههکه خیاره، ژ توتولک ۋە دیاره.
- ۷۷۹- ههکه خودانى مالى دەق لېپدە، بچووك درەقسن.
- ۷۸۰- ههکه يەكى گۆت: ئەز خولامى تەمە، تويى ماساسى بخى دەستان.
- ۷۸۱- هەلاؤ - هەلاؤ، دەو شىرین نابە.
- ۷۸۲- هەمام ب تر و فسان گەرم نابە.
- ۷۸۳- هەمى چىلەك تى دۆتن، هەمى گۇتن نايى گۆتن.
- ۷۸۴- هەمى چووكان ھەزىر بخواراتا، لب ژ شاخ و ھەبلەريان رە نەمانا.
- ۷۸۵- هەمى ھەيوان گۆشت دخون، بەلى ناڭى گور ب ئەجىبى بەلاڭ بۇويە.
- ۷۸۶- هەمى كەران ب دارەكى نازۇ.
- ۷۸۷- هەمى كەران ب وشكى نازۇ.
- ۷۸۸- هەمى كەس لاۋى باقى خودىيە.
- ۷۸۹- هەمى مىر، نابن شىر.
- ۷۹۰- هەمى قوبىن سې نە زيارەتن، هەمى قوبىن سې نە سەردارن.
- ۷۹۱- هەنەك دىن گەنەك.
- ۷۹۲- هەقى ب ملا، ب ئاب و خالى.
- ۷۹۳- هەر بەرۋەشەك، دەقى خوه بخوە دېينە.
- ۷۹۴- هەر بۇويەرەك ژ مەرۋان رە شىرەتكە.
- ۷۹۵- هەر جانەك، د دلى خوددىي خودە سلتانەكە.
- ۷۹۶- هەر جار كەوا باش ناكەفە تۈرى.
- ۷۹۷- هەر جىيى نەناس، پايى خوه بىدە خاس خاس.
- ۷۹۸- هەر چووك ب زمانى خوه دخوينە.
- ۷۹۹- هەر دىك لىسر سەركۈي خوه بان ددىن.
- ۸۰۰- هەر دىكەك ئاخايى سەركۈي خودىيە.
- ۸۰۱- هەر گەل لىسر كۈكە خوه شىن تى.
- ۸۰۲- هەر گوندەك، گوندۇرەك دەقى.
- ۸۰۳- هەر كەزى زەرەك، سەمبىل سۈرەك ل ھەمبەرە.
- ۸۰۴- هەر كو سەرى بىينە، وي قۇون ئەجىبان بىينە.
- ۸۰۵- هەر كو سەرى ھەرە، قۇون ئەجىبان دىينە.

- ٨٠٦- ههر مرؤفه‌ک د دلخ خودده پاشایه.
- ٨٠٧- ههر نانه، ههر ده‌مانه.
- ٨٠٨- ههر قه‌زیاق شیره‌که.
- ٨٠٩- ههر ره‌نگ ره‌نگه‌که، به‌دره‌نگی ژی ره‌نگه‌که.
- ٨١٠- ههر سه، ب دوو مه‌رفان ده نایی.
- ٨١١- ههر شه‌رده به‌دل‌شیره‌ک هه‌یه.
- ٨١٢- ههر ته‌یر ب باسکی خوه دفره.
- ٨١٣- ههر ته‌یر ب ره‌ق خوده‌یه.
- ٨١٤- ههر تشت د ده‌ستی هوسته‌یی خودده باشه.
- ٨١٥- ههر تشت دوه‌ختی خودده خودشه.
- ٨١٦- ههر تشت‌کی به‌لا‌یه‌ک هه‌یه، دپاچخستنی ده گه‌له‌ک به‌لا هه‌نه.
- ٨١٧- ههر خوه‌شکه‌ک، کیمانیه‌ک وی هه‌یه.
- ٨١٨- هه‌رام، ژ که‌سی ره هه‌لال نابه.
- ٨١٩- هه‌ره می‌قانیا دزمون، لی چه‌کین خوه ژبیر نه‌که.
- ٨٢٠- هه‌ره می‌قانیا گوران، لی بی سه نه‌چه.
- ٨٢١- هه‌ره ملهت بگره ئادهت.
- ٨٢٢- هه‌ره ریکی بلا دور به، بده بورئ بلا کوور به، که‌چی بینه بلا پیر به.
- ٨٢٣- ههر که‌س ب گازا خوه جاو دپیقه.
- ٨٢٤- ههر که‌س ده‌ربی خوه ب هیوشنیه، برينا ل پشتا خوه وی ببینه.
- ٨٢٥- ههر که‌س ده‌وسا لنگی خوه چیدکه.
- ٨٢٦- ههر که‌س دسینوری خودده شیره.
- ٨٢٧- ههر که‌س دبیزه نه‌ز زانه، لی یی هوّف ژ دوور ده خويانه.
- ٨٢٨- ههر که‌س دکه لگورا شیرئ خوه.
- ٨٢٩- ههر که‌س ژبو کارئ خوه دپوئنره.
- ٨٣٠- ههر که‌س ل به‌ندا دوّرا خوه دسەکنه.
- ٨٣١- ههر که‌س لسر مريئ خوه دگرى.
- ٨٣٢- ههر که‌س تاما ده‌قی خوه دزانه.
- ٨٣٣- ههر که‌س ودزيری مالا خوه‌یه.

- ٨٣٤- هەر كەس خۇد ل ئاگىرى گەرم دىگەرە.
- ٨٣٥- هەر كەس، روئى داتانگا خۇدە دېبىنە.
- ٨٣٦- ھەسابى مال و سووکى ل ھەۋە دەرناكەفە.
- ٨٣٧- ھەسن ب گەرمى دەتەوە.
- ٨٣٨- ھەسن دكوتن گەرمە گەرم، مىران دكوتن نەرمە نەرم.
- ٨٣٩- ھەسنى بى ئەساس، نەدبە چاڭووج نەدبە داس.
- ٨٤٠- ھەسنى كىرى ژ ھەڤدوو بە، ژ ھەڤدوو ناخوھ.
- ٨٤١- ھەسنى سار ب ھلەمى گەرم نابە.
- ٨٤٢- ھەسنى سار، زۆر تى كوتان.
- ٨٤٣- ھەسب ب ھەفساران، مىر ب قواران.
- ٨٤٤- ھەسب دچە، سوارى خۇد دېسنىنە.
- ٨٤٥- ھەسب لىسر ئافرى كەران نايى گىردىان.
- ٨٤٦- ھەسب لىسر چار لنگان دچە، ديسا ژى لەتكىن وي دشەمتە، دكەفە.
- ٨٤٧- ھەسب تونە، ئالغان چىدكە.
- ٨٤٨- ھەسپا ھەر كەسى لگۇرى بەختى وي دېبزە.
- ٨٤٩- ھەسپى چى، بلا پىيغواس بە.
- ٨٥٠- ھەسپى چى، چۈ لخۇد ناخىنە.
- ٨٥١- ھەسپى چى، ل ئىمە خۇد زىدە دكە.
- ٨٥٢- ھەسپى چى، سوارىي خۇد د تەنگاسىي دە ناھىيە.
- ٨٥٣- ھەسپى چى، تەۋقىيد و مەربەتا خۇد دەھەرە شەر.
- ٨٥٤- ھەسپى چى، زەنگۇويان ناگەپىنە خۇد.
- ٨٥٥- ھەسپى مىنى، ھەسپەكى بەزايە.
- ٨٥٦- ھەسپى پشتکول، بىبىنا مىشا ژ دوورقە دكە.
- ٨٥٧- ھەسپى تو ل رەخ گوھدرىز گىرى بدى، ئان وي بېھ چىتكە، ئان وي بېھ گەزەك.
- ٨٥٨- ھەسپى خۇد نال بکە، پاشى رىيا خۇد ھەساب بکە.
- ٨٥٩- ھەتا رەشۇ بکشىنە، وي بەشۇ ژى بکشىنە.
- ٨٦٠- ھەتا گەنم فريكە، مەله شريكە.
- ٨٦١- ھەتا گەنم فريكە، مەله شريكە.

- ٨٦٢- ههتا کو دیک، میر و تازی کریز به، تو میقانان ل دهري مالی نابینی.
- ٨٦٣- ههتا مرؤف دهیندار به، مالدار نابه.
- ٨٦٤- ههتا مرؤف لسهر دهستان نهگهره، قهدری پیان نزانه.
- ٨٦٥- ههتا مرؤف پشتا خوه ب دهستی خوه نه خورینه، مرؤف ردهت نابه.
- ٨٦٦- ههتا نافا دهست رهش نابه، تاما دهخ خوهش نابه.
- ٨٦٧- ههتا پهیف نهیی کاری، یهک ناچه بهاری.
- ٨٦٨- ههتا قلن زراڻ ببه، وئی زراڻ بقهته.
- ٨٦٩- ههتا سه ههستی نهکوڙه، دار ل سهري ناکهڻه.
- ٨٧٠- ههتا سیڻ ب داری ڦهبه، وئی ههر کهس کهڦران باڻیڙي.
- ٨٧١- ههتا دو دهريا نهکوتی، دهري لبهر ته ڦهنايه.
- ٨٧٢- ههتا تو دو ڏوڙههی نهبيين، بهشت ب ته خوهش نابه.
- ٨٧٣- ههتا خhra نابه، ئافا نابه.
- ٨٧٤- ههتا زاروک نه گري، دئ بستان نادئ.
- ٨٧٥- ههقالی باري کهتی تونهيه.
- ٨٧٦- ههقالی بيڙه 'ههقال ههقال' مهده دوو.
- ٨٧٧- ههقالی بيڙيڪا ڦالا تونهيه.
- ٨٧٨- ههقالی کهفن بشه نهياري نوو، مرن دتوورگي پتی دديه.
- ٨٧٩- ههقالی نگي شهمني تونهيه.
- ٨٨٠- ههقالی ڦيري، نكل ب گوويه.
- ٨٨١- ههقالی شاهيي زدههن، يي شيني کيمن.
- ٨٨٢- ههقالی ته ببه شهكر، خهلاس نهکه.
- ٨٨٣- ههقالی خوارني ههرتم مرووزگري يه.
- ٨٨٤- ههفيرج فاسي بستري، ناني وئي تام دده.
- ٨٨٥- ههفزا خوه ڙ موروريا کولهك بکه.
- ٨٨٦- ههی دهسته ههی زؤزانه، ئهسل خوهدانه.
- ٨٨٧- ههیام ههیه ل دههرا، ههقال چيٽه ڙ برا.
- ٨٨٨- ههیه تهقديرباري، فهیده ناكه هشياري.
- ٨٨٩- ههیفا ههیقا رونى، يا شهڻا رهش ل پي يه.

- ٨٩٠- ههزار جاري بېيغە، جارەكى بىرە.
 ٨٩١- ههزار دۆست كىمن، دژمنەك پەرە.
 ٨٩٢- هيىبوويان هيىن نەكە هيىنكران ڙېير نەكە.
 ٨٩٣- هيىبووبي خەرابىزه ڙەبابووبي.
 ٨٩٤- هيٺ هيٺە، ديسا لەكە لى يە.
 ٨٩٥- هلنەوەشىنە، وي ھلەوشىنە.
 ٨٩٦- ھەمەتا پىئانى چىتە ڙەوكى خودانى.
 ٨٩٧- ھن ھنگەف دخون و مىش ب ھنەكان فەددن.
 ٨٩٨- ھن ڙنن و ھن ڙنکۈن.
 ٨٩٩- ھندك بىدە بەر داسى، دا تو نەميىش ئاسى.
 ٩٠٠- ھندك پىزە، چىتە.
 ٩٠١- ھندك رنڭە.
 ٩٠٢- ھنەك ڙنن، ھنەك ڙانن، ھنەك مەلهەما دلانن، ھنەك خەنيمى كوندرانن.
 ٩٠٣- هرج ڙەمېشى دەركەت، ج نىر ج مى.
 ٩٠٤- هرج لانا خود ڙېير ناكە، چقىيەك ڙى هيلىينا خود.
 ٩٠٥- هرج و گوفەند، رۆقى و سووڭ، كىرۋاشك و دەقلۇك.
 ٩٠٦- هرجا نۇ، نايىر رى.
 ٩٠٧- ھەرھرا ھەسپى، ږىن گۇنى گى يە.
 ٩٠٨- ھشىار ڙەدينان خەنى نە.
 ٩٠٩- ھيىو مەكە، تو ھيىو كر قەت دەنگ نەكە.
 ٩١٠- هو ھۆ بکە كو گا بىسەكەنە.
 ٩١١- ھۆل، كو ھاتە بەر كاشە، پىيۇستە دەرپى لى نە ھەوشىنە.
 ٩١٢- ھوور باژۇ كوور باژۇ، لى گايى پىر نەئىشىن.
 ٩١٣- ھوورك ھوورك، داگر تۈورك.
 ٩١٤- ھوب شىرى تى گرتىيە، تە خاي نەكىر وي ترش بە.
 ٩١٥- ھوسكوف شقا بەدەنلى يە.
 ٩١٦- ھونەر چەكە، دىن چەنگى خودكە، رۆزا ھەوجە بۇو ۋەكە.
 ٩١٧- ئىنسان دنیايى داناقورتىيە، لى دنیا ئىنسىين دادقورتىيە.

- ٩١٨- ژاھرا ماران ژ ماران ناچه.
- ٩١٩- ژبۇ نەفسى، مروۋ خود داڭى ھەفسى.
- ٩٢٠- ژ ھەسنى خەراب شۇورى باش چىتابە.
- ٩٢١- ژ ئافا سەكىنى بىرسە.
- ٩٢٢- ژ ئاخى پرتر تونەيدە، مار ب قىنیات دخوه.
- ٩٢٣- ژ بانگۇرى گرانتىر بىسەر چووکى دە نايى.
- ٩٢٤- ژبەر سان، نامىنە ھەستىي كەوان.
- ٩٢٥- ژبۇ خاترى خاتران، مروۋ دېچە سەر دىنى كاfrان.
- ٩٢٦- ژبۇ خاترى خودىيى، مروۋ كەفر ناھىيە سەبىي.
- ٩٢٧- ژ چاھىن كۆر ھېرسى سۈر نايى.
- ٩٢٨- ژ چاھىن كۆر رۇناھى نايى خۇدەستن.
- ٩٢٩- ژ دى و باشا دكەفن ھەزار ھاوا.
- ٩٣٠- ژ دىللىن ترۆل چەورىن گورخەنلىق ناكەفە.
- ٩٣١- ژ دەمنىز رە زارى خۇدەش، پشتا ھشك دەقى.
- ٩٣٢- ژ دەمناهىيى رە سىنۇر تونە.
- ٩٣٣- ژ دەمنان رە، زارى شىرەن پشتا ھشك.
- ٩٣٤- ژ ئەكىنەن پاك رە، بەرەفكىنەن پاك پىيۇستە.
- ٩٣٥- ژ ئەرەبان رە نەبىيەن مەرھەبا، وى بىيەن، سەر كۈورك و ئەبا.
- ٩٣٦- ژ ئەسلى بېرسە، ژ بى ئەسلى بىرسە.
- ٩٣٧- ژ گۇتنى ھەتا كىرنى پانزدەھ سالە.
- ٩٣٨- ژ ھەبەك ترى، ماھسەرەيەك راست دبە.
- ٩٣٩- ژ ھەقى دىيانان، مروۋىن كېفحۇش تىيەنە دەر.
- ٩٤٠- ژ ھەر مەرفى باوھر نەكە، ل جىبىھى تەمنىڭ ژ ھەزارى ھينا يەكە.
- ٩٤١- ژ ھنان خوين، ژ ھنان ئاڭ نارە.
- ٩٤٢- ژ ھنەكان رە بىيىشىرلەك، ژ ھنەكان رە سەفەربەرلەك.
- ٩٤٣- ژ ھەركى ئەيارەك دەرتى.
- ٩٤٤- ژ ڙنان دۆتىمام، ژ شۇوران شۇورى شام.
- ٩٤٥- ژ كەر و ھەسپى قانتر دەرتى.

- ٩٤٦- ڙ کھریٽ ره گوٽنہ ودره داوهتی، گوٽیه: دترسم بار مار ل ٿئه ردی یه نگی من نه نگی داوهتی یه.
- ٩٤٧- ڙ کھریٽ وايه کو مانکھر هؤرى يه.
- ٩٤٨- ڙ کھریٽ ئاش گرانتر تونه، ب میخه کی رادبه.
- ٩٤٩- ڙ ماران و هماران، ههی ماٽ خساران.
- ٩٥٠- ڙ میران میریٽ پیشین، ڙ هاجهه تان سمتراش.
- ٩٥١- ڙ مهجبوری مرؤف گوشتی کهوان ڙی دخوه.
- ٩٥٢- ڙ میویژه کی کھرگه کی دکھلینه (بویز).
- ٩٥٣- ڙ ملڪا ئاش، ڙ سنیتا سمتراش.
- ٩٥٤- ڙ ملڪان ئاش، ڙ ڙنان ڙنین شاش، ڙ میران میرین نهڈبہ پیش نهڈبہ پاش.
- ٩٥٥- ڙ مرؤفیٽ بیٽ ئاقل ره دبیڙن "کومی سهريٽ ته تونه"، دهستن خوه دبہ سهريٽ خوه.
- ٩٥٦- ڙ مرؤفیٽ بیٽ دهنج بترسن.
- ٩٥٧- ڙ مشکان دکھفن ههبانگوشک.
- ٩٥٨- ڙ نانیٽ گهنم ره زکیٽ پولایي دھیت.
- ٩٥٩- ڙ پانیٽ خوین نایيٽ کو دل بشهوته.
- ٩٦٠- ڙ پیل و پیله کا مهترسہ، ڙ نهرم و نه رمۆکان بترسہ.
- ٩٦١- ڙ پهران شیرینتر، دیسا په رهیه.
- ٩٦٢- ڙ پران پر دچه، ڙ هندکان هندک.
- ٩٦٣- ڙ قاتووتيا میران، نافیٽ دیکان دانين ئه فدره همان.
- ٩٦٤- ڙ قهلس میران وايه کو جانیٽ خوهش میران نائیشه.
- ٩٦٥- ڙ راستیٽ دور نه کھفه.
- ٩٦٦- ڙ رؤفیٽ فنه کتر تونه، ڙ ئه یاري وی پیستر تونه.
- ٩٦٧- ڙ رؤفیٽ زانه تر تونه، ڙ پوستی وی بیتر ل سووکیٽ تونه.
- ٩٦٨- ڙ شیر بپرس، ڙ به دشیر بترس.
- ٩٦٩- ڙ شینیٽ ره ڙی شوهره ت پیوسته.
- ٩٧٠- ڙ تمہشتا خوه تیئر نان به، ڙ میریٽ خوهه تیئر قام به.
- ٩٧١- ڙ تفنگیٽ ره نیشان، ڙ هه سپیٽ ره مهیدان.

- ٩٧٢- ژ تونهبوونا شیران، روْقى خوه نیشان دکن ودك میّران.
- ٩٧٣- ژ تونهديتیان ره دانھییرك ئیده.
- ٩٧٤- ژ وهليان دكهفه خوهلى، ژ خوهلىان دكهفه وهلى.
- ٩٧٥- ژ وهليان پھرى، ژ پھريان خوهلى.
- ٩٧٦- ژ خەزالى بەزاتر تونه، ژ رسقى خوه پىيغە ناخوه.
- ٩٧٧- ژ خزانان ره؛ تە ژ كو ئانى، دھولەمەندۇ پيرۆز بە.
- ٩٧٨- ژ يى كۈر ره گۈتنە؛ تو ج دخوازى، گۈتىيە دنيايەكە رۇنى.
- ٩٧٩- ژن دیوارى هوندرە، مىر دیوارى دەرفەيە.
- ٩٨٠- ژن درېسە، بەلى نزانە ھەمبەر يەك بکە.
- ٩٨١- ژن ھەيدە زەقىيا بەر گوندە.
- ٩٨٢- ژن، ھم گولا چاقانە، ھم كولا چاقانە.
- ٩٨٣- ژن ژى ھەنە، ژان ژى ھەنە، مەلھەما دلان ژى ھەنە.
- ٩٨٤- ژن مىّران دكە وەزىر ژى، دكە رەزىيل ژى.
- ٩٨٥- ژن مىّران ژى رادكىن، مىّران ژى وەندا دکن.
- ٩٨٦- ژن سەرگۈ بە ژى، سئۇود ژ خوددى يە.
- ٩٨٧- ژن و مىر، تەفر و بىر.
- ٩٨٨- ژنا بى ھەيا، ودك گرارا بى خوى يە.
- ٩٨٩- ژنا بى كەس ھاردبە، مىرئى بى كەس ڈار دبە.
- ٩٩٠- ژنا بەردابىي، ودك كەرا بىندۇرى يە.
- ٩٩١- ژنا مالى بنياتا خانى.
- ٩٩٢- ژنا مىرئى چى يە، دينى ژېرە دى يە.
- ٩٩٣- ژنا مىرئى خەرابە، ھەم دزە ھەم قاوه.
- ٩٩٤- ژنا نەباش، مىرئى باش خراب دكە.
- ٩٩٥- ژنا نە دەلال، چاقى مرۇقق دئىشىنە، ژنا دەلال دلى مرۇقق دئىشىنە.
- ٩٩٦- ژنا نەبىزىرە، ئەسل خىرە.
- ٩٩٧- ژنا نە قەنچ، ھەرييەكە سارە.
- ٩٩٨- ژنا خەلکى راموسانەك، ھەسپى خەلکى مەيدانەك.
- ٩٩٩- ژنى بىينە ژ ئەسلىيان، تى بىينە ئەجىيپيان.

- ۱۰۰۰- ژنی بدن ژن مریان، گا بدن گا کریان.
- ۱۰۰۱- ژنی چی، ژ میری خه راب ره نه.
- ۱۰۰۲- ژخوه مه زنتر خه بهر نه ده.
- ۱۰۰۳- ژوژی دهست چیلکی خوه دده و دبیزه: پهربی وان ج نهرمکه.
- ۱۰۰۴- کا کهفن، دان ژئی ناکهفن.
- ۱۰۰۵- کا کهفن و ته زه، دبن با.
- ۱۰۰۶- کالی زه مانان دپرسه ژ خورتی گه ریایی.
- ۱۰۰۷- کالو چوو سه فهري، هینی که ری به ری.
- ۱۰۰۸- کانی دچقایی ده شیللو ویه.
- ۱۰۰۹- کانی ژئی بی خوددی بمینه وی بمچقه.
- ۱۰۱۰- کانیا ئا ف ژئی کشیا، ناچکه.
- ۱۰۱۱- کانیا دلان، دبه جقاتا جاهلان.
- ۱۰۱۲- کانیا کو تو ئافی ژئی فه مدحوى، که فران نافیزی.
- ۱۰۱۳- کانیا ته ئا ف ژئی فه خوار گه مارى نه که.
- ۱۰۱۴- کار، ب تاخپاشکرنی پیک نایی.
- ۱۰۱۵- کار دبن سه په تی ده نامینن.
- ۱۰۱۶- کار شیره، بەلی کافا مروڻ دهست ئافیتی، دبه رُقْهی.
- ۱۰۱۷- کار و خسار برايی هه فن.
- ۱۰۱۸- کارا گافانان، سوار بیونا که رانه.
- ۱۰۱۹- کاري بېرى نه که، ده ردی بی ده رمان نه بینه.
- ۱۰۲۰- کاري سیوی، نابه نییری.
- ۱۰۲۱- کارکرا خوه به، شیرینا بھر دلی هه فلا خوه به.
- ۱۰۲۲- کی ده ری کو مه ک، وی ده ری که ده ک.
- ۱۰۲۳- کی گوتیه، درؤ مالي ئا فا.
- ۱۰۲۴- کی کاري پر کريه، که زيا خوه کور کريه.
- ۱۰۲۵- کی مری را کر؟ مئه زچيان.
- ۱۰۲۶- کی مری فه گه راند؟ بی دل کری.
- ۱۰۲۷- کی نه خوهش را کر؟ کی کو پرس کر.

- ۱۰۲۸- کى تر كر؟ يىن بى دى و بى باڭ.
- ۱۰۲۹- کى تر كريه؟ خەريپى گوند كر.
- ۱۰۳۰- کى ۋەگەراندىن مرى؟ يىن دلگرتى.
- ۱۰۳۱- كىلاكا خوه، سىلاكا تو خلاس نەكى، نەخاسىم چار لف تۈزى بىخە تىيە.
- ۱۰۳۲- كىم كىم بخوه، هەرتىم بخوه.
- ۱۰۳۳- كىمانيا كەسەكى، ژ كەسەكى رە نابە بار.
- ۱۰۳۴- كىر ب ھەستى ناكەفە.
- ۱۰۳۵- كىران سەرى پېرىزىان برىيە.
- ۱۰۳۶- كىقۇشكى ج قاس بەمەلسە، وي گافەك زىيە لى بکەفە.
- ۱۰۳۷- كىقۇشكى ج قاس بىرەشە، ئە و قاس دتىلە.
- ۱۰۳۸- كىقۇشكى دېزە و تازى دېزە و ھەردۇو ژى دېيىزە 'يا خوددى'.
- ۱۰۳۹- كىقۇشكى ژى جارنان ژ چىا دخەيىدىن.
- ۱۰۴۰- كىقۇشكى نىير ومى، خورتەك ژ يەك باشقە دكە.
- ۱۰۴۱- كەبانى بۇون سىسى، كۆدك لېھر سى.
- ۱۰۴۲- كەبانىا باش، رسقى سەبىي دز ژ پىسىكا دز دە برىنى.
- ۱۰۴۳- كەبانىا ژىھاتى، بلا نىقى قەلىي ژى بخوه.
- ۱۰۴۴- كەچا میران، ب قەلەنلىكى گاۋانان نايى.
- ۱۰۴۵- كەچەل دمرە پۇرسۇر دبە، كۆر دمرە چاڭ شىن دبە.
- ۱۰۴۶- كەچك تەشىا دى رادكە، لاوك ترا باقى رادكە.
- ۱۰۴۷- كەچك ودك سېقىال دارى، هەر كەس كەفرا داھىزى، كى بخە ژ وى رەدە.
- ۱۰۴۸- چەكچا بى باڭ، وەكى چىايى بى ئاڭ؛ كەچكى بى دى؛ وەكى چىايى بى رى.
- ۱۰۴۹- كەچك قەرەچى نابە خاتۇون.
- ۱۰۵۰- كەدا ھەلال دبە مۇو ناقەته، كەدا ھەرام ببە وەريس ژى دەقەته.
- ۱۰۵۱- كەلا ھېرسى، كەفا سابۇونى يە.
- ۱۰۵۲- كەنلى بى ئاران، تى ژ قولى دىواران.
- ۱۰۵۳- كەنگى بىبارى، ھنگى زەستانە.
- ۱۰۵۴- كەر بى كورتان ناجە ئاش.
- ۱۰۵۵- كەر ب كورتاني چىتابە.

- ۱۰۵۶- کەر بىكەفە، خوددىيى وى تەرييا وى يە.
- ۱۰۵۷- کەر جارەكى دكەفە هەرىيى.
- ۱۰۵۸- کەر ج زانە شەفران چىه.
- ۱۰۵۹- کەر هەفت ئاۋۇننى دزانە، دەھەرە بەر ئاۋى هەميان ڦېير دكە.
- ۱۰۶۰- کەر هەرە كوو دەر، كورتاني وى هازرە.
- ۱۰۶۱- کەر ئىبلىسە، دەرمانى وى وەرييە.
- ۱۰۶۲- کەر كەرە، ناكەفە ناڭ ئاۋى كۈور.
- ۱۰۶۳- کەر كەرە دجىيەكى دە دكەفە هەرىيى، هەفت سالان دور رە ناجە.
- ۱۰۶۴- کەر كەت هەرىيى، خوددىيى وى ڙەممۇويان قۆچاخترە.
- ۱۰۶۵- کەر كۆ كەت، ڙەخوددى بىيەت كەس ب قوسۇور تونە.
- ۱۰۶۶- کەر نابە قوربان، بوهايى كەرى دې بە قوربان.
- ۱۰۶۷- كەرا بارى تە نە لېبە، نە چۆكى نە ھۆشكى.
- ۱۰۶۸- كەران بىدە كەر مرييان، ڦنان بىدە ڙن مرييان.
- ۱۰۶۹- تو كەران ل با ھەفە گرى بىدە، وى ڙەھەفدوو بئەلەن تر و فسان.
- ۱۰۷۰- كەرى دبۇھوركى دە بىكەفە، جارەكە دە دور رە ناجە.
- ۱۰۷۱- كەرى كەر، سى جاران دنافە هەرىيى دە رانازى.
- ۱۰۷۲- كەرى مرى ڙەگۈر ناترسە.
- ۱۰۷۳- كەرى پەز، بۇو خوارى گۇران.
- ۱۰۷۴- كەرى رەش، لېھر دانىن كاشلى ڇەبەش، گۆت: من دەن دەن دەن خوهش.
- ۱۰۷۵- كەرى خوه رند گرى بىدە، پاشى ل خوددى بودىنە.
- ۱۰۷۶- كەرۇ نەمرە بەھار تى، پېرى نەمرە پەنچار تى.
- ۱۰۷۷- كەس ئاقلى خوه نادە ب يى كەسى.
- ۱۰۷۸- كەس ب كورتىلان تىر ناخوه.
- ۱۰۷۹- كەس بىزنا گورى بەرنادە ناڭ پەزى خوه.
- ۱۰۸۰- كەس دلى خوه ل مرييان خوهش ناكە.
- ۱۰۸۱- كەس ڦېھر مالى خوه نەكەتىيە شەرى كەسەكى.
- ۱۰۸۲- كەس ڙەيارى خوهە نابىيە: بلا خوهدى تە خەلاس بکە.
- ۱۰۸۳- كەس نابىيە: دەۋى من تىرشە.

- ۱۰۸۴- کەس نابىزە: کا باقى تە، هەر کەس دېبىزە: کا دايکا تە.
- ۱۰۸۵- کەس ناكەفە گۇرا كەسى.
- ۱۰۸۶- کەس ناخوازە کەس ژى چىزبە، هەر کەس دخوازە لاوى وى ژى چىزبە.
- ۱۰۸۷- کەس نكارە قىسمەتى كەسى بخود.
- ۱۰۸۸- کەسى ئاقلمەند، پەيىش خود دېيىھە نوو دېبىزە.
- ۱۰۸۹- کەسى بى كەسان تونەيە.
- ۱۰۹۰- کەسى بى ئاقل، زمانى وى ژىرە دزمەنە.
- ۱۰۹۱- کەسى بىكەفە لهىستكى، وى ملان ژى ھلەدە.
- ۱۰۹۲- کەسى چاڭ برجى، كەرى بار دادبەلەينە.
- ۱۰۹۳- کەسى دى و باڭ وى چىنەكە، چاخى وى چىبىكە.
- ۱۰۹۴- کەسى گافەكى بەر ب تەۋە وەردە، تو دو گافان بەرۋە ھەردە.
- ۱۰۹۵- کەسى ژ تەشتا خود تىير نەبە، ژ مالا خەلکى تىير نابە.
- ۱۰۹۶- کەسى كەت داوهتى، وى خود كل بکە.
- ۱۰۹۷- کەسى نە دىگۈۋەندى دە، بە فيت رەقسە.
- ۱۰۹۸- کەسى نە ل مالەكى، نازانە ھەوالەكى.
- ۱۰۹۹- کەسى نەزان، وەكە دارى بى بەرە.
- ۱۱۰۰- کەسى نەزان، وەكە كەرى بى بارە.
- ۱۱۰۱- کەسى پشتا وى تونەبە، سەرئ وى تمى تواندى يە.
- ۱۱۰۲- کەسى خەباتكار، نانى خود ژكەفر دەرتىنە.
- ۱۱۰۳- کەسىن دركان چىبىكە، دزانە چەمبىل ژى پېيەكە.
- ۱۱۰۴- كەمىسى دەستى جامىران نەگىرتى يە.
- ۱۱۰۵- كەمىسى كەسان تونەيە.
- ۱۱۰۶- کەسى نەگۇتىيە: ئەڭ مالا دزان و قوماربازانە.
- ۱۱۰۷- كەسب ژ تونەبۇونى دچە خود بخەنلىقىنە، دېيىنە دەولەمەند وال كۆپ دە با دېه
’ ديسا شكر ژ مەرە‘ دېبىزە.
- ۱۱۰۸- كەسب نە شىيانە، نە شايائە.
- ۱۱۰۹- كەسبى ئاسانە، روژىن شلىان دەست و پېيىن وان زوهانە.
- ۱۱۱۰- كەشىش ھەرۋ كاتا ناخوھە.

- ۱۱۱- کەشكە رwooیي کەيانىي رەشكە.
- ۱۱۱۲- كەفانى، يا مەلۇونە يا ماھروومە.
- ۱۱۱۳- كەفرى هافىينى، باقىز داوايا كولىنى.
- ۱۱۱۴- كەفرى ھۆف نەخن بەرانى تۆف.
- ۱۱۱۵- كەفرى مەزن، تمى ل كەفرى بچووك دسەكناه.
- ۱۱۱۶- كەفرى گران، كەفرى قۆرزىي يە.
- ۱۱۱۷- كەفرى گران، ل جىبى خوه گرانە.
- ۱۱۱۸- كەفرى هافىنان، باقىن كادىنان.
- ۱۱۱۹- كە دېمنى سەرى قەومى خودىيە.
- ۱۱۲۰- كەو ل رwooیي كەوي دخوينە.
- ۱۱۲۱- كەوي چاڭ ترساندى، زوو نامە.
- ۱۱۲۲- كەوي چى كەوان ل خوه دجىينە.
- ۱۱۲۳- كەوي لووساندى، وەكى كەلاندى.
- ۱۱۲۴- كى بىرە، قىامەت ل سەرى وى رادبە.
- ۱۱۲۵- كى دەرى لىش، وى دەرى قىشكە؛ كى دەرى مرى، وى دەرى مەله.
- ۱۱۲۶- كى دەرى نانى، وى دەرى رwooنى.
- ۱۱۲۷- كى دەرى يەكىتى، وى دەرى رسىق.
- ۱۱۲۸- كى دىيا من ماھر كە، ئەو باقى منه (بوۋىز).
- ۱۱۲۹- كى ل دو ريان دىنېرە، شاش دەرتى.
- ۱۱۳۰- كى ل هيقىيا يارى مایە، بى ڙن مایە.
- ۱۱۳۱- كى نە شىئنە، شىئن پى خوهش تى.
- ۱۱۳۲- كى نىقى رى قەگەرە نە پوشمانە.
- ۱۱۳۳- كى شۈشبانە، ئەو پوشمانە.
- ۱۱۳۴- كى وەفايە، ئەو برايە.
- ۱۱۳۵- كى دەر خوارە، ئەو دەر وارە.
- ۱۱۳۶- كىسو ھىكى خوه دخە بن ئاخى دىبىزە: كو ژ خودى رە دېقىبە وى دەرخە.
- ۱۱۳۷- كەپىل، دىن مىرخاسان دە دېھزىن.
- ۱۱۳۸- كلامبىز، كو دەستى خوه دانى بەر گوھى خوه، دزانە وى ج بېبىزە.

- ۱۱۳۹- کنجی باش، روشا دنیی يه.
- ۱۱۴۰- کنجی ههقالان رودانهك، ههسپا ههقالان مهيدانهك.
- ۱۱۴۱- کنجی كهته بهر پيinan، سهري كهته بهر شيرهتان كيري تشههكى ناييin.
- ۱۱۴۲- كراسى قسيسه، قوساسى قوسىسىse.
- ۱۱۴۳- كشتىن، بى فشتىن نابه.
- ۱۱۴۴- كتىبا مهريان پاشبهندى تى خوهندن.
- ۱۱۴۵- كتكىن زهمىن، دونگىن قەلەو دخون.
- ۱۱۴۶- كولان، توجار ناكەفن بسەر بانان.
- ۱۱۴۷- كۆنى بى رشى، ژ كۆنان دەره.
- ۱۱۴۸- كۆنى دەش، بى ناموسى نافى.
- ۱۱۴۹- كۆر ب دەستى كۆر بىگرە، وى تىكەفە چالى.
- ۱۱۵۰- كۆر دەرن، چاڭ زېرىن دېن.
- ۱۱۵۱- كۆر ناهسن، كەچەل باھسن.
- ۱۱۵۲- كۆرئى بى دار، پىرى بى زار، هەردۇو ژى يەكىن.
- ۱۱۵۳- كۆ دەختى يەتمان هەبۈويا، باقى وان نەدەر.
- ۱۱۵۴- كۆ دى دەبە دىيمارى، باقى دەبە فلهەن باوارى.
- ۱۱۵۵- كۆ دل نەئىشە، دەڭ نابىزە.
- ۱۱۵۶- كۆ مرۆڤ ژ يەكى فيم نەكە، ژ سەدى ژى فيم ناكە.
- ۱۱۵۷- كۆ قازى نەبە، كۆمى خود ژخوەرە بکە قازى.
- ۱۱۵۸- كۆ تە دا ئافى، يال چۈنگى يال نافى.
- ۱۱۵۹- كۆ ترسا گور ژ بارانى هەبۈويا وى كوركەك ژخوەرە چىبىكرا.
- ۱۱۶۰- كۆوچەك بىرچى دەبە، گۈويي خوددىي خود دخوه.
- ۱۱۶۱- كۆوچەك ج دخوه، وى درى.
- ۱۱۶۲- كۆوچەك گوشتى كۆوچەكان ناخوه.
- ۱۱۶۳- كۆوچەك ژ كى بىرسە، ب وى ئالى دە درەيە.
- ۱۱۶۴- كۆوچەك كۆوچەك، دەما هەستيان دخوه، هەسابى قۇونا خود دكە.
- ۱۱۶۵- كۆوچەك پېل تەريا كۆوچەك ناكە.
- ۱۱۶۶- كۆوچەك، خوددىي خود ناس دكە.

- ۱۱۶۷- کووجکی مرۆفه، هىرسا مala مرۆفه.
- ۱۱۶۸- کووجکی پر برهىيە، دەھل مرۆف ناكە.
- ۱۱۶۹- کووجکی زىدە برهىيە وى زوو بکەفه.
- ۱۱۷۰- کووجکی پس گور تىنە پەز.
- ۱۱۷۱- کول دينە بزووز دكەقنه مەريان.
- ۱۱۷۲- کول ل مەرقى باش دگەردە.
- ۱۱۷۳- کول و دەرد نېشقى ئەمرى مەرقە.
- ۱۱۷۴- کولا سى دزكى گور دەيە.
- ۱۱۷۵- کولفەت کو ھەيە، پارسوو خوارە.
- ۱۱۷۶- کولفەت شۇورى دو دەھل ل پشتا مىر.
- ۱۱۷۷- کولى خوار، بەر شۇن نابە.
- ۱۱۷۸- كوم ھەبن، پاچەك زافن.
- ۱۱۷۹- كوما دەيىن، پرسان ژى بكن.
- ۱۱۸۰- كومى راستان تم قەتىايە.
- ۱۱۸۱- كورى بى وار، چاشل دەرە.
- ۱۱۸۲- كورى چى، ناھى باقى خراب بلند دكە.
- ۱۱۸۳- كورى گوران، ژ مەريان رە نابە باقى و برا.
- ۱۱۸۴- كورى مرۆف، رۇنىيا چاقى مرۆفە.
- ۱۱۸۵- كورى قەنچ دەيىن باقى خوه ژى دده، كورى خراب مala باقى خوه خراب دكە.
- ۱۱۸۶- كورى خەراب تالانى باقى خودىيە.
- ۱۱۸۷- كورەك ھەيە گولا باقى خوه، كورەك ھەيە كولا باقى خوه.
- ۱۱۸۸- كورمانچ، دەيىن خوه نە ئىنكار دكە، نە ددىن.
- ۱۱۸۹- كورمانچ تىر بە، خەو ژىر خىرە.
- ۱۱۹۰- كورمانچ تىر دخوه ل پىتلاقا خوه دىتىرە.
- ۱۱۹۱- كورمى دارى، ژ دارى يە.
- ۱۱۹۲- كورمى شىرى، ھەتا پىرى.
- ۱۱۹۳- كورق مرۆ سىيار بۇونە، لۇما دنيا خراب بۇويە.
- ۱۱۹۴- كوشتنا مىرانە، خەتا ژنانە.

- ۱۱۹۵- لاؤکی ئەنپۇرى، نابە مەممۇرى سەتەنبۇلى.
- ۱۱۹۶- لاؤکى قورەيشى، كەس نىنە پش نائىشى، بەلى خىرەت و نامووس دكىشى.
- ۱۱۹۷- لى هات بازركانە، لى نەھات خۇدەيى كايى وېرانە.
- ۱۱۹۸- لى كالى، لى كۆرىيى مەرن چىتە ژ فەقىرىيە.
- ۱۱۹۹- لى تى، دېبىزىن 'زى تى'، لى نايى دېبىزىن 'زى نايى'.
- ۱۲۰۰- لىيھاتن، ژ زېھاتنى چىتە.
- ۱۲۰۱- لېش ژ درانان زېدەيە.
- ۱۲۰۲- لەشكەرى رۆمىيە، نان لىسەر چۈنگى يە.
- ۱۲۰۳- لەيىستان ل كايى پير نايى.
- ۱۲۰۴- ل بازاران پەرمىيەن تە ھەبن، ل گوندان مەرۇفىن تە ھەبن و ل رىكان ھەۋالىن تە ھەبن.
- ۱۲۰۵- لېھر سيا شىئر بە، بلا شىئر تە بخۇه.
- ۱۲۰۶- ل جەم بى ئاران ھەر بھارە.
- ۱۲۰۷- ل جىيەكى كو ھەرتشت ب پەران تى پېغان، دادا جەڭاكى نايى لدارخىستن.
- ۱۲۰۸- ل دەرىيى كەسى نەددە، دا كەس ژى ل دەرىيى تە نەددە.
- ۱۲۰۹- ل دەرىيى كەسى نەخە ب تىليكان، بلا كەس ل دەرىيى تە نەخە بەميركوتان.
- ۱۲۱۰- ل ھەر سووكەكى بازاردەكە.
- ۱۲۱۱- ل ڦىنى بگەرە وەك وەك رەھا روونىيە.
- ۱۲۱۲- ل مالا جوها يخون، ل مالا فلەھان رازىيەن.
- ۱۲۱۳- ل مەلى بانگدان و ئەزان.
- ۱۲۱۴- ل مەيدانى مىر و مىزب يەكتەن.
- ۱۲۱۵- ل پىشىي بىفكەرە، پشت رە بکە.
- ۱۲۱۶- ل پەي مەريان كەسى خۇھ نە كوشتىيە، وەلى جانى گۇوبىي.
- ۱۲۱۷- لىسەر چاۋان بىرۇو ھەندە.
- ۱۲۱۸- ل خانيان نە گەرە، ل حىرلانان بگەرە.
- ۱۲۱۹- ل زك خىستنە، گۇتىيە ئاي پىشتا من.
- ۱۲۲۰- لىستنا پىسىكى يە، مەرنا مشكى يە.
- ۱۲۲۱- لىنگى گەرى، نايى بن بەرى.

- ١٢٢٢- لنگى مار دزكى وي ددىه.
- ١٢٢٣- لنگى پىيغواس، بەر دھرى سۈلبەندايە.
- ١٢٢٤- لنگى خود مەكە سۆلا تەنگ.
- ١٢٢٥- لقا خوازى، لقا رەش دفى.
- ١٢٢٦- لۇما دنياىيى، خرابىتە ژ ئەزەبى گۇرى.
- ١٢٢٧- لۇمە دبە گۆمە تى سەرى مەرۋە.
- ١٢٢٨- لۇمىئىن خەلکى ژ ئازابى گۇرى نەخودشتە.
- ١٢٢٩- ماھنا تەركان، نانى جەھىنى.
- ١٢٣٠- مال مەكتەبە.
- ١٢٣١- مال لىسر مالى نابە.
- ١٢٣٢- مال ھەبۈونا دنىيى، قاڭچى سەيانە.
- ١٢٣٣- مال ژ مشکان روو رەشە.
- ١٢٣٤- مال كۆ يەكىتى تىيەدەبە، ژ ئۆردىيا بى يەكىتى چىتە.
- ١٢٣٥- مال ماسى يە.
- ١٢٣٦- مال تى جان نايى.
- ١٢٣٧- مال تىرە، كەقانى زېرە.
- ١٢٣٨- مال تىرە، كەقانى شېرە.
- ١٢٣٩- مالا بى ئاقۇوبەت، ئەو مال زوو بەلاف دبە.
- ١٢٤٠- مالا بى مالخوى، كەس نزانە كۆ مەزن كى يە.
- ١٢٤١- مالا بى مىيّقان، گوندى بى شقان، ھەردۇو ژى بى گۇومان.
- ١٢٤٢- مالا بى سەرى، وەكە پەزى بى شقانە.
- ١٢٤٣- مالا دەرەوين شەوتى، كەسى ژى باوەر نەكر.
- ١٢٤٤- مالا گافانە، نازى زەرىيى گرانە.
- ١٢٤٥- مالا لىسر مالان، يەك خراب يەك ئاثا.
- ١٢٤٦- مالا مىرلى، كانىا زېرە.
- ١٢٤٧- مالا مىرلان، چىتە ژ مالا ميران.
- ١٢٤٨- مالا مىرلان، كانىا زېران.
- ١٢٤٩- مالا پىرى چىتە ژ مالا ميرى.

- ۱۲۵۰- مala پر ژنی، خهرا بیوو ژ بنی.
- ۱۲۵۱- مala پر مهزن، خهرا بیوو ژ بن.
- ۱۲۵۲- مala زیرا پووچه، مala میران قووچه.
- ۱۲۵۳- مala زیرا خهرا دبه، مala میرا خهرا نابه.
- ۱۲۵۴- مالباقی بووکی گافانه، قله لمنی بووکی گرانه.
- ۱۲۵۵- مالی ئاخى دەنگزە، کى ژى نەخود دۇنگزە.
- ۱۲۵۶- مالی ئاخى دچە، جانى خولام دئىشە.
- ۱۲۵۷- مالی ئاخى دچە، جانى شىرىن دئىشە.
- ۱۲۵۸- مالی دنیي ل دنیي دمینە.
- ۱۲۵۹- مالی دنیي، قلۇچى میرانە.
- ۱۲۶۰- مالی دنیي، قریزا دەستانە.
- ۱۲۶۱- مالی دنیي، سترووبى میرانە.
- ۱۲۶۲- مالی ھىوشاندى، نە خورى خودى يە.
- ۱۲۶۳- مالی ھەرام، دريا ھەرامىي دەھەرە.
- ۱۲۶۴- مالی مەريان ھەبە، ئاخايى ئىلى يە، تونەبە گافانى گوندانە.
- ۱۲۶۵- مالی مريا ئى زنديانە، ب ساخا دمینە.
- ۱۲۶۶- مالی نە ژ لاۋى چى رە چىبكە، نە ژىي خەراب رە.
- ۱۲۶۷- مالی نەخوارى، بەھرا زۆردارانە.
- ۱۲۶۸- مالی قوون دفى، گارارى روون دفى.
- ۱۲۶۹- مالی تە ھەبە، ھەر كەس دۆستى تەيە.
- ۱۲۷۰- مالی تونە ئارقانۇك، نافى ژنكى دىناكۇك.
- ۱۲۷۱- مالی خەسىس، دچە فەتىس.
- ۱۲۷۲- مالى خەسووس و جۆمەردان وەك ھەڭ دەھەرە.
- ۱۲۷۳- مالەكە ئاثا، چىتە ژ سەدى خراب.
- ۱۲۷۴- مالەكە يەكىتى تىيىدە ھەبە، بەرانبەرى ئىلىھەكى؛ ئىلىھەكە يەكىتى تىيىدە ھەبە، بەرانبەرى دەولەتكى يە.
- ۱۲۷۵- مالكا مەفۇونان، ژېھر يا زۆرداران خراب دبه.
- ۱۲۷۶- مالخودىيى كولى يە، مېغانى خودىيە.

- ۱۲۷۷- مار ب مارتیا خود ئاخى ب قىياتى دخوه.
 ۱۲۷۸- ماره، نه جىيە و نه واره.
 ۱۲۷۹- مار ژ پېزەنچى نەخودش بۇو، لېھر دھرى كونا وي ئەو شىن بۇو.
 ۱۲۸۰- مار ژ پۈونگى هەز ناكە، پۈونگ ژى لىسەر قولا وي شىن تى.
 ۱۲۸۱- مار ماره، دەما مرۆڤ ئافى قەدخدوھ، ب مرۆڤ قەنادە.
 ۱۲۸۲- مار پاڭ بۇويا، لنگى وي نە دكەتە زكى وي.
 ۱۲۸۳- مار قولا خود ناس دكە.
 ۱۲۸۴- مارى گەستى ژ وەريسى دترسە.
 ۱۲۸۵- مارييفەتا كەرى، زەقىنا وي يە.
 ۱۲۸۶- مارى كۆر ئاۋسىن ئاگىرە.
 ۱۲۸۷- ماسى دباھرى دە، بازار نابە.
 ۱۲۸۸- ماسى دگۈلى دە نابن هووت.
 ۱۲۸۹- ماسى ژ دەستى تە فلتى نەدە دوو.
 ۱۲۹۰- ماسى ژ سەرى دە خراب دبە.
 ۱۲۹۱- ماسىي چەمان دېبەھران دە نازىن.
 ۱۲۹۲- ماستى كىس، نابە ريس.
 ۱۲۹۳- ماستى پايىزان بەر ئەزىزان، ماستى بەھاران بدن نەياران.
 ۱۲۹۴- ماستى سە بلهقىنە، هەر ژ سان رە باشە.
 ۱۲۹۵- مازىقانىي تو ب زۆرى بشىنى مازىيان، تو مازىيان نايىنە.
 ۱۲۹۶- مىلەثان و باساك و ملىئى خود.
 ۱۲۹۷- مىر ب مووپى خود، ژن ب روپى خود.
 ۱۲۹۸- مىر ب تەنلى دەرە، گا ب سەربارى دەرە.
 ۱۲۹۹- مىر چاڭ ل دەرە، ژنك خودلى ل سەرە.
 ۱۳۰۰- مىر ئەوھ كوبە خوددانى گلىي خود.
 ۱۳۰۱- مىر كوشتن نەرمە - نەرم، قىز خودستن گەرمە گەرم.
 ۱۳۰۲- مىر مىران ناس دكە، قۇوش پالدۇمى كەرى ناس دكە.
 ۱۳۰۳- مىر مەزربىيە، ژن بىركە.
 ۱۳۰۴- مىر نە گۇھار و بەنه كو تو ب گۇھى خودقە كى.

- ۱۳۰۵- میئر پیر دبه دل پیر نابه.
- ۱۳۰۶- میچر پیرهکان دکه دارقوون ژی دکه خاتوون ژی.
- ۱۳۰۷- میئر تیئر دبن، ئان ژنهکى تینن ئان میئهکى دکوژن.
- ۱۳۰۸- میئری بى بهخت پر بە، دسەر رە دەرباس نەبە.
- ۱۳۰۹- میئری جامیئر، ناکەفە توّرا نامەردان.
- ۱۳۱۰- میئری چى ل دەنگى خوه تى.
- ۱۳۱۱- میئری چى سەرگىرە، میئری خراب بنگىرە.
- ۱۳۱۲- میئری کو گوت "ئەز ناخون"، تو ژى بىرسە.
- ۱۳۱۳- میئری میئر دكارە میئری کۆتى بەردە، میئری کۆتى نكارە میئری میئر بەردە.
- ۱۳۱۴- میئری میئر، سەر پىشتا دەھى ژى میئانىيا خوه دكە.
- ۱۳۱۵- میئری میئرخاس، تمى ب دەستى میئری نە قەنچ دچە.
- ۱۳۱۶- میئری نە قەنچ دو جاران شەر دخوازە.
- ۱۳۱۷- میئری پاشىن، پىنى بەرھوازى يە.
- ۱۳۱۸- میئری قەلس دو جارا شەر دخوازە.
- ۱۳۱۹- میئری خەریب كۆرە.
- ۱۳۲۰- میئرخاس دچە، خودزىا وى د دلى جماتى دە دەمینە.
- ۱۳۲۱- میئرخاسى ژ دەھان يەكە؛ يەك زۆرە، نەھ ژى فەنە.
- ۱۳۲۲- میش بى واويك نابە.
- ۱۳۲۳- میش نە تشتەكە، لى مادى مرۇۋەل ھەۋ دكەفە.
- ۱۳۲۴- میشقا گۇول گۇو داتىنە.
- ۱۳۲۵- میشان بەرى رونۇ میرە، گافا رونۇشت ئىسىرە، دەما رابوو بەگ زادەيە.
- ۱۳۲۶- میشان ب نان و ئافا خوه تى.
- ۱۳۲۷- میشان ژ میشان نەخوشە، مازووبان ژ ھەردوويان.
- ۱۳۲۸- میشان میشانى خوددى يە.
- ۱۳۲۹- میشانان نە قەورىنە، وى بخوه ھەرن.
- ۱۳۳۰- میشانى ب وەخت، وەك ئاخى سەر تەخت.
- ۱۳۳۱- میشانى دەست ۋالا، نە ب خىر و نە ب ئاھلا.
- ۱۳۳۲- میشانى خەراب جارەكى نان دخوه.

- ۱۳۳۳- میقانی يەکی، میقانی گوندکی.
- ۱۳۳۴- میقانی خودشە شەف و روژکی.
- ۱۳۳۵- مەچە شەرئ خال و خوارزیان، نەکە هاوار و گازیان.
- ۱۳۳۶- مەگەرە ل نەوالان، نەبین خەیالان.
- ۱۳۳۷- مەگەرە ل سەر ئاثان، تى بەھەسلى ل چرافان.
- ۱۳۳۸- مەھا نادارى ئاف فرى سەر دارى، بىزنى كارى، نىشانىن بھارى.
- ۱۳۳۹- مەھىرا پر، ھەفسارى رەنگىن.
- ۱۳۴۰- مەلاج قاس بى زانەبە، يەكە قورئانا وي كەفنه.
- ۱۳۴۱- مەلا دەينى خوه زوو ژىير دكە، لى دەيندارى خوه ژىير ناكە.
- ۱۳۴۲- مەلەزى ل سەر قورئانى شاش دبە.
- ۱۳۴۳- مەلا وەكى سور ژى ل خودكە، دلى وي رەشه.
- ۱۳۴۴- مەلۇمىنە، تى ب تاهمىنە.
- ۱۳۴۵- مەنېر ل مرووز، بىنېر ل گرووز.
- ۱۳۴۶- مەردى ژ كىس، مالى خەلەفە يە.
- ۱۳۴۷- مەرڭ بەر ب زىيارەتى ۋەھەرە دوور و نىزىك يەكە.
- ۱۳۴۸- مەرۇف ب دوومىكا درېز بگەيىزە مرازان.
- ۱۳۴۹- مەرڭ ب پىلەكى دەرتى سەرئ خانى.
- ۱۳۵۰- مەرڭ چارخان ژ سان رە نادروو.
- ۱۳۵۱- مەرڭ ج قاس دەولەتى دبە، ئەو قاس چەرۈك دبە.
- ۱۳۵۲- مەرڭ دەنگىيى دە پىوست نىنە دەرىي نامەرداڭ ۋەكە.
- ۱۳۵۳- مەرڭ ژ بىرنا خود دەھەوسە ھەكىمىي.
- ۱۳۵۴- مەرڭ مىر بە، سەدد و ھەزار يەكىن.
- ۱۳۵۵- مەرڭ خەرابىي نەكە، خرابى نايى پېشىيا مەرۇف.
- ۱۳۵۶- مەرفى بى گۈومان، بى دىن و بى ئىمان.
- ۱۳۵۷- مەرفى بى خودى ھەيە، مالى بى خودى تونەيە.
- ۱۳۵۸- مەرفى ب ئابۇر ژ ئابۇرا خوه شەرم دكە، لى مەرۇفى بى ئابۇر وى ژ ج شەم بکە.
- ۱۳۵۹- مەرفى ھار، بى سەر كەرا خوددە بکەفە.
- ۱۳۶۰- مەرفى ھەيفا وى ل بەرخا وى هات، ئەو كوبابى ناخوه.

۱۳۶۱- مەرفىٰ كەر، ئاڭا بن كايىٰ يە.

۱۳۶۲- مەرفىٰ كۆز گور ترسىيا، پىيۇستە پەز خودى نەكە.

۱۳۶۳- مەرفىٰ كۆز وو دچە، زوو دوھستە.

۱۳۶۴- مەرفىٰ مەرغان، بەر كەفران رادبىن.

۱۳۶۵- مەرفىٰ مەرغان ج قاس خراب بە، زىرىٰ مەريياتى ۋەشارتى يە.

۱۳۶۶- مەرفىٰ قەنچ ڙ كىسىٰ خودى دخوه، مرؤۇقىٰ خراب ڙ كىسىٰ خوه دخوه.

۱۳۶۷- مەرفىٰ خورت، دناف دلىٰ خودى دە رۆزى سەد جاران دبە پاشا.

۱۳۶۸- مەيمۇون دچاڭى دىيا خودى دە كېشە.

۱۳۶۹- مەيمۇون دچاڭى دىيا خودى دە خەزالە.

۱۳۷۰- مەزدىٰ كەرى زكىٰ گورە.

۱۳۷۱- مەزن ببە كەر، گەرەك مرۇۋە نەدە سەر.

۱۳۷۲- مەزن ل مالان بچۈوك ل بانان.

۱۳۷۳- مەزن ل مالىٰ توئىنەبە، پشتا خوه بىدە كەفرەكى.

۱۳۷۴- مەزن قەدرىٰ مەزنان دزانە.

۱۳۷۵- مەزنىٰ مالىٰ، خۇمدىيىٰ مالىٰ يە.

۱۳۷۶- مىھ ب نگىٰ خوه، بىز ب نگىٰ خوه تىٰ دالقاندىن.

۱۳۷۷- مىھ دگەرە بەرخىٰ خوه دېينە.

۱۳۷۸- مىھ دكالە، بەرخ ل مالە.

۱۳۷۹- مىھ ل پىٰ بەرخىٰ خوه دكالە.

۱۳۸۰- مىر دمرە، ئەقىدىٰ مىر ڙى دمرە.

۱۳۸۱- مىر ڙى دمرە، ئەقىدىٰ ڙى.

۱۳۸۲- مىر موھتاجىٰ گاڭان و شۇۋۇنىٰ ڙى دبە.

۱۳۸۳- مىزا مشك ڙى ڙ ئاش رە كارە.

۱۳۸۴- مەتاجىٰ ئەلبىٰ، ل ئەلبىٰ دگەرە.

۱۳۸۵- ملەك، سەرە سەد نەوالان دېرە.

۱۳۸۶- مرازىٰ بىٰ دل، وەكىٰ كراسىٰ بىٰ ملە.

۱۳۸۷- مىرى ھەف دزانى، زىندى ھەر رۆز ھەلاوى دخون.

- ۱۳۸۸- مری ب ده فنکرنی، کار ژی ب کرنسی.
- ۱۳۸۹- مری ب خیر به، مريشۇ بخود تى.
- ۱۳۹۰- مری هەنن کو ھەوجەيى شىنى نن.
- ۱۳۹۱- مری كەفرى بن بيرى يە.
- ۱۳۹۲- مری نە مەلۇون بە گۆر لى تەنگ نابە.
- ۱۳۹۳- مريشاك هيّكان دكە، بىرە ب دىك دكەفە.
- ۱۳۹۴- مريشاك مريشكە، ئاڭى فەدخوھ لسەر خود ل خوددى دنېرە.
- ۱۳۹۵- مريشاك نكلا خود دئاڭى دادكە، بەرى خود ب خوددى ۋە دكە.
- ۱۳۹۶- مرن ب ھەڤالان رە خوھشە.
- ۱۳۹۷- مرن چەكا جىندىانە، ھەممۇ كەس وى ل خودكە.
- ۱۳۹۸- مرن د دنیايى دەھىيە، لى يَا كال و پىرا ھىسىايدە.
- ۱۳۹۹- مرن ھەسپا بۆزە، لېھر دەقى دەرىيى ھەر كەسى يە.
- ۱۴۰۰- مرن مرنە، خەرەخەر چىيە؟
- ۱۴۰۱- مرن پاقزىيا دىنى مەھەممەدە.
- ۱۴۰۲- مرن و خەو برايى ھەڤن.
- ۱۴۰۳- مرن بىن وەخت، دەف و داۋەتە.
- ۱۴۰۴- مرن بىن تى نانى شەقىن دخوه.
- ۱۴۰۵- مرن دەولەتىان، ژ بۇنا مەلا مىزگىنە؛ مرن كەسبان ژ بۇنا مەلا شىنە.
- ۱۴۰۶- مرن ھەسپى ژ جەھە.
- ۱۴۰۷- مريي گۆران رانابن، ئەمەلى خراب چىنابن.
- ۱۴۰۸- مروقق ب چارەكى قۇونەك نابە.
- ۱۴۰۹- مروقق لېھر كانىيى تى نامىنە.
- ۱۴۱۰- مروقق ب سەبىرى دەھەرە قەبرى.
- ۱۴۱۱- مروقق ب تەمى و وەسىستان نامەرە.
- ۱۴۱۲- مروقق ب خورتى دىستىنە، ب خورتى نادە.
- ۱۴۱۳- مروقق جارەكى دخولقە و جارەكى دەمرە.
- ۱۴۱۴- مروقق جىلغا خود ئاڭى دەرخە ژى باشه.

- ١٤١٥- مرۆڤچ تىخه کەوارى، ئەو تو خوارى.
- ١٤١٦- مرۆڤ دئەمرى خودده دو جاران دبه زارق.
- ١٤١٧- مرۆڤ دقورئانى ده ژى شاش دبه.
- ١٤١٨- مرۆڤ دىكى رۆكى بە، نە مريشكا ھەزار رۆزى بە.
- ١٤١٩- مرۆڤ دمە، قۇون ب دمس دبه.
- ١٤٢٠- مرۆڤ دز بە، شەقى رەش پرن.
- ١٤٢١- مرۆڤ گور ناكە شقانى بەرخان.
- ١٤٢٢- مرۆڤ ھەنە خەبەر ددن ب دەفى خوه، مرۆڤ ژى ھەمن خەبەر ددن ب ئاقلى خوه.
- ١٤٢٣- مرۆڤ ھنگى مۇويەكى ژ بەراز ھلينە خېرە.
- ١٤٢٤- مرۆڤ ژ ئاخى تى، دبه ئاخ.
- ١٤٢٥- مرۆڤ ژ يەكى رە بېيىزە "دېنه، دېنه" وى دېهن ببە.
- ١٤٢٦- مرۆڤ كەفران دافىزە برجا بەلەك، نافىزە سەپەتا رېخى.
- ١٤٢٧- مرۆڤ كو دكەفن تەنگاسىي، ژ يارى ديا خودە ژى دېيىن باڤو.
- ١٤٢٨- مرۆڤ نە ب چۆماخەكى مىرخاس دبه، نە ب نانەكى ناندار دبه.
- ١٤٢٩- مرۆڤ سا ددە خاترى خودان.
- ١٤٣٠- مرۆڤ سفرا لىسەر نان دخوه، كىرى لى ناخە.
- ١٤٣١- مرۆڤ خوه تەفى كار نەكە كار نامەشە.
- ١٤٣٢- مرۆڤ زنى دكە، لى نە ب دى و خودە خودە.
- ١٤٣٣- مرۆفان شىرى خېج خوارىيە.
- ١٤٣٤- مرۆفاتى گەرمە گەرم، دزماتى نەرمە نەرم.
- ١٤٣٥- مرۆڤتى ئاقلى سەلق، تو جاران لى ناكە رك.
- ١٤٣٦- مرۆڤتى بى دزمن، بەرامبەرى مرنى يە، بلا تونەبە.
- ١٤٣٧- مرۆڤتى بى ودلات، تەبىرى بى پەر و باسکە.
- ١٤٣٨- مرۆڤتى چى، ل پاشى پىس ناسەكەنە.
- ١٤٣٩- مرۆڤتى دەنگبىز، تى نافى وى بىز.
- ١٤٤٠- مرۆڤتى دەر ددە، ل مانا دگەرمە.
- ١٤٤١- مرۆڤتى دەرەوين ژ ئاش بى، سەرى وى ئارد بە، ديسا ژى باودرنەكە.

- ١٤٤٢- مرۆڤى دەرەوين، رۆزدكى نانى خود دخوه.
- ١٤٤٣- مرۆڤى دين دينك، ج تەلاشە مال و ملک.
- ١٤٤٤- مرۆڤى دين ناجە سەر زين.
- ١٤٤٥- مرۆڤى دز، ژخوه شكه.
- ١٤٤٦- مرۆڤى هەنەك كار ڙ ويره هەيە جيە.
- ١٤٤٧- مرۆڤى ژخوه شك، زوو سل دبه.
- ١٤٤٨- مرۆڤى كۆچەرى، ڙى دوورە رېنجبەرى.
- ١٤٤٩- مرۆڤى كو هندك نزانە، پر ڙى نزانە.
- ١٤٥٠- مرۆڤى لال، ڙى نەكه سوئال.
- ١٤٥١- مرۆڤى مىر بسەر شۇرا خوددە تى.
- ١٤٥٢- مرۆڤى پىشەكار، تو جاران برچى نامينە.
- ١٤٥٣- مرۆڤى پوشمان، ڙىقى رە بىزىفرە نە خەرابە.
- ١٤٥٤- مرۆڤى سنگ بىخە ل خوه، نكارە دەرخوه ژخوه.
- ١٤٥٥- مرۆڤى تەزە دەولەتى بۇو، پەرە ڙى دەين مەكە.
- ١٤٥٦- مرۆڤى تما مالى خوه ناخوه.
- ١٤٥٧- مرۆڤى خەربىب، بکە تەكلىف.
- ١٤٥٨- مشكى كۈر ئاخى دكۈلە، لسەر سەرئى خوه دكە.
- ١٤٥٩- مشكەك دكەفە سىتلا شير، ئەو شير تى رەناندىن.
- ١٤٦٠- متالە خوهش تىستە، بەلى ئەبۇور پى نايە.
- ١٤٦١- مۇريكا قول ب ئىتاران رە نامينە.
- ١٤٦٢- مرۆپىكا قول، ل ئەردى نامينە.
- ١٤٦٣- مووش خوهش مووشە، پشتا وي ئالگۇوشە.
- ١٤٦٤- نالبەند ل دەھى سوارى دنهھىرە و هەسپى نال دكە.
- ١٤٦٥- نالبەندى باش، مۇورىان نال دكە.
- ١٤٦٦- نامووس و خىرەت، نەپەرەتى يە.
- ١٤٦٧- نان ب رووجچەك تى خوارن.
- ١٤٦٨- نان ب خوى، خوى ب تاھم.

- ۱۴۶۹- نان ب خوی، مهنه.
- ۱۴۷۰- نان ژ قورئانی پیشدهتره.
- ۱۴۷۱- نان و پیغاز و نهخوهشی چاڭ رهشی يه.
- ۱۴۷۲- نانی جهه دوسا نانی گەنم ناگرە، نانی گەنم دوسا نانی جهه ناگرە.
- ۱۴۷۳- نانی ئىيقارى بېھىلە سبى، شخولى ئىيقارى نەھىلە سبى.
- ۱۴۷۴- نانی گارس نه تو نانە، كەس نابى ئەو مال بى ئارغانە.
- ۱۴۷۵- نانی گەنم ژ خزانان رە هەرامە.
- ۱۴۷۶- نانی كىيم ئاقلان، تم دزكى ب ئاقلان دەيە.
- ۱۴۷۷- نانی مىران ل مىران ب دەينە.
- ۱۴۷۸- نانی مەرغان، ل رووپىي مەرغان تى خوارن.
- ۱۴۷۹- نانی من ئى هشك، ژ بەقلەوا خەلكى چىتە.
- ۱۴۸۰- نانی نەقەرا نىنە.
- ۱۴۸۱- نانی رۆميان لسر چۈنگى يه.
- ۱۴۸۲- نانی خود ب نانپىزان چىبکە، بلا نانەكى تە زىدە هەردە.
- ۱۴۸۳- نانی خود بېھىلە سبى، كارى خود نەھىلە سبى.
- ۱۴۸۴- نافا مىران دە مىر بە، نافا شىرمان دە شىر بە.
- ۱۴۸۵- نافا سالەكى دە دو هافىن نابن.
- ۱۴۸۶- نافى گوند، ناموسا گوندە.
- ۱۴۸۷- نافتىدان ژ دەست ھلئانىنىن چىتە.
- ۱۴۸۸- نە ئادارە نە نىسان، رۆزا فەقىي تەيرانە.
- ۱۴۸۹- نە دۆستى قلهە، نە ھەسپى كولە.
- ۱۴۹۰- نە دووزمنى خەرابا بن، دووزمنى خەرابىي بن.
- ۱۴۹۱- نە ئەسل چاڭ و كلدانە، ھەسل دوهىل و بادانە.
- ۱۴۹۲- نە فەقىرى ب تر، نە دەولەمەندى بز، نە ماقولى دەرەوين.
- ۱۴۹۳- نە فەقىرى پۇز بلند، نە مىۋانى مال ب گوند، نەزى مەرقۇنى دە بېيژە،
 ژنا من رند.
- ۱۴۹۴- نە فەقىرى ب تر، نە كەدخدايى ب هر.

- ۱۴۹۵- نه ژ همسدان بورویا، وئى گو و مىھ ب هەۋدۇرە بچىرىانا.
- ۱۴۹۶- نه ژ مانا بورویا، رۆڤى وئى ل سووکان گەريبا بورویا.
- ۱۴۹۷- نه ژنا ب كىلدان، نه مىرئى ب دەڭ گرىدان.
- ۱۴۹۸- نه ژنى ب دەرمانان، نه مىرئى ب دەڭ گرىدانان.
- ۱۴۹۹- نه مالى چىك ژ لاۋى باش رە، نه ژىي خەراب رە.
- ۱۵۰۰- نه مالى پر، نه گەرداナ ستورور.
- ۱۵۰۱- نه مىرئى شەرمۇك، نه ژنا كەنۈك.
- ۱۵۰۲- نه سۆرا بەر ئاگاران، نه رندى بەر چاران.
- ۱۵۰۳- نه شىرىن بە لى خەلك تە بخون، نه تاھل بە لى خەلك تە بافيىن.
- ۱۵۰۴- نه شەيتىن ببىنە، نه نالەتىن لى ببارىنە.
- ۱۵۰۵- نه خودزى ب وى شەرى كو دو رۆڤى ھەرنى.
- ۱۵۰۶- نىچىرەن دەخەونى دە نىچىرا خۇد دېينە.
- ۱۵۰۷- نىچىرەن كەھوى خۇد دەمىزى دە بەرنادە.
- ۱۵۰۸- نىچىرەن نىچىرا خۇد ناس دكە.
- ۱۵۰۹- نىيرى ب سەكواتان ژ تاھتان ناكەفن.
- ۱۵۱۰- نىيرى نەمەينىن دېيىن، گىسا بەلۇ بەلۇ.
- ۱۵۱۱- نەبىزە خۇدش تىشى، بېبىزە خۇدش خۇدھىي يە.
- ۱۵۱۲- نەچى وي ئەردى كو كەسى تە لى نەبە.
- ۱۵۱۳- نەدد سەر بەردى بىن، نەچە پېشىيا مەرۆڤ دەم دەمى.
- ۱۵۱۴- نەكە سەرى كەسان، نايى سەرى نەفسان.
- ۱۵۱۵- نەكە و نەبىن.
- ۱۵۱۶- نەنېرە رەنگى تووتىنى و نەنېرە رەنگى زلامان.
- ۱۵۱۷- نە نۇوک و گۆشت ژ هەۋدوو ناقەتن.
- ۱۵۱۸- نەقەنجى بەيھۇدە ناچە.
- ۱۵۱۹- نەترسە ژ ئافا خوش، بىرسە ژ ئافا نەرمەك.
- ۱۵۲۰- نەوالىن كۈور بى ئاڭ نابىن.
- ۱۵۲۱- نەيار كارى ل ھەمبەر نەيارى خۇد، ئەلبى خۇد بخۇد.

- ١٥٢٢- نهیینی ژ بەری هشکترە.
- ١٥٢٣- نهینە سەرئ کەسا وئى بىين سەرئ پسى پسا.
- ١٥٢٤- نەزان ژ زالان خرابتە.
- ١٥٢٥- نەزانى نە گوھدار، دەردئ وى يە دەردەكى بى دەرمان.
- ١٥٢٦- نەزانى، بەلا سەرئ خودىي خودىيە.
- ١٥٢٧- نەزانى ل دېئ ئولە.
- ١٥٢٨- نەزانى رەھەتىيا جانە.
- ١٥٢٩- نىنە بخۇد نان و ژاڙى، خودىي دكە تۆل و تاڙى.
- ١٥٣٠- نىر دئالىي گايى پېرە خوار دبە.
- ١٥٣١- نىسانە چىك ب كىسانە، ل دەرى ھەمى كەسانە.
- ١٥٣٢- نىشانا بارانى بايە، نىشانا مرنى تايە.
- ١٥٣٣- نىش ھەكىم جان دەرددە، نىش ئەم دىن دەرددە.
- ١٥٣٤- نفرى دئ ل كور ناگەرە.
- ١٥٣٥- نگەك ژ چرايە، دو نگ ژ بىرچۈونى رەيە.
- ١٥٣٦- نكارە ب كەرى، دېھزە كورتىيەن.
- ١٥٣٧- نمىزە، خەولەكى پر دوور و درىزە، ھەر كەس نكارە بىيىزە.
- ١٥٣٨- نمىزرا كورمانجان نە ئىيابادتە، ئادەتە.
- ١٥٣٩- ناشتا بى تشت، خودىي خوه كوشت.
- ١٥٤٠- نىيەتا دل، قەدا سەرى.
- ١٥٤١- نۆك تى ل كۆكى.
- ١٥٤٢- نوكولى مريشكى تم د گوودىيە.
- ١٥٤٣- پالە قەلسە، هنچەت داسە.
- ١٥٤٤- پارىي مەزن گەورىي د درىنە.
- ١٥٤٥- پارسا ۋى ۋەلاتى نابە، بلا يَا ۋەلاتەكى دن بە.
- ١٥٤٦- پارسوييا ڙنى خوارە، لۆما ئىتابارا وئى تونە.
- ١٥٤٧- پاشى مرييان كەس چاڻى خوه دەرناخە.
- ١٥٤٨- پى ل دوووفى سە نەكە كۆ تو گەز نەكە.

- ١٥٤٩- پیهلهوان ب روژکی ناچه سهر شهليتی.
- ١٥٥٠- پیلا چووبي چووبيه، پی نهكهفه.
- ١٥٥١- پیلین ئافي نايينه هەزمارى.
- ١٥٥٢- پيشى ئيمەك، دووره ديمەك.
- ١٥٥٣- پېخەمبەر ژ بۇنا جانى خود دوئا دكە.
- ١٥٥٤- پەلەندارى فەقيران ل بىنى گوھە.
- ١٥٥٥- پەرە ھەبن، ھەلاؤ مىشەيە.
- ١٥٥٦- پەران دكە خوش، مىر گازان ل بەرا ددن.
- ١٥٥٧- پەسىنچايرىن خوه نەدە، لى پەسىنگھايى خوه يى لۇدكرى بدە.
- ١٥٥٨- پەيىش ژ دەستان بلندترن.
- ١٥٥٩- پەيىش، ژ دەقى زلامان دەركەفە.
- ١٥٦٠- پەيىش ژ پەيىش دەركەفە.
- ١٥٦١- پەيىشا دەقى ژ كاخەت و نېشتان خەرابىرە.
- ١٥٦٢- پەيىشا كەت ناڭسى و سى درانان، دەكەفە ناڭسى و سى زمانان.
- ١٥٦٣- پەزا ژ كەرى جوودا بېبە، يا دز دبە يا گور دخوه.
- ١٥٦٤- پەزا تەنلى گورا خوارى يە.
- ١٥٦٥- پەزا تەنلى، كەفا بەر دەقى گورە.
- ١٥٦٦- پەزى بى شقان، شقانى بى سە، ئەو دبە مال ويرانى.
- ١٥٦٧- پىر بىكە و ژېير نەكە.
- ١٥٦٨- پىر خىركەر بە، ئىقشارىن ئىننان زافن.
- ١٥٦٩- پىريج باوھر نەدكەر مىر بىكە، داوا مال و ھەيىشتەكان دكە.
- ١٥٧٠- پىرەك دارى شكەستى يە.
- ١٥٧١- پىرەكى تېخە خوشىي، جاھلهكى تېخە رەشىي.
- ١٥٧٢- پىرى و ھەزار ئەيپ.
- ١٥٧٣- پىسى ج قاس بى تەۋدان، ئەو قاس بىن دددە.
- ١٥٧٤- پېيانا درىزىي، لگۈرى بەھۆستىن ھەمموو كەسى نابە.
- ١٥٧٥- پېياس ج سور ج سېپى.

- ۱۵۷۶- پیشاز پیشازه، ج سه‌ری یه ج بني یه.
- ۱۵۷۷- پیشازی نهخوه، بهن ژ دهفی ته نايی.
- ۱۵۷۸- پیشازی، ئىشان بدن نهياران، داني سبي بدن ياران.
- ۱۵۷۹- پچه‌ك سئوود چيتره ژ مالي دنيي.
- ۱۵۸۰- پر گوتون، جيگمر سوتون.
- ۱۵۸۱- پرانى بهتال كر ميرانى.
- ۱۵۸۲- پرس، خوهستنا دلانه؛ نهزانى، شەرمما ميرانه.
- ۱۵۸۳- پرسا خوه بېيژه، پاشى بېيژه.
- ۱۵۸۴- پرسىن نه پاك، زwoo دگھيژه جيه.
- ۱۵۸۵- پرسىن خراب، پى سى پووت هنگى نايى خوارن.
- ۱۵۸۶- پسىك ژ هەولا روھى خودره، شىرە.
- ۱۵۸۷- پسىك وسا تى گرتن كو مرۇۋە پەنجه رwoo نەكە.
- ۱۵۸۸- پشت پاديشى، باقى پاديشى ژى ژى دېيژن.
- ۱۵۸۹- پشتى بارانى كەرى جل نەكە.
- ۱۵۹۰- پشتى كو تو نابه گول كو خەلك ته بهن بکن، نەبه سترى لسەر ريا.
- ۱۵۹۱- پشتى مرنى، چاڭ كولى نينه.
- ۱۵۹۲- پشتى تەنكىي فەھىيە.
- ۱۵۹۳- پىيىن خوه، لگۈرى بەرگا خوه درىيە بکە.
- ۱۵۹۴- پۇلا ژ پۇلا ناخوه.
- ۱۵۹۵- پۆستى جۈنەگا، لسەر پشتا گى يه.
- ۱۵۹۶- پۆستى دەھى بارى گى يه.
- ۱۵۹۷- پۆستى گا، جۈنەگا نكارە بکشىنە.
- ۱۵۹۸- قادىيە ژخوه رازى يه.
- ۱۵۹۹- قائىش قووشما كەرى يه.
- ۱۶۰۰- قانتر نازى، خوهشى نايى.
- ۱۶۰۱- قارى كولەفەتى نادنه سەرى ميران.
- ۱۶۰۲- قافى دزى، دچل رۆزان ده ئەميان دبە.

- ۱۶۰۳- قەدەھەك ژاھرى قەخۇو، قەدەھەك قەھەرئى قەنەخۇو.
- ۱۶۰۴- قەدرى ئەردى زانبە، ئەۋى ئەكىن بىدە.
- ۱۶۰۵- قەلەنى مەربان دىدە، قىزاز ئەشىران دخوازە.
- ۱۶۰۶- قەلى ژ سنجىكەن كان چىتابە.
- ۱۶۰۷- قەنچ چىكىن، ژ پەر چىكىنى يە.
- ۱۶۰۸- قەنجى ب كوشتنى تى فەگەراندىن.
- ۱۶۰۹- قەنجى قەنجىي ناس دكە.
- ۱۶۱۰- قەنجىا نە دجىيە خودەدە، بەلايە.
- ۱۶۱۱- قىرکا رەش نابە بىلە.
- ۱۶۱۲- قىز سىّقا سۆرە، هەر كەس چلاڭى خود داڭىزى.
- ۱۶۱۳- قىزاز باش، پەيا بېبە كاش.
- ۱۶۱۴- قىرش و قال تم دېبە ئافى دە نايى.
- ۱۶۱۵- قىساس نارە قىامەتى.
- ۱۶۱۶- قلۇچى بى نامووسان دجنبەتى دە هلنایى.
- ۱۶۱۷- قلۇچى كەران چىنابن، دېيىن قەمى ئەم تم داھشن.
- ۱۶۱۸- قۇونا هيىن ترا بېبە، را لى نابە.
- ۱۶۱۹- قۇونا تازى ب پىنهيان نايى فاشارتىن.
- ۱۶۲۰- قۇونا وى يَا چۈوكى يە، لىسەر ھىكى بەتى روودنى.
- ۱۶۲۱- قۇونا خود نىشا زارۇكان بكە، بەلى دەھى خود نىشا زارۇكان نەكە.
- ۱۶۲۲- را ل دىزى دېبە، لى را ل زىيە زمانان نابە.
- ۱۶۲۳- راست بېيىھە، راست جان بىدە.
- ۱۶۲۴- راستى بېبە دەرزى ژى ناشكى.
- ۱۶۲۵- راستۇ ب راستىيۇ، خوارۇ دارى شەستىيۇ.
- ۱۶۲۶- رى بىرېقە چۈونى خەلاس دېبە.
- ۱۶۲۷- رىنچىبەرئى خودبە، خودشتۇرى يى حىرلانان بە.
- ۱۶۲۸- رىويتى خوهش تىشىتە لى چىرتە چىرت ل پىشىتە.
- ۱۶۲۹- رەق تووتىيان تەنلى يە.

- ۱۶۳۰- رهشى دى و باشقى، سپى نابه ب سابوون و ئاشقى.
- ۱۶۳۱- رەڭ نېڭىي مېرانىي يە.
- ۱۶۳۲- رەڭا پسىكى هەتا كادىنى يە.
- ۱۶۳۳- رەۋشا گوران، نېچىرە.
- ۱۶۳۴- رەۋشا تەيران، ھەردۇو ملن.
- ۱۶۳۵- رەۋشا خۆزانا، كۆتانە.
- ۱۶۳۶- رەۋشى دىكان، كاتارە.
- ۱۶۳۷- رەۋشى كۆنان، چېيت و ستۇونە.
- ۱۶۳۸- رەۋشىن جاھلان، سمبىل و روویە.
- ۱۶۳۹- رېز ژ دارى دور ناكەفە.
- ۱۶۴۰- رە دبە بۆست، دېمن نابه دۇست.
- ۱۶۴۱- رە درېزە، دل قرېزە.
- ۱۶۴۲- رە سپى دبە، دل پىر نابه.
- ۱۶۴۳- رەم ت تۈور هلنابى.
- ۱۶۴۴- رىقى گور ب خەما شقانى بى خىرە.
- ۱۶۴۵- رىقى مېغانان فەرەھە.
- ۱۶۴۶- رىيا تو چۈويى لى نەزىقەرە.
- ۱۶۴۷- رۆز ب بىزىنگى نايى ۋەشارتن.
- ۱۶۴۸- رۆز ب رىيى نارە ئافا.
- ۱۶۴۹- رۆز دەرباس دبە، قەدا رۆزى دەرباس نابه.
- ۱۶۵۰- رۆز كەت ئالىي مېرىدىنى، دەواران بازۇ كادىنى، رۆز كەت ئالىي جزىرى، دەواران بازۇ بەر نىرى.
- ۱۶۵۱- رۆز نايى ۋەمرانلىن.
- ۱۶۵۲- رۆز رەش بە، تو ژى رەشتەر بە.
- ۱۶۵۳- رۆزا چى، ژ سېھى دە چى يە.
- ۱۶۵۴- رۆزا چوو پاشقە، مالى چىرۆكانە، ژ ھەنك دن رە دەمینە.
- ۱۶۵۵- رۆزا دوومان بە، كېقا گورانە.

- ۱۶۵۶- رۆزا ئىش، ژ ئىش رديه.
 ۱۶۵۷- رۆزا شينى، ژ شىنى رديه.
 ۱۶۵۸- رۆزا تەنگاسىي، مەريي مەريان ب كىرى مەريان تى.
 ۱۶۵۹- رۆزىن باگەر ژ مالى دەرنەيىن.
 ۱۶۶۰- رۆقى كرنە شاهى مريشكان، گۆتىيە: "كەنى من تى بيرا من".
 ۱۶۶۱- رۆقى ناچە قولى، دارەك بدىي وى بردقسىه.
 ۱۶۶۲- رۆقى نەدچوو قولى، هەزدك ژى ب دووقۇخ خودقە كر.
 ۱۶۶۳- رۆقى تىرە، ترى ترشە.
 ۱۶۶۴- رۆفيكى بەرادايى، چىتە ژ شىرەكى گۈيدايى.
 ۱۶۶۵- رۆقيان رى بىرىنە، گوران ناڭ دەركەتىيە.
 ۱۶۶۶- رۆقىي گەرۆك، ژ شىرى راكەتى چىتە.
 ۱۶۶۷- روو ژ لېپ پېشىن، ب ئىشىن.
 ۱۶۶۸- روو ژ رووفەدى ناكە.
 ۱۶۶۹- روون دئاخى كە، لېھر ئاخى كە.
 ۱۶۷۰- روونى گەنى، لىھر نانى خوددى.
 ۱۶۷۱- روويى كەسبان كەسلى ئانھىرە.
 ۱۶۷۲- روويى رەش نە هەوجەيى تەننېي يە.
 ۱۶۷۳- سال دچىن سالان، تى سەر سىنسلى خالان.
 ۱۶۷۴- سالا سەر ھىزبان چىتە ژ سالا دووقەمۈزان.
 ۱۶۷۵- ساخا زەوال تونە، خوارا خەلاس تونە.
 ۱۶۷۶- ساخبۇونى نە تەننى لشاندىنا جانە.
 ۱۶۷۷- سەج قاس ژ تەرەناس بە، دار ژ دەستى خوه ناقىيە.
 ۱۶۷۸- سى وەنە دۆست ھەنە؛ نانۇ، گانۇ، جانۇ.
 ۱۶۷۹- سىنېيكى شەكتى چىتە ژىيا خودستى.
 ۱۶۸۰- سىّقا چى، پارا ھەرچى.
 ۱۶۸۱- سەبا كەرى خوه، دەفەيا خەلکى مرار نەكە.
 ۱۶۸۲- سەد گاز وەريس، ئەسل ھەچكە.

- . ١٦٨٣- سەد گولى زیوان مەرۆڤ گۇزى ئۇوشىيەك گەنم دە.
- . ١٦٨٤- سەنھەت چەکە، بەريا خودكە، تە ھەوجە دىت دەرى ۋەكە.
- . ١٦٨٥- سەقا لگۇرى ھەقا.
- . ١٦٨٦- سەرئى بى نامووس نارە بەھوشتى.
- . ١٦٨٧- سەرئى چىايى بىلند تم ب مۇر و مۇرانە.
- . ١٦٨٨- سەرئى چۇ ب گۇوپە، بىن چۇ ب گۇوپە.
- . ١٦٨٩- سەرئى دو بەرلان دېبەرۆشكى دە ناكەلە.
- . ١٦٩٠- سەرئى فرکەران تم تەواندى يە.
- . ١٦٩١- سەرئى گىرس ج قاس گرس دېھ ئەھ قاس دتەھە.
- . ١٦٩٢- سەرئى گورى دىن كوم دە باشە.
- . ١٦٩٣- سەرئى هات بىرین، نايى كرین.
- . ١٦٩٤- سەرئى كەسى راست تم بىلندە.
- . ١٦٩٥- سەرئى كو نەئىشە ج ھەوجەيى بەندايە.
- . ١٦٩٦- سەرئى كو نەئىشە، مەرۆڤ چما پاچكانلى گرى بەدە.
- . ١٦٩٧- سەرئى لۇدى ب گورزەكى تى گرتىن.
- . ١٦٩٨- سەرئى مىزگوران خويايە.
- . ١٦٩٩- سەرئى نەئىشە نە ھەوجەيى دەسمالى يە.
- . ١٧٠٠- سەرئى ساخ بالگى ناخوازە.
- . ١٧٠١- سەرئى سەد سەرئى ژى نەئىشە، ئەھ سەرئى ژ ج رەدە.
- . ١٧٠٢- سەرئى خوه ھەر بەدە دىوارىن كەفن.
- . ١٧٠٣- سەرئى نە بىسەر يەكىن، ناجىن دەڭ يەكشە.
- . ١٧٠٤- سەرئى ھەقىن، سەرپىچ زەفن.
- . ١٧٠٥- سەرئى ژ ئاقىل دئىشە.
- . ١٧٠٦- سەرئى لېھر منهتان، بلا بېت ناڭ زېرەتان.
- . ١٧٠٧- سەركلە كەرى فلقة بکە، ھەردو ژى يەكىن.
- . ١٧٠٨- سەولان بکە ژ كالى زەمانان و خۇرتى گەريايى.
- . ١٧٠٩- سەيى خوه خودى نەكى ب قەتكەن نان، يى بچە لېھر دەرى مالەك دن بىرەيە.

- ۱۷۱۰- سهیین بهلهک، ماقولی سانه.
- ۱۷۱۱- سبه تی خیر پیره تی.
- ۱۷۱۲- سبها ل قهربالان، پر گوتن ل خراب مalan.
- ۱۷۱۳- سلاف ل مهی یه، نه ل ریهی یه.
- ۱۷۱۴- سلاف ل سفرا هازره.
- ۱۷۱۵- سمیلی گهشتی سهري وی کیره.
- ۱۷۱۶- سنگ ب ئاردى ده ناچه، همیا تونه به هما میرکوت.
- ۱۷۱۷- سنگ ژبه ر میرکوت دچه.
- ۱۷۱۸- سنگی سی چق ناچه ئەردی.
- ۱۷۱۹- سئود تی گووی خزانان تی.
- ۱۷۲۰- سئود خه راب به، دران د پهلوولی ده دشکی.
- ۱۷۲۱- سواربۇونا كەرى ئەپەكە، پەيابۇون دو ئەپىن.
- ۱۷۲۲- سوارى ھەسپا ھەڤالان تمى پەيايە.
- ۱۷۲۳- سۆفيي رەمەزانى، وەكى كەرى دوو گارانى.
- ۱۷۲۴- سۆل دروو خواسن، جل دروو بى كراسن.
- ۱۷۲۵- سۆند بخوه، سەرى نائىشە.
- ۱۷۲۶- سۆند شورى دو دەفه.
- ۱۷۲۷- ستوييە مەشك دروويان خويايە.
- ۱۷۲۸- شابۇون ژ مەربان نايى.
- ۱۷۲۹- شاهدى رۆقى دىلا رۆقى يە.
- ۱۷۳۰- شام شەكرە، وەلات ژى شېرىنتە.
- ۱۷۳۱- شېر ب لهپى خوه، مېر ب دەستى خوه.
- ۱۷۳۲- شېر ژ دارستانان قووت نابن.
- ۱۷۳۳- شېر ژ پېشىان خەلاس نابە.
- ۱۷۳۴- شېر شېرە، ج ژنە ج مېرە.
- ۱۷۳۵- شىخ نە هاتنە، بهلى كار سەرھاتنە.
- ۱۷۳۶- شىخ سافبە و خلمە ئاڭ بە، و كەچك و كورك ئازا بە، پى ئەولە نەبن.

- ۱۷۳۷- شهبهش ب دهنگی خوه، هنار ب رهنگی خوه.

۱۷۳۸- شهبهش ژ لمی خوه درده.

۱۷۳۹- شهه دپوری پورسپیان ده دشکی.

۱۷۴۰- شهکر نه خوارنا شقینه.

۱۷۴۱- شهمزه نه من، زیرینن.

۱۷۴۲- شهر ب تفنگا فلا نابه.

۱۷۴۳- شهر و نیف شهر هه قلی هه فن.

۱۷۴۴- شهر افه سلی مهربان دهردخه.

۱۷۴۵- شهر افا بی هه ق هه ر که س فهدخوه.

۱۷۴۶- شهر بک نوویه، ئاڭ شیرینه.

۱۷۴۷- شهری کووچکان لسهر دیلانن.

۱۷۴۸- شهری ل شووقي، نه قهرقاشا بیتمندری.

۱۷۴۹- شهری سبهه ژ خیرا ئیشارى چیزه.

۱۷۵۰- شمرت نه هیله هیله يه، شمرت گىرە گىرە يه.

۱۷۵۱- شهق ل پشته، شوخل نه تشته.

۱۷۵۲- شهق يه كه دز ههزاره.

۱۷۵۳- شهقا رهش ژ ئیقاردد رهش.

۱۷۵۴- شهقا رهش، شووقا رهش، مها رهش؛ ئاپى گور ژ هه ق دهردخه.

۱۷۵۵- شهورا ڙنان، بیرييا بزنان.

۱۷۵۶- شهيتان نه ئالى ئازىبى به ئازىب نابينه.

۱۷۵۷- شينا تەھى هه قلا ان شاهى يه.

۱۷۵۸- شير دوتون و كۆدك فەشارتن نابه.

۱۷۵۹- شهينا هەسىپ ژ هەنرې يه.

۱۷۶۰- شقانى خەراب زانه پەز ب كوده چوویه.

۱۷۶۱- شووزنى ب فەن ددن قولكرنى.

۱۷۶۲- شۇونا گولان گول شىلاڭ دميئه.

۱۷۶۳- شۇونا كىران حەبار دىيە، شۇونا خەبەران حەبار نابه.

- ١٧٦٤- شوور دتیئری ده نایی فهشارتن.
- ١٧٦٥- شوور کالانی خوه نابره.
- ١٧٦٦- شوور میرهکی دکوژه لی زمان ههزاران.
- ١٧٦٧- شووری هسن تو ههفت سالان ب پهسن، وی ههر بچه سه ر گوهن گیسن.
- ١٧٦٨- شووری مرؤفی مهزن ل ئهردی نامینه.
- ١٧٦٩- شووری قهتلی ل دهستن ته، ردهما خوددی ل دلی ته.
- ١٧٧٠- شووری راست، دو دران ژاهر تیدهیه.
- ١٧٧١- شووری تازی خوینی دخوازی.
- ١٧٧٢- شووشما دلی مرؤف بشکی ناجهبره.
- ١٧٧٣- شووشتن رهنگ و روو، خوارن گمند و گوو.
- ١٧٧٤- شوخول بکه ب ئهساس کو دل نهکه واسهواس.
- ١٧٧٥- شوخول بwoo دور نؤجاخ بoo کوو.
- ١٧٧٦- شوخول پیرکه لی ژیبر نهکه.
- ١٧٧٧- شوخولی ب ئوسوول، هم بخوددی خوهش تى هم ل رسوول.
- ١٧٧٨- تا ب تا، مooo ب مooo، دبه ره.
- ١٧٧٩- تا کی خاڭ دنهقەبا ب ئاقل و دېھنا دەھي و ناقھته.
- ١٧٨٠- تا، ڙ مرنى چېتە.
- ١٧٨١- تازى ب زۆرى ناره نېچىرى.
- ١٧٨٢- تازى ڙى دېيىزه "يا ئەللاھ" كىفرؤشك ڙى دېيىزه "يا ئەللاھ".
- ١٧٨٣- تالانا مووريان ل با جەھى يە.
- ١٧٨٤- تالانى تەڭ ئىلى دافھتە.
- ١٧٨٥- تاسا ۋالا چنگىن ڙى نايى.
- ١٧٨٦- تاسەك ددو، نانەكى جەھىنى نه تىشەكە، با ل پاشتا میرى خەراب كەفە.
- ١٧٨٧- تاڭ باقە، لى ئاڭ دىيا ڇيانى يە.
- ١٧٨٨- تاڭ ئەردى دخەملىنە، لى كار مرؤفان.
- ١٧٨٩- تاڭا بھاران، ل سەردى نەياران.
- ١٧٩٠- تاڭا پيزان، ل سەردى ئەزىزان.

- .١٧٩١- ته شووشت ئاڭا ب گۇو، ئەزىچ بىكم قەنچىا ب دوو.
- .١٧٩٢- تە خېرەك كر، ب سەرە بکە.
- .١٧٩٣- تېرىبۇونا خوهشىيەتى باشىيە ئا باشىيە تونەيە.
- .١٧٩٤- تەبىئەتى ب شىرى، ل شوارى تى هىلان.
- .١٧٩٥- تەلاشا گورە كو قانتر بەھايە.
- .١٧٩٦- تەنى يى ل چاھى من دده و نەينكى ڈى لېھر دگە.
- .١٧٩٧- تەنۇور ب تر و فسا گەرم نابە.
- .١٧٩٨- تەنۇور نە سىنچەرە نان چىنابە.
- .١٧٩٩- تەريا كووچەك راست نابە، قالب ناگە.
- .١٨٠٠- تەشى رىسا تەشى رىس، دكارە كىرى كەرى ڈى برىسىە.
- .١٨٠١- تەفن ھاتە داران، كەس نامىنە ل واران.
- .١٨٠٢- تەير ب چەنگان دفرن و مىر ب مىران دخورن.
- .١٨٠٣- تەيرى نىيچەرەن نكولى وى ب كىرە.
- .١٨٠٤- تەيرى خودشە، ب رەق خودە.
- .١٨٠٥- تەزە ھاتەن، كەفن خەلاتن.
- .١٨٠٦- تفافا مەريان چيا وەردگەرينى.
- .١٨٠٧- تلىا دقولان دەبە، وى رۆزەكى مار پىقەدە.
- .١٨٠٨- تلىي دەستان نابىن يەك.
- .١٨٠٩- تماھى براکوژى يە.
- .١٨١٠- تربا سواران ھەر كۈلایە.
- .١٨١١- ترەك و دو تر ل با ترەكان يەكىن.
- .١٨١٢- ترى ب سەبرى دېھلاو.
- .١٨١٣- ترس برى رۆقى يە.
- .١٨١٤- ترسۇنەك تم ل پاشن.
- .١٨١٥- تشتى چوو، مەددە دوو.
- .١٨١٦- تشتى دەست دكە، باۋ و برا ناكە.
- .١٨١٧- تشتى شىرین پشتى تىرىن.

- ١٨١٨- تشتین کو بباره ودک ئاخ، تالى دىب باتاخ.
- ١٨١٩- تشتین نه سەرەفە، وەكى قۇونا ڙەدرەفە.
- ١٨٢٠- تەنگ ھات، مېرانى ھلات.
- ١٨٢١- تخوبى خۇرتان تونەيە.
- ١٨٢٢- تزبى بى سەركىش نابە.
- ١٨٢٣- توڭى خۇهزىي چاندىنە، ل شۇونى لەھەولە وەلا' شىن ھاتىيە.
- ١٨٢٤- تە بدەستان بدى، تى ب نىغان بىگەرى.
- ١٨٢٥- تو ب ھرى بۇويا، تى لىناڭ كەرى بۇويا.
- ١٨٢٦- تو بى كەسان، توبى بقى تەسى.
- ١٨٢٧- تو بخەبىتى تى بخوى، تو نە خەبىتى دل كەسەرى.
- ١٨٢٨- تو بزانبە گلىيان، وەلات شىرېنە ڙەميان.
- ١٨٢٩- تو بۇو مىر، خودى نەكە ڙېير.
- ١٨٣٠- تو جەھنەمى نەبىنى، بەشت ب تە خۇوش نابە.
- ١٨٣١- تو ج بچىنى، تى وي ھلىنى.
- ١٨٣٢- تو ج تىخى كەوارى، وي ئەو بى خوارى.
- ١٨٣٣- تو چۈويي گوندەكى، ھەموو كەس ب چاۋەكى بن تو ژى چاۋەكى خۇد دەرخىنە.
- ١٨٣٤- تو گەپى تەچۇو، تو نكارى داقورتىنى.
- ١٨٣٥- تو گرييکا خۇد ب دەستى خۇد فەنەكى، كەس ڙ تەرە فەنەكە.
- ١٨٣٦- تو ژ سارە چارۇخان بىدروو، وي چارۇخا خۇد بخۇد.
- ١٨٣٧- تو كەس ب دلى خۇد كارى گران ناكە.
- ١٨٣٨- تو كەس ڙ خىرى ناجە دىئرى.
- ١٨٣٩- تو كۈوچك ب قوسىنى نابە تازى.
- ١٨٤٠- تو لېر دىوارى خەرابە رانەكەڤى، تو خەونى شاش نابىنى.
- ١٨٤١- تو ل رى، قەدا و بەلا ل رى.
- ١٨٤٢- تو نانى كى بخوى، تى شۇورى وي بىكشىنى.
- ١٨٤٣- تو نەگەزەت بەر چەم، خۇد ھلنەكە.
- ١٨٤٤- تو نىمەت بى زاھمەت تونەيە.

- ۱۴۵- تو قالا کی بکی، ظان لبهر دمری ظان لسهر خینی یه.

۱۴۶- تو تم کایی هلده، تشههک ژی نایی.

۱۴۷- توری فرهکان تم ب قوله.

۱۴۸- فر بنه شام کووتونی، کهس نافی نافا ملی خوه.

۱۴۹- فر نابه راست، راست ژی نابه فر.

۱۵۰- فران ژ کهسی ره ژینگهه ئافا نه کرنه.

۱۵۱- واده همیا ژاهر ژی دهرمانه.

۱۵۲- وکی ددهان هیڑایه، پانزدهه ژی هیڑایه.

۱۵۳- ودریس بقمهته دبه چار سه‌ری، ئیدی بکیر نایی.

۱۵۴- ودریس دجیھی زراڻ ده دقۂتہ.

۱۵۵- وخت گؤتیه ب بهخت.

۱۵۶- خال خوارزی رادکه، ئاپ برازی دادکه.

۱۵۷- خانی خوه خراب نه که، همتا تو یه کی دن چینه کی.

۱۵۸- خیر دبه خیار دکه فه مرؤف.

۱۵۹- خیرا دستی چه پی ل یې راستی نابه.

۱۶۰- خیرا کهسی ناگھڑه کهسی.

۱۶۱- خیران بکه، دهینه سه‌ر کهفران و ههرد.

۱۶۲- خه بهر چه کا ژنی یه.

۱۶۳- خه بهر نه کاری میرانه.

۱۶۴- خه بهر دان بی دوئر تی سه‌ر نهزانان.

۱۶۵- خله‌تی ژ بچووکان، ئه فووکرن ژ مهزنان.

۱۶۶- خه ما گوره دهه بهایه.

۱۶۷- خه ما کوره چرا فیسیایه.

۱۶۸- خه ما کوره مووم بهایه.

۱۶۹- خه ملا بووکا، بووکا چووکا.

۱۷۰- خه تا لیل نیه ب، زدلال نبهینا.

۱۷۱- خه تا خوار ژ بهر نگی مرؤف دهستی دکه.

- ١٨٧٣- خهتا خوار ڙ گایي پيردهيه.
 ١٨٧٤- خهتا خوه راست بکه، کاري خوه خهلاس بکه.
 ١٨٧٥- خه و خوهشه ل چايرى، لى مار تونه به.
 ١٨٧٦- خهوا باڻ مريان تى، خهوا شيف نه خواريان نايى.
 ١٨٧٧- خهوا برينداران تى، ئا برچان نايى.
 ١٨٧٨- خهوا كوشتيان تى، ئا برچيان نايى.
 ١٨٧٩- خهوا پر گران، مرؤُفَى پر نه زان.
 ١٨٨٠- خهوا پر، رسوق بره.
 ١٨٨١- خهونا گا، كيره.
 ١٨٨٢- خهيسه تى پيس، خه زهبا خوددي يه.
 ١٨٨٣- خلت ج فاس ئاخى بکوله، ب سهري خوددا دكه.
 ١٨٨٤- خرابيا مالهكى، ئافايا گوندەكى يه.
 ١٨٨٥- خرابىي هەر كەس دكاره بکه، قەنجى چەتنە.
 ١٨٨٦- خرارى مەزن قلا لسەر پيان ناسەكتە.
 ١٨٨٧- خسار برى فيدى يه.
 ١٨٨٨- خسار ڙ فيدى وردهيه.
 ١٨٨٩- خيلا ئاشقانان ئاشە.
 ١٨٩٠- خزانى زنگارا مىغانە.
 ١٨٩١- خورت هەتا بخوه نەھەسە، مينا فاركان دمهشه.
 ١٨٩٢- خورت خوهشكن، دەركستىي وان كەچكى.
 ١٨٩٣- خوه مەزن نەكە داكو تو نەشكى.
 ١٨٩٤- خودى بده نابېژە تو لاۋى كى يى.
 ١٨٩٥- خودى چيان ڙى تەمنى چىناكه.
 ١٨٩٦- خودى چىي دبىنه بەرق لى دبارينە.
 ١٨٩٧- خودى دەرد دانە، دەرمان ڙى دانە.
 ١٨٩٨- خودى دەردى بى دەرمان نەدایە.

- ۱۹۹۹- خوددی دهريکي بگره، وي يهكى فهكه.

۱۹۰۰- خوددی دكاره قر ڙي بكه، پير ڙي بكه.

۱۹۰۱- خوددی فرسنهندا شيران نهده روفيان.

۱۹۰۲- خوددی گوتiéه دهوارا خوه ب لنگهه کي گري بده، سى لنگان ڙي بسپيره من.

۱۹۰۳- خوددی گوتiéه، ل ته جاهد ل من مراد.

۱۹۰۴- خوددی گوتiéه، خوه ڙبهه ديوارئ كهتى بدن ٿالى.

۱۹۰۵- خوددی ههفالي راستانه.

۱۹۰۶- خوددی ڙ يهكى ره خهرا دكه، درانئ وي د پهلوولى ده دشكى.

۱۹۰۷- خوددی كريهه، رسقئي ئهفدان نه ل ئهفدانه.

۱۹۰۸- خوددی کو مرؤفه کور دكه، مرؤفه لنگي خوه ل کوڊكا خوه دخه.

۱۹۰۹- خوددی نوكان دده يي بئ دران.

۱۹۱۰- خوددی پاديشاههه کي مهزنه.

۱۹۱۱- خوددی قرڪا قول ڦلا ناهيله.

۱۹۱۲- خوددی سهري دبينه، پاشي شاشي تئي دئالينه.

۱۹۱۳- خوددی تهرزيه، ڪراسٽ هارڪهه سى لڳور وي ددرورو.

۱۹۱۴- خوددی يار به، بلا دنيا تهڻ نهيار به.

۱۹۱۵- خودديي دهين بکه دبڀڙه؛ تو ئيرڙ ههرهه وي سبي دهين ل دوو ته ودهه.

۱۹۱۶- خودديي فسى، ب خوه دهه سى.

۱۹۱۷- خودديي گوشت زانه گوشتى وي ههرامه، خودديي پههان ڙي زانه پههريي وي ههرامه.

۱۹۱۸- خودديي هيٺيان ههـ روقـي يـهـ.

۱۹۱۹- خودديي هـهـلـاوـيـ، هـهـلـاـواـ خـوهـ نـاخـوهـ.

۱۹۲۰- خودديي کاري خوه، شـيـرـينـ بهـ دـلـيـجـ هـهـفـالـيـ خـوهـ.

۱۹۲۱- خودديي کهـدـيـ، ڙـهـدـيـ بـيـ پـارـ نـامـينـهـ.

۱۹۲۲- خودديي کرامـهـتاـ رـهـمـهـتـيـ لـ جـنـهـتـيـ دـبـيـنـهـ، گـوـشـتـ دـبـنـيـ سـافـارـيـ دـهـ نـابـينـهـ.

۱۹۲۳- خودديي مـريـانـ کـوـرـهـ.

۱۹۲۴- خودديي سـهـبرـيـ، مـيرـيـ مـسـرـيـ.

- ۱۹۲۵- خودلی ل ئاخى، چاخى مشكول بىو مالخوى.
- ۱۹۲۶- خودلی ل وى سەرى، ئەۋى گا داب وى كەرى.
- ۱۹۲۷- خودسەرا كەسى د رۇناھىيى دە جىئنابە.
- ۱۹۲۸- خودش دبە شوونا خەنچەران، خودش نابە شوونا خەبەران.
- ۱۹۲۹- خودشىا گۈوزى، كاكلى گۈوزى يە.
- ۱۹۳۰- خودزى ب ئاقلى پاشىن.
- ۱۹۳۱- خودزىيا سېۋىيا نە هييّقا.
- ۱۹۳۲- خويين نابە ئاڭ.
- ۱۹۳۳- خويينا جاھلان تم تىك دەھەرە.
- ۱۹۳۴- خويينا درېھ، دناف رەھان دە ناسەكەنە.
- ۱۹۳۵- يَا ب قەلەم نېھىسى، ب بېر نايى شكىيەنەنەن.
- ۱۹۳۶- يَا نەبۈويي گلى نەكەن.
- ۱۹۳۷- يان مىرەكى باش بە، يان بېر و داس بە، يانزى بىرە و ژخودە خەلاس بە.
- ۱۹۳۸- يان توجار ھلنەگەرە بار، يان تو كەتى نەكە هاوار.
- ۱۹۳۹- يارا دەرەوین جارەك دخوه فرافىن.
- ۱۹۴۰- يى بکە زاھمات، وى بخوه رەھمەت.
- ۱۹۴۱- يى بخوه سافارى، وى بچە ھەوارى.
- ۱۹۴۲- يى درەفە ژى گازى خوددى دكە، يى ددە پەى ژى.
- ۱۹۴۳- يى ئەلى ژىيى جەھەمى خەرابىتە.
- ۱۹۴۴- يى ژ باقى خوه ھەزىدكە، باقى خەلکى نادە چىران.
- ۱۹۴۵- يى ژ ھندكى نە شىكىرينى، ژ پرى ناشىكىرينى.
- ۱۹۴۶- يى كەتە گۇۋەندى، وى ئاسى بلىزە.
- ۱۹۴۷- يى كو بگەرە لىسر ئاڭا، وى تى بکەفە چرافا.
- ۱۹۴۸- يى كو گۆت و كر مىرە، يى كو گۆت و نەكەر، كەرى نىرە، يى كو نەگۆت و كور ئەمۇ شىيرە.
- ۱۹۴۹- يى كو هييّكى بىزە، كىنگا ھەبە وى بزى.
- ۱۹۵۰- يى كو ھەرن ماسىيان، قۇونا وان شل دبە.

- ١٩٥١- يىن كو نهده نكاره بخوه، يىن كو نه خوه نكاره بدە.
- ١٩٥٢- يىن ناڤبەنجى برىندارە.
- ١٩٥٣- يىن نە د شهر دەيە شىئە.
- ١٩٥٤- يىن پر زانە، پر خەسەريە.
- ١٩٥٥- يىن تىشەكى دخوه، كەقچى ب خوهەر دگەرىنە.
- ١٩٥٦- يىن خەرابىيى بکە، دكارە باشىيى ژى بکە.
- ١٩٥٧- يىن خوارى تەلەفە، يىن دايى سەلەفە.
- ١٩٥٨- يەك دەھەرە، جىھە ل دودويان فەھە دبە.
- ١٩٥٩- يەك ژمە چل، چل ژمە يەك.
- ١٩٦٠- يەك شاهدى دەھانە.
- ١٩٦١- زاد زادى مەريانە، گۆشت گۆشتى سانە.
- ١٩٦٢- زانەبۈون، پىشى گرانبۈونە.
- ١٩٦٣- زارۆك ب ليستكى مەزىن دېن.
- ١٩٦٤- زارۆك ج بېيىنە ھلددە، لى ج كو دېھىزە دېيىزە.
- ١٩٦٥- زارۆك ژ باقى دە يەتىم نامىين، ژ دى دە يەتىم دەمىن.
- ١٩٦٦- زارۆك نەگىرى دى شىر نادە.
- ١٩٦٧- زارۆك خەملا مالانە.
- ١٩٦٨- زاڭا كەرى خەزۈۋورانە.
- ١٩٦٩- زىير بە بىينە، زېش بە بىينە، بە بە سىّوى بە نىينە، دوور بە.
- ١٩٧٠- زىير ب زىرىيتىيا خوه موھتاجى كاپەكى يە.
- ١٩٧١- زىير بچۇوكە، بەا گرانە.
- ١٩٧٢- زىير تىكەفە ناڭ گوو ژى خەرا نابە.
- ١٩٧٣- زىير زىڭار ناگرە.
- ١٩٧٤- زىيركەر ب روومەتا زىير زانە.
- ١٩٧٥- زەبەش ژ خوارنى رە، دەندك ژ دانىنى رە.
- ١٩٧٦- زەبەشى گران ژىن دە خەرە دبە.

- ۱۹۷۷- زمانهک تى و يهك دهه، هلهت كورمانجي لسهر ههسيپي سيار بيه (ج.
بهردان).
- ۱۹۷۸- زهقيا ژ زهقيان زيده، ههفت جاران تو گيسن خوه لي بدی، پاشن توافق خوه دده.
- ۱۹۷۹- زك برچي تير دين بهلى چاڭ برچي تير نابن.
- ۱۹۸۰- زكى كونه ب هيله به نائيشه.
- ۱۹۸۱- زكى تير هاي ژ ئى برچي تونه.
- ۱۹۸۲- زكى خوه نه ئهلىن دو نانان، بهزنا خوه نه ئهلىن كراس و خهفتانا.
- ۱۹۸۳- زكى زاروڭان تىزىيە، لى زمانى وان ناگەرە.
- ۱۹۸۴- زلام ژ پيردكى، گايى حوقت ژ چىلەكى.
- ۱۹۸۵- زلام زلامە، پيردكى پيردكە.
- ۱۹۸۶- زلامى فەديكۈك ب كوندىكى، پيردكە فەديكۈك ب گوندىكى.
- ۱۹۸۷- زلا ترڪان ژ ئەدالەتا ئەرەبان چېتە.
- ۱۹۸۸- زمان بى هەستى يە، دگەرە.
- ۱۹۸۹- زمان گرتى، سەر رەھتى.
- ۱۹۹۰- زمان ڙەھر تشتى شىرىنتە و ڙەھر تشتى ڙى تەھلتە.
- ۱۹۹۱- زمان كليتا دلانە.
- ۱۹۹۲- زمان پالەيى خودىيى خودىيە.
- ۱۹۹۳- زمانى شىرىن، پىقازا تۈۋز مينا ھنگە لىدىكە.
- ۱۹۹۴- زمانى تير، تم برچى يە.
- ۱۹۹۵- زمانى خوه بېرە، جىئن خوه بکە.
- ۱۹۹۶- زمانق لەق، لەق سەرۇ تەقرقىق.
- ۱۹۹۷- زۆر گىزىرى رادكە.
- ۱۹۹۸- زۆر زانە زاقب ل كويە.
- ۱۹۹۹- زۆر زانە، زىير زانە، دەھنى تىنگا مۇر زانە.
- ۲۰۰۰- زۆر زانە، زىير زانە، زانىن زانە.
- ۲۰۰۱- زۆزان رندە، هەما چىيا بلندە.

چەند گۆتنىن زاراڭىي سۇرانى

- ١- ئەگەر گۆل نىت، درېكىش مەبە.
- ٢- چەم بى چەقل نابى.
- ٣- برامان برايى، كىسەمان جىايى.
- ٤- رىيۆى لە كونى خۆى هەلگەرىتەوە، گەپ دەبى.
- ٥- كىيۇ كىيۇ نابىنېتەوە، چاو چاو دەبىنېتەوە.
- ٦- برا لە پشت برا، مەگەر قەزا لە خۇه بى.
- ٧- گىيا لەسەر بىنجى خۆى دەرۋىتەوە.
- ٨- ئاش لە خەيالى، ئاشەوان لە خەيالى.
- ٩- نان بۇ نانەوا، گۆشت بۇ قەسابا.

چەند گۆتن و بويىزىن ب زاراڭىي دەلى

- ١- ئەستۆرى دانى پىرۇ، ھەرى بىنى لنگان دە مانەنى. (ھەسپ ل ھەۋ دخن كەر دىن لنگان دە دەمىنە).
- ٢- ئاي كە دىيىزكان فرازەنۇ، قولاپان ژى نانۇ پا. (ئەوى كۆ دىيزكا چىكە، چەمچەكان ژى پىيغە دەكە).
- ٣- ئاومى تارىيە بەرد، وە ھەما گەرەنۇ شەقشەقۇي. (ئاش چۈويە ئەو كەتىيە دوو شەقشەقۇ). {بويىز}
- ٤- دايى قوربانى ھۆمای، لاي خۇ ھەكار، گا بەدلنا ھەرد. (دايى قوربانا خوددى تايى خۇ ڙىيەكە، گا ب كەرى گوھەرتىيە). {بويىز}
- ٥- دىيسۇ ئەز توڭە ئانان، ۋەيىقى ت ب ئەشناوه. (دىوارق ئەز ژ تەرە دېيىزم، بۇوكى تو فام بىكە). {بويىز}
- ٦- پاچا ھەرد نىيە بەنا كلم. (دووغا كەرى تونەبە، دې قوتۇ).
- ٧- بۇچا كۈوتى ھەوت سەرى ئىيىشى ماھنەنە، ترا ۋەتا ھينا بىا چىنكەل. (دىلا كۈوچەك ھەفت سالان ئاڭىتىنە ماھنەنە، ژى دەرخىستنە دىسا بۇويە چۈنکالى).

- ۱۰- گۇرۇز بىرى قەرى يېو. (گۇرۇز بىرى قەرى يې).

۹- کى كەپا كوقوتكرۇ دانى، وايىرى را شەرمايىھنى. (مروق كەفر ل كۈوچك دىد، ز خوددى شەرم دكە).

۱۰- كەپا شىتى سەرى قووچە. (كەفر دچە سەر قووچى).

۱۱- كىفارا قات بارى م ھەندەكۆ، لا ئەنلى بىيان چەندەكۆ. (كىفارى گۆت بارى من ئەو قاسە، ئى يېئىن دن ج قاسە؟).

۱۲- كوقوتك گۇشتى كوقوتكى نىوەنۇ. (كۈوچك گۇشتى كۈوچكان ناخود).

۱۳- كوقوتك ھەول ۋەرلى پىسى ده بەلۇ بەنۇ. (كۈوچكى باش لېھر پىسى ده دىيار دبە).

۱۴- كوقوتك پى زوار نىشىن سېيد (كوقوتك بى زەرد نىشىنۇ سەيدە). (كۈوچك بى دل ناچە سەيدى).

۱۵- كوقوتك ۋەرلى وايىرى خۇ دە لاوەنۇ. (كۈوچك لېھر دەرىي خوددى خۇ دئەوتە).

۱۶- قوقوتودر ما وا، ھاك كەرى شارى يا. (قووتوارى مەيىە، ھىڭ كەرى خەلکى يە).

۱۷- ت مەشكى ما بشۇو، ئەز شنا مەشكى میر شۇووەنا. (تو مەشكى ما بشۇو ئەز دەچم مەشكى میر دشۇم). {بويىز}

۱۸- فەرەكۆ ھەول ۋەرلى كەھزى ده بەلۇو بەنۇ. (بەرخى چى لېھر كۆزى دىيارە).

۱۹- وەھدى مەرژۇيلى ئامى، نىشت تاشتى گاوانى را. (ئەجەلى كورمۇرى تى، ب تەشتى كافان ھەمنىشە).

۲۰- دەپىرى ئارى ئارى خۇ پاوهن، بى ئارقانۇ قەى م را تەرسا. (خوددى ئار ئارى خۇ دېيى، بى ئار دېيىزە قەى زەن دىرسە).

لیکۆلین، چاقکانی :

- فەرھەنگا ترکى كورى، زانا فارقىنى، ئەنسىتىتوبىا كوردى سەتەنبۇل، ۲۰۰۲.
- فەرھەنگا ترکى كورى، زانا فارقىنى، ئەنسىتىتوبىا كوردى سەتەنبۇل، ۲۰۰۴.
- گۆتنىن پېشىيەن كوردان، ئە. بالى، وەشانىن پەلى سۈر، سەتەنبۇل، ۱۹۹۳.
- گۆتنىن پېشىيەن كوردان، موستافا بۇراك، وەشانىن بەرفن، سەتەنبۇل، ۱۹۹۶.
- گۆتنىن پېشىيەن كوردان، هووسەيىن دەنز، وەشانىن كایناك، سەتەنبۇل، ۱۹۹۱.
- گۆتنى پېشىيەن كوردا، موستافا بارۆك، وەشانىن بەرفن، سەتەنبۇل، ۱۹۹۶.
- ئىدېيۆمىن كوردى، ئاھمەت زەكى چاملىبەل، وەشانىن دەنگ، سەتەنبۇل، ۱۹۹۷.
- بەرى گۆتن ھەبوو، موستافا ئايدوغان، وەشانىن دۆز، سەتەنبۇل، ۱۹۹۸.
- ئەزمان شىن ما (Gökyüzü Mavî Kaldi)، ياشار كەمال، Eyubglu

Sabahattin Açıklamalı Atasözleri -
Atasözleri Sözlüğü -
Deyimlerimizin Sözlüğü -
Konularına göre Atasözleri sözlüğü -

- ئازادىا وەلات، رۆزىنامەيا كوردى يا ھەفتەيى.
- ژيانا روشنەن، كۆفارا مەھانەيا كوردى.
- نوودەم، كۆفارا كوردى ئەورۆپا.
- سالنامەيا NÇM، ۱۹۹۹.
- زەند، كۆفارا ئەنسىتىتوبىا كوردى.
- WA، كۆفارا لىكۆلین و لىگەرينى.

زېپۇ ئالىكارى، رەخنە، نرخاندىن و رى نشاندىانىن؛

ئادار ژيان، ئازاد رېبوار، حىبەن رۆز، دىلاور زەراق، ھاسان ئۆزدەمیر، مىستەفا
وھشىد، مۇئەيەد تەيىب، موسىلۇم يوجەل، قەدرى دىرسلافى، سەئيد فەرۇز، سەيدا
گۆيان، و ئەنسىتىتوبىا كوردى يا سەتەنبۇلى، زۆر سپاس. ج. مازى

$\sigma \xi \xi$